

מסכת שבת

פרק א

הלכה א

מתני' יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים, ושתיים שהן ארבע בחוץ, באי זה צד, העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים, פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית, או שנמל מתוכה והוציא - העני חייב ובעל הבית פטור. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני, או שנמל מתוכה והכניס - בעל הבית חייב והעני פטור. פשט העני את ידו לפנים ונמל בעל הבית מתוכה, או שנתן לתוכה והוציא - שניהן פטורין. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונמל העני מתוכה, או שנתן לתוכה והכניס - שניהן פטורין.

(שהוא עומד בחוץ) והכניס והניח ברה"י, שהבעה"ב עשה עקירה ברה"ר והנחה ברה"י, וא"כ הבעל הבית חייב והעני פטור. ואם פשט העני את ידו לפנים כשיש בה חפץ (העני עשה עקירה ברה"ר), ונטל בעל הבית מתוכה מיד העני (וא"כ העני לא עשה הנחה), או שהבעה"ב נתן לתוכה ליד העני (וא"כ העני לא עשה עקירה), והוציא לרה"ר, שניהן פטורין. וכן אם פשט בעל הבית את ידו לחוץ כשיש בה חפץ ונטל העני מתוכה, שהבעה"ב לא עשה הנחה, או שהעני נתן לתוכה ליד הבעה"ב (שהבעה"ב לא עשה עקירה) והכניס, שניהן פטורין, כיון שבשביל להתחייב בהוצאה והכנסה, צריך לעשות עקירה ברשות אחת ולהניח את החפץ ברשות אחרת, ואם עשה רק עקירה או רק הנחה, פטורים על זה.

מתני' בדין של יציאות השבת - הוצאה והכנסה, יש שתיים שהן ארבע בחוץ, הגמי תבאר מה הכוונה. מסבירה המשנה באי זה צד - כיצד? העני עומד בחוץ ברה"ר ובעל הבית בפנים ברה"י (העני מסמל את העומד בחוץ, והבעה"ב מסמל את העומד בפנים), פשט העני את ידו כשיש בה חפץ לפנים, ונתן לתוך ידו של בעל הבית, וא"כ העני עשה עקירה ברה"ר והנחה ברה"י, או שנמל חפץ מתוכה מיד הבעה"ב והוציא והניח ברה"ר, שהעני עשה עקירה ברה"י והנחה ברה"ר, וא"כ העני חייב ובעל הבית פטור. פשט בעל הבית את ידו כשיש בה חפץ לחוץ, ונתן לתוך ידו של עני, וא"כ הבעה"ב עשה עקירה ברה"י והנחה ברה"ר, או שנמל מתוכה מיד העני

גמ' יציאות השבת וכו': מהו שתיים שהן ארבע, שתיים לחיוב ושתיים לפטור, או ארבע לחיוב וארבע לפטור? נישמעיינה מן הדא, שבועות שתיים שהן ארבע, א"ר בא תמן כולהון לחיוב, ברם הכא חיוב ופטור אתינן מיתני הדא אמרה ארבע לחיוב וארבע לפטור. אמר רבי יוסי מתניתא אמרה כן, שבועות שתיים שהן ארבע, לא לחיוב? ודכוותה יציאות השבת שתיים שהן ארבע, לחיוב. והא תני דלתות ההיכל שנים שהן ארבע, אית לך למימר, לא לחיוב ולא לפטור. ניתני שנים עשר פטור?

רבי יוסי – מתניתא אמרה כן שאפשר להוכיח את זה מהמשנה עצמה, ולא רק מהקושיא של ר' בא, שהרי המשנה כתבה **שבועות שתיים שהן ארבע**, וכי זה לא נאמר לחיוב? וא"כ **ודכוותה** על אותו משקל, כשהמשנה כתבה **יציאות השבת שתיים שהן ארבע**, זה ג"כ נאמר לחיוב. שואלת הגמ' **והא תני בבביתא דלתות ההיכל שנים שהן ארבע**, דהיינו לפתח של הבהמ"ק היו שתי דלתות, שכל דלת היתה עשויה משני לוחות המחוברים זה לזה בצירים, וכי **אית לך למימר** שהברייתא מדברת לעניין חיוב או פטור, ודאי שלא, שהרי אין בזה **לא לחיוב ולא לפטור**, אלא הברייתא נוקטת כל דבר שהוא שתיים שהן ארבע, וא"כ אין הוכחה מהמשנה, שהרי יתכן שלעניין שבת, יש מהם לפטור ויש מהם לחיוב, וא"כ ע"כ שההוכחה היא כדברי ר' בא. שואלת הגמ' מדוע המשנה אמרה רק ארבע פטורים, וניתני שנים עשר פטורים, שהרי יש שתיים עשרה מקרים שפטורים עליהם, (1) כשהעני עקר ברה"ר והכניס, והבעה"ב לקח מידו (העני פטור). (2) כשהבעה"ב הניח ביד העני כשהיתה בפנים, והעני הוציא (העני פטור), (3) כשהבעה"ב הוציא והניח ביד העני

גמ' יציאות השבת וכו': שואלת הגמ' מהו שתיים שהן ארבע, האם שתיים לחיוב ושתיים לפטור, האם יש שתי מקרים שחייבים עליהם, ויש שתי מקרים שפטורים עליהם – להעומד בפנים, ושתי מקרים שחייבים עליהם, ושתי מקרים שפטורים עליהם – להעומד בחוץ, או ארבע לחיוב וארבע לפטור, וזה כוונת המשנה "יציאות השבת" שתיים – הוצאה והכנסה, "שהן ארבע" שיש בזה ארבע חיובים בפנים – בביהמ"ק, דהיינו שמביאים על זה חטאת, ושתיים שהן ארבע בחוץ – שלא מביאים על זה חטאת? מתרצת הגמ' **נישמעיינה מן הדא** שאפשר להוכיח את זה מהמשנה במסכת שבועות, שלמדנו שם **"שבועות שתיים שהן ארבע**, יציאות השבת שתיים שהן ארבע" והרי לכאו' יש להקשות מדוע המשנה במסכת שבועות לא כתבה כמו המשנה שלנו – יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים, ושתיים שהן ארבע בחוץ? וא"ר בא שהחילוק הוא, שתמן במסכת שבועות המשנה כתבה את **כולהון לחיוב, ברם הכא** אבל כאן **חיוב ופטור אתינן מיתני** – המשנה באה לכתוב, וא"כ **הדא אמרה** מוכח מכאן שכוונת המשנה היא, שארבע לחיוב וארבע לפטור. אמר

לא אתינן מיתני אלא פטור שהוא כנגד חיוב, אמר ר' חייה בר אבא מהו ההן פטור דתנינן הכא מותר. אמר רבי יוסי עני ועשיר אחד הן, ומנו אותן חכמים שנים, הכנסה והוצאה אחד הן, ומנו אותן חכמים שנים, יציאות השבת אין הכנסה בכלל? המוציא מרשות לרשות, אין המכניס בכלל? ועוד נישמענה מן הדא דמר ר' יסא בשם ר' יוחנן, הכניס חצי גרוגרת והוציא חצי גרוגרת חייב.

מניין שהוצאה קרוייה מלאכה? רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן שמע להן מן

חכמים כשנים, כיון שהוצאה והכנסה זה מלאכה גרועה (שהרי לא יוצרים בזה איזה יצירה), ולכך צריך להזכיר את כל האפשרויות, שהרי הכנסה והוצאה אחד הן זה בעצם אותו מעשה, ואפי"ה מנו אותן חכמים שנים, ומדיכין יודעים שזה אותו מעשה? שהרי המשנה כתבה יציאות השבת וכי אין הכנסה בכלל? והרי בשביל להגיע לשתיים שהן ארבע, זה כולל את ההכנסה, וכן מה שהמשנה לקמן אומרת המוציא מרשות לרשות, וכי אין המכניס בכלל? ועוד נישמענה מן הדא אפשר להוכיח את זה מדברי ר' יוחנן, דאמר ר' יסא בשם ר' יוחנן, הכניס חצי גרוגרת לרה"י והוציא לרה"ר חצי גרוגרת חייב, כיון שההוצאה מצטרפת עם ההכנסה, וא"כ ע"כ שזה אותו מלאכה, שהרי לא יכולים לצרף מלאכה אחת למלאכה אחרת (חיובי שבת באוכלים, זה כגרוגרת).

שואלת הגמ' ומניין שהוצאה קרוייה מלאכה שיהיו חייבים עליה בשבת, שהרי לעניין שבת צריך שזה יהיה מלאכה, שהרי כתוב לא תעשה כל מלאכה? מתרצת הגמ' רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן אומר, ששמע להן מן הדא, ההוכחה היא

כשהיא נמצאת בחוץ (העני פטור), (4) כשהבעה"ב הוציא והעני לקח מידו (העני פטור), (5) כשהעני הניח ביד הבעה"ב ברה"ר (העני פטור), (6) כשהבעה"ב לקח מיד העני בחוץ (העני פטור). זה שש מקרים שהעני פטור, וכנגדם יש שש פטורים לבעה"ב, וא"כ מדוע המשנה לא מזכירה שיש 12 מקרים שפטורים עליהם? מתרצת הגמ' לא אתינן מיתני המשנה לא באה לומר, אלא פטור שהוא כנגד חיוב, דהיינו שאותו אחד עשה מעשה אלא שחיסר בו, ולכך הוא פטור, כגון פשט העני את ידו לפנים והבעה"ב נטל מידו, אבל במקום שהוא לא עשה כלום, כגון אם הבעה"ב לקח מיד העני כשהיא עומדת בחוץ שהעני לא עשה כלום, לא מונים את זה (ולפי זה כוונת המשנה היא יציאות השבת שתיים שהן ארבע – שתי חיובים וארבע פטורים). עוד מתרצת הגמ' אמר ר' חייה בר אבא מהו ההן פטור דתנינן הכא איזה פטורים המשנה כתבה, רק את אותם פטורים שמותר לעשות אותם, דהיינו כגון שהעני הניח ביד הבעה"ב בפנים, שלבעה"ב מותר לעשות את זה (שיניחו בידו).

אמר רבי יוסי עני ועשיר אחד הן, בעצם הם עשו את אותו מעשה, ואפי"ה מנו אותן

מסנת פרק א [ה"א - דף ב] שבת

הדא, [שמות לו] וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֶה לֵאמֹר, אִישׁ וְאִשָּׁה אֶל יַעֲשׂוּ עוֹד 'מְלֶאכֶה' לְתַרוּמַת הַקֹּדֶשׁ, וַיִּכְלָא הָעָם מִהִבִּיא, נִמְנְעוּ הָעָם מִלְהוֹצִיא מִבְּתֵיהֶן וּלְתֵן לְגִזְבֵּרִים. ר' חזקיה בשם ר' אילא אפילו הכנסה את שמע מינה, כשם שנמנעו העם מלהוציא מבתיהן וליתן לגזברין, כך נמנעו הגזברין מלקבל מידן ולהכניס ללישכה. ר' חזקיה בשם ר' אחא שמע כולחן מן הדין קרייא [ירמיה יז] וְלֹא תוֹצִיאוּ מִשָּׂא מִבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְכָל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ.

ר' יסא בשם ר' יוחנן הכנים חצי גרוגרת והוציא חצי גרוגרת חייב, מה דמר רבי יוחנן דלא כרבי יוסה, דתני הוציא חצי גרוגרת וחזר והוציא חצי גרוגרת, בהעלם אחד חייב, בשני העלמות פטור, רבי יוסי אמר בעלם אחד, ברשות אחד חייב, בעלם אחד, בשתי רשויות, או בשתי העלימות ברשות אחד פטור, וקשיין, אילו

לֹא תַעֲשׂוּ, דהיינו שהפסוק קורא 'מלאכה' בין להוצאה ובין להכנסה.

הגמ' חוזרת למה שקודם הבאנו, שר' יסא בשם ר' יוחנן אמר, שאם הוא הכניס חצי גרוגרת לרה"י והוציא לרה"ר חצי גרוגרת חייב, כיון שהכנסה והוצאה זה אותו מלאכה, ולכך זה מצטרף (חיובי שבת באוכלים, זה כגרוגרת). ואומרת הגמ' שמה דאמר רבי יוחנן שהוצאה והכנסה מצטרפים, זה דלא כרבי יוסה, דתני, הוציא חצי גרוגרת וחזר והוציא חצי גרוגרת, אז אם זה היה בהעלם אחד (שלא נודע לו בינתיים שעכשיו שבת) חייב, אבל אם זה היה בשני העלמות – פטור, כיון שהידיעה מחלקת, ורבי יוסי אמר שאם זה היה בעלם אחד, והוא גם הניח את שני חצאי הגרוגרת ברשות אחד חייב, אבל אם זה היה אפי' בעלם אחד, אלא שהוא הניח את שני חצאי הגרוגרת בשתי רשויות, או שזה היה בשתי העלימות אפי' שהניח ברשות אחד – פטור, וא"כ אומרת הגמ' וקשיין, הרי אילו

ממה שכתוב וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיַּעֲבִירוּ קוֹל בְּמַחְנֶה לֵאמֹר, אִישׁ וְאִשָּׁה אֶל יַעֲשׂוּ עוֹד 'מְלֶאכֶה' לְתַרוּמַת הַקֹּדֶשׁ, וַיִּכְלָא הָעָם מִהִבִּיא, דהיינו נמנעו העם מלהוציא מבתיהן וליתן לגזברים העומדים ברה"ר, וכתוב כאן 'מלאכה' וא"כ מוכח שהוצאה לרה"ר נקראת מלאכה, ור' חזקיה בשם ר' אילא אומר, שאפילו הכנסה את שמע מינה, שהרי כשם שנמנעו העם מלהוציא מבתיהן וליתן לגזברין, כך נמנעו הגזברין העומדים ברה"ר מלקבל מידן מיד האנשים, ולהכניס ללישכה העומדת ברה"י, וא"כ מוכח שגם הכנסה לרה"י נקראת מלאכה. ור' חזקיה בשם ר' אחא אמר, ששמע כולחן שההוכחה בין להוצאה ובין להכנסה, היא מן הדין קרייא מהפסוק הזה, ואל תשא מִשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, וְהִבַּאתֶם בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלַם, דהיינו הכנסה לרה"י (ירושלים מוקפת חומה), וְלֹא תוֹצִיאוּ מִשָּׂא מִבְּתֵיכֶם (לחוץ מירושלים) בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, דהיינו הוצאה לרה"ר, וכתוב על זה וְכָל מְלֶאכֶה

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] שבת ה

הוצאה והוצאה אינן מצטרפות כר' יוסה, לא כ"ש הכנסה והוצאה, הני מה דמר ר' יוחנן דלא כר' יוסי. אמר ר' אילא, לא סוף דבר שני פתחים פתחים לשתי פלטיאות, אלא אפי' פתוחין לפלטיא אחת, כמה דר' יוסי מדמי רשויות להעלימות - לפטור, כך מדמה רשויות להעלימות - לחיוב, שאם הוציא כגרוגרת בפתח זה וכגרוגרת בפתח זה בעלם אחד שמא אינו חייב שתיים?! אמר ר' יודן, ר' יוסי מדמי רשויות לאכילת פרסיים, שאם אכל חצי זית בתוך כדי אכילת פרס הזה, וחצי זית בתוך כדי אכילת פרס הזה, שמא אינו פטור?! אכל כמה זיתים בכמה פרסיים בעלם אחד, אינו חייב אלא אחת, רבנן דקיסרין אמרין, עד דאת מדמה לה לחלבים, דמינה לשבת, שאם ארג חוט אחד בתוך בגד זה, וחוט אחד בתוך בגד

כגרוגרת בפתח זה וכגרוגרת בפתח זה בעלם אחד שמא - וכי אינו חייב שתיים?! ודאי שזה מחלק, והוא יהיה חייב שתיים, אבל אמר ר' יודן שר' יוסי מדמי רשויות לאכילת פרסיים (לאכילת איסור שצריך לאכול בתוך כדי אכילת פרס - בזמן שאוכלים חצי ככר לחם), דהיינו שאם אכל חצי זית בתוך כדי אכילת פרס הזה, וחצי זית בתוך כדי אכילת פרס הזה, שמא - וכי אינו פטור?! הרי ודאי שהוא פטור, כיון שהוא לא אכל כזית בכדי אכילת פרס, אבל אם הוא אכל אפי' כמה זיתים בכמה פרסיים בעלם אחד, הרי אינו חייב אלא אחת, וא"כ אותו דבר גם לענין הרשויות, שאם הוא הוציא שתי חצאי גרוגרת לשתי רשויות הוא יהיה פטור, אבל אם הוא הוציא בעלם אחד אפי' כמה וכמה גרוגרות לכמה וכמה רשויות, הוא יהיה חייב רק אחת, ורבנן דקיסרין אמרין, עד דאת שאתה מדמה לה (את דיני הוצאה) לחלבים, דמינה תדמה אותה לשאר איסורי שבת, דהיינו שאם ארג חוט אחד בתוך בגד זה, וחוט אחד בתוך בגד

(אפילו) הוצאה והוצאה אינן מצטרפות כר' יוסה, וא"כ לא כ"ש שהכנסה והוצאה לא יצטרפו (לשיטת ר' יוסי), וא"כ הני מה דאמר ר' יוחנן (שהוצאה והכנסה מצטרפים), זה דלא כר' יוסי. ואומרת הגמ' אמר ר' אילא, שמה שר' יוסי אמר ששתי רשויות לא מצטרפים, לא סוף דבר - לא רק, אם הוא הוציא משני פתחים שפתוחים לשתי פלטיאות לשתי רשויות הרבים שונות, כגון שהבית היה פתוח לרה"ר בצד מזרח ובצד מערב, אלא אפי' אם שתי הפתחים היו פתוחין לפלטיא אחת לרה"ר בצד אחד, הוא גם יהיה פטור אם הוא הניח את שתי חצאי הגרוגרות בשני מקומות. ואומרת הגמ' שכמה דר' יוסי מדמי רשויות להעלימות - לפטור, ולכך אם הוא הוציא שתי חצאי גרוגרת לשני רשויות - שהוא פטור כמו שהוא הוציא אותם בשני העלמות, א"כ כך מדמה רשויות להעלימות - לחיוב, וכמו שאם נודע לו לאחר שהוציא כגרוגרת אחת שהיום זה שבת, ושכח וחזר והוציא כגרוגרת, שהוא חייב שתיים, א"כ אותו דבר שאם הוציא

מסכת פרק א [ה"א - דף ב] שבת

1

זה, שמא אינו פטור?! ארג כמה חוטין בכמה בנדים בעלם אחד, אינו חייב אלא אחת.

ר' יוסי בשם רבי יוחנן המוציא אינו חייב עד שיניח, רבי יעקב בר אדא בשם ר' יוחנן עד שיטול ועד שיניח, ר' זעירא בעי עד שיטול על מנת להניח, נטל לאכול ונמלך להניח, לא הוה חייב. מה דמר ר' יוחנן דלא כר' יוסי, דתני הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת, אם הניחה בתוך ד' אמות לראשונה חייב ואם לאו פטור, ר' יוסי אומר אם העבירו דרך עֲלִיָּה חייב ואם לאו פטור, ר' יוסי עביד המהלך כמניח. כמה דר' יוסי עביד המהלך כמניח לחיוב, כך הוא עביד המהלך כמניח לפטור, כיון שהוציאו נעשה כמו שהניחה שם ויהא פטור? תיפתר שהיתה נתונה בתוך ארבע אמות. בהדא תני

איסור. ואומרת הגמ' שמה דאמר ר' יוחנן שאינו חייב עד שיניח, זה דלא כר' יוסי, דתני, הוציא חצי גרוגרת והניחה ברה"ר, וחזר והוציא חצי גרוגרת, אז אם הניחה בתוך ד' אמות לחצי גרוגרת הראשונה הוא חייב, ואם לאו פטור, ר' יוסי נחלק ואומר שאם העבירו את החצי גרוגרת השניה דרך עֲלִיָּה (מעל לחצי הגרוגרת הראשונה) הוא כבר חייב אפי' שלא הניחו שם, ואם לאו פטור, כיון שר' יוסי עביד עושה את המהלך כמניח, וא"כ ר' יוחנן שמצריך שיניח, נחלק על ר' יוסי. שואלת הגמ' א"כ נאמר כמה דר' יוסי עביד עושה את המהלך לחיוב, נאמר שכך הוא עביד את המהלך כמניח לפטור, וא"כ צריך להיות שכיון שהוציאו את החצי גרוגרת השניה נעשה כמו שהניחה שם סמוך לפתח, ויהא פטור, ושזה לא יצטרף לחצי הגרוגרת הראשונה? מתרצת הגמ' שאתה צודק, ותיפתר ותעמיד שהוא חייב דוקא כשהיתה החצי גרוגרת הראשונה נתונה בתוך ארבע אמות של הפתח. שואלת הגמ' א"כ בהדא תני איך הברייתא

זה, שמא וכי אינו פטור?! הרי ודאי שהוא פטור, כיון שחייבים רק אם אורגים שתי חוטין בבגד אחד, אבל אם הוא ארג אפי' כמה חוטין בכמה בגדים בעלם אחד, הרי אינו חייב אלא אחת, וא"כ אותו דבר גם לענין הרשויות, שאם הוא הוציא שתי חצאי גרוגרת לשתי רשויות הוא יהיה פטור, אבל אם הוא הוציא אפי' כמה וכמה גרוגרות לכמה וכמה רשויות הוא יהיה חייב רק אחת.

ר' יוסי בשם רבי יוחנן אומר, שהמוציא חפץ מרה"י, אינו חייב עד שיניח את החפץ ברה"ר, אבל אם אָחַר נוטלו ממנו הוא פטור, ורבי יעקב בר אדא בשם ר' יוחנן אומר, שהמוציא אינו חייב עד שיטול ועד שיניח, אבל אם הניחו לאותו אחד את החפץ בידו והוציא, הוא פטור (כמו ששנינו במשנה, פשט העני את ידו לפניו, והבעה"ב הניח בידו והוציא – פטור), ור' זעירא בעי אמר, שאינו חייב עד שיטול ברה"י על מנת להניח ברה"ר, אבל אם הוא נטל את החפץ ע"מ לאכול, ונמלך להניח, לא הוה הוא לא יהיה חייב, כיון שזה לא היה עקירה של

ואם לאו פטור? אמר רבא בר בריה דרב פפי, תיפתר שהיה הפתח רחב חמש אמות, והוציא אחת לכאן ואחת לכאן, והרי לא הוציא את השניה בתוך ד' אמות לראשונה. תמן תנינן, רבי מאיר אומר אם היתה שבת והוציאו, אמרו לו אינו השם - שזה חייב משום מהלך, וזה חייב משום מניח, מנו אמרו לו ר' יוסי, מחלפי שיטתיה דר' יוסי, תמן לא עביד המהלך כמניח, וכא עביד המהלך כמניח? א"ר יודן, תיפתר שהיה מוטל על האסקופה - מקצתו בפנים ופיו לחוץ, ופשט ידו ונטלה ואכלה, והרי לא הילך. א"ר ינאי בלע חצי זית והקיאו וחזר ובלעו - חייב, הכנים חצי גרוגרת וחזר והוציאו פטור, מה בינה לבין קדמייתא, תמן נהנה חיכו בכזית,

וא"כ יוצא שמחלפי שיטתיה דר' יוסי, שהרי תמן במסכת כריתות, ר' יוסי לא עביד את המהלך כמניח, ולכך הוא לא מתחייב על ההוצאה בזמן בליעת המאכל, וכאן ר' יוסי עביד עושה את המהלך כמניח? מתרצת הגמ' א"ר יודן, תיפתר תעמיד את המשנה (במסכת כריתות) שאותו אחד לא היה מהלך, אלא שאותו אחד היה מוטל שוכב על האסקופה בפתח הדלת, ומקצתו הבטן שלו נמצא בפנים ופיו לחוץ, ופשט ידו לחוץ ונטלה ואכלה, והרי אותו אחד לא הילך, לכך לא שייך לומר מהלך כעומד, והוא מתחייב על ההכנסה לרשות היחיד רק כשהמאכל נח במעיו (והוא חייב באופן הזה על ההכנסה לרה"י, ולא אומרים שהמאכל מתבטל בפיו, הנמצא ברה"ר). א"ר ינאי בלע חצי כזית של איסור והקיאו, וחזר ובלעו - חייב, אבל הכניס בשבת חצי גרוגרת לרה"י וחזר והוציאו לרה"ר - פטור, שואלת הגמ' מה בינה לבין קדמייתא, מדוע בשבת הוא פטור ובאכילת איסור הוא חייב? מתרצת הגמ' שיש חילוק, תמן באכילה, היות ונהנה חיכו בכזית לכך הוא חייב,

אומרת ואם לאו פטור, והרי החצי גרוגרת הראשונה היתה מונחת בתוך ד' אמות של הפתח? מתרצת הגמ' אמר רבא בר בריה דרב פפי, תיפתר תעמיד שהיה הפתח רחב חמש אמות, ועל זה אומרת הברייתא, שאם הוא הוציא אחת לכאן ואחת לכאן חצי גרוגרת בצד הזה של הפתח וחצי גרוגרת בצד השני של הפתח, שהוא פטור, ומכיון שהרי לא הוציא את השניה בתוך ד' אמות לראשונה. שואלת הגמ' תמן במסכת כריתות תנינן, יש אוכל אכילה אחת וחייבין עליה ארבעה חטאות ואשם אחד וכו', רבי מאיר אומר שאם המעשה היתה בשבת והוציאו את המאכל בפיו, חייב עוד חטאת גם על ההוצאה, אמרו לו אינו מן השם זה לא אותו חיוב, כיון שזה שעל אכילת האיסור הוא חייב משום מהלך גם כשהוא הולך (הוא מתחייב בזמן הבליעה), אבל וזה לענין שבת, הוא חייב משום מניח (רק כשהמאכל נח במעיים שלו), וכיון שהוא לא מתחייב באותו הזמן, לכך לא מונים את החיוב של ההוצאה, והרי מנו מי הוא 'אמרו לו' זה ר' יוסי, שהוא הבר פלוגתא של ר' מאיר,

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] שבת

ברם הכא לא נתעסק בכגרוגרת שלימה. א"ר יוסי פעמים שהוא מתעסק בכגרוגרת שלימה והוא פטור, היך עבידא הוציא חצי גרוגרת והניחה, וחזר והוציא חצי גרוגרת, ולא הספיק להניחה עד שנשרפה הראשונה, והרי נתעסק בכגרוגרת שלימה והוא פטור, בגין מדמייתה לחלבין, והוא עביד כן.

אמר רבי יוחנן המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים - דרך כרמלית חייב, מן המוציא לאחריו, מן הדא המתכוין להוציא לפניו - ובא לו לאחריו פטור, לאחריו - ובא לו לפניו חייב, ואפשר שלא יעשה בינו לבין הכותל כרמלית?! אמר רבי יוסי תיפתר שהיו פניו הפוכות לכותל ומשואו לאחריו, וכבר יצא משואו

הדא ממה שלמדנו לקמן, המתכוין להוציא את המשא לפניו, וזה הסתובב ובא לו לאחריו - פטור, כיון שלא נעשה מחשבתו, שהרי הוא רצה שיהיה שמירה מעולה לחפץ, וכשזה הסתובב לאחריו, לא היה שמירה כל כך טובה על החפץ, אבל אם הוא התכוין להוציא את המשא לאחריו, ובא לו לפניו - חייב, כיון שהוא לא ניזוק במה שהחפץ הסתובב ובא לו לפניו, ומזה שהוא חייב, מוכח שהמוציא חפץ המופשל לו לאחריו, שהוא חייב על זה, דאל"כ יוצא שהוא לא התכוין למאלכה, וא"כ אומרת הגמ' וכי אפשר שלא יעשה בינו לבין הכותל כרמלית?! שהרי אדם העומד סמוך לכותל, בינו לבין הכותל זה ככרמלית, כיון שלא נוח ללכת שם, ואפי"ה הוא חייב על ההוצאה הזאת (הגם שהחפץ היה בינו לבין הכותל שזה בעצם עבר בכרמלית), וא"כ מוכח כדברי ר' יוחנן, אמר רבי יוסי שאין משם הוכחה, כיון שתיפתר אפשר להעמיד שהוא הלך לאחריו - שהיו פניו הפוכות לכותל ומשואו לאחריו, וכבר יצא משואו

ברם הכא אבל לעניין שבת, היות והוא לא נתעסק בכגרוגרת שלימה (שהרי הוא הוציא את אותו חצי בכגרוגרת שהכניס) לכך הוא פטור. א"ר יוסי (האמורא) פעמים שהוא מתעסק בכגרוגרת שלימה והוא יהיה פטור, היך עבידא באיזה אופן? כגון שהוציא חצי גרוגרת והניחה, וחזר והוציא חצי גרוגרת, אבל ולא הספיק להניחה את חצי הגרוגרת השניה, עד שנשרפה הראשונה, ואומנם הרי נתעסק בכגרוגרת שלימה אפי"ה והוא פטור, בגין כיון שמדמייתה לחלבין היות ואנחנו מדמים את ההוצאה לחלבין, והוא עביד כן והרי בחלבין אם הוא יאכל חצי שיעור וימתין עד שזה יתעכל במעיו (דהיינו שהוא חזר ואכל לאחר כדי אכילת פרס), הוא פטור, לכך גם בשבת, החצי גרוגרת שנשרפה לא מצטרפת לחצי גרוגרת השניה.

אמר רבי יוחנן, המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, דרך כרמלית - חייב, ויודעים את זה מן המוציא משא המופשל לאחריו שהוא חייב, ומדיכן יודעים שהמוציא משא המופשל לאחריו שהוא חייב? מן

תחילה, ר' חיייה בר אבא בעא קומי רבי מנא, וזו לא דרך הוצאה היא? אמר ליה שכן כתפייא אומנא עבדין כן, ויידא אמרה דא? דמר רבי אחא רבי מיישא בשם רבי יוחנן, המוציא אוכלים ונתנן על אסקופה, והא אסקופה לאו כרמלית היא?! ובאיש לרבי יוסי דלא אמרה מן גרמיה.

רב הונא בשם רב הכל מודין בזורק שהוא חייב - דברי הכל הוא שאין אויר כרמלית פּמְמָשָׁה, ומה פליגינן? במוציא! בן עזאי פוטר וחכמים מחייבין, בן עזאי עבר המהלך כמניה, ורבנן לא עבדי מהלך כמניה. רב חסדא שאל לרב הונא, על

מרה"י למפתן יהיה חייב, אלא ע"כ שהמפתן הוא כרמלית (כגון שהוא גבוה ג' ורחב ד'), ואפי"ה אם הוא לא הניח עליה את החפץ הוא חייב, וא"כ מוכח מכאן מפורש שהמוציא מרה"י לרה"ר דרך כרמלית שהוא חייב, ואומרת הגמ' **ובאיש** וחרה (היה אכפת) **לרבי יוסי דלא אמרה מן גרמיה**, שהוא לא הוכיח את זה מעצמו, והרי זה ברייתא מפורשת (ור' יוסי רצה לדחות את דברי ר' יוחנן).

רב הונא בשם רב אומר, **שהכל מודין** (בין חכמים ובין בן עזאי) **בזורק מרה"י לרה"ר דרך כרמלית שהוא חייב**, כיון שלדברי **הכל הוא** מה שאנחנו אומרים **שאיין אויר כרמלית פּמְמָשָׁה**, זה לא כמו שהוא מונח בכרמלית, ומה **פליגינן** והיכן הם נחלקים - **במוציא** את החפץ כשהוא מהלך ברגליו, **שבן עזאי פוטר, וחכמים מחייבין**, כיון שבן עזאי עבר עושה את **המהלך כמניה**, שבכל פעם שהוא מניח את רגליו, הרי הוא כמניח את החפץ באותו המקום, ולכך זה כאילו שהוא הניח את החפץ בכרמלית, ולכך הוא פטור, **ורבנן לא עבדי מהלך כמניה**, ולכך הוא יהיה חייב. שואלת הגמ' **רב חסדא שאל לרב הונא, על**

תחילה, והמשא לא היה בינו לבין הכותל, ר' **חיייה בר אבא בעא קומי** שאל לפני **רבי מנא**, והרי זו לא דרך הוצאה היא כלל, שהרי אין דרך של בני אדם ללכת לאחוריהם (וא"כ הוא צריך להיות פטור על הוצאה כזו), וא"כ ע"כ שזה לא כוונת המשנה? **אמר ליה** ר' מנא שאתה לא צודק, אלא דרך של בני האדם ללכת לאחוריהם, **שכן כתפייא אומנא** - הסבלים המקצוענים **עבדין כן** הולכים כך, שואלת הגמ' א"כ **ויידא אמרה דא** מהיכן יודעים שהמוציא מרה"י לרה"ר דרך כרמלית שהוא חייב? מתרצת הגמ' **דאמר רבי אחא בשם רבי מיישא בשם רבי יוחנן**, שיודעים את זה ממנה שלמדנו בברייתא, **המוציא אוכלים ונתנן על אסקופה** (מפתן הבית). בין שחזר והוציאן לרה"ר, בין שהוציאן אחר פטור, מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת, שהרי הוא לא הוציא את החפץ ישר מרה"י לרה"ר, א"כ משמע מכאן שאם הוא לא הניח את האוכל בינתיים על המפתן הוא יהיה חייב, הגם שהוא עבר דרך מפתן הבית שהוא כרמלית, **והא וכי האסקופה לאו כרמלית היא?** כיון שאם היא היתה רה"י, המוציא ממנה לרה"ר יהיה חייב, ואם היא היתה רה"ר, א"כ המוציא

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] שבת

דעתיה דבן עזאי אין אדם מתחייב בתוך ד' אמות לעולם, מכיון שהוציאן נעשה כמו שהניחה על כל אמה ואמה, ויהא פטור? רב יהודה בשם רב הכל מודין במוציא שהוא פטור - דברי הכל הוא שמהלך כמניח, ומה פליגין? בזורק! בן עזאי פוטר וחכמים מחייבין, בן עזאי עבד אויר כרמלית כממשה, ורבנין לא עבדין אויר כרמלית כממשה. מתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לדין, מתניתא מסייעא לרב יהודה, היה עומד ברשות הרבים וזרק לדיר או לסהר דרך כרמלית חייב, ואם הוציא פטור. מתניתא מסייעא לרב הונא, המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה, בין שחזר והוציאן, בין שהוציאן אחר פטור, שלא עשה מלאכתו בבת אחת, הא אם עשה מלאכתו בבת אחת חייב, בן עזאי אומר, אפילו עשה מלאכתו בבת אחת פטור. והא תנינן רבי מאיר אומר אם היתה שבת והוציאן, ואמרו לו אינו השם,

המוקף מחיצות) שזה רה"י, דרך כרמלית חייב, ואם הוציא כשהוא מהלך ברגליו פטור, ולא מוזכר בביריתא שזה מדברי בן עזאי, וא"כ מוכח מכאן מפורש כדברי ר' יהודה, שגם חכמים סוברים שהמהלך כמניח. ומתניתא מסייעא לרב הונא, שלמדנו בביריתא המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה, בין שחזר והוציאן, בין שהוציאן אחר פטור, כיון שלא עשה מלאכתו בבת אחת, משמע מכאן הא אם עשה מלאכתו אם הוא הוציא בבת אחת - חייב, ובן עזאי אומר, אפילו עשה מלאכתו בבת אחת - פטור, וא"כ זה כדברי ר' הונא. שואלת הגמ' והא תנינן במסכת כריתות, שיתכן שאדם יאכל כזית של איסור, ויתחייב על זה ד' חטאות ואשם אחד, רבי מאיר אומר שאם המעשה היתה בשבת והוציאן את המאכל בפיו, שהוא מתחייב עוד חטאת על הוצאה מרשות לרשות, ואמרו לו חכמים שזה נכון שהוא מתחייב על זה, אבל אנחנו לא מנינו את זה, כיון שאיסור שבת אינו מן השם,

דעתיה - לדברי בן עזאי א"כ אין אדם מתחייב בתוך ד' אמות לעולם, שהרי מכיון שהוציאן כשהוא מוליך את החפץ ברגליו, נעשה כמו שהניחה על הקרקע בכל אמה ואמה שהוא פוסע, וא"כ שיהא פטור? (מתרצת הגמ' בקופין, וכיון שהוא לא נח, לכך הוא חייב גם לבן עזאי וכך גירסת התוס' שבת ה:). ורב יהודה בשם רב אומר, שהכל מודין במוציא ברגליו שהוא פטור, כיון שלדברי הכל הוא מה שאנחנו אומרים שהמהלך ברגליו שהוא כמניח, ומה פליגין והיכן המחלוקת - בזורק, שבן עזאי פוטר וחכמים מחייבין, כיון שבן עזאי עבד אויר כרמלית כממשה, וא"כ זה כאילו שהחפץ נח בכרמלית, ורבנין לא עבדין אויר כרמלית כממשה, ולכך הוא יהיה חייב. ואומרת הגמ' שיש מתניתא ביריתא שמסייעא לדין לר' הונא, ומתניתא מסייעא לדין לר' יהודה, שלמדנו בביריתא היה עומד ברשות הרבים וזרק לדיר או לסהר (מקום

מסכת פרק א [ה"א - דף ג] שבת יא

שזה חייב משום מהלך וזה חייב משום מניח, על דעתיה דרב הונא דלא כבן עזאי, על דעתיה דרב יהודה דלא כבן עזאי ודלא כרבנן? א"ר חיננא מנו אמרו לו - חכמים, שהן כשיטת בן עזאי.

ר' יוחנן בעי היה עומד ברשות הרבים וזרק וקידם וקלטה מהו, ולא מתניתין היא? קלטה אחר, קלטה כלב, או שנשרפה פטור? ר' שמואל בשם ר' זעירא בחוטף כן, הא אם קלט חייב, מה בין נחה לארץ לנחה לתוך ידו, תמן למה הוא חייב, תמן הוא זרק ואחר קיבל, ברם הכא הוא זרק הוא קיבל,

הנמצא ברה"ר).

ר' יוחנן בעי שאל, מה הדין אם היה עומד ברשות הרבים וזרק חפץ וקידם ורץ אחריו וקלטה מהו, האם זה נקרא שהיה עקירה והנחה ויהיה חייב, או שנאמר שהיות והחפץ נמצא אצל אותו אחד (כאן נמצא כאן היה) הוא יהיה פטור? אומרת הגמ' ומה השאלה והרי פשוט שהוא פטור, ולא מתניתין היא? שהרי שנינו שאם אחד זרק חפץ וקלטה אחר או קלטה כלב, או שנשרפה פטור, וא"כ כיון שהוא קלט את החפץ, זה לא יותר טוב מאשר אם אחר קלט, וודאי שהוא יהיה פטור? מתרצת הגמ' שהרי ר' שמואל בשם ר' זעירא אמר, שדוקא בחוטף מהאוויר הדין כן שהוא פטור, כיון שההנחה לא נעשתה מחמת הזורק, אבל הא אם השני קלט מהאוויר שהחפץ נח בידו מחמת הזורק, הזורק חייב, כיון שמה החילוק בין אם החפץ נחה לארץ, לבין אם זה נחה לתוך ידו, ואומרת הגמ' שהספק של ר' יוחנן, שאולי תמן למה הוא הזורק חייב, כיון שתמן הוא זרק ואחר קיבל, וא"כ ההנחה היתה במקום אחר, אבל ברם הכא בשאלה של ר' יוחנן, כיון שהוא זרק והוא עצמו קיבל, א"כ אולי זה לא נקרא שהיה עקירה והנחה, אלא "כאן נמצא כאן

כיון שזה - על אכילת האיסורים, הוא חייב משום מהלך בזמן שהוא בלע את האיסור, אבל וזה לעניין איסור שבת, הוא חייב משום מניח, והוא מתחייב רק בזמן שהמאכל ינוח במעיו, וכיון שחייב שבת לא חל יחד עם אכילת האיסור, לכך לא מנינו את זה, בכל אופן כתוב כאן שהוא מתחייב על השבת רק בזמן שהאוכל נח במעיים שלו, ואם נאמר שהמהלך כמניח, א"כ הוא היה צריך להתחייב כשהמאכל עוד בפיו, ובשלמא על דעתיה דרב הונא זה לא ק' כיון שהמשנה היא דלא כבן עזאי אלא כחכמים, אלא על דעתיה דרב יהודה א"כ המשנה היא דלא כבן עזאי ודלא כרבנן? מתרצת הגמ' א"ר חיננא וכי לדברי ר' הונא זה טוב? והרי מנו מי זה 'אמרו לו? זה חכמים - ר' יוסי שהן כשיטת בן עזאי שהמהלך כמניח, כדלעיל? אלא ע"כ שכאן מדובר שאותו אחד לא היה מהלך, אלא הוא שכב בפתח הבית והבטן שלו היתה בפנים ופיו לחוץ, ונטל את המאכל ואכלו, וכיון שאותו אחד לא הלך, לכך לא שייך לומר מהלך כעומד, והוא מתחייב על ההכנסה לרשות היחיד רק כשהמאכל נח במעיו (והוא חייב באופן הזה על ההכנסה לרה"י, ולא אומרים שהמאכל מתבטל בפיו,

מסכת פרק א [ה"א - דף ד] שבת

ותהא פשיטא ליה שהוא חייב, אילו זרק בימין והוציא וקלט בשמאל, שמא אינו חייב? מן הדין פיו, ופיו לאו כאחר הוא?! וכא שמאלו כאחר הוא? א"ר יודן פשיטא ליה לר' יוחנן שזרק בימין וקלט בשמאל שהוא חייב, ומה צריכה ליה בזורק בימין וקלט בימין, רבנן דקיסרין ר' שמי בשם ר' אחא, אפילו זרק בימין וקלט בשמאל צריכה ליה - חייב, אין תימר פיו, ופיו כיון שאוכלה כאחר הוא, ברם הכא ידו כאחר הוא?! ר' מנא בעי מעתה הוציא כגרוגרת בשתי ידיו יהא פטור, משום שנים שעשו מלאכה אחת? א"ל ר' חייא בר אדא ודא הוא בעשותה?! ולא כן תני יחיד שעשאה חייב, שנים שלשה שעשו פטורין.

א"ר יוחנן היה עומד ברשות הרבים וקלט גשמים מאויר מחיצות והוציא חייב, רבי בון בר חייא בשם ר' זעירא בחופף כן, הא אם קלט פטור, מה בין נתן

הוא, ברם הכא אבל כאן וכי ידו זה כאחר הוא?! ולכך יש להסתפק גם בקלט ביד שמאל האם חייב, ר' מנא בעי שאל מעתה מעכשיו שאתה מסתפק שמא יד ימין ויד שמאל זה כיד של אחר, א"כ נאמר שאם הוציא כגרוגרת בשתי ידיו שהוא יהא פטור, משום שנים שעשו מלאכה אחת? מתרצת הגמ' א"ל ר' חייא בר אדא ודא הוא וכי כאן יש את הפטור של בעשותה?! וכי לא כן תני, יחיד שעשאה חייב, אבל שנים שלשה שעשו פטורין, וכאן היות ויחיד עשה את המעשה, לכך ודאי שיהיה חייב על ההוצאה, אבל השאלה של ר' יוחנן בעינה עומדת.

א"ר יוחנן היה עומד ברשות הרבים וקלט גשמים מאויר הנמצא בין מחיצות (רה"י) והוציא לרה"ר חייב, רבי בון בר חייא בשם ר' זעירא אומר, שדוקא בחופף דהיינו שהוא הגביה את ידו כדי לתפוס את הגשם, הדין כן, הא אבל אם הוא פשט את ידו והגשם נקלט ונח בידו פטור, כיון שאם לא תאמר כך, יהיה ק' מה החילוק בין אם נתן

היה? ויהיו פטורים על זה, חוזרת הגמ' ואומרת ותהא פשיטא ליה לר' יוחנן שהוא חייב, שהרי אילו זרק בימין והוציא, וקלט בשמאל, שמא וכי אינו חייב? והרי ודאי שהוא יהיה חייב, וההוכחה היא מן הדין מאותו אחד שהוציא מאכל בפיו ובלעו שהוא חייב, ופיו לאו כאחר הוא?! וכי מה שהוא בולע את המאכל שהיה בפיו זה לא כמו שנח ביד אחר? הרי ודאי שזה כנח ביד אחר, וא"כ וכא כשהחפץ נח ביד שמאלו זה כנח ביד אחר הוא ויהיה חייב? א"ר יודן שזה פשיטא ליה לר' יוחנן שאם הוא זרק בימין וקלט בשמאל שהוא חייב, ומה צריכה ליה והיכן נמצא הספק, בזורק בימין וקלט בימין, האם יהיה חייב או לא. ואומרת הגמ' שרבנן דקיסרין בני ישיבת קיסריה אמרו בשם ר' שמי בשם ר' אחא, שאפילו אם הוא זרק בימין וקלט בשמאל, צריכה ליה, ר' יוחנן מסתפק האם הוא חייב, אין תימר ואם תאמר שיכולים להוכיח מפיו, זה לא הוכחה, שהרי ופיו כיון שאוכלה זה כאחר

מסכת פרק א [ה"א - דף ד] שבת יג

לו אחר מה בין נתנו לו שמים. אתייא כרבי - דרבי עבד אויר מחיצות כממשה. תני היה עומד בפנים וידו מלאה פירות פשוטה לחוץ וקדש עליו היום - אסור להחזירה, ר' אחא בשם ר' בא כמאן דמר אסור להשתמש באויר עשרה. אית תני תני מותר, הוין בעיי מימר, מאן דמר מותר - בשיש שם רוחב ד', ומאן דמר אסור - בשאין שם רוחב ד', אמר רבי יוסי בר' בון בין זה ובין זה כמאן דמר אסור להשתמש באויר עשרה? מיי כדון? מאן דמר אסור - למטה מעשרה, ומאן דמר מותר - למעלה מעשרה.

פשט בעל הבית את ידו וכו': רב יהודה בשם שמואל והוא שתהא ידו של עני בתוך עשרה לקרקע, א"ר זעירא ברחוק מן הכותל ד', אבל

שמא הוא יזרוק את הפירות לרה"ר, לכך התירו לו להכניס את ידו לבית). ומאן דאמר שאסור להכניס את ידו, מדובר בשאין שם רוחב ד', ולכך יש לאויר דין של רה"ר, אמר רבי יוסי בר' בון א"כ יוצא מדבריק שבין זה ובין זה שני הבריייתות סוברים כמאן דאמר אסור להשתמש באויר מעל עשרה טפחים של רה"ר, וזה לא מסתבר, שהרי אין ההלכה כך (אלא מעל י' טפחים זה מקום פטור), ואומרת הגמ' א"כ מיי כדון מה עכשיו, ואיך תסביר את הבריייתות? אלא מאן דאמר אסור להחזיר את ידו המלאה, מדובר שהיד היתה למטה מעשרה טפחים, שהיא נמצאת באויר רה"ר, ומאן דאמר מותר להכניס את ידו המלאה, מדובר שהיד היתה למעלה מעשרה טפחים, שזה מקום פטור.

פשט בעל הבית את ידו וכו': רב יהודה בשם שמואל אומר, שהבעה"ב חייב דוקא והוא שתהא ידו של עני בתוך עשרה לקרקע, שאז הבעה"ב עוקר או מניח ברה"ר. א"ר זעירא שגם צריך שידו של העני תהיה עומדת ברחוק מן הכותל ד' טפחים, אבל

לו אחר בידו, שהוא פטור (כיון שלא עשה עקירה), מה בין נתנו לו שמים, ואומרת הגמ' שזה אתייא כדברי רבי, דרבי עבד עושה את האויר הנמצא בין המחיצות כממשה, ולכך זה נקרא שהוא עקר ממקום חשוב, אבל אם לא נאמר שיש לאויר הנמצא בין המחיצות חשיבות כאילו שיש לו ממשות, א"כ הוא יהיה פטור, שהרי צריך לעקור את החפץ ממקום חשוב (שיש בו ד' טפחים).

תני, היה עומד בפנים וידו מלאה פירות פשוטה לחוץ לרה"ר, וקדש עליו היום - אסור להחזירה, כיון שאסור להכניס מרה"ר לרה"י. ר' אחא בשם ר' בא אומר, שזה הולך כמאן דאמר אסור להשתמש באויר רה"ר מעל עשרה טפחים. אבל אומרת הגמ' שאית תני תני יש ששנו בבריייתא שמותר להכניס את ידו לבית, והוין בעיי מימר ורצו בני הישיבה לומר, שמאן דאמר מותר להכניס את ידו לבית, מדובר בשיש שם רוחב ד' דהיינו שידו נשענת על דבר שהוא רחב ד' טפחים בגובה של ג' טפחים, שיש לזה דין של כרמלית (והגם שאסור להכניס מכרמלית לרה"י, אבל כיון שיש חשש

מסכת פרק א [ה"א - דף ד] שבת

אם אינו רחוק מן הכותל ארבעה - כרמלית הוא, ר' לעזר בשם ר"ש כרסנה כשהיו פניו הפוכות לפלטיא, אבל אם היו פניו הפוכות לכותל כרמלית היא.

רבי חסדא בשם אשי קנה נעוץ ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים - מותר לכאן ולכאן, ובלבד שלא יחליף. רב אמר תרכום שהוא עומד ברשות הרבים גבוה עשרה טפחים ורוחב ארבעה - המשתמש מתוכו לרה"ר, ומרה"ר לתוכו חייב. תני ר' הושעיה מנורה שהיא עומדת ברשות הרבים גובהה עשרה ופירחה ארבעה - המשתמש מתוכה לרה"ר ומרה"ר לתוכה חייב, אמר ר' מנא לא סוף דבר מנורה, אלא אפילו קנה ברשות הרבים גבוהה י' טפחים וטבלה נתונה בראשו - המשתמש מתוכו לרה"ר ומרה"ר לתוכו חייב.

מנין למעלה מעשרה שהיא רשות אחרת? ר' אבהו בשם ר' שמעון בן לקיש [שמות
כה] וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁם, וְדַבַּרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל הַפְּפֶרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרָבִים אֲשֶׁר עַל

עשרה טפחים ורוחב ארבעה, יש לו דין של רה"י, ולכך המשתמש העוקר חפץ מתוכו לרה"ר, או מרה"ר לתוכו - חייב. וכן תני ר' הושעיה, מנורה שהיא עומדת ברשות הרבים, גובהה עשרה ופירחה ראש המנורה רחבה ארבעה, המשתמש מתוכה לרה"ר או מרה"ר לתוכה - חייב, אמר ר' מנא לא סוף דבר לא רק מנורה, שראש המנורה מחוברת לו זה נחשב לרה"י, אלא אפילו קנה ברשות הרבים שהיא גבוהה י' טפחים וטבלה רחבה ד' נתונה בראשו, יש לזה דין של רה"י, ולכך המשתמש מתוכו לרה"ר או מרה"ר לתוכו - חייב.

שואלת הגמ' מנין שלמעלה מעשרה טפחים ברה"ר שהיא רשות אחרת - רה"י? מתרצת הגמ' ר' אבהו בשם ר' שמעון בן לקיש אומר, שיודעים את זה ממה שכתוב, וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁם, וְדַבַּרְתִּי אֵתְךָ מֵעַל הַפְּפֶרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרָבִים אֲשֶׁר עַל

אם אינו רחוק מן הכותל ארבעה טפחים, א"כ המקום הזה נחשב לכרמלית הוא, כיון שלא נוח ללכת בין האדם לכותל, אבל ר' לעזר בשם ר"ש כרסנה אומר, שיתכן שהעני עמד סמוך לכותל, ומדובר כשהיו פניו הפוכות (עומדות) לכיוון הפלטיא, וידו היתה לכיוון רה"ר, אבל אם היו פניו של העני הפוכות לכיוון הכותל שידו היתה בינו לכותל, באמת ככרמלית היא, והבעה"ב יהיה פטור.

רבי חסדא בשם ר' אשי אומר, שאם היה קנה נעוץ ברשות הרבים שהוא גבוה עשרה טפחים ואינו רחב ד', א"כ זה מקום פטור, ומותר לכאן ולכאן, גם בני רה"ר וגם בני רה"י יכולים להשתמש בזה, אבל ובלבד שלא יחליף שלא יגביהו חפץ מרה"ר ויניחו על גבי העמוד הזה, ובני רה"י יטלו את החפץ, כיון שנעשתה מלאכה ביניהם. רב אמר, תרכום כעין כסא עם מדרגות שהוא עומד ברשות הרבים, שהוא גבוה

אַרְוֹן הָעֵדֻת, וּכְתִיב [שמות כ] אַתֶּם רְאִיתֶם פִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבְרַתִּי עִמָּכֶם, מִה דִּיבּוֹר שֵׁנֵאמֵר לְהֵלֵן רְשׁוֹת אַחֲרַת, אִף דִּיבּוֹר שֵׁנֵאמֵר כֹּאן רְשׁוֹת אַחֲרַת, וְאֵרֹן לֹא תִשַׁע טַפְחִים הוּא? דְּבִית ר' יֵנְאִי אִמְרוּ בַכְּפֹרֶת טַפַּח. ר' זְעִירָא בְעֵי מַנִּיין לַכְּפֹרֶת שֶׁהוּא טַפַּח? תֵּנֵא ר' חֲנִינְיָ בַר שְׁמוּאֵל כֹּל הַכְּלִים שֶׁהָיוּ בַמִּקְדָּשׁ נִתְּנָה הַתּוֹרָה מִדַּת אֲרַכָּה וּרְחֻבָּה, וְרֻחְבוּ וְנִתְּנָה שִׁיעוֹר קוּמַתָּן, חוּץ מִן הַכְּפֹרֶת שֶׁנִּתְּנָה הַתּוֹרָה מִדַּת אֲרַכָּה וּרְחֻבָּה, וְלֹא נִתְּנָה שִׁיעוֹר קוּמַתָּה, תִּלְמִידָנָה מְכַלִּי קָטָן שֶׁבַמִּקְדָּשׁ, [שמות כה] וְעִשִׂיתָ לוֹ מִסְגָּרָת טַפַּח סָבִיב, מִה כֹּאן טַפַּח, אִף כֹּאן טַפַּח, או אִינוּ אֵלָא וְעִשִׂיתָ זָר זָהָב לְמִסְגָּרָתוֹ סָבִיב, מִה כֹּאן כֹּל שֶׁהוּא - אִף כֹּאן כֹּל שֶׁהוּא? מֵאִי כִדּוֹן? ר"א בַר יַעֲקֹב אוֹמֵר, [ויקרא טז] "פָּנִי" וְאִין פְּנֵי פַחוֹת מִטַּפַּח. ר' יוֹסִי בְעֵי אִילוּ מַגְדַּל שֶׁהִיָּה עוֹמֵד בַּתּוֹךְ הַבַּיִת גְּבוּהָה כְּמָה, שְׁמַא אִינוּ מוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מִתּוֹכוֹ לְבֵית וּמִן הַבַּיִת לְתוֹכוֹ?!

מִהַמְסַגְרַת שֶׁל הַשּׁוֹלְחָן, שֶׁכְּתוּב בּוֹ וְעִשִׂיתָ לוֹ מִסְגָּרָת טַפַּח סָבִיב, וְלִכְךָ אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים מִה כֹּאן (מִסְגְּרַת הַשּׁוֹלְחָן) הוּא בְשִׁיעוֹר שֶׁל טַפַּח, אִף כֹּאן גּוּבָה הַכְּפֹרֶת, הוּא בְשִׁיעוֹר שֶׁל טַפַּח, שׁוֹאֵלֶת הַגַּמ' או אִינוּ אֵלָא נִלְמַד אֶת גּוּבָה הַכְּפֹרֶת מִהָזֶר שֶׁהִיָּה עַל הַשּׁוֹלְחָן, שֵׁנֵאמֵר בּוֹ וְעִשִׂיתָ זָר זָהָב לְמִסְגָּרָתוֹ סָבִיב, וְנֵאמֵר מִה כֹּאן רֻחְבֵּי הָזֶר הִיָּתָה כֹּל שֶׁהוּא, אִף כֹּאן הַכְּפֹרֶת הִיָּתָה כֹּל שֶׁהוּא (שֶׁהָיָה תַפְסַת מְרֻבָּה לֹא תַפְסַת)? וְא"כּ מֵאִי כִדּוֹן מִה עִבְשִׁיו, וּמֵהִיכָן יוֹדְעִים שֶׁגּוּבָה הַכְּפֹרֶת הִיָּתָה טַפַּח? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' ר"א בַר יַעֲקֹב אוֹמֵר, שֶׁהִיָּתָה וְכְתוּב בַכְּפֹרֶת "פָּנִי" כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וְהָזָה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכְּפֹרֶת קִדְמָה, וְהָיָה אִין פְּנֵי אָדָם פַּחוֹתִים מִטַּפַּח, וּמִכֹּאן שֶׁכְּשֶׁכְּתוּב "פָּנִי" בַכְּפֹרֶת הִיָּינוּ טַפַּח. שׁוֹאֵלֶת הַגַּמ' ר' יוֹסִי בְעֵי שְׂאֵל, הָיָה אִילוּ מַגְדַּל אֲרוֹן שֶׁהִיָּה עוֹמֵד בַּתּוֹךְ הַבַּיִת שֶׁהִיא גְּבוּהָה כְּמָה וְכְמָה טַפְחִים, שְׁמַא אִינוּ מוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מִתּוֹכוֹ לְבֵית או מִן הַבַּיִת לְתוֹכוֹ? וּמִכִּיּוֹן שׁוּזָה לֹא חוֹלֵק מִקּוֹם לְעַצְמוֹ בַּתּוֹךְ הַבַּיִת, לִכְךָ יִכּוּלִים

אַרְוֹן הָעֵדֻת, וּכְתִיב בַּמִּתְּן תּוֹרָה אַתֶּם רְאִיתֶם פִּי מִן הַשָּׁמַיִם דִּבְרַתִּי עִמָּכֶם, וְא"כּ אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים מִה דִּיבּוֹר שֵׁנֵאמֵר לְהֵלֵן בְּהַר סִינַי, זֶה הִיָּה מִרְשׁוֹת אַחֲרַת (מִהַשְּׁמַיִם), אִף דִּיבּוֹר שֵׁנֵאמֵר כֹּאן בְּמִשְׁכָּן, זֶה בֵּא מִרְשׁוֹת אַחֲרַת, וְהִיָּתָה וּגּוּבָה הָאֲרוֹן הִיָּה י' טַפְחִים, מִכֹּאן ש"י טַפְחִים חוֹלֵק רְשׁוֹת לְעַצְמוֹ. שׁוֹאֵלֶת הַגַּמ' וְאֵרֹן לֹא תִשַׁע טַפְחִים הוּא, שֶׁהָיָה גּוּבָה הָאֲרוֹן הִיָּה אִמָּה וְחִצִּי? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' דְּבֵית ר' יֵנְאִי אִמְרוּ, בַכְּפֹרֶת טַפַּח הַקַּב"ה דִּיבַר עִם מִשָּׁה רַבִּינוּ מֵעַל לַכְּפֹרֶת שֶׁהִיָּתָה מֵעַל הָאֲרוֹן בְּגוּבָה שֶׁל טַפַּח, וְא"כּ הַכְּפֹרֶת הִיָּתָה גְּבוּהָה מִהַקְרָקַע י' טַפְחִים. שׁוֹאֵלֶת הַגַּמ' ר' זְעִירָא בְעֵי שְׂאֵל וּמַנִּיין לַכְּפֹרֶת שֶׁהוּא טַפַּח? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' תֵּנֵא ר' חֲנִינְיָ בַר שְׁמוּאֵל, שֶׁהָיָה כֹּל הַכְּלִים שֶׁהָיוּ בַמִּקְדָּשׁ, נִתְּנָה הַתּוֹרָה מִדַּת אֲרַכָּה וּרְחֻבָּה, וְנִתְּנָה שִׁיעוֹר קוּמַתָּן, חוּץ מִן הַכְּפֹרֶת שֶׁנִּתְּנָה הַתּוֹרָה מִדַּת אֲרַכָּה וּרְחֻבָּה, וְלֹא נִתְּנָה שִׁיעוֹר קוּמַתָּה, וְא"כּ תִּלְמִידָנָה תִּלְמַד אֶת הַשִּׁיעוֹר מְכַלִּי הַקָּטָן שֶׁהִיָּה בַמִּקְדָּשׁ -

מסכת פרק א [ה"א - דף ה] שבת

אלא בשעה שהיה מְרַבֵּעַ להן את הרוחות אנן קיימיין. ניחא כמ"ד בְּאֵמַת ששה, ברם כמ"ד באמת חמשה, וארון לאו שבעה טפחים ומחצה הוא? ר' יעקב בר אחא אמר, דבית ר' ינאי ור"ש בן יהוצדק חד יליף לה מן ארון, וחורנה יליף לה מן עגלות, מסתברא דבית ר' ינאי ילפין לה מן ארון, דבית ר' ינאי אמרין וכפורת טפח, ר"ש בן יהוצדק יליף לה מן עגלות. ר' זעירא בעי מניין לעגלות שהן גבוהות עשרה? א"ר יוסה ואפי' תאמר גבוה עשרה, ולא כן תני ר' נחמיה, "צב" כְּמִין קמרטטא הוּ, אילו חור ברשות הרבים גבוה עשרה ורחב ארבעה שמא אינו אסור להשתמש מתוכו לרה"ר ומרשות הרבים לתוכו?!

מקום לעצמו, וחד יליף לה למד את זה מן ארון, וחורנה והאחר יליף לה מן עגלות שלקחו בהם את קרשי המשכן, שהעגלות היו בגובה של י' טפחים (והרי משם נלמד איסור הוצאה), ואומרת הגמ' שמסתברא דבית ר' ינאי ילפין לה למדו מן ארון, שהרי דבית ר' ינאי אמרין ותירצו לעיל "וכפורת טפח", וא"כ ר"ש בן יהוצדק יליף לה לומד את זה מן עגלות. שואלת הגמ' ר' זעירא בעי שאל, ומניין לעגלות שהן גבוהות עשרה? ויותר מזה מק' ר' יוסה, וא"ר יוסה ואפי' תאמר שיש בידך מסורת שהעגלות היו גבוהות עשרה, אבל וכי לא כן תני ר' נחמיה, שכוונת הפסוק שש עגלות "צב" דהיינו שהעגלות כְּמִין קמרטטא ארגו היו (אין צב אלא מחופים), וכיון שהם היו כמין ארגו, א"כ ודאי שיש לזה דין של רה"י, שהרי אילו חור מקום מוקף מחיצות (כמו שהחור הוא מוקף) הנמצא ברשות הרבים שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה טפחים, שמא וכי אינו אסור להשתמש מתוכו לרה"ר ומרשות הרבים לתוכו? והרי על זה לא היה ספק, וכל השאלה היא רק לעניין מקום חָשׂוּף, שהוא גבוה עשרה טפחים, מהיכן

להשתמש ממנו לבית, וא"כ איך יכולים לומר שהארון שהיה בתוך המשכן, שהוא חולק מקום לעצמו? מתרצת הגמ' אלא זה נלמד מהארון בשעה שהיה מְרַבֵּעַ להן לעם ישראל את הרוחות אנן קיימיין, דהיינו שהיו מניחים את הארון לפני שהקימו את המשכן, ובדרך נס, הארון היה מסתובב ומצדד את עצמו מזרח – מערב, ועי"ז ידעו את הצדדים, ובאותו הזמן הרי הארון לא היה תוך המשכן, ומזהומן הוזה נלמד שמקום מעל י' טפחים חולק רשות לעצמו. שואלת הגמ' ניחא כמ"ד בְּאֵמַת ששה, בשלמא לר"מ שאומר שהיו מודדים את הכלים באמה בת ששה טפחים, וא"כ הארון יחד עם הכפורת היה י' טפחים, אלא ברם כמ"ד באמת חמשה, אלא לר' יהודה שאומר שהיו מודדים את הכלים באמה בת חמשה טפחים, א"כ וכי הארון לאו שבעה טפחים ומחצה הוא? שהרי הארון היה אמה וחצי, ואפי' אם נוסיף את גובה הכפורת, זה יהיה רק שמונה וחצי טפחים, וא"כ מהיכן יודעים ש' טפחים ברה"ר חולק מקום לעצמו? אלא ר' יעקב בר אחא אמר, שדבית ר' ינאי ור"ש בן יהוצדק נחלקו מהיכן יודעים שמעל י' טפחים חולק

אלא בשעה שהיו מושיטין את הקרשים מזו לזו מרוטות היו.

שניהן פטורין: רבי יעקב בר אחא בשם חזקיה, רבנן בשם ר' יוחנן, משום שנים שעשו מלאכה אחת.

רב שאל לרבי נתן לו אחר חבילה על כתיפו ושכח והוציאה, במחזורת תניינא א"ל חייב, שאינה דומה לאותה, סבר רבי כיון שעקר את רגליו כמו שעקר את החפץ. על דעתיה דרבי היה עומד ברשות הרבים וזרק וקידם וקלטה לרה"י מהו, ולא רבי הוא דרבי עביד אויר מחיצות כממשן, לא צורכה דלא היה עומד ברשות היחיד וזרק וקידם וקלטה לרה"ר מהו, אשכח תני, רבי פומר עד שעה שתנוח.

הטעינו חבירו סבר רבי שכיון שכאשר עקר את רגליו זה כמו שעקר את החפץ, ולכך הוא יהיה חייב. שואלת הגמ' על דעתיה דרבי מה הדין אם הוא היה עומד ברשות הרבים, וזרק חפץ לכיוון רה"י, וקידם והושיט את ידו לרה"י וקלטה לרה"י ותפס את החפץ ברה"י – מהו, האם הוא יהיה חייב, או שכיון שידו נמשכת אחרי גופו העומד ברה"ר, א"כ זה לא נקרא שהיה הנחה ברה"י, והוא יהיה פטור? שואלת הגמ' מה השאלה בכלל, ולא רבי הוא וכי אנחנו לא מדברים לדברי רבי? דרבי עביד אויר הנמצא בין המחיצות כממשן, ואפי' אם החפץ לא נח ברה"י הוא כבר חייב (רבי סובר שהזרק חפץ מרה"ר לרה"ר אחר דרך רה"י הוא חייב, כיון שקלוטה כמי שהונחה דמיא). וא"כ מה השאלה בכלל? אלא אומרת הגמ' לא צורכה דא (השאלה לא נצרכת במקרה שהושיט את ידו לרה"י). אלא השאלה במקרה שהיה עומד ברשות היחיד, וזרק חפץ לכיוון רה"ר, וקידם וקלטה לרה"ר והושיט את ידו לרה"ר ותפס את החפץ – מהו, האם זה נקרא שהחפץ נח ברה"ר ויהיה חייב, או שכיון שידו

יודעים שהוא רה"י? אלא אומרת הגמ' שלומדים את זה מהעגלות בשעה שהיו מושיטין את הקרשים מזו לזו מעגלה לעגלה, שטרוטות היו שקיפלו את הכיסוי (טרוטות זה מלשון מרובע ועיין מדות פ"ב מ"ה), וכשמורידים את כיסוי העגלה, העגלה נראית מרובעת), והעגלה חשופה, ומכאן שמקום גבוה י' טפחים חולק מקום לעצמו.

שניהן פטורין: רבי יעקב בר אחא בשם חזקיה, ורבנן בני הישיבה בשם ר' יוחנן אמרו, ששניהם פטורים, משום שנים שעשו מלאכה כאחת שהם פטורים.

רב שאל לרבי, מה הדין אם נתן לו אחר חבילה על כתיפו, ונושא המשא שכח שהיום שבת והוציאה, האם הוא יהיה חייב כיון שכשהוא עקר את גופו, זה כמו שעקר את החפץ או לא? ואומרת הגמ' שבמחזורת תניינא במחזור השני שרבי לימד את הש"ס, א"ל רבי לרב, שהוא חייב, כיון שאינה דומה לאותה ששנינו שאם הבעה"ב נתן ביד העני והוציא שהוא פטור, כיון שיד העני נמשכת אחר גופו העומד ברה"ר, ולכך זה לא נקרא שהעני עקר מרה"י, אבל לעניין אם

מסכת פרק א [ה"א - דף ה] שבת

א"ר אבין, רבי וכן עזאי ורבי עקיבה שלשתן אמרו דבר אחד, רבי עבד אויר מחיצות כממשן, בן עזאי עביד אויר כרמלית כממשה, רבי עקיבה עביד אויר רשות הרבים כממשה.

תני ארבע רשויות לשבת - רשות היחיד, רשות הרבים, וכרמלית, ומבואות שאינן מפולשין. ואיזהו רשות היחיד? חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה, וגדר שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה, זו היא רשות היחיד גמורה. ואי זהו רשות הרבים גמורה? איסטרטייא ופלטיא ומדָּבָר ומבואות המפולשין, אין מוציאין מרה"י לרה"ר, ולא מכניסין מרה"ר לרה"י, ואם הוציא או הכניס שוגג - חייב חטאת, מזיד - חייב כרת, ונסקל, אחד המוציא ואחד המכניס אחד המושיט ואחד הזורק. ים ובקעה ואיסטווה ואסקופה וכרמלית - אינן לא רשות הרבים ולא רשות היחיד, ואין נושאין

עשרה ורחב ארבעה, וכיון שזה מקום שיש בו מחיצה י' ורוחבה ד', לכך זו היא רשות היחיד גמורה. ואי זהו רשות הרבים גמורה? איסטרטייא - דרך הרבים מעיר לעיר, ופלטיא מקום השוק, ומדָּבָר (כשעם ישראל היו במדבר, אבל באופן רגיל, מדבר זה כרמלית), ומבואות המפולשין לאיסטרטייא. אין מוציאין מרה"י לרה"ר, ולא מכניסין מרה"ר לרה"י, ואם הוציא או הכניס אם זה היה בשוגג - חייב חטאת, ואם זה היה במזיד - חייב כרת, ואם זה היה במזיד ובהתראה, הוא נסקל, אחד בין המוציא מרה"י לרה"ר, ואחד המכניס מרה"ר לרה"י, ואחד המושיט ואחד הזורק הוא חייב. אבל ים או בקעה - שדות, ואיסטווה מקום שלפני החנויות, ואסקופה מפתן הבית, וכרמלית הגמ' תבאר מה הכוונה, כל אלו אינן לא רשות הרבים ולא רשות היחיד, ואין נושאין

נמשכת אחר גופו העומד ברה"י הוא יהיה פטור? מתרצת הגמ' שאשכח תני נמצאה ברייתא שרבי פוטר עד שעה שתנוח ברה"ר עצמה, וא"כ במקרה הזה הוא יהיה פטור.

א"ר אבין, שרבי וכן עזאי ורבי עקיבה שלשתן אמרו דבר אחד, שקלוטה זה כמי שהונחה, אלא שהם נחלקים עד כמה אומרים את זה, שרבי עבד רק את האויר הנמצא בין המחיצות כממשן, ובן עזאי עביד גם את האויר של הכרמלית כממשה, ולכך המוציא מרה"י לרה"ר דרך כרמלית - פטור, ורבי עקיבה עביד גם את האויר של רשות הרבים כממשה, ולכך הזורק מרה"י לרה"י אחרת דרך רה"ר - חייב.

תני, ארבע רשויות לשבת, רשות היחיד, רשות הרבים, וכרמלית, ומבואות שאינן מפולשין דהיינו שיש להם ג' מחיצות. ואומרת הברייתא, ואיזהו רשות היחיד? חריץ שהוא עמוק עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים, או גדר שהוא גבוה

ונתנין בהן, ואם נשא ונתן בהן פטור. אמר רב יוסף אף אנן תנינן כולהו, ים; דתנינן תמן הזורק בים ארבע אמות פטור, לא סוף דבר ד' אמות בים, אלא אפי' זורק בכל הים פטור, שכל הים נקרא כרמלית. בקעה; דתנינן הבקעה, בימות החמה רשות היחיד לשבת, ורשות הרבים לטומאה, ובימות הגשמים רשות היחיד לכאן ולכאן, אם אומר את רשות היחיד לכאן ולכאן, לא תהא טעונה הקפה כלי בהמה, דתנינן הקיפה כלי בהמה מטלטלין בתוכה. איסטווה; דתנינן וכן גשרין המפולשין - מטלטלין תחתיהן בשבת דברי ר' יהודה, וחכמים אוסרין. אסקופה; דתנינן המוציא

ששיירה שחנתה בבקעה, שלא תהא טעונה הקפה ע"י כלי בהמה בשביל שיוכלו לטלטל שם, והרי הדין הוא שהשיירה צריכה להקיף את מקום חנייתם, דתנינן הקיפה את מקום החניה שלהם, אפי' ע"י כלי בהמה, מטלטלין בתוכה, ומזה שהשיירה צריכה להקיף את המחנה שלהם, מוכח שזה כרמלית. איסטווה; דתנינן במסכת עירובין, וכן גשרין המפולשין מטלטלין תחתיהן בשבת דברי ר' יהודה, כיון שיש תחת לגשר שתי מחיצות גמורות (היינו לרוחב הגשר). וזה עושה את המקום לרה"י, ובשני הצדדים האחרים (היינו לאורך הגשר) אומרים פי תיקרה יורד וסותם, ולכך מותר לטלטל תחת לגשר, ולא צריך לעשות שם לחי או קורה. וחכמים אוסרין, כיון שחכמים סוברים שתי מחיצות זה לא עושה את המקום לרה"י, ולכך הרבים שבוקעים תחת לגשר מקלקלים את המחיצה הנעשית ע"י פי תקרה. בכל אופן מזה שכתוב כאן שחכמים אוסרים ולא כתוב וחכמים מחייבים, מוכח שהמקום הזה הוא ככרמלית, כיון שלא נוח ללכת שם, וא"כ גם ב"איסטווה" היות ולא נוח ללכת שם, דינו ככרמלית. אסקופה; דתנינן לקמן, המוציא

ונתנין בהן, אסור לטלטל בהם ד' אמות, ואם נשא ונתן בהן - פטור. אמר רב יוסף אף אנן תנינן במשניות את כולהו, ים; דתנינן תמן לקמן, הזורק בים ארבע אמות פטור, ואומר ר' יוסף לא סוף דבר לא רק על ד' אמות בים הוא פטור, אלא אפי' זורק בכל הים הוא פטור, כיון שכל הים נקרא כרמלית. בקעה; דתנינן במסכת טהרות, הבקעה, בימות החמה זה כרשות היחיד לשבת, כיון שהוא מוקף גדר, ורשות הרבים לטומאה, כיון שאנשים נכנסים ועוברים דרך השדות, היות ולא גודל בקיץ כלום, ובימות הגשמים זה כרשות היחיד לכאן ולכאן, כיון שלא הולכים דרך השדות, שלא לקלקל את התבואה הגדלה בשדה (הכלל לענין טומאה הוא, שכל מקום שלא הולכים בו רבים, הוא כרשות היחיד, שספק טומאה בו - טמא, וכל מקום שהולכים בו הרבים, הוא כרשות הרבים, שספק טומאה בו - טהור, וזה נלמד מסוטה, שהיא אסורה מחמת הספק, על מה שהסתתרה במקום מסתור), ואומר ר' יוסף, שאם אומר את שכוונת המשנה שבקעה זה ממש רשות היחיד לכאן ולכאן גם לענין שבת ויוכלו לטלטל שם, א"כ היה צריך להיות

מסכת פרק א [ה"א - דף ה] שבת

אוכלין ונתנן על האסקופה, בין שחזר והוציאן, בין שהוציאן אחר פטור, שלא עשה מלאכתו בבת אחת, הא אם עשה מלאכתו בבת אחת חייב, בן עזאי אומר אפי' אם עשה מלאכתו בבת אחת פטור. כרמלית; תני רבי חייא כרמל - רך מלא, אינו לא לח ולא יבש אלא בינוני, והכא אינה לא רה"ר ולא רה"י אלא כרמלית. איזו היא כרמלית? רבי יסא בשם רבי יוחנן כגון חנותיה דבר יוסטיני. חצר של רבים ומבואות שאינן מפולשין - אם עירבו מותרין ואם לא עירבו אסורין. רבי זעירה בשם רב יהודה, רבי זעירה בשם רב חיננא, סימטיות שבין העמודים - נידונין ככרמלית. ר' שמואל בר חייא בר יהודה בשם ר' חנינה פירחי העמודים - נידונין ככרמלית,

שכתוב כאן בברייתא? רבי יסא בשם רבי יוחנן אומר, כגון חנותיה דבר יוסטיני, דהיינו בר יוסטיני כנס לתוך השטח שלו ובנה את חנותו, וא"כ הרחבה שלפני החנות, היות ולא נוח ללכת שם (שהרי זה לא ישר עם הרה"ר) לכך זה נידון ככרמלית. וחצר של רבים ומבואות שאינן מפולשין שיש להם ג' מחיצות (ותיקנו אותם ע"י לחי או קורה), אם עירבו עירובי חצרות - מותרין להוציא מהבית לחצר, ואם לא עירבו - אסורין להוציא מהבית לחצר, כיון שזה נראה כמוציא מרה"י לרה"ר (שהרי החצר היא רשות של יותר אנשים מאשר הבית). רבי זעירה בשם רב יהודה, וכן רבי זעירה אמר את זה בשם רב חיננא, סימטיות השביל שבין העמודים שהסוחרים תולים בהם את סחורתם - נידונין ככרמלית, כיון שלא נוח ללכת שם, אבל ר' שמואל בר חייא בר יהודה בשם ר' חנינה אומר, שרק פירחי העמודים - מקום בליטות העמודים - מקום המסמרים והקולבים התלויים על גבי העמודים נידונין ככרמלית, אבל השביל שנמצא בין העמודים, הרי הוא כרה"ר,

אוכלין ונתנן על האסקופה, בין שחזר והוציאן, בין שהוציאן אחר פטור, מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת, שלא הוציא לרה"ר ישר מרה"י, וא"כ מוכח מכאן שאסקופה היא ככרמלית, כיון שאם היא כרה"י, א"כ המוציא ממנה לרה"ר היה מתחייב, ואם היא כרה"ר, א"כ המוציא מרה"י ומניח עליה היה מתחייב, אלא ע"כ שהאסקופה היא ככרמלית. ואומרת הגמ' דרך אגב, שמשמע מהמשנה הא אם עשה מלאכתו בבת אחת שהוציא מרה"י לרה"ר דרך איסקופת כרמלית חייב, כיון שהמוציא מרה"י לרה"ר דרך כרמלית חייב, ובן עזאי אומר אפי' אם עשה מלאכתו בבת אחת פטור, כיון שבן עזאי סובר שמהלך בעומד דמי (כדלעיל). כרמלית; ואומרת הגמ' שהפי' של המילה 'כרמלית' זה כמו מה שתני רבי חייא לענין קרבן העומר שהוא בא "כרמל" וזה נוטריקון - רך מלא, ורך היינו אינו לא לח ולא יבש אלא בינוני, וא"כ הכא לענין שבת, הפי' של כרמלית, שאינה לא רה"ר ולא רה"י אלא כרמלית. ואומרת הגמ' ואיזו היא כרמלית

לְכֵן צְרִיכָה בְּגִבּוּהֵינָּה ג'. חֵיִיא בְּרִיָּה דְרַב כּל הַמַּעֲכָב דְרִיסָה בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּיבִים - נִידוּנֵין כְּכַרְמְלִית, רַבְנֵן דְקִיסְרִין אִמְרִין אִפִּי' קוּצִין, אִפִּי' זֹכֻכִית, לְכֵן צְרִיכָה בְּשֵׁאִינָן גְּבוּהֵין שְׁלֶשֶׁה. וְא"ר יוֹסֵה, אִיִּסקוּפָה שֶׁאִמְרוּ רַחֲבָה אַרְבַּעַה וְאִינָה גְבוּהַ עֶשְׂרֵה, אִין תִּימֵר גְּבוּהַ עֶשְׂרֵה וְרַחֲבָה אַרְבַּעַה - רִשּׁוֹת בְּפָנֵי עֲצָמוּ הוּא, אִין תִּימֵר גְּבוּהַ עֶשְׂרֵה וְאִינָה רַחֲבָה ד' - הִדָּא דְמֵר רַב חֲסָדָא בְּשֵׁם אֲסִי קֵנָה נְעוּץ בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּיבִים גְּבוּהַ עֶשְׂרֵה טַפְחִים, מוֹתֵר לְכֹאֵן וּלְכֹאֵן, וּבִלְבָד שְׁלֹא יַחְלִיף, אִלָּא כֵן אֲנֵן קִימִין בְּרַחֲבָה אַרְבַּעַה וְלֹא גְבוּהַ עֶשְׂרֵה.

אִיִּסקוּפָה שֶׁלִּפְנֵי הַפְּתַח, אַחֲרִים אוֹמְרִים כֹּל זְמַן שֶׁהַפְּתַח פְּתוּחַ - כּוֹלָה כְּלַפְנֵימָ, נְעוּל - כּוֹלָה כְּלַחוּץ, מָה אֲנֵן קִימִין אִם בְּמִקּוּרָה, אִפִּי' נְעוּל כּוֹלָה כְּלַפְנֵימָ, אִם בְּשֵׁאִינוּ מִקּוּרָה, אִפִּי' פְּתוּחַ, כּוֹלָה כְּלַחוּץ? אִלָּא כֵן אֲנֵן קִימִין בְּשַׁחְצִיָּה מִקּוּרָה וְחֲצִיָּה אִינָה מִקּוּרָה. מָהוּ נְעוּל כּוֹלָה כְּלַחוּץ, מוֹתֵר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ מִתּוֹכָהּ לַחוּץ

קֵנָה נְעוּץ בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּיבִים שֶׁהוּא גְבוּהַ עֶשְׂרֵה טַפְחִים, מוֹתֵר לְכֹאֵן וּלְכֹאֵן, כִּיּוֹן שֶׁהוּא מְקוּם פְּטוּר, וּבִלְבָד שְׁלֹא יַחְלִיף, אִלָּא כֵן אֲנֵן קִימִין אִלָּא ע"כ שְׁמִדוּבֵר כֹּאֵן בְּרַחֲבָה אַרְבַּעַה וְלֹא גְבוּהַ עֶשְׂרֵה.

וּמִמְשִׁיכָה הַבְּרִייתָא וְאוֹמְרֵת, אִיִּסקוּפָה שֶׁלִּפְנֵי הַפְּתַח, אַחֲרִים אוֹמְרִים, כֹּל זְמַן שֶׁהַפְּתַח פְּתוּחַ, כּוֹלָה כְּלַפְנֵימָ, וְאִם הַפְּתַח נְעוּל, כּוֹלָה כְּלַחוּץ, שׁוֹאֵלֵת הַגַּמ' מָה אֲנֵן קִימִין אִיךְ מִדּוּבֵר כֹּאֵן, אִם בְּאִיִּסקוּפָה מִקּוּרָה, א"כ אִפִּי' אִם הַפְּתַח נְעוּל צְרִיךְ לֵהִיּוֹת שְׁכוּלָה כְּלַפְנֵימָ, כִּיּוֹן שְׁפִי תִקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתָם, וְאִם בְּאִיִּסקוּפָה שֵׁאִינוּ מִקּוּרָה, א"כ אִפִּי' אִם הַפְּתַח פְּתוּחַ, צְרִיךְ לֵהִיּוֹת שְׁכוּלָה כְּלַחוּץ? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' אִלָּא כֵן אֲנֵן קִימִין אִלָּא כֹּאֵן מִדּוּבֵר בְּשַׁחְצִיָּה מִקּוּרָה וְחֲצִיָּה אִינָה מִקּוּרָה, וְקִירוּיָהּ הִיָּה כְּלָפֵי חוּץ, וְהַקִּירוּיָהּ הִיָּה פְּחוֹת מִד' טַפְחִים, וְהַדֵּלֵת נִסְגְּרָת בְּאִמְצַע, וְלִכְךָ אִם הַפְּתַח נְעוּל כּוֹלָה כְּלַחוּץ, כִּיּוֹן שְׁלֹא אוֹמְרִים בּוֹה פִי תִקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתָם, כִּיּוֹן שֵׁאִין

וְאוֹמְרֵת הַגַּמ' לְכֵן צְרִיכָה - מָה שֶׁאִמְרָנוּ שְׁפִירְחֵי הַעֲמוּדִים הֵם כְּכַרְמְלִית, מִדּוּבֵר בְּגִבּוּהֵין ג', אֲבָל אִם הֵם פְּחוֹת מִג' לְקַרְקַע, א"כ זֶה נִחְשָׁב לְקַרְקַע, וְדִינוּ כְּקַרְקַעִית רַה"ר, אֲבָל חֵיִיא בְּרִיָּה דְרַב אִמְר', שְׁכַל הַמַּעֲכָב אֵת הַדְרִיסָה (אֵת הַהִילוֹךְ) בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּיבִים - נִידוּנֵין כְּכַרְמְלִית, וְרַבְנֵן דְקִיסְרִין וְחַכְמֵי קִיסְרִיָּה אִמְרִין, שֵׁאִפִּי' קוּצִין אוֹ אִפִּי' זֹכֻכִית הַמוֹנַח בְּרַה"ר, הוֹפֵךְ אֵת מְקוּם הַיִּמְצָאִם לְכַרְמְלִית, וְא"כ לְכֵן צְרִיכָה - מָה שֶׁאִמְרָנוּ שְׁפִירְחֵי הַעֲמוּדִים הֵם כְּכַרְמְלִית, מִדּוּבֵר אִפִּי' בְּשֵׁאִינָן גְּבוּהֵין שְׁלֶשֶׁה. וְא"ר יוֹסֵה, אִיִּסקוּפָה שֶׁאִמְרוּ שֶׁהִרִי הִיא כְּכַרְמְלִית, מִדּוּבֵר בְּרַחֲבָה אַרְבַּעַה טַפְחִים וְאִינָה גְבוּהַ עֶשְׂרֵה, כִּיּוֹן שֵׁאִין תִּימֵר שֶׁהִיא גְבוּהַ עֶשְׂרֵה וְרַחֲבָה אַרְבַּעַה, א"כ רִשּׁוֹת בְּפָנֵי עֲצָמוּ הוּא (רַה"י), וְאִין תִּימֵר שֶׁהִיא גְבוּהַ עֶשְׂרֵה וְאִינָה רַחֲבָה ד', א"כ הִרִי הִיא מְקוּם פְּטוּר, וְזֶה כִּהְדָּא דְמֵר כְּמוֹ שֶׁאִמְר' רַב חֲסָדָא בְּשֵׁם ר' אֲסִי וְלַעֲיֵל כְּתוּב ר' אֲשִׁין,

ומן החוץ לתוכה? בשהיה בפתח חור - אסור להשתמש מתוכה לחור ומן החור לתוכה. ר' נתן אומר נעול - כולה כלחוץ, פתוח - חצייה כלפנים וחצייה כלחוץ. ולא כן סבירינן מימר איסקופה ד' מאחר שינעל הפתח כולה כלחוץ, אף כשהפתח פתוח - חצייה כלפנים וחצייה כלחוץ.

הלכה ב

מתני' לא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה עד שיתפלל, לא יכנס לא למרחץ, ולא לבורסקין, לא לאכול, ולא לדין, אם התחילו אין מפסיקין, ומפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה.

מדובר דוקא ביש לה ד' טפחים, אבל בפחות מזה הרי היא כמקום פטור, וא"כ אם החלק שהוא לא מקורה היה פחות מד' טפחים, הוא היה צריך להתבטל לבית, כשהפתח פתוח? מתרצת הגמ' **מאחר** - היות וכשינעל הפתח, יהיה כולה כל האסקופה כלחוץ, א"כ אף כשהפתח פתוח, אנחנו אומרים שחצייה המקורה היא כלפנים, וחצייה שאינה מקורה, הרי היא כלחוץ.

הלכה ב

מתני' לא ישב אדם גם בימות החול (זה כתוב כאן אגב הסיפא - שלא יצא החייט במחטו), לפני הספר סמוך (היינו חצי שעה קודם) למנחה קטנה, שזה בשעה תשע ומחצה (וא"כ אסור להסתפר מתחילת השעה התשיעית) עד שיתפלל, וכן לא יכנס לא למרחץ להתרחץ, ולא לבורסקין לעבד עורות, ולא לאכול, ולא לדין, ואם התחילו אפי' באיסור - אין מפסיקין, ומדובר שיש לו זמן להתפלל אח"כ, אבל ומפסיקין לק"ש כיון שחיובו מן התורה, ואין מפסיקין לתפלה.

מחיצה לפחות מד' טפחים, ואם הפתח פתוח הקירוי מצטרף לתקרת הבית, ואומרים בזה פי תקרה יורד וסותם (וגם החצי שאינו מקורה - ניתר כשהפתח פתוח, שהרי יש היכר בינה לבין רה"ר, ולא יוציאו ממנה לרה"ר). שואלת הגמ' מהו מזה הכוונה שאם הפתח נעול שכולה כלחוץ, וכי מותר להשתמש מתוכה לחוץ ומן החוץ לתוכה? והרי ודאי שלא, שהרי יש לעובי הפתח ג' מחיצות (וגם לא יתכן שכוונת הברייתא שאסור להשתמש ממנה לבית, כיון שהרי הדלת נעולה)? מתרצת הגמ' שכוונת הברייתא היא בשהיה בפתח חור, ועל זה אומרת הברייתא שאסור להשתמש ולהכניס מתוכה (מהאיסקופה) לבית דרך החור ומן החור לתוכה. אבל ר' נתן נחלק ואומר, שאם הבית נעול, כולה כלחוץ, ואם הבית פתוח, החצי המקורה כלפנים, כיון שאומרים פי תקרה יורד וסותם, אבל וחצייה שאינה מקורה - כלחוץ, כיון שר' נתן לא סובר שאומרים שמתוך שהותר החלק המקורה הותר החלק שאינו מקורה. שואלת הגמ' ולא כן סבירינן מימר וכי לא אמרנו לעיל שהאיסקופה שהיא כברמלית,

גמ' לא ישב אדם וכו': אגן תנינן סמוך למנחה, תני ר' חייא סמוך לחשיכה, מתניתין צריכה למיתנייתה דרבי חייא, מיתנייתה דר' חייא צריכה למתניתין, אילו תנא רבי חייא ולא תנינן אגן, הוינן אמרין לא אמר אלא חשיכה, הא מנחה לא, הוי צורכה למתניתין, או אילו תנינן אגן ולא תנא ר' חייא, הוינן אמרין כולהן דתנינן מנחה - מנחה, וכולהן דתנינן חשיכה - חשיכה, מן מה דתניתה מנחה ותניתה רבי חייא רובה חשיכה, הדא אמרה אפילו חשיכה דתנינן דבתרה - מנחה היא. רבי חנניה בן אחוי דרב הושעיה אמר, מתניתין בעמי הארץ, מן מה דתני ר' חייא בחבירין. רבנן דקיסרין אמרין מתניתין כר' יהודה, מן מה דתני ר' חייא כרבנן.

אבל מזה שבמשנה הנוסח הוא "מנחה" ותניתה רבי חייא רובה ור' חייא הגדול שנה בברייתא סמוך ל"חשיכה", א"כ הדא אמרה שאפילו מה שכתוב סמוך לחשיכה דתנינן דבתרה במשנה הבאה, היינו סמוך למנחה היא, ואסור לחייט לצאת במחטו כבר מתחילת השעה התשיעית. אבל רבי חנניה בן אחוי דרב הושעיה אמר, שהמשנה והברייתא לא מדברים על אותו מקרה, ומתניתין האוסרת סמוך למנחה, מדובר בעמי הארץ שצריך להחמיר עליהם, אבל מן מה דתני ר' חייא סמוך לחשיכה, מדובר בחבירין בת"ח שהם זריזים, ולהם אסור להם להסתפר וכדו' רק סמוך לשקיעה. אבל רבנן דקיסרין חכמי קיסריה אמרין, שהמשנה והברייתא נחלקים, ומתניתין האוסרת סמוך למנחה, זה הולך כר' יהודה, שסובר שזמן המנחה היא עד פלג המנחה, ומן מה דתני ר' חייא סמוך לחשיכה זה הולך כרבנן, שסוברים שזמן המנחה היא עד לשקיעה, ולכך רק סמוך לחשיכה צריך להימנע מלהסתפר וכדו'.

גמ' לא ישב אדם וכו': אומרת הגמ' אגן תנינן במשנה סמוך למנחה, אבל תני ר' חייא בברייתא - סמוך לחשיכה, ואומרת הגמ' שלמעשה אין מחלוקת, ומתניתין צריכה למיתנייתה דרבי חייא - המשנה צריכה את הנוסח השנוי בברייתא של ר' חייא, ומיתנייתה דר' חייא צריכה למתניתין - והברייתא צריכה את הנוסח השנוי במשנה, כיון שאילו תנא רבי חייא סמוך לחשיכה ולא תנינן אגן סמוך למנחה, א"כ הוינן אמרין היינו אומרים, שלא אמר שיש איסור אלא רק בסמוך לחשיכה, הא אבל סמוך למנחה לא - אין איסור, לכך הוי צורכה למתניתין שכתוב בו סמוך למנחה, או אילו תנינן אגן ואם היה רק את המשנה, ולא תנא ר' חייא סמוך לחשיכה, א"כ הוינן אמרין היינו אומרים כולהן דתנינן שבכל מקום שכתוב במשנה - מנחה, היינו סמוך למנחה, אבל וכולהן דתנינן אבל כשכתוב סמוך לחשיכה (כגון לא ייצא החייט במחטו סמוך לחשיכה) היינו סמוך לחשיכה - לשקיעה, אבל מן מה דתניתה

ואם התחילו אין מפסיקין: התחלת הספר אי זו היא? משיתחיל לגלח, והתני ישב לו לגלח, באו ואמרו לו מת אביו, הרי זה משלים את ראשו, אחד המגלח ואחד המתגלח? לא אתיא אלא משיתעטף בלונטית. התחלת המרחץ אי זו היא? ר' זריקן בשם ר' חנינא אמר משיתיר חגורו, רב אמר משיתיר מנעלו.

רבי יהושע בן לוי הוה יליף שָׁמַע פרשתא מן בר בריה בכל ערובת שובא, חד זמן אינשי ועאל מיסחי בההן דימוסין דטובריא, והוה מסתמיך על כתפתיה דרבי חייא בר בא, אינהר דלא שמע פרשתיה מן בר בריה, וחזר ונפק ליה, מה הוה? ר' דרוסי אמר כך הוה, ר' לעזר בר' יוסי אומר שליח מנוי הוה, א"ל ר' חייה בר אבא ולא פן אלפן רבי אם התחילו אין מפסיקין? א"ל חייא בני קלה היא

משיתיר משיתח את חגורו, ורב אמר משיתיר מנעלו.

רבי יהושע בן לוי הוה יליף היה רגיל שָׁמַע פרשתא לשמוע את פרשת השבוע מן בר בריה, בכל ערובת שובא בכל ערב שבת, חד זמן פעם אחת ריב"ל אינשי שכח לשמוע מנכדו את פרשת השבוע, ועאל מיסחי בההן דימוסין דטובריא ונכנס לבית המרחץ שבטבריה, וריב"ל הוה מסתמיך על כתפתיה נסמך על כתפו דרבי חייא בר בא תלמידו, וריב"ל אינהר נזכר דלא שמע פרשתיה מן בר בריה, וחזר ונפק ליה, ויצא מבית המרחץ. שואלת הגמ' מה הוה באיזה מצב ריב"ל היה כשנזכר? אומרת הגמ' שר' דרוסי אמר, כך הוה שריב"ל היה לבוש, אבל ר' לעזר בר' יוסי אומר, שליח מנוי הוה ריב"ל היה כבר מופשט מבגדיו, וא"ל ר' חייה בר אבא לריב"ל וכי לא פן אלפן רבי וכי לא לימדתנו שאם התחילו אין מפסיקין? וא"כ מדוע הפסקת ויצאת מבית המרחץ, כדי ללמוד עם נכדך? וא"ל ריב"ל חייא בני (מלשון חיבה), וכי קלה היא

ואם התחילו אין מפסיקין: אומרת הגמ' שלכאו' התחלת הספר - התספורת אי זו היא? משיתחיל לגלח, אבל אומרת הגמ' שלא יתכן לומר כך, כיון שוהתני, ישב לו לגלח, ובאו ואמרו לו מת אביו, הרי זה משלים לגלח את ראשו, ואומרת הברייתא שאחד בין אם אביו של המגלח מת, שהוא אסור בעשיית מלאכה, ואחד ובין אם אביו של המתגלח מת, שהוא אסור בתספורת, הוא יכול להשלים את התספורת (כיון שגדול כבוד הבריות). בכל אופן הברייתא אומרת שאם הוא "ישב" להסתפר, זה כבר כתחילת התספורת, אפי' לעניין אבילות, שהאיסור הוא מן התורה, וא"כ ודאי שלעניין מנחה שזה רק מדרבנן, שתחילת התספורת זה לא רק ממתי שהתחיל להסתפר, אלא ע"כ שלא אתיא שלא הכוונה שהוא ממש התחיל להסתפר, אלא משיתעטף בלונטית, אלא מאותו זמן שהניחו עליו את הסוּדָר שלא יתלכלכו בגדיו בזמן התספורת, זה כבר נקרא התחלת התספורת. ואומרת הגמ' והתחלת המרחץ אי זו היא? ר' זריקן בשם ר' חנינא אמר

בעיניך שכל השומע פרשה מן בן בנו כאלו הוא שומעה מהר סיני?! ומה טעמא [דברים ד] והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב. רבי חזקיה ר' ירמיה ר' חייא בשם רבי יוחנן אם יכול את לשלשל את השמועה עד משה שלשלה, ואם לאו, תפוש ראשון ראשון - ואחרון אחרון, מה טעמא? והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת עד יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב. גידל אמר כל האומר שמועה בשם אומרה - יהא רואה בעל השמועה כאילו הוא עומד כנגדו, ומה טעמא? שנאמר [תהלים לט] אך בצלם יתהלך איש. כתיב [משלי כ] רב אדם יקרא איש חסדו, ואיש אמונים מו ימצא, רב אדם יקרא איש חסדו - זה שאר כל אדם, ואיש אמונים מו ימצא - זה רבי זעירא, דאמר רבי זעירא לית אנן צריכינן חששין לשמעתייה דרב ששת - דהוא גברא מפתחא.

ר' גידל אמר, כל האומר שמועה בשם אומרה, יהא רואה במחשבתו את בעל השמועה כאילו הוא עומד כנגדו, ומה טעמא ומאיכין יודעים את זה? שנאמר אך בצלם במראה פניו של רבו, יתהלך איש, האישי ילמד את תורת רבו, וזה בכדי שלא יזלזל בתורת רבו. כתיב רב אדם יקרא איש חסדו, ואיש אמונים מו ימצא, אומרת הגמ' שרב אדם יקרא איש חסדו, זה שאר כל אדם, דהיינו רוב האנשים שומעים דבר הלכה בשם רב פלוני, ומסכימים לדבר, ולא הולכים לברר האם באמת אותו רב פלוני אמר את השמועה הזאת או לא, אבל ואיש אמונים מו ימצא, זה רבי זעירא, שהיה מברר מי אמר את השמועה, ומאיכין יודעים שר' זעירא היה מברר? דאמר רבי זעירא, לית אנן צריכינן חששין לשמעתייה לא צריכים לחשוש לשמועות דרב ששת, כיון דהוא גברא מפתחא, כיון שר' ששת עיור, וא"כ הוא לא היה יכול להבחין מי אמר את השמועה, וא"כ מוכח מכאן שר' זעירא הקפיד לדעת מי אמר את ההלכה.

בעיניך מה שנאמר שכל השומע פרשה מן בן בנו כאלו הוא שומעה מהר סיני?! ולכך הפסקתי, ומה טעמא ומאיכין יודעים את זה? שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב, דהיינו הלומד עם בן בנו זה כאילו שהוא עומד בחורב. ואומרת הגמ' עוד דרשה על הפסוק שהבאנו: רבי חזקיה ור' ירמיה ור' חייא בשם רבי יוחנן אומרים, שאם יכול את לשלשל את השמועה (את ההלכה ששמעת) דהיינו לומר שההלכה הזאת נאמרה ע"י רב פלוני בשם פלוני עד משה אז שלשלה, ותאמר את כל שמות הרבנים, אבל ואם לאו, א"כ תפוש ראשון ראשון ואחרון אחרון, ותאמר שההלכה הזאת נאמרה משם רב פלוני הלכה למשה מסיני, מה טעמא ומאיכין יודעים את זה? שנאמר והודעתם לבניך ולבני בניך שההלכה הזאת נאמרה, מיום אשר עמדת דהיינו תאמר את שמות החכמים מהרב ששמעת את השמועה עד יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב, כדי שידעו שזה לא שמועה שנאמרה סתם.

מסכת פרק א [ה"ב - דף ז] שבת

אמר ליה ר' זעירא לרבי יסא, חכים רבי לבר פדיה דאת אמר שמעתא מן שמייה?
אמר ליה ר' יוחנן אמרן משמו. אמר רבי זעירא לרבי בא בר זבדא, חכים רבי לרב
דאת אמר שמעתתא מן שמייה? א"ל ר' אדא בר אהבה אמרן משמו.

ולא לבורסקי: איתא חמו בדילין ממי שריחו רע, ואת אמר הכין? לא אתיא דלא
משיתלבש בגדי אומנותו.

ולא לאכול: התחלת אכילה איזו היא? רב אחא רבי בא בשם רבי משיטול ידיו.
רבי אחא אמר לקידוש איתאמרת, רבי בא אמר לברכה איתאמרת. רב נסב
לידיו, רמו חייא בריה למוזגא, בעא מיתן ליה, אמר ליה, כבר התחלנו בסעודה.
דלמא ר' מיישא ור' שמואל בר רב יצחק, הוון יתבין אכלין בחדא מן כנישתא

ריח רע, שהוא מפסיק לק"ש ואינו מפסיק
לתפילה.

ולא לאכול: (מביאה הגמ' סוגיא כעין
המשנה שלנו). **התחלת אכילה איזו היא?**
רב אחא ורבי בא בשם רבי אמרו,
משיטול ידיו. ורבי לא דיבר על המשנה
שלנו, אלא רבי דיבר על מקום אחר, **ורבי**
אחא אמר שדברי רבי לקידוש איתאמרת,
דהיינו רבי סובר שאם התחילו לאכול, לא
עושים קידוש, **ורבי בא אמר שדברי רבי**
לברכה איתאמרת, ומיד שהוא נוטל ידיו
לאכילה הוא חייב לברך על הפת, ואסור
להפסיק בדיבור. ומעשה היה שרב שכח
לקדש על היין, **ורב נסב לידיו** נטל את ידיו,
ורמו חייא בריה למוזגא, וחייא בנו של רב
רימו לשמש שימוזג יין כדי שרב יוכל לקדש
על היין, **ובעא מיתן ליה,** והשמש רצה לתת
לרב את היין, אבל רב **אמר ליה, כבר**
התחלנו בסעודה, וא"כ לא נקדש על היין.
דלמא (נוטריקון; דא לימא) את זה אני רוצה
לומר לך, שר' מיישא ור' שמואל בר רב
יצחק, הוון יתבין אכלין ישבו ואכלו בחדא

ואמרת הגמ' שאמר ליה ר' זעירא לרבי
יסא האם חכים רבי האם אתה מכיר לבר
פדיה - בר פדא, דאת אמר שמעתא מן
שמייה? והרי יכול להיות שלא בר פדא אמר
את ההלכה שאתה אמר משמו? **אמר ליה ר'**
יסא, שר' יוחנן שהיה תלמידו **אמרן משמו,**
ור' יוחנן אמר לי, ולכך זה מספיק. **וכן אמר**
ליה רבי זעירא לרבי בא בר זבדא, האם
חכים רבי האם אתה מכיר **לרב,** דאת אמר
שמעתתא מן שמייה? א"ל רבי בא בר
זבדא, שר' אדא בר אהבה שהיה תלמידו
של רב **אמרן משמו,** והוא אמר לי.

ולא לבורסקי: אבל מפסיקים לק"ש; שואלת
הגמ' איך הוא יקרא ק"ש בבורסקי, והרי
איתא חמו תתבונן בדבר, שבדילין
ומרחיקים ממי שריחו רע לקרוא ק"ש, ואת
אמר הכין שהוא יפסיק ויקרא ק"ש כשהוא
לבוש בבגדי הבורסקי? והרי זה ודאי שלא
נטריח אותו לפשוט את בגדיו כדי לקרוא ק"ש,
שהרי יש לו זמן אח"כ לקרוא ק"ש, מתרצת
הגמ' **לא אתיא דא** (המשנה לא דברה) אלא
משיתלבש בגדי אומנותו, ועדיין אין לו

עלייתא, אתא ענתא דצלותא - קם ליה ר' שמואל בר רב יצחק מיצלייא, א"ל ר' מיישא ולא כן אָלפן רבי אם התחילו אין מפסיקין, ותני חזקיה כל מי שהוא פטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט? א"ל והא תנינן חתן פטור - חתן אם רוצה לקרות קורא? א"ל יכיל אנא פתיר לה כר"ג, דאמר איני שומע לכם לבטל ממני מלכות שמים.

ולא לדין: רב ירמיה ורב יוסף חד אמר משישבו בדין, וחורנה אמר משישמעו טענותיהן.

אם התחילו אין מפסיקין, ומפסיקין לקרית שמע ואין מפסיקין לתפילה: אמר רבי אחא, קרית שמע דבר תורה, ותפילה אינה דבר תורה. אמר רבי בא, ק"ש זמנה קבוע, תפילה אין זמנה קבוע. אמר רבי יוסה, ק"ש אינה צריכה כוונה, ותפילה

ולא לדין: רב ירמיה ורב יוסף נחלקים מתי זה התחלת הדין; חד אמר משישבו הדיינים בדין, וחורנה אמר משישמעו טענותיהן של בעלי הדין.

אם התחילו אין מפסיקין, ומפסיקין לקרית שמע ואין מפסיקין לתפילה: מבארת הגמ' מה החילוק, אמר רבי אחא, קרית שמע שזה דבר תורה, לכן צריך להפסיק באמצע, אפי' שיהיה לו אח"כ זמן לקרוא ק"ש (כיון שחוששים שמא ימשך), אבל ותפילה שאינה דבר תורה, ולכן הוא לא צריך להפסיק, אם יהיה לו זמן אח"כ להתפלל. אמר רבי בא, שהחילוק הוא, שק"ש זמנה קבוע מן התורה, ולכן צריך להפסיק, בשביל לא לאַחַר את הזמן, אבל ותפילה אין זמנה קבוע מן התורה, ולכן הוא לא צריך להפסיק (ר' בא סובר שגם תפילה עיקרה מן התורה). אמר רבי יוסה, שהחילוק הוא שהיות וק"ש אינה צריכה כוונה, לכך הוא יכול להפסיק באמצע המלאכה לקרוא ק"ש, אבל ותפילה היות והיא

מן כנישתא עלייתא, באחד מהחדרים הנמצאים בעליית בית הכנסת, אתא ענתא דצלותא והגיע זמן התפילה, קם ליה ר' שמואל בר רב יצחק מיצלייא - להתפלל, א"ל ר' מיישא למה אתה הולך להתפלל באמצע האוכל, וכי לא כן אָלפן רבי וכי לא לימדתנו שאם התחילו לאכול בהיתר אין מפסיקין, ותני חזקיה שכל מי שהוא פטור מן הדבר ועושהו, נקרא הדיוט, וא"כ מדוע הפסקת באמצע האכילה בשביל להתפלל? א"ל ר' שמואל ב"ר יצחק לר' יסא, והא תנינן חתן פטור מק"ש, אבל למדנו שחתן אם רוצה להחמיר ולקרית ק"ש קורא, וא"כ רואים שמוותר להחמיר, א"ל ר' מיישא שיכיל אנא פתיר לה שהמשנה שמתירה לחתן להחמיר על עצמו ולקרוא ק"ש, זה רק כר"ג, דאמר איני שומע לכם לבטל ממני מלכות שמים, אבל לשיטת חכמים באמת יהיה אסור לחתן להחמיר על עצמו, וא"כ גם יהיה אסור להחמיר ולהפסיק באמצע האכילה בשביל ללכת להתפלל.

מסכת פרק א [ה"ב - דף ז] שבת

צריכה כוונה. אמר רבי מנא, קשייתה קומי רבי יוסה, ואפילו תימא קרית שמע אינה צריכה כוונה, שלשה פסוקים הראשונים צריכין כוונה? מן גו דאינון צבחר - הוא מכויין.

רבי יוחנן אמר בשם רבי שמעון בן יוחי, כגון אנו שעוסקים בתלמוד תורה - אפילו לקרית שמע אין אנו מפסיקין, רבי יוחנן אמרה על גרמיה כגון אנו שאין אנו עסוקים בתלמוד תורה - אפילו לתפלה אנו מפסיקין, דין כדעתיה ודין כדעתיה, רבי יוחנן כדעתיה, דרבי יוחנן אמר ולואי שיתפלל אדם כל היום, למה? שאין תפילה מפסדת. רבי שמעון בן יוחאי כדעתיה, דרשב"י אמר, אלו הוינא קאים על טורא דסיני בשעתא דאיתייהיבת אוריתא לישראל, הוינא מתבע קומי רחמנא דאיתברי לבר נשא תרין פומין - חד דהוי לעי באוריתא, וחד דעבד ליה כל צורכוי, חזר וזמר, מה אין חד הוא - לית עלמא

את דברי ר' יוחנן ורשב"י, באם הוא מפסיק לשאר הדברים באמצע הלימוד או לא, זה לא עיקר הטעם, אלא דין כדעתיה ודין כדעתיה כל אחד הולך לשיטתו, שרבי יוחנן כדעתיה, דרבי יוחנן אמר ולואי שיתפלל אדם כל היום, ולמה? שאין תפילה מפסדת, ולכך ר' יוחנן סובר, שמפסיקין בשעת הלימוד לתפילה, ורבי שמעון בן יוחאי כדעתיה, דרשב"י אמר, אלו הוינא קאים על טורא דסיני אילו הייתי עומד על הר סיני בשעתא דאיתייהיבת אוריתא בשעת מתן תורה לישראל, הוינא מתבע קומי רחמנא הייתי מבקש מהקב"ה דאיתברי לבר נשא שייברא לבני האדם תרין פומין שני פיות חד דהוי לעי באוריתא שבאחד הוא ילמד תורה, וחד דעבד ליה כל צורכוי ובאחד שיעשה את שאר צרכיו, אבל חזר אח"כ רשב"י וזמר - ואמר, שבאמת לא טוב שיהיה שני פיות, ומה אין חד הוא ומה כשיש פה אחד לית עלמא

צריכה כוונה, לכך שלא יפסיק באמצע להתפלל, שהרי הוא לא יוכל לכוון את ליבו. אמר רבי מנא, קשייתה קומי רבי יוסה, ואפילו תימא שכל הקרית שמע אינה צריכה כוונה, אבל שלשה פסוקים הראשונים, הרי צריכין כוונה, וא"כ איך הוא יפסיק במלאכתו לקרוא ק"ש, והרי הוא לא יוכל לכוון את ליבו בק"ש? אמר לו ר' יוסה מן גו דאינון צבחר (קצת) מתוך שזה רק ג' פסוקים, א"כ הוא מכויין, ולכן אנחנו אומרים לו להפסיק ולקרוא ק"ש.

רבי יוחנן אמר בשם רבי שמעון בן יוחי, כגון אנו (רשב"י וחביריו) שעוסקים בתלמוד תורה כל היום, א"כ אפילו לקרית שמע אין אנו מפסיקין באמצע הלימוד. ורבי יוחנן אמרה על גרמיה - על עצמו כגון אנו שאין אנו עסוקים בתלמוד תורה ואנחנו מפסיקים באמצע הלימוד לשאר הדברים, א"כ אפילו לתפלה אנו מפסיקין באמצע הלימוד. ואומרת הגמי, שמה שתלינו

יכול קאים ביה מן דילטוריא דיליה, אילו הוון תריי על אחת כמה וכמה. א"ר יוסה קומי רבי ירמיה, אתיא דרבי יוחנן כרבי חנינה בן עקיבה, דתני כותבי ספרים תפילין ומזוזות - מפסיקין לק"ש, ואין מפסיקין לתפילה, ר' חנינה בן עקיבה אומר, כשם שמפסיקין לק"ש, כך מפסיקין לתפילה, ולתפילין, ולשאר כל מצותיה של תורה.

ולא מודי רשב"י שמפסיקין לעשות סוכה, ולעשות לולב? ולית ליה לרשב"י הלומד לעשות, ולא הלומד שלא לעשות, שהלומד שלא לעשות, נוח לו אילו לא נברא? א"ר יוחנן הלומד שלא לעשות, נוח לו אילו נהפכה שילייתו על פניו, ולא יצא לעולם? טעמיה דרשב"י זה שינון וזה שינון, ואין מבטלין שינון מפני שינון. והא תנינן הקורא מכאן והילך לא הפסיד כאדם שהוא קורא בתורה, הא בעונתה חביבה היא יותר מדברי תורה? א"ר יודן, רשב"י ע"י שהיה תדיר בדברי תורה, לפיכך

לולב, וכי לית ליה לרשב"י, שהלומד צריך ללמוד על מנת לעשות, ולא הלומד על מנת שלא לעשות, שהלומד שלא לעשות, נוח לו אילו לא נברא, וא"ר יוחנן שהלומד שלא ע"מ לעשות, נוח לו אילו נהפכה שילייתו על פניו, ולא יצא לעולם? מתרצת הגמ', שודאי רשב"י מודה שמפסיקים לעשות את המצוות, אבל ק"ש זה שונה, וטעמיה דרשב"י שהיות וזה שינון וזה שינון, שהיות וק"ש זה כמו לימוד, ולכך אין מבטלין שינון מפני שינון לא מבטלים את הלימוד בשביל ק"ש. שואלת הגמ' והא תנינן, הקורא מכאן והילך לא הפסיד, אלא הרי הוא כאדם שהוא קורא בתורה, משמע הא בעונתה שאם קוראים ק"ש בזמנו, שחביבה היא יותר מדברי תורה, וא"כ למה רשב"י לא הפסיק באמצע הלימוד לקריאת שמע? מתרצת הגמ' א"ר יודן, שאומנם אצל רוב האנשים, ק"ש בעונתו חביב יותר מלימוד התורה, אבל אצל רשב"י ע"י שהיה תדיר בדברי תורה, לפיכך הק"ש

יכול קאים ביה העולם לא יכול להתקיים מן דילטוריא דיליה מחמת הלשון הרע, אילו הוון תריי אילו היה שני פיות על אחת כמה וכמה שהעולם לא היה יכול להתקיים. בכל אופן רואים מכאן, עד כמה רשב"י החשיב את הלימוד, ולכך רשב"י סובר שלא מפסיקים בשעת הלימוד לשום דבר, ואפי' לק"ש. א"ר יוסה קומי - לפני רבי ירמיה, אתיא דרבי יוחנן שאומר שמפסיקים אפי' לתפילה, זה כרבי חנינה בן עקיבה, דתני, כותבי ספרים תפילין ומזוזות מפסיקין לק"ש, ואין מפסיקין לתפילה, כיון שהוא כעוסק במצווה, אבל ר' חנינה בן עקיבה אומר, כשם שמפסיקין לק"ש, כך מפסיקין לתפילה, ולתפילין, ולשאר כל מצותיה של תורה, כיון שר' חנינה בן עקיבה סובר שכותבי סת"ם הם כלומדי תורה, וא"כ זה כשיטת ר' יוחנן, שמפסיקים אפי' לתפילה.

שואלת הגמ' מדוע רשב"י אומר שלא מפסיקים לק"ש, והרי ק"ש זה מצווה מן התורה, וכי לא מודי רשב"י, שמפסיקין באמצע הלימוד לעשות סוכה, ולעשות

אינה חביבה יותר מדברי תורה. אמר רבי בא מרי, לא תנינן אלא כאדם שהוא קורא בתורה, הא בעונתה כמשנה היא, רשב"י כדעתיה, דרשב"י אמר העוסק במקרא, מידה ואינה מידה, ורבנין עבדין מקרא כמשנה.

הלכה ג

מתני' לא יצא החייט במחטו סמוך לחשכה, שמא ישכח ויצא. ולא הלבלר בקולמסו, ולא יפלה את כליו, ולא יקרא לאור הנר, באמת אמרו החזן רואה היכן תינוקות קוראין - אבל הוא לא יקרא, כיוצא בו לא יאכל הזב עם הזבה, מפני הרגל עבירה.

גמ' לא יצא החייט במחטו וכו': תני לא יצא החייט במחטו שבכליו, ולא הלבלר בקולמוס שבאזנו, ולא הצפּע בדוגמא שבאזנו, ולא השולחני בדינר שבאזנו,

ישכח אותה ויצא בה בשבת, וכן לא ייצא הלבלר בקולמסו המונחת לו באזנו, ולא יפלה את כליו לא יוציא את הכינים מבגדיו (לאור הנר). וכן לא יקרא לאור הנר שמא יטה, באמת אמרו חכמים שהחזן המלמד תינוקות רואה היכן התינוקות קוראין כיון שהוא מסתכל רק על ראשי הפרקים, לכך אין חשש שיטה את הנר, אבל שהוא לא יקרא עמהם את כל הפרשה, (לתינוקות מותר לקרוא לאור הנר כדמפרש בגמ'). **כיוצא בו** - כמו שכאן חכמים הרחיקו מעבירה, כך חכמים אמרו שלא יאכל הזב עם הזבה, מפני הרגל עבירה, שמא הם יבאו להיות יחד, והרי זבה היא באיסור כרת.

גמ' לא יצא החייט במחטו וכו': תני, לא יצא החייט במחט שתחובה בכליו בבגדו, ולא הלבלר בקולמוס שמונח לו באזנו, ולא הצפּע (הצובע בגדים) בדוגמא בחתיכת בגד צבועה שמונחת לו באזנו, ולא השולחני בדינר שתלויה לו באזנו,

אינה חביבה יותר מדברי תורה, וכיון שהם שווים לכך לא מפסיקים שינון מפני שינון. אמר רבי בא מרי, שהשאלה בכלל לא קשה, שהרי וכי לא תנינן אלא כאדם שהוא קורא בתורה, הא ק"ש בעונתה שזה יותר חשוב, א"כ הרי כמשנה היא, ורשב"י היה נוהג כדעתיה - כשיטתו, דרשב"י אמר, העוסק במקרא, זה מידה ואינה מידה מושלמת, מכיון שלא יכולים לפסוק הלכה מהמקרא, ולכך לימוד המשניות חשוב יותר, והיות ורשב"י היה לומד משניות, לכך הוא לא היה מפסיק באמצע לימוד המשניות לק"ש, כיון שלא מפסיקים שינון מפני שינון, ורבנין עבדין מקרא כמשנה, וכיון שאמרנו שק"ש בעונתו זה יותר חשוב מלימוד, לכך מפסיקים לק"ש.

הלכה ג

מתני' לא יצא החייט במחטו התחובה בבגדו סמוך לחשכה, שמא

מסכת פרק א [ה"ג - דף ח] שבת לא

ואם יצאו, הרי אלו פטורין דברי ר"מ, רבי יהודה אומר, אומן דרך אומנתו חייב. הא שאר כל אדם יוצאין בכך, מחלפה שיטתיה דר"מ, דתנינן תמן יצאת חייבת חטאת דברי ר"מ, וכא הוא אמר הכין? ר' מנא אמר לה סתם, רבי אבין בשם ר' יוחנן, תמן דרך הוצאה בנשים, ברם הכא מפילין יוצאין בכך. מחלפין שיטתין דרבנן, תנינן תמן וחכמים פוטרים בכובלת ובצלוחית של פילייטון, הא במחט נקובה חייב, הדא הוא אומן באומנתו חייב? א"ר יוסי בר אבין תיפתר באשה גְדֵלָת.

ולא יפלה וכו': אפילו בחול אסור - שאינה דרך כבוד.

תני המפלה את כליו נוטל וזורק, ובלבד שלא ימלול, אבא שאול אומר מולל וזורק, ובלבד שלא יהרוג. חזקיה אומר ההורג כינה בשבת - כהורג גמל. שמואל מקטע

יודעים שהוא מתעסק בדברים האלו, לא מוציא את הדברים האלו. שואלת הגמ' שלכא' מחלפין שיטתין דרבנן (ר' יהודה הנחלק על ר"מ) שהרי תנינן תמן, וחכמים פוטרים בכובלת ובצלוחית של פילייטון, משמע שרק בזה חכמים פוטרים, אבל הא אם האשה תצא במחט הנקובה היא חייבת, וכי הדא הוא וכי האשה שיוצאת במחט התחובה בבגדה, היא כאומן באומנתו שחייב? מתרצת הגמ' א"ר יוסי בר אבין, תיפתר באשה גְדֵלָת קולעת שערות של נשים, ומשתמשת במחט לקליעת השיער, ולכך היא כאומן שחייב.

ולא יפלה וכו': ואומרת הגמ' שאפילו בחול אסור להפלות את הכינים ברבים, כיון שאינה דרך כבוד זה מגעיל את האנשים. **תני**, המפלה את כליו המוציא את הכינים מבגדיו (בשבת). נוטל את הכינים וזורק, ובלבד שלא ימלול שלא ישפשף אותם בין אצבעותיו, שמא הכינה תמות, אבא שאול אומר מולל וזורק, ובלבד שלא יהרוג את הכינה. חזקיה אומר, ההורג כינה בשבת, חייב עליה כהורג גמל, אבל שמואל מקטע

ואם יצאו, הרי אלו פטורין, כיון שאין הדרך להוציא כך משאות, דברי ר"מ, רבי יהודה אומר, שאומן היוצא דרך אומנתו - כדי שיידעו שהוא אומן, חייב כיון שזה דרכם. שואלת הגמ' משמע מדברי ר"מ שרק לאומן אסור להוציא כך את החפצים, אבל הא שאר כל אדם יוצאין בכך, וא"כ שואלת הגמ' שמחלפה שיטתיה דר"מ, דתנינן תמן לקמן, לא תצא אשה במחט הנקובה, ולא בטבעת שיש עליה חותם, ולא בכוליא, ולא בכובלת, ולא בצלוחית של פילייטון, ואם יצאת חייבת חטאת דברי ר"מ, הגם שלכא' אין דרך של אשה להוציא כך את הדברים האלו, וכאן הוא אמר הכין? מתרצת הגמ' ור' מנא אמר לה את התירוץ סתם דהיינו בשם עצמו, ורבי אבין אמר את התירוץ הזה בשם ר' יוחנן, שתמן דרך הוצאה בנשים, דהיינו דרך של נשים להוציא את הדברים האלו, ברם הכא אבל כאן אפי' האומנים לא מוציאים את הדברים האלו, ורק הטפילין האומנים המתחילים יוצאין בכך, כדי שידעו שהם מתעסקים בדברים האלו, אבל אומן מומחה שכולם

ידה ורגלה, ויהב לה קומי מיניקה. ר' יוסי בר' בון יהיב ליה גו צלוחיתא. א"ר שמעון בן חלפתא ולא מחלזון שמענו, וחלזון יש לו גידים ועצמות? ולא כן תני כל דבר שאין לו גידים ועצמות - אינו חי יותר משה חדשים, דמר ר' יוסה בר ר' בון בשם רב זביד, אחת לשבע שנים הקדוש ברוך הוא מְחַלֵּף את עולמו, קמקמה - מיתעביד חו, רב פדה חד אפר - מיתעביד שד, מומיתא דרישא - מתעביד עקרב, ודמניא - שממי, תולעתא דסוסיא - מתעבדא אירעו, ודתורתא - דברי, צבוע הזכר - נעשה נקבה, עכברא דטורא - מתעביד חזיר בר, שיזרתא דנינא - מתעביד נדל, ודבר נשא - חיוי, אימתי? בזמן שאינו כורע כל קומתו עד השזרה.

דהיינו קמקמה מין שרץ, מיתעביד חו נהפך להיות נחש. ורב פדה אומר, שחד אפר - ערפד, מיתעביד שד. ומומיתא דרישא הכינים שבראש מתעביד נהפכים להיות לעקרב, ודמניא והכינים של הבגדים, נהפכים להיות לשממית. ותולעתא דסוסיא הכינים של הסוסים מתעבדא אירעו מין שרץ, ודתורתא והכינים של השוורים, נהפכים להיות דברי מין שרץ. וצבוע הזכר נעשה לנקבה. ועכברא דטורא עכבר שבהרים, מתעביד נהפך להיות לחזיר בר. ושיזרתא דנינא השדרה של הדג, מתעביד נהפך להיות לנדל מרבה רגלים, ודבר נשא והשדרה של בני האדם, נהפכים להיות לחיוי לנחש, ואימתי השדרה של בני האדם נהפכים להיות לנחש? דוקא בזמן שאינו כורע במודים כל קומתו עד השזרה - השדרה, כיון שאותו אחד היה כפוי טובה ולא הודה להקב"ה על הטובות שקיבל, לכך הוא נהפך להיות לנחש, כמו שהנחש היה כפוי טובה. בכל אופן מוכח מכאן שהכינים חיים שבע שנים.

ידה ורגלה של הכינה ויהב לה קומי מיניקה, וזורק אותה לצלוחית מים, וכן ר' יוסי בר' בון יהיב ליה את הכינה גו צלוחיתא לתוך צלוחית מים, כיון שהם סוברים שמותר להרוג כינים בשבת, או בגלל שהם לא נולדים, אלא הם נוצרים מהזיעה, או בגלל שאין להם גידים ועצמות. שואלת הגמ' א"ר שמעון בן חלפתא וכי לא מחלזון שהיו אוספים לצבוע את היריעות בתבלת שמענו איסור שחיטה, והרי לחלזון יש לו גידים ועצמות, וא"כ מדוע ת"ק אוסר להרוג את הכינים? מתרצת הגמ' שגם לכינים יש גידים ועצמות, שהרי וכי לא כן תני, שכל דבר שאין לו גידים ועצמות, אינו חי יותר משה חדשים, והיות והכינים חיים יותר משה חודשים, מוכח שיש להם גידים ועצמות, ומהיכן יודעים שהכינים חיים יותר משה חודשים? דאמר ר' יוסה בר ר' בון בשם רב זביד, שאחת לשבע שנים הקדוש ברוך הוא מְחַלֵּף את עולמו, ויש מיני בריות שמשתנים לאחר שבע שנים,

ולא יקרא לאור הנר: תני רבי חייא, אבל מסתכל הוא מה שבכוס ומה שבקערה ואינו חושש, אית דבעי מימר שהוא לשעה, ואית דבעי מימר מפני הנקיות, ומפני הסכנה, מה נפיק מביניהון? לקנב חיזרין, מה דמר שהוא לשעה - אסור, ומה דמר מפני הנקיות ומפני הסכנה - מותר. רב ירמיה סלק לגביה רבסי מזג ליה כסא, שרי מסתכל ביה, אמרה ליה בני ביתיה חמי מה הוא עביד, אמר לה דהוא נהיג בשיטתיה דרבו - דתני ר' חייא מסתכל הוא מה שבכוס ומה שבקערה ואינו חושש.

ולא יקרא לאור הנר: שמואל אמר לא שנו אלא אחד, הא שנים מאחר שהן יכולין למחות זה על ידי זה - מותר. מתניתא פליגא עלוי, אחד הנר שהוא יכול להטותו, ואחד הנר שאינו יכול להטותו, עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר אפילו

של ר' אסי לבעלה, חמי מה הוא ר' ירמיה עביד עושה, שהוא מסתכל לאור הנר, אמר לה ר' אסי, שלר' ירמיה מותר, כיון דהוא נהיג בשיטתיה דר' חייא רבו, דתני ר' חייא, מסתכל הוא מה שבכוס ומה שבקערה ואינו חושש.

ולא יקרא לאור הנר: שמואל אמר לא שנו שאסור לקרוא לאור הנר - אלא אחד, הא אבל שנים יכולים לקרוא לאור הנר, מאחר שהן יכולין למחות זה על ידי זה, אם אחד יטה את הנר, לכך מותר להם לקרוא לאור הנר. שואלת הגמ' מתניתא פליגא עלוי על שמואל, שהרי הברייתא אומרת אחד הנר שהוא יכול להטותו, ואחד הנר שאינו יכול להטותו (כגון שהוא קבוע בכותל), אסור לקרוא לאורו, כיון שהאיסור קיים בכל מצב שהוא, וא"כ לדברי הברייתא צריך להיות שגם לשנים אסור לקרוא לאור הנר. וכן עולא בר ישמעאל בשם ר' לעזר אמר, שאפילו לכמה אנשים יחד אסור

ולא יקרא לאור הנר: תני, רבי חייא, אבל מסתכל הוא לאור הנר לראות מה שבכוס ומה שבקערה ואינו חושש, מסבירה הגמ' מדוע זה מותר? אית דבעי מימר יש שאומרים שהטעם הוא כיון שהוא לשעה, ולא צריך להתבונן בזה הרבה, לכך זה מותר, ואית דבעי מימר ויש שאומרים שחכמים התירו לראות מה שיש בכוס מפני הנקיות, ומפני הסכנה, שלא יהיה שם איזה שרץ או נחש, ומה נפיק מביניהון איזה חילוק דין יש בין הטעמים? האם מותר לקנב חיזרין להוריד את העלים המעופשים של החסה לאור הנר, מה דאמר (למ"ד) שהוא לשעה, א"כ יהיה אסור, כיון שהוא צריך להתבונן הרבה, אבל ומה דאמר מפני הנקיות ומפני הסכנה, יהיה מותר. רב ירמיה סלק לגביה עלה לביתו של רבסי (רב אסי), ור' אסי מזג ליה לר' ירמיה כסא, ור' ירמיה שרי התחיל מסתכל ביה (לאור הנר) לראות מה יש בכוס, אמרה ליה בני ביתיה אמרה אשתו

כמה, על דעתיה דר' לעזר, אפילו גבוה כמה, אפילו נתון בבית אחד, אפי' נתון בספיקלה.

תני שמא ישכח ויטה, א"ר ישמעאל אני אקרא ולא אטה, ושכח והיה קרוב להטות, ואמר גדולים הן דברי חכמים שאמרו שמא ישכח ויטה, ר' נתן אומר היטה אותו ממש - וכתב על פינקסו ואמר, ישמעאל בן אלישע היטה הנר בשבת, לכשיבנה הבית יהא חייב חטאת. תמן תנינן, אל תאמן בעצמך עד יום מותך, מעשה בחסיד אחד שהיה יושב ושונה, אל תאמן בעצמך עד יום זקנותך כגון אני, אתה חדא רוחא ונסיתיה, ושרי תהי ביה, אמרה ליה לא תצוק - רוח אנא, אזול ואישתוי לחברך.

באמת אמרו וכו': א"ר לעזר כל מקום ששנינו 'באמת' הלכה למשה מסיני.

כתב). **ישמעאל בן אלישע היטה את הנר בשבת**, לכשיבנה הבית המקדש יהא חייב חטאת. תמן במסכת אבות תנינן, אל תאמן בעצמך עד יום מותך, ומעשה בחסיד אחד שהיה יושב ושונה, אל תאמן בעצמך עד יום זקנותך (כיון שכשארם מזקין, כבר תש כוחו מלחטוא). וכגון אני שכבר זקנתי, אני יכול להיות בטוח שלא אחטא (ומשמים רצו להוכיח לו שהוא אינו צודק), ואתה חדא רוחא הגיעה רוח אחת בדמות של אשה, ונסיתיה ושילדה אותו, ונכשל בה, ושרי תהי ביה והחסיד התחיל להצטער על שחטא, ואמרה ליה אותה הרוח, לא תצוק אל תצטער, כיון שלא נכשלת, היות ורוח אנא, אבל אזול ואישתוי לחברך, תחזור ותגרוס במשנה כמו חברך, שאל תאמין בעצמך עד יום מותך.

באמת אמרו וכו': א"ר לעזר, כל מקום ששנינו במשנה 'באמת' ההלכה כך, כמו שזה הלכה למשה מסיני. ואומרת הגמ'

לקרוא לאור הנר, ואומרת הגמ' שעל דעתיה דר' לעזר, אפילו אם הנר גבוה כמה - הרבה, שהוא לא יכול להגיע לנר להטותו, ואפילו אם הנר נתון בבית אחד והוא בבית אחר, ואפי' אם הנר נתון בספיקלה בכלי זכוכית, אסור לקרוא לאורו, כיון שחכמים אסרו לקרוא לאור הנר, לכך בכל מצב שהוא, אסור לקרוא לאור הנר.

תני, שהטעם שחכמים אסרו לקרוא לאור הנר, כיון שחוששים שמא הוא ישכח שהיום שבת, ויטה את הנר כדי שיגיע יותר שמן לפתילה והנר יאיר יותר, וא"ר ישמעאל אני אקרא לאור הנר ולא אטה, כיון שחומרת השבת עומדת ממולי, וא"כ אין חשש שאני יטה, אבל היות ור' ישמעאל היה שקוע בדברי התורה שכח שהיום שבת, והיה קרוב להטות את הנר, ואמר ר' ישמעאל גדולים הן דברי חכמים שאמרו שמא ישכח ויטה, ור' נתן אומר שר' ישמעאל היטה אותו ממש, וכתב על פינקסו ואמר (וכך

מהו מתקן? ראשי פרקים, פסקין. תני רשב"ג אומר התינוקות מתקינין להן ראשי פסקיהן לאור הנר, מיי כרון? אילין בעיי דיטפי בוצינא, ואילין לא בעיי דיטפי בוצינא.

כיוצא בו וכו': תני רבי שמעון בן לעזר אומר ראה עד איכן פרצה טהרה, שנאמר [בראשית ל] **פִּי מַעַט אֲשֶׁר הָיָה לָךְ לְפָנַי וַיִּפְרָץ לְרֹב**, [דברי הימים א ד] **וּבֵית אֲבוֹתֵיהֶם פָּרְצוּ לְרֹב**, שלא גזרו לומר שלא יאכל טהור עם הטמאה, אלא אמרו לא יאכל הזב עם הזבה. הא זב עם מצורעת מותר, [ויקרא יד] **וַיָּשֶׁב מַחוּץ לְאֶהֱלֹוֹ** - ולא מחוץ לאהלה. מצורע עם זבה אסור, מצורע עם מצורעת אסור.

תני ב"ש אומרים לא יאכל זב פרוש עם זב עם הארץ, וב"ה מתירין, ומה טעמיהן דב"ה?

כמו שנאמר **פִּי מַעַט אֲשֶׁר הָיָה לָךְ לְפָנַי וַיִּפְרָץ לְרֹב** - התרבה לרוב, וכן כתוב **וּבֵית אֲבוֹתֵיהֶם פָּרְצוּ לְרֹב** - התרבו לרוב. בכל אופן בא וראה עד היכן גדלה והתחזקה הטהרה, **שלא גזרו לומר שלא יאכל טהור עם הטמאה**, כיון שבזה לא היה חשש, שהרי נזהרו בטהרה, **אלא אמרו לא יאכל הזב עם הזבה**. ואומרת הגמ' שמשמע מכאן שרק אסור לאכול עם זבה, אבל **הא זב עם מצורעת מותר**, כיון שמצורעת מותרת לבעלה, שנאמר **וַיָּשֶׁב מַחוּץ לְאֶהֱלֹוֹ שְׁבַע יָמִים**, אבל **ולא כתוב מחוץ לאהלה**, ומכאן שרק מצורע אסור באשתו, אבל מצורעת מותרת לבעלה. ואומרת הגמ' שמצורע עם זבה אסור, וכאן האיסור הוא כפול כיון שגם זבה אסורה לבעלה, וגם מצורע אסור באשתו, וכן מצורע עם מצורעת אסור, כיון שמצורע אסור באשתו.

תני, ב"ש אומרים לא יאכל זב פרוש ת"ח עם זב עם הארץ, וב"ה מתירין, מסבירה הגמ' ומה טעמיהן דב"ה שמתירים, כיון

מהו מתקן מה החזן רואה? את ראשי פרקים ואת הפסקין, היכן מפסיקים בקריאה. **תני**, רשב"ג אומר, מלמדי התינוקות מתקינין להן - מתחילים לקרוא עם התינוקות את ראשי פסקיהן לאור הנר, אבל התינוקות עצמם קוראים את כל הפרשה. שואלת הגמ' **מיי כרון** מה עכשיו, ומה החילוק בין המלמד שמותר לו לקרוא רק את ראשי הפרשיות לבין התינוקות שמותר להם לקרוא את כל הפרשה? מתרצת הגמ' שיש חילוק - **אילין המלמדי תינוקות בעיי רוצים דיטפי בוצינא** שירבה האור, ולכך אסור להם לקרוא את כל הפרשה, כיון שיש חשש שיטו את הנר, אבל **ואילין התינוקות לא בעיי דיטפי בוצינא** לא רוצים שירבה האור, כיון שהם רוצים לחזור לבתיהם, לכך אין חשש שיטו את הנר.

כיוצא בו וכו': **תני**, רבי שמעון בן לעזר אומר, ראה עד איכן פרצה וגדלה הטהרה בישראל, ואומרת הברייתא מהיכן יודעים ש'פרצה' זה מלשון שזה גדול ומתרבה? זה

זה זב - וזה זב, ומה טעמיהן דב"ש? שהוא מתרגל עמו בימי טומאתו - הוא מתרגל עמו בימי טהרתו, רבי חייא רובא מפקד לרב אין את יכול מיכול כל שתא חולין בטהרה - אכול, ואם לאו, תהא אכיל שבעה יומין מן שתא.

מיכן היה ר' פינחס בן יאיר אומר, זריזות מביאה לידי נקיות, נקיות מביאה לידי טהרה, טהרה מביאה לידי קדושה, קדושה מביאה לידי ענוה, ענוה מביאה לידי יראת חטא, יראת חטא מביאה לידי חסידות, חסידות מביאה לידי רוח הקודש, רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים, תחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטוב. זריזות מביאה לידי נקיות - דכתיב [ויקרא טז] וְכִלָּה מִפְּפֹר. נקיות מביאה לידי טהרה - דכתיב [ויקרא יב] וְכִפֵּר עָלֶיהָ הַפֶּהֶן וְטָהַרְהָ. טהרה מביאה לידי קדושה - דכתיב [ויקרא טז] וְטָהַרוּ וְקִדְּשׁוּ. קדושה מביאה לידי ענוה - דכתיב [ישעיה טז] פִּי כֶּה

את גופו. ובין נקיות הנפש). נקיות מביאה לידי טהרה, אם גופו נקי מחציצה, הוא יכול לטבול במקוה ולהיטהר, וכן נקיות הנפש מביאה לידי טהרת המחשבה. טהרה מביאה לידי קדושה. קדושה מביאה לידי ענוה. ענוה מביאה לידי יראת חטא - קיום המצוות. יראת חטא מביאה לידי חסידות (החסיד עושה יותר מהמוטל עליו). חסידות מביאה לידי רוח הקודש. רוח הקודש מביאה לידי תחיית המתים הוא יכול להחיות מתים ע"י שנותן מרוחו - למת, כאליהו ואלישע. ותחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטוב. מבארת הגמ' מהיכן יודעים את זה, זריזות מביאה לידי נקיות - דכתיב וְכִלָּה מִפְּפֹר הוא כילה בזריזות, ועי"ז יש לו נקיות (כפרה זה מלשון נקיות). נקיות מביאה לידי טהרה - דכתיב וְכִפֵּר עָלֶיהָ הַפֶּהֶן וְטָהַרְהָ - הכהן ניקה אותה, ואז וטהרה. טהרה מביאה לידי קדושה - דכתיב וְטָהַרוּ וְקִדְּשׁוּ - אחרי הטהרה מגיעה הקדושה. קדושה מביאה לידי ענוה - דכתיב פִּי כֶּה

שזה הת"ח זב, וכן זה הע"ה זב, וא"כ הע"ה לא מטמא את הת"ח, ומה טעמיהן דב"ש שאוסרים? כיון שמתוך שהוא הת"ח מתרגל לאכול עמו עם הע"ה בימי טומאתו, הוא הת"ח מתרגל לאכול עמו בימי טהרתו, והע"ה יבוא לטמאות את הת"ח. רבי חייא רובא הגדול מפקד לרב ציוה את רב ואמר לו, אין את יכול מיכול כל שתא אם כל השנה אתה יכול לאכול חולין בטהרה - אכול, ואם לאו שקשה לך לאכול כל השנה חולין בטהרה, א"כ לפחות תהא אכיל שבעה יומין מן שתא, בשבעת ימי החול של עשרת ימי תשובה תאכל בטהרה (לעניין ר"ה ושבת, ר' חייא לא היה צריך להזהיר את רב, כיון שבשבתות וי"ט, כולם היו אוכלים בטהרה, אלא ר' חייא ציוה על רב לעניין ימות החול של עשרת ימי תשובה).

מיכן ממה שלמדנו שלא יאכל הזב עם הזבה, שע"י הזהירות מתרחקים מעבירה, היה ר' פינחס בן יאיר אומר, זריזות מביאה לידי נקיות (בין נקיות הגוף - שהקם ממיטתו בזריזות, יש לו זמן לנקות

אָמַר רַם וְנִשְׂאָ, שְׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ, מְרוֹם, וְקָדוֹשׁ אֲשֶׁפוֹן, וְאֵת דְּכָא וְשִׁפְלָ רוּחַ. עֲנוּה מְבִיאה לִידֵי יִרְאֵת חֲטָא - דְּכְתִיב [משלי כב] עֵקֶב עֲנוּה יִרְאֵת ה'. א"ר יִצְחָק בַּר אֲלֵעֶזֶר מַה שְׁעֵשֶׂת חֲכָמָה עֵטְרָה לִרְאֵשָׁה, עֵשֶׂת עֲנוּה עֵקֶב לְסוֹלֵיִסָּה, דְּכְתִיב [תהלים קיא] רֵאשִׁית חֲכָמָה יִרְאֵת ה', וְכְתִיב, עֵקֶב עֲנוּה יִרְאֵת ה'. יִרְאֵת חֲטָא מְבִיאה לִידֵי חֲסִידוֹת - דְּכְתִיב [תהלים קג] וְחֶסֶד ה' מְעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יִרְאָיו. חֲסִידוֹת מְבִיאה לִידֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ - דְּכְתִיב [תהלים פט] אִזּוּ דְּבִרְתָּ בְּחֻזֵן לְחֲסִידֶיךָ. רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְבִיאה לִידֵי תַחִיית הַמְתִּים - דְּכְתִיב [יחזקאל לו] וְנָתַתִּי רוּחִי בְּכֶם, וְחִייתֶם. תַחִיית הַמְתִּים מְבִיאה לִידֵי אֱלִיהוּ זְכוּר לְטוֹב - דְּכְתִיב [מלאכי ג] הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיאָ, לְפָנַי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא.

תנא בשם ר"מ, כל מי שקבוע בארץ ישראל, ומדבר בלשון הקודש, ואוכל פירותיו בטהרה, וקורא ק"ש בבוקר ובערב, יהא מבושר שבן עולם הבא הוא.

לִידֵי רוּחַ הַקֹּדֶשׁ - דְּכְתִיב אִזּוּ דְּבִרְתָּ בְּחֻזֵן לְחֲסִידֶיךָ - הַקְּב"ה מְדַבֵּר (ע"י רוּחַ הַקֹּדֶשׁ) עִם הַחֲסִידִים. רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מְבִיאה לִידֵי תַחִיית הַמְתִּים - דְּכְתִיב וְנָתַתִּי רוּחִי (רוּחַ הַקֹּדֶשׁ) בְּכֶם, וְחִייתֶם. תַחִיית הַמְתִּים מְבִיאה לִידֵי אֱלִיהוּ זְכוּר לְטוֹב - דְּכְתִיב הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיאָ, לְפָנַי בּוֹא יוֹם ה' הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא (זֶה הוֹלֵךְ לְעַנְיֵין תַחִיית הַמְתִּים שִׁיהִיָּה בּוֹזֵמן בִּיאַת הַמְשִׁיחַ לְמִי שְׂצִיפָה לְגֹאֻלָּה, כְּדִי שִׁיזְכָּה לְרֵאוֹת בְּגֹאֻלַת יִשְׂרָאֵל).

תנא בשם ר"מ, כל מי שקבוע בארץ ישראל לגור בה, ומדבר בלשון הקודש, ואוכל פירותיו בטהרה, וקורא ק"ש בזמנה בבוקר ובערב, יהא מבושר שבן עולם הבא הוא, כיון שהוא משלים את גופו ע"י המגורים בא"י, ואת רוחו ע"י דיבור בלשון הקודש, ואת נפשו ע"י אכילה בטהרה, ואת נשמתו ע"י ק"ש (שמוסר את נפשו להקב"ה).

אָמַר הַקְּב"ה, שְׁהוּא רַם וְנִשְׂאָ, שְׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ, וְהַקְּב"ה שְׁהוּא שׁוֹכֵן בְּמְרוֹם, וְקָדוֹשׁ אֲשֶׁפוֹן וְנִמְצָא גַם אֲצֵל הָאֲנָשִׁים הַקָּדוּשִׁים, וְכֵן אֵת דְּכָא וְשִׁפְלָ רוּחַ - אֲצֵל הָעֲנוּיִם וְהַשְּׁפֵלִים, וְא"כ מוֹכַח שֶׁהָעֲנוּה מְגִיעָה לְאַחַר הַקָּדוּשָׁה. עֲנוּה מְבִיאה לִידֵי יִרְאֵת חֲטָא - דְּכְתִיב עֵקֶב עֲנוּה יִרְאֵת ה' - בְּעִקְבוֹת הָעֲנוּה יֵשׁ יִרְאֵת ה'. א"ר יִצְחָק בַּר אֲלֵעֶזֶר, מַה שְׁעֵשֶׂת חֲכָמָה עֵטְרָה לִרְאֵשָׁה - הִירְאָה שְׁהִיא עֵטְרָה לְחֲכָמָה, עֵשֶׂת עֲנוּה עֵקֶב לְסוֹלֵיִסָּה - הָעֲנוּה הִיא תַחֲתִיהָ (מִלְשׁוֹן סוּלִיָּה) וּמְבִיאה אֶת הִירְאָה, וּמַהִיכֵן יוֹדְעִים אֶת זֶה? דְּכְתִיב רֵאשִׁית חֲכָמָה רֵאשׁ וְרֵאשׁוֹן לְחֲכָמָה זֶה יִרְאֵת ה', וְלְעַנְיֵין הָעֲנוּה כְּתִיב, עֵקֶב עֲנוּה בְּעִיקְבוֹת הָעֲנוּה בָּאִים לִידֵי יִרְאֵת ה'. יִרְאֵת חֲטָא מְבִיאה לִידֵי חֲסִידוֹת - דְּכְתִיב וְחֶסֶד ה' מְעוֹלָם וְעַד עוֹלָם נִמְצָא עַל יִרְאָיו דְּהֵינּוּ הַחֲסִידוֹת נִמְצָאת רַק עַל יִרְאֵי ה' (לֹא ע"י חֲסִיד). חֲסִידוֹת מְבִיאה

הלכה ד

מתני' אלו הן הלכות שאמרו בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון כשעלו לבקרו, ונמנו ורכו ב"ש על ב"ה, ושמנה עשר דברים גזרו בו ביום.

גמ' תני אותו היום, היה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל.

רבי אליעזר אומר בו ביום גרשו את הסאה, רבי יהושע אומר בו ביום מחקו אותה, אמר לו ר' ליעזר אילו היתה חסירה ומילאווה יאות, לחבית שהיא מליאה אגוזין, כל מה שאתה נותן לתוכה שומשמין - היא מחזקת, אמר לו רבי יהושע

הלכה ד

מתני' אלו - המשניות לקמן הן

מהלכות שאמרו ב"ש וב"ה

בעליית חנניה בן חזקיה בן גרון כשעלו

לבקרו, ואז נחלקו ב"ש וב"ה בח"י דברים,

וחוץ מהח"י דברים שנחלקו ב"ש וב"ה, היה

עוד ח"י דברים שנחלקו ב"ש וב"ה שבהם

עמדו למניין, ונמנו ורכו ונספרו ונמצא שהיו

יותר תלמידי ב"ש על תלמידי ב"ה, וא"כ

ההלכה היא כדברי ב"ש, והיה עוד שמנה

עשר דברים שגזרו ב"ש וב"ה (כלי לחלוק

בהם), בו ביום.

גמ' תני, אותו היום שנמנו ורכו ב"ש על

ב"ה, היה קשה לישראל כיום

שנעשה בו העגל, כיון שהלל הזקן שהיה

עניו ביותר, היה כפוף לתלמידי ב"ש (וכן ביום

שנעשה העגל - אהרון הכהן שהיה עניו, היה

כפוף לפני הערב רב).

רבי אליעזר אומר, שבו ביום שגזרו את

הגזירות גרשו את הסאה הרבו סייג לדברי

תורה שלא יעברו על איסורי תורה, אבל רבי

יהושע אומר, שבו ביום מחקו וחסירו

אותה את התורה, כיון שיכול להיות שמחמת

הגזירה יעברו על איסורי תורה, שהרי גזרו בו

ביום שאם אחד הולך בדרך ונחשך היום

ונכנסה השבת, שאסור לו להוליך את הארנק

שלו פחות פחות מד' אמות, אלא הוא צריך

לתת את הארנק לנכרי שיוליך אותו לעיר;

וא"כ ר"א סובר שמחמת הגזירה, היהודי לא

יבוא להוליך את הארנק ד' אמות ברה"ר, אבל

ר' יהושע סובר שיתכן והיהודי לא יסמוך על

הנכרי, ולא יתן לו את הארנק, והיות ולא

מלמדים אותו להוליך את הארנק פחות פחות

מד' אמות, א"כ יש חשש שמא הוא יבוא

להוליך את הארנק יותר מד' אמות ברה"ר תוך

כדי חילול שבת. ואמר לו ר' ליעזר לר'

יהושע, הרי אילו היתה החבית חסירה

ומילאווה הרי זה יאות זה טוב, משל לחבית

שהיא מליאה אגוזין, כל מה שאתה נותן

לתוכה שומשמין היא מחזקת את

האגוזים, כך ע"י שאסרו ליהודי להוליך את

הארנק פחות פחות מד' אמות, הוא לא יבוא

להוליך אותו ד' אמות, ולא יבוא לעבור על

איסור שבת, אבל אמר לו רבי יהושע לר"א

אילו היתה מליאה וחסירוה יאות, לחבית שהיתה מליאה שמן, כל מה שאתה נותן לתוכה מים - היא מפזרת את השמן.

תנא ר' יהושע אונייא תלמידי ב"ש עמדו להן מלמטה, והיו הורגין בתלמידי ב"ה. תני ששה מהן עלו, והשאר עמדו עליהן בחרבות וברמחים.

תני שמונה עשרה דבר גזרו, ובשמונה עשרה רָבּוּ, ובשמונה עשרה נחלקו. ואילו הן שגזרו; על פיתן של עכו"ם, ועל גבינתן, ועל שְׁמֶנֶן, ועל בנותיהן, ועל שכבת זרען, ועל מימי רגליהן, ועל הלכות בעל קרי, ועל הלכות ארץ העמים, תמן תנינן, אלו פוסלין את התרומה; האוכל אוכל ראשון, והאוכל אוכל שני, והשותה משקין טמאין,

תני, שמונה עשרה דבר גזרו ב"ש וב"ה באותו היום, ובשמונה עשרה דברים אחרים נחלקו ב"ש וב"ה, אבל עמדו למניין ונמצא שָׁרְבוּ - שהיה יותר מתלמידי ב"ש על ב"ה, ונפסק ההלכה כב"ש, ובשמונה עשרה דברים אחרים נחלקו ב"ש וב"ה, ועדיין הם עומדים במחלוקתם. ואילו הן הח"י דברים שגזרו; א) על פיתן של עכו"ם שאסור באכילה, ב) ועל גבינתן של עכו"ם שאסור באכילה, ג) ועל שְׁמֶנֶן של עכו"ם שאסור, ד) ועל בנותיהן של עכו"ם שאסור להתחתן איתם, ה) ועל שכבת זרען של עכו"ם שמטמא, ו) ועל מימי רגליהן של עכו"ם שמטמא, ז) ועל הלכות בעל קרי - שבעל קרי אסור בדברי תורה עד שיטבול (אומנם עזרא הסופר כבר תיקן את זה, אבל באו ב"ש וב"ה וחיזקו את התקנה). ח) ועל הלכות טומאת ארץ העמים, ועוד עשר דברים מה שתמן במסכת זבין תנינן, אלו פוסלין את התרומה; האוכל אוכל שהוא ראשון לטומאה, והאוכל אוכל שהוא שני לטומאה, והשותה משקין טמאין (בכל אלו גופו נפסל לתרומה, כיון שיש חשש שמא כשהוא יאכל

אילו היתה החבית מליאה וחסירוה, וכי זה יאות וכי זה טוב? משל לחבית שהיתה מליאה שמן, כל מה שאתה נותן לתוכה מים, היא מפזרת ומוציאה את השמן לחוץ, כך גם כאן, יתכן שהיהודי לא יסמוך על הנכרי, והיות ולא מלמדים אותו להוליך פחות פחות מד' אמות, יש חשש שמא הוא יבוא להוליך את הארנק יותר מד' אמות ברה"ר תוך כדי איסור שבת.

תנא ר' יהושע אונייא אומר, שהיות ורצו לעמוד למניין, לכך תלמידי ב"ש עמדו להן מלמטה מתחת לעליה, והיו הורגין (היינו מכים) בתלמידי ב"ה שלא ילכו לבתיהם, דהיינו היו מתלמידי ב"ה שסברו כדברי ב"ש, אלא שהם לא רצו לחלוק על דברי הלל בפניו, ולכך הם רצו ללכת לבתיהם, אבל תלמידי ב"ש עמדו תחת לעליה, ולא נתנו להם לעזוב את העליה. **תני**, ששה מהן מתלמידי ב"ש (היותר מובחרים) עלו לעליה להוכיח לתלמידי ב"ה כדעתם, והשאר מתלמידי ב"ש עמדו עליהן תחת לעליה בחרבות וברמחים, כדי שלא יחזרו לבתיהם, עד שיעמדו למניין.

והבא ראשו ורובו במים שאובין, וטהור שנפלו על ראשו ורובו שלשה לוגין מים שאובין, והספך, והידים, והטבול יום, והאוכלים והכלים שנטמאו במשקין. רבנן דקיסרין אמרו, אלו שגזרו - ממה שרבו, שבעה אינון, ואילין אינון חורנייתא - מי שהחשיך בדרך נותן כיסו לעכו"ם כיוצא בו, לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה, כל המיטלטלין מביאין טומאה כעובי המרדע, כיצד בוצרין בית הפרס, המניח כלים תחת הצינור, על ששה ספיקות שורפין את התרומה,

והעשר דברים המוזכרים במשנה במסכת זבין, הם ממה ב"ש וב"ה גזרו עליהם). ואילין אינון חורנייתא ואלו הם האחד עשרה דברים האחרים שרבו ב"ש על ב"ה; א) מי שהחשיך בדרך שנותן כיסו לעכו"ם, ושלא יוליך את הארנק פחות מיד' אמות, ב) ומה ששינינו כיוצא בו, לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה, ג) וכן הדין שכל המיטלטלין מביאין טומאה כעובי המרדע, הגם שמעיקר הדין רק דבר שהוא ברוחב טפח שמאחיל מביא את הטומאה, אך חכמים גזרו גם על דבר שהיקפו טפח שמאחיל על הטומאה, שיטמא את האדם הנושא. ד) וכן הדין שהבוצר לגת, שהענבים מקבלים טומאה גם אם הם לא הוכשרו, שהרי ב"ש וב"ה נחלקו כיצד בוצרין בית הפרס (מקום שנחרש שם קבר, שהמקום טמא מדרבנן) בטהרה? וא"כ מוכח שבטומאה דאורייתא, הלל הודה לשמאי שצריך לבצור בטהרה. ה) והמניח כלים תחת הצינור שנשפך ממנו מי הגשמים, ושכח אותם שם, שהלל הודה לשמאי שהמים הנמצאים בכלים הרי הם שאובים. וכן בתחילה הלל נחלק על שמאי האם שורפים את התרומה על ששה הספיקות ואח"כ הוא הודה לו; ששינינו על ששה ספיקות שורפין את התרומה, על בית

את האוכל הטמא, או כשהוא ישתה את המשקה הטמא, הוא יאכל או ישתה יחד עם זה תרומה). והבא ראשו ורובו במים שאובין לאחר שטבל לטומאתו. ואדם טהור שנפלו על ראשו ורובו שלשה לוגין מים שאובין (וחכמים טימאו אותו שלא יאמרו שמים שאובים מטהרים את האדם מטומאתו). והספך (כתבי הקודש מטמאים את התרומה, כיון שהיו שומרים את התרומה סמוך לכתבי הקודש, שהרי גם תרומה היא קדושה, והיו באים עכברים לאכול את התרומה ומזיקים לכתבי הקודש). והידים (היות וסתם ידים נוגעות במקומות המטונפים, וזה מטנף את המאכל). והטבול יום אפי' שהוא היה טמא בטומאה דרבנן (באופן רגיל הטמא בטומאה דרבנן לא צריך הערב שמש, אלא שיש טומאות שחכמים גזרו והצריכו גם הערב שמש). והאוכלים והכלים שנטמאו במשקין שנטמאו מחמת סתם ידים. אבל רבנן דקיסרין אמרו, שאלו מהדברים שאמרת שגזרו, באמת הם ממה שב"ש וב"ה נחלקו, אלא שרבו ב"ש על ב"ה, ושבעה אינון והם השבע דברים הראשונים שהזכרו, דהיינו פת עכו"ם וכו' (וזה רק שבע דברים, כיון ששכבת זרע של הגויים טמא רק מחמת שמעורב בזה מי רגלים, ולכך זה נחשב כאחד.

א"ר יוסי בר' בון, אף גידולי תרומה.

אלו הן שגזרו - אילין עשרתי קדמייתא, והשאר מן מה דתני רשב"י בו ביום גזרו על פיתן, ועל גבינתן, ועל ייגן ועל חומצן ועל צירן ועל מורייסן, על כבושיהן ועל שלוקיהן ועל מלוחיהן ועל החילקה ועל השחיקה ועל הטיסני, ועל לשונן, ועל עדותן, ועל מתנותיהן, על בניהן ועל בנותיהן ועל בפורייהן.

קדמייתא, העשר דברים שהבאנו לעיל מהמשנה במסכת זבים (האוכל אוכל ראשון וכו'), והשאר - השמונה דברים הם, מן מה דתני מה ששנה רשב"י, שבו ביום גזרו על הכותים שהם כעכו"ם לכל דבריהם, ולכך גזרו; א) על פיתן (שאסורים באכילה - פפת עכו"ם). ב) ועל גבינתן, ג) ועל ייגן, ועל חומצן (חומץ העשוי מייין), ועל צירן - ציר דגים, ועל מורייסן - מאכל העשוי מקרבי דגים, כיון שמעריבים בציר ובמורייס יין (וזה נחשב כאחד, כיון שהחומץ הציר והמורייס, אסורים מחמת היין). ד) וכן בישולי כותי אסורים, ולכך גזרו גם על כבושיהן כיון שכבוש הרי הוא כרותת, ועל שלוקיהן בישול ארוך, ועל מלוחיהן כיון שמליח הרי הוא כמבושל, ועל החילקה ועל השחיקה ועל הטיסני - מיני דייסה (כל אלו נחשבים כאחד, כיון שהם אסורים מחמת איסור בישול הכותי). ה) ועל לשונן שאסור לדבר בלשון של הכותים. ו) ועל עדותן שלא מקבלים עדות מכותים. ז) ועל מתנותיהן שאסור לתת מתנה לכותי כמו שאסור לתת מתנה לעכו"ם משום 'ולא תקנעם'. ח) על בניהן ועל בנותיהן שיטמאו כוב (כדי שלא יהיו רגילים אצלם). ולא רק על הבנים והבנות הגדולים, אלא גם ועל בפורייהן על התינוקות שלהם (מלשון ביכורים).

הפרס - מקום שנחרש שם קבר, וחכמים גזרו טומאה על מרחק של מאה אמה ממקום הקבר, כיון שיש להסתפק אולי המחרישה הוליכה לשם עצם כשעוררה. ועל עפר הבא מארץ העמים (כיון שיש להסתפק שמא מעורב בו עפר של מתים). על בגדי עם הארץ (כיון שיש לחשוש שמא אשתו ישבה עליהם כשהיתה טמאה נדה). ועל כלים הנמצאין (שהרי הוא בספק טומאה). על הרוקין הנמצאין (שמא הוא בא מזב). על ספק מי רגלי אדם (אפי') שהן כנגד מי רגלי בהמה (תרומה שנגעה במי רגלים, שלא יודעים האם זה בא מאדם טהור או מאדם טמא, ואפי' אם יש להסתפק האם זה מי רגלי אדם או שזה מי רגלי בהמה). על ודאי מגען (דהיינו שהתרומה נגעה בודאי באחד מהדברים האלו) שהוא ספק טומאתן (שבעצם יש להסתפק האם התרומה נטמאה) שורפין את התרומה. אבל א"ר יוסי בר' בון, שאף גידולי תרומה תרומה (דהיינו אם זרעו תרומה שהגידולים תרומה מדרבנן), זה ממה שהלל נחלק על שמאי, והלל הודה לשמאי (ור' יוסי בר' בון אמר את זה, כיון שר' יוסי בר' בון סובר, שב"ה עדיין נחלקים על ב"ש במניח כלים תחת הצינור).

ואמרת הגמ' שאלו הן הח"י דברים שב"ש וב"ה גזרו בו ביום; אילין עשרתי

פיתן; רבי יעקב בר אחא בשם רבי יונתן מהילכות של עימעום היא. אמר רבי יוסה קשייתה קומי רבי יעקב בר אחא, מהו מהלכות של עימעום, כך אנו אומרים, במקום שֶׁפֶת ישראל מצויה, בדין היה שתהא פת עכו"ם אסורה, ועימעמו עליה, והתירוה, או במקום שאין פת ישראל מצויה, בדין היה שתהא פת עכו"ם מותרת, ועימעמו עליה, ואסרוה? אמר רבי מנא, ויש עימעום לאיסור? ופת לא כתבשילי עכו"ם היא, כך אנו אומרים במקום שאין תבשילי ישראל מצויין, בדין היה שיהו תבשילי עכו"ם מותרים, ועימעמו עליהן ואסרום?! אלא כינו, במקום שאין פת ישראל מצויה, בדין היה שתהא פת עכו"ם אסורה, ועימעמו עליה והתירוהו, מפני חיי נפש. רבנן דקיסרין בשם רבי יעקב בר אחא כדברי מי שהוא מתיר, ובלבד מן הפלטר, ולא עבדין כן.

תבשילי ישראל מצויין, בדין היה שיהו תבשילי עכו"ם מותרים, ועימעמו עליהן ואסרום?! הרי ודאי שלא אומרים כך, כיון שחכמים אסרו בישולי עכו"ם, האיסור הוא בכל מקום, וא"כ גם לענין פת עכו"ם, האיסור הוא בכל מקום? אלא אומר ר' מנא, אלא כינוי אלא זה הכוונה שֶׁפֶת עכו"ם זה הלכה מעומעמת, כיון שצריך להיות, שגם במקום שאין פת ישראל מצויה, בדין היה שתהא פת עכו"ם אסורה, אלא ועימעמו עליה חכמים גמגמו על האיסור והתירוהו, ולמה? מפני חיי נפש, שלא יבואו לידי סכנה, ולכן התירו רק בפת עכו"ם, ולא בבישולי עכו"ם. רבנן דקיסרין בשם רבי יעקב בר אחא אמרו, כדברי מי שהוא מתיר פת עכו"ם, אבל ובלבד מותר לקנות רק מן הפלטר מן האופה לכל בני העיר, ולא מבעד"ב, כיון שבבעד"ב יש יותר חשש שמא הוא יתחבר איתו, ויבוא להתחתן עם בתו, ואומרת הגמ' אבל רבנן דקיסרי החמירו על עצמם ולא עבדין כן, והם לא אכלו פת עכו"ם, גם במקום שאין פת ישראל.

למדנו בבדייתא שחכמים גזרו על פיתן של נכרים; ואומרת הגמ' שרבי יעקב בר אחא בשם רבי יונתן אומר, שזה מהילכות של עימעום – של גמגום היא. שואלת הגמ' אמר רבי יוסה קשייתה קומי שאלתי את רבי יעקב בר אחא, מהו מה הכוונה שזה מהלכות של עימעום, האם כך אנו היינו אומרים, שבמקום שֶׁפֶת ישראל מצויה, בדין היה שתהא פת עכו"ם אסורה, אבל ועימעמו עליה, והתירוה, או שבמקום שאין פת ישראל מצויה, בדין היה שתהא פת עכו"ם מותרת, אבל ועימעמו עליה, ואסרוה? אמר רבי מנא, ויש עימעום לאיסור? וכי שייך לשון עמעום להחמיר, שהרי במקום שאתה לא יודע מה לעשות, אתה צריך להחמיר, ורק לענין להקל, שייך לומר שאומנם חכמים גמגמו בדבר, אבל והתירו, ועוד שואל ר' מנא, מה הצד לומר, שבמקום שאין פת ישראל שמותר לאכול פת עכו"ם, וכי פת עכו"ם זה לא כתבשילי עכו"ם היא, וכי כך אנו אומרים לענין בישולי עכו"ם, שבמקום שאין

אמרון קומי רבי חייא רובא, תני רבי שמעון בן יוחי [דברים ב] **אָכַל תְּשֶׁבֶר מֵאֲתָם בְּפֶסֶף וְאָכַלְתֶּם, וְגַם מַיִם תִּכְרוּ מֵאֲתָם בְּפֶסֶף וְשִׁתִּיתֶם, מַה מַּיִם שְׁלֹא נִשְׁתַּנוּ מִבְּרִייתוֹ, אִף כָּל דָּבָר שְׁלֹא נִשְׁתַּנָּה מִבְּרִייתוֹ. הַתִּיבּוֹן הָרִי מוֹטְלִייהּ וּפְנֻקְרִיסִים וְקוֹבֻטִיּוֹת וְקִלְיוֹת וְחַמִּין שְׁלֵהֵן הָרִי אֵלּוּ מוֹתְרִין, נִיחָא כּוֹלֵהֵן - שֶׁהֵן יֹכּוּלִין לְהַשְׁרוֹת וְלִהְיוֹר כְּמוֹ שְׁהוּ, קְלִיּוֹת מַה? א"ר יוֹסִי בְר' בּוֹן בִּשְׁם רַב כָּל הָאוֹכֵל שֶׁהוּא נֹאכֵל חֵי כְּמוֹת שֶׁהוּא אֵין בּוֹ מִשּׁוֹם תְּבִשְׁלִי עִבּוּ"ם, וְיוֹצֵאִין בּוֹ מִשּׁוֹם עִירוּבֵי תְּבִשְׁלִין. מַה מְקִיִּים רַבִּי חֵיִיא רּוּבָא אָכַל תְּשֶׁבֶר מֵאֲתָם? בֹּאוּכֵל 'תְּשֶׁבֶר' אוֹתָם, הָאֹכֵלְתוּ**

(קליפות הצלף) שגוי בישל אותם, וקובטיות מין כרתי, וקליות חיטים קלויים, ומים חמין שלהן שהגוי בישל, הרי אלו מותרין, ואומר ר' חייא ניחא כולהן בשלמא לענין כל הדברים הכתובים כאן אין לי להקשות, כיון שהן יכולין להשרות ולהחזיר אותם להיות לכמו שהיו, ולכך אין בזה איסור של בישולי עכו"ם (שהרי זה דומה למים) אלא קליות למה הם מותרים, והרי זה לא יכול לחזור ולהיות כברייתו? אלא ע"כ שאיסור בישולי עכו"ם זה לא איסור מן התורה, אלא זה תקנת חכמים, וא"ר יוסי בר' בון בשם רב, שכל האוכל שהוא נאכל חי כמות שהוא, אין בו משום תבשולי עכו"ם, ואפ"ה יוצאין בו משום עירובי תבשילין, ולא תאמר שהיות ולענין בישולי עכו"ם זה לא נקרא בישול, א"כ גם לענין עירובי תבשילין זה לא נקרא דבר מבושל, קמ"ל שיוצאים בזה משום עירובי תבשילין. שואלת הגמ' א"כ מה מקיים איך יסביר רבי חייא רובא את מה שכתוב **אָכַל תְּשֶׁבֶר מֵאֲתָם?** מתרצת הגמ' שכוונת התורה לומר שאומנם אסור לעשות עם בני עשו מלחמה כדי לעבור בארצם, אבל באוכל 'תְּשֶׁבֶר' אותם, דהיינו תפייסו ע"י סעודה, שהרי הפתגם אומר 'האכלתו

אמרון קומי רבי חייא רובא הגדול, שתני רבי שמעון בן יוחי מדיכין יודעים שבישולי עכו"ם אסורים? כיון שכתוב **אָכַל תְּשֶׁבֶר מֵאֲתָם בְּפֶסֶף וְאָכַלְתֶּם, וְגַם מַיִם תִּכְרוּ מֵאֲתָם בְּפֶסֶף וְשִׁתִּיתֶם,** ולמעשה אם התורה התירה לקנות מהגויים אוכל לאכילה, א"כ ודאי שמוותר לקנות מהם מים לשתיה, אלא ע"כ שהתורה באה לומר איזה אוכל מותר לקנות מהגויים לאכילה, דוקא אוכל שדומה למים, ולכך אנחנו אומרים **מה מים שלא נשתנו מברייתו, אף כל דבר שלא נשתנה מברייתו** מותר לקנות מהגויים, אבל אוכל שהשתנה מברייתו מחמת הבישול, אסור לקנות מהגויים לאכילה. התיבון הק' ר' חייא הרי מוטלייה - דהיינו לוקחים זירעוני כרפס וזירעוני פשתן וזירעוני תלתן, ושורים אותם במים חמים עד שהם נובטים, ולפני שנכנסים לבית המרחץ זורעים את הנבטים האלו בטיט, ועד שיוצאים מבית המרחץ זה גודל קצת, ואוכלים את העלים כדי להתקרר (ע"ז לח); ואומרת הברייתא שיכולים לאכול את הזירעונים האלו, הגם שגוי שרה אותם במים החמים (החידוש לענין הזירעונים ולא לענין העלים עצמם, כיון שהעלים זה כבר לא בישולי עכו"ם). **ופנְקְרִיסִים** קפריסין

שברתו, שאם היה קשה עליך - באוכל תִּשְׁבְּרוּ אותם, ואם לאו הכרע עליו כסף. אמרין, כן הוה רבי יונתן עבד, כד הוה חמי בר נש רב עליל לקרתיה, הוה משלח ליה איקרין, מיי אמר דַּאִין הוה דיין דייתם או דיין דארמלה - נישכח אפין מפויסיה עלוי.

גבינתן; א"ר ירמיה חלב הגוי למה הוא אסור? מפני תערובת בהמה טמאה, ותני כן - עומד הוא ישראל בעדר והגוי חולב ומביא לו, ואינו חושש. רב בא בשם רב יהודא, ר' סימון בשם ר' יהושע בן לוי חלב הגוי למה הוא אסור? משום גילוי, ויעמיד? א"ר שמואל בר רב יצחק מפני ארס הנתון בין הנקבים, ותני כן, ג' אירסין הן, אחד צף, ואחד שוקע, ואחד עשוי כסבכה ועומד מלמעלה. ביומוי דרבי ירמיה אתגליין גיגייתא דסדרא רבא, שתון קדמאי ולא מייתון, אחראי ומייתון,

והגוי חולב ומביא לו, ואינו חושש. אבל רב בא בשם רב יהודא ור' סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומרם, שחלב הגוי למה הוא אסור? משום גילוי, שהרי הגויים לא חוששים לגילוי. שואלת הגמ' ויעמיד שיעשה מהחלב גבינה, והוא יוכל לאכול את הגבינה, שהרי אם יש בחלב ארס, החלב לא מתגבן לגבינה? מתרצת הגמ' א"ר שמואל בר רב יצחק, שחוששים שהארס לא התערב בכל החלב, ולכך החלב יתגבן לגבינה, אבל אסור לאכול את הגבינה מפני הארס הנתון בין הנקבים של הגבינה (בגבינה קשה, יש הרבה כיסי אויר), ותני כן שיש פעמים שהארס לא מתערב לגמרי, שהרי שנינו, ג' אירסין הן, אחד (של נחש זקן) צף, ואחד (של נחש צעיר) שוקע, ואחד (של נחש בינוני) עשוי כסבכה ועומד מלמעלה הוא סמך ודומה לסבכה - רשת (לא צף ולא שוקע למטה). ביומוי דרבי ירמיה אתגליין גיגייתא התגלה גיגית המים דסדרא רבא של הבית המדרש הגדול, ושתון קדמאי ולא מייתון והראשונים ששתו לא מתו, ואחראי ומייתון

שברתו ע"י האכילה אתה יכול לשבור את שונאך, שאם היה אדם קשה עליך - באוכל תִּשְׁבְּרוּ אותם, ואם לאו שבני עשו לא ישברו ולא יתרצו ע"י סעודה לתת לכם לעבור בארצם, א"כ הכרע עליו תן לו כסף, ועי"ז בני עשו יתנו לכם לעבור בארצם (אבל זה לא הועיל, לכך סיבבו את הר שעיר, עד שיעלו מושעים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֶשׂו). ואמרת הגמ' אמרין! כן הוה רבי יונתן עבד רגיל לעשות, דהיינו כד הוה חמי בר נש רב כשר' יונתן היה רואה ששר חשוב עליל לקרתיה בא לעירו, הוה משלח ליה איקרין היה שולח לו מתנות, מיי אמר כיון שר' יונתן היה אומר, דַּאִין הוה שאם יבוא דיין דייתם דין של יתום או דיין דארמלה או דין של אלמנה לפני השר הזה, א"כ נישכח אפין מפויסיה עלוי אני אמצא אצלו פנים מפויסות, ואני יוכל לעזור ליתום ולאלמנה. גבינתן; א"ר ירמיה חלב הגוי למה הוא אסור? מפני תערובת של חלב בהמה טמאה, ותני כן וכן למדנו בבביתא, עומד הוא ישראל בעדר של בהמות טהורות,

אני אומר ארס שוקע הוה. פועלייא הוה בטורא, איתגליית קולתה דמיא, שתון קדמאי ולא מייתון, אחראי ומייתון, אני אומר ארס שוקע היה. ותני כן, אבטיח שניקר ואכלו ממנו עשרה בני אדם, וכן יין שנתגלה ושתו ממנו עשרה בני אדם, אסור לוכל ולשתות אחריהן, אני אומר ארס שוקע היה.

תני השמן, והחומץ, הציר והמוריים והדבש, אין בהם משום גילוי, ר"ש אוסר בדבש, מודים חכמים לר"ש, כשראו אותו נוקר.

שמנן; מי אסר את השמן? רב יהודה אמר דניאל אסר את השמן, [דניאל א] [וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת - בג המלך וביין משתיו, רבי אחא רבי תנחום בר חייה בשם רבי יוחנן, ואית דאמרי לה בשם רבי יהושע בן לוי, שהיו עוליין עליו להר המלך - ונהרגין עליו. ומי התירו? רבי ובית דינו התירו בשמן. בג']

לר"ש, כשראו אותו את הנחש נוקר בדבש, שהוא אסור.

שמנן; אומרת הגמ' מי אסר את השמן? רב יהודה אמר, שדניאל אסר את השמן, שהרי כתוב **וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת - בג המלך וביין משתיו,** והרי 'משתי' זה לשון רבים, ומכאן שדניאל אסר לשתות גם את היין וגם את השמן של הנכרים, ורבי אחא ורבי תנחום בר חייה בשם רבי יוחנן אומרים, ואית דאמרי לה ויש אומרים שר' אחא אמר את זה בשם רבי יהושע בן לוי, שחכמים אסרו את השמן, כיון שהיו עוליין עליו להר המלך - לשומרון, כדי לקנות שמן מהגויים, ונהרגין עליו והגויים היו הורגים ביהודים, לכך חכמים אסרו את השמן של הגויים. ומי התירו? שהרי כהיום שותים שמן עכו"ם, רבי היינו ר' יהודה נשיאה (הנכד של רבי) ובית דינו התירו בשמן. ואומרת הגמ' שבג' מקומות

והאחרונים ששתו מתו, וא"כ אני אומר שהארס של הנחש הזה שוקע הוה. וכן מעשה בפועלייא הוה בטורא בפועלים שעבדו בהר, ואיתגליית קולתה דמיא והתגלה להם הכר מים, ושתון קדמאי ולא מייתון והראשונים ששתו לא מתו, ואחראי ומייתון והאחרונים ששתו מתו, וא"כ אני אומר ארס שוקע היה. ותני כן, אבטיח שנחש ניקר בו, ואכלו ממנו עשרה בני אדם ולא ניזוקו, וכן יין שנתגלה ושתו ממנו עשרה בני אדם ולא ניזוקו, אסור לוכל ולשתות אחריהן, כיון שאני אומר שמא ארס שוקע היה, וא"כ האחרים יוכלו להינזק.

תני, השמן, והחומץ, הציר מייץ היוצא מדגים מלוחים, והמוריים שומן של דגים, והדבש, אין בהם משום גילוי, כיון שנחשים לא שותים את המשקאות האלו, אבל ר"ש אוסר בדבש, ומודים חכמים

מקומות נקרא רבי יהודה הנשיא רבותינו; בגיטין, ובשמן, ובסנדל. ויקראו לו ב"ד שרייא, שכל ב"ד שהוא מבטל ג' דברים, הוא נקרא ב"ד שרייא? א"ר יודן בר' ישמעאל, בית דינו חלוק עליו בגיטין, ר' יוחנן בעי ולא כן תנינן שאין ב"ד יכול לבטל דברי בית דין חבירו, עד שיהא גדול ממנו בחכמה ובמנין, ורבי ובית דינו מתירין מה שאסר דניאל וחבורתו? אלא רבי יוחנן כדעתיה, דאמר רבי יוחנן בשם ר' ליעזר בר' צדוק, מקובל אני שכל גזירה שב"ד גוזרין על הציבור ולא קיבלו רוב הציבור עליהן - אינה גזירה, ובדקו ומצאו גזירה של שמן, ולא קבלו רוב הציבור עליהן. יצחק בר שמואל בר מרתא נחת לנציבין, אשכח רבי שמלאי הדרומי יתיב ודריש - רבי ובית דינו התירו בשמן, שמואל קביל עלוי ואכל, רב לא אכל, א"ל

כן תנינן, שאין ב"ד יכול לבטל דברי בית דין חבירו, עד שיהא גדול ממנו (מהב"ד הקודם) בחכמה דהיינו שראש ב"ד האחרון יהיה מופלג בחכמה יותר מהקודם, ובמנין שמניין התלמידים של ב"ד האחרון יהיה מרובים משל הב"ד הקודם. וא"כ איך רבי ובית דינו מתירין מה שאסר דניאל וחבורתו? מתרצת הגמ' אלא רבי יוחנן כדעתיה הולך לשיטתו, דאמר רבי יוחנן בשם ר' ליעזר בר' צדוק, מקובל אני, שכל גזירה שב"ד גוזרין על הציבור ולא קיבלו רוב הציבור עליהן - אינה גזירה, והגזירה מתבטלת, ובימי ר' יהודה נשיאה בדקו, ומצאו שהגזירה של שמן, ולא קבלו רוב הציבור עליהן, ולכך התירו את השמן. ואומרת הגמ' שיצחק בר שמואל בר מרתא נחת הלך לנציבין, ואשכח ומצא שם את רבי שמלאי הדרומי שהגיע מדרום א"י, שיתיב ודריש, שרבי (ר' יהודה נשיאה) ובית דינו התירו בשמן, וכשהלך יצחק בר שמואל בר מרתא לבבל אמר שם את דברי ר' שמלאי, ושמואל קביל עלוי, ואכל שמן עכ"ם, אבל רב לא אכל, א"ל

נקרא רבי יהודה הנשיא (הנכד של רבי) רבותינו; בגיטין, דהיינו שהנותן גט לאשתו ואמר לה הרי זה גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש, ומת בתוך הי"ב חודש - אינו גט, כיון שהגירושין חלים רק בסוף הי"ב חודש והרי הוא כבר מת, ואין המתים מגרשים, אבל ר' יהודה נשיאה נחלק ואומר שהיות ויש זמן בגט, לכך האשה מגורשת מזמן כתיבת הגט. ובשמן שר' יהודה נשיאה התיר את השמן. ובסנדל שהמפלת כמין סנדל תשב לזכר ולנקבה, כיון שיש לחשוש שמא זה היה מן־לד שנימוח, אבל ר' יהודה נשיאה אומר שאם אין לזה צורת פנים, הרי היא טהורה. שואלת הגמ' היות ור' יהודה נשיאה התיר ג' דברים, א"כ ויקראו לו ב"ד שרייא, שהרי כל ב"ד שהוא מבטל ומתיר ג' דברים שהקדמונים אסרו, הוא נקרא ב"ד שרייא? מתרצת הגמ' א"ר יודן בר' ישמעאל, שהיות ובית דינו (של ר' יהודה נשיאה) חלוק עליו בגיטין, והב"ד סוברים כת"ק שהאשה לא מגורשת (ורק ר' יהודה נשיאה התיר), לכך הב"ד של ר' יהודה נשיאה לא נקרא ב"ד שרייא. שואלת הגמ' ר' יוחנן בעי שאל, וכי לא

שמואל אכול! דלא כן אנא כתיב עלך זקן ממרא, א"ל עד דאנא תמן אנא ידע מאן עירער עליה - רבי שמלאי הדרומי, מהו מר ליה בשם גרמיה? לא בשם רבי ובית דינו ואטרח עלוי ואכל.

בנותיהן; א"ר לעזר בשבעה מקומות כתיב [דברים ו] וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם, א"ר אבין לוסר שבעה עממין. תנא ר' יהושע אונייא לוסר את ביציהן, תנא ר' ישמעאל [ויקרא יא] וְאֵת בֵּית הַיְעָנָה, זו ביצת הנעמית.

שכבת זרען; ולא כן א"ר אחא ר' חנינא בשם רבי יוחנן, שכבת זרעו של עכו"ם מהורה? שאי אפשר לשכבת זרע לצאת בלא מימי רגלים.

עכו"ם. אבל תנא ר' יהושע אונייא שמה שכתוב כאן בנותיהן זה לא הולך לעניין נשואי עכו"ם, אלא זה בא לוסר את ביציהן, שאם גוי בישל ביצים זה נאסר כבישולי עכו"ם, הגם שזה נאכל חי חכמים אסרו, כיון שיש חשש שמא התערב בהם ביצים של עופות טמאות, וכן מצינו שקוראים לביצים - בנות, שהרי תנא ר' ישמעאל מה כוונת הפסוק וְאֵת בֵּית הַיְעָנָה, והרי אין לעופות בנות? אלא זו ביצת הנעמית, ומכאן שביצי עופות טמאים אסורים באכילה, ולא תאמר שזה פירשא בעלמא.

שכבת זרען; שואלת הגמ' וכי לא כן א"ר אחא בשם ר' חנינא בשם רבי יוחנן, שכבת זרעו של עכו"ם טהורה, וא"כ מה כתוב כאן שזה טמא? מתרצת הגמ' שבעצם שכבת זרע של גוי הוא טהור, אלא שאי אפשר לשכבת זרע לצאת בלא מימי רגלים, לכך זה טמא מחמת המי רגלים, ולכך אם השכבת זרע התייבשה שאין חשש למי רגלים, זה יהיה טהור (אפי' במקום שאם ישרו אותה במים, היא תחזור לכמות שהייתה).

שמואל לרב, אכול! דלא כן שאם לא תאכל שָׁמֶן עכו"ם, אנא כתיב עלך שאתה זקן ממרא, שהרי אתה לא שומע לדברי ר' יהודה נשיאה, א"ל רב לשמואל, הרי עד דאנא תמן עוד כשהייתי בא"י אנא ידע, שמאן עירער עליה על איסור שָׁמֶן עכו"ם - רבי שמלאי הדרומי, ואני לא חייב לשמוע את דבריו, חזר שמואל ואמר לרב, מדהו - וכי ר' שמלאי אמר ליה שהשמן מותר בשם גרמיה בשם עצמו? וכי לא בשם רבי (יהודה נשיאה) ובית דינו ר' שמלאי התיר את השמן, וא"כ אתה חייב לשמוע לדברי ר' יהודה נשיאה, ואטרח עלוי ושמואל הרבה בדברים לפני רב, ורב אכל משמן עכו"ם.

בנותיהן; שואלת הגמ' א"ר לעזר הרי בשבעה מקומות (לאו דוקא) כתיב וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם, שאסור להתחתן עם בנות עכו"ם, וא"כ מה שייך לומר שזה מתקנת ב"ש וב"ה? מתרצת הגמ' א"ר אבין שהפסוק בא לוסר רק שבעה עממין - מן התורה אסור להתחתן רק עם השבעה עמים שהיו בא"י, ובאו ב"ש וב"ה ואסרו להתחתן עם כל בנות

מסכת פרק א [ה"ד - דף יא] שבת

ועל הלכות בעל קרי; ר' בא בר אחא בשם רבי - שונה הלכות ואינו שונה אגדות, תני בשם ר' יוסי, שונה הלכות רוגליות, ובלבד שלא יציע את משנתו, ואית דבעי מימר ובלבד שלא יזכיר אזכרות.

ועל הלכות ארץ העמים; ולא כן א"ר זעירא בר אבונא בשם רב ירמיה, יוסף בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים גזרו טומאה על ארץ העמים, ועל כלי זכוכית. רבי יונה אמר, ר' יהודה בן מבאי, ר' יוסי אמר, ר' יהודה בן מבאי ושמעון בן שטח - גזרו טומאה על כלי מתכות, הלל ושמאי גזרו על טהרת הידים, ר' יוסי בר' בון בשם ר' לוי כך היתה הלכה בידם ושכחיה, ועמדו השניים והסכימו על דעת הראשונים, ללמדך שכל דבר שבית דין נותנין נפשן עליו - הוא מתקיים כמה שנאמר למשה מסיני, ואתיאי כיי דאמר רבי מנא [דברים לב] פי לא דבר רק הוא

בן שטח שניהם גזרו טומאה על כלי מתכות שנטמאו במת ונשברו וחזר ותיקן אותם, שהטומאה הישנה תחזור עליהם. והלל ושמאי גזרו על טהרת הידים, שסתם ידים מטמאות. בכל אופן כתוב כאן שיזכיר בן יועזר ויוסי בן יוחנן (שהיו הרבה לפני הלל ושמאי) כבר גזרו טומאה על ארץ העמים? מתרצת הגמ' ר' יוסי בר' בון בשם ר' לוי אמר, שכך היתה הלכה בידם מיוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, שארץ העמים טמאה, אבל ושכחיה, ועמדו השניים - ב"ש וב"ה, והסכימו על דעת הראשונים - על דעת יוסי בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, ללמדך, שכל דבר שבית דין נותנין נפשן עליו, הוא מתקיים כמה שנאמר למשה מסיני, וכן כאן ב"ש וב"ה הסכימו על דעת החכמים הראשונים. ואתיאי כיי דאמר וזה דברי רבי מנא שאמר, מזה כוונת הפסוק פי לא דבר רק הוא

ועל הלכות בעל קרי; ר' בא בר אחא בשם רבי אומר, שבעל קרי שונה הלכות - משניות, אבל ואינו שונה אגדות, כיון ששם מזכירים את שם ה', תני בשם ר' יוסי, שבעל קרי שונה הלכות רוגליות, מותר לו לשנן לעצמו את המשניות שהוא רגיל בהם, אבל ובלבד שלא יציע - יפרש את משנתו, ואומרת הגמ' ואית דבעי מימר יש שגרסו בדברי ר' יוסי, ובלבד שלא יזכיר את האזכרות בזמן שהוא משנן את המשניות שרגיל בהם.

ועל הלכות ארץ העמים; שואלת הגמ' וכי לא כן א"ר זעירא בר אבונא בשם רב ירמיה, שיוסף בן יועזר איש צרידה ויוסי בן יוחנן איש ירושלים, גזרו טומאה על ארץ העמים, ועל כלי זכוכית (מן התורה רק כלי חרס או מתכת מקבלים טומאה). ורבי יונה אמר שר' יהודה בן טבאי לבדו (גזר טומאה על כלי מתכות), ור' יוסי אמר, שר' יהודה בן טבאי ושמעון

מִפֶּם, ואם הוא רַק, מִפֶּם הוא, למה? שאין אתם יגיעין בו פִּי הוא חַיִּיכֶם, אימתי הוא חַיִּיכֶם? בשעה שאתם יגיעים בו.

שמואל אמר לא שנו אלא בתוך שמונה עשרה, הא חוץ ל"ח - אפילו קטן מבטל. התיבון הרי שביעית - הרי חוץ ל"ח דבר, ורבי יוחנן מקשי לה, ר' קריספדא בשם ר' יוחנן, רבן גמליאל ובית דינו התירו באיסור שני פרקים הראשונים, ר' זעירא בעי ולא כן תניין, שאין ב"ד יכול לבטל את דברי ב"ד חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמניין? אתא רב אבון רב יהודה בשם שמואל, לא שנו אלא חוץ לשמונה עשרה, הא בתוך שמונה עשרה - אפילו גדול אינו מבטל, מפני שעמדה להן בנפשותיהן, א"ר מנא לא מסתברא דְלָא הואיל והיא אונס - בטל.

יכול לבטל את דברי ב"ד חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמניין? ור' יוחנן תירץ שכאשר החכמים אסרו תוספת שביעית, זה היה על דעת שאם ב"ד ירצו לבטל את הדין של תוספת שביעית הם יוכלו, ומזה שר' יוחנן היה צריך לתרץ כך, מוכח שר' יוחנן הסכים עם קושיות ר' זעירא, וכאן ר' יוחנן אמר שחוץ לח"י דברים אפי" ב"ד קטן מבטל את דברי ב"ד חבירו? אלא אומרת הגמ' שכאשר אתא רב אבון, אמר בשם רב יהודה בשם שמואל, שלא שנו (שקטן לא יכול לבטל וגדול יכול לבטל) אלא חוץ לשמונה עשרה, הא בתוך שמונה עשרה אפילו ב"ד גדול אינו מבטל את גזירת ח"י דבר, מפני שעמדה להן בנפשותיהן, שהרי עמדו בחרבות וברמחים כדלעיל. אבל א"ר מנא שלהיפך, שלא מסתברא דְלָא (נוטריקון; דא אלא) לא מסתבר שלא יכולים לבטל את הח"י דבר בגלל שעמדו להם בנפשם, אלא מסתבר שהואיל והיא - הח"י דבר, נגזרה ע"י אונס, אם ב"ד יבטל את גזירת הח"י דבר, שזה יתבטל.

מִפֶּם, ואם הוא רַק, שאתם לא יודעים לכוון למצוות, מִפֶּם הוא, ולמה? כיון שאין אתם יגיעין בו בתורה, אבל אם אתם מתייגעים בתורה, תכוונו אפי" להלכה למשה מסיני, פִּי הוא חַיִּיכֶם, ואימתי הוא חַיִּיכֶם? בשעה שאתם יגיעים בו.

שמואל אמר, לא שנו שב"ד לא יכול לבטל את דברי ב"ד חבירו, אא"כ היה גדול בחכמה ובמניין, אלא בתוך הגזירות של השמונה עשרה דבר, הא חוץ ל"ח דבר (אבל בשאר הגזירות). אפילו קטן מבטל. שואלת הגמ' התיבון, הרי שביעית (הגמ' תבאר לענין מה מדברים כאן) והרי זה חוץ ל"ח דבר, ואפי"ה רבי יוחנן מקשי לה, שהרי ר' קריספדא בשם ר' יוחנן אמר, שרבן גמליאל ובית דינו התירו באיסור של שני פרקים הראשונים, דהיינו בתחילה אסרו לחרוש (בשנה השישית) בשדה תבואה מפסח, ובשדה האילן מעצרת (כיון שזה מועיל לדשנת השמיטה), ור"ג ביטל את האיסור הזה, ור' זעירא בעי - הקשה, איך ר"ג ביטל את האיסור הזה, וכי לא כן תניין, שאין ב"ד

מסכת פרק א [ה"ה - דף יא] שבת

התיבון הרי שמן הרי בתוך שמונה עשרה ורבי יוחנן מקשי לה? רב כהנא בריה דרבי חייא בר אבא, רבי אחא מטי בה בשם רבי יוחנן, שמן, ביטלו - מבוטל. נחמן בריה דרבי שמואל בר נחמני בשם רבי שמואל בר נחמני, חמש חטאות מיתות רצו בית דין לבטל - מבטלין. אמר רבי חייא בר אדא, הדא דאת אמר שלא ידחו למיתה, ויפלו לנדבה, אבל ליקרב על גבי המזבח, אין חטאת מיתה - קריבה.

הלכה ה

מתני' ב"ש אומרים, אין שורין דיו וסממנים וקרשינין אלא כדי שישורו מבעוד יום, וב"ה מתירין.

גמ' ומה טעמהון דבית שמאי? [שמות כ] **שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשֶׂיתָ כָּל מְלֶאכֶתְךָ,**

מבטלין. אמר רבי חייא בר אדא, הדא דאת אמר שיכולים לבטל את הדין של חטאות המתות, היינו שלא ידחו את החטאת למיתה, אלא יוליכו אותה למרעה עד שיפול בה מום ותימכר ויפלו המעות לנדבה, ויקרבו בזה עולות לקיץ המזבח. אבל ב"ד לא יכולים לבטל את הדין של חמש חטאות המתות, ע"מ ליקרב על גבי המזבח, כיון שאין חטאת מיתה - קריבה.

הלכה ה

מתני' ב"ש אומרים, אין שורין דיו וסממנים של צבע, וקרשינין (מאכל בהמה) אלא כדי שישורו מבעוד יום, כיון שבשרייה נעשה מלאכה, בצבע - איסור צובע, ובקרשינים - איסור לש, וב"ה מתירין, כיון שהוא לא עושה מעשה בידיים. **גמ'** מסבירה הגמ' ומה טעמהון דבית שמאי? כיון שכתוב **שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשֶׂיתָ כָּל מְלֶאכֶתְךָ,** דהיינו שאת

שואלת הגמ' התיבון מה אתה אומר שלא יכולים לבטל את גזירת ח"י דבר, והרי איסור שמן של עכו"ם, הרי זה היה בתוך הגזירת שמונה עשרה דבר, ורבי יוחנן מקשי לה איך ר' יהודה נשיאה ביטל את האיסור והרי הוא ב"ד קטן מב"ש וב"ה, וא"כ מוכח שכל השאלה היתה מפני שזה ב"ד קטן, אבל אילו יבוא ב"ד גדול מב"ש וב"ה, הם יכולים לבטל את תקנת ח"י דבר? מתרצת הגמ' רב כהנא בריה דרבי חייא בר אבא אמר, ורבי אחא מטי בה נוטה לומר את זה בשם רבי יוחנן, שכאשר אסרו את השמן, זה היה ע"מ שאם יבוא ב"ד וביטלו, שזה יהיה מבוטל. נחמן בריה דרבי שמואל בר נחמני אמר בשם אביו - בשם רבי שמואל בר נחמני, שגם הדין של חמש חטאות מיתות (היינו חטאת שאין מה לעשות איתה כגון שהבעלים התכפרו בחטאות אחרת, או שעברה שנתה, שמכניסים את החטאת לחרד בלי מזון ומים ומתה מאליה), אם רצו בית דין לבטל -

כל מלאכתך גומרה מבעוד יום. ומה טעמהוון דב"ה? [שמות כג] **שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂיךָ - וּבַיּוֹם, מַה מְקַיְיֵמִין ב"ה טַעֲמוֹן דְּבֵית שְׁמַאי שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ פֶּל מְלֹאכְתְּךָ? בַּעֲבוּדֵי בְיִידָן, וְמַה מְקַיְיֵמִין ב"ש טַעֲמוֹן דְּב"ה שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂיךָ - וּבַיּוֹם? כְּהָדָא דְתַנִּי פוֹתְקִין אִמַּת הַמַּיִם לְגִינָה מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וְהִיא שׁוֹתָה וְהוֹלֶכֶת בַּשַּׁבַּת. נוֹתְנִין קִילוּרִית עַל גְּבֵי הָעֵין מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וְהִיא מֵתְרַפָּא וְהוֹלֶכֶת בַּשַּׁבַּת. נוֹתְנִין רְטִייה עַל גְּבֵי מִכָּה מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וְהִיא מֵתְרַפָּא וְהוֹלֶכֶת בַּשַּׁבַּת. נוֹתְנִין מְגָמֵר תַּחַת הַכְּלָיִם מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וְהֵן מֵתַעֲשָׁנִין וְהוֹלְכִין בַּשַּׁבַּת. נוֹתְנִין גְּפִרִית תַּחַת הַכְּלָיִם מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וְהֵן מֵתְגַפְּרִין וְהוֹלְכִין בַּשַּׁבַּת. אֵין נוֹתְנִין חִיטִּים לְרִיחִים שֶׁל מַיִם, אֲלֵא כַּדִּי שִׁיטְחָנוּ כָּל צוּרְכָן מִבְּעוּד יוֹם, א"ר חַגִּי מַפְנִי שֶׁהֵן מִשְׁמִיעוֹת אֶת הַקּוֹל, א"ל ר' יוֹסִי יְאוֹת - רַבִּי סַבְר כַּר' יְהוּדָה, בְּרַם כְּרַבְנִין, כְּמַה דְּאִינוֹן אִמְרִין תַּמָּן**

בשבת. וכן נותנין מְגָמֵר - בְּשָׂמִים עַל גְּבֵי גַחְלִים, תַּחַת הַכְּלָיִם הַבְּגָדִים מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וְהֵן מֵתַעֲשָׁנִין וְהוֹלְכִין נִכְנַס בְּהֵם הָרִיחַ הַטּוֹב - בַּשַּׁבַּת. וכן נותנין גְּפִרִית ע"ג גַּחְלִים תַּחַת הַכְּלָיִם כְּגוֹן כְּלֵי כֶסֶף, שַׁחְרוּט בְּהֵם צוּרוֹת, וְע"י הַגּוֹפְרִית - הַצּוּרוֹת מִשְׁחִירִים וְנִיכְרִים, מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וְהֵן מֵתְגַפְּרִין וְהוֹלְכִין בַּשַּׁבַּת. אֲבָל אֵין נוֹתְנִין חִיטִּים לְרִיחִים שֶׁל מַיִם, אֲלֵא כַּדִּי שִׁיטְחָנוּ כָּל צוּרְכָן מִבְּעוּד יוֹם, הַגֵּם שֶׁהַמְּלֹאכָה הַתְּחִילָה כְּבַר מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וּמִדּוּעַ? א"ר חַגִּי, מַפְנִי שֶׁהֵן מִשְׁמִיעוֹת אֶת הַקּוֹל, וְא"כ יֵשׁ זְלוּל בַּשַּׁבַּת. א"ל ר' יוֹסִי לַר' חַגִּי, יְאוֹת שׁוּזָה טוֹב שְׂאֵתָה נוֹתֵן טַעַם בְּאִיסוּר לְתַת חִיטִּים לְרַחִיִּים שֶׁל מַיִם, כִּיּוֹן שְׂרַבִּי (הֵינּוּ ר' חַגִּי) סַבְר כַּר' יְהוּדָה, שְׁמוּתָר לְתַת שֶׁמֶן בַּשְּׁפוּרַת שֶׁל בִּיצָה הַנִּמְצָאָת בְּצַד הַנֵּר, כַּדִּי שְׂתֵּהָא מִנְּטַפָּת, וְא"כ הִיָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת שִׂיחִיהָ מוֹתֵר לְתַת חִיטִּים בְּרַחִיִּים שֶׁל מַיִם לֹלֵי הַטַּעַם שֶׁל הַשְּׁמַעַת הַקּוֹל, בְּרַם כְּרַבְנִין אֲבָל לְשִׁיטַת חַכְמַיִם, כְּמַה דְּאִינוֹן אִמְרִין תַּמָּן כְּמוֹ שְׂהֵם אוֹסְרִים לְתַת שֶׁמֶן בַּשְּׁפוּרַת שֶׁל בִּיצָה בְּצַד הַנֵּר כַּדִּי

כל מלאכתך תהיה גומרה מבעוד יום, ומה טעמהוון דב"ה, כיון שכתוב **שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂיךָ - וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, דְּהֵינּוּ שֶׁהַתּוֹרָה מֵתִירָה שֶׁהַמְּלֹאכָה תִיעֲשֶׂה גַם בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי. שׁוֹאֵלַת הַגַּמ' מַה מְקַיְיֵמִין מַה יַעֲשׂוּ ב"ה בְּטַעֲמוֹן דְּבֵית שְׁמַאי שֶׁהִבִּיאוּ אֶת הַפְּסוּק - שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעֵשִׂיתָ פֶּל מְלֹאכְתְּךָ? מֵתְרַצַּת הַגַּמ' שֶׁב"ה מֵעַמִּידִים אֶת הַפְּסוּק, בַּעֲבוּדֵי בְיִידָן בַּעֲוִשִׁים אֶת הַמְּלֹאכָה בִּידִים (שְׂאִסוּר לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ בַּשַּׁבַּת). שׁוֹאֵלַת הַגַּמ' וְמַה מְקַיְיֵמִין וְמַה יַעֲשׂוּ ב"ש בְּטַעֲמוֹן דְּב"ה שֶׁהִבִּיאוּ אֶת הַפְּסוּק - שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֵׂיךָ - וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי? מֵתְרַצַּת הַגַּמ' שֶׁב"ש מֵעַמִּידִים אֶת הַפְּסוּק בְּמִקּוֹם שֶׁהַמְּלֹאכָה הַתְּחִילָה לְהִיעֲשׂוֹת מִבְּעוּד יוֹם, כְּהָדָא דְתַנִּי, פוֹתְקִין פּוֹתְחִים אֶת אִמַּת הַמַּיִם לְגִינָה מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וְהִיא הַגִּינָה שׁוֹתָה (מוֹשַׁקֵּת) וְהוֹלֶכֶת בַּשַּׁבַּת. וכן נותנין קִילוּרִית רְפוּאָה עַל גְּבֵי הָעֵין מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וְהִיא הָעֵין מֵתְרַפָּא וְהוֹלֶכֶת בַּשַּׁבַּת. וכן נותנין רְטִייה תְּחַבּוּשָׁת עַל גְּבֵי מִכָּה מֵעֶרֶב שַׁבַּת, וְהִיא הַמִּכָּה מֵתְרַפָּא וְהוֹלֶכֶת**

מסכת פרק א [ה"ה - דף יב] שבת

משום לא הותחל בכל טיפה וטיפה - בן אינון אמרין הכא משום לא הותחל בכל חטה וחטה. א"ר יוסי בר' בון מפני שהוא שכח ותוקע את היתד.

ב"ש אמרו לב"ה דבר אחד, ולא יכלו להשיבן, ב"ה אמרו לב"ש דבר אחד, ולא יכלו להשיבן; אמרו להן ב"ה לב"ש, אין אתם מודין לנו שטוענין קורת בית הבד ובעיגולי הגת עם חשיכה? ולא יכלו להשיבן, א"ר זעירא אילולי דלא מעלה רישי בניי ארייותא, הוינא אמר טעמא, תמן כבר נעקרה כל טיפה וטיפה ממקומה, הכא מה אית לך מימר. ב"ש אמרו לב"ה דבר אחד, ולא יכלו להשיבן, אמרו בית שמאי לבית הלל, אין אתם מודין לנו שאין צולין בשר בצל וביצה אלא כדי שיצולו כל צורכן מבעוד יום? ולא יכלו להשיבן, א"ר זעירא אילולי דלא מעלה רישי בניי ארייותא, הוינא אמר טעמא, תמן בצל בשר וביצה דרכן להתהפך

אילולי דלא מעלה רישי בניי ארייותא לולי זה שאני לא רוצה להכניס את ראשי בין האריות - בין ב"ש לב"ה, הוינא אמר טעמא הייתי אומר שיש חילוק בין זה לבין להשרות את הדיו, כיון שתמן בקורת בית הבד, כבר נעקרה כל טיפה וטיפה ממקומה, שהרי כבר טחנו את הזיתים והענבים (וא"כ אין בעשייה הזאת איסור חטאת), אבל הכא בשריית הדיו מה אית לך מימר? והיות וכל המלאכה נעשית בשבת, לכך ב"ש אוסרים. וכן ב"ש אמרו לב"ה דבר אחד, ולא יכלו להשיבן, אמרו בית שמאי לבית הלל, וכי אין אתם מודין לנו שאין צולין בשר בצל וביצה ע"ג גחלים אלא כדי שיצולו כל צורכן מבעוד יום? ובי"ה לא יכלו להשיבן לב"ש מה החילוק, ומדוע כאן זה אסור, א"ר זעירא, אילולי דלא מעלה רישי בניי ארייותא לולי זה שאני לא רוצה להכניס את ראשי בין האריות - בין ב"ש לב"ה, הוינא אמר טעמא הייתי אומר שיש טעם לאסור שהצליה תמשך בשבת, שהרי תמן לענין הבצל בשר וביצה היות ודרכן להתהפך

שתהא מנטפת, משום שהאש לא הותחל לבעור בכל טיפה וטיפה של השמן, א"כ בן אינון אמרין הכא שאסור לתת חיטים ברחיים של מים, משום לא הותחל הטחינה בכל חטה וחטה, ולא צריך להגיע לטעם של השמעת הקול. א"ר יוסי בר' בון שהטעם שאסור להניח חיטים ברחיים של מים כדי שזה יטחן בשבת, זה מפני שיש חשש שמא הוא ישכח שהיום שבת, ותוקע את היתד ברחיים שלא יזוז ממקומו, ועובר על איסור בונה.

ואמרת הברייתא שב"ש אמרו לב"ה דבר אחד, ולא יכלו להשיבן, וכן ב"ה אמרו לב"ש דבר אחד, ולא יכלו להשיבן; אמרו להן ב"ה לב"ש, וכי אין אתם מודין לנו שטוענין קורת בית הבד על גבי הזיתים הטחונים כדי שיזוב מהם השמן במשך השבת? וכן מותר להניח את הקורה בעיגולי הגת ע"ג רסק הענבים (הנמצאים בסלים העגולים) כדי שיזוב מהם היין במשך השבת, עם חשיכה? וב"ש לא יכלו להשיבן לב"ה מה החילוק, ומדוע כאן זה מותר, א"ר זעירא,

הכא מה אית לך מימר. א"ר יודן נצלו כאכילת בן דרוסאי - אסרו דבר שדרכו להתהפך עד כדי שיצלה כל צורכן מבעוד יום. א"ר מנא לא מסתברא דלא מותר, דינון יכלין למימר לון, היאך אתם משיבין לנו מדבר שדרכו לצלות כל צורכו מבעוד יום, על דבר שאין דרכו להשרות כל צורכו מבעוד יום.

הלכה ו

מתני' ב"ש אומרים אין נותנין אונין של פשתן לתוך התנור - אלא כדי שיהבילו מבעוד יום, ולא את הצמר ליורה - אלא כדי שיקלוט את העין, וב"ה מתירין.

שיגמר הצליה בשבת, כיון שאם זה אסור כדברי ר' יודן, א"כ דינון יכלין למימר לון ב"ה יאמרו לב"ש, היאך אתם משיבין (מקשים) לנו, מדבר (מבשר ע"ג גחלים) שדרכו (שצריך) לצלות כל צורכו מבעוד יום, על שריית הדיו, שזה דבר שאין דרכו (שלא צריך) להשרות את הדיו כל צורכו מבעוד יום, שהרי גם ב"ש מודים שאם נקלט קצת מהצבע מבעוד יום שמותר להשאיר את השרייה הזאת בשבת שהצבע יקלט טוב.

הלכה ו

מתני' ב"ש אומרים אין נותנין אונין חבילות של פשתן סרוק לתוך התנור כדי שיתלבן (מחמת חום התנור), אלא כדי שיהבילו שיתחממו מבעוד יום, ולא את הצמר ליורה של צבע, אלא כדי שיקלוט את העין - הצבע מבעוד יום, וב"ה מתירין.

להפוך את הבשר בשעת הצליה, לכך אסור שהצליה תימשך בשבת, אבל הכא בשריית הדיו מה אית לך מימר? ולכך ב"ה מתירים להשרות את הדיו עם חשיכה. א"ר יודן שאפי' אם הבשר בצל וביצה נצלו מבעוד יום כאכילת בן דרוסאי - שזה שלישי או חצי בישול (שבתבשיל רגיל אין חשש שיחתה בגחלים, ולכך מותר להשאיר את התבשיל ע"ג הכירה, אפי' אם היא לא גרופה או קטומה כדלקמן) אסרו להשאיר שימשך הצליה בשבת, כיון שזה דבר שדרכו להתהפך, ולכך רק עד כדי שיצלה כל צורכן מבעוד יום, ורק אז יהיה מותר להשאיר אותם ע"ג הגחלים בשבת, שאז הוא לא יבוא להפוך את הבשר, כיון שזה כבר נצלה כל צורכו. אבל א"ר מנא שלא מסתברא דלא (נוטריקון; דא אלא) לא מסתבר דברי ר' יודן, אלא מסתבר שאם הבשר נצלה כמאכל בן דרוסאי, שיהיה מותר להשאיר אותה ע"ג הגחלים

מסכת פרק א [ה"ז - דף יב] שבת

גמ' אלא כדי שיהבילו מבעוד יום: מהו מיתהני? א"ר אבהו כגון אילין קורייאי דלא מקפדין.

ולא את הצמר ליורה וכו': רב יהודה בשם שמואל והיא שתהא היורה עקורה, אבל אם היתה היורה קבועה אסורה - מפני שהוא מתיירא שמא מתאכל ציבעו, והוא מוסיף מוי.

רבי שמואל בשם רבי אבהו - (ב"ה) [ב"ש] ילפון מלאכת היתר ממלאכת איסור, אילו עשה כן בשבת שמא אינו אסור, ודכוותה עשה כן מבעוד יום מותר.

הלכה ז

מתני' בית שמאי אומרים אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים - אלא כדי שיצודו מבעוד יום, ובית הלל מתירין.

מלאכת היתר ממלאכת איסור, והרי אילו עשה כן בשבת שנתן את הפשתן לתנור או את הצמר ליורה, שמא אינו אסור, וכי הוא לא יהיה חייב על זה? והיות והוא חייב על זה בשבת, לכך ודכוותה אם הוא עשה כן מבעוד יום זה מותר. זה הפי' לפי גירסתינו; אך זה ק' שהרי לעיל ב"ה הביאו פסוק שמותר שהמלאכה תעשה בשבת, ולכך יש שגורסים (צל"ח) 'ב"ש', דהיינו שר' אבהו מסביר מדוע לב"ש מספיק שהפשתן יתחמם לפני השבת, ושהצמר יקלוט קצת מהצבע, ומדוע זה נקרא שהוא התחיל במלאכה? כיון שאם הוא יעשה את זה בשבת הוא יתחייב על זה, לכך זה נקרא שהוא התחיל במלאכה.

הלכה ז

מתני' בית שמאי אומרים אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים בערב שבת, אלא כדי שיצודו מבעוד יום, ובית הלל מתירין.

גמ' אלא כדי שיהבילו מבעוד יום: שואלת הגמ' לדברי ב"ש מהו מיתהני מה מועיל מה שהפשתן התחמם קצת לפני השבת, והרי ב"ש מצריכים שהמלאכה תתחיל בערב שבת כדלעיל? מתרצת הגמ' א"ר אבהו שזה מועיל לכגון אילין קורייאי לאותם יושבי הכפרים דלא מקפדין שהפשתן יהיה לבן ביותר, ולכך זה נקרא שהמלאכה התחילה בערב שבת, שמותר שתמשיך בשבת.

ולא את הצמר ליורה וכו': רב יהודה בשם שמואל אומר, והיא שתהא היורה עקורה מהאש, ורק אז מותר להשאיר שם את הצמר בשבת, אבל אם היתה היורה קבועה ומנוחת ע"ג הכירה אסורה, מפני שהוא מתיירא שמא מתאכל נשרף ציבעו, והוא מוסיף מוי (מים) לתוך היורה. רבי שמואל בשם רבי אבהו אומר, שב"ה שמתירים לתת את האונין של פשתן, ואת הצמר ליורה סמוך לחשיכה, זה מכיון שילפון

גמ' מי מודיע? אם נתקלקלה המצודה דבר בריא שניצודו מבעוד יום, ואם לא נתקלקלה המצודה דבר בריא שלא ניצודו מבעוד יום. ואפי' נתקלקלה המצודה חש לומר שמא לא ניצודו מבעוד יום, א"ר יוסי בר' בון בפּוֹרְשׁ בחורשין, תדע לך שהוא כן דתנן - דגים! דגים! לא במקום שהן מצויין?! וכא במקום שחיה ועוף מצויין. רבי חייא בשם רבי אתקין להלכה, סברין מימר מותרין למחר, רבי חזקיה ורבי עוזיאל בריה דרבי חונייה דברת חוורן מותרין ממש. סברין מימר ספיקו התירו, ר' חנניה ור' יונתן תריהון אמרין ספק הֶכֶן

צריך לחשוש שהחיה הנמצאת במצודה שהיא נתפסה רק ביו"ט, תדע לך שהוא כן שמדובר ביערות, דתנן - דגים! וכי דגים לא במקום שהן מצויין נמצאים?! והרי בים יש הרבה דגים, וא"כ וכא לענין המצודה, מדובר שהוא פרס אותה במקום שחיה ועוף מצויין היינו ביערות. רבי חייא בשם רבי, אתקין להלכה, דהיינו המשנה שם אמרת, שגוי אחד הביא לרשב"ג דגים ביו"ט, ורשב"ג לא קיבל ממנו את הדגים, ואמר רשב"ג שמעיקר הדין מותר לקבל את הדגים האלו הגם שיש להסתפק מתי הם ניצודו, אלא שאני שוֹנֵא את הגוי הזה, ולכך אני לא רוצה לקבל ממנו את הדגים. ואמרת הגמ' שסברין מימר, שבני הישיבה חשבו לומר שרשב"ג סובר שאומנם הדגים מותרין לקבל מהגוי ולטלטלם ואין בזה משום מוקצה, אבל הם אסורים באכילה עד למחר, אבל רבי חזקיה ורבי עוזיאל בריה דרבי חונייה דברת חוורן (שהיה גר בבית חורון) אמרו, שהדגים מותרין ממש - אפי' באכילה, כיון שהם סברין מימר, שספיקו (אם הם ניצודו מערב יו"ט) התירו, אבל ר' חנניה ור' יונתן תריהון שניהם אמרין, שספק הֶכֶן היינו אם יש ספק האם הם ניצודו

גמ' כל הסוגיא המובאת כאן, לא שייכת לכאן, אלא זה שייך למסכת ביצה, שכתוב שם שאם הוא פרש מצודה בערב יו"ט, וביו"ט הוא בא ומוצא שם חיה או עוף שניצודו במצודה, שאם זה ניצוד מערב יו"ט, מותר לו לאכול את החיה ביו"ט, ואם לאו, אסור לאכול אותה ביו"ט; ועל זה שואלת הגמ' מי מודיע, מתי החיה ניצודת? מתרצת הגמ' שהוא הולך בערב יו"ט ומתבונן, ואם נתקלקלה המצודה בערב יו"ט, א"כ דבר בריא זה ברור שניצודו מבעוד יום, ומותר לאכול אותה ביו"ט, אבל ואם לא נתקלקלה המצודה מערב יו"ט, א"כ דבר בריא שלא ניצודו מבעוד יום, ואסור לאכול אותה ביו"ט. שואלת הגמ' עדיין ואפי' אם נתקלקלה המצודה בערב יו"ט חש לומר נחשוש שמא החיה נתפסה במצודה בערב יו"ט ולכך המצודה התקלקלה, אבל לא ניצודו מבעוד יום, אלא היא הצליחה לברוח מהמצודה, והחיה הנמצאת כעת נתפסה ביו"ט, וא"כ איך מותר לאכול אותה? מתרצת הגמ' א"ר יוסי בר' בון שכאן מדובר בפּוֹרְשׁ בחורשין שהוא פרס את המצודה ביערות שמצוי שם חיות, וכיון שהמצודה התקלקלה מערב יו"ט, לא

מסכת פרק א [ה"ז - דף יב] שבת

אסור, רבי יוחנן אמר ספק הֶכֶן מותר. רבי חייה רובה ורבי שמעון ברבי חד אמר העכו"ם צריך הֶכֶן, וחרנה אמר אין העכו"ם צריך הֶכֶן, ולא ידעינן מאן אמר דא ומאן אמר דא, מן מה דרב מענו מיתי קומיה רבי חייה רובא, והוא א"ל הן הויתא? והוא אמר ליה שירתה הוות עברא והוינא אכול מינה תאינון, הֵוּי הוא דו אמר אין העכו"ם צריך הֶכֶן. חד תלמיד מן דרבי סימאי אול לאנטוירים ואייתון ליה דרמסקינא ואכל, חד תלמיד מן דר' יהושע בן לוי אול לתמן ואייתי ליה דרמסקינא ולא אכל, ואתא ומר קומו רביה, א"ל דו נהיג כשיטתיה דרבי סימאי - דרבי סימאי אמר אין העכו"ם צריך הֶכֶן.

רבי אבהו בשם ר' יהושע בן לוי דמדמניות שבכרם, הרי אלו אסורות, רב הונא בשם רב שצים שבכפים הרי אלו מותרין.

ומעשה בחד תלמיד מן דרבי סימאי שאזל לאנטוירים (שם מקום) ואייתון ליה והביאו לו ביו"ט דרמסקינא מין כרוב, מחוץ לתחום ואכל, אבל חד תלמיד מן דר' יהושע בן לוי שגם אזל לתמן, ואייתי ליה דרמסקינא, ולא אכל כיון שזה הגיע מחוץ לתחום, ותלמידו של ריב"ל אתא ואמר קומי רביה (לריב"ל), שהיה תלמיד שאכל ממה שהגיע מחוץ לתחום, וא"ל ריב"ל, שמה שאותו תלמיד אכל, זה מכיון דו נהיג שהוא נוהג כשיטתיה דרבי סימאי רבו, דרבי סימאי אמר, אין העכו"ם צריך הֶכֶן.

רבי אבהו בשם ר' יהושע בן לוי אמר, דמדמניות ענבים שנפלו מהגפן, ונמצאים בכרם, ולא ידוע האם הם נפלו מערב שבת או יו"ט, או שהם נפלו בשבת או ביו"ט, הרי אלו אסורות, ורב הונא בשם רב אמר, שתמרים שנפלו מהדקל מערב שבת או מערב יו"ט, ונמצאים בשצים ושבכפים - בקוצים ובכפות התמרים שבתחתית הדקל, ואח"כ הם נפלו ע"י הרוח לקרקע, הרי אלו מותרין, אבל אם הם נקצו מהדקל והיו בערב שבת בראש הדקל,

ביו"ט, אסור לאכול מהם ביו"ט (ורשב"ג התירם רק בטלטול), ורבי יוחנן אמר ספק הֶכֶן מותר. רבי חייה רובה ורבי שמעון ברבי נחלקו, וחד אמר העכו"ם צריך הֶכֶן, דהיינו אם גוי הביא פירות (שנתלשו מערב יו"ט) מחוץ לתחום ביו"ט, זה אסור באכילה, וחרנה אמר, שאין העכו"ם צריך הֶכֶן, והפירות מותרים באכילה (אם הגוי הביא אותם שלא לצורך ישראל), אבל ולא ידעינן מאן אמר דא ומאן אמר דא, אבל לא ידוע מי אמר מה, אבל מן מה דרב מענו מיתי התעכב ביו"ט מלבוא לקומיה רבי חייה רובא, והוא ר' חייה א"ל לרב הן הויתא היכן היתה? והוא רב אמר ליה לר' חייה, ששירתה הוות עברא שעברה שיירה של גויים עם תאנים והוינא אכול מינה תאינון, ואכלתי מהם תאנים, ולכך התעכבתי, ומזה שרב אמר את זה לר' חייה, א"כ הֵוּי מוכח דהוא שר' חייה דו אמר, אין העכו"ם צריך הֶכֶן, כיון שאם ר' חייה אוסר את הפירות, א"כ רב לא היה אומר את זה לר' חייה, וכן ר' חייה היה אומר לרב כיצד אכלת מהתאנים האלו.

הלכה ה

מתני' ב"ש אומרין אין מוכרין לעכו"ם ולא טוענין עמו ולא מגביהין עליו, אלא כדי שיגיע למקום קרוב, וב"ה מתירין.

גמ' אי זהו מקום קרוב? ייפא כיי דמר שמואל, כגון מן חוטרא לנהרדעא, אופה כא כן. אית דבעי מימר עד שהוא מגיע לביתו, ואית דבעי מימר עד שהוא מגיע לעירו, רבי עקיבה אומר כדי שיצא ממקום הפתח ויקדש עליו היום, א"ר יוחנן, זו דברי רב יוסי, ור' עקיבא בא להכריע על דברי ב"ה.

תני אין נותנין לעכו"ם על מנת לצאת, נטל ויצא - אין את זקוק לו. אין נותנין לכלב על מנת לצאת, נטל ויצא - אין את זקוק לו.

לחומה. ורבי עקיבה אומר, שצריך רק כדי שהגוי יצא ממקום הפתח של היהודי ואח"כ יקדש עליו היום, דהיינו שהגוי ייצא מבית היהודי לפני כניסת השבת. א"ר יוחנן, זו המשנה (שמשמע שב"ה מתירים אפי' אם הגוי לא יוצא לפני השבת מבית היהודי) היא מדברי רב יוסי, אבל ור' עקיבא בא להכריע ולהסביר על דברי ב"ה, שגם ב"ה מצריכים שהגוי ייצא מפתח ביתו של היהודי לפני השבת, כדי שלא יאמרו שהיהודי מכר לגוי בשבת.

תני, אין נותנין מזונות לעכו"ם על מנת לצאת ולאכול את המזונות במקום אחר, כיון שהגוי עושה מלאכה בדבר של היהודי, אבל אם נתנו לגוי לאכול בבית, והגוי נטל את המזונות ויצא, אין את זקוק לו, לגעור בו שלא ייצא מהבית. וכן אין נותנין מזונות לכלב על מנת לצאת ולאכול את המזונות במקום אחר, כיון שהכלב עושה איסור בדבר של היהודי, אבל אם נתנו לכלב לאכול בבית, והכלב נטל את המזונות ויצא, אין את זקוק לו, לגעור בו שלא ייצא מהבית.

ובשבת הם נפלו לקרקע, התמרים האלו אסורות כיון שיש חשש שמא הוא יעלה לראש הדקל ללקט את התמרים, וכיון שהם נמצאים סמוך למקום גידול התמרים, יש חשש שיקצוץ תמרים מהדקל, לכך גם אם התמרים נפלו מהדקל בשבת ע"י הרוח, הם אסורות.

הלכה ח

מתני' ב"ש אומרין אין מוכרין לעכו"ם בערב שבת, ולא טוענין עמו על החמור, ולא מגביהין את המשא עליו, אלא כדי שיגיע למקום קרוב, דהיינו שהגוי יגיע לביתו לפני כניסת השבת, וב"ה מתירין.

גמ' שואלת הגמ' אי זהו מקום קרוב? מתרצת הגמ' ייפא (יהיה בזה) כיי דמר כמו מה שאמר שמואל (במקום אחר), שמקום קרוב היינו כגון מן חוטרא לנהרדעא, וא"כ אופה הכא כן. ואומרת הגמ' שאית דבעי מימר שיש שאמרו בדברי ב"ש, שצריך להקפיד עד שהוא הגוי מגיע לביתו לפני השבת, ואית דבעי מימר ויש שאמרו שמספיק עד שהוא הגוי מגיע לעירו, כיון שהגוי יכול להניח את המשא בבית הסמוך

תני אומנין עכו"ם שהיו עושין עם ישראל, בתוך ביתו של ישראל - אסור, ובתוך בתיהן - מותר, א"ר שמעון בן לעזר כמה דברים אמורים בקיבולת, אבל בשכיר יום - אסור, כמה דברים אמורים בתלוש מן הקרקע, אבל במחובר לקרקע אסור, ובעיר אחרת בין כך ובין כך - מותר. מהו בין כך ובין כך מותר, בין בתלוש ובין במחובר, בין בשכיר בין בקיבולת? א"ר אילא בין בתלוש בין במחובר - ובלבד בקיבולת. ר"ש בר כרסנה בשם ר' אחא, בשבת וּבְאֵבֶל וּבַע"ז הלכה כר"ש בן אלעזר.

תני אין משלחין איגרות ביד עכו"ם - לא בע"ש ולא בחמישי בשבת, כ"ש אוסרין אפי' ברביעי, וב"ה מתירין, אמרו עליו על ר' יוסי הכהן שלא נמצא כתבו ביד

בשכיר בין בקיבולת, שזה מותר? אומרת הגמ' א"ר אילא, שכוונת הברייתא היא, שבין אם הגוי עושה בתלוש בין במחובר זה מותר, אבל ובלבד בקיבולת בקבלנות, אבל אם הוא שכיר יום, גם בעיר אחרת אסור שיעבוד ליהודי. ר"ש בר כרסנה בשם ר' אחא אומר, שבשבת (זה מה שלמדנו כאן). וּבְאֵבֶל שאסור לעשות לְאֵבֶל מלאכה, אבל בקבלנות מותר. וּבַע"ז שאסור ליהודי לעשות מלאכה לגוי ביום אידם (חגם), אבל אם היהודי עובד בקבלנות מותר. כיון שהלכה כר"ש בן אלעזר, שבקבלנות מותר.

תני, אין משלחין איגרות ביד עכו"ם לא בע"ש ולא בחמישי בשבת, כדי שלא יוליך את האיגרת בשבת, וב"ש אוסרין אפי' ברביעי, אבל לפני יום רביעי לא צריך להחמיר, כיון שזה לא נחשב עדיין לפני השבת, וב"ה מתירין אפי' בערב שבת, אמרו עליו על ר' יוסי הכהן שלא נמצא כתבו (האיגרת שלו) ביד

תני, אומנין עכו"ם שהיו עושין עם ישראל - עובדים בשביל ישראל, אז אם הם עושים את המלאכה בתוך ביתו של ישראל (בשבת) - אסור, ואם הם עושים בתוך בתיהן - מותר, א"ר שמעון בן לעזר כמה דברים אמורים שכאשר הגויים עושים בביתם את המלאכה שזה מותר, זה דוקא בעושים בקיבולת בקבלנות, שהגוי עושה את המלאכה בשבת על דעת עצמו, אבל בשכיר יום - אסור, כיון שהגוי עושה את המלאכה בשבת על דעת היהודי. ואומרת הברייתא, כמה דברים אמורים שאם הגוי עושה בקבלנות שזה מותר, זה דוקא אם הוא עושה בתלוש מן הקרקע, אבל אם הוא עושה בדבר הנצרך למחובר לקרקע כגון שיש חוצב אבנים לבנייה - אסור, כיון שיש בזה פרסום, ואם הגוי עושה את המלאכה בעיר אחרת, בין כך ובין כך - מותר. שואלת הגמ' מהו בין כך ובין כך מותר? האם כוונת הברייתא שבין אם הגוי עושה בתלוש ובין במחובר, בין

עכו"ם מעולם. אין מפרישין לים הגדול - לא בע"ש ולא בחמישי בשבת, ב"ש אוסרים אפי' ברביעי, וב"ה מתירין, אם היה דבר של סכנה - כגון מצור לצידון מותר. אין מקיפין על עיר של עכו"ם פחות מג' ימים קודם לשבת, הדא דתימר במלחמת הרשות, אבל במלחמת חובה אפילו בשבת, שכן מצינו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת, דכתיב [יהושע ו] פה תעשה ששת ימים, וכתיב וביום השביעי תספו את העיר שבע פעמים, וכתיב [דברים כ] עד רדתה אפילו בשבת.

הלכה ט

מתני' ב"ש אומרים אין נותנין עורות לעבדן, ולא כלים לכובס נכרי, אלא כדי שיעשו מבעוד יום, וכולן ב"ה מתירין עם השמש, אמר רשב"ג נוהגין היו בית אבא שהיו נותנין כלי לבן לכובס עכו"ם ג' ימים קודם לשבת.

וכתיב וביום השביעי תספו את העיר שבע פעמים, וכשכתוב "וביום השביעי" משמע יום השביעי הידוע דהיינו שבת. וכתיב שאם התחילו במלחמה, ממשיכים להלחם עד רדתה עד שיכניעו אותה, ואפילו בשבת.

הלכה ט

מתני' ב"ש אומרים אין נותנין עורות לעבדן נכרי לפני השבת, ולא כלים בגדים לכובס נכרי לפני השבת, אלא כדי שיעשו שיהיה שהות לכבס את הבגדים, או לעבד את העורות מבעוד יום, וכולן ב"ה מתירין לתת לנכרי עם השמש סמוך לשקיעת החמה. אמר רשב"ג שנוהגין היו בבית אבא - בבית ר"ג שהיו נותנין כלי לבן לכובס עכו"ם ג' ימים קודם לשבת, כיון שר"ג החמיר כב"ש (ולוקח לכבס בגדי לבן ג' ימים).

עכו"ם מעולם, דהיינו שהחמיר גם לא לשלוח ביום ראשון את האיגרת ביד העכו"ם. וכן אין מפרישין לים הגדול לא בע"ש ולא בחמישי בשבת, שמא יצטרך לעשות מלאכת איסור בשבת כדי להינצל מסכנת הים, וב"ש אוסרים אפי' ברביעי, וב"ה מתירין אפי' בערב שבת, ואם היה דבר של סכנה דהיינו שהוא צריך להתפרנס, כגון להפליג מצור לצידון, שיום השוק היה בערב שבת - מותר. וכן אין מקיפין על עיר של עכו"ם להלחם עליה פחות מג' ימים קודם לשבת, ואומרת הגמ' הדא דתימר שלא פותחים במלחמה פחות מג' ימים קודם לשבת, זה דווקא במלחמת הרשות, אבל במלחמת חובה כגון כבישת הארץ בימי יהושע בן נון, מותר לפתוח במלחמה אפילו בשבת, שכן מצינו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת, דכתיב פה תעשה ששת ימים,

ושוין אלו ואלו - שטוענין בקורות בית הבד ועיגולי גת.

גמ' אלא כדי שיעשו וכו': עד איכן? ייבא כמה דמר רב יוחנן בשם רבי חוניא
עד כדי הילוך ד' מיל.

נתן כליו לכובס נכרי ובא ומצאו עובד בו בשבת - אסור, א"ר יודן ויימר ליה דלא
יעבוד. א"ר יודן אבוי דרבי מתנייה, הא דתימר בטובת הנייה, אבל בשכיר
בעבדתיה הוא עסיק.

ארשב"ג נוהגין היו בית אבא וכו': לא אמרו אלא לבנים, הא צבועין לא, לפי
דרכנו למדנו שהלבנים קשין לכבס - יותר מן הצבועין.

ושוין וכו': רבי שמואל ורבי יוסי בן חנינה תריהון אמרין כבר נעקרה כל טיפה
וטיפה ממקומה, ר' אחא אמר, ר' יוסי בר' חנינה בעי מהו ליגע במושך?

לקבל טובת הנייה מהיהודי, שזה נקרא
שהגוי עושה על דעת היהודי, אבל בשכיר
אם הגוי מקבל על העבודה שכר (הוא עובד
בקבלנות כדלעיל), א"כ בעבדתיה הוא
עסיק הגוי עובד על דעת עצמו, ולא צריך
למנוע ממנו לעבוד בשבת.

ארשב"ג נוהגין היו בית אבא וכו': אומרת
הגמ' שלא אמרו שנותנים לגוי רק עד ג' ימים
לפני השבת, אלא בגדים לבנים, הא אבל
בגדים צבועין לא צריך להחמיר כל כך, וא"כ
לפי דרכנו למדנו מכאן לומדים, שבגדים
הלבנים קשין לכבס - יותר מן הצבועין
(ונפק"מ לשכר הכובס).

ושוין וכו': רבי שמואל ורבי יוסי בן חנינה
תריהון אמרין שניהם אמרו שהטעם שב"ש
מודים כאן, כיון שכבר נעקרה כל טיפה
וטיפה ממקומה, ע"י שטחנו את הזיתים
והענבים. ר' אחא אמר, שר' יוסי בר' חנינה
בעי שאל, מהו ליגע במושך האם מותר
לשתות מהדיין או מהשמן היוצא מהם בשבת?

ושוין אלו ואלו ב"ש וב"ה, שטוענין
בקורות בית הבד ועיגולי גת סמוך לשבת,
כיון שכבר ריסקו את הזיתים והענבים, א"כ גם
אם הוא יסחוט אותם בשבת אין בזה איסור
חטאת, לכך מודים ב"ש שמותר להניח את
הזיתים והענבים תחת לקורה, סמוך לשבת.
גמ' אלא כדי שיעשו וכו': שואלת הגמ'
עד איכן כמה זמן זה נקרא כדי
'שיעשו' לעניין עיבוד העורות? מתרצת הגמ'
ייבא יהיה בזה כמה דאמר רב יוחנן בשם
רבי חוניא במקום אחר, שכדי עיבוד זה זמן
של עד כדי הילוך ד' מיל.

אומרת הגמ' שאם הוא נתן את כליו לכובס
נכרי, ובא ומצאו עובד בו בשבת, אסור
לו לקבל בחזרה את הבגדים שכיבסו בשבת,
א"ר יודן, ויימר ליה והיהודי צריך לומר לו
לגוי דלא יעבוד שלא יכבס בשבת, א"ר יודן
אבוי דרבי מתנייה, הא דתימר מה
שאמרנו שהוא צריך לומר לגוי שלא יכבס
בשבת, זה דוקא אם הגוי עובד בחינם כדי

רבנן דקיסרין אמרין, איתפלגין ר' יוחנן ור' יוסי בר חנינא; רבי יוחנן אמר אסור, רבי יוסי בר חנינה אמר מותר, מתניתא פליגא על רבי יוסי בר חנינא, ושויין שלא יגע במושך.

הלכה י

מתני' אין צולין בשר בצל וביצה - אלא כדי שיצולו מבעוד יום. אין נותנין את הפת לתנור עם השיכה, ולא חררה ע"ג גחלים - אלא כדי שיקרמו פניה, ר' אליעזר אומר כדי שיקרום התחתון שלה.

גמ' אלא כדי שיצולו מבעוד יום: ר' בון בר כהנא בשם רבנן תבשיל שנתבשל כל צורכו, מותר לשהותו על גבי כירה שאינו קטומה, ר' זעירא בעי בשר בצל וביצה מצטמק ורע לו, וזה מצטמק ויפה לו, ואת אמר הכין?! דילמא דלא איתאמרת אלא חמין, אתא רבי שמואל בעי רבי זעירא, חמין שהוחמו כל צורכן,

ואומר שמספיק כדי שיקרום הצד התחתון שלה - הצד המודבק לתנור.

גמ' אלא כדי שיצולו מבעוד יום: ר' בון בר כהנא בשם רבנן אמר, שתבשיל שנתבשל כל צורכו, מותר לשהותו על גבי כירה שאינו קטומה, כמו שהמשנה מתירה להשאיר את הבשר על גבי הגחלים אם הוא כבר נצלה כל צורכו, אבל ר' זעירא בעי אמר, שאין ראייה מהמשנה, כיון שבשר בצל וביצה זה מצטמק ורע לו, ולכך אם זה נצלה כל צורכו מותר להשאיר אותו על גבי הגחלים, שהרי אין חשש שיחתה בגחלים, אבל וזה התבשיל מצטמק ויפה לו, ואת אמר הכין?! שזה דומה לבשר על גבי הגחלים? דילמא יתכן דלא איתאמרת שלא נאמר אלא לענין מים חמין שזה מצטמק ורע לו, שהרי המים מתאדים. אבל כשאתא רבי שמואל אמר, שבעי שאמר רבי זעירא, שחמין שהוחמו כל צורכן,

ואמרת הגמ' שרבנן דקיסרין אמרין, שאיתפלגין שנחלקו בזה ר' יוחנן ור' יוסי בר חנינא; שרבי יוחנן אמר אסור, ורבי יוסי בר חנינה אמר מותר, ולא גזרו שמא יסחוט, כיון שגם אם הוא יסחוט אין בזה חיוב חטאת, ואמרת הגמ' אבל מתניתא פליגא על רבי יוסי בר חנינא, שלמדנו בברייתא ושויין ומודים ב"ש וב"ה שלא יגע במושך - ביין או השמן היוצא מהם בשבת.

הלכה י

מתני' אין צולין בשר בצל וביצה על גבי גחלים, אלא כדי שיצולו כל צורכן מבעוד יום, ובזה גם ב"ה מודים, כיון שיש חשש שמא הוא יהפוך את הבשר כדי שיצלה טוב. אין נותנין את הפת לתנור עם השיכה, ולא חררה (עוגת רצפים) ע"ג גחלים, אלא כדי שיקרמו פניה שיעלה קרום סביב ללחם מחמת האפיה, ר' אליעזר

אסור לשהותן ע"ג כירה שאינה קטומה. ר' בַּיְבִי בשם ר' יוחנן תבשיל שור שנתבשל כאכילת בן דרוסאי, מותר להחזירו ע"ג כירה קטומה, ותייא כ"י דמר רבי יעקב בר אדא בשם ר' יוחנן, השופת את הקדירה ע"ג גחלים מְתָרִין בו לכשיתבשל כאכילת בן דרוסאי אסור. ר' אחא רבי תנחום בר חייא בשם ר' שמעון ברבי חמין שהוחמו כל צורכן מותר להחזירן ע"ג כירה שאינה קטומה, רבי זעירא בעי לשהות אסור, ולהחזיר מותר? דלמא לא איתאמרת אלא על פסחו, אתא רבי אחא בשם רבי שמעון ברבי פסח שנצלה כל צורכו, מותר להחזירה ע"ג כירה שאינה קטומה.

אין נותנין את הפת לתנור וכו', ר' יעקב בר אחא בשם ר' אסי זריזות הן הנשים בפת יותר מן התבשיל, מה בין פת ומה בין תבשיל? תבשיל דרכו

זעירא בעי הרי אפי' לשהות על גבי כירה שאינה קטומה אסור, ולהחזיר מותר? לא יתכן לומר כך, דלמא כנראה שלא איתאמרת שמותר להחזיר על גבי כירה שאינה גרופה, אלא על פסחו אלא לעניין קרבן פסח, וכן כאשר אתא רבי אחא הוא אמר בשם רבי שמעון ברבי, שפסח שנצלה כל צורכו, מותר להחזירה ע"ג כירה שאינה קטומה לחמם אותה, כיון שבני חבורה זריזים הם ואין חשש שיחתו בגחלים. אין נותנין את הפת לתנור וכו', ר' יעקב בר אחא בשם ר' אסי מסביר מדוע בפת מספיק שיקרמו פניה, ובבשר על גבי הגחלים צריך שיצלה כל צורכו, כיון שזריזות הן הנשים בפת לאפות אותו מוקדם יותר מן התבשיל, וכיון שזה דבר שלא שכיח שיתעכבו באפייתו, לכך לא גזרו, שואלת הגמ' מה בין פת ומה בין תבשיל, ומדוע אופים את הפת מוקדם ואת התבשיל מבשלים סמוך לשבת? מתרצת הגמ' כיון שתבשיל דרכו

אסור לשהותן ע"ג כירה שאינה קטומה. ר' בַּיְבִי בשם ר' יוחנן אמר, שאפי' תבשיל של בשר שור, שהוא צריך בישול חזק, שנתבשל כאכילת בן דרוסאי היינו שליש בישול או חצי בישול – מותר להחזירו ע"ג כירה קטומה, כיון שזה נקרא שהבשר כבר מבושל (הגם שהוא מבושל רק כמאכל בן דרוסאי), ותייא כ"י וזה כמו דאמר רבי יעקב בר אדא בשם ר' יוחנן, שהשופת המניח את הקדירה ע"ג גחלים בשבת, מְתָרִין בו שיוריד את הקדירה מהאש, כיון שלכשיתבשל כאכילת בן דרוסאי – אסור הוא יהיה חייב על זה חטאת, וא"כ כמו שלעניין חיוב חטאת, בישול כמאכל בן דרוסאי זה בישול, כך לעניין ההיתר, שאם זה כבר התבשל כמאכל בן דרוסאי, מותר להחזירו על גבי הכירה, כיון שאין בישול אחר בישול. ר' אחא בשם רבי תנחום בר חייא בשם ר' שמעון ברבי אמר, שחמין שהוחמו כל צורכן, מותר להחזירן ע"ג כירה שאינה קטומה, שואלת הגמ' רבי

לאכול רותח, פת אין דרכו לאכול רותחת. תמן אמרין - פת חמה חמתה בצדה, צירעה צונין, עקרב חמין, מאן דמיחלף סכנה.

ר"א אומר וכו': מודה רבי לעזר בלחם הפנים שאינה קרוייה לחם, עד שיקרמו פניה בתנור.

הלכה יא

מתני' משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה, ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד, ובגבולין כדי שְׁיִצֵּת האור ברובן, ר' יהודא אומר בפחמין כל שהן.

גמ' משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה: תמן תנינן, חְשִׁיכָה יצאו וצלו את

סמוך לשבת (והגם שהאש לא נתפסה ברוב העץ) במדורת בית המוקד - לשכה שבה היו הכהנים מתחממים (הכהנים עובדים בבית המקדש כשהם יחפים ובבגדי כהונה שהם דקים, ובחורף קר מאוד בירושלים, לכך עשו מקום שיהיה להם להתחמם), אבל **ובגבולין** צריך כדי שְׁיִצֵּת האור ברובן שהאש תיתפס ברוב העץ, כיון שיש לחשוש שמא האש תדעך והוא ילבה אותה (אבל בבית המקדש שהכהנים זריזים אין את החשש הזה). ר' יהודא אומר בפחמין שהם מאוד דליקים ואין חשש שהאש תדעך, מספיק שהאש תיתפס בכל שהן.

גמ' משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה: מבינה הגמ' שההיתר הוא כיון שגם אם הוא יחתה בגחלים אין בזה איסור, כיון שצליית הפסח דוחה את השבת, וא"כ שואלת הגמ' והרי תמן במסכת פסחים תנינן, חְשִׁיכָה ויצא השבת, יצאו כל העם מזהר הבית, וצלו את פסחיהן, אבל קודם לכן אסור, כיון שצליית הפסח אינו דוחה את

לאכול אותו כשהוא רותח, אבל פת אין דרכו לאכול אותו רותחת, כיון שתמן בבבל אמרין, שהאוכל פת חמה יותר מדאי חמתה בצדה, הוא יחלה בצפידנא (מחלה המתחילה בפה וממשיכה למעינים, ועיין יומא פד.) ולכך אופים את הפת מוקדם יותר, וכן אמרו בבבל שהרפואה לעקיצת צירעה לשתות מים צונין, והרפואה לעקיצת עקרב לשתות מים חמין, ומאן דמיחלף ומי שמחליף, דהיינו ששותה אחר עקיצת עקרב מים קרים, או השותה לאחר עקיצת צירעה מים חמים - סכנה.

ר"א אומר וכו': אומרת הגמ' אבל מודה רבי לעזר בלחם הפנים, שאינה קרוייה לחם, עד שיקרמו כל פניה בתנור, ולא מספיק שיקרום התחתון.

הלכה יא

מתני' משלשלין מכניסים את קרבן הפסח לתנור עם חשיכה, ומאחיזין את האור ומדליקים את האש

מסכת פרק א [ה"א - דף יד] שבת

פסחיהו, ואת אָמַר הָכִין? א"ר יוסי חבורות זריזין הן.

תני פסח; מחזירו את שלם, ואין את מחזירו מחותך, ר' שמואל בשם ר' זעירא מפני פסולו, א"ר יוסי ויאות, לאוכלו אין את יכול, דכתיב [שמות יב] אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא, לצלותו אין את יכול, שלא יהא כצולה בשבת, מתוך שאַת אומר שהוא מותר - אף הוא אינו צולה אותו כל צרכו מבעוד יום, מתוך שאַת אומר לו שהוא אסור - אף הוא צולה אותו כל צרכו מבעוד יום. ר' ליעזר בר' יוסי שאיל, צליין שלם וחותכו, מהו מיחזרתיה ומשחנתיה.

יכול, שלא יהא כצולה בשבת, ומתוך שאַת אומר שהוא מותר להחזיר את הפסח לתנור בליל הסדר, אף הוא אינו צולה אותו כל צרכו מבעוד יום, אבל מתוך שאַת אומר לו שהוא אסור להחזיר את הפסח לתנור בליל הסדר, אף - לכך הוא צולה אותו כל צרכו מבעוד יום, ולכך חכמים אסרו להחזיר את הפסח (אם הוא מחותך) לתנור בליל הסדר (אפי"ן אם הוא צלוי כל צורכו), אבל אם הפסח שלם, שלוקח הרבה זמן לצלות אותו, א"כ הוא לא יסמוך על מה שהוא יחזיר אותו בליל הסדר לתנור לחמם אותו שיגמר או צלייתו, ולכך אם הוא צלה אותו כל צורכו בערב הפסח, הוא יכול להחזיר אותו לתנור בליל הסדר שחל להיות בשבת כדי לחמם אותו (כדלעיל שר"ש ברבי אמר שפסח שנצלה כל צורכו מותר להחזירו על גבי כירה שאינה קטומה). שואלת הגמ' ר' ליעזר בר' יוסי שאיל, מה הדין אם צליין את הפסח כשהיה שלם ואח"כ חותכו, מהו מיחזרתיה ומשחנתיה, האם הוא יכול להחזיר את הפסח לתנור כדי לחמם אותו או לא? (הגמ' נשארת בשאלה).

השבת, וכאן את אָמַר הָכִין, שמשלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה? מתרצת הגמ' א"ר יוסי שבאמת צליית הפסח אינו דוחה את השבת, ומה שמותר לשלשל את הפסח עם חשיכה, זה כיון שחבורות פסחים זריזין הן, דהיינו כל חבורה וחבורה היו מביאים להם ת"ח שיערוך להם את הסדר, והוא היה אחראי על צליית הפסח, וא"כ הוא יזהיר אותם שלא לחתות בגחלים בשבת.

תני, פסח; מחזירו את לתנור בשבת כדי לחמם אותו, אם הוא שלם, כיון שאין בישול אחר בישול, אבל ואין את מחזירו לתנור את הפסח בשבת כדי לחמם אותו, אם הוא מחותך, ר' שמואל בשם ר' זעירא אומר, שהטעם שאם הפסח מחותך שאסור להחזיר אותו לתנור, הוא מפני פסולו, א"ר יוסי ויאות שר' זעירא צודק, שהרי יש חשש שמא הוא לא יצלה את הפסח (בערב הפסח) כל צורכו, ויסמוך על מה שהוא מחזיר אותו בליל הסדר לתנור לחמם אותו, שאז יגמר צלייתו, וא"כ הרי לאוכלו את הפסח שלא נצלה כל צרכו אין את יכול, דכתיב אַל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נָא, ולגמור לצלותו בשבת אין את

ובגבולין וכו': רבי זעירא רב יהודה בשם רב ארבע מְדוּרוֹת כל שהן, מְדוּרוֹת הגפת, מְדוּרוֹת הזבל מְדוּרוֹת הַחֶלֶב, מְדוּרוֹת גלעינים כל שהן, ר' בא בשם ר' חייה בר אשי חותל שהוא מלא גלעינים כל שהן, ר' בא בשם ר' חייה בר אשי חותל שהוא מלא גלעינים; אם מכונסות - ברובן, אם מפוזרות - ברוב כל פרידה ופרידה. מה? ופליגי? כאן בבריאות, וכאן בתשות. רבי יוסי בשם ר' ירמיה רבי חנניה מטו בה בשם רב, חֲרִיזֹת מלמטה ועצים מלמעלה, כיון שעלה האור בנתיים מותר, ר' חלבו בשם רב הונא קורה ברוב הקיפה, מהו ברוב הקיפה? ממקום אחד או ברוב הקיף כולה? אשכח תני עד שתיפסל מלעשות מלאכה.

את האש ברובן? מתרצת הגמ' שתלוי, כאן בבריאות, אם הגרעינים עדיין לחות, צריך להתפיס את האש ברובן, וכאן בתשות, ואם הגרעינים כבר יבשות, מספיק להתפיס את האש בכל שהן. רבי יוסי בשם ר' ירמיה אמר, ורבי חנניה מטו בה נוטה לומר את זה בשם רב, שְחֲרִיזֹת לולבים הנמצאים מלמטה ועצים מלמעלה, א"כ כיון שעלה האור בנתיים אפי' משהו - מותר, שהרי הלולבים ידליקו את העצים. ר' חלבו בשם רב הונא אומר, שאת הקורה (בול עץ) צריך להדליק לפני שבת ברוב הקיפה, שואלת הגמ' מהו ברוב הקיפה? האם הכוונה ממקום אחד דהיינו שצריך שרוב עובי הקורה תידלק, או ברוב הקיף כולה, או שמספיק שהאש תיתפס ברוב ההיקף החיצוני? מתרצת הגמ' שאשכח תני נמצאה ברייתא שכתוב בה, שהאש צריכה להיתפס עד שהעץ תיפסל מלעשות בה מלאכה, דהיינו שצריך שהאש תיתפס ברוב עובי הקורה.

ובגבולין וכו': רבי זעירא רב יהודה בשם רב אומר, שבארבע מְדוּרוֹת מספיק להתפיס את האש בערב שבת בכל שהן, מְדוּרוֹת הגפת פסולת זיתים (מה שנשאר בבית הבד), מְדוּרוֹת הזבל של בהמות, מְדוּרוֹת הַחֶלֶב, מְדוּרוֹת גלעינים בכל אלו מספיק להתפיס את האש בכל שהן, כיון שהם חומרים דליקים מאוד, ואין חשש שהאש תדעך ותכבה. ר' בא בשם ר' חייה בר אשי אומר, חותל סל העשוי מעלי לולבים, שהוא מלא בגלעיני תמרים, מספיק להתפיס את האש בכל שהן, ר' בא בשם ר' חייה בר אשי אומר, חותל שהוא מלא גלעינים, אז אם הגרעינים מכונסות, צריך להתפיס את האש ברובן, ואם הגרעינים מפוזרות, צריך להתפיס את האש ברוב כל פרידה ופרידה ברוב כל גרעין וגרעין, שואלת הגמ' מה? ופליגי, האם ר' בא סותר את עצמו, שפעם אחת הוא אומר שמספיק להתפיס את האש בכל שהן, ופעם אחת הוא אומר שצריך להתפיס

מסכת פרק א [ה"א - דף יד] שבת 10

ר' יהודא אומר וכו': כיני מתניתא אף בפחמין כל שהן.

הדרן עלך פרק יציאות השבת

תטעה לומר שר' יהודה בא לחלוק על ת"ק
שאמר שבבית המוקד מספיק כל שהן.
הדרן עלך בלי נדר פרק יציאות השבת

ר' יהודא אומר וכו': אומרת הגמ' כיני
מתניתא כוונת המשנה היא, שר' יהודה
אומר שאף בפחמין מספיק כל שהן, ולא

פרק ב

הלכה א

מתני' במה מדליקין ובמה אין מדליקין? אין מדליקין לא בלכש, לא בחוסן, ולא בכלך, לא בפתילת האידן, ולא בפתילת המדבר, ולא בירוקה שעל פני המים. לא בזפת, ולא בשעוה, לא בשמן קיק, ולא בשמן שריפה, לא באליה, ולא בחלב, נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבושל, וחכמים אומרים אחד מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו.

גמ' לא בלכש: ר' חייא בר בא אמר לוגשא, ר' אחא בשם רבי לייא דדינון, אמרין היא הדא - היא הדא.

ולא בחוסן: רבי חנינא בשם רב פנחס פשתן שלא ננערה, כמה דאָת אמר [ישעיה א] וְהָיָה הַחֹסֶן לְנִעְרָת. ולא בכלך: אנבין קיסריי, אמר רבן שמעון בן גמליאל,

הלכה א

מתני' במה מדליקין נרות שבת ובמה אין מדליקין? אין מדליקין לא בלכש (הגמ' תבאר את כל המשנה), לא בחוסן, ולא בכלך, לא בפתילת האידן, ולא בפתילת המדבר, ולא בירוקה שעל פני המים, עד כאן מדברים לעניין הפתילות, ומכאן והלאה מדברים על פסול שמנים; לא בזפת מהותך, ולא בשעוה מותכת (אבל מותר להדליק בנר שעוה), לא בשמן קיק, ולא בשמן שריפה שמן של תרומה טמאה העומדת לשריפה, לא באליה זנב הכבש, ולא בחלב אפי' שכבר התבשל אלא שחזר והתקשה (ואם זה מהותך מותר להשתמש בו, שהרי הוא כשמן, וכן אם הוא עושה מהחלב נר, מדליקים בו), נחום המדי אומר שמדליקין בחלב מבושל,

אפי' שהתקשה כבר, וחכמים אומרים, אחד מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו.

גמ' לא בלכש: ר' חייא בר בא אמר שזה לוגשא - מין עץ, ואסור לעשות פתילות מהצמר הנמצא בין הקליפה לעץ. ור' אחא בשם רבי אלייא אמר שזה דדינון - מין עץ, אמרין אמרו בני הישיבה היא הדא היא הדא, דדינון ולוגשא זה אותו עץ, אלא שיש שקוראים לזה כך ויש שקוראים לזה כך. ולא בחוסן: רבי חנינא בשם רב פנחס שזה פשתן שלא ננערה, פשתן שלא מנופץ - לא טרוק, וזה כמה דאָת אמר וְהָיָה הַחֹסֶן לְנִעְרָת, דהיינו הפשתן החזק יהיה לנעורת, וא"כ מוכח מכאן שחוסן זה פשתן. ולא בכלך: זה אנבין קיסריי - משי גרוע, אמר רבן שמעון בן גמליאל,

חזרתיו על כל מְפָרְשֵׁי ימים ואמרו כולכא שמו. ולא בפתילת האידן: עורניתא. ולא בפתילת המדבר: כשמועה. ולא בירוקה שעל פני המים: כיתן דְּמִי.

ולא בזפת ולא בשעוה: עד כאן לפתילות, מיכן ואילך לשמנים. רבי אבהו בשם רבי יוחנן מפני שהאור נמשך לאחוריו - והוא שוכח ומוציא את הפתילה, ועוד שלא הוצת האור ברוב הדלק. רבי זעירא בעי מעתה פתילה צריכה הַצָּאתָה ברוב הדלק, אתא רבי שמואל רבי אבהו בשם רבי יוחנן, פתילה צריכה הַצָּאתָה ברוב הדלק. התיבון חברייא והא קירא הא לא הוצת האור ברוב הדלק? התיב רבי בא בר ממל והא ששיתא הרי לא הוצת האור ברוב הדלק? אמר ר' שמי לא כן א"ר זעירא רב יהודה בשם רב, ארבע מְדוּרוֹת כל שהן - מְדוּרוֹת הגפת מְדוּרוֹת הזבל מְדוּרוֹת הַחֵלֶב מְדוּרוֹת גַּלְעִינִים כל שהן, ועוד מן הדא

משמע שפתילה צריכה הַצָּאתָה ברוב הדלק שצריך להצית את רוב הפתילה, וכן כשאתא רבי שמואל אמר בשם רבי אבהו בשם רבי יוחנן, שפתילה צריכה הַצָּאתָה ברוב הדלק. התיבון חברייא שאלו בני הישיבה, והא קירא והרי בנר שעוה הא לא הוצת האור ברוב הדלק, שהרי מספיק להדליק כל שהוא, וכן התיב הקשה רבי בא בר ממל, והא ששיתא (עששית) הרי לא הוצת האור ברוב הדלק? מתרצת הגמ' אמר ר' שמי שזה לא ק, שהרי וכי לא כן א"ר זעירא בשם רב יהודה בשם רב, שבארבע מְדוּרוֹת מספיק להתפיס את האש בערב שבת בכל שהן, מְדוּרוֹת הגפת פסולת זיתים (מה שנשאר בבית הבד). מְדוּרוֹת הזבל של בהמות, מְדוּרוֹת הַחֵלֶב, מְדוּרוֹת גַּלְעִינִים בכל אלו מספיק להתפיס את האש בכל שהן, כיון שהם חומרים דליקים מאוד, ואין חשש שהאש תדעך ותכבה, ולכך גם בנר שעוה או בעששית לא צריך להדליק ברוב הפתילה. ועוד מן הדא מוכח שטעם האיסור

חזרתיו על כל מְפָרְשֵׁי ימים שאלתי את יורדי הים, שהם יודעים הרבה דברים, ואמרו לי כולכא שמו - צמר הגדל על האבנים בים. ולא בפתילת האידן: היינו עורניתא - מין עץ. ולא בפתילת המדבר: כשמועה, עשב ארוך הגדל במדבר. ולא בירוקה שעל פני המים: זה כיתן דְּמִי פשתן הגדל במים. ולא בזפת ולא בשעוה: עד כאן המשנה מדברת לענין פתילות, ומיכן ואילך מזפת והלאה המשנה מדברת לענין שמנים, דהיינו שהמשנה אוסרת לתת זפת ושעוה במקום שמן, אבל מותר לעשות נר מזפת או שעוה מוצקים. רבי אבהו בשם רבי יוחנן אומר, שהאיסור להשתמש בשמנים ובפתילות האלו, זה מפני שהאור האש נמשך לאחוריו ולא נאחז בפתילה, וכיון שהוא לא יכול להשתמש לאור הנר, הוא שוכח יש חשש שישכח שהיום שבת, ומוציא את הפתילה, ועוד טעם לאיסור, מפני שלא הוצת האור ברוב הדלק - ברוב הפתילה. אומרת הגמ' רבי זעירא בעי אמר, מעתה מדברי ר' יוחנן

דר' תחליפא שאל לרב חסדא, ולא כן אֶלְפִן רבי שבת שחלה להיות בחנוכה שאסור לראות מטבע לאור החנוכה, הרי אינו שִׁכַּח ומוציא את הפתילה, הוּי לית טעמא דְלָא משום שלא הוצת האור ברוב הדלק.

ולא בשמן קיק: רבי יוסי בשם רבי לייא קיסוסא, רבי יונה רבי זעירא בשם רב יהודה עוף הוא ושמו קיק, תני רבי ישמעאל [ויקרא יא] וְאֵת הַקָּאֵת - זה קיק.

ולא בשמן שריפה: אמר רב חסדא זאת אומרת, שאסור להצית את האור במדורת קדשים, והיא דליקה והולכת בשבת. והא תנינן ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד, ובגבולים כדי שִׁיצַת האור ברובן, א"ר יוסה בשבת כתיב [שמות כ] לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה, נעשית היא מאיליה, ברם הכא התורה אמרה אין שורפין את הקדשים ביום טוב ואין צריך לומר בשבת, מה חמית לומר כן?

אומרת מהמשנה שאוסרת להדליק את הנר בשמן שריפה, משום שהתרומה מתבערת בשבת מוכח שאסור להצית את האור בערב שבת במדורת קדשים שנפסלו, והיא דליקה והולכת בשבת, כיון שלא שורפים קדשים בשבת. שואלת הגמ' והא תנינן ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד, ובגבולים כדי שִׁיצַת האור ברובן, וא"כ כמו שמותר להדליק אש בערב שבת שידלק בשבת, כך צריך להיות שיהיה מותר להדליק את הקדשים בערב שבת שיישרפו בשבת? מתרצת הגמ' א"ר יוסה שיש הבדל, שהרי בשבת כתיב לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה, ולכך מותר להדליק את האש בערב שבת, כיון שהמלאכה נעשית היא מאיליה בשבת, ברם הכא אבל כאן לענין שרפת הקדשים, הרי התורה אמרה שאין שורפין את הקדשים ביום טוב ואין צריך לומר בשבת, ולכך אסור להדליק את הקדשים בערב שבת שיישרפו בשבת, ואומרת הגמ' מה חמית לומר כן מהיכן אתה יודע שלא

להשתמש בפתילות ובשמנים הנזכרים במשנה הוא משום שלא נתפס האש ברוב הפתילה, דר' תחליפא שאל לרב חסדא, ולא כן אֶלְפִן רבי וכי לא לימדת אותנו שבשבת שחלה להיות בחנוכה, אפי' שאסור לראות מטבע לאור נרות החנוכה, אסור להדליק את נרות החנוכה בפתילות ובשמנים הנזכרים במשנה, והרי אינו שִׁכַּח ומוציא את הפתילה, שהרי הוא לא ישתמש לאור נרות החנוכה, וא"כ הוּי לית טעמא של האיסור להשתמש בפתילות ובשמנים המוזכרים במשנה דְלָא - דָא, אֶלָּא משום שלא הוצת האור ברוב הדלק.

ולא בשמן קיק: רבי יוסי בשם רבי לייא אומר, שזה שמן שמוציאים מגרעיני הקיסוסא (קיסוס - צמח מטפס), ורבי יונה ורבי זעירא בשם רב יהודה אומרים, שעוף הוא ושמו קיק (שקנאי), וממנו עושים שמן, שהרי תני רבי ישמעאל לבאר את הפסוק וְאֵת הַקָּאֵת - זה קיק.

ולא בשמן שריפה: אמר רב חסדא, זאת

מסכת פרק ב [ה"א - דף טו] שבת

[שמות יב] וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר, וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר, בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ, אַחַר שְׁנֵי בָקָרִים, אַחַר בּוֹקְרוֹ שֶׁל חֲמֹשֶׁה עֶשֶׂר וְאַחַר בּוֹקְרוֹ שֶׁל שֵׁשׁ עֶשֶׂר, וְכָתִיב [ויקרא ז'] וְהִנְתֵּר מִבֶּשֶׂר הַזֶּבֶחַ, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף.

מהו להצית את האור במדורת חמץ? מאן דיליף לה מנותר אסור, ומאן דלא יליף לה מנותר מותר.

רב אחא בשם רב חסדא, זאת אומרת שמותר להצית את האור במדורת קדשים והיא דליקה והולכת בשבת, והא תנינן אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב, מפני יום טוב שחל להיות בע"ש, מעתה אין מדליקין בשמן שריפה בלילה, על שם

מתרצת הגמ' שזה תלוי במחלוקת של ר' יהודה וחכמים, שמאן דיליף לה מנותר, שלר' יהודה שלומדים שריפת חמץ מנותר, א"כ יהיה אסור, שהרי אסור לשרוף את הנותר בשבת, אבל ומאן דלא יליף לה מנותר – חכמים, יהיה מותר.

ואומרת הגמ' אבל רב אחא אמר הפוך בשם רב חסדא, שזאת אומרת מהמשנה לקמן מוכח שמותר להצית את האור בערב שבת במדורת קדשים שנפסלו, והיא דליקה והולכת בשבת, והא תנינן שהרי למדנו לקמן, שאין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב, וא"כ משמע שרק שביו"ט עצמו אסור לשרוף קדשים, אבל בערב יו"ט מעיקר הדין היה מותר, ומה שלא מדליקים את נרות השבת בשמן שריפה? זה מפני יום טוב שחל להיות בע"ש, שאז מעיקר הדין אסור להדליק בשמן שריפה, ולכך חכמים גזרו על כל ערב שבת, שלא ידליקו בשמן שריפה את נרות השבת. שואלת הגמ' א"כ מעתה מעכשיו נאמר שאין מדליקין בשמן שריפה בלילה, על שם

שורפים את הקדשים ביו"ט? כיון שכתוב וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר, בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ, והרי למעשה היה צריך להיות כתוב וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ, ומדוע מוזכר 'עד בקר' אלא זה בא ללמד שהפסח נשרף רק לאחר שני בקרים, דהיינו לאחר בוקרו של חמשה עשר ואחר בוקרו של ששה עשר, כיון שלא שורפים את הקדשים ביו"ט, ואם תשאל אולי מה שצריך לשרוף את הפסח בט"ז בניסן זה כיון שזה זמנו, ולא כיון שלא שורפים את הקדשים ביו"ט, והראיה היא שלא יכולים לשרוף את הפסח בליל ט"ז, לכך אומרת הגמ' שמה שלא שורפים את הפסח בליל ט"ז, זה כיון שלא שורפים קדשים בלילה, שהרי וְכָתִיב וְהִנְתֵּר מִבֶּשֶׂר הַזֶּבֶחַ, בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּאֵשׁ יִשְׂרָף, דהיינו שורפים את הנותר מהשלמים רק ביום השלישי ולא בליל שלישי, הגם שזה כבר נותר, וזה מפני שלא שורפים קדשים בלילה.

שואלת הגמ' מהו להצית את האור במדורת חמץ בערב שבת (כשערב פסח חל להיות בשבת) והחמץ ישרף במשך השבת?

שאינ שורפין את הקדשים בלילה? א"ר יוחנן ירדו לה בשיטת רבי ישמעאל, כמה דר' ישמעאל אמר תינוק שעבר זמנו נימול בין ביום בין בלילה, כך עבר זמנה נשרפת בין ביום בין בלילה, ומה אית לך שמן שריפה שעבר זמנה? ר' יודה בר פזי מכיון שניטמאה כמי שעבר זמנה. תני רבי יוסי קומי רבי יוחנן, מניין לכל הנימולים שלא יהו נימולים אלא ביום? תלמוד לומר [ויקרא יב] וּבַיּוֹם. א"ל רבי יוחנן ויש כאן זו - כל מחוייבי טבילות טובלין כדרכן ביום, חוץ מנידה ויולדת שאינה טובלת אלא בלילה, נידה שעבר זמנה - טובלת בין ביום בין בלילה. דרשה רבי חייא בר אבא לצוראי - נידה שעבר זמנה טובלת בין ביום בין בלילה, תמן אמרין אפילו עבר זמנה - מפני חמותה ומפני כלתה. אשה אחת משל רבותינו, ראו אותה

ישמעאל לעניין ברית מילה, אבל לענין שאר המצוות חכמים מודים לר' ישמעאל, שהרי ויש כאן זו למדנו במשנה, כל הטמאים שהם מחוייבי טבילות, טובלין כדרכן ביום, כדי שיהיה להם הערב שמש, חוץ מנידה ויולדת שאינה טובלת אלא בלילה בליל שמיני, שהרי הן צריכות ז' ימים שלימים, אבל נידה שעבר זמנה, דהיינו שלא טבלה בליל שמיני, היא טובלת (ביום השמיני, והלאה) בין ביום בין בלילה, וכדברי ר' ישמעאל לענין ברית מילה, וכן דרשה רבי חייא בר אבא לצוראי לתושבי צור, שלא יכלו לטבול בלילה מחמת הסכנה, שנידה שעבר זמנה טובלת בין ביום בין בלילה, וא"כ שתטבול ביום השמיני, אבל תמן בבבל אמרין, שאפילו אם עבר זמנה, אסור לנדה לטבול ביום, מפני חמותה ומפני כלתה, שיראו אותה טובלת ביום, והן יחשבו שהיא טובלת ביום השביעי, וייצא מזה מכשול, לכך גם לאחר זמנה אסור לטבול ביום. אבל אומרת הגמ' שאין הלכה כחכמי בבל, שהרי אשה אחת משל רבותינו, ראו אותה טובלת

שאינ שורפין את הקדשים בלילה (והרי שנינו - מדליקים במבואות האפלים)? מתרצת הגמ' א"ר יוחנן שבזה ירדו לה הלכו בשיטת רבי ישמעאל, וכמה דר' ישמעאל אמר, שתינוק שעבר זמנו (לאחר היום השמיני) נימול בין ביום בין בלילה, כך לענין קדשים, אם עבר זמנה, היא נשרפת בין ביום בין בלילה, וכל מה שאמרנו שלא שורפים קדשים בלילה, זה רק מיד לאחר שהוא נעשה לנותר (בליל שלישי). שואלת הגמ' ומה אית לך לומר בשמן שריפה שעבר זמנה, והרי אין זמן מסוים לשריפתה, שיכולים לומר שעבר זמנה? מתרצת הגמ' ר' יודה בר פזי אמר, מכיון שניטמאה ועומדת לשריפה, זה כמי שעבר זמנה. תני רבי יוסי קומי רבי יוחנן, מניין לכל הנימולים אפי' שלא בזמנה שלא יהיו נימולים אלא ביום (ודלא בר' ישמעאל)? תלמוד לומר וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשֵׁר עֶרְלָתוֹ, והרי היה צריך להיות כתוב רק 'ביום' אלא זה בא ללמד שגם אם מלים לאחר זמנו, הוא נימול רק ביום ולא בלילה. א"ל רבי יוחנן לר' יוסי, שאומנם חכמים נחלקים על ר'

טובלת כדרכה ביום, נאמר מעוברת זמן היתה. נידה שנאנסה וטבלה, שמי בשם רב טהורה לביתה וטמאה לטהרות, רבי לעזר בשם רבי חנינא טמאה בין לביתה בין לטהרות, ומאי טעמא [ויקרא יג] וְכַבֵּס שְׂנִית וְטָהַר, מה הראשונה לדעת, אף השנייה לדעת, ומנין שהראשונה לדעת? וְצָוָה הַכֹּהֵן וְכַבֵּסוּ לדעת, וכן חמיון רבנן מקדמין לעיבורה, רב נחמן בשם רבי מנא מצוה להקדים כדי לזרז במצות.

תני בת ישראל שבאה להדליק מכהנת, טובלת את הפתילה בשמן שריפה - ומדלקת, רבי חונה בשם רבי ינאי שעת משלחת זאבים היתה, ולא עמד בית דין וביטל, וכמה דתימר תמן לא עמד ב"ד וביטל, וכה לא עמד ב"ד וביטל.

החכמים, מקדמין לעיבורה, שאם הנדה לא הספיקה לטבול בזמנה בלילה, שמקדימים לה את טבילתה שתטבול ביום, ולא ממתנינים עד ללילה, ומדוע? **רב נחמן בשם רבי מנא** אומר, כיון שמצוה להקדים את הטבילה, כדי לזרז במצות.

תני, בת ישראל שבאה להדליק את הנר שלה מכהנת, טובלת את הפתילה בשמן שריפה (בשמן של תרומה טמאה) ומדלקת את הנר שלה (הגם שאסור לישראלי להשתמש בתרומה טמאה), ואמר **רבי חונה בשם רבי ינאי** מדוע חכמים התירו את זה, והרי הישראלית נהנית מהתרומה? אלא כיון ששעת משלחת זאבים היתה, והיה מסוכן ללכת בלי נר דולק, לכך חכמים התירו, והגם שעכשיו הסכנה חלפה והלכה, אפי"ה ההיתר נשאר, היות ולא עמד בית דין וביטל את ההיתר. ואמרת הגמ' וכמה דתימר תמן (לענין שמן שריפה) שהיות ולא עמד ב"ד וביטל את ההיתר, ולכך מותר לישראלית לטבול את הפתילה בשמן תרומה, לכך גם וכה במסכת שביעית (הסוגיא היא העתק ממסכת שביעית), שהיות ולא עמד ב"ד וביטל את ההיתר לזרוע במוצאי שביעית,

כדרכה ביום, וא"כ נאמר מעוברת זמן היתה, שהיא לא הספיקה לטבול בזמנה, ולכך היא טבלה ביום, וא"כ מוכח מהמעשה הזה שמוותר לנדה לטבול ביום כשזה לאחר זמנה. ואמרת הגמ' נידה שנאנסה ונפלה למים, וכך היא טבלה, ר' שמי בשם רב אמר, שהיא טהורה לביתה היא מותרת לבעלה, כיון שבעלה הוא חולין, ולא צריך כוונה לחולין, וטמאה לטהרות, אבל אם היא רוצה לאכול בקדשים, היא צריכה לחזור ולטבול, כיון שלקדשים צריך מחשבה, ורבי לעזר בשם רבי חנינא אומר, שהיא טמאה בין לביתה בין לטהרות, ואמרת הגמ' ומאי טעמא מהיכן יודעים שצריך מחשבה לטבילה, והרי למעשה היא טבלה? אלא כיון שכתוב לענין צרעת הבגד, וְכַבֵּס שְׂנִית וְטָהַר, ומזה שכתוב 'שְׂנִית' משמע שזה שני לראשון, ולכך אנחנו אומרים מה הטבילה הראשונה (שהיתה לפני ההסגר) היתה לדעת, אף השנייה צריכה טבילה לדעת, ומכאן שצריך דעת לטבילה, ואמרת הגמ' ומנין שהטבילה הראשונה היתה לדעת? שהרי כתוב וְצָוָה הַכֹּהֵן וְכַבֵּסוּ דהיינו שטובלים לדעת הכהן. ואמרת הגמ' וכן חמיון רבנן וכן ראינו את

בקרן של כהן שהיה עומד אצל ישראל, וכן כליו של כהן שהיה נארג אצל ישראל, מדליק על גביו שמן שריפה ואינו חושש, ישראל וכהן שהיו שותפין בחנות, ממלא הוא ישראל את הנר שמן שריפה, ועולה בו לעליה, ויורד בו לחנות, לעשות צרכיו של כהן, אבל לא צרכיו של ישראל, כהן שבא אצל ישראל לעשות עמו חשבון, והדליק על גביו שמן שריפה, אף על פי שעמד הכהן והלך לו, אף על פי כן אין מחייבין אותו לכבותו - עד שיכבה מאיליו. רבי חנניה בר עכברי הוה אזל ומיעבד עיבדיתיה גבי רבי חייא ציפוריאי, מן אזיל מיזיל ליה - הוה מלי ליה בוצינא שמן שריפה, ולא כן סברנן מימר לעשות צרכיו של כהן אבל לא צרכיו של ישראל? אמרין, דלא הוה עבד כן לא הוה אתי, סברין מימר מטא בייתיה מטפי לה, א"ר חנינא על ידי כן הוה שחר ועל ידי כן הוה קרן.

עכברא (והוא היה ישראלי) הוה אזל ומיעבד עיבדיתיה גבי רבי חייא ציפוריאי שהיה כהן, מן אזיל מיזיל ליה וכשר' חנניה הלך לביתו, ר' חייא הוה מלי ליה בוצינא מילא לו בנר - שמן שריפה, כדי שיוכל לחזור לביתו עם נר דולק. שואלת הגמ' איך זה מותר, ולא כן סברנן מימר וכי לא אמרנו שמותר לפועל הישראלי להשתמש בשמן תרומה רק כדי לעשות צרכיו של כהן אבל לא צרכיו של ישראל, וכאן הרי רק ר' חנניה שהוא ישראלי משתמש בנר? מתרצת הגמ' אמרין, דלא הוה עבד כן אילו ר' חייא לא היה נותן לר' חנניה שמן להאיר לו את הדרך, לא הוה אתי, ר' חנניה לא היה בא לעבוד אצל ר' חייא, ולכך זה נקרא שזה לצורך הכהן. ואומרת הגמ' שסברין מימר חשבו לומר, שכאשר ר' חנניה מטא בייתיה בא לביתו מטפי לה היה מכבה את הנר, אבל א"ר חנינא שר' חנניה לא כיבה את הנר, כיון שעל ידי כן שיש לו נר דולק, ר' חנניה הוה שחר ועל ידי כן הוה קרן - היה קם מבעוד

בשדה שנחרשה בשביעית (בכדי לשלם למלכות את המס), לכך ההיתר נשאר. וממשיכה הברייתא ואומרת, שבקרו של כהן, שהיה עומד אצל ישראל, דהיינו שהישראלי היה מאכיל את הבהמות של הכהן, וכן כליו בגד של כהן שהיה נארג אצל ישראל, הישראלי מדליק על גביו מחמת הכהן בשמן שריפה, ואינו חושש, כיון שזה לתועלת הכהן לכך זה מותר. וכן ישראל וכהן שהיו שותפין בחנות, ממלא הוא ישראל את הנר בשמן שריפה, ועולה בו בנר (עם השמן שריפה) לעליה, ויורד בו לחנות, לעשות צרכיו של בעל החנות הכהן, אבל לא לעשות את צרכיו הפרטיים של הישראלי, וכן כהן שבא אצל ישראל לעשות עמו חשבון, והדליק על גביו מחמת הכהן בשמן שריפה, אף על פי שעמד הכהן והלך לו, אף על פי כן אין מחייבין אותו את הישראלי לכבותו את הנר, אלא הוא יכול ליהנות מהנר עד שיכבה מאיליו. רבי חנניה בר עכברי - בן העיר

אדא שמשא שאל לר' אמי, בגין דאנא צבע פתילתא מן חולא - מהו מדליק בשוכתא? א"ל בטיל הוא על גב פתילות. רבי יודא בן פזי הורי לאילין דְּבַר נחמיה בן. רבי אמי נסב פתילא, רבי לייא לא נסיב פתילא, ולא מודי ר' לייא לר' אמי? חשש הוא משום גזל, ובלא מן הדין - שמשא בביתא בזבזא בהקדישא. גמליאל זוגא שאל לרבי איסי מהו להוסיף שמן חולין ולהדליק? א"ל לא תני ר' הושעיה אלא אין מחייבין אותו לְמִצְוֹתוֹ, א"ר אבהו שְׁנָה לי יונתן בן עכמאי בת כהן שהיתה עומדת ערב שבת עם חשיכה, ובידה נר ובתוכו שמן שריפה, הרי זו מוספת לתוכו שמן חול כל שהוא - ומדלקת,

תרומה, שהרי מעט השמן הזה מתבטל בפתילה? מתרצת הגמ' שר' לייא חשש הוא משום גזל הכהנים, ובלא מן הדין וגם אם אין חשש של גזל הכהנים, שהרי הבת כהן מרשה לחברתה הישראלית לטבול את הפתילה בשמן, אבל יש חשש שמא שמשא בביתא בזבזא בהקדישא שְׁהִשְׁמֵשׁ יעשה מלאכה בזויה ליד הנר שהודלק בשמן תרומה שהוא קדוש. גמליאל זוגא - הִסְפֵּר שאל לרבי איסי, מהו להוסיף שמן חולין לתוך שמן שריפה ולהדליק בו את הנר לשבת? א"ל ר' איסי שלא תני ר' הושעיה להיתר, אלא רק שאין מחייבין אותו לְמִצְוֹתוֹ דהיינו שאם הוא בא להדליק את הנר לשבת בכלי שהיה בו שמן שריפה, הוא לא צריך לנגב את הכלי מהשמן שריפה, אבל אסור לערב שמן חולין בשמן שריפה ולהדליק בזה את הנר לשבת. אבל א"ר אבהו שְׁנָה לי יונתן בן עכמאי, בת כהן שהיתה עומדת ערב שבת עם חשיכה, ובידה נר ובתוכו שמן שריפה, הרי זו מוספת לתוכו שמן חולין כל שהוא - ומדלקת, כיון שרק אם כל השמן הוא משמן שריפה חכמים אסרו להדליקו לשבת, אבל אם מעורב שמן חולין

ליל ללכת לעבוד אצל ר' חייא, ולכך הוא השאיר את הנר דולק כל הלילה, ור' חנניה היה משתמש לאור הנר גם בביתו.

אדא שמשא שאל לר' אמי, בגין דאנא צבע פתילתא מן חולא היות ואני מרטיב את הפתילה בשמן חולין, מהו מדליק בשוכתא האם אני יכול להניח את הפתילה הזאת בכלי עם שמן שריפה ולהדליקה לשבת, שהרי אם מערבים שמן חולין בשמן שריפה מותר להדליקה לשבת (כדלקמן), וא"כ האם זה נקרא שמעורב כאן שמן חולין, ויהיה מותר להדליקה לשבת? א"ל ר' אמי שהשמן חולין בטיל הוא על גב פתילות, וזה לא נקרא שמעורב כאן שמן חולין בשמן תרומה, ולכך אסור להדליק בזה את הנר לשבת. ואומרת הגמ' שגם רבי יודא בן פזי הורי (הורה ואסר) לאילין דְּבַר - למשפחת נחמיה בן. אומרת הגמ' שרבי אמי נסב פתילא התיר לבת ישראל לטבול את הפתילה בשמן תרומה כדי להדליק את הנר כדלעיל, אבל רבי לייא לא נסיב פתילא לא התיר. שואלת הגמ' וכי ולא מודי ר' לייא לר' אמי שהשמן מתבטל על גבי הפתילה? וא"כ ר' אילא היה צריך להתיר לבת ישראל לטבול את הפתילה בשמן

מסכת פרק ב [ה"א - דף טז] שבת עה

א"ל ר' זעירא ומה הוה טיביה? א"ל אדם גדול היה, ובקי במשנתינו היה, פרשיה רבי חייא דכפר תחומין קומי רבי ומניתיה חכים.

ולא בְּחֶלֶב: רב ברונא אמר חֶלֶב - מטיף לתוכו שמן כל שהוא ומדליק. יוסי בעי מה אנן קיימין אם במחוי אפי' לא נתן לתוכו שמן, ותני שמואל כל שמתוכו אותו ואינו קרוש - מחוי הוא, ואם בשאינו מחוי אפי' נתן לתוכו שמן? אתא רב חנניה רב ברונא בשם רב, חֶלֶב מהותך, וקירבי דגים מדליקין בהן. רבי חייא בר אשי עני מיתיה קומי רב, אמר ליה הן הויתא? אמר ליה בעיי משח דזית, אמר ליה ולא הוי לך קירבי דגים.

אית תְּנִי תְּנִי מדליקין בנפט, ואית תְּנִי תְּנִי אין מדליקין בנפט, אמר רב חסדא מה דמר מדליקין בההן איכומא, אין מדליקין בההן חיורא - דהוא סכנה.

שבאמת כאשר אתא רב חנניה הוא אמר, שרב ברונא אמר בשם רב, שחֶלֶב מהותך, וקירבי דגים מדליקין בהן, אפי' אם הוא לא נתן לתוכו שמן. ואומרת הגמ' שרבי חייא בר אשי, עני מיתיה התעכב מלבוא לקומי רב, ואמר ליה רב, הן הויתא היכן היית? אמר ליה ר' חייא בר אשי, בעיי משח דזית, הלכתי להביא שמן זית להדלקת נרות שבת, אמר ליה רב, וכי לא הוי לך וכי לא היה לך קירבי דגים להדליק בזה את נרות השבת? וא"כ לא היית צריך להתעכב לבוא לשיעור.

אומרת הגמ' שאית תְּנִי תְּנִי שיש ששנו בברייתא, מדליקין בנפט, ואית תְּנִי תְּנִי ויש ששנו בברייתא, שאין מדליקין בנפט, אמר רב חסדא שאין מחלוקת בין הברייתות, ומה דמר והברייתא שאומרת שמדליקין בנפט, מדובר בההן איכומא בנפט שחור (נפט רגיל), והברייתא שאומרת שאין מדליקין בנפט, מדובר בההן חיורא בנפט לבן (כעין בנזין) דהוא סכנה שיש סכנה להדליק בו, כיון שהוא עף ושורף את הבית.

בשמן שריפה, מותר להדליק בו את הנר לשבת. א"ל ר' זעירא לר' אבהו ומה הוה טיביה של יונתן בן עכמאי, האם הוא בר סמכא או לא? א"ל ר' אבהו שיונתן בן עכמאי אדם גדול היה, ובקי במשנתינו היה, ופרשיה רבי חייא דכפר תחומין קומי רבי ור' חייא פירש ואמר לרבי את מעלת יונתן בן עכמאי, ומניתיה חכים. ורבי מינה אותו לחכם, וא"כ ודאי שיונתן בן עכמאי הוא בר סמכא.

ולא בְּחֶלֶב: אומרת הגמ' רב ברונא אמר, שלתוך החֶלֶב, מטיף - הוא נותן לתוכו שמן כל שהוא, ומדליק בזה נרות שבת. שואלת הגמ' ר' יוסי בעי שאל, מה אנן קיימין איך מדובר כאן, אם בחֶלֶב מחוי מהותך, א"כ אפי' אם הוא לא נתן לתוכו שמן יכולים להדליק בזה, ותני שמואל שהרי שמואל שנה בברייתא כל שמתוכו אותו חֶלֶב נוזלי ואינו קרוש - מחוי הוא ומדליקים בו, ואם מדובר בחֶלֶב שאינו מחוי, א"כ אפי' נתן לתוכו שמן, לא יוכלו להדליק בו, כיון שהשמן לא מתערב בחֶלֶב? ואומרת הגמ'

הלכה ב

מתני' אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב, ר' ישמעאל אומר אין מדליקין בעיטרן - מפני כבוד השבת, וחכמים מתירין בכל השמנים, שמן שומשמין, שמן אגוזים, שמן צנונות שמן דגים, שמן פקועות בעיטרן, ובנפט. ר"ט אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד.

גמ' אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב: הא בכל אילין קדמאי מדליקין. **רבי** ישמעאל אומר אין מדליקין בעיטרן מפני כבוד השבת: מה בין עיטרן מה בין קירבי דגים? קירבי דגים, כל זמן שהן דולקין אין ריחן רע, כבו ריחן רע, עיטרן, בין כבה בין דָּלַק ריחו רע. שלא תאמר הואיל וריחו רע, יהא טעון הרחק ארבע אמות, לפום כן צריך מימר אין מדליקין בו.

הלכה ב

מדליקין, כיון שביו"ט מותר להטות את הנר. **רבי ישמעאל אומר אין מדליקין בעיטרן מפני כבוד השבת:** שואלת הגמ' מה בין עיטרן מה בין קירבי דגים? ומדוע ר' ישמעאל רק אוסר להדליק בעיטרן, ולא בקרבי דגים, והרי גם לקרבי דגים יש ריח רע? מתרצת הגמ' שיש הבדל, קירבי דגים, כל זמן שהן דולקין אין ריחן רע, ורק לאחר שכבו ריחן רע, והרי לאחר שהנר כבה, אין בעיה שיעזוב את המקום, אבל עיטרן, בין כבה בין דָּלַק ריחו רע, וא"כ יש חשש שיעזוב את מקום הנר, ויאכל בחושך. ואומרת הגמ' שכאשר ר' ישמעאל אמר, שלא מדליקים בעיטרן, הוא הוסיף ואמר שזה "מפני כבוד השבת", כיון שר' ישמעאל בא לומר, שלא תאמר הואיל וריחו של העיטרן רע, א"כ יהא טעון הרחק ארבע אמות בכדי ללמוד או להתפלל, לפום כן צריך מימר לך, שמה שאין מדליקין בו, זה רק מפני

מתני' אין מדליקין בשמן שריפה בשמן של תרומה שנטמאה, שהיא מיועדת לשריפה, ביום טוב, כיון שלא שורפים קדשים ביו"ט, כדלעיל. ר' ישמעאל אומר אין מדליקין בעיטרן, מפני כבוד השבת, כיון שיש לה ריח רע, ויש חשש שהוא יעזוב את מקום הנר, ויאכל בחושך. וחכמים מתירין בכל השמנים, בשמן שומשמין, בשמן אגוזים, בשמן צנונות שמן העשוי מגרעיני הצנון, בשמן דגים, בשמן פקועות השדה (כמין אבטיחים קטנים) והפרי רעיל, ומהגרעינים עושים שמן)). בעיטרן, ובנפט. ר"ט אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד.

גמ' אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב: אומרת הגמ' שמשמע מהמשנה שרק בשמן שריפה לא מדליקים ביו"ט, אבל הא בכל אילין קדמאי אבל בכל הפתילות והשמנים המזכרים בתחילת הפרק -

רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד: תני עמד לו רבי יוחנן בן נורי על רגליו ואמר, אם כן מה יעשו אנשי בבל - שאין להן אלא שמן שומשמיין, מה יעשו אנשי מדי - שאין להם אלא שמן אגוזים בלבד, מה יעשו אנשי אלכסנדריאה - שאין להן אלא שמן צנונות, מה יעשו אנשי קפודקיא - שאין להן לא כך ולא כך, אלא נפט? אלא אין לך אלא מה שאסרו ראשונים בלבד.

תני רבי שמעון בן אלעזר אומר, אין מדליקין צורי - מפני שהוא שוֹרֵף.

הלכה ג

מתני' כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו, אלא פשתן. וכל היוצא מן העץ אין מטמא טומאת אוהלים, אלא פשתן. פתילת הבגד שקיפלה ולא היבהבה, רבי אליעזר אומר טמאה ואין מדליקין בה, רבי עקיבה אומר טהורה ומדליקין בה.

הלכה ג

מתני' כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו לא יכולים לעשות ממנו פתילה, אלא רק מפשתן. וכל היוצא מן העץ אין מטמא טומאת אוהלים, דהיינו אומנם כל מה שנמצא באוהל המת נטמא, אבל האוהל עצמו לא נטמא מהמת הנמצא תחתיו (ובזה יש מחלוקת האם זה דוקא כשהאוהל מחובר לקרקע, או אפי"ן אם הוא לא מחובר לקרקע), אלא א"כ האוהל עשוי מפשתן, שאז גם האוהל עצמו נטמא מהמת הנמצא תחתיו. פתילת הבגד חתיכת בגד קטנה שקיפלה בשביל שתשמש לפתילה, ולא היבהבה והוא לא הדליק אותה עדיין, רבי אליעזר אומר טמאה היא, עדיין היא מקבלת טומאה, כיון שלא התבטל ממנה שם בגד, ואין מדליקין בה לשבת, הגמ' תבאר מדוע, ורבי עקיבה אומר טהורה שהפתילה הזאת לא מקבלת טומאה כיון שיש עליה כבר שם של פתילה, ומדליקין בה.

כבוד השבת, אבל מותר ללמוד ולהתפלל סמוך לנר הדולק בעיטרו, מכיון שזה לא ריח של עיפוש, לכך לא צריך להרחיק ד' אמות. רבי טרפון אומר אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד: תני, עמד לו רבי יוחנן בן נורי על רגליו ואמר, אם כן שאין מדליקים אלא בשמן זית, מה יעשו אנשי בבל - שאין להן אלא שמן שומשמיין, ומה יעשו אנשי מדי - שאין להם אלא שמן אגוזים בלבד, ומה יעשו אנשי אלכסנדריאה - שאין להן אלא שמן צנונות, ומה יעשו אנשי קפודקיא - שאין להן לא כך ולא כך, אלא נפט? ובמה הם ידליקו את נרות השבת שלהם? אלא אין לך לאסור אלא מה שאסרו החכמים הראשונים בלבד, דהיינו הפתילות והשמינים המוזכרים בתחילת הפרק.

תני, רבי שמעון בן אלעזר אומר, אין מדליקין בצורי, מפני שהוא עף ושוֹרֵף את הבית.

מסכת פרק ב [ה"ג - דף טז] שבת

גמ' כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן: א"ר שמעון בר רב יצחק כתיב [שמות כז] **לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד**, שיערו לומר שאין לך עושה שלהבת - אלא פשתן בלבד.

תני רבי שמעון בן אלעזר אומר, כל היוצא מן העץ אין בו משום שלש על שלש, ומסככין בו, חוץ מן הפשתן, א"ר יוסי עשו אותו כעבים והרכים, דתנינן העבים והרכים - אין בהם משום שלש על שלש.

וכל היוצא מן העץ אין מטמא טומאת אוהלים, אלא פשתן: אמר רבי לעזר מן המשכן למדו, דכתיב [שמות כז] **וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעַת שֵׁשׁ מִשְׁזָר**, וכתיב [יחזקאל מד] **פְּאֲרֵי פְּשָׁתִים יְהִיוּ עַל רֵאשָׁם**, אַתְּ לָמַד שֵׁשׁ מִשֵּׁשׁ, וְשֵׁשׁ מִפְּאֲרֵי, וּפְאֲרֵי מִפְּאֲרֵי. רבי אלעזר שאל מהו לעשות אוהל מעור בהמה טמאה?

המשכן למדו שפשתן נקרא 'אוהל' ולכך הוא עצמו מקבל טומאת אוהל, **דכתיב וְאֵת הַמִּשְׁכָּן תַּעֲשֶׂה עֶשֶׂר יְרִיעַת שֵׁשׁ** (פשתן) **מִשְׁזָר**, ומאיכין יודעים ששש זה פשתן? כיון שוכתיב **פְּאֲרֵי פְּשָׁתִים יְהִיוּ עַל רֵאשָׁם**, וְאֵת לָמַד ג"ש שש האמור במשכן **מִשֵּׁשׁ** האמור לענין המגבעות **וְאֵת פְּאֲרֵי הַמִּגְבָּעַת שֵׁשׁ**, וְשֵׁשׁ מִפְּאֲרֵי, שהרי כתוב לענין המגבעות **וְאֵת פְּאֲרֵי הַמִּגְבָּעַת שֵׁשׁ**, ואנחנו עושים ג"ש **פְּאֲרֵי** הכתוב בתורה **מִפְּאֲרֵי** הכתוב ביחזקאל **פְּאֲרֵי פְּשָׁתִים יְהִיוּ עַל רֵאשָׁם**, וכמו שביחזקאל מפורש שהמגבעת עשויה מפשתן, כך מה שנאמר בתורה לענין המגבעת **שֵׁשׁ** היינו פשתן, ומכאן שהמשכן שכתוב שהוא עשוי **מִשֵּׁשׁ** היינו שהוא עשוי מפשתן, וא"כ כשכתוב לענין טומאת מת **וְהָיָה עַל הָאֹהֶל** היינו שהאוהל עשוי מפשתן, והוא מקבל טומאת מת. שואלת הגמ' **רבי אלעזר שאל, מהו לעשות - האם אוהל העשוי מעור בהמה טמאה קרוי אוהל**, והוא עצמו יקבל טומאה, או לא?

גמ' כל היוצא מן העץ אין מדליקין בו אלא פשתן: מבאר הגמ' מדוע? א"ר שמעון בר רב יצחק שכיון שכתוב **לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד**, ושיערו חכמים לומר, שאין לך פתילה היוצאת מן העץ שעושה שלהבת יפה, אלא פשתן בלבד.

תני רבי שמעון בן אלעזר אומר, כל היוצא מן העץ, אין בו משום שלש על שלש, שאם הבגד הוא רק בשיעור של שלש אצבעות על שלש אצבעות, הוא לא מקבל טומאה, ולכך **מסככין בו, חוץ מן הפשתן**, שחתיכת בגד פשתן בשיעור של שלש אצבעות על שלש אצבעות, מקבל טומאה, ולכך לא יכולים לסכך בו. א"ר יוסי שעשו אותו את הבגד היוצא מן העץ **כעבים והרכים** כִּבְד עבה או דק, דתנינן, **העבים והרכים אין בהם טומאה משום שלש על שלש** אצבעות (ורק אם הוא בשיעור של ג' טפחים על ג' טפחים, הוא מקבל טומאה).

וכל היוצא מן העץ אין מטמא טומאת אוהלים, אלא פשתן: אמר רבי לעזר שמן

והכתיב [שמות לו] עֶרְתַּתְּ תְּחָשִׁים, ר' יהודה ור' נחמיה ורבנן; ר' יהודה אומר טיינין - לשם צובעו נקרא, ור' נחמיה אמר גלקטינין, ורבנן אמרין מין חיה טהורה וגדילה במדבר, ותיי כיי דמר ר' לעזר בר' יוסי, ר' אבהו פֶּשֶׁם רבי שמעון בן לקיש פֶּשֶׁם ר' מאיר, כמין חיה טהורה ברא הקדוש ברוך הוא לְמוֹשֶׁה במדבר, כיון שעשה בה מלאכת המשכן - נגזזה, ר' אבון אמר קרש היה שמה, תני רבי הושעיה דחדא קרן, [תהלים טט] וְתִיטֵב לָהּ מְשׁוֹר פֶּר מְקָרָן מְפָרִיס, מְקָרָן כתב רחמנא.

פתילת הבגד שקיפלה ולא היבהבה וכו': תמן תנינן כל הפחות משלשה על שלשה שהתקינו לפוק בו את המרחץ, ולנער בו את הקדירה, ולקנח בו את הריחים, בין מן המוכן בין שאין מן המוכן טמא, דברי ר' ליעזר, ר' יהושע אומר בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן - טהור, רבי עקיבה אומר מן המוכן טמא, ושאינו

שלחיה הזאת יש קרן אחת (נוספת, לג'רפה יש כמין קרן נוספת במצח) וזה מה שכתוב וְתִיטֵב לָהּ מְשׁוֹר פֶּר מְקָרָן מְפָרִיס, דהיינו דוד המלך ביקש שתפילתו תהיה חשובה כמו שור שיש לו קרן אחת (נוספת) שהקריב אדם הראשון, שהרי 'מְקָרָן' כתב רחמנא כתוב בפסוק, שמשמע שיש לה שְׁקָרָן אחת.

פתילת הבגד שקיפלה ולא היבהבה וכו': אומרת הגמ' תמן במסכת כלים תנינן, כל בגד הפחות משלשה טפחים על שלשה טפחים שהתקינו שִׁיחַד אותו לפוק בו לסגור בו את הנקב הנמצא במרחץ, או לנער בו את הקדירה, או לקנח בו את הריחים, בין מן המוכן בין שאין מן המוכן (הגמ' תבאר מה הכוונה מוכן) טמא, כיון שעדיין נשאר על זה שם של בגד, דברי ר' ליעזר, ור' יהושע אומר, בין מן המוכן בין שאינו מן המוכן - טהור, כיון שהוא יָחַד להשתמש בבגד הזה לשאר הדברים, מתבטל מזה שם של בגד. רבי עקיבה אומר, מן המוכן טמא, ושאינו

מק' הגמ' מה הספק של ר"א והכתיב ומכֶּסֶה עֶרְתַּתְּ תְּחָשִׁים מְלֻמְעָלָה, ולכאן זה עור של בהמה טמאה? מתרצת הגמ' ששאלת ר' אלעזר היא, היות ור' יהודה ור' נחמיה ורבנן נחלקו האם התחש היתה חיה טהורה או טמאה, שר' יהודה אומר שהתחש הוא טיינין מין חיה טמאה, ולשם צובעו נקרא והוא נקרא תחש מחמת צבעו, ור' נחמיה אמר שהתחש הוא גלקטינין ג"כ מין חיה טמאה, אבל ורבנן אמרין שתחש הוא מין חיה טהורה (ג'רפה) וגדילה במדבר (שבאפריקה), והקב"ה הביא אותה למדבר סיני לעשיית המשכן, ותיי כיי דמר וזה כמו שאמר ר' לעזר בר' יוסי, ור' אבהו אמר את זה פֶּשֶׁם רבי שמעון בן לקיש פֶּשֶׁם ר' מאיר, שכמין חיה טהורה ברא (הביא) הקדוש ברוך הוא לְמוֹשֶׁה במדבר (סיני) וכיון שעשה בה את מלאכת המשכן - נגזזה חזרה למקומה. ר' אבון אמר קרש היה שמה, ותני רבי הושעיה דחדא קרן

מסכת פרק ב [ה"ג - דף יז] שבת

מן המוכן טהור. מה בין המוכן מה בין שאינו מן המוכן - בין שהכינה לתוך הבית בין שהשליכה לאשפה, והתנן ר' ליעזר אומר אף מטלית חדשה כיוצא בהן, ולית בר נש אמר 'אף אפילו' אלא עדי מודי על קדמייתא, בין שהכינה לטלית בין שלא הכינה לטלית. הדא ילפא מן ההיא, וההיא ילפא מן הדא; הדא ילפא מן ההיא - דברי ר' ליעזר והוא שקיפלה, וההיא ילפא מן הדא - בשלא הכינה לטלית, אבל הכינה לטלית טמאה היא. ומה טעמיה דרבי ליעזר, נעשה כמטהר כלים בשבת. מכיון שקיפלה לא טהרה?!

שכתוב 'הדא' זה מתייחס למסכת כלים), וההיא ומסכת שבת ילפא מן הדא נלמדת ממסכת כלים; הדא ילפא מן ההיא מסכת כלים נלמדת ממסכת שבת, שדברי ר' ליעזר כל מה שר"א אומר שהבגד טמא, זה דוקא והוא שקיפלה, ולא הבהב אותו בַּאֲשׁ, אבל אם הוא כבר הבהב אותו בַּאֲשׁ - הוא טהור, וא"כ גם לעניין מסכת כלים, כל מה שר"א מטמא את המטלית, זה דוקא כשהוא רק ייחד אותו לפקוק בו את המרחץ, אבל אם הוא כבר פקק במטלית את המרחץ, המטלית טהורה, וההיא ילפא מן הדא, ומסכת שבת נלמדת ממסכת כלים, שכל מה שר"ע מטהר את הפתילה, זה דוקא בשלא הכינה לטלית, שהוא לא הכין לעשות אותה לטלאי לבגד, אבל הכינה לטלית - טמאה היא. שואלת הגמ' בשלמא לעניין טומאה וטהרה מובן המחלוקת בין ר"א לר"ע, אבל ומה טעמיה דרבי ליעזר שלא מדליקים במטלית? מתרצת הגמ' כיון שנעשה כמטהר כלים בשבת כשהוא מדליק בבגד הזה, והרי אסור לטהר כלים בשבת. שואלת הגמ' מכיון שקיפלה לא טהרה?! מדוע הפתילה לא נטהרת ע"י שקיפלו אותה, ומדוע זה לא נקרא שעשו מעשה לבטל ממנה שם של בגד?

מן המוכן טהור. ואומרת הגמ' שלא יכולים לְבַאֵר שמה הכוונה בין המוכן מה בין שאינו מן המוכן, היינו בין שהכינה לתוך הבית בין שהשליכה לאשפה, כיון שוהתנן במסכת כלים, בגד שהוא שלש על שלש (אצבעות) שהשליכה באשפות טהורה, חוץ משל ארגמן ושל זהורית טובה, שהם חשובים, לכך הם לא מתבטלים ע"י ההשלכה לאשפה, ר' ליעזר אומר אף מטלית חדשה כיוצא בהן, שלא מתבטלת ע"י ההשלכה לאשפה, והרי לית בר נש אמר והרי בן אדם לא אומר 'אף או אפילו' אלא עדי מודי על קדמייתא אלא א"כ הוא מודה על הדברים הראשונים, וא"כ כשר"א אמר "אף מטלית חדשה" ע"כ שהוא מודה שאם הוא השליך את הבגד הקטן לאשפה - שהיא טהורה, וא"כ לא יכולים לומר "שאינה מן המוכן" היינו שהשליכה לאשפה, אלא ע"כ שֶׁמֶן המוכן - היינו בין שהכינה לטלית לעשות אותה לטלאי ע"ג הבגד, ואינה מן המוכן היינו בין שלא הכינה לטלית לעשות אותה לטלאי ע"ג הבגד. ואומרת הגמ' שהדא מסכת כלים ילפא מן ההיא נלמדת ממסכת שבת (הסוגיא היא ההעתק ממסכת כלים ואין לנו ירושלמי טהרות, וחבל על דאבדין), ולכך מה

שָׁפֵן שְׁמָשִׁים אֹמְנִים רֹצִים בְּקִיפּוּלָהּ. וְלֹא מִבְּעוֹד יוֹם שֶׁהִיא טְהוּרָה?! ר' לְעוֹר בִּשְׁם ר' הוֹשֵׁעִיה מִפְּנֵי יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּע"ש. וְלֹא מֵאִילִיָּה הִיא טְהוּרָה?! א"ר יוֹסִי בֵּר' בּוֹן תִּיפְתֵּר שֶׁהָיוּ בָּהּ שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ מִצּוֹמְצָמוֹת. ר' אַחָא רַבִּי סִימּוֹן בִּשְׁם ר"ש נֹזְרָא עֲשָׂא מְזוֹר טְהוּרָה, שְׂרִייה בְּשִׁמּוֹן, לֹא כְּמִי עֲשָׂא מְזוֹר? ר' זְעִירָא ר' יְנָאי ר' יִרְמְיָה בִּשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, גְּרָאִין דְּבָרִים שֶׁתְּהָא הִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָה - שֶׁהוּא אֹמֵר מְעִין שְׁנִיָּהּ, וְאִינָה אֵלָא כְּר' יְהוֹשֻׁעַ, מְקוּלֵי שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ. לֹא סוֹף דְּבַר טְהוּרָה - אֵלָא אִפִּי טְמֵאָה, בְּגִין רַב, דְּרַב אִמְר מְסִיקִין בְּכֻלִּים, וְאִין מְסִיקִין בְּשִׁבְרֵי כֻלִּים.

שְׁעֵשָׂא מְזוֹר? (הגמ' נשארת בשאלה). ר' זְעִירָא ור' יְנָאי ור' יִרְמְיָה אִמְרוּ בִּשְׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי, שֶׁנִּרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁתְּהָא הִלְכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָה, כִּיּוֹן שֶׁהוּא ר"ע אֹמֵר מְעִין שְׁנִיָּהּ - ר"ע מְכַרֵּעַ בֵּין ר"א לר' יְהוֹשֻׁעַ, וּמַחְלֵק בֵּין אִם זֶה מִן הַמוֹכֵן לְבִין אִם זֶה לֹא מִן הַמוֹכֵן, אֲבָל אֹמֵרֵת הַגְּמ' וְאִינָה זֶה לֹא נִכּוֹן, אֵלָא הַהִלְכָה כְּר' יְהוֹשֻׁעַ, כִּיּוֹן שִׁזָּה מְקוּלֵי שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ, הִיּוֹת וְהַבְּגָד הַקָּטָן הַזֶּה הוּא קָל (הוא לא חשוב) שֶׁהָרִי רַק הַעֲנִיִּים מִשְׁתַּמְשִׁים בּוֹ לְטַלְאֵי, לִכְךָ הַהִלְכָה כְּר' יְהוֹשֻׁעַ שִׁזָּה טְהוּר. וְאֹמֵרֵת הַגְּמ' שֶׁר"ע שְׁמַתִּיר לְהַדְּלִיק בְּמַטְלִית הוּוּ (אִפִּי בִּי"ט), לֹא סוֹף דְּבַר לֹא רַק אִם הַמַּטְלִית טְהוּרָה, אֵלָא אִפִּי אִם הַמַּטְלִית טְמֵאָה מוֹתֵר לְהַדְּלִיק בָּהּ, כִּיּוֹן שֶׁר"ע לֹא סוֹבֵר כֻּלָּל אֶת הַסְּבֵרָה שֶׁנִּרְאָה כְּמַטְהָר כֻּלִּים בְּשַׁבַּת (הִיּוֹת וְהוּא לֹא מַטְהָר אֶת הַבְּגָד, אֵלָא הוּא שׁוֹרֵף אוֹתוֹ). וְאַנְחֵנוּ יוֹדְעִים אֶת זֶה בְּגִין בְּגַלְל דְּבָרֵי רַב, דְּרַב אִמְר מְסִיקִין בִּי"ט אֶת הַתְּנוּרָה בְּכֻלִּים, וְאִין מְסִיקִין בְּשִׁבְרֵי כֻלִּים, וְרַב לֹא חִילֵק בֵּין אִם הַכֻּלִּים טְהוּרִים אוֹ אִם הֵם טְמֵאִים, לְמִרְוֹת שֶׁהוּא מַטְהָר אֶת הַכֻּלִּי ע"י הַחֶסֶק, וְזֶה כְּדַבְּרֵי ר"ע.

מִתְרַצֵּת הַגְּמ' שָׁפֵן שְׁמָשִׁים - חֵיטִים הָאוֹמְנִים רֹצִים בְּקִיפּוּלָהּ כְּשֶׁתּוֹפְרִים אֶת הַטְּלָאֵי, וְלִכְךָ לֹא מִתְבַּטֵּל מִמְּנָה שֵׁם שֶׁל בְּגָד ע"י הַקִּיפּוּל. שׁוֹאֵלֵת הַגְּמ' וְלֹא מִבְּעוֹד יוֹם כְּשֶׁהוּא הַדְּלִיק בְּפִתִּילָהּ, הִיא טְהוּרָה?! וְא"כ הוּא לֹא מַטְהָר אֶת הַבְּגָד בְּשַׁבַּת? מִתְרַצֵּת הַגְּמ' ר' לְעוֹר בִּשְׁם ר' הוֹשֵׁעִיה אֹמֵר, שֶׁחַכְמִים גִּזְרוּ לֹא לְהַדְּלִיק בְּכָל עֶרֶב שַׁבַּת בְּפִתִּילֵת הַבְּגָד, מִפְּנֵי יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּע"ש. שׁוֹאֵלֵת הַגְּמ' וְלֹא מֵאִילִיָּה הִיא טְהוּרָה?! הָרִי לְכָאוּ הַבְּגָד נִטְהָר מִעֲצָמוֹ כְּשֶׁהָאֵשׁ מִצְמַצְמַת אוֹתוֹ לְפָחוֹת מִג' עַל ג', וְא"כ הִיא צָרִיךְ שִׁיכּוֹלוּ לְהַדְּלִיק בְּזֶה אִפִּי בִּי"ט עֲצָמוֹ? מִתְרַצֵּת הַגְּמ' א"ר יוֹסִי בֵּר' בּוֹן, תִּיפְתֵּר תְּעַמִּיד שֶׁהָיוּ בָּהּ שְׁלֹשׁ עַל שְׁלֹשׁ מִצּוֹמְצָמוֹת, וְלִכְךָ כְּשֶׁהוּא מְדַלֵּק אוֹתוֹ הוּא מַטְהָר אֶת הַבְּגָד בִּידֵים, וְלִכְךָ אִסוּר לְהַדְּלִיק בּוֹ בִּי"ט, וּבְעֶרֶב שַׁבַּת רִגִּיל גִּזְרוּ מִשׁוּם יו"ט שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבַּת. ר' אַחָא בִּשְׁם רַבִּי סִימּוֹן, בִּשְׁם ר"ש נֹזְרָא אֹמֵר, שֶׁאִם הוּא עֲשָׂא אֶת הַבְּגָד הַזֶּה לְמְזוֹר לְתַחְבוּשַׁת - טְהוּרָה, כִּיּוֹן שֶׁמִּתְבַּטֵּל מִמְּנָה שֵׁם שֶׁל בְּגָד, שׁוֹאֵלֵת הַגְּמ' א"כ מִדּוּעַ פְּתִילֵת הַבְּגָד טְמֵאָה, וְכִי מָה שֶׁהוּא שְׂרִייָה הֵנִיחַ אוֹתָהּ בְּשִׁמּוֹן, זֶה לֹא כְּמִי

הלכה ד

מתני' לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן - ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת, אפילו היא של חרס, ורבי יהודה מתיר, אם חיברה היוצר מתחילה, מותר. לא ימלא אדם את הקערה שמן ויתננה בצד הנר - ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת, ורבי יהודה מתיר.

גמ' לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וכו': למה משום שלא הותחל בכל טיפה וטיפה, או שמא ישכח ויערה? מה נפיק מן ביניהן, ההן זקוקה דיקלון, אין תימר משום שלא הותחל בכל טיפה, הרי לא הותחל בכל טיפה וטיפה, אין תימר שמא ישכח ויערה, הרי אינה שוכח ומערה, אם חיברה היוצר מתחילה - מותר, שנייה היא שכולה אחד.

הלכה ד

מתני' לא יקוב אדם שפופרת של ביצה לא יעשה אדם חור קטן בקליפת הביצה (י"א שזה הולך לעניין הקנים הגדלים בביצות הנחלים, וא"כ מנקדים ביצה) וימלאנה שמן, ויתננה על פי הנר (הכלי שבו השמן והפתילה) בשביל שתהא מנטפת, ואפילו היא (השפופרת) של חרס הגמ' תבאר מדוע, ורבי יהודה מתיר, אבל אם חיברה היוצר - העושה את כלי החרס מתחילה, מותר. לא ימלא אדם את הקערה שמן ויתננה (את הקערה) בצד הנר, ויתן את ראש הפתילה בתוכה בקערה בשביל שתהא שואבת מהשמן, ורבי יהודה מתיר.

גמ' לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וכו': שואלת הגמ' למה זה אסור? האם משום שכוח האש לא הותחל לשלוט בכל טיפה וטיפה מהשמן הנמצא בשפופרת,

ולעיל (פ"א ה"ה) למדנו שמותר שהמלאכה תיעשה בשבת רק אם היא התחילה להיעשות בערב שבת (וא"כ המשנה כב"ש), או שהאיסור הוא שמא ישכח שהיום שבת ויערה ויקח מהשמן הנמצא בשפופרת (ויעבור על איסור מכבה)? ואומרת הגמ' מה נפיק מן ביניהן איזה חילוק יש בין שני הטעמים? ההן זקוקה דיקלון אם הוא הדביק בדבק את קליפת הביצה לנר (מלשון קלון של סופרים - דבק של סופרים), או אין תימר שהאיסור הוא משום שלא הותחל בכל טיפה, א"כ אפי' אם הוא הדביק את הביצה לנר זה יהיה אסור, כיון שהרי לא הותחל כוח האש בכל טיפה וטיפה, אבל אין תימר שהאיסור הוא שמא ישכח ויערה, א"כ היות והוא הדביק את הביצה לנר, א"כ הרי אינה שוכח ומערה, ואומרת הגמ' שמזה שהמשנה אומרת שאם חיברה היוצר מתחילה - מותר לכאור' מוכח שהטעם הוא שמא הוא

תני אם חברה בסיד או בגיפסום. יאות דרבי יודה כדעתיה - דר' יודה אמר משקה טופח חיבור.

תני פתילה אחת בשני כוסות, בשתי קערות, בשני תמחויין אסור, רבי יודה מתיר, ר' חנניא בשם רבי פינחס ר' יודה כדעתיה, דר' יודה אמר משקה טופח חיבור.

הלכה ה

מתני' המכבה את הנר - מפני שהוא מתירא מפני גוים, מפני ליסטים, מפני רוח רעה, אם בשביל החולה שישין פטור. כחם על הנר, כחם על השמן,

שכוח האש שולט בשמן הנמצא בביצה המונחת מעל לנר (וא"כ לא נפשט הספק מה הטעם של המשנה).

תני, הרוצה להניח פתילה אחת שתשאב שמן הנמצא בשני כוסות, או בשתי קערות, או בשני תמחויין כלים גדולים, כל זה אסור, ורבי יודה מתיר, הכל כמו שלמדנו במשנה. ר' חנניא בשם רבי פינחס אומר שר' יודה שמתיר, זה כדעתיה, דר' יודה אמר משקה טופח חיבור, ולכך זה כמו שהפתילה הבערת נמצאת בכלי של השמן.

הלכה ה

מתני' המכבה את הנר בשבת מפני שהוא מתירא מפני גוים או מפני ליסטים שלא יבאו להרוג אותו, או מפני רוח רעה הבאה עליו, וכשהוא שרוי בחושך זה מייטיב איתו (ויש בזה משום הצלת נפשות). וכן אם הוא מכבה בשביל החולה שיש בו סכנה - שישין, ועי"ז הוא יתחזק - פטור. אבל אם הוא כיבה את הנר כיון שהוא חס על הנר (הכלי שבו נמצא השמן והפתילה) שלא יתקלקל, או שהוא כיבה את הנר כיון שהוא חס על השמן שלא יגמר, או שהוא כיבה את הנר

ישכח ויקח מדהשמן, כיון שגם אם היוצר חיברה מתחילה, כוח האש לא מועיל בשמן, חוזרת הגמ' ואומרת שאין מזה הוכחה, כיון ששנייה היא כשהיוצר חיבר מתחילה זה מותר אפי' אם הטעם לאיסור הוא (כשזה לא מחובר) משום שכוח האש לא מועיל בשמן, כיון שכולה כלי אחד, וא"כ זה נקרא שכוח האש מועיל בשמן.

(ומביאה הגמ' את הברייתא, שלא רק אם היוצר חיבר את הכלי שזה מותר, אלא גם אם הבעה"ב חיבר, זה מותר ווכנראה שצריך לגרוס את זה על המשנה, אם חיברה היוצר וכו':) **תני**, אם חברה אפי' הבעה"ב בסיד או בגיפסום - מין סיד, מותר. ואומרת הגמ' שמדברי ר' יהודה שמתיר, לא יכולים להוכיח שטעם האוסרים הוא משום גזירה (שמא ישתמש בשמן) ור' יהודה לא גזור, כיון שגם אם הטעם הוא משום שכוח האש לא שולט בשמן זה יאות זה טוב מה שר' יהודה מתיר, כיון דרבי יודה כדעתיה הולך לשיטתו, דר' יודה אמר משקה טופח זה חיבור, וא"כ היות ויש שמן טופח על גבי הפתילה, היא מחברת בין האש לבין הקערה שבה מונח השמן, וכן ר' יהודה סובר שניצוק חיבור, ולכך זה נקרא

מסכת פרק ב [ה"ה - דף יח] שבת

כחם על הפתילה חייב, ר' יוסי פוטר בכולן, חוץ מן הפתילה, מפני שהוא עושה פחם. **גמ'** המכבה את הנר וכו': א"ר שמואל בר רב יצחק מפני עכו"ם של סכנה, מפני ליסטים של סכנה. רבי יוסי בעי אי מפני ליסטים של סכנה ניתני מותר? רבנן דקיסרין בשם רבי יוסי ב"ר חנינא - מותר.

ר' יוסי פוטר בכולן וכו': מה בין המציל ממה שבנר מה בין המציל ממה שבזית? רבנן דקיסרין בשם ר' שילא דִּינְוָה לֹא דוּמָה הַמְצִיל מְגוּפָה שֶׁל פְּתִילָה, לְמַצִּיל חוּץ מְגוּפָה שֶׁל פְּתִילָה. א"ר יוחנן, ר' יוסי ור"ש שניהן אמרו דבר אחד, כמה דר' יוסי אמר עד שיהא לו צורך בגופה של פתילה, כן ר"ש אומר עד שיהא לו צורך בגופו של דבר.

שאינה צריכה לגופה, ומה בין המציל ממה שבזית, שהסוחט את הזית חייב עליה, והרי הוא לא צריך את הסחיטה לצורך הזית אלא רק לצורך השמן, וא"כ לכאן זה ג"כ מלאכה שאינה צריכה לגופה, ויהיו פטורים על זה? מתרצת הגמ' שרבנן דקיסרין בשם ר' שילא דִּינְוָה - דְּנֻוּ לְרֵאוֹת הָאֵם זֶה דוּמָה, ואמרו שלא דומה המציל מגופה של פתילה - המוציא את השמן הנמצא בגוף הזית, שהגם שהוא לא סוחט את הזית - לצורך הזית, הוא מתחייב על זה, למציל את השמן הנמצא חוץ מגופה של פתילה, שהמכבה את הנר, הזית והשמן לא מגוף הפתילה, לכך כשהוא מכבה בפני שחס על השמן, זה נקרא מלאכה שלא צריכה לגופה, ופטור עליה. א"ר יוחנן, ר' יוסי ור"ש שניהן אמרו דבר אחד, כמה דר' יוסי אמר שרק עד שיהא לו צורך בגופה של פתילה, רק אז הוא חייב, כן ר"ש אומר, עד שיהא לו צורך בגופו של דבר, רק אז הוא יהיה חייב, דהיינו שר"ש ג"כ סובר שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטורים עליה.

כיון שהוא חס על הפתילה שלא תתקלקל - חייב, ור' יוסי פוטר בכולן, כיון שזה מלאכה שלא צריכה לגופה, שהרי הוא לא צריך את עצם הכיבוי, והוא היה מעדיף שהאש לא היתה דולקת כלל, חוץ מן הפתילה, מפני שהוא עושה פחם, וא"כ הוא צריך את ההדלקה והכיבוי כדי להבהב את הפתילה, שעי"ז יהיה קל יותר להדליק את הפתילה בפעם אחרת.

גמ' המכבה את הנר וכו': א"ר שמואל בר רב יצחק שמדובר שהוא מכבה מפני עכו"ם של סכנה, או מפני ליסטים של סכנה, שלא יהרגו אותו, אבל המכבה מפני הפסד ממון או צער - חייב. שואלת הגמ' רבי יוסי בעי שאל, אי מדובר מפני ליסטים של סכנה, א"כ ניתני שיהיה כתוב במשנה - מותר, שהרי כשכתוב פטור, משמע פטור אבל אסור? מתרצת הגמ' שבאמת רבנן דקיסרין חכמי ישיבת קיסריה שנו במשנה בשם רבי יוסי ב"ר חנינא - מותר.

ר' יוסי פוטר בכולן וכו': שואלת הגמ' מה בין המציל ממה שבנר שהמכבה את הנר מפני שחס על השמן, שזה נקרא מלאכה

חוץ מן הפתילה וכו': מה אית לך צורך בגופו של פתילה? רבנן דקיסרין רבי לעזר בְּשֵׁם רבי חנינא שכן שמשי אומנין מחרכין לִין, כמה דתימא [דניאל ג] וּשְׁעָר רִאשֵׁהוֹן לָא הִתְחַרְךְ, מהו מחרכון לון? מפספין לון.

תמן תנינן כל המקלקלין פטורין, חוץ מן המבעיר ומן העושה חבורה, בר קפרא אמר אפילו אינו צריך לדם, אפי' אינו צריך לְאִפְרָ, ר' יוחנן אמר והוא שיהא צריך לדם, והוא שיהא צריך לְאִפְרָ, מתניתין פליגא על רבי יוחנן, שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב, והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור, שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב, לא?! שלא לצורך, והכא הוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור אפי' שלא לצורך? תני כל המתחייב בנפשו שוגג,

בחובל ומבעיר צריך שיהיה לו מזה קצת תועלת, דהיינו והוא שהחובל יהא צריך לדם להאכיל לכלבו, והוא שהמבעיר יהא צריך לְאִפְרָ משריפת העצים (והחידוש הוא שהגם שהרווח לא שווה את הקלקול הוא מתחייב בזה). שואלת הגמ' שלכאו מתניתין פליגא על רבי יוחנן, שהרי למדנו (במשנה בב"ק) שיש שהוא חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו; שורו שהדליק את הגדיש בשבת – חייב בתשלומי הגדיש, אבל והוא שהדליק את הגדיש של חבירו בשבת – פטור מתשלומי הגדיש, כיון שהוא מתחייב בנפשו, וא"כ שואלת הגמ' הרי כשהמשנה אומרת – שורו שהדליק את הגדיש בשבת שהוא חייב, לא?! לכאו' השור הדליק את הגדיש שלא לצורך, שהרי השור לא צריך את האפר היוצא משריפת הגדיש, וא"כ הכא כשהמשנה אומרת – הוא שהדליק את הגדיש בשבת שהוא פטור מדובר אפי' שזה היה שלא לצורך (שהרי זה צריך להיות על אותו משקל של מעשה השור),

חוץ מן הפתילה וכו': שואלת הגמ' מה אית לך צורך בגופו של פתילה כשמכבה את האש (שזה נקרא מלאכה הצריכה לגופה)? מתרצת הגמ' רבנן דקיסרין בְּשֵׁם רבי לעזר בְּשֵׁם רבי חנינא אמרו, שכן השמשים האומנין מחרכין לִין מהבהבים את הפתילה, כדי שיהיה קל להדליקה לאחר זמן. ומה הכוונה 'מחרכין'? זה כמה דתימא כמו שכתוב וּשְׁעָר רִאשֵׁהוֹן של חנניה מישאל ועזריה, שנזרקו לכבשן האש, לָא הִתְחַרְךְ לא נחרך מהאש, ומהו מחרכון לון? היינו מפספין לון – מהבהבים את הפתילות.

תמן תנינן, כל המקלקלין בשבת פטורין, חוץ מן המבעיר ומן העושה חבורה, שחייבים אפי' שקלקלו את הדבר, שהרי השוחט או המבעיר, בעצם הוא מקלקל את הדבר, ואעפ"כ התורה חייבה על זה. בר קפרא אמר שהחובל חייב, אפילו אם אינו צריך לדם, וכן המבעיר חייב אפי' אם אינו צריך לְאִפְרָ, אבל ר' יוחנן אמר שגם

מסכת פרק ב [ה"ה - דף יח] שבת

מביא חטאת, א"ר חנניה בריה דר' הילל מאחר שאילו לצורך היה מתחייב בנפשו, וכאן אפילו שלא לצורך - יהא פטור מן התשלומין, מן הדא [ויקרא כד] וּמִכָּה בְּהִמָּה יִשְׁלַמְנָהּ - וּמִכָּה אָדָם יוּמָת, מה מכה בהמה לא חלקתה בה בין שוגג למזיד - לחייבו ממון, אף מכה אדם, לא תחלוק בו בין שוגג בין מזיד - לפטור ממון, וקשיא על דבר קפרא הבערה למדה על כל המלאכות שבתורה כולהן לצורך, והיא שלא לצורך? א"ר יוסי, אין יסבור כרבי יוחנן דאמר הבערה למדה על כל המלאכות שבתורה, רבי לעזר אמר הבערה

בשוגג לבין אם הוא הרג במזיד - לפטור ממון, ותמיד הוא יהיה פטור מתשלומים, הגם שכשהוא הרג בשוגג, הוא לא מתחייב בנפשו. שואלת הגמ' וקשיא על דבר קפרא האומר שבחובל ומבעיר הוא חייב אפי' שהוא לא צריך לדם או לאפר, שהרי הבערה למדה על כל המלאכות שבתורה שחייבים על כל מלאכה ומלאכה (שהרי ממה שכתוב לא תִּבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, לומדים חילוק מלאכות, שאם עשו כמה מלאכות בשבת בשוגג, שחייבים על כל מלאכה ומלאכה, שהרי למעשה הפסוק מיותר, שהרי כבר כתוב "וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה" אלא מכאן שחייבים על כל מלאכה ומלאכה), וא"כ לא יתכן שכולהן שבכל המלאכות הוא מתחייב רק אם זה היה לצורך, והיא על ההבערה עצמה מתחייבים גם אם זה היה שלא לצורך? מתרצת הגמ' א"ר יוסי, אין בר קפרא יסבור כרבי יוחנן דאמר הבערה למדה על כל המלאכות שבתורה, באמת זה יהיה ק', אבל בר קפרא סובר כרבי לעזר דאמר הבערה (מה שיש פסוק מיוחד, שלא תִּבְעֲרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת),

ולכאור' הוא פטור כיון שהוא מתחייב בנפשו, וק' על ר' יוחנן? מתרצת הגמ' שבאמת הוא לא מתחייב בנפשו, כיון שזה היה שלא לצורך, ואפי"ה הוא פטור מהתשלומים, שהרי תני, כל העושה איסור שהיה מתחייב על זה בנפשו אילו הוא היה עושה את זה במזיד, גם אם הוא עשה את זה בשוגג, הוא מביא חטאת ואינו משלם, וכן כאן א"ר חנניה בריה דר' הילל שהוא פטור מהתשלומים, מאחר שאילו הוא היה עושה את המעשה הזה לצורך, הוא היה מתחייב בנפשו ופטור מהתשלומים, ולכך גם כאן שהדליק את גדישו של חברו, אפילו שעשה את המעשה שלא לצורך ופטור ממיתה, אפי"ה הוא יהא פטור מן התשלומין, וזה נלמד מן הדא מהפסוק הזה וּמִכָּה בְּהִמָּה יִשְׁלַמְנָהּ - וּמִכָּה אָדָם יוּמָת, דהיינו התורה הקישה את ההורג בהמה להורג אדם, ולכך אנחנו אומרים מה מכה בהמה לא חלקתה בה בין אם הוא הרג את הבהמה בשוגג, לבין אם הוא הרג אותה במזיד - לחייבו ממון, כיון שאדם מועד לעולם, והוא חייב גם אם כשהוא הזיק בשוגג, א"כ אנחנו אומרים אף מכה - הורג בן אדם, לא תחלוק בו בין אם הוא הרג

לימדה על עצמה, ולית לרבי לעזור לחייבו על כל אחת ואחת? אשכח תני בשם ר' לעזור מהנה - לחייב על כל אחת ואחת. ניהא הבערה, חבורה - אב שלה לצורך, והיא שלא לצורך? ר' יוסי בר' בון אמר, איתפלגון ר' לעזור ורבי יוחנן, חד אמר שחיטה עיקר - וחבורה תולדה, וחורנה מחליף.

הבעיר וכיבה בנפיתה אחת - חייב שתיים, א"ר אבדימי אחוי דרבי יוסי, הדא אמרה נפח בכלים ושיברין - משלם נזק שלם.

תני החותה גחלים מתחת הקדירה בשבת חייב, ר"ש בן אלעזר בשם ר' לעזור בר' צדוק חייב שתיים - אחת שכיבה את העליונות, ואחת שהבעיר את התחתונות. וחותה גחלים ומתחמם כנגדן בשבת פטור, ר' יעקב בר אחא אמר במחלוקת,

הבעיר וכיבה בנפיתה אחת, כגון שהיה לפניו שתי נרות, אחד היה דלוק והשני היה כבוי, והוא נפח בפיו ועי"ז נדלק הנר הכבוי ונכבה הנר הדולק, א"כ הוא **חייב שתיים**, גם משום מכבה וגם משום מבעיר. **א"ר אבדימי אחוי דרבי יוסי, הדא אמרה מכאן נלמד שנפיתה זה מעשה, וא"כ אם הוא נפח בכלים ושיברין, משלם נזק שלם,** ולא תאמר שזה רק גרמא שפטורים על גרמא בנוקין.

תני, החותה גחלים מתחת הקדירה בשבת, ועי"ז הוא מכבה את הגחלים העליונות ומבעיר את התחתונות - **חייב** חטאת אחת על מה שכיבה את הגחלים העליונות, אבל על מה שהדליק את התחתונות הוא פטור, כיון שת"ק סובר שהבערה ללאו יצאת, ור"ש בן אלעזר בשם ר' לעזור בר' צדוק אומר, שחייב שתיים - אחת שכיבה את העליונות, ואחת שהבעיר את התחתונות. ואומרת הברייתא שאם הוא חותה גחלים ומתחמם כנגדן בשבת הוא פטור, מסבירה הגמ' ר' יעקב בר אחא אמר, שהברייתא שפוטרת את החותה להתחמם כנגד הגחלים, זה תלוי במחלוקת

לימדה על עצמה, שעל ההבערה חייבים רק מלקות ולא כרת, ולא לומדים מכאן חילוק מלאכות. שואלת הגמ' וכי לית לרבי לעזור לחייבו על כל אחת ואחת וכי ר"א לא סובר שחייבים על מלאכה ומלאכה? מתרצת הגמ' שר"א לומד את זה ממקום אחר, ואשכח **תני בשם ר' לעזור,** שהיות וכתוב וְעָשָׂה מֵאֶחָת מֵהֵנָּה, מכאן נלמד לחייב על כל אחת ואחת (הנה' ביוניית זה אחד, ומכאן שחייבים על כל אב מלאכה ומלאכה). שואלת הגמ' ניהא בשלמא לענין הבערה זה טוב שאנחנו אומרים שהוא חייב עליה גם אם זה היה שלא לצורך, אלא לענין חבורה, איך יתכן שאב שלה היינו שחיטה, שהוא חייב עליה רק אם זה היה לצורך, והיא חבורה, שזה תולדה (של שחיטה) יהיו חייבים עליה אפי' אם זה שלא לצורך? מתרצת הגמ' ר' יוסי בר' בון אמר, שאיתפלגון נחלקו בזה ר' לעזור ורבי יוחנן, וחד אמר ששחיטה זה העיקר אב מלאכה, וחבורה זה תולדה, וחורנה מחליף ואומר שהחבורה זה האב מלאכה, והשחיטה זה התולדה, וכך בר קפרא סובר.

כמאן דמר אינו חייב אלא אחת, ברם כמאן דמר חייב שתיים חייב. דמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן, לית כאן חייב שתיים, אלא מעלין עליו כאילו חייב שתיים. א"ר יודן, תמן אינו רוצה שיבערו ואינו רוצה שיכבו, ברם הכא רוצה הוא שיבערו ורוצה הוא שיכבו.

הבעיר ובישל; אית תַּנְיַי חייב שתיים, אית תַּנְיַי חייב אחת, מאן דמר חייב שתיים - אחת משום מבעיר ואחת משום מבשל, ומאן דמר אחת, היידא היא? רבי יודה אומר משום מבעיר, רבי יוסי אומר משום מבשל, וקשיא על דרבי יוסי הבערה לימדה על כל המלאכות שבתורה אינו חייב משום מבעיר אלא משום מבשל?

כיון שרוצה הוא שיבערו התחונות ורוצה הוא שיכבו העליונות, לכך הוא חייב הבעיר ובישול - מה הדין אם הוא הדליק עצים תחת לקדירה, שהוא עשה מעשה אחד שיש בו שני מלאכות, גם בישול וגם הבערה, או אית תַּנְיַי חייב שתיים, ואית תַּנְיַי חייב שתיים, ואית תַּנְיַי חייב אחת, שהוא חייב אחת, מסבירה הגמ' מאן דאמר שהוא חייב שתיים - אחת משום מבעיר ואחת משום מבשל, ומאן דאמר שהוא חייב אחת, שואלת הגמ' היידא היא על איזה מהחיובים הוא יהיה חייב? מתרצת הגמ' שרבי יודה (האמורא) אומר שהוא חייב משום מבעיר, כיון שזה המעשה שהוא עשה, ואח"כ התבשיל התבשל ממילא, ורבי יוסי (האמורא) אומר שהוא חייב משום מבשל, כיון שעיקר מחשבתו לבשל את התבשיל, שואלת הגמ' וקשיא על דרבי יוסי איך יתכן שהוא חייב על הבישול ולא על ההבערה, והרי הבערה זה איסור יותר חמור מבישול, שהרי הבערה לימדה על כל המלאכות שבתורה ואתה אומר שאינו חייב משום מבעיר אלא משום מבשל? (הגמ' לא מתרצת).

שלמדנו לעניין החותה בגחלים תחת לקדירה, וזה הולך כמאן דאמר שאינו חייב אלא אחת על הכיבוי, ולכך כאן שהוא לא צריך לכבות גחלים, הוא פטור לגמרי. אבל ברם כמאן דאמר שהחותה בגחלים תחת לקדירה חייב שתיים, דהיינו שחייבים גם על ההבערה, א"כ החותה בגחלים להתחמם כנגדה, הוא יהיה חייב. אבל אומרת הגמ' שגם לר"א בר' צדוק הוא יהיה פטור, דאמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן, שכאשר ר"א בר' צדוק אמר שהחותה בגחלים תחת לקדירה חייב שתיים, לית כאן חייב שתיים הוא לא חייב שתי חטאות, כיון שגם ר"א בר' צדוק סובר שלא חייבים על ההבערה, אלא רק מעלין עליו כאילו חייב שתיים, דהיינו שהוא עשה שתי איסורים, וא"כ כאן שהוא צריך רק את ההדלקה של הגחלים, א"כ הוא יהיה פטור מחטאת, ועוד אומרת הגמ' שכאן לכו"ע הוא יהיה פטור, כיון שא"ר יודן, תמן בחותה בגחלים להתחמם כנגדם, אינו רוצה שהגחלים יבערו ואינו רוצה שיכבו, כיון שהוא מתחמם בעצם מה שהוא מחתה בגחלים, ברם הכא בחותה תחת לקדירה,

זר ששימש במקדש בשבת, ובעל מום ששימש בטומאה, רבי חייא רובא אמר שתים, בר קפרא אמר אחת, מתיב בר קפרא לר' חייא רובא, עבודה שהכהן מותר בה, זר מחייב עליה? ומותיב לה והוא מתייב ליה, והרי קמיצה עד שלא נקמצה - אסורה לזה ולזה, משנקמצה - אסורה לזרים ומותרת לכהנים, א"ל שנייא היא דכתיב [ויקרא כב] וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. והרי מליקה עד שלא נמלקה - אסורה לזה ולזה, משנמלקה - אסורה לזרים ומותרת לכהנים, א"ל שנייא היא דכתיב, וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. הרי טבל עד שלא נתקן אסור - לזה ולזה, משניתקן - אסור

אסורה רק לזרים ומותרת לכהנים, ומבין ר' חייא שהמנחה אסורה לזר, כיון שהיא לא הותרה לו, הגם שזה הותר לכהן, וא"כ גם לעניין עבודה בשבת, הגם שזה הותר לכהן זה לא הותר לזר, א"ל בר קפרא, שנייא היא לעניין מנחה (ובאמת כשהמנחה הותרה לכהן ופקע ממנה האיסור של מעילה, היא הותרה גם לזר, ומה שזר לא יכול לאכול מהמנחה) כיון דכתיב וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. ואמר ר' חייא לבר קפרא והרי מליקה לעניין חטאת העוף שדינה במליקה, עד שלא נמלקה היא אסורה לזה ולזה - לזר ולכהן, ומשנמלקה היא אסורה לזרים ומותרת לכהנים, ומבין ר' חייא שהחטאת העוף אסורה לזר, כיון שהיא לא הותרה לו, הגם שזה הותר לכהן, וא"כ גם לעניין עבודה בשבת, הגם שזה הותר לכהן, אבל זה לא הותר לזר, א"ל בר קפרא, שנייא היא לעניין חטאת העוף (ובאמת כשהחטאת העוף הותרה לכהן היא הותרה גם לזר, אלא זר לא יכול לאכול חטאת העוף) כיון דכתיב, וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קֹדֶשׁ. ואמר ר' חייא לבר קפרא הרי טבל עד שלא נתקן (שלא הופרש התרומות ומעשרות) זה אסור לזה ולזה בין לכהן ובין לזר, ומשניתקן, התרומה אסורה

זר ששימש שהקריב קרבנות במקדש בשבת, או בעל מום ששימש שהקריב קרבנות בטומאה, רבי חייא רובא אמר שהוא חייב שתים, הזר חייב אחת (מיתה בידי שמים) משום זרות, ואחת (כרת) משום שבת. והבעל מום חייב אחת (מלקות) משום בעל מום ששימש, ואחת (מיתה בידי שמים) משום טומאה. ובר קפרא אמר שהזר חייב רק אחת משום זרות, והבעל מום חייב רק משום בעל מום, אבל על השבת או על הטומאה פטורים, כיון ששבת וטומאה הותרו בבית המקדש (מדובר כאן בקרבנות ציבור הקרבים בשבת ובטומאה). מתיב בר קפרא לר' חייא רובא, איך יתכן לומר שעבודה שהכהן מותר בה, זר מחייב עליה? והרי היה צריך להיות שהיות ומותר לכהן להקריב בשבת או בטומאה, שהזר וכהן בעל מום לא יתחייבו על זה (כיון שהאיסור הזה הותר)? ואומרת הגמ' שבר קפרא מותיב לה הקשה, והוא ר' חייא מתייב ליה השיב לו, שמצאנו שהגם שהותר האיסור אצל כהן זה לא הותר אצל זר, וההוכחה היא שהרי קמיצה - מנחה עד שלא נקמצה, אסורה באכילה לזה ולזה בין לזר ובין לכהן (משום מעילה), ומשנקמצה, המנחה

מסכת פרק ב [ה"ה - דף יט] שבת

לזרים ומותר לכהנים, א"ל שנייא היא דכתיב וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קִדְשׁ. אמרין נצא לחוץ ונלמד, נפקון ושמעון, ר' יוסי אומר שתיים, ר"ש אומר אחת, מאן דמר אחת - משום זרות, ומאן דמר שתיים - אחת משום זרות, חורנייתה למה? משום שחיטה, והרי שחיטה בזר כשירה? אלא משום הילוך זריקה וקבלה, אינה אלא שבות? הוי לית טעמא אלא משום איכול איברים ופדרים שהיו מתאכלין על גבי המזבח כל הלילה. על דעתיה דר' יודא דו אמר משום מבעיר - נחא, על דעתיה דר' יוסי דו אמר משום מבשל, מה בישול יש כאן? מכיון שהוא רוצה בְּאִיפולֵן - כמבשל הוא.

זה, שהרי טלטול הדם אינה אלא שבות (טלטול שלא לצורך כלל), וא"כ על מה מדובר כאן? מתרצת הגמ' הוי לית טעמא אין את האיסור שבת אלא משום איכול איברים ופדרים שהזר הקטיר אברים או החלבים ע"ג המזבח, שהיו מתאכלין - נקטרים על גבי המזבח כל הלילה (זה לא נצרך לעניינו, אלא זה כתוב כאן אגב מקומות אחרים). שואלת הגמ' בשלמא על דעתיה דר' יודא דו אמר לעיל, שאם מבעירים תחת לקדירה חייבים משום מבעיר, א"כ זה נחא, שהרי הוא שורף את האברים, אלא על דעתיה דר' יוסי דו אמר לעיל שהוא חייב רק משום מבשל, א"כ יש לי להקשות מה בישול יש כאן? מתרצת הגמ' מכיון שהוא רוצה בְּאִיפולֵן - כמבשל הוא, שהרי כשמקטירים את האברים, בעצם זה כמו שהוא מבשל אותם, שהרי צריך להקטיר את האברים לשם "ריח נחוח" ואסור לצלות אותם תחת למזבח ואח"כ להעלותם ע"ג המזבח ולהקטירם, כיון שלא יהיה מהם "ריח", ולכך זה כמבשל.

לזרים ומותר לכהנים, ומבין ר' חייא שתרומה אסורה לזר, כיון שנשאר בה איסור טבל (הגם שזה הותר לכהן), א"ל בר קפרא שנייא היא לענין תרומה (שאיסור הטבל פקע גם לזר, אלא זר לא יכול לאכול תרומה) כיון דכתיב וְכָל זֶר לֹא יֹאכַל קִדְשׁ. אמרין נצא לחוץ - לבית המדרש הנמצא מחוץ לעיר, ונלמד מבני הישיבה, נפקון ושמעון, שכבר נחלקו בזה התנאים הראשונים, שר' יוסי אומר שהוא חייב שתיים, ור"ש אומר שהוא חייב רק אחת, שואלת הגמ' בשלמא מאן דאמר שהוא חייב אחת, זה מובן, כיון שהוא חייב משום זרות, אבל ומאן דאמר שהוא חייב שתיים, או על אחת זה מובן שהוא חייב - משום זרות, אבל החורנייתה למה הוא חייב, על איזה איסור מאיסורי שבת הוא עבר? ואם תאמר שהזר שחט קרבן וחייב משום שחיטה, לא יתכן לומר את זה, והרי שחיטה בזר כשירה? אלא תאמר שהזר הולך או זרק את הדם על גבי המזבח, והוא חייב משום הילוך זריקה וקבלה, לא יתכן לומר את

הלכה ו

מתני' על שלש עבירות נשים מיתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה, ובהדלקת הנר.

גמ' אית תנני תני ילדות, אית תנני תני ילדות, מאן דמר ילדות, תני בשם רבי יודה, בעון הנדרים הבנים מתים, ומה טעמא [ירמיה ב] לְשׂוֹא הַפִּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם, ומאן דמר ילדות מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת סכנה. רבי פנחס רבי ירמיה בשם ר' חייה בר בא כתיב [במדבר כז] וְלִפְנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד, וְשָׂאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים, בסדר האורים אין כתיב כאן, אלא במשפט האורים, אלא מלמד בשעה שישראל יוצאין למלחמה, ב"ד של מעלה יושבין עליהן - אם לנצוח אם להינצח. א"ר חייה בר בא, כתיב [דברים כג] כִּי תֵצֵא מִחֻנָּה עַל אִיבֹיךָ, וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע, הא אם אינו יוצא אינו צריך ליה שמירה? אלא מיכן שאין השטן מקטרג אלא

הלכה ו

מתני' על - מחמת שלש עבירות, נשים מיתות בשעת לידתן, על שאינן זהירות בנדה, בחלה, ובהדלקת הנר.

גמ' אומרת הגמ' שאית תנני תני יש ששנו במשנה ילדות, דהיינו שהם גרסו במשנה "נשים מתות בשעת לידותן" וזה מחמת שאמותיהן לא היו זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר, ואית תנני תני יש ששנו במשנה ילדות, כנוסח שלנו. ואומרת הגמ' שמאן דמר ילדות, מצינו שהילדים מתים בעוון הוריהם, שהרי תני בשם רבי יודה, בעון הנדרים שהאבא לא מקיים - הבנים מתים, ומה טעמא ומהיכן יודעים את זה? שכתוב לְשׂוֹא הַפִּיתִי אֶת בְּנֵיכֶם, דהיינו על עסקי שוא - נדר, הכיתי את בניכם. ומאן דמר ילדות מדוע הן מתות דוקא בשעת לידתן? אלא מיכן שאין השטן

מקטרג אלא בשעת סכנה, ומהיכן יודעים את זה? רבי פנחס ורבי ירמיה בשם ר' חייה בר בא אומרים, שהרי כתיב וְלִפְנֵי אֱלֹעֶזֶר הַכֹּהֵן יַעֲמֹד, וְשָׂאֵל לוֹ בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים, ועל פיו יצאו ועל פיו יבאו למלחמה, והרי בסדר האורים אין כתיב כאן, אלא במשפט האורים, א"כ משמע שיש שם איזה משפט, ומה זה? אלא מלמד שבשעה שישראל יוצאין למלחמה, ב"ד של מעלה יושבין עליהן ודנים אותם אם לנצוח אם להינצח, וזה מחמת שהשטן מקטרג בשעת הסכנה, וא"כ כוונת הפסוק הוא שהאורים ותומים מגלים מה יצא במשפט. א"ר חייה בר בא, כתיב כִּי תֵצֵא מִחֻנָּה עַל אִיבֹיךָ, וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דְּבַר רָע, וכי אם אינו יוצא למלחמה אינו צריך ליה שמירה? אלא מיכן שאין השטן מקטרג (ורוצה להחטיא את האדם יותר ויותר) אלא

בשעת הסכנה. אמר ר' אחאי בר יעקב, כתיב [בראשית מב] וְקָרְהוּ אֶסוֹן בְּדֶרֶךְ, הא בבית לא? אלא מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה. רבי ביסנא בשם ר' לייא כתיב [ישעיה לו] יוֹם צָרָה וְתוֹכְחָה וּנְאֻצָּה 'הַיּוֹם הַזֶּה' הא אחר לא? אלא מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה. רבי אייבי בר נגרי כתיב [תהילים קט] בְּהִשָּׁפְטוּ יֵצֵא רָשָׁע, יֵצֵא צָדִיק אִין כְּתִיב כֹּאן, אלא בְּהִשָּׁפְטוּ יֵצֵא רָשָׁע, אלא מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה. א"ר בא בר בינה נסר שהוא מתוח מגג לגג, אפי' רחב כמה - אסור להלך עליו, למה? אלא מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה. רב אמר היושב בבית מרועע עושה מלאך המות דניסטים שלו, דכתיב [תהילים נה] יְשִׁי מָוֶת עֲלֵימוֹ, כמה דתימר [דברים כד] כִּי תִשָּׂה בְרַעְךָ מִשָּׂאת

– הרשע (השטן) ייצא, והרי זה תמוה, מדוע דוד המלך מתפלל שהקטיגור של שונאיו ייצא בזמן המשפט, והרי דוד המלך היה צריך להתפלל שהצדיק דהיינו הסניגור של שונאיו ייצא בזמן המשפט כדי שלא יסגור במשפט, אלא ע"כ שכוונת הפסוק הוא לומר שהרשע דהיינו השטן ייצא ממקומו לבוא לקטרג במשפט על שונאי דוד המלך, ומכאן שהשטן מקטרג בשעת הסכנה. א"ר בא בר בינה, נסר קרש שהוא מתוח – מונח מגג לגג, אפי' שהנסר רחב כמה – הרבה, אסור להלך עליו, ולמה? והרי הוא יכול להיזהר שלא ליפל מהנסר? אלא מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה, ולכך צריך לחשוש שיפלו מהנסר. רב אמר היושב בבית מרועע – רעוע עושה את מלאך המות דניסטים מְלוּוָה (בעל חובו) שלו, דכתיב יְשִׁי מָוֶת עֲלֵימוֹ, יְרֵדוּ שְׂאוּל חַיִּים, ומדוע? כִּי רְעוּת בְּמַגּוֹרָם, שהם גרים ונמצאים בבית רעוע, ואז יְשִׁי – נושא ומלווה, מלאך הַמָּוֶת עֲלֵימוֹ. ומהיכן יודעים ש'ישי' זה מלשון נושא? זה כמה דתימר כמו שכתוב כִּי תִשָּׂה – תתבע בְרַעְךָ מִשָּׂאת

בשעת הסכנה, ולכך בשעת המלחמה צריך להזהר יותר ויותר. אמר ר' אחאי בר יעקב, כתיב וְקָרְהוּ אֶסוֹן בְּדֶרֶךְ, הא – וכי בבית לא יכול לקרות אסון? אלא מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה, ולכך בדרך יש חשש יותר לאסון. רבי ביסנא בשם ר' לייא אומר, כתיב יוֹם צָרָה וְתוֹכְחָה וּנְאֻצָּה 'הַיּוֹם הַזֶּה' (זה היה כאשר רַבְשֶׁקָה ושרו של סנחריב מלך אשור) חירף וניאץ כנגד הקב"ה משמע הא ביום אחר לא, משמע שאם אין צרה אין תוכחה, ומדוע? אלא מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה, וכיון שהיה צרה (ירושלים היתה במצור) ונאצה (מדברי רבשקה), לכך יש תוכחה מהשטן. רבי אייבי בר נגרי אומר, כתיב בְּהִשָּׁפְטוּ יֵצֵא רָשָׁע, יֵצֵא צָדִיק אִין כְּתִיב כֹּאן, אלא בְּהִשָּׁפְטוּ יֵצֵא רָשָׁע, אלא מיכן שאין השטן מקטרג אלא בשעת הסכנה, דהיינו הרי לא כתוב כאן "במשפטו ייצא רשע" שמשמע שדוד המלך מתפלל שירשיעו במשפט את רודפיו, אלא כתוב "בהשפטו" דהיינו שבזמן המשפט של שונאי דוד המלך

מְאוּמָה. א"ר לוי בג' מקומות השטן מצוי לקטרג, המהלך בדרך בעצמו, והישן בבית אפל לעצמו, והמפרש בים הגדול. א"ר יצחק בר מריון אילולי דכתיב [ישעיה מג] פֶּה אָמַר ה' הַנּוֹתֵן בְּיָם דְּרָךְ, כיון שהיה אדם יורד לתוכו היה מת. ורבנן אמרין הַנּוֹתֵן בְּיָם דְּרָךְ - מן העצרת ועד החג, וּבְמִים עֲזִים נְתִיבָה - מן החג ועד חנוכה. רבי יוסה בריה דרבי תנחום דכפר אגין, עובדא הוה באסיא, אחא בעי מיפרוש מן חגא ועד חנוכתה, חמתיה חדא מטרונה אמרה ליה, כדון מפרשין?! איתחמי ליה אבוי [קהלת ו] וְגַם קְבוּרָה לֹא הִיְתָה לוֹ, ולא שמע לא לדין ולא לדין, ואזיל בימא. ר' כהן אחוי דרבי חייה בר בא הוה פריש, אתא בעי מיפרוש מן חגא לחנוכתה, אמר לאחוי - צלי עלי, א"ל אֵין דצלייתי עלך, אלא אין חמיתניון לצבור מצליין למטרא, לא תתרחץ על צלותי, הא דאת קטר לולבך קטור רגלך.

אשה חשובה ואמרה ליה, כדון מפרשין וכי עכשיו זה זמן להפליג? וכן איתחמי ליה אבוי אביו נראה לו בחלום, ואמר לו את הפסוק וְגַם קְבוּרָה לֹא הִיְתָה לוֹ, והוא לא שמע לא לדין ולא לדין לא לאביו ולא למטרונה, ואזיל בימא והפליג בים וטבע ומת. ר' כהן שהוא היה אחוי אחוי דרבי חייה בר בא, והוה פריש והוא היה רגיל להפליג בים, אתא בעי מיפרוש והוא רצה להפליג מן חגא לחנוכתה, ור' כהן אמר לאחוי, צלי תתפלל עלי שאני יחזור בשלום, א"ל ר' חייה בר בא אֵין דצלייתי עלך, גם אם אני יתפלל עליך זה לא יעזור, אלא אין חמיתניון אם תראה לצבור מצליין למטרא מתפללים על הגשם (היינו בחורף) לא תתרחץ על צלותי, אל תסמוך על תפילתי, וכן הא דאת קטר לולבך כשאתה קושר את הלולב לסוכות, קטור רגלך תקשור את רגלך (תשאר בביתך), ואל תפליג.

מְאוּמָה. א"ר לוי בג' מקומות השטן מצוי לקטרג, המהלך בדרך בעצמו - יחידי, והישן בבית אפל לעצמו - יחידי, והמפרש בים הגדול. א"ר יצחק בר מריון אילולי דכתיב פֶּה אָמַר ה' הַנּוֹתֵן בְּיָם דְּרָךְ, דהיינו שהקב"ה צוה את הים שיהיה בו דרך שיוכלו לעבור בו, אז כיון שהיה אדם יורד לתוכו לתוך הים, היה טובע ומת. ורבנן אמרין שכוונת הפסוק לומר, שיש זמנים שהקב"ה נותן בְּיָם דְּרָךְ, וזה מן העצרת ועד החג, שאז אין רוחות, והים רגוע. וּבְמִים עֲזִים היינו הנהרות, הקב"ה נותן נְתִיבָה, וזה מן החג ועד חנוכה, שאז הנהרות רדודים, שהרי בתשרי נפסק ההפשרת שלגים, ויכולים לעבור בנהר עד חנוכה, שאז מגיעים מי הגשמים. רבי יוסה בריה דרבי תנחום דכפר אגין אמר, שעובדא הוה באסיא (שם מקום), באחא (שם אדם) שבעי מיפרוש שרצה להפליג בים מן חגא ועד חנוכתה, חמתיה חדא מטרונה ראתה אותו

על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר: אדם הראשון דמו של עולם, דכתיב [בראשית ב] וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, וגרמה לו חוה מיתה, לפיכך מסרו מצות נדה לאשה. ובחלה; אדם הראשון חלה מהורה לעולם היה, דכתיב [בראשית ב] וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָן מִן הָאֲדָמָה, ותייא כיי דמר רבי יוסי בר קצרתה, כיון שהאשה מקשקשת עיסתה במים, היא מגבהת חלתה, וגרמה לו חוה מיתה, לפיכך מסרו מצות חלה לאשה. ובהדלקת הנר; אדם הראשון נרו של עולם היה, שנאמר [משלי ב] נֵר ה' נְשָׂמַת אָדָם, וגרמה לו חוה מיתה, לפיכך מסרו מצות הנר לאשה. תני רבי יוסי אומר, ג' דיבקי מיתה הן, ושלושתן נמסרו לאשה, ואלו הן מצות נדה, ומצות חלה, ומצות הדלקה.

שמשמע שהעפר עדיין לא התערב לגמרי באדמה, וכבר הקב"ה הפריש אותו וייצר אותו). וגרמה לו חוה מיתה ע"י אכילת עץ הדעת, לפיכך מסרו את מצות חלה לאשה. וכן האשה מצווה בהדלקת הנר; כיון שאדם הראשון – נרו של עולם היה, שנאמר נֵר ה' נְשָׂמַת אָדָם, וגרמה לו חוה מיתה ע"י אכילת עץ הדעת, לפיכך מסרו את מצות הנר לאשה (הגם שגם גבר חייב בחלה ובהדלקת הנר, אבל מסרו את עיקר האחריות לאשה, כיון שהיא מצויה בבית).

תני, רבי יוסי אומר, ג' דיבקי מיתה הן, שמדביקים ומקרבים את המוות לפני זמנה, אם לא מקיימים את הלכותיהן, ושלושתן נמסרו לאשה, ואלו הן מצות נדה, ומצות חלה, ומצות הדלקה.

על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר: אומרת הגמ' שהקב"ה צוה את האשה במצות נדה, כיון שאדם הראשון היה דמו של עולם, היה עשוי מהמיצוי (מהמשקה החשוב) של העולם, דכתיב וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ, וגרמה לו חוה מיתה ע"י אכילת עץ הדעת, לפיכך מסרו מצות נדה לאשה, שזה מצוה התלויה בדם. וכן האשה מצווה בחלה; כיון שאדם הראשון – חלה טהורה לעולם היה, דהיינו שהפרישו אותו כמו שמפרישים חלה, דכתיב וַיִּצְרֶה ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם עֶפְרָן מִן הָאֲדָמָה, ותייא כיי וזה כמו דאמר רבי יוסי בר קצרתה, כיון שהאשה מקשקשת מערבת את עיסתה במים, היא מגבהת חלתה, אפי" שיעדיין לא לשה טוב את הקמח במים (וכן הקב"ה ייצר את האדם 'עפר' מן האדמה,

הלכה ז

מתני' שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם השיכה, עישרתן עירבתן הדליקו את הנר. ספק השיכה ספק אינו השיכה - אין מעשרין את הודאי, ואין מטבילין את הכלים, ואין מדליקין את הנרות. אבל מעשרין את הדמאי, ומערבין וטומנין את החמין.

גמ' תני רשב"ג אומר, הלכות הקודש וחטאות והקשרות הן הן גופי הלכות, ושלשתן נמסרו לעמי הארץ. הלכות הקודש; דתנינן אם אמר הפרשתי בתוכה רביעית קודש נאמן. חטאות; דתנינן הכל נאמנין על חטאת. הקשרות; דתנינן ועל כולן עם הארץ נאמנין לומר טהורין הן.

הלכה ז

מתני' שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם - סמוך לחשיכה, האם עישרתן את הפירות, והאם עירבתן עירובי חצרות ותחומין, ואומר להם הדליקו את הנר. ספק השיכה ספק אינו השיכה, אין מעשרין את הטבל ודאי, כיון שאסור לעשר בשבת שהרי הוא מתקן את הפירות, ואין מטבילין את הכלים שהרי הוא מתקן את הכלים, ואין מדליקין את הנרות. אבל מעשרין את הדמאי, כיון שדמאי זה רק ספק בעלמא, שהרי רוב ע"ה מעשרים הם, ולכך זה לא תיקון גמור, ובספק חשיכה הקילו, ומערבין עירובי חצרות, כיון שזה רק חומרא בעלמא, לכך מותר לערב בבין השמשות, וטומנין את החמין, כיון שבבין השמשות, רוב הקדירות רותחות הן, ואין חשש שמא הוא ירתיח את הקדירה לפני ההטמנה, לכך מותר להטמין בבין השמשות. **גמ'** תני, רשב"ג אומר, הלכות הקודש

וחטאות והקשרות (הגמ' תבאר את הבריייתא). אומנם הן הן גופי הלכות, אבל ושלשתן נמסרו לעמי הארץ. מבארת הגמ'; הלכות הקודש; דתנינן במסכת חגיגה, אם הע"ה אמר הפרשתי בתוכה רביעית קודש נאמן, הגם שע"ה לא נאמנים לומר על הפירות שהם טהורים, ואם הם הפרישו תרומות לא יכולים לאכול את זה, כיון שחוששים שמא זה טמא, אבל אם הע"ה אמר שהוא הפריש מהחבית רביעית יין לנסכים, א"כ הוא נאמן על טהרת היין שבחבית, ואם הוא יפריש ממנה יין לתרומה, הכהן יוכל לשתות אותה בחזקת שזה טהור. חטאות; דתנינן במסכת פרה הכל אפי' עמי הארץ נאמנין לומר על מי חטאת שהם טהורים. הקשרות; דתנינן במסכת מכשירין ועל כולן על כל הפירות עם הארץ נאמנין לומר טהורין הן - שלא הוכשרו לקבל טומאה, הגם שהע"ה לא נאמנים לומר על פירות שהוכשרו, שהם טהורים.

מסכת פרק ב [ה"ז - דף כ] שבת

עושרתן עירבתן וכו': לא צורכא דלא הדליקו את הנר עושרתן ועירבתן, אמר ר' חייא בר אבא, מתוך שאתה מחמיר עליו בקלה - אף הוא מחמיר על עצמו בחמורה. אמר רב חגי, ר' שמואל בר רב יצחק הוה מפקיד גו בייתיה עירבתן, הדליקו את הנר, ולמה לא אמר עושרתן? אלא כל מה דהוה אכיל - מן שוקא הוה אכיל.

ספק חשיכה ספק אינה חשיכה וכו': תני מעשה בר' ליעזר שהיה גוסס ערב שבת עם חשיכה, ונכנס הורקנוס בנו לחלוץ את תפיליו, גער בו, ויצא לו, והיה צועק ואמר - אוי לי שנטרפה דעתו של אבא, אמר לו דעתך הוא שנטרפה, דעתי היא לא נטרפה, אמר לו בני! הינחת מצות הנר שהיא שבות וחייבין עליה כרת, ובאתה לחלוץ תפילין, שאינן אלא רשות ואינן אלא מצוה.

ספק חשיכה ספק אינה חשיכה וכו': תני מעשה בר' ליעזר שהיה גוסס חולה ביותר (אבל הוא לא היה גוסס, כיון שאסור לגעת בגוסס) בערב שבת עם סמוך לחשיכה, ונכנס הורקנוס בנו לחלוץ את תפיליו, שהרי שבת זה לא זמן תפילין, ור"א גער בו, והורקנוס יצא לו, והיה הורקנוס צועק ואמר אוי לי שנטרפה דעתו של אבא, שהרי הוא לא נותן לי לחלוץ את תפיליו, אמר לו ר"א דעתך הוא שנטרפה, שהרי טעית בזה שרצית לחלוץ לי את התפילין, ודעתי היא לא נטרפה, אלא אני צלול בדעתי, ואמר לו ר"א בני! הינחת מצות הדלקת הנר שהיא שבות (שצריך לשבות מלהדליק את הנר) וחייבין עליה כרת, אם יאחרו להדליק את הנר, ובאתה לחלוץ לי את התפילין שבהנחת תפילין בשבת אינן אין בזה אלא איסור רשות - איסור דרבנן (כשלא מכוונים לקיום המצוה), ואינן אלא איסור מצוה (כשמכוונים לקיום המצוה, למ"ד שבת לאו

עושרתן עירבתן וכו': שואלת הגמ' לא צורכא דא (המשנה לא היתה צריכה להזכיר הדלקת הנר באחרונה) אלא המשנה היתה צריכה להזכיר קודם הדליקו את הנר, ורק אח"כ עושרתן ועירבתן, שהרי הדלקת הנר זה איסור כרת? מתרצת הגמ' אמר ר' חייא בר אבא, מתוך שאתה מחמיר עליו בקלה לשאול האם עישרו או עירבו, א"כ אף הוא מחמיר על עצמו בחמורה, להדליק את הנר בזמן. אומרת הגמ' אמר רב חגי, שר' שמואל בר רב יצחק הוה מפקיד גו בייתיה היה אומר בביתו, האם עירבתן, והדליקו את הנר, שואלת הגמ' ולמה לא אמר גם עושרתן? מתרצת הגמ' אלא כיון שכל מה דהוה אכיל - מן שוקא הוה אכיל, וכיון שר' שמואל בר רב יצחק היה אוכל רק מהשוק, דהיינו שכל פירותיו הם דמאי ולא טבל, שיכולים לעשר אותם בשבת ע"י תנאי, לכך הוא לא היה צריך להזהיר על המעשרות.

כיון שראו תלמידיו שהשיבם דבר של חכמה - נכנסו אצלו, והיו שואלין אותו והיה אומר להן על הטמא - טמא, ועל הטהור - טהור, ובאחרונה אמר טהור, ונסתלקה נשמתו, אמרין ניכר 'רבי' שהוא טהור, א"ר מנא ועד כדון ניכר?! נכנס רבי יהושע וחלץ את תפיליו, והיה מגפפו ומנשקו ובוכה ואומר; רבי רבי הותר הנדר, רבי רבי - רכב ישראל ופרשיו.

אין מטבילין את הכלים: מתניתא בכלים גדולים, אבל בכלים קטנים - מערים עליהן ומטבילין. תני ר' הושעיא ממלא הוא אדם כלי טמא מן הבור - ומערים עליו ומטבילו. תני נפל דליו לתוך הבור, נפל כליו לתוך הבור, מערים עליהן ומטבילין. תרין אמוראין; חד אמר בכלים שנטמאו באב הטומאה, וחורנה אמר בכלים שנטמאו בולד הטומאה, מתיב מאן דאמר בוולד הטומאה למאן דאמר באב הטומאה,

אין מטבילין את הכלים: מתניתא בכלים גדולים, שאין דרך לשאוב בהם מים, אבל בכלים קטנים, שהדרך לשאוב בהם מים, א"כ הוא מערים עליהן ושואב מים בכלים האלו, ואגב שאיבת המים, הוא מטבילין. וכן תני ר' הושעיא בברייתא, ממלא הוא אדם מים בכלי טמא מן הבור, ומערים עליו ומטבילו. וכן תני, שאם נפל לו דליו - כלי גדול (שהוא לא היה יכול להערים עליו ולשאוב בוה מים) לתוך הבור, או אם נפל לו כליו - בגדיו לתוך הבור, אלא שהם לא היו לגמרי בתוך המים, א"כ הוא מערים עליהן ומכניס אותם לתוך המים בשעה שהוא מגביה אותם ומטבילין. תרין אמוראין נחלקו בוה, וחד אמר שגם בכלים שנטמאו באב הטומאה - שזה טומאה דאורייתא הוא יכול להערים, וחורנה אמר שרק בכלים שנטמאו בולד הטומאה - שזה טומאה דרבנן הוא יכול להערים. מתיב מאן דאמר שרק בוולד הטומאה יכולים להערים למאן דאמר שגם באב הטומאה יכולים להערים,

זמן תפילין), וכיון שראו תלמידיו שר"א השיבם דבר של חכמה דהיינו שר"א צלול בדעתו, א"כ נכנסו אצלו לחדר, והיו שואלין אותו הלכות, והיה אומר להן על הטמא - טמא, ועל הטהור - טהור, ובשאלה האחרונה אמר טהור, ונסתלקה נשמתו, אמרין א"כ ניכר 'רבי' שהוא טהור, שהרי הוא סיים את חייו במילה 'טהור', א"ר מנא וכי רק עד כדון עד עכשיו ניכר שר"א טהור! ובלי זה היה מקום להסתפק בטהרתו ובגדלותו של ר"א?! (ועוד אפ"ל שר' מנא אמר, שניכר שר"א הוא טהור, דהיינו שכהנים יכולים להטמאות לו כדרך שהתלמידים נטמאים לרבם בשמט ומנודה לא מלווים אותו, וא"כ ודאי שלא נטמאים לו). וכשמט ר"א נכנס רבי יהושע וחלץ את תפיליו, והיה ר' יהושע מגפפו מחבקו ומנשקו את ר"א ובוכה ואומר; רבי רבי הותר הנדר, ואמר ר' יהושע רבי רבי רכב ישראל ופרשיו - הגנת על עם ישראל כמו שרכב ופרשים מגינים על המדינה.

ואפי' בחול טעון הערב שמש? א"ל ברוצה להשתמש בהן חולין בטהרה, רבי ירמיה ר' זעירא בשם רב חייא בר אשי אשה פיקחת מדיחה כוס כאן, קערה כאן, תמחוי כאן, נמצאת מרבצת ביתה בשבת.

אבל מעשרין את הדמאי: ר' יוסי בשם ר' אבהו, ר' חזקיה בשם ר' יודה בן פזי דמאי דמתקן, דמאי דלא תקן.

ומערבין וטומנין את החמין: א"ר חייא בר אשי, הדא דתימר בעירוכי חצירות, אבל בעירוכי תחומין - דבר תורה הן.

הדרן עלך פרק במה מדליקין

א"כ יכולים לרבץ הבית גם שלא ע"י הערמה).

אבל מעשרין את הדמאי: ר' יוסי בשם ר' אבהו, ור' חזקיה בשם ר' יודה בן פזי אומרים, מדוע מותר לעשר את הדמאי בבין השמשות, כיון שהרי מה הכוונה דמאי? **דא מאי דמתקן, דא מאי דלא תקן,** דהיינו היות ויש ספק האם הפירות האלו מתוקנים, לכך מותר להפריש מהם את המעשרות, כיון שזה לא תיקון גמור.

ומערבין וטומנין את החמין: א"ר חייא בר אשי, הדא דתימר שמותר לערב בבין השמשות, זה דוקא **בעירוכי חצירות,** שזה עשוי רק להזכיר שיש חילוק בין החצר לבין רשות הרבים, **אבל בעירוכי תחומין** שזה **דבר תורה הן,** שיש סמך מן התורה על קניית השביתה, לכך אסור לעשותו בבין השמשות. **הדרן עלך בלי נדר פרק במה מדליקין**

והרי אפי' ביום חול, הכלי טעון הערב שמש לאחר הטבילה, וא"כ איך מותר לו להטביל את הכלי בשבת, לצורך יום חול? א"ל שכאן מדובר ברוצה להשתמש בהן בחולין בטהרה, שלחולין לא צריך הערב שמש. רבי ירמיה בשם ר' זעירא בשם רב חייא בר אשי אומר, שאומנם אסור לרבץ את הבית שלא יעלה אבק בשבת, כיון שחוששים שמא הוא יבוא להשוות את הגומות, אבל מותר לרבץ את הבית ע"י הערמה (כמו שלענין הטבילה מותר להטביל דרך הערמה). ולכך אשה פיקחת מדיחה את הכוס כאן במקום אחד, ואת הקערה כאן, ואת התמחוי - קערת הגשה כאן, ונמצאת מרבצת את ביתה בשבת (וזה רק לשיטת ר' יהודה שאומר שדבר שאינו מתכוין אסור, אבל לרשב"י שדבר שאינו מתכוין מותר,

פרק ג

הלכה א

מתני' כירה שהסיקוה בקש או בגבבה - נותנין עליה תבשיל, בגפת או בעצים - לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן את האפר. בית שמאי אומרי'ן חמין אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרים חמין ותבשיל, בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין, ובית הלל אומרי'ן אף מחזירין.

גמ' נותנין עליה וכו': כיני מתניתא מקיימין עליה תבשיל. מתניתין דר' יודא, דתניא היו שתי כירים מתאימות - אחת גרופה וקטומה ואחת לא גרופה

הלכה א

מתני' כירה (היא עשויה כמין צינור חרס, ויש בה מקום שפיתת שתי קדרות) שהסיקוה בקש, או בגבבה בעצים דקים הנאספים מהשדה, נותנין עליה מערב שבת - תבשיל שישאר ע"ג הכירה בשבת, ולא צריך לגרוף את הגחלים, היות וקש או גבבה לא עושים גחלים שמתקיימים לזמן רב, לכך אין חשש שיחתה בהם בשבת, אבל אם הוא הסיק את הכירה בגפת פסולת של זיתים או בעצים, שהם נעשים לגחלים טובות, לא יתן את הקדירה בערב שבת שישאר בשבת, עד שיגרוף את הגחלים מהכירה (ובזה יש מחלוקת האם הוא צריך לגרוף את הגחלים לגמרי מהכירה, או שמשפיק לגרוף את הגחלים ממושב הקדירה), או עד שיתן את האפר ע"ג הגחלים, שע"ז הוא יזכור שאסור לחתות בגחלים בשבת. בית שמאי אומרי'ן שהוא יכול להשאיר בכירה הגרופה רק מים חמין, שאין חשש שיחתה בגחלים בעבורם, שהרי הוא רק צריך לשמור

על חומם, אבל לא תבשיל, כיון שיש חשש שיחתה בגחלים, כדי שהתבשיל יתבשל טוב יותר, ובית הלל אומרים שיכולים להשאיר ע"ג הכירה הגרופה בין מים חמין ובין תבשיל, היות והוא גרף את הגחלים מהכירה, או שהוא קטם (פיזר אפר ואפר בארמית קיטמא) על גבי הגחלים). ובית שמאי אומרים שנוטלין בשבת את המים החמים מהכירה, אבל לא מחזירין לכירה בשבת, ובית הלל אומרי'ן אף מחזירין.

גמ' נותנין עליה וכו': מסבירה הגמ' כיני מתניתא כוונת המשנה שמקיימין עליה את התבשיל שהניחו עליה בערב שבת (לאפוקי ממ"ד שכוונת המשנה להתיר להחזיר את התבשיל בשבת, ועיין בבבלי). ואומרת הגמ' שמתניתין שהמשנה שלנו היא מדברי ר' יודא (ר"מ ור' יהודה נחלקו מה ב"ש וב"ה סוברים) דתניא, היו שתי כירים כירות מתאימות צמודות זו לזו (מלשון תאומים) אחת גרופה וקטומה (שפיזרו על גבי הגחלים את האפר), ואחת לא גרופה

מסכת פרק ג [ה"א - דף כא] שבת

ולא קטומה, מקיימין על הגרופה ועל הקטומה, מה מקיימין עליה? ב"ש אומרין אין מקיימין עליה כלום, ובית הלל אומרין חמין אבל לא תבשיל. העביר את המיחם הכל מודין שלא יחזיר דברי ר"מ. ר' יהודה אומר - בית שמאי אומרין חמין אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרין חמין ותבשיל. העביר את המיחם - בית שמאי אומרים לא יחזיר, וב"ה אומרים יחזיר.

ר' חלבו רב ענן בשם רב לא שנו אלא עליה הא לתוכה לא, עד איכן? עולא אמר עד שלשה, א"ר מנא עד מקום שהיא עושה חריץ. א"ר יוסי בר' בון מפני שהוא שליט במקום שהיד שולטת, ותייא כיי דמר ר' זעירא בשם ר' יהודה מותר להפשיר במקום שהיד שולטת, ואסור להפשיר במקום שאין היד שולטת.

כיון שזה נראה כמבשל בשבת, שואלת הגמ' עד איכן הוא צריך להגביה את הקדירה מקרקעית הכירה, שזה לא יחשב שהוא מניח את הקדירה בתוך הכירה? מתרצת הגמ' עולא אמר עד שלשה אצבעות (י"א ג' טפחים), אבל א"ר מנא עד מקום שהיא עושה חריץ, דהיינו שלא יניח את הקדירה על גבי האפר, אלא יגביה קצת, שהקדירה לא תעשה סימן באפר. א"ר יוסי בר' בון מדוע מותר להניח את הקדירה מעל ג' או מעל מקום שעושה חריץ, מפני שהוא שליט - מניח את הקדירה במקום שהיד שולטת להיות שם, ולא סולדת לאחור מחמת חום האש, וא"כ באותו המקום התבשיל לא יכול להתבשל, ולכך זה לא נראה במבשל, ותייא כיי וזה כמו מה דאמר ר' זעירא בשם ר' יהודה, שמותר להניח כלי עם מים סמוך לאש, כדי להפשיר ולהפיג את צינתו, ודוקא אם זה מונח במקום שהיד שולטת, כיון שזה לא יבוא להגיע לחום שהיד סולדת בו ויעבור על איסור מבשל, אבל ואסור להפשיר במקום שאין היד שולטת, אפי' שהוא יקח את המים לפני שהם יתחממו ויגיעו לחום שהיד סולדת בו.

ולא קטומה, א"כ מקיימין משאירים את הקדירה על גבי הכירה הגרופה ועל הקטומה, ומה מקיימין עליה? ב"ש אומרין אין מקיימין עליה כלום (ר"מ סובר שב"ש סוברים שלא יכולים להשאיר כלום על גבי הכירה, אפי' אם היא גרופה או קטומה), ובית הלל אומרין שיכולים להשאיר על גבי הכירה הגרופה, רק מים חמין, אבל לא תבשיל, ואם הוא העביר את המיחם בשבת מהכירה, הכל מודין גם ב"ה שלא יחזיר בחזרה את הקדירה על גבי הכירה, דברי ר"מ, כך ר"מ מעמיד את מחלוקת ב"ש וב"ה. אבל ר' יהודה אומר שבית שמאי אומרין שהוא יכול להשאיר על גבי הכירה מים חמין, אבל לא תבשיל, ובית הלל אומרין שהוא יכול להשאיר על גבי הכירה בין מים חמין, ובין תבשיל, ואם הוא העביר את המיחם בשבת, בית שמאי אומרים לא יחזיר, וב"ה אומרים שיחזיר, וא"כ המשנה שלנו היא מדברי ר' יהודה.

ר' חלבו רב ענן בשם רב אומרים, לא שנו שיכולים להחזיר את הקדירה בשבת לכירה, זה דוקא אלא עליה, הא אבל לתוכה לא,

ר' יושיע בר גיזורה הוה משמש קומי ר' זעירה, והוה מעייל קומי תבשילין רותחין, א"ל היך איתעבידא? א"ל גרוף תופיאי - ויהב בגוה, א"ל לא תהי עביד כן, אלא גרוף תופיאי - ויהב תלתא כיפין ורמי עליהון. ר' אבהו הורי בבוצרה ממלא גצרו רמח, ומיתן תלתא כיפין ומירמין עליהון.

כגפת ובעצים: דניאל בריה דרב קטינא בשם ר' אסי שיזרי חריות כגפת וכעצים, הדא דתימר כשהיו לחין ויבשו, אבל אם היה יבשין מתחילתן כקש וכגבבה הן. גללי בהמה, אית תנני תניי כגפת וכעצים, ואית תנני תניי כקש וכגבבה, מאן דמור - כגפת וכעצים כגסה, ומאן דמור - כקש וכגבבה ברקה.

את הקדירה על גבי האבנים וזה מותר (הגם שזה לא קטום). כיון שהוא מניח את הקדירה ע"ג האבנים, א"כ זה היכר, והוא לא יבוא לחתות בגחלים.

כגפת ובעצים: דניאל בריה דרב קטינא בשם ר' אסי אמר, שגחלים העשויות משזירי חריות מהשרדה של ענפי הדקל, דינם **כגפת וכעצים**, הגם שהעצה של הדקל לא דחוטה כמו שאר העצים, ואומרת הגמ' **הדא דתימר שדינם כגפת וכעצים**, דוקא **כשהיו לחין** על גבי הדקל (דהיינו שהם היו עבים) **ויבשו, אבל אם היה יבשין מתחילתן** (שהם היו דקים) א"כ **כקש וכגבבה הן**. ואומרת הגמ' שגחלים העשויות מגללי בהמה, אז **אית תנני תניי** שיש ששנו בברייתא שדינם **כגפת וכעצים, ואית תנני תניי** ויש ששנו בברייתא שדינם **כקש וכגבבה**, ואומרת הגמ' שהברייתות לא נחלקים, אלא **מאן דאמר - כגפת וכעצים** מדובר בגחלים העשויים מגללי בהמה **גסה**, שהם דולקים לאורך זמן, **ומאן דאמר - כקש וכגבבה** מדובר בגחלים העשויים מגללי בהמה דקה.

ר' יושיע בר גיזורה הוה משמש קומי לפני ר' זעירה, והוה מעייל קומי תבשילין רותחין, והביא לר' זעירה תבשיל רותח, א"ל ר' זעירה היך איתעבידא איך התבשיל עדיין רותח (בליל שבת אכלו מהתבשיל הזה, ואם היו מחזירים את הקדירה על גבי הכירה, התבשיל לא היה חם כל כך, ולכך ר' זעירה שאל את ר' יושיע בר גיזורה, איך התבשיל חם כל כך)? א"ל ר' יושיע בר גיזורה, פשוט מאוד **גרוף תופיאי** גרפתי את הכירה מהגחלים ויהב בגוה והחזרתי את הקדירה לכירה, א"ל ר' זעירה לא תהי עביד כן אסור לעשות כך, שהרי רב אמר שאסור להחזיר את הקדירה בשבת לתוך הכירה, אלא **גרוף תופיאי** תגרוף את הכירה, ויהב תלתא כיפין ותביא ג' אבנים קטנות ורמי עליהון ותניח את הקדירה ע"ג האבנים (וא"כ זה נקרא שאתה מחזיר את הקדירה על גבי הכירה). ואומרת הגמ' שר' אבהו הורי בבוצרה (שם מקום), שממלא אדם גצרו כלי חרס שבור, ברמ"ח - רמץ חם, ומיתן תלתא כיפין ונותן ג' אבנים קטנות (סמוך לגצרו) ומירמין עליהון, ומניח

עד שיגרוף: הגורף, עד שיגרוף כל צורכו? מן מה דתני הגורף צריך למטאט ביד, הדא אמרה עד שיגרוף כל צורכו.

או עד שיתן את האפר: והקוטם עד שיקטום כל צורכו? מן מה דתני מְלָפָה עליה נעורת של פשתן, הדא אמרה אפי' לא קטם כל צורכו. ויידא אמרה דא? יום טוב שחל להיות ערב שבת, א"ר שיין מְלָפָה עליה נעורת של פשתן. קטמה ונתלבת מהו, ר' חייא רובא עלה לביתו, והורי מותר. בעון קומי ר' זעירה ורבי הושעיה ור' חנניה - חבריהון דרבנן ליבה לשעבר? עבר ר' אמי ואידרון חבריא, בעון מחזור עליהן, אמר לון ר' חנניה חבריהון דרבנן, מן דהוה עובדא הוה עובדא. א"ר שמואל

אסור לכבות את האש, וא"כ מה יעשה? א"ר שיין שהוא מְלָפָה עליה נעורת של פשתן. שואלת הגמ' מה הדין אם הוא קטמה ונתלבת מהו, האם מותר לו להניח את הקדירה בכירה, כיון שהוא קטם, או שהיות והאפר נדלק, א"כ התבטל מה שהוא קטם את הכירה? מתרצת הגמ' שהיה מעשה בר' חייא רובא הגדול שעלה לביתו, ואמרו לו שקטמו את הכירה והאפר נדלק, ואעפ"כ הניחו את הקדירה, והורי שהתבטל מותר. ואמרת הגמ' בעון קומי שאלו לפני ר' זעירה ורבי הושעיה, ור' חנניה – חבריהון דרבנן החבר של החכמים, מה הדין בליבה את האפר ואעפ"כ הניחו את הקדירה, האם לשעבר בדיעבד מותר לאכול את התבטיל או לא? ואמרת הגמ' שבינתיים עבר ר' אמי שם ואידרון חבריא והתפורו החברים, ואח"כ בעון מחזור עליהן החברים רצו לחזור לדון בזה, ואמר לון ר' חנניה חבריהון דרבנן, מן דהוה עובדא מהמעשה שהיה אצל ר' חייא – הוה עובדא נעשה המעשה, ומוכח שמותר אפי' לכתחילה להניח את התבטיל בכירה אפי' שהאפר נדלק, וכן א"ר שמואל

עד שיגרוף: שואלת הגמ' האם הגורף, היינו עד שיגרוף כל צורכו? מתרצת הגמ' מן מה דתני, הגורף צריך למטאט ביד, א"כ הדא אמרה זאת אומרת עד שיגרוף כל צורכו שלא ישאר גחלים כלל (וכמו שאמרנו לעיל, שהראשונים נחלקו בזה האם הוא צריך לגרוף את הגחלים לגמרי מהכירה, או שמספיק לגרוף את הגחלים ממושב הקדירה).

או עד שיתן את האפר: שואלת הגמ' האם והקוטם, היינו עד שיקטום כל צורכו יתן הרבה אפר על גבי הגחלים? מתרצת הגמ' מן מה דתני, מְלָפָה עליה נעורת של פשתן, דהיינו שהוא יכול להניח ע"ג הגחלים נעורת של פשתן ומלבה את הגחלים כדי שהנעורת תידלק, ולאחר שהנעורת נכבית, זה נהיה לאפר, וזה עצמו מועיל שהכירה תיקרא קטומה, א"כ הדא אמרה, שאפי' לא קטם כל צורכו, זה מועיל, כיון שעשה היכר שאסור לחתות בגחלים. ואמרת הגמ' ויידא אמרה דא והיכן נאמר הדין הזה (שהוא יכול להניח נעורת של פשתן)? לגבי יום טוב שחל להיות בערב שבת, שאסור לגרוף את הגחלים משום אשוויי גומות, וכן אסור לקטום את הכירה, שהרי ביו"ט

בר סוסרטיי לְכַן צריכה - לְכָא, א"ר מנא אנא קשייתה קומי ר' בא בריה דרב פפי, אִין תימר לשעבר אפילו בישל עליה בתחלה, דתני המבשל בשבת - שוגג יאכל, ומזיד לא יאכל דברי ר"מ, ר' יהודה אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת, מזיד לא יאכל, ר' יוחנן הסנדלר אומר שוגג יֵאָכֵל למוצאי שבת - לאחרים ולא לו, מזיד - לא לו ולא לאחרים. שמואל כר' יוחנן הסנדלר. רב כד הוה מורי בחבורתיה - הורי כר"מ, בציבורא - הוה מורי כרבי יוחנן הסנדלר. א"ר שמעון בר כרסנא - כרבי ישמעאל בר' יוסי דרש לון, דתני רבי ישמעאל בר' יוסי אמר משום אביו, כל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועשאו בשבת בין שוגג בין מזיד - אסור בין לו בין לאחרים, וכל דבר שאין חייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועשאו בשבת - שוגג יֵאָכֵל למוצאי שבת לאחרים ולא לו, מזיד לא לו ולא לאחרים. בעון קומי רבי יוחנן, אַת מַה אָמַר? אָמַר לֹן אָנִי אִין לִי אַלָּא מִשְׁנָה -

בחבורתיה כשהורה לבני הישיבה, הורי כר"מ, וכשרב דרש בציבורא, הוה מורי כרבי יוחנן הסנדלר, מפני ע"ה הנמצאים שם, שלא יבואו לזלול באיסורי שבת, וא"ר שמעון בר כרסנא, שרב כרבי ישמעאל בר' יוסי שמחמיר יותר דרש לון - לציבור, דתני, רבי ישמעאל בר' יוסי אמר משום אביו, שכל דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כגון שהוא בישל, ועשאו בשבת, בין אם זה היה בשוגג, בין במזיד, אסור לעולם בין לו בין לאחרים, אבל וכל דבר שאין חייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, כגון שהשאיר תבשיל על גבי כירה שאינה גרופה, או שבישל ע"י נכרי, ועשאו בשבת, אז אם זה היה בשוגג יֵאָכֵל למוצאי שבת, לאחרים ולא לו, ואם זה היה במזיד, התבשיל לא יֵאָכֵל לא לו ולא לאחרים. ואומרת הגמ' בעון קומי שאלו את רבי יוחנן, אַת מַה אָמַר כמו מי אתה סובר? אמר לון ר' יוחנן אני אין לי אלא המשנה,

בר סוסרטיי, לְכַן צריכה - לְכָא, כל השאלה הוא רק לעניין להבא, אבל בדיעבד פשוט שזה מותר, וכן א"ר מנא שאנא קשייתה קומי ר' בא בריה דרב פפי, אִין תימר שהנידון הוא לשעבר בדיעבד, הרי אפילו בישל עליה בשוגג בתחלה - התבשיל מותר, דתני, המבשל בשבת, אם זה היה בשוגג יאכל - אפי' הוא עצמו, ואפי' באותו השבת, ואם זה היה במזיד לא יאכל - לא הוא ולא אחרים באותו השבת, דברי ר"מ, ר' יהודה אומר שאם הוא בישל בשוגג, יאכל למוצאי שבת הוא או אחרים, ואם זה היה במזיד, המבשל לא יאכל עולמית, אבל אחרים יאכלו במוצאי שבת. ור' יוחנן הסנדלר אומר, שאם הוא בישל בשוגג, התבשיל יֵאָכֵל למוצאי שבת - לאחרים ולא לו, ואם הוא בישל במזיד, לא יֵאָכֵל לעולם, לא לו ולא לאחרים. ואומרת הגמ' ששמואל אמר שהלכה כר' יוחנן הסנדלר. אבל רב כד הוה מורי

המעשר והמבשל בשבת, שוגג יאכל מזיד לא יאכל, שמע רב חסדא ומר הותרו שבתות, לא כן אמר רב חונא בשם רב, ותני ר' חייא כן, בראשונה היו אומרים השוכח תבשיל על גבי כירה וקדשה עליו את השבת, שוגג יאכל, מזיד לא יאכל, נחשדו להיות מניחים מזידים ואומרים שכיחים היינו, ואסרו להן את השוכח, ואת אמר הכא הכין?! א"ר הילא נחשדו להיות מניחים ולא נחשדו להיות מבשלין, וקנסו במניח ולא קנסו במבשל. חזרו לומר תבשיל שהוא מצטמק ויפה לו אסור, מצטמק ורע לו מותר, אי זהו תבשיל שהוא מצטמק ויפה לו? כרוב ואפונים ובשר טרוף, א"ר תנחום בר עילאי, אף ראשי לפתות וראשי קפלוטות עשו אותן כתבשיל שהוא מצטמק ויפה לו. ביצים מה הן? רבי יוסי בשם ר' ישמעאל בר' יוסי - אבא עלה לביתו ומצא שם חמין והתיר, ביצים ואסר.

לו, והוא השאיר את התבשיל הזה על הכירה כשהיא לא גרופה, שהתבשיל אסור, אבל אם התבשיל מצטמק ורע לו, התבשיל מותר, כיון שהוא לא יבוא להשאיר את התבשיל הזה על הכירה, שהרי היא מתקלקלת, ואומרת הגמ' אי זהו תבשיל שהוא מצטמק ויפה לו? כרוב, ואפונים, ובשר טרוף - חתוך לחתיכות קטנות (חתיכות בשר גדולות זה מצטמק ורע לו, שהרי הוא רוצה שישארו לו חתיכות גדולות ויפות). א"ר תנחום בר עילאי, אף ראשי לפתות, וראשי קפלוטות - כרתי, עשו אותן כתבשיל שהוא מצטמק ויפה לו. שואלת הגמ' ביצים מה הן? האם כשהם מצטמקים זה יפה להם או לא? אומרת הגמ' שרבי יוסי בשם ר' ישמעאל בר' יוסי אמר, שאבא היינו ר' יוסי עלה לביתו בשבת, ומצא שם מים חמין שהיו על הכירה (כשהיא לא היתה גרופה). והתיר כיון שהם מתאדים, לכך זה נקרא מצטמק ורע להם, והיה שם ג"כ ביצים שהיו על הכירה (כשהיא לא היתה גרופה) ואסר, כיון שביצים מצומקות הם משובחות.

שלמדנו (במסכת תרומות) המעשר והמבשל בשבת, שוגג יאכל אפי' בשבת, מזיד לא יאכל באותו השבת, דהיינו ההלכה כר"מ. שמע רב חסדא את דברי ר' יוחנן ואמר א"כ הותרו השבתות, וכי לא כן אמר רב חונא בשם רב, וכן תני ר' חייא כן, שבראשונה היו אומרים, השוכח תבשיל על גבי כירה שאינו גרופה או קטומה וקדשה עליו את השבת, אז אם זה היה בשוגג, יאכל אפי' בשבת, אבל אם זה היה במזיד, לא יאכל בשבת, ואח"כ נחשדו להיות מניחים מזידים, ואומרים שכיחים היינו, ולכך אסרו להן את השוכח, ואת ר' יוחנן אמר הכא הכין, שאם הוא בישל בשוגג, שיאכל? מתרצת הגמ' א"ר הילא שיש הבדל, שהרי נחשדו ישראל להיות מניחים על הכירה שאינה גרופה, כיון שזה רק גזירה מדרבנן, אבל ולא נחשדו להיות מבשלין בשבת, ולכך קנסו במניח על כירה שאינה גרופה, ולא קנסו במבשל. ממשיכה הברייתא ואומרת שאחר כך חזרו לומר, שתבשיל שהוא מצטמק מחמת ריבוי הבישול ויפה

ר' שמואל בר נתן בשם ר' חמא בר חנינא אני ואבא עלינו לחמת גדר והביאו לפנינו ביצים קטנים כעוזרדין - וטעמן יפה כפנקריסין.

תני לא תמלא אשה קדירה עסיסיות ותורמוסין ותתנם לתוך התנור - ע"ש עם חשיכה, ואם נתנה, מוצאי שבת אסורים בכדי שייעשו. ר' אחא אמר במזיד - כר"מ, ר' יוסי אמר בשוגג - כר' יודה, א"ר מנא יאות א"ר יוסי, הנוטע בשבת; שוגג יקיים, מזיד יעקור, ובשביעית; בין בשוגג בין במזיד יעקור. ר' יהודה אמר חילוף הדברים, הנוטע בשבת - בין בשוגג בין במזיד יעקור, ובשביעית - שוגג יקיים, ומזיד יעקור, למא, מפני שהניית שבת עליו, וכאן מכיון שא"ר אומר ימתין למוצאי שבת כדי שייעשו, כמי שלא נהנה מחמת שבת כלום. מה טעמן דרבנן? נחשדו

סוברת כר' יודה, ור' יוסי סובר, שר' יהודה מצריך להמתין בכדי שיעשו, גם בשוגג. א"ר מנא שיאות א"ר יוסי, שגם לר' יהודה צריך להמתין בשוגג בכדי שיעשו, שהרי למדנו בבביתא שהנוטע בשבת, אם זה היה בשוגג, שיקיים את האילן, אבל אם זה היה במזיד, שיעקור את האילן, ואם הוא נטע בשביעית, בין בשוגג בין במזיד יעקור, ר' יהודה אמר חילוף הדברים, הנוטע בשבת, בין בשוגג בין במזיד יעקור, ובשביעית, בשוגג יקיים, ומזיד יעקור, ולמה אם הוא נטע את האילן בשבת שיעקור גם אם זה היה בשוגג? מפני שהניית שבת עליו, וא"כ מוכח מכאן, שר' יהודה הוא זה שתולה את האיסור בהנאת שבת, וא"כ גם כאן לענין התורמוסין, מכיון שא"ר אומר לו ימתין למוצאי שבת עד כדי שייעשו, א"כ כמי שלא נהנה מחמת שבת כלום. שואלת הגמ' מה טעמן דרבנן שגזרו על הנוטע בשוגג בשביעית ולא גזרו על הנוטע בשבת? מתרצת הגמ' כיון שנחשדו ישראל

וכן ר' שמואל בר נתן אמר בשם ר' חמא בר חנינא, שמעשה היה שאני ואבא היינו ר' חמא ור' חנינא, עלינו לחמת גדר ביום חול והביאו לפנינו ביצים שנצטמקו ונהיו קטנים כעוזרדין, וטעמן יפה כפנקריסין פרי חשוב ביותר, וא"כ גם מכאן מוכח שביצים שהצטמקו הם משובחים.

תני לא תמלא אשה קדירה עסיסיות ותורמוסין מיני קטניות שמתבשלים הרבה זמן, ותתנם לתוך התנור בע"ש עם חשיכה, כיון שחוששים שמא היא תבוא לחתות בגחלים בשבת, כדי למהר את הבישול, ואם נתנה, מוצאי שבת אסורים עד בכדי שייעשו. ר' אחא אמר שהברייתא מדברת שהיא נתנה את הקדירה במזיד, דהיינו שהיא ידעה שאסור להניח את הקדירה בתנור, והברייתא סוברת כר"מ, כיון שלר' יהודה בשוגג, לא צריך להמתין בכדי שיעשו. ור' יוסי אמר שהברייתא מדברת שהיא נתנה את הקדירה בשוגג, דהיינו שהיא לא ידעה שאסור להניח את הקדירה בתנור, והברייתא

על השביעית ולא נחשדו על השבתות, דבר אחר מונין לשביעית ואין מונין לשבתות. היאך עבדא, נטע פחות משלשים יום לפני שביעית ונכנסה לשביעית, אין תימר חשד - אין כאן חשד, אין תימר מונין - יש כאן מונין. נטע פחות משלשים יום לפני שמינית ונכנסה שמינית, אין תימר חשד - יש כאן חשד, אין תימר מונין - אין כאן מונין. ותייא כמ"ד מפני חשד, ברם כמ"ד מפני מונין, קנסו שוגג מפני המזיד.

וב"ה אומרים אף מחזירין: נטלו מבעוד יום - מחזירו מבעוד יום, נטלו משחשיכה - מחזירה משחשיכה, נטלו מבעוד יום וקדש עליו היום, ר' סימון בר תדאי בשם ר' הושעיה הניחו בארץ - אסור למלמלו. ר' לעזר בשם רבי הושעיה משרת

מונין שהרי כאן מונים לאילן מהשנה השמינית. אבל אומרת הגמ' ותייא מסתבר שהטעם הוא כמ"ד מפני החשד, ברם אבל כמ"ד מפני מונין, א"כ גם לשיטת ר' יהודה היה צריך להיות שיקנסו שוגג מפני המזיד. **וב"ה** אומרים אף מחזירין: אומרת הגמ' שזה דבר פשוט שאם נטלו את הקדירה מהכירה מבעוד יום (יום שישי) שמחזירו מבעוד יום, וכן זה פשוט שאם נטלו את הקדירה מהכירה משחשיכה (בשבת) שמחזירה משחשיכה, שהרי ב"ה אומרים 'אף מחזירים', אבל את זה יש לי לשאול, מה הדין אם הוא נטלו מבעוד יום וקדש עליו היום, האם הוא יכול להחזיר את הקדירה בשבת, שהרי ב"ה אומרים 'אף מחזירים', או שזה כהטמנה חדשה, ולא יוכלו להחזיר את הקדירה בשבת, ואומרת הגמ' שר' סימון בר תדאי בשם ר' הושעיה אמר, שאם הניחו את הקדירה (שנטל ביום שישי) בארץ - אסור לטלטלו אסור להחזירו ע"ג הכירה (בשבת), ואם הקדירה היתה בידו, הוא יכול להחזיר אותה ע"ג הכירה. ר' לעזר בשם רבי הושעיה אומר, שמשרת

על השביעית, ולא נחשדו על השבתות, דבר אחר - עוד טעם, שכיון שמונין את שנות האילן לנטיעה שהיתה בשביעית, וא"כ יתפרסם הדבר שהוא נטע בשביעית, אבל ואין מונין לשבתות. אומרת הגמ' היאך עבדא איזה חילוק דין יש בין הטעמים? אם הוא נטע פחות משלשים יום לפני שביעית, ונכנסה לשביעית, שכאן ימנו את שנות האילן כאילו הוא ניטע בשביעית (שהרי האילן נקלט בקרקע - בשביעית), וא"כ אין תימר שהטעם הוא מפני החשד שמא הוא יטע במזיד, אין כאן חשד, שהרי הוא נטע את האילן בשישית (ולא יצטרכו לעקור את האילן), אבל אין תימר שהטעם הוא מפני שמונין, א"כ יש כאן את החשש של מונין (ויצטרכו לעקור את האילן). וכן לצד השני, אם הוא נטע את האילן פחות משלשים יום לפני שמינית, ונכנסה שמינית, שכאן ימנו את שנות האילן כאילו האילן ניטע בשמינית (שהרי האילן נקלט בקרקע - בשמינית), וא"כ אין תימר שהטעם הוא מפני החשד, יש כאן משום החשד, שהרי הוא נטע את האילן בשביעית, אבל אין תימר שהטעם הוא משום מונין, אין כאן

הייתי את רבי חייא הגדול והייתי מעלה לו חמין מדיוטי התחתונה לדיוטי העליונה - ומחזירן לכירה, א"ר ירמיה בר' שמעון אפילו מכירה שהבלה ממועט, לכירה שהבלה מרובה. א"ר אמי זימנין סגין יתיבית קומי רבי הושעיה, ולא שמעית מיניה הדא מלתא, א"ר זריקן לרבי זעירא לא שמע מיניה מותר, שְׁמַע מינה אסור?! תלוי ביתד ונתנו על גבי ספסל, נאמר, אם היה מפוחם מותר, ואם לאו אסור. אמר רבי יוחנן בר' מרייה בשלא העביר את ידו ממנו, אבל אם העביר את ידו ממנו אסור.

הלכה ב

מתני' תנור שהסיקוהו בקש או כגבכה - לא יתן בין מתוכו בין מעל גביו.

נתנו את הקדירה על גבי ספסל, האם זה כמו שמונח ע"ג הקרקע שלא יכולים להחזיר את הקדירה בשבת לכירה או לא? מתרצת הגמ' נאמר, שאם היה הקדירה מפוחם רותחת (נוטריקון מפיה חום, דהיינו מעלה אדים, וובביאור הגר"א גרס 'אם היה עדיין חם') מותר, ואם לאו אסור, אמר רבי יוחנן בר' מרייה מדה שמתירים להחזיר את הקדירה כשהיתה תלויה ביתד או מונחת ע"ג הספסל והיתה רותחת, זה דוקא בשלא העביר את ידו ממנו, דהיינו שהוא נגע בקדירה כל הזמן, וא"כ זה לא נקרא הטמנה חדשה, אבל אם העביר את ידו ממנו, אסור.

הלכה ב

מתני' תנור שהסיקוהו אפי' בקש או כגבכה, לא יתן מערב שבת את הקדירה ע"מ שתישאר שם בשבת - בין מתוכו בין מעל גביו של התנור, ואפי' שהיא גרופה או קטומה, כיון שחום התנור הוא גדול, שהרי הוא רחב מלמטה וקצר מלמעלה. כופח דומה לכירה (שכולו אותו רחב), אלא שיש בו מקום רק לקדירה אחת, ולכך חומה גדול

הייתי את רבי חייא הגדול, והייתי מעלה לו חמין מדיוטי מהקומה התחתונה לדיוטי לקומה העליונה ומחזירן לכירה, הגם שלקחתי את הקדירה ממקום למקום אחר, והגם שהנחתי את הקדירה ע"ג הקרקע בקומה העליונה, וזה מכיון שב"ה אומרים 'אף מחזירין', א"ר ירמיה בר' שמעון שאפילו אם לקחו את הקדירה מכירה שהבלה ממועט, יכולים להחזירה לכירה שהבלה מרובה, כיון שזה ג"כ נקרא 'חזרה' שב"ה מתירים. א"ר אמי, זימנין סגין הרבה פעמים יתיבית קומי ישבתי לפני רבי הושעיה, ולא שמעית מיניה הדא מלתא, מה שר"א אמר משמו, שמותר להחזיר את הקדירה אם היא היתה מונחת ע"ג הקרקע, א"ר זריקן לרבי זעירא וכי מפני שר' אמי לא שמע מיניה מר' הושעיה שמותר, שְׁמַע מינה שאסור להחזיר?! אומנם ר' אמי לא שמע את זה מר' הושעיה, אבל ר"א שמע את זה מר' הושעיה, והיות ור"א הוא בר סמכא, יכולים לסמוך על דברי ר"א. שואלת הגמ' ומה הדין אם הוא לקח את הקדירה מהכירה בערב שבת וקדש עליו היום, וזה היה תלוי ביתד על מסמר, או

כופח שהסיקו בקש או בגבבה - הרי הוא ככירים, בגפת או בעצים - הרי הוא כתנור.

גמ' תנור שהסיקוהו וכו': תני בר קפרא אפי' לסמוך לו אסור. ר' שמי סמך לאדירא דתנורא, א"ל ר' מנא והתני בר קפרא אפילו לסמוך לו אסור.

ר' מנא מיקל לנשייא דשטחן בגדיהון לאדירא דתנורא.

ר' יודן בר' ישמעאל הורי מדוחק - מיגרופ תנורא ומיתן תלתא כפין ומירמי עליהון, ובלחוד לא ידעין מגיריית.

כופח וכו': א"ר יוסי בשבת אתה מהלך אחר הסיקו, ובטומאה את מהלך אחר גיפופו.

בתנור ג' אבנים ומירמי עליהון ולהניח עליהם את הקדירה, כיון שמה שהמשנה אוסרת להניח את הקדירה בתנור, מדובר דוקא בתנור גדול כשל נחתומים, אבל לתנור של בעה"ב יש דין של כירה, אבל **ובלחוד שלא ידעין מגיריית**, שהשכנות לא יידעו מזה, דהיינו כל מה שמתירים להניח את הקדירה בתנור קטן, זה דוקא לת"ח, אבל אסור לפרסם את ההיתר הזה, כדי שהע"ה לא יבאו להתיר גם בתנור של נחתומים.

כופח וכו': א"ר יוסי, בשבת אתה מהלך בכופח אחר הסיקו, כמו ששינו במשנה, שתלוי במה הסיקו אותו, **ובטומאה** שהמשנה במסכת כלים אומרת "הכופח עשאו לאפיה", שיעורו כתנור (שם הסיקו אותו כדי לבשל סופגנים, הוא מקבל טומאה), ואם עשאו לבשול, שיעורו ככירה (שם הסיקו אותו כדי לבשל ביצה קלה, הוא מקבל טומאה) **את מהלך אחר גיפופו** אחרי הפתח של הכופח, שאם הפתח מהצד - הוא עשוי לבישול, והרי הוא ככירה, ואם הפתח מלמעלה - הוא עשוי לאפיה, והרי הוא כתנור.

מכירה, ולכך **כופח שהסיקו בקש או בגבבה - הרי הוא ככירים**, שאם הוא גרוף או קטום, מותר להשאיר בו את הקדירה, ואם הסיקו **בגפת או בעצים - הרי הוא כתנור**, שאסור להשאיר בו את הקדירה, אפי' אם הוא גרוף או קטום.

גמ' תנור שהסיקוהו וכו': תני בר קפרא, אפי' לסמוך לו לתנור את הקדירה - אסור, ואומרת הגמ' שר' שמי סמך לאדירא דתנורא היה סומך את הקדירה סביבות לתנור, א"ל ר' מנא איך אתה סומך והתני בר קפרא, אפילו לסמוך לו אסור (הגמ' לא מתרצת).

אומרת הגמ' שר' מנא היה מיקל מקלל לנשייא את הנשים דשטחן בגדיהון שהיו שוטחות את הבגדים לייבוש בשבת ממול לאדירא דתנורא, שהרי זה כמבשל, וכמלפן שהרי ע"י חום התנור, הבגדים מתלבנים ומתייפים.

ר' יודן בר' ישמעאל, הורי מדוחק שבשעת הדחק מותר מיגרופ תנורא לגרוף את הגחלים מהתנור, ומיתן תלתא כפין ולתת

הלכה ג

מתני' אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל, ולא יפקיענה בסודרין, ור' יוסי מתיר. לא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתיצלה. מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן בתוך אמה של חמין, אמרו להן חכמים, אם בשבת - כחמין שהוחמו בשבת, ואסורין ברחיצה ובשתייה, ואם ביום טוב - כחמין שהוחמו ביום טוב, ואסורין ברחיצה ומותרין בשתייה.

מולייר הגרוף - שותין הימנו בשבת, אנמיכי - אף על פי שגרופה אין שותין הימנה.

גמ' ור' יוסי מתיר: תמן תנינן תפוח שריסקו ונתנו לתוך העיסה וחימצה - הרי זו אסורה, תני רבי יוסי מתיר. רבי אחא רבי אבהו בשם רבי יוסי ב"ר חנינה

הלכה ג

מתני' אין נותנין בשבת ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל שתתבשל (ביצה קשה - מתגלגלת ומסתובבת, ביצה רכה לא מתגלגלת) מחמת חום המיחם, ולא יפקיענה בסודרין וכן אסור לשפוך את הביצה על גבי בגד שהתחמם מהאש, כדי שתתבשל מחום הבגד, ור' יוסי מתיר הגמ' תבאר מדוע. וכן לא יטמיננה את הביצה בחול או באבק דרכים שהם רותחים מחמת חום השמש, בשביל שהביצה תיצלה, הגמ' תבאר מדוע. מעשה שעשו אנשי טבריא, והביאו סילון צינור של צונן בתוך האמה של חמין של חמי טבריה, כדי שיהיה להם מים חמים בשבת (את החמי טבריה עצמם לא יכולים לשתות, ולא ראויים לרחיצה, כיון שהם סרוחים), אמרו להן חכמים, אם אתם רוצים להשתמש במים בשבת, יש למים דין כחמין

שהוחמו בשבת, והם אסורין ברחיצה ובשתייה, ואם אתם רוצים להשתמש במים ביום טוב, יש למים דין כחמין שהוחמו ביום טוב, והם אסורין ברחיצה ומותרין בשתייה.

מולייר - כלי של מים, שדבוק בצידו כלי שבו מונחים גחלים, אם הוא גרוף, שותין הימנו בשבת, אבל אנמיכי זה כלי של מים, שיש לו שתי תחתיות וביניהם הגחלים מונחות, אף על פי שהיא גרופה, אין שותין הימנה. הגמ' תבאר מדוע.

גמ' ור' יוסי מתיר: אומרת הגמ' שתמן במסכת תרומות תנינן, תפוח של תרומה שריסקו ונתנו לתוך העיסה של חולין וחימצה ומחמת התפוח העיסה תפחה, הרי זו העיסה אסורה לזר באכילה, אבל תני, רבי יוסי מתיר את העיסה לזר באכילה, ומבארת הגמ' את המחלוקת, רבי אחא ורבי אבהו בשם רבי יוסי ב"ר חנינה

מה פליגין - במחמץ במימיו, אבל המחמץ בגופו, דברי הכל מותר. ר' יוסי כדעתיה, כמה דו אמר תמן אין חימוצו חימוץ ברור - כן הוא אמר הכא אין תבשילו תבשיל ברור.

תנא, אמר רבי יוחנן בר מרייא בשלא העביר ידו ממנו אבל העביר אסור. **תני** פגה שטמנה בתבן, וחררה שטמנה בגחלים - אם היו מקצתן מגולין ניטלין בשבת, ואם לאו אין ניטלין. ר' לעזר בן תדאי אומר, בין כך ובין כך תוחב בשפור או בסכין ונוטל. אתיא דרבי לעזר בן תדאי כר' שמעון, דתני לא יגרור אדם את המיטה ואת הכסא ואת הספסל ואת הקתידרה - מפני שהוא עושה חריץ, רבי

שמוחקים כל זה, ואומרים שזה נכתב כאן בטעות מהסוגיא דלעיל).

תני, פגה - תאנה שלא התבשלה באילן **שטמנה בתבן**, בשביל שתהיה ראויה לאכילה (ומדובר כאן בתבן מוקצה), או **חררה** - עוגת רצפים (עוגה שאופים אותה ע"ג גחלים) **שטמנה בגחלים** שכבר נכבו, והוא רוצה לקחת את זה בשבת, או **אם היו מקצתן מגולין**, שהוא יכול ליטלם בלי שיזיז את המוקצה, **ניטלין בשבת**, **ואם לאו אין ניטלין**. ר' לעזר בן תדאי אומר, **בין כך ובין כך**, שאין מקצתן מגולים, **תוחב בתאנה** או בעוגה, **בשפור או בסכין ונוטל**. ואומרת הגמ', **שאתיא דרבי לעזר בן תדאי, כר' שמעון** שסובר, שדבר שאינו מתכוין מותר, ולכן ר"א בן תדאי אומר, שהוא יכול לתחוב שפור בפגה ולקחת אותה, הגם שהוא מזיז מוקצה, כיון שהוא לא מתכוין לזה, **דתני שלמדנו בברייתא, לא יגרור אדם בשבת, את המיטה ואת הכסא ואת הספסל ואת הקתידרה** - כסא גדול, על גבי הקרקע, **מפני שהוא עושה חריץ**, וזה דומה לחורש, ורבי

אומרים, **מה פליגין** היכן נחלקו חכמים עם ר' יוסי, זה דוקא **במחמץ במימיו** של התפוח, שהעיסה תופחת טוב, **אבל המחמץ בגופו** של התפוח (לאחר שסחטו קודם את התפוח), **דברי הכל** גם חכמים מודים שהעיסה **מותרת**, והטעם שר' יוסי מתיר גם במחמץ במיץ של התפוח, כיון שחימוץ העיסה ע"י התפוח, אינו חימוץ טוב כ"כ, וא"כ אומרת הגמ' שר' יוסי שמתיר לתת ביצה בצד המיחם, זה **כדעתיה** ר' יוסי הולך לשיטתו, **כמה דו** שהוא **אמר תמן** במסכת תרומות, **שאינ חימוצו** של העיסה ע"י התפוח, **חימוץ ברור** חימוץ טוב כ"כ, ולכך ר' יוסי מתיר את העיסה לזר באכילה, **כן הוא אמר הכא** שיותר להניח בשבת ביצה בצד המיחם כדי שתבשיל, כיון שאין **תבשילו תבשיל ברור**, והביצה לא מתבשלת כל כך טוב, לכך ר' יוסי מתיר להניח את הביצה בצד המיחם. **(תנא, אמר רבי יוחנן בר מרייא** שכל מה שר' יוסי מתיר להניח את הביצה בצד המיחם, זה דוקא **בשלא העביר ידו ממנו** מהביצה, **אבל העביר** את ידו מהביצה, גם ר' יוסי מודה **שאסור**, כיון שזה נראה כמבשל ויש

שמעון מתיר. ר' בא בשם רב חונא, רבי חגי בשם ר' זעירה, רבי יוסה בשם רבי אילא מודין חכמים לר"ש, בכסא שרגליו משוקעות בטיט שמותר לטלטלו, כמה דאת אמר מותר לטלטלו - ודכוותה מותר להחזירו. א"ר יוסי אף אנן תנינן ניטלין בשבת, א"ר יוסה בר' בון דר"ש היא, א"ר יוסי מתניתין אמרה כן, כל הכלים אינן נגררין חוץ מן העגלה מפני שהיא כובשת, והא תנינן שביעית, אית לך מימר שביעית דר"ש?! והתנינן ר"ש אומר כל הספיחין מותרין, והכא את אמר הכן, אף על גב דר"ש מתיר בספיחי שביעית, אית ליה משום קדושת שביעית, אינו חושש לא משום שביעית, ולא משום קדושת שביעית.

אומרת הגמ', שלא יתכן לומר שהמשנה במסכת כלאים היא מדברי ר"ש, שהרי והא תנינן שלא חוששים בהטמנת הלפת והצנון משום שביעית, וכי אית לך מימר שהמשנה שכתבה שביעית, זה מדברי ר"ש?! והרי ר"ש לא אוסר בכלל ספיחי שביעית, שהרי תנינן, ר"ש אומר כל הספיחין מותרין, והכא את אמר הכן, שמשמע שרק כאן אין חשש משום שביעית, אבל באופן רגיל, חוששים לספיחי שביעית, וא"כ ע"כ שהמשנה היא מדברי חכמים, ואעפ"כ המשנה אומרת שאפשר לקחת את הצנון בשבת, וא"כ מוכח מכאן, שגם לחכמים מותר ליטול את הכסא מהטיט בשבת. חזרת הגמ' ואומרת, שזה לא הוכחה, ובאמת יכול להיות שהמשנה היא מדברי ר"ש, ואף על גב דר"ש מתיר בספיחי שביעית, אבל אית ליה משום קדושת שביעית, שיצטרכו לאכול את הספיחים בקדושת שביעית, לפני זמן הביעור, ויש בזה איסור סחורה, וע"ז המשנה אומרת, שהמטמין את הלפת, אינו חושש לא משום שביעית, ולא משום קדושת שביעית, וא"כ יכול להיות שלחכמים, באמת אסור לקחת את הלפת בשבת, כיון שהוא עושה גומא, וכן

שמעון מתיר, כיון שהוא לא מתכוין לעשיית החרץ. ר' בא בשם רב חונא, ורבי חגי בשם ר' זעירה, ורבי יוסה בשם רבי אילא אומרים, שמודין חכמים לר"ש, בכסא שרגליו משוקעות בטיט, שמותר לטלטלו ולהגביה אותו ממקומו בשבת (הגם שע"ז יהיה שם גומא, ויוזז קצת טיט), כיון שהוא לא מוזז בידיים את העפר ממקומו, ואומרת הגמ' כמה דאת אמר שמותר לטלטלו, ודכוותה כך מותר להחזירו, הגם שכשהוא מחזיר את זה לגומא, זו קצת טיט, א"ר יוסי אף אנן נמי תנינן, שמותר ליטול את הכסא שרגליו משוקעות בטיט בשבת, שלמדנו במשנה (במסכת כלאים), שאם הוא טמן צנון או לפת בקרקע כדי לשמור על טריותם, הם ניטלין בשבת, הגם שהוא עושה גומא, ולכאור' המשנה הולכת גם כחכמים, א"ר יוסה בר' בון, יתכן שהמשנה מדברי ר"ש היא, אבל חכמים נחלקים על זה. וא"ר יוסי שמתניתין אמרה כן שחכמים אוסרים, שהרי למדנו במשנה (במסכת ביצה) כל הכלים אינן נגררין על גבי הקרקע כיון שזה עושה חריץ, חוץ מן העגלה מפני שהיא כובשת, משמע אבל לעשות בור חכמים אוסרים. אבל

לא יטמיננה בחול וכו': תמן אמרין, חמה מותרת תולדת חמה אסורה, רבנן דהכא אמרין, בין חמה בין תולדת חמה מותרת. מתניתין פליגא על רבנן דהכא, לא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה, שנייא היא שהוא עושה חריץ, אילו אמר בקמה יאות. מתניתא פליגא על רבנן דתמן, דתני רשב"ג אומר, מגלגלין ביצים על גב גג של סיד רותח, ואין מגלגלין ביצים על גבי עפר רותח, מה עבדין לה רבנן דתמן? פתרין לה חלוקין על רשב"ג. על דעתין דרבנן דתמן - מעשה שעשו אנשי טבריא, ועל דעתין דרבנן דהכא - סלקת מתניתין כמעשה שעשו אנשי טבריא.

מעשה שעשו אנשי טבריא וכו': תני בראשונה היו סותמין את הקמין מערב שבת

רותח מחום השמש, ואין מגלגלין ביצים על גבי עפר רותח, כיון שהוא עושה חריץ, בכל אופן רשב"ג אומר מפורש שמותר לבשל את הביצה בגג שהוחם בשמש, וא"כ מה עבדין לה מה יעשו רבנן דתמן חכמי בבל עם דברי רשב"ג? מתרצת הגמ' שחכמי בבל פתרין לה אמרו, שחכמים חלוקין על רשב"ג, והם סוברים כחכמים. ואומרת הגמ' שעל דעתין דרבנן דתמן לשיטת חכמי בבל, מובן מה שבמעשה שעשו אנשי טבריא חכמים אסרו להם את הסילון, כיון שחמי טבריה זה כמו תולדת החמה, אבל ועל דעתין דרבנן דהכא אבל לחכמי א"י ק' מדוע חכמים אסרו לאנשי טבריה את הסילון? מתרצת הגמ' שאומנם החכמים אסרו לאנשי טבריה את הסילון, אבל סלקת מתניתין עלה להלכה כמעשה שעשו אנשי טבריא, הגם שהחכמים נחלקו עליהם.

מעשה שעשו אנשי טבריא וכו': תני, בראשונה בתחילה היו הבלנים סותמין את הקמין את הנקבים שיוצא משם חום האש למי המרחץ - מערב שבת,

אסור לקחת את הכיסא מהטיט, כיון שהוא עושה גומא.

לא יטמיננה בחול וכו': אומרת הגמ' שתמן בבבל אמרין, חמה מותרת מותר לבשל בשמש, אבל תולדת חמה אסורה, אסור לבשל בדבר שהתחמם מחום השמש, ורבנן דהכא וחכמי א"י אמרין, בין חמה בין תולדת חמה - מותרת, שואלת הגמ' שלכאור' מתניתין פליגא על רבנן דהכא, שהרי למדנו במשנה **לא** יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה, ולכאור' האיסור הוא כיון שאסור לבשל בתולדת החמה? מתרצת הגמ' שיתכן שמותר לבשל בתולדת החמה, ושנייא היא וכאן זה שונה, והאיסור להטמין את הביצה בחול הוא, מפני שהוא עושה חריץ בקרקע, ואילו המשנה היתה אמרת שאסור להטמין בקמה (שאין בזה משום חורש) שהוחם בשמש, יאות היה לך ראייה שאסור לבשל בתולדת השמש. שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רבנן דתמן על חכמי בבל, דתני, רשב"ג אומר, מגלגלין ביצים על גב גג של סיד

- ונכנסים ורוחצין בשבת, נחשדו להיות ממלין אותו עצים מערב שבת - והיא דליקה והולכת בשבת, ואסרו להן רחיצה והתירו להן זיעה, נחשדו להיות נכנסין ורוחצין ואמרו מזיעין היינו, ואסרו להן רחיצה וזיעה, היו שם שתי אמבטיות אחת של מתוקין ואחת של מלוחין - נחשדו להיות מגלין את הנסרין ורוחצין במתוקין, והן אומרים במלוחין רחצנו, ואסרו להן את הכל, כיון שנתגדרו היו מתירין להן והולכין מתירין להן והולכין - עד שהתירו להן מי מערה וחמי טבריא, ולא התירו הבאת לונטיות, ומי התיר הבאת לונטיות? רבי חנינא בן עקיבה, דתני ג' דברים התיר ר' חנינא בן עקיבה, התיר עצה שְׁפִיָּם, והתיר כצוצרה, והתיר

ובחמי טבריא, אבל ולא התירו להם הבאת לונטיות להביא מגבות מהבית, כיון שיש חשש שמא לאחר שיתנגבו, יסחטו אותם. ואומרת הגמ' ומי התיר הבאת לונטיות? רבי חנינא בן עקיבה, דתני, ג' דברים התיר ר' חנינא בן עקיבה, התיר עצה שְׁפִיָּם, שאם טמנו פירות בְּעֵצָה (פסולת של קטניות) לחה מחמת הטל, הפירות לא הוכשרו לקבל טומאה, כיון שהטומנים לא מעוניינים בטל, ומה שהם לא המתינו שהטל תתייבש, זה מכיון שהם ממהרים לעבודתם. והתיר כצוצרה, דהיינו הרי אסור להוריד דלי מהבית לים כדי לשאוב מים, שהרי הים הוא כרמלית, ואסור להכניס מכרמלית לרה"י, אלא א"כ הוא עשה מחיצה עשרה, שדרך זה הוא מעלה את המים, כיון שאומרים גוד אחית מחיצה, וכאילו המחיצה מגיעה עד למים, ור' חנינא בן עקיבה התיר גם לעשות חור בשיעור של ד' טפחים בקרקעית המרפסת שהיא באורך ורוחב של ד' אמות - שזה כ"ד טפחים, כיון שיש לכל צד מהחור י' טפחים, וא"כ אומרים כוף וגוד, דהיינו מסתכלים על קרקעית המרפסת כאילו היא כפופה כלפי מטה, ויש כאן מחיצה של י' טפחים. והתיר

ונכנסים ורוחצין בשבת במים שהוחמו מערב שבת, אבל א"כ נחשדו הבלנים להיות ממלאין אותו את התנור בעצים מערב שבת, והיא דליקה והולכת ומחממת את המים בשבת, וא"כ יש חשש שיחתו בגחלים, ולכך אסרו להן את הרחיצה בחמים, והתירו להן את הזיעה, אבל נחשדו האנשים להיות נכנסין ורוחצין, ואם היו שואלים אותם מה עשיתם במרחץ, הם אמרו שרק מזיעין היינו, ולכך חכמים אסרו להן את הרחיצה ואת הזיעה, אבל עדיין היה מותר לרחוץ בחמי טבריה עצמם, והיו שם שתי אמבטיות, אחת של מים מתוקין מים רגילים, ואחת של מים מלוחין מחמי טבריה, ונחשדו האנשים להיות מגלין את הנסרין שכיסו בהם את המים הרגילים, והיו רוחצין במים המתוקין, ואם היו שואלים אותם כיצד התרחצתם? הן היו אומרים, שבמלוחין רחצנו, ולכך חכמים אסרו להן את הכל, גם לרחוץ בחמי טבריה, אבל כיון שנתגדרו מהאיסור, היו מתירין להן והולכין, מתירין להן והולכין, עד שהתירו להן לרחוץ במי מעיין הנמצא במערה אפי' אם הם מים חמים,

הבאת לונטיות, תמן תנינן הרוחץ במערה או במי טבריא - מסתפג אפילו בעשר לונטיות, ולא יביאם בידו? שמואל אמר מה יעביד הדין סבורא דלא יליף ולא שימש, והדא מתניתין קודם עד שלא התירו הבאת לונטיות. רבי ירמיה ורבי זעירא, רב יהודה בשם שמואל רבי התיר לונטיות.

תני אין משתטפין לא בחמין ולא בצונן, א"ר יודא בר פזי ודא מתניתא קודם - עד שלא התירו חכמים חמי טבריא, דתני הרוחץ בחמי טבריא, הוא מזלף על עצמו, אבל אחרים לא יזלפו לו, ר"ש בן מנסיא אומר אף הוא לא יזלף על עצמו - מפני שהוא מרבה את ההבל, ומכבד את הקרקע. ר' אחא בר יצחק עאל מיסחי עם בא בר ממל בטרים בר יטסס, חמא חד בר נש מזלף על גרמיה,

תני, אין משתטפין מתקלחים בשבת, לא בחמין ולא בצונן, א"ר יודא בר פזי ודא מתניתא הברייתא הזאת נכתבה קודם, עד שלא התירו חכמים לרוחץ בחמי טבריא, אבל אחרי שהתירו לרוחץ בחמי טבריה, מותר להתקלח בין בחמי טבריה, ובין בצונן, דתני, הרוחץ בחמי טבריא, לא רק שמותר לרוחץ במים כשהם מכונסים בקרקע, אלא הוא מזלף (שופך) על עצמו אם ירצה, אבל אחרים לא יזלפו לו, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול, ור"ש בן מנסיא אומר, אף הוא לא יזלף על עצמו, מפני שהוא מרבה את ההבל (אדים), והרי אסור להזיע גם לא בחמי טבריה, וכן (אם הוא מזלף על עצמו) הוא מכבד ומיישר את הקרקע, כדי שיהיה לו נוח לרוחץ, ועובר על אשוויי גומות, ולכך התירו לרוחץ רק במים המכונסים בקרקע. ואמרת הגמ' שר' אחא בר יצחק עאל מיסחי נכנס לרוחץ (ביום חול) עם ר' בא בר ממל, בטרים - במרחץ של בר יטסס, ור' בא בר ממל חמא חד בר נש ראה אדם אחד שהוא מזלף על גרמיה, שופך על

הבאת לונטיות להביא מגבת למרחץ. שואלת הגמ' והרי תמן (לקמן) תנינן, הרוחץ במי מערה או בחמי טבריא, מסתפג אפילו בעשר לונטיות מגבות, אבל ולא יביאם בידו, וא"כ מוכח דלא כר' חנינא בן עקיבה? מתרצת הגמ' שמואל אמר, מה יעביד הדין סבורא מה שואל אותו תלמיד דלא יליף שלא למד גמרא ולא שימש ת"ח, ואולי צ"ל 'דיליף ולא שימש' דהיינו שאותו תלמיד למד את המשנה, אבל הוא לא שימש ת"ח, שהוא שואל שאלות לא נכונות, והרי הדא מתניתין נשנתה קודם לפני עד שלא התירו הבאת לונטיות, ורק עכשיו ר' חנינא התיר להביא מגבת למרחץ. ורבי ירמיה ורבי זעירא, ורב יהודה בשם שמואל אומרים, שרבי התיר להביא לונטיות למרחץ, שהרי למדנו בברייתא (הובא בבבלי); אמר רבי, כשהיינו לומדים תורה אצל רבי שמעון בתקוע, היינו מעלין שמן ואלונטית מגג לגג, ומגג לחצר, ומחצר לחצר, ומחצר לקרפף, ומקרפף לקרפף אחר, עד שהיינו מגיעין אצל המעייץ שהיינו רוחצין בו.

א"ל כזה אסור בשבת - מפני שהוא מרבה את ההבל, ומכבד את הקרקע. ר' אבהו חורנין מזלפין - ונפל עליו, והוא אמר והא. רבי לוונטי עאל מיסחי עם ר' יונה חמא חד בר נש מזליף על גרמיה, א"ל לית אנן צריכין חששין ליחידייא.

ר' יצחק רובא עאל מיסחי עם רבי, א"ל מהו מיתן צלוחיתא גו עגלתא? א"ל תבא גו נטלא - היא נעשית ככלי שני.

ר' יעקב בר אידי בשם רבי יהושע בן לוי, שואלין הלכות המרחץ - בבית המרחץ, והלכות בית הכסא - בבית הכסא, כהדא רבי שמעון בן אלעזר עאל מיסחי עם רבי מאיר, אמר ליה מהו לקנח? אמר ליה אסור, מהו להדיח? אמר ליה אסור. ולא כן שמואל שאיל לרב מה לענות אמן במקום מטונף? והוא אמר אסור,

טבריה בתוך כלי, שאז היא נעשית ככלי שני, ושם תתן את הצלוחית שמן שתתחמם, אבל בריכת המים היא ככלי ראשון, ואסור לבשל בה.

ר' יעקב בר אידי אמר בשם רבי יהושע בן לוי, שואלין הלכות הנוגעות לבית המרחץ - בבית המרחץ, והלכות הנוגעות לבית הכסא - בבית הכסא, הגם שאסור ללמוד במקומות האלה, וזה כהדא כאותו מעשה שהיה, שרבי שמעון בן אלעזר עאל מיסחי נכנס לרחוץ (בשבת בחמי טבריה) עם רבי מאיר, ורשב"א אמר ליה לר"מ מהו לקנח האם מותר להתנגב במגבת? ור"מ אמר ליה אסור, ורשב"א שאל את ר"מ מהו להדיח את קרקעית בית המרחץ? ואמר ליה אסור, משום אשוויי גומות, וכל זה היה בבית המרחץ, וא"כ מוכח מכאן שמותר לשאול בבית המרחץ שאלות הנוגעות לבית המרחץ. שואלת הגמ' וכי לא כן היה, ששמואל שאיל לרב, מה לענות אמן במקום המטונף, האם זה כמו שהוא מברך ואסור, או לא? והוא רב אמר שאסור,

עצמו מים, וא"ל ר' בא בר ממל לר' אחא בר יצחק, שבזה דבר אסור לעשות בשבת (אפי' בחמי טבריה), מפני שהוא מרבה את ההבל, ומכבד את הקרקע, דהיינו שההלכה כר"ש בן מנסיא, אבל ר' אבהו, חורנין אחרים היו מזלפין עליו (בשבת מחמי טבריה) וכשהמים היו נפלים עליו, והוא אמר והא - לשון של שמחה, דהיינו ר' אבהו הקיל יותר מת"ק, וכן רבי לוונטי עאל מיסחי נכנס לרחוץ (בשבת בחמי טבריה) עם ר' יונה, ור' יונה חמא חד בר נש ראה אדם אחד שהוא מזליף על גרמיה - עצמו, א"ל ר' יונה לר' לוונטי לית אנן צריכין חששין ליחידייא, אנחנו לא צריכים לחשוש לדעת יחיד, ואין הלכה כמו הברייתא, אלא גם אחרים יכולים לזלף את המים, ואין בזה חשש.

ר' יצחק רובא הגדול, עאל מיסחי נכנס לרחוץ (בשבת בחמי טבריה) עם רבי, וא"ל ר' יצחק מהו מיתן צלוחיתא האם מותר לתת את הצלוחית שמן, בגו עגלתא בתוך בריכת המים של החמי טבריה? ורבי א"ל שזה אסור, אלא תבא גו נטלא תביא מים מהחמי

ואסור דאמרית לך - אסור? אשכח תני שואלין הלכות המרחץ במרחץ, והלכות הכסא בבית הכסא.

אם ביו"ט כחמין שהוחמו ביו"ט וכו': חמין שהוחמו ביו"ט, וכן חמין שהוחמו מע"ש לשבת, רב ושמואל חד אמר מרחיץ בהן פניו ידיו ורגליו, וחרנה אמר מרחיץ בהן כל גופו איברים איברים, ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא, מן מה דתני שמואל מרחיץ בהן פניו ידיו ורגליו, הוי רב דו אמר מרחיץ בהן כל גופו איברים איברים. חד פילוסופיוס שאל לבר קפרא, אבלט שאל ללוי סריסא, מותר לשתות ואסור לרחוץ? א"ל אם תראה סריס מחבק עם אשתך - שמא אינו רע לך? א"ל אין, א"ל ומכי הוא לה כלום? אמר לו שלא תתפריץ, אמר ליה והכא שלא יתפרצו, כיון שיצא, אמרו לו תלמידיו - רבי! לזה דחיתה בקנה, לנו מה את משיב? אמר להם והלא כבר נאמר [שמות יב] אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבָדוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם.

פילוסופיוס חכם מחכמי אומות העולם שאל לבר קפרא, וכן אבלט (חכם נכרי) שאל ללוי סריסא השקש (כמו סריסי המלך), מדוע מותר לשתות חמין שהוחמו ביו"ט ואסור לרחוץ בהם, והרי זה גם הנאת הגוף? א"ל לוי לאבלט, אם תראה סריס מחבק עם אשתך - שמא אינו רע לך? הרי ודאי שירע לך, א"ל אבלט אין ודאי שירע לי, א"ל לוי לאבלט ומכי הוא לה כלום, וכי הסריס יכול לעשות איזה דבר לאשתך? וא"כ מדוע ירע לך? אמר לו אבלט שאני מקפיד על זה, בשביל שאשתי לא תתפריץ, אמר ליה לוי, והכא מה שחכמים אסרו לרחוץ בחמים שהוחמו ביו"ט, זה ג"כ בשביל שלא יתפרצו לחמם שלא לצורך יו"ט, וכיון שאבלט יצא, אמרו לו תלמידיו ללוי, רבי! לזה דחיתה בקנה, אבל לנו מה את משיב, ומדוע באמת אסור לרחוץ בחמים שהוחמו ביו"ט? אמר להם והלא כבר נאמר אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבָדוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם, דהיינו

ואמר רב לשמואל ואסור דאמרית לך מה שאמרתי לך 'שאסור' אסור לומר את זה במקומות המטונפים, וא"כ מוכח שאסור לומר הלכות במקומות המטונפים, הגם שזה שייך למקומות המטונפים? מתרצת הגמ' שריב"ל אשכח מצא ברייתא דתני, שואלין הלכות המרחץ במרחץ, והלכות הכסא בבית הכסא, ולכך ריב"ל התיר.

אם ביו"ט כחמין שהוחמו ביו"ט וכו': אומרת הגמ' שמים חמין שהוחמו ביו"ט, וכן חמין שהוחמו מע"ש לשבת, רב ושמואל נחלקו כיצד מותר לרחוץ בהם, וחד אמר שמרחיץ בהן רק פניו ידיו ורגליו, וחרנה אמר שמרחיץ בהן כל גופו אבל לא כאחד, אלא איברים איברים, ואומרת הגמ' שלא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא מי אמר מה, אבל מן מה דתני שמואל, מרחיץ בהן פניו ידיו ורגליו, א"כ הוי רב דו הוא אמר, שמרחיץ בהן כל גופו איברים איברים. אומרת הגמ' שחד

מולייר הגרוף שותין ממנו בשבת: הא אם אינו גרוף לא, אמר ר' שיין מפני שהגחלים נוגעות בגופו. אמר ר' חנינה בריה דר' הילל מפני שהרוח נכנסת בגופו - והגחלים בוערות, אמר רבי יוסי בר' בון מפני שהוא עשוי פרקים פרקים - הוא מתיירא שמא נתאפל דיבוקו והוא מוסיף מים.

אנטיכי אף על פי שגרופה, אין שותין ממנה: רבי חנינה רבי יוסי ר' אחא, אבא בר בר חנא בשם רבי יוחנן מפני שהיא מתחממת מכתליה, רבנן דקיסרין רב הונא בשם רב אם היתה גרופה ופתוחה מותר.

שכאן זה שונה, **מפני שהוא** המולייר עשוי **פרקים פרקים** דהיינו הכלי שבו מונחות הגחלים מולחם למולייר, ואם הוא ישתה את המים שבמולייר (ויגמר המים), א"כ הוא **מתיירא שמא נתאפל** יתקלקל דיבוקו מחמת חום הגחלים, והוא מוסיף מים.

אנטיכי אף על פי שגרופה, אין שותין ממנה: מסבירה הגמ' מדוע? **רבי חנינה ורבי יוסי ור' אחא, ואבא בר בר חנא בשם רבי יוחנן** אומרים, **מפני שהיא** המים מתחממת **מכתליה**, שהרי החלל שבו נמצאים הגחלים אטום ולא יוצא החום משם, ולכך לא מועיל מה שהוא גרף את הגחלים ממנה. ולכך **רבנן דקיסרין** חכמי קיסריה, **ורב הונא בשם רב אמרו, שאם** האנטיכי **היתה גרופה ופתוחה** דהיינו שהוא פתח פתח בין התחתיות (במקום שהגחלים נמצאים), א"כ יהיה **מותר** לשתות מהאנטיכי.

מותר לעשות ביו"ט רק דבר שהוא שווה לכל נפש, אבל רחיצה שזה לא שווה לכל נפש אלא רק למפונקים, לכך אסור לרחוץ ביו"ט, ואבר אבר מותר, כיון שכלפי כל אבר בפני עצמו, זה שווה לכל נפש.

מולייר הגרוף שותין ממנו בשבת: משמע **הא אם אינו גרוף, לא יכולים** לשתות ממנו, ומדוע זה לא בקדירה ששכחו אותה ע"ג כירה שאינה גרופה, שמותר לאכול את התבשיל? **אמר ר' שיין** שכאן זה שונה, **מפני שהגחלים נוגעות בגופו** של המולייר, ולכך זה אסור, **אמר ר' חנינה בריה דר' הילל** שכאן זה שונה, **מפני שהרוח נכנסת בגופו** – והגחלים **בוערות**, דהיינו יש נקבים בכלי שבו מונחות הגחלים כדי שהרוח תלבה את הגחלים, ולכך יש חשש שמא הוא בעצמו יבוא ללבות את הגחלים, ולכך חכמים אסרו לשתות מהמולייר. **אמר רבי יוסי בר' בון**

הלכה ד

מתני' מיחם שפינהו, לא יתן לתוכו מים צוננין בשביל שייחמו, אבל נותן הוא לתוכו ולתוך הכוס כדי להפשירן.

גמ' אבל נותן הוא לתוכו וכו': רבי בא בר בריה דר' חייא בר בא, ר' חייא בשם ר' יוחנן לא שנו אלא לתוך הכוס, הא לתוכו לא. א"ר מנא קשייתה קומי ר' בא, לא תני ר' יוחנן על סיפא, לא תני על רישא בשביל שייחמו הא להפשירן לא? אתא רבי בא בר כהנא רבי חייא בר אשי בשם רב, אם לחממן - אסור, אם להפשירן מותר. תני נותנין חמין לתוך צוננין, אבל לא צוננין לתוך חמין כדברי בית שמאי, ובית הלל אומר בין חמין לתוך צוננין, בין צוננין לתוך חמין מותר, במה דברים אמורים

הלכה ד

מתני' מיחם שפינהו מהאש, לא יתן לתוכו מעט מים צוננין בשביל שייחמו מחמת חום המים הרותחים הנמצאים במיחם, כיון שכלי ראשון מבשל, אבל נותן הוא הרבה מים לתוכו לתוך המיחם, או לתוך הכוס כדי להפשירן, מחמת חום המים הרותחים הנמצאים במיחם. **גמ'** אבל נותן הוא לתוכו וכו': רבי בא בר בריה דר' חייא בר בא, ור' חייא בשם ר' יוחנן אומרים, שלא שנו שמותר לתת מים צוננים, אלא לתוך הכוס, כיון שהוא כלי שני, אבל הא לתוכו לתוך המיחם - לא יתן אפי' הרבה מים, דהיינו ר' יוחנן לא גרס בסיפא "אבל נותן הוא לתוכו" אלא ר' יוחנן גרס רק "אבל נותן הוא לתוך הכוס". שואלת הגמ' א"ר מנא קשייתה קומי הקשייתי לפני ר' בא, שאפי' אם לא תני ר' יוחנן על סיפא "אבל נותן הוא לתוכו", אבל וכי ר' יוחנן לא תני על רישא "בשביל שייחמו" שמשמע הא

לתת הרבה מים כדי להפשירן, המשנה לא אסרה, וא"כ מדוע ר' יוחנן אוסר? ואומרת הגמ' שכאשר אתא רבי בא בר כהנא הוא אמר בשם רבי חייא בר אשי בשם רב, שאם הוא נותן מעט מים כדי לחממן - אסור, אבל אם הוא נותן הרבה מים, כדי להפשירן מותר, ואפי' אם הוא נותן למיחם עצמו. וכן תני, נותנין מים חמין לתוך הצוננין, אבל לא צוננין לתוך החמין כיון שתתאה גבר (מה שנמצא למטה הוא מתגבר), ולכך הוא יכול לתת מעט מים חמים לתוך הצונן, כיון שהמים הצוננים הנמצאים למטה מקררים מיד את המים החמים שהוא שופך עליהם, אבל אסור לתת אפי' הרבה מים קרים לתוך המים החמים, כיון שעד שהמים הקרים יקררו את המים החמים, בינתיים המים החמים הנמצאים למטה יחממו את המים הקרים, וזה כדברי בית שמאי, אבל ובית הלל אומרים, שבין חמין לתוך צוננין, ובין צוננין לתוך חמין מותר, ואומרת הברייתא במה דברים אמורים שב"ה מתירים, זה

בכוס, אבל באמבטי - חמין לתוך צונן מותר, וצונן לתוך חמין אסור, ורבי שמעון בן מנסיא מתיר, אתיא דרב - כרבי שמעון בן מנסיא, רבי יוחנן - כרבי יוחנן בן נורי, תני רבי יוחנן בן נורי אומר, ממלא הוא אדם חבית של מים ונותנה כנגד המדורה, לא בשביל שתיחם, אלא בשביל שתפיג צינתה, יורד הוא אדם וטובל בצונן, ועולה ומתחמם כנגד המדורה דברי ר"מ, וחכמים אוסרין, יאות א"ר מאיר, ומה טעמון דרבנן? יבא כ"י דמר רבי זעירא בשם רב יהודה מותר להפשיר במקום שהיד שולטת, ואסור להפשיר במקום שאין היד שולטת. במקום שאין היד שולטת עד איכן? רבי יודה בר פזי רבי סימון בשם רבי יוסי בר חנינא עד שיהא נתון ידו לתוכה והיא נכוית. הכל מודים בכלי שני שהוא מותר, מה בין כלי ראשון מה

שהיד שולטת להישאר שם במקום (כיון שבאותו המקום המים לא יכולים להתחמם ולהגיע ליד סולדת), אבל ואסור להפשיר במקום שאין היד שולטת להישאר שם, אלא היא סולדת לאחור, ואפי' אם הוא מתכוין לקחת את המים לפני שהם יתחממו ויגיעו לכדי שהיד סולדת בו, כיון שחוששים שמא הם יתחממו לכדי יד סולדת, ויבוא לידו חילול שבת, ולכך חכמים אוסרים לשבת כנגד המדורה לאחר שרחץ במים, כיון שחוששים שמא המים שעל גופו יתחממו לכדי שהיד סולדת בהם. שואלת הגמ' במקום שאין היד שולטת עד איכן עד כמה חום יהיה באותו המקום ויהיה אסור לתת שם את המים כדי להפשיר אותם? מתרצת הגמ' רבי יודה בר פזי ורבי סימון בשם רבי יוסי בר חנינא אומרים, עד כדי שיהא נתון ידו לתוכה לתוך אותו המקום והיא נכוית. ואומרת הגמ' הרי הכל מודים בכלי שני שהוא מותר לתת שם מים צוננים כדי לחמם אותם במים החמים, וא"כ שואלת הגמ' מה החילוק בין כלי ראשון שאסור לתת שם מים קרים, ומה

דוקא בכוס, שהוא כלי שני, אבל באמבטי שהוא כלי ראשון, חמין לתוך צונן מותר, וצונן לתוך חמין אסור, ורבי שמעון בן מנסיא מתיר, אפי' לשפוך צונן לתוך החמים, אם הוא שופך הרבה מים צוננים שהם לא יבואו לידו יד סולדת, וא"כ אתיא דברי רב - כרבי שמעון בן מנסיא, ואומרת הגמ' שרבי יוחנן אמר את דבריו כהברייתא המביאה את דברי רבי יוחנן בן נורי, דתני רבי יוחנן בן נורי אומר, ממלא הוא אדם חבית של מים ונותנה כנגד המדורה, אבל לא בשביל שתיחם, אלא בשביל שתפיג צינתה, וכן יורד הוא אדם וטובל בצונן, ועולה ומתחמם כנגד המדורה דברי ר"מ, וחכמים אוסרין, וכמו שחכמים אוסרים לתת את החבית כנגד המדורה כדי להפשיר אותה, כך ר' יוחנן אומר שאסור לתת את המים במיחם כדי להפשיר אותם. שואלת הגמ' לכאן יאות א"ר מאיר, ומה טעמון דרבנן שאוסרים? מתרצת הגמ' יבא יהיה בזה כ"י כמו מה דאמר רבי זעירא בשם רב יהודה, שמותר להפשיר במקום שהוא לא כ"כ חם,

בין כלי שני? אמר רבי יוסי כאן הוה שולמית וכאן אין הוה שולמית, אמר רבי יונה כאן וכאן אין הוה שולמית, אלא עשו הרחק לכלי ראשון ולא עשו הרחק לכלי שני. אמר רבי מנא ההן פינכא דאורזא מסייע לאבא, ההן פינכא דגרסין מסייע לאבא, דאת מפני ליה מן אתר לאתר ועד כדון הוא רתח.

הלכה ה

מתני' האילפס והקדירה שהעבירן מרותחין - לא יתן לתוכן תבלין, אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי, רבי יהודה אומר לכלל הוא נותן, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר.

ליה מן אתר לאתר שאתה מפנה את התבשיל מכלי לכלי, ועד כדון ועדיין הוא נשאר רתח, וא"כ מוכח שגם כלי שני הוא רותח, אלא שחכמים גזרו בכלי ראשון ולא בכלי שני.

הלכה ה

מתני' האילפס (קדירה מחרס) והקדירה (עשויה ממתכת) שהעבירן מרותחין מהאש, לא יתן לתוכן תבלין, כיון שכלי ראשון מבשל אפי' לאחר שהורידו אותו מהאש, אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי זה הכלים ששופכים לשם את התבשיל (כיון שכלי שני לא מבשל), רבי יהודה נחלק ואומר שכלי ראשון לא מבשל, ולכך לכלל הוא נותן תבלין, אפי' לקדירה לאחר שהורידו אותה מהאש, חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר, כיון שאם יש בתבשיל חומץ או ציר, זה מסייע לבישול, ואז הקדירה מבשלת גם לאחר שהורידו אותה מהאש.

בין כלי שני שמוותר לתת שם מים קרים? מתרצת הגמ' אמר רבי יוסי, שיש הבדל בדרגת החום, שהרי כאן בכלי שני הוה שולטת והיא יכולה להיות בכלי כיון שהמים לא חמים כ"כ, ולכך המים הנמצאים שם לא מחממים את המים הצוננים, וכאן בכלי ראשון שהמים חמים מאוד, ואין הוה שולטת, א"כ המים החמים מחממים את המים הצוננים, אבל אמר רבי יונה שבאמת אין הבדל בדרגת החום, וכאן וכאן אין הוה שולטת, ופעמים שהמים הנמצאים בכלי שני הם מאוד חמים (כדי שהיד סולדת בהם), אלא חכמים עשו הרחקה לכלי ראשון אטו שזה יהיה על האש (מן התורה איסור בישול הוא רק על האש ממש, וגם בכלי ראשון זה רק גזירה מדרבנן), אבל ולא עשו הרחקה לכלי שני. אמר רבי מנא ההן פינכא דאורזא תבשיל של אורז, זה מסייע לאבא שלי - לר' יונה, וכן ההן פינכא דגרסין - תבשיל של גריסים, זה מסייע לאבא שלי - לר' יונה, דאת מפני

גמ' מהו ליתן תבלין מלמטה ולערות עליהן מלמעלה? רבי יונה אמר אסור, דעירווי ככלי ראשון הוא, ר' יוסי אמר מותר, עירווי לאו ככלי ראשון הוא. חייליה דרבי יונה מן הדא, אחד שבישל בו ואחד שעירה לתוכו רותח, אמר ר' יוסי תמן כלי חרס בולע - תבלין אינן מתבשלין. התיב רבי יוסי בר' בון, והתני אף ככלי נחושת כן, אית לך מימר כלי נחושת בולע?! מהו לערות עם הקילוח? אמר רבי חנינה בריה דרבי הלל מחלוקת רבי יונה ורבי יוסי. רבי יצחק בר גופתא בעא קומי רבי מנא, עשה כן בשבת חייב משום מבשל? עשה כן בבשר וחלב חייב משום מבשל? אמר ליה כיי דמר רבי זעירא איזו חלוט ברור, כל שהאור מהלך תחתיו, וכא איזהו תבשיל ברור - כל שהאור מהלך תחתיו.

והתבלין לא מתבשל? (הגמ' נשארת בקושיא). שואלת הגמ' לשיטת ר' יונה מהו לערות לשפוך תבלין עם הקילוח, היינו במקום שהקילוח היה מרחוק, האם הוא יכול לתת את התבלין כיון שזה נצטנן בינתיים, או שגם בזה ר' יונה אוסר? אמר רבי חנינה בריה דרבי הלל שזה גם כעירווי, ולכך גם בזה יש את המחלוקת בין רבי יונה ורבי יוסי. רבי יצחק בר גופתא בעא שאל קומי לפני רבי מנא, מה הדין אם הוא עשה כן בשבת שהוא נתן תבלין בכלי ראשון, האם הוא חייב על זה חטאת או סקילה משום מבשל? או אם הוא עשה כן בבשר וחלב, האם הוא חייב מלקות משום מבשל? אמר ליה שהוא יהיה פטור, וזה כיי כמו דאמר רבי זעירא לעניין הפרשת חלה איזו חלוט ברור שהיא פטורה מן החלה? דוקא כל שהאור האש מהלך תחתיו, וא"כ גם כאן איזהו תבשיל - בישול ברור שיהיו חייבים על זה, דוקא כל שהאור מהלך תחתיו, אבל כלי ראשון זה רק גזירה מדרבנן.

גמ' שואלת הגמ' מהו ליתן תבלין מלמטה בכלי ואח"כ לערות עליהן מלמעלה מכלי ראשון, רבי יונה אמר שזה אסור, כיון דעירווי מכלי ראשון על גבי תבלין, זה ככלי ראשון הוא, אבל ר' יוסי אמר שזה מותר כיון שעירווי זה לאו ככלי ראשון הוא. ואומרת הגמ' שחייליה כוחו והוכחתו של דרבי יונה הוא מן הדא, שלמדנו במשנה (במסכת זבחים לעניין שבירת כלי חרס שבישלו בו קדשים), אחד כלי חרס שבישל בו קדשים ואחד שעירה ששפך לתוכו קדשים רותחים, שצריך לשבור אותם, וא"כ מוכח מכאן שעירווי מבשל ככלי ראשון, וק' מכאן על ר' יוסי? אמר לך ר' יוסי, שתמן מדובר לעניין הכלי חרס עצמו, שהוא בולע כיון שיש בו חללים, אבל התבלין אינן מתבשלין ע"י עירווי מכלי ראשון, התיב רבי יוסי בר' בון, והתני אף בכלי נחושת כן, שאפי' אם רק שפכו לתוכו רותח, שצריך לעשות לו מְרִיקָה ושטיפה, וכי אית לך מימר וכי אתה יכול לומר שכלי נחושת בולע

חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר: על דעתיה דרבי יודה מלח כציר, יין כחומץ.

הלכה ו

מתני' אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן, ואם נתנו מבעוד יום מותר, ואין ניאותין ממנו - לפי שאינו מן המוכן.

גמ' רבי חגי בעי כבה מבעוד יום ונתודע לו משחשיכה? חברייא בעו כבה בשבת זו ונתודע לו בשבת הבאה? אמר רבי יוחנן אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו - אלא דבר אחד בלבד. התיב ר' אלעזר הרי שמן בנר - הרי בעינו הוא ואינו בהכנו? לכך נתנו משעה ראשונה שיכלה בנר. התיב ריש לקיש הרי חיטין

חברייה בני הישיבה בעו שאלו, מה הדין אם כבה הנר בשבת זו, ונתודע לו רק בשבת הבאה, שהנר כבה בשבת הקודמת, ונשאר שמן בנר, האם הוא יכול להשתמש בשמן, או שכיון שהוא הקצה את השמן לנר, והוא לא ידע שנשאר שמן, השמן הזה הוא מוקצה? מתרצת הגמ' שהיות ואמר רבי יוחנן שאין לך דבר שהוא בעינו - שהוא ראוי למאכל כמות שהוא, ואינו בהכנו והוא מוקצה, אלא דבר אחד בלבד הגמ' תבאר אח"כ מהו (ר' יוחנן מדבר גם לשיטת חכמים הסוברים שיש מוקצה), וא"כ היות ושמן זה ראוי לאכילה, ולמעשה הנר כבה עוד מבעוד יום, לכך יכולים לאכול את השמן הזה. שואלת הגמ' התיב הק' ר' אלעזר, הרי השמן הנשאר בנר שדלק בשבת, הרי בעינו הוא הרי הוא ראוי למאכל כמות שהוא, ואינו בהכנו, והוא מוקצה? מתרצת הגמ' שזה לא ק, כיון שלכך הוא נתנו את השמן משעה ראשונה כדי שיכלה בנר, וא"כ התבטל מזה השם מאכל, ולכך השמן מוקצה. שואלת הגמ' התיב הק' ריש לקיש, הרי חיטין

חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר: אומרת הגמ' שעל דעתיה לשיטת דרבי יודה שרק אם יש בכלי חומץ או ציר הוא מבשל, אבל מלח זה כציר, ויין זה כחומץ, שגם הם מסייעים לבישול.

הלכה ו

מתני' אין נותנין בשבת כלי תחת הנר לקבל בו את השמן המטפטף מהנר, כיון שהשמן המטפטף הוא מוקצה, והוא יאסור לטלטל את הכלי בשבת, וא"כ הרי זה כמו שהוא בונה וקובע את הכלי למקומו, ואם נתנו את הכלי מבעוד יום ביום שישי, מותר, אבל ואין ניאותין ממנו מהשמן, לפי שאינו מן המוכן, דהיינו שהוא מוקצה.

גמ' רבי חגי בעי שאל, מה הדין אם כבה הנר מבעוד יום ביום שישי, ונתודע לו רק משחשיכה, האם מותר להשתמש בשמן כיון שהנר לא דלק בשבת, או כיון שהוא הקצה אותו לנר (ולא נודע לו מבעוד יום שהנר כבה), א"כ הרי הוא מוקצה? וכן

בזריעה - בעינין הן ואינו בהכנו? לכך נתנו משעה ראשונה שיכלו בקרקע. התיבון הרי ביצים לאפרוחים - הרי בעינין הן ואינן בהכנו? לכך נתנן משעה ראשונה שיעשו אפרוחים. התיב רבי ירמיה הרי עיטורי סוכה - הרי בעינין הן ואינן בהכנו? שנייא היא, דא"ר אבמרי אחוי דרבי יוסי כל שבעה הן במילין על גב סוכה, מיכן והילך בהכנו הן. התיב רבי חיננה הרי מוכין שנתפזרו - הרי בעינין הן ואינן בהכנו? הכא ככלים, ומה דאת אמר תמן באכלין. התיב ר' נסא הרי מוקצה שיבש ולא נגע בו - הרי הוא בעינו ואינו בהכנו? הכא ככלים, ומה דאיתמר תמן באכלין.

ולכך הרי הם מוקצים, ומיכן והילך היינו בשמיני עצרת, באמת בהכנו הן, והוא יכול לאכול אותם. שואלת הגמ' התיב הק' רבי חיננה, הרי מוכין שהטמין בהם את החמין שנתפזרו, הרי בעינין הן הרי הם ראויים כמות שהם, ואינן בהכנו, והם מוקצים ואסור לטלטלם (כדלקמן פ"ד ה"ד)? מתרצת הגמ' שהכא לענין המוכין מדובר בכלים, ובהר' יוחנן לא אמר את הכלל, ומה דאת אמר תמן ומה שר' יוחנן אמר שאין בהם מוקצה, מדובר דוקא באכלין. שואלת הגמ' התיב הק' ר' נסא, הרי מוקצה שיבש דהיינו שהוא העלה לגג ענבים או תאנים כדי לעשותם צימוקים או גרוגרות, והם נהיו מוכנים כבר מבעוד יום, ולא נגע בו ולכך הוא לא ידע מזה שהם מוכנים, הרי הוא בעינו הרי הם ראויים למאכל כמות שהם, ואינו בהכנו, והם מוקצים ואסור לאוכלם? מתרצת הגמ' שזה לא ק, כיון שהכא הרי הם ככלים, היות והם לא ראויים למאכל עד שהם מתייבשים, והוא דחה אותם בידים כשהעלה אותם לגג, לכך התבטל מהם שם מאכל והרי הם ככלים ועל זה ר' יוחנן אמר 'חוץ מדבר אחד', ומה דאיתמר תמן ומה שר' יוחנן אמר שאין בהם מוקצה, מדובר דוקא באכלין.

בזריעה דהיינו שהוא זרע חיטים בקרקע ועדיין לא השתרשו, והרוח גילתה אותם, והרי בעינין הן הרי הם ראויים למאכל כמות שהם, ואינו בהכנו, והם מוקצים ואסור ללקט אותם ולאוכלם בשבת? מתרצת הגמ' שזה לא ק, כיון שלכך הוא נתנו את החיטים בקרקע משעה ראשונה כדי שיכלו בקרקע, וא"כ התבטל מהם השם מאכל, ולכך הם מוקצים. שואלת הגמ' התיבון שאלו בני הישיבה, והרי ביצים שהניח תחת לתרנגולת כדי לעשות מהם אפרוחים, ועדיין לא התקלקלו, הרי בעינין הן הרי הם ראויים למאכל כמות שהם, ואינן בהכנו, והם מוקצים ואסור ללקט אותם ולאוכלם בשבת? מתרצת הגמ' שזה לא ק, כיון שלכך הוא נתנן את הביצים תחת לתרנגולת משעה ראשונה, כדי שיעשו אפרוחים, וא"כ התבטל מהם השם מאכל, ולכך הרי הם מוקצים. שואלת הגמ' התיב הק' רבי ירמיה, הרי עיטורי סוכה מדברי מאכל, הרי בעינין הן הרי הם ראויים למאכל כמות שהם, ואינן בהכנו, והם מוקצים ואסור לאוכלם? מתרצת הגמ' שזה לא ק, כיון ששנייא היא, שזה שונה, דא"ר אבמרי אחוי דרבי יוסי, שכל שבעה ימי החג הן בטילין על גב סוכה וא"כ הוא ביטל מהם שם של מאכל לימי חג הסוכות,

הלכה ז

מתני' מטלטלין נר חדש אבל לא ישן, ר"ש אומר כל הנרות מטלטלין, חוץ מן הנר הדולק בשבת.

גמ' מטלטלין נר חדש וכו': התיב רבי חייא בר אחא והא תנינן כופין סל לפני האפרוחים שיעלו ושירדו? אמרין הדא דר' יהודה, דתני כל הנרות מטלטלין, חוץ מן הנר הדולק בשבת דברי ר"מ, ר' יודא אומר נר חדש מותר לטלטלו, וישן אסור לטלטלו, ר"ש אומר כל הנרות מטלטלין, חוץ מן הנר הדולק בשבת, כבה מותר לטלטלו.

רבי ירמיה ורבי בא תריהן בשם רבי יוחנן, חד אמר דברי ר"מ כל המיוחד לאיסור

הלכה ז

מתני' מטלטלין נר חדש שלא השתמשו בו, אבל לא נר ישן העשוי מחרס, כיון שהוא מאוס, והרי זה מוקצה מחמת מיאוס. ור"ש נחלק ואומר שאין מוקצה, ולכך כל הנרות מטלטלין אפי' שהדליקו בהם בשבת הזו, חוץ מן הנר הדולק בשבת, בזמן שהוא דולק, אבל לאחר שהוא נכבה מותר לטלטלו.

גמ' מטלטלין נר חדש וכו': שואלת הגמ' התיב הק' רבי חייא בר אחא, איך יתכן לומר שדבר מאוס הרי הוא מוקצה, והא תנינן, כופין סל לפני האפרוחים כדי שיעלו ושירדו עליה להגיע למקומם, הגם שהסל יהיה מאוס מחמת האפרוחים, ואם דבר מאוס הוא מוקצה, א"כ הוא מבטל אותו משימוש, והרי אסור לבטל בלי מהיכנו, שהרי זה כמו שהוא בונה וקובע אותו למקומו, שלא יוכלו להזיזו ממקומו? מתרצת הגמ' אמרין, הדא המשנה שלנו היא מדברי ר' יהודה,

שסובר שדבר מאוס הוא מוקצה, והברייתא שמתירה לתת את הסל לפני האפרוחים זה מדברי ר"מ, דתני, כל הנרות מטלטלין אפי' נר ישן שהוא מאוס, חוץ מן הנר הדולק (שהדליקו בו) בשבת, אפי' לאחר שהוא כבה, דברי ר"מ, כיון שהוא מוקצה מחמת איסור, ור' יודא אומר שנר חדש שלא השתמשו בו מותר לטלטלו, ונר חרס ישן אסור לטלטלו, כיון שהוא מאוס, דהיינו מוקצה מחמת מיאוס אסור, אבל מוקצה מחמת איסור מותר, ור"ש אומר שכל הנרות מטלטלין אפי' אם הוא נר חרס ישן, חוץ מן הנר הדולק בשבת, בזמן שהוא דולק, כיון שהכלי בסיס לשלהבת הדולקת, אבל לאחר שהוא נכבה, מותר לטלטלו.

רבי ירמיה ורבי בא תריהן שניהם נחלקו בשם רבי יוחנן, מה ר"מ סובר (ר' יוחנן סובר כדברי ר"מ), וחד אמר שדברי ר"מ שכל המיוחד לאיסור דהיינו שהשתמשו בו לאיסור באותו השבת הוא כבר

אסור, וחרנה אמר כל שייחדו לאיסור אסור, ולא ידעינן מאן אמר דא ומאן אמר דא, מן מה דמר רבי חנינה - רבי ירמיה שאל ההן ליבנה לא כמיוחד לאיסור הוא? הווי הוא דו אמר כל המיוחד לאיסור - אסור. מאן דמר מיוחד כל שכן ייחדו, ומאן דמר ייחדו הא מיוחד לא. מתניתין פליגא על מאן דמר כל המיוחד לאיסור אסור, דתנינן תמן מוכנה שלה בזמן שהיא נשמטת אינה חיבור לה, ואינה נמדדת עמה, ואינה מצלת עמה באהל המת, ואין גורדין אותה בשבת - בזמן שיש בתוכה מעות, ותני עלה, היו עליה מעות ונפלו נגררת, אמר רב ששת דרבי שמעון היא, דר"ש אומר כבה מותר לטלטלו. אמרין למה לית אנן פתרין לה דברי הכל היא - בשוכח?

השידה נטמאה, הגלגל נשאר בטהרתו, ואינה נמדדת עמה להצטרף לשיעור של ארבעים סאה (כלי עץ בגודל של ארבעים סאה לא מקבל טומאה), ואם השידה היתה בשיעור של ארבעים סאה, שהיא חוצצת בפני הטומאה, והשידה לא סתמה את הפתח, אלא הגלגל סתם את הפתח, הגלגל אינה מצלת עמה באהל המת, ואין גורדין אותה את השידה בשבת, בזמן שיש בתוכה בתוך הגלגל מעות, כיון שהגלגל בסיס למעות, לכך הוא מוקצה, ותני עלה, שאם היו עליה על הגלגל מעות בשבת ונפלו, השידה נגררת, וא"כ מוכח שהגם שהשתמשו בגלגל לאיסור, הוא לא נאסר, ולכאן זה מכיון שהגלגל לא מיוחד לשימוש המעות באופן קבוע, וק' על ר' ירמיה? מתרצת הגמ' אמר רב ששת שהמשנה מדברי רבי שמעון היא, שאין מוקצה, דר"ש אומר שאם הנר כבה, מותר לטלטלו. שואלת הגמ' אמרין בני הישיבה למה לית אנן פתרין לה מדוע אנחנו לא מעמידים את המשנה כדברי הכל היא, ומדובר בשוכח, שאז הגלגל לא נעשה לבסיס לדבר האסור?

אסור, ואפי' אם השתמשו בו באופן ארעי, וחרנה אמר שרק כל שייחדו באופן קבוע לתשמיש איסור - הוא אסור, אבל אם השתמשו בו לאיסור באופן ארעי, הוא לא נאסר, אבל ולא ידעינן מאן אמר דא, ומאן אמר דא, מי אמר מה, אבל מן מה דאמר רבי חנינה שרבי ירמיה שאל, ההן ליבנה הלבנים שנשאר מהבניין, וכי לא כמיוחד לאיסור הוא, וא"כ מדוע הם לא אסורים משום מוקצה? ומה שר' ירמיה אמר בלשון "מיוחד לאיסור" א"כ הווי הוא ר' ירמיה דו אמר, שכל המיוחד לאיסור - אסור. ואומרת הגמ' שמאן דאמר כל המיוחד לאיסור שהוא אסור, כל שכן אם ייחדו לאיסור, שהוא אסור, אבל ומאן דאמר שכל שייחדו לאיסור שהוא אסור, הא מיוחד אבל אם רק השתמשו בו לאיסור באופן ארעי, הוא לא נאסר. שואלת הגמ' שלכאן מתניתין פליגא על מאן דאמר כל המיוחד לאיסור אסור, דתנינן תמן במסכת כלים, מוכנה הגלגל של השידה, בזמן שהיא נשמטת מהשידה, אינה חיבור לה, אלא הרי היא כלי בפני עצמה, ואם

לית את יכול, דתנינן תמן אם אינה נשמטת חיבור לה, ונמדדת עמה, ומצלת עמה באהל המת, וגוררין אותה בשבת - אף על פי שיש בתוכה מעות, אית מימר הכא דברי הכל היא בשוכח?! מתניתין פליגא על מאן דמר כל המיוחד לאיסור - אסור, דתנינן האבן שעל פי החבית, מטה על צדה ונופלת, רבי בא בשם ר' חייא בר אשי פתר לה רב בשוכח, ומן דבתרה היתה בין החביות מגביהה ומטה על צדה והיא נופלת, עוד היא פתר לה רב בשוכח. מתניתא פליגא על מאן דמר כל שיחדו לאיסור - אסור, דתנינן, כופין סל לפני האפרוחין שיעלו ושירדו,

החבית לא נאסרה, ולכאור' זה מכיון שהחבית לא מיוחדת להיות בסיס לאיסור באופן קבוע, וק' על ר' ירמיה שאומר שאם השתמשו בדבר לאיסור אפי' באופן ארעי זה כבר אסור? מתרצת הגמ' רבי בא בשם ר' חייא בר אשי אמר, שפתר לה רב - רב הסביר את המשנה, שמדובר בשוכח את האבן, ולכך החבית לא נעשית כלל בסיס לדבר האסור. ואומרת הגמ' שלכאור' אפשר להקשות על ר' ירמיה מן דבתרה ממה שהמשנה ממשיכה ואומרת, שאם החבית (שעליה האבן) היתה בין החביות, ואם הוא יטה את החבית, האבן תיפול על החבית העומדת בצידה, א"כ הוא מגביה את החבית ולוקח את החבית (כיון שזה טלטול מן הצד) למקום אחר ומטה על צדה, והיא האבן נופלת, ואז הוא יכול לטלטל את החבית, והגם שהאבן היתה על גבי החבית, החבית לא נאסרה, ולכאור' זה מכיון שהחבית לא מיוחדת לאיסור, וק' על ר' ירמיה? מתרצת הגמ' עוד היא שגם כאן פתר לה רב - בשוכח. שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על מאן דאמר (ר' בא) שרק כל שיחדו באופן קבוע לאיסור - אסור, דתנינן, כופין סל לפני האפרוחין כדי שיעלו ושירדו על הסל להגיע למקומם,

מתרצת הגמ' כיון שלית את יכול, לא יכולים להעמיד שכאן מדובר בשוכח, דתנינן תמן בסיפא של המשנה, שאם הגלגל אינה נשמטת, א"כ היא חיבור לה לשידה, ונמדדת עמה להצטרף לשיעור של ארבעים סאה, ואם השידה היתה בשיעור של ארבעים סאה, שהיא חוצצת בפני הטומאה, והשידה לא סתמה את הפתח, אלא הגלגל סתם את הפתח, הגלגל מצלת עמה באהל המת, וגוררין אותה בשבת אף על פי שיש בתוכה מעות, כיון שהכסף לא נמצא בשידה שהיא עיקר הכלי, לכך יכולים לגרור אותה בשבת. בכל אופן, וכי אית מימר הכא שזה מדברי הכל היא ומדובר דוקא בשוכח? ודאי שלא, כיון שהסיפא מדברת גם במניח את המעות על הגלגל שמותר לגרור את השידה, וא"כ כמו שהסיפא מדברת גם במניח, כך הרישא מדברת גם במניח, ולכך ר' ששת מעמיד את המשנה כדברי ר"ש. שואלת הגמ' לכאור' מתניתין פליגא על מאן דאמר כל המיוחד לאיסור - אסור, דתנינן לקמן, האבן שמונחת על פי החבית, מטה את החבית על צדה כיון שזה טלטול מן הצד והאבן נופלת, ואז הוא יכול לטלטל את החבית, והגם שהאבן היתה על גבי החבית,

ותני עלה עלו מאליהן אסור לטלטלן, א"ר בון בר חייא קומי רבי זעירא תיפתר במאוס, א"ל והתני ר' הושעיה אפי' סאה אפי' תרקב, אית לך מימר סאה ותרקב מאוסין הן?!

רבי ירמיה בשם רב הלכה כר"מ, שמואל אמר הלכה כר' יהודה, רבי יהושע בן לוי אמר הלכה כר"ש, בעון קומי רבי יוחנן, את מה את אָמַר? אמר לון אני אין לי אלא משנה - כל הנרות מיטלטלין חוץ מן הנר הדלק בשבת. ר"ש בן לקיש הורי באטרבוליס מנורה קטנה מותרת לטלטלה, רבי חלבו ורבי אבהו קומי ר' חלבו לא מעברין, קומי רבי אבהו מעברין. רבי יסא סלק גבי רבי תנחום בר חייא, בעא

דולק - אסור. ואומרת הגמ' **שבעון קומי** שאלו את רבי יוחנן, את מה את אָמַר כדברי מי אתה סובר? **ואמר לון, אני אין לי אלא דברי המשנה** - הברייתא, **שכל הנרות מיטלטלין** (כיון שאין מוקצה מחמת מיאוס), **חוץ מן הנר הדלק שהדליקו בו בשבת**, כיון שיש מוקצה מחמת איסור וכדברי ר"מ. ואומרת הגמ' **שר"ש בן לקיש הורי באטרבוליס** שם מקום (היא העיר טראבלס - טריפולי בלבן ועלי תמרו). **שמנורה קטנה מותרת לטלטלה**, כיון שרשב"ל סובר כדברי רשב"י (מנורה גדולה שיש בה חריצים וסימנים שנראית כאילו היא עשויה מחלקים חלקים אסורה, ומנורה קטנה אפי' שיש בה חריצים היא מותרת). ואומרת הגמ' **שגם רבי חלבו ורבי אבהו נחלקו האם יש מוקצה או לא**, ולכך **קומי לפני ר' חלבו לא היו מעברין** את המנורה מהשולחן בשבת, כיון שר' חלבו סובר שיש מוקצה, אבל **קומי רבי אבהו היו מעברין** את המנורה מהשולחן בשבת, כיון שר' אבהו סובר שאין מוקצה. ואומרת הגמ' שמעשה ברבי יסא **סלק עלה לגבי רבי תנחום בר חייא**, ור' יסא בעא

ותני עלה שאפי' אם האפרוחים עלו מאליהן ג"כ אסור לטלטלן, וא"כ ק' על ר' בא שאומר שרק אם הוא ייחד את הכלי באופן קבוע לאיסור - זה אסור? מתרצת הגמ' **א"ר בון בר חייא קומי רבי זעירא, תיפתר** שכאן מדובר בסל **מאוס** משימוש קודם של האפרוחים, דהיינו הסל הזה מיועד לשימוש האפרוחים, **א"ל ר' זעירא והתני ר' הושעיה שאפי' סאה אפי' תרקב** (כלי מדידה) שכפו לפני האפרוחים כדי שיעלו וירדו עליהם, שזה ג"כ נאסר, וא"כ שאל ר' זעירא, וכי **אית לך מימר שהסאה או התרקב מאוסין** הן משימוש האפרוחים?! והרי הם מיועדים למדוד את התבואה? וא"כ ע"כ שר' הושעיה אומר שאפי' אם הוא כפה את הכלי לפי שעה, זה גם נאסר, ודלא כר' בא? והגמ' לא עונה.

רבי ירמיה בשם רב אמר, שהלכה כר"מ שמוקצה מחמת איסור - אסור, ואין מוקצה מחמת מיאוס. **ושמואל אמר שהלכה כר' יהודה**, שרק מוקצה מחמת מיאוס - אסור. **ורבי יהושע בן לוי אמר שהלכה כר"ש**, שאין מוקצה כלל, אלא רק נר בזמן שהוא

מיעברתיה קומוי, א"ל בפנינו? רבי יוסה גליליאי סלק קומי יוסי בן חנינה, בעא מעברתיה, א"ל מאן שרא לך? אשכחת רב ורבי יוחנן אילין דאסרין חדא, רבי יהושע בן לוי ור"ש בן לקיש אילין דשרי חדא. רבי לעזר בר חנינה מעשה היה וטילטלו פומט מתחת הנר בשבת, מה אנן קיימין אין כר"מ - אפילו פומט יהא אסור, אין כר"ש - אפילו נר יהא מותר? אלא כן אנן קיימין כר' יודה, דר' יודה דו אמר נר מאוס, פמוט אינו מאוס.

תני נר שהוא מונח ע"ג טבלה, מסלק את הטבלה והנר נופל, אמר ר' יוחנן קרוב הוא זה לבוא לידי חיוב חטאת, לפניו - משום מבעיר, לאחריו - משום מכבה, שמואל בר אבא קומי ר' יוחנן בכבה, א"ל תנוח דעתך שהנחת את דעתי. מה אנן

הם סוברים כר"ש, אפילו הנר עצמו יהא מותר, שהרי אין מוקצה, אלא כן אנן קיימין הם סברו כר' יודה, דר' יודה דו אמר, שיש מוקצה מחמת מיאוס ואין מוקצה מחמת איסור, ולכך היות והנר מאוס אסור לטלטלו, אבל היות והפמוט אינו מאוס לכך יכלו לטלטלו.

תני, נר שהוא מונח ע"ג הטבלה פלטה של השולחן, מסלק את הטבלה, והנר נופל, אמר ר' יוחנן שלא יתכן לעשות את הדבר הזה כשהנר דולק, שהרי קרוב הוא העושה את זה, לבוא לידי חיוב חטאת, שהרי אם השמן (מחמת הנפילה) יבוא לפניו לכיוון הפתילה, הוא יהיה חייב משום מבעיר, ואם השמן יבוא לאחוריו יתרחק מהפתילה, הוא יהיה חייב משום מכבה, וא"כ דברי הברייתא מאוד תמוהים? מתרצת הגמ' ואומרת ששמואל בר אבא אמר קומי לפני ר' יוחנן, שהברייתא מדברת בנר שהוא כבר כבה, א"ל ר' יוחנן לשמואל, תנוח דעתך שהנחת את דעתי. שואלת הגמ' מה אנן

מיעברתיה קומוי רצה להעביר את המנורה מלפני ר' תנחום, וא"ל ר' תנחום בפנינו? וכי אתה רוצה לעשות בפני שלא כדברי (הגם לכבוש את המלכה עמי בביתו)? והרי אני סובר כר' יוחנן שיש מוקצה. וכן מעשה היה שרבי יוסה גליליאי סלק קומי עלה לפני ר' יוסי בן חנינה, ור' יוסי גליליאי בעא מעברתיה רצה להעביר את המנורה מלפני ר' יוסי בר' חנינה, וא"ל ר' יוסי בר' חנינה מאן שרא לך מי התיר לך מוקצה, והרי אשכחת שרב ורבי יוחנן אילין דאסרין הם אוסרים מוקצה, והם בשיטה חדא, ורבי יהושע בן לוי ור"ש בן לקיש אילין דשרי הם מתירים מוקצה, והם בשיטה חדא, והיות וזה שני חכמים ממול שני חכמים, א"כ צריך ללכת בזה לחומרא. ואומרת הגמ' שרבי לעזר בר חנינה אמר, שמעשה היה וטילטלו פומט של מתכת מתחת הנר (של חרט) בשבת, שואלת הגמ' מה אנן קיימין לשיטת מי נהגו במעשה הזה? הרי אין אם הם סוברים כר"מ, א"כ אפילו פומט יהא אסור, ואין

קיימין אין כר"מ - אפי' טבלה תהא אסורה, אין כר"ש - אפי' נר יהא מותר? אלא כאן כר' יודה, דר' יודה אמר נר מאוס, טבלה אינה מאוסה. תני אם התנה עליו, יהא מותר. מה אנן קיימין אין כר"מ - אפי' התנה עליו אסור, אין כר"ש - אפילו לא התנה עליו יהא מותר? אלא כן אנן קיימין כר' יודה, דר' יודה אמר נר מאוס, טבלה אינה מאוסה. מה חמית מימר כר' יודה אנן קיימין, דתני נר שהוא מונח אחורי הדלת פותח ונועל בשבת, ובלבד שלא יתכוין לא לכבות ולא להבעיר - רב ושמואל פתרון ליה בשוכח, ומקללין מאן דעבד כן, [מלאכי ב] יְכַרְתְּ ה' לְאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָה עֵר וְעֵנָה, מאן אית כל המיוחד לאיסור - אסור, לא?! רבי

מעמיד את הברייתא כדברי ר' יהודה, אולי הברייתא מדברת כר"מ, ור"מ מודה במקום שהתנה שהוא ישתמש בחפץ הזה, שזה לא מוקצה? מתרצת הגמ' כיון דתני, נר שהוא מונח ותלוי אחורי הדלת הרי הוא פותח ונועל וסוגר את הדלת בשבת, הגם שהוא מטלטל את הנר, אבל ובלבד שלא יתכוין לא לכבות ולא להבעיר, דהיינו שהוא יפתח ויסגור את הדלת בזהירות, שהשמן לא יזוז מהפתילה, ורב ושמואל פתרון ליה מעמידים את הברייתא, דוקא בשוכח את הנר אחורי הדלת, ורב ושמואל מקללין את מאן דעבד כן, שפותח או סוגר את הדלת כשמונח עליה הנר, ואמרו עליו את הפסוק יְכַרְתְּ ה' לְאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָה, שלא יהיה לו במשפחתו עֵר וְעֵנָה דהיינו שכולם ימותו, ולא יהיה מי שיענה בביתו לקול הקורא, ומזה שרב ושמואל מעמידים את הברייתא דוקא 'בשוכח' א"כ מוכח שלא מועיל תנאי, כיון שאם היה מועיל תנאי, א"כ היה מותר לפתוח ולסגור את הדלת גם במניח, שהרי הוא לא מבטל את הדלת לנר, שהרי מאן אית ליה שכל המיוחד לאיסור - אסור, לא?! רבי

קיימין לפי מי הברייתא מדברת? אין אם כר"מ, שסובר שהנר בסיס לשלהבת, א"כ אפי' הטבלה תהא אסורה משום מוקצה שהיא בסיס לנר, ואין כר"ש, א"כ אפי' הנר יהא מותר בטלטול? אלא כאן הברייתא מדברת כר' יודה, דר' יודה אמר שיש מוקצה רק מחמת מיאוס, ולכך היות והנר מאוס אסור לטלטלו, אבל הטבלה כיון שאינה מאוסה לכך מותר לטלטלה. תני, אם התנה עליו על הנר שיטלטלנו לאחר שיכבה, יהא מותר בטלטול. שואלת הגמ' מה אנן קיימין כדברי מי הברייתא מדברת? אין כר"מ, שיש מוקצה, א"כ אפי' התנה עליו יהיה אסור, ואין כר"ש שאין מוקצה, א"כ אפילו לא התנה עליו יהא מותר? אלא כן אנן קיימין כר' יודה, דר' יודה אמר שיש מוקצה רק מחמת מיאוס, ולכך היות והנר מאוס, אסור לטלטלו בלי תנאי, ואם הוא מתנה עליו, א"כ בעצם הוא אומר, שהנר לא מאוס עליו, ולכך הוא יכול לטלטלו ואבל טבלה אינה מאוסה זה נכתב בשגרת הלשון - מלעיל. שואלת הגמ' מה חמית מימר כר' יודה אנן קיימין, מדוע אתה

מאיר, הוי מאן תנא אם התנה עליו מותר רבי יהודה.

תני אבל כוס וקערה ועששית - אף על פי שכבו אסור ליגע בהן, רבי טבי בשם רב חסדא, אפי' כר' שמעון דו אמר תמן מותר, מודי הוא הכא שהוא אסור, שאם אומר את לו שהוא מותר, אף הוא מכבה אותן ומשתמש בהון. אמר רבי מנא בקדמיתא הוינן סברין מימר מה פליגון באותו שכבה - בשגררו העכברים את הפתילה, באפוצה, ואפילו תימא בשלא גררו העכברים את הפתילה, ואפילו תימא שלא באפוצה, כשיש בתוכו שמן, תמן תנינן נוטל אדם את בנו והאבן בידו, וכלכלה והאבן בתוכה, ותני דבית רבי האבן והאוכלין בתוכה, לא הוינן אמרין כלום, שהרי רבי רומנוס הוציא מחתה משל בית רבי מליאה גחלים בשבת,

שהיא שומרת שלא יטפטף השמן מהנר, שאז הכלי הוא לא בסיס לפתילה, אבל בשאינה אפוצה, ולא גררו העכברים את הפתילה, גם ר"ש מודה שאסור לטלטל את הנר, כיון שהוא בסיס לפתילה, אבל אומר ר' מנא ואפילו תימא בשלא גררו העכברים את הפתילה, ואפילו תימא שלא באפוצה, ר"ש מתיר לטלטל את הנר, ומדובר כשיש בתוכו בתוך הנר שמן, שאז הנר הוא בסיס לדבר האסור (לפתילה) והמותר (השמן). ולכך יכולים לטלטל את הנר, ומדוע ר' מנא אמר כך, כיון שתמן לקמן תנינן, נוטל אדם את בנו והאבן בידו, וכלכלה (סל) והאבן בתוכה, ותני דבית רבי ותלמידי רבי שנו, שהוא יכול לטלטל את הסל דוקא כשהאבן והאוכלין בתוכה, שהסל הוא בסיס לדבר האסור והמותר, אבל חזר ר' מנא ואמר שלא הוינן אמרין כלום, שאני לא צודק, ור"ש מתיר לטלטל את הנר גם אם אין שמן בנר (אפי' שיש בה פתילה), כיון שהרי מעשה היה שרבי רומנוס (שסובר כדברי ר"ש), הוציא מחתה משל בית רבי, כשהיא מליאה בגחלים בוערות בשבת, והגם שר"ש אוסר

מאיר, א"כ הוי מאן תנא שאם התנה עליו שמותר לטלטל את הנר, זה רבי יהודה, וכיון שהתנה להשתמש בנר, א"כ בעצם הוא אמר שכלפיו הנר הוא לא מאוס.

תני, אבל אם הוא הדליק את הנר בכוס או בקערה או בעששית שהם כלים גדולים, אף על פי שכבו אסור ליגע בהן, כיון שזה מוקצה, ואומר רבי טבי בשם רב חסדא, שאפי' כר' שמעון דו אמר תמן בנר רגיל שהוא מותר משום מוקצה, מודי הוא הכא שהוא אסור, כיון שאם אומר את לו שהוא מותר, א"כ יש חשש שאף הוא מכבה אותן ומשתמש בהון בשמן, שהרי בשלמא לעניין נר שזה כלי קטן אין חשש שיכבה את הנר, שהרי הוא צריך את האור, אבל בכלים גדולים, שזה אמור לדלוק יותר מהראוי לו, יש חשש שיכבה את הנר, כדי להשתמש בשמן. אמר רבי מנא, בקדמיתא הוינן סברין מימר בתחילה חשבנו לומר, מה פליגון היכן ר"ש נחלק על חכמים ומתיר לטלטל את הנר באותו שכבה לאחר שכבה, זה דוקא בשגררו העכברים את הפתילה מהנר, או באפוצה שהפתילה דחוקה בנר

אית לך מימר גבי גחלים אפוצות הן, או בשיש לתוכו שמן?! א"ר אבהו קיימתיה קרטים של בוסם היה בה.

רבי בא בר חייא בשם רבי יוחנן תרכום אסור לטלטלו, הורי רבי אמי מותר, ר' ירמיה חמי לון מטלטלין ליה גו סדרא רובא - ולא הוה ממחה בידון, דבית רבי ינאי אמרין עד ג' ככסא, מיכן והילך כסולם. א"ר יוסה בר' בון מאן דשרי - כר"ש, דתני לא יגרור אדם את המיטה ואת הכסא ואת הספסל ואת הקתידרה מפני שהוא עושה חריץ, רבי שמעון מתיר. ר' בא בשם רב הונא, רבי חגי בשם ר' זעירה, רבי יוסה בשם רבי אילא, מודין חכמים לר"ש בכסא שרגליו משוקעות בטיט שמותר לטלטלו, כמה דאת אמר מותר לטלטלו, ודכוותה מותר להחזירו,

כיון שר' ירמיה הסתפק האם ההלכה כר' יוחנן או כר' אמי. ואומרת הגמ' **שדבית רבי ינאי אמרין**, שאם לתרכוס יש עד ג' מדרגות הרי הוא **ככסא** ומותר לטלטלו, **מיכן והילך** אבל אם יש לו יותר מג' מדרגות, הרי הוא **כסולם** ואסור לטלטלו. א"ר יוסה בר' בון מאן דשרי, זה כיון שהוא סובר כר"ש, דתני שלמדנו בברייתא, **לא יגרור אדם בשבת, את המיטה ואת הכסא ואת הספסל ואת הקתידרה** - כסא גדול, על גבי הקרקע, מפני שהוא עושה חריץ, וזה דומה לחורש, ורבי שמעון מתיר, כיון שהוא לא מתכוין לעשיית החריץ, בכל אופן ר"ש אומר שמותר לטלטל את הקתידרה, הגם שזה דבר גדול שקובעים לזה מקום. ר' בא בשם רב הונא, ורבי חגי בשם ר' זעירה, ורבי יוסה בשם רבי אילא אומרים, שמודין חכמים לר"ש, בכסא שרגליו משוקעות בטיט, שמותר לטלטלו ולהגביה אותו ממקומו בשבת (הגם שע"ז יהיה שם גומא, ויזוז קצת טיט), כיון שהוא לא מזיז בידיים את העפר ממקומו, ואומרת הגמ' כמה דאת אמר שמותר לטלטלו, ודכוותה כך מותר להחזירו, הגם שכשהוא מחזיר את

לטלטל את הנר כשהוא דולק, זה מכיון שבנר הוא צריך את האש להאיר, ולכך הנר הוא בסיס לשלהבת, אבל כאן היות ור' רומנוס לא היה צריך את הגחלים, אלא הוא היה צריך את המחטה, לכך המחטה היא לא בסיס לגחלים, בכל אופן אומר ר' מנא, וכי אית לך מימר גבי גחלים אפוצות הן, או בשיש לתוכו שמן?! ודאי שלא, וא"כ מוכח מכאן שר"ש מתיר לטלטל את הנר אפי' שיש בה רק דבר איסור - רק את הפתילה, אבל א"ר אבהו שאין הוכחה מהמעשה עם ר' רומנוס, כיון שקיימתיה העמדתי שמדובר שקרטים חתיכות של בוסם היה בה, וא"כ המחטה היתה בסיס לדבר האסור והמותר.

רבי בא בר חייא בשם רבי יוחנן אומר, שתרכוס - כסא שיש בו מדרגות אסור לטלטלו, היות וזה דבר גדול וכבד, וקובעים לזה מקום, לכך זה מוקצה, אבל הורי רבי אמי שמותר לטלטל את התרכוס, כיון שחפץ לא נעשה מוקצה מחמת כובדו, ואומרת הגמ' שכאשר ר' ירמיה חמי לון מטלטלין ליה ראה שמטלטלים את התרכוס גו סדרא רובא בבית מדרש הגדול, ולא הוה ממחה בידון,

א"ר יוסי אף אנן נמי תנינן - ניטלין בשבת, א"ר יוסה בר' בון דר"ש היא, א"ר יוסי מתניתין אמרה כן כל הכלים אינן נגררין חוץ מן העגלה - מפני שהיא כובשת. ר' חונא בשם דבית רבי ינאי לענין שבת איתאמרת, חזקיה בשם דבית רבי ינאי לענין חזקות איתאמרת, רבי יוסה משום דבית רבי ינאי לענין טומאה איתאמרת. רבי אחא בר חיננא, רבי יסא בשם רבי יוחנן - מגורה קטנה מותר לטלטלה, ולא כלי הוא?! ולא כל מה שבבית מן המוכן הוא?! א"ר יוסי בר' בון תיפתר שלקחה עמו לסחורה, או שבאת ערב שבת עם חשיכה, ולא שמעת מינה כלום.

הוא הניח תרכוס שיש בו יותר משלש מדרגות, א"כ הרי הוא כסולם, ויהיה לבעל התרכוס חזקה בחצר להניח סולם. ורבי יוסה משום דבית רבי ינאי אומר, שלענין טומאה איתאמרת, שאם יש לתרכוס רק עד שלש מדרגות, וזב ישב עליו, א"כ זה יהיה טמא טומאת מושב, שהרי הוא ככסא, אבל אם יש לתרכוס יותר משלש מדרגות, א"כ הרי הוא כסולם שהוא לא מקבל טומאת מושב (שהרי אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו, שהרי זה מיועד לשמש כסולם).

רבי אחא בר חיננא ורבי יסא בשם רבי יוחנן אומרים, שמגורה קטנה שלא הדליקו בה בשבת, מותר לטלטלה, שואלת הגמ' מה החידוש, וכי המגורה לא כלי הוא?! וכי לא כל מה שבבית מן המוכן הוא?! וא"כ מה ר' יוחנן מחדש כאן? מתרצת הגמ' א"ר יוסי בר' בון תיפתר תעמיד שכאן מדובר שלקחה את המגורה עמו לסחורה, או שהמגורה באת אליו בערב שבת עם חשיכה שהוא לא התכוין להשתמש במגורה הזאת, והרי לא שמעת מינה מר' יוחנן כלום, האם כלי שלא התכוונו להשתמש בו האם הוא מוקצה או לא, ולכך ר' יוחנן מחדש כאן שאין בזה מוקצה, ומותר להשתמש במגורה הזאת.

זה לגומא זו קצת טיט, א"ר יוסי אף אנן נמי תנינן, שמותר ליטול את הכסא שרגליו משוקעות בטיט בשבת, שלמדנו במשנה (במסכת כלאים), שאם הוא טמן צנן או לפת בקרקע כדי לשמור על טריותם, הם ניטלין בשבת, הגם שהוא עושה גומא, ולכאור' המשנה הולכת גם כחכמים, א"ר יוסה בר' בון, יתכן שהמשנה מדברי ר"ש היא, אבל חכמים נחלקים על זה, וא"ר יוסי שמתניתין אמרה כן שחכמים אוסרים, שהרי למדנו במשנה (במסכת ביצה) כל הכלים אינן נגררין על גבי הקרקע כיון שזה עושה חריץ, חוץ מן העגלה מפני שהיא כובשת, משמע אבל לעשות בור חכמים אוסרים.

ומבאר הגמ' לעניין מה ר' ינאי אמר שהתרכוס עד שלש הרי הוא ככסא, ויותר מזה הרי הוא כסולם; ר' חונא בשם דבית רבי ינאי אומר, שלענין שבת איתאמרת, כדלעיל שעד שלש מדרגות יכולים לטלטל אותו, ויותר מזה הרי הוא כסולם ואסור לטלטלו. וחזקיה בשם דבית רבי ינאי אומר, שלענין חזקות איתאמרת, שאם הוא הניח את התרכוס בחצר, אז אם יש לו רק עד שלש מדרגות הרי ככסא ואין לבעל התרכוס חזקה בחצר להניח סולם, אבל אם

הלכה ח

מתני' נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות, ולא יתן לתוכו מים, מפני שהוא מכבה.

גמ' נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות: הכא את אמר, נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות, והכא את אמר אין נותנין כלי תחת הנר? כאן שיש לו צורך בשמן, וכאן אין לו צורך בניצוצות.

ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה: רבי שמואל בשם רבי זעירא דרבי יוסי היא, אמר ר' יוסי הוינן סברין מימר מה פליגינן רבי יוסי ורבנן בשעשה מחיצה של כלים, אבל אם עשה מחיצה של מים לא, מן מה דמר רבי שמואל בשם רבי זעירא - דרבי יוסי היא, הדא אמרה אפילו עשה מחיצה של מים, היא המחלוקת.

הדרן עלך פרק כירה

הלכה ח

מתני' נותנין אפי' בשבת כלי תחת הנר לקבל את הניצוצות שנופלים מהנר, אבל ולא יתן לתוכו מים, מפני שהוא מכבה - מקרב את הכיבוי.

גמ' נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות: שואלת הגמ' הכא את אמר, שנותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות, והכא ולעיל את אמר, שאין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן, ומה שונה זה מזה? מתרצת הגמ' שיש הבדל, כאן שיש לו צורך בשמן וא"כ הוא לא ישפוך את השמן, והיות והשמן הוא מוקצה, א"כ הוא לא יוכל להזיז את הכלי ממקומו, וזה כמו שהוא קובע ובונה את הכלי באותו המקום (אין מבטלים כלי מהיכנו), אבל וכאן הרי אין לו צורך בניצוצות, וא"כ הוא יפיל אותם לאחר שיכבו, והוא יוכל לטלטל את הכלי.

ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה: רבי שמואל בשם רבי זעירא אומר, שהמשנה מדברי רבי יוסי היא, שאומר שגרם כיבוי אסור. אמר ר' יוסי (האמורא), שהוינן סברין מימר שבתחילה חשבנו לומר, מה פליגינן היכן רבי יוסי ורבנן נחלקו, זה דוקא בשעשה מחיצה של כלים כשהם מלאים במים, ורק בזה חכמים מתירים, כיון שהוא לא גורם בידיים את הכיבוי, אבל אם עשה מחיצה של מים בזה חכמים לא התירו, שהרי הוא גורם את הכיבוי בידיים, אבל מן מה דאמר רבי שמואל בשם רבי זעירא שהמשנה שלנו מדברי רבי יוסי היא, אבל חכמים נחלקים על זה, א"כ הדא אמרה, שאפילו אם הוא עשה מחיצה של מים, היא המחלוקת, וחכמים מתירים.

הדרן עלך בלי נדר פרק כירה

פרק ד

הלכה א

מתני' במה טומנין ובמה אין טומנין? אין טומנין לא בגפת, ולא בזבל, ולא במלח, ולא בסיד, ולא בחול, בין לחין בין יבישין. לא בתבן, ולא במוכין, ולא בזוגין, ולא בעשבין בזמן שהן לחין, אבל טומנין בהן כשהן יבישין. טומנין בכסות, ובפירות, ובכנפי יונה, ובנעורת של פשתן, ובנסורת של חרשין דקה, רבי יהודה אוסר בדקה, ומתיר בגסה.

גמ' במה טומנין ובמה אין טומנין: לפי שהדברים הללו רותחין ומרתיחין, והוא נוטלן, והן תְּשִׁים לתוך ידו, ומחזירין והן מוסיפין רתיחה, לפיכך אסרו לטמון

הלכה א

מתני' במה טומנין את החמין לשבת, ובמה אין טומנין? ואומרת המשנה שאסור להטמין בדבר המוסיף הבל – דהיינו שיש לו חום עצמי (ע"י שהוא תוסס, ומחמם את התבשיל), ולכך אין טומנין לא בגפת פסולת של זיתים, ולא בזבל בהמות, או של פירות רקובים, ולא במלח, ולא בסיד, ולא בחול, בין אם הם לחין שהם מעלים הרבה הבל, ובין אם הם יבישין שאין להם כ"כ הרבה הבל. ולא בתבן, ולא במוכין צמר שהורידו מהבהמה, ולא בזוגין גרעיני ענבים, ולא בעשבין ובכל אלו לא טומנים דווקא בזמן שהן לחין, אבל טומנין בהן כשהן יבישין כיון שאז הם לא מוסיפים הבל. וטומנין בכסות בגדים, ובפירות כגון בחיטים או בקטניות, ובכנפי יונה נוצות של יונים (או של שאר העופות, וכתוב כאן "יונה" כיון שזה מה שהיה מצוי להם), ובנעורת של פשתן חתיכות דקות הנופלות מהפשתן

כשמנפצים אותו, ובנסורת של חרשין של נגרים (דהיינו נסורת עצים), אפי" שהיא דקה, רבי יהודה אוסר בנסורת דקה, ומתיר בגסה.

גמ' במה טומנין ובמה אין טומנין: מסבירה הגמ' מדוע אסור להטמין בדבר המוסיף הבל; לפי שהדברים הללו רותחין ומרתיחין את הקדירה, ואנחנו חוששים שמא הקדירה תרתח יותר מדי, והוא נוטלן מהטמנה, ואח"כ כשהן תְּשִׁים – תש חום הקדירה, ומתקררת כשהיא נמצאת לתוך ידו, ומחזירין להטמנה והן מוסיפין רתיחה, ובעצם זה כהטמנה חדשה, שהרי הוא ביטל את ההטמנה שהיתה בערב שבת (ע"י שקירר את הקדירה), והרי אסור להטמין הטמנה חדשה בשבת (ובשלמא לעניין הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל, כשהוא מחזיר את הקדירה, זה המשך להטמנה שהיתה בערב שבת, ולכך מותר להחזיר). לפיכך חכמים אסרו לטמון בהן בדברים המוסיפים הבל. ואומרת הגמ'

בהן, וכו' לעזר בן עזריה, דרבי לעזר בן עזריה אמר קופה מטה על צדה ונוטל, וכרבנן דתמן דינון אמרין אם היתה יורה מותר. ותמן תנינן ספק חשיכה ספק לא חשיכה, מפני שלא חשיכה, הא אם חשיכה אסור לטמון בהן, תמן אמרין מפני ביטול בית המדרש, א"ר בא מפני החשד, שאם אומר את לו שהוא מותר, אף הוא אינו עושה אותן כל צרכו מבעוד יום, מתוך שאת אומר לו שהוא אסור - אף הוא עושה אותו כל צרכו מבעוד יום. מה נפק מן ביניהן? לטמון שלג וצונין, על דעתיה דר' בא מותר, ועל דעתון דרבנן דתמן אסור.

אלא זה בין השמשות, אבל הא אם ודאי חשיכה, אסור לטמון בהן (באותו הזמן), אפי' בדבר שאינו מוסיף הבל, ולכאן זה ק' מדוע יהיה אסור להטמין מיד לאחר שחשיכה, והרי בזמן בין השמשות מותר להטמין כיון שבדרך כלל הקדירות רותחות, ואין חשש שהוא ירתיח לפני ההטמנה, וא"כ אותו טעם יש גם מיד לאחר צאת הכוכבים, ומדוע אסור להטמין אז את החמין? מתרצת הגמ' שתמן בבבל אמרין, שהטעם הוא מפני ביטול בית המדרש, שהוא יתאחר מלבוא לשיעור, שהרי הוא יהיה טרוד בהטמנת החמין. אבל א"ר בא שהטעם הוא מפני החשד, שאם אומר את לו שהוא מותר להטמין אחרי שחשיכה, א"כ אף הוא אינו עושה אותן כל צרכו מבעוד יום, ויש חשש שיחלל את השבת, אבל מתוך שאת אומר לו שהוא אסור להטמין משחשיכה, א"כ אף הוא עושה אותו כל צרכו מבעוד יום. ואומרת הגמ' מה נפק מן ביניהן, איזה חילוק דין יש ביניהם? האם מותר לטמון שלג או צונין שלא יתחמם מחום היום, שעל דעתיה דר' בא מותר, שהרי אין כאן חשש, אבל ועל דעתון דרבנן דתמן לפי הטעם של בני בבל, יהיה אסור, שהרי הוא לא יבוא לשיעור (ומה

שהמשנה הולכת כר' לעזר בן עזריה, דרבי לעזר בן עזריה אמר לקמן, שאם הוא הטמין בגיזי צמר שהם מוקצים, אסור לו להוציא את הקדירה מההטמנה, כיון שחוששים שמא הגומא תתקלקל והוא לא יוכל להחזיר את הקדירה, ולכך הוא מוציא את התבשיל ע"י שאת הקופה שבו הקדירה מוטמנת, הוא מטה על צדה, ונוטל את המאכל מהקדירה, וא"כ כמו ששם ראב"ע גזור שלא יכשלו באיסור, כך גם כאן ראב"ע אוסר להטמין בדבר המוסיף הבל, שמא הוא יבטל את ההטמנה ויעבור על איסור של הטמנה בשבת, אבל וכרבנן דתמן לשיטת חכמים דינון אמרין שהם אומרים שאפי' אם היתה היורה טמונה בגיזי צמר, שמותר להוציא את הקדירה מהגיזי צמר, ואומנם אם הגומא תתקלקל הוא לא יוכל להחזיר את הקדירה, אבל לא גוזרים שלא יוציא את הקדירה, וא"כ גם כאן חכמים לא גוזרים שמא הוא יבטל את ההטמנה, אלא הם מתירים להטמין בדבר המוסיף הבל, ואם הוא יבטל את ההטמנה, באמת הוא לא יוכל להחזיר את הקדירה לכירה בשבת. וכן אומרת הגמ' שתמן תנינן, ספק חשיכה ספק לא חשיכה טומנים את החמין, וזה דוקא מפני שלא חשיכה בודאי,

אסרו טמינה מפני כירה, אסרו כירה מפני טמינה, אסרו כירה שהבלה ממיעוט מפני כירה שהבלה מרובה, אסרו תבשיל שנתבשל כל צורכו מפני תבשיל שלא נתבשל כל צורכו, אסרו חמין מפני תבשיל שנתבשל כל צורכו, חזרו והתירו חמין.

תני אין טומנין ברמץ, א"ר זעירא הדא אמרה אפר שצנן מותר לטמון בו. **לא בגפת:** כהדא ברתיה דר' ינאי הוות משמש קומוי אבוי, והוות מעלה קומוי תבשילין רותחין, אמר לה היך איתעבידא? אמרה ליה כמרא ליה וגיפתא, אמר לה לא תהי עבדה כן, אלא כמרה גו קופתא, ויהבה קופתא על גיפתא. א"ר זעירא

ע"ג כירה שאינה גרופה או קטומה, ומה שלמדנו לעיל שאסור, זה נאמר לפני שהתירו את הדבר.

תני אין טומנין ברמץ אפר רותח, א"ר זעירא הדא אמרה מהברייתא מוכח, שאפר שצנן שהתקרר מותר לטמון בו.

לא בגפת: אומרת הגמ' שזה כהדא כמו המעשה שהיה בברתיה בביתו דר' ינאי, הוות משמש קומוי אבוי שהיא שימשה לפני אביה (ר' ינאי), והוות מעלה קומוי והיא העלתה לפניו תבשילין רותחין, ואמר לה ר' ינאי, היך איתעבידא, מה עשית שהתבשיל רותח כ"כ? ואמרה ליה, כמרא הקדירה שהיא חמה (כמרא' זה מלשון חום) וגיפתא טמנתי את הקדירה בגפת, אמר לה ר' ינאי שאסור להטמין בגפת, ולא תהי עבדה כן ואל תעשי כך, אלא כמרה גו קופתא תניחי את הקדירה בקופה, ויהבה קופתא על גיפתא ואת הקופה תניחי על הגפת, וכיון שהקדירה לא טמונה בגפת, אלא היא רק מונחת בקופה המונחת על גבי הגפת, לכך זה מותר. א"ר זעירא, אבל

שהמשנה לקמן מתירה להטמין את הצונן, מדובר שהוא טומן לזמן מועט).

ואמרת הגמ' שיש עוד טעם מדוע אסור להטמין בדבר המוסיף הבל; ואסרו טמינה בדבר המוסיף הבל, מפני כירה, שלא יבוא להטמין ברמץ הנמצא בכירה, ואסרו להניח ע"ג כירה שאינה גרופה או קטומה מפני טמינה, שלא יבוא להטמין בתוך הרמץ הנמצא בכירה. ואסרו להניח ע"ג כירה שהבלה ממיעוט שיש בה מעט עצים (שאין חשש שיחתה בגחלים), מפני כירה שהבלה מרובה, שיש בה הרבה עצים. ואסרו להניח ע"ג הכירה שאינה גרופה או קטומה תבשיל שנתבשל כל צורכו (שאין חשש שיחתה בגחלים, שהרי התבשיל כבר מוכן), מפני תבשיל שלא נתבשל כל צורכו, שיש חשש שיחתה בגחלים. ואסרו להניח ע"ג הכירה שאינה גרופה או קטומה, מים חמין (שאין חשש שיחתה בגחלים, שהרי המים יתאדו), מפני תבשיל שנתבשל כל צורכו (שהוא נאסר מחמת תבשיל שלא התבשל כל צורכו). אבל חזרו והתירו להניח מים חמין

בהדא ר' חנינה פליג, דרש ר' אחא בשם ר' חנינה הגפת מלמטן - ותבן מיכן ומיכן אסור, ומודה בה רבי ינאי.

ולא כובל: אבין בעי בללן מה הן? נישמעניה מן הדא - טומנין בכסות ובפירות ובכנפי יונה, רבי יוסה בן פזי בשם רבי יוסי בר חנינה הדא דתימר בשלא רבת רקבוביתן, אבל אם רבת רקבוביתן אסור לטמון בהן.

ולא בחול: תמן תנינן מטילין אותו לחול בשביל שימתין? ההן חלא מירתח רתחא ומיצן צוננה, ההן תבן בעל פקדון הוא, כמה דאָת יהיב ליה - הוא יהיב לך. כל דבר שמרחיקין אותו מן הכותל - אסור לטמון בו. אמר ר' יוסי מן מה דתנינן תמן

רקבוביתן אבל אם רוב הפירות הרקיבו, אסור לטמון בהן, וא"כ מוכח שהולכים אחרי הרוב.

ולא בחול: שואלת הגמ' והרי תמן לקמן תנינן, שמטילין אותו את המת לחול בשביל שימתין ולא יסריח, וא"כ מוכח שחול לא מעלה הבל, וא"כ מדוע אסור להטמין בחול? מתרצת הגמ' שזה לא ק', כיון שההן חלא טבע החול הוא, שהוא מירתח רתחא מרתיח דברים רותחים, ומוסיף עליהם הבל, אבל ומיצן צוננה, ומצנן דברים צוננים, ולכך מטילים את המת ע"ג החול כדי שלא יסריח, אבל ההן תבן, בעל פקדון הוא, ושומר על מה שמניחים בו, וכמה דאָת יהיב ליה - הוא יהיב לך, וכמו שמניחים בו כך הוא מחזיר, דהיינו שהוא לא מחמם את החמים, ולא מקרר את הדברים הקרים. ואומרת הגמ' שכל דבר ששנינו (במסכת ב"ב) שמרחיקין אותו מן הכותל של חבירו כדי שלא להזיק את הכותל, זה כיון שהוא מוסיף הבל, ולכך גם אסור לטמון בו. אמר ר' יוסי מן - כל מה דתנינן תמן במסכת שבת

בהדא ר' חנינה פליג, ר' חנינה נחלק בזה על ר' ינאי, שהרי דרש ר' אחא בשם ר' חנינה, שאם הגפת מלמטן תחת הקדירה, ותבן מיכן ומיכן - אסור, כיון שהקדירה טמונה, והגפת מוסיף הבל, לכך זה אסור, הגם שלא כל הקדירה טמונה בגפת, אבל חוזרת הגמ' ואומרת ומודה בה רבי ינאי שאסור כך להטמין את הקדירה (כדברי ר' חנינה), וכל מה שר' ינאי התיר, זה רק במקום שלא טמנו את הקדירה כלל, אלא רק הניחו אותה מעל לגפת, או שר' ינאי התיר רק במקום שהקדירה מונחת תוך הקופה, שהקופה חוצצת בינה לבין הגפת. **ולא בזבל:** ר' אבין בעי שאל מה הדין אם הוא בללן את הזבל יחד עם דבר שלא מוסיף הבל, מה הן, האם מותר להטמין בתערובת הזאת או לא? מתרצת הגמ' נישמעניה מן הדא אפשר להוכיח ממה שלמדנו, שטומנין בכסות ובפירות ובכנפי יונה, ורבי יוסה בן פזי בשם רבי יוסי בר חנינה אמר, הדא דתימר מה שאמרנו שיכולים להטמין בפירות, זה דווקא בשלא רבת רקבוביתן, שרוב הפירות לא הרקיבו, אבל אם רבת

טומנין בו, הדא אמרת אין מרחיקין אותו מן הכותל. התיב רבי חגי והתני והמשכיר בית לחבירו - לא יעשנו אוצר של תבואה, ליידא מילה, לא מפני המוץ? א"ר חנניה מפני העכברים, א"ר פינחס בר' חנינה אם מפני העכברים, ניתני אפילו אוצר של כל דבר, הוי יאות קשי רבי חגי. אתיב רבי שמי, הרי סלעים מרחיק אותן מן הכותל, מעתה אסור לטמון בהן? א"ר יוסי לא שהסלעים מרתיחין, אלא שהן עושין חלודה - והן מלקין ארעיתו של כותל. והא תני אין טומנין בסלעים? תיפתר בסלעים של כסף, אית תני טומנין בסלעים, ואית תני אין טומנין, אמר רב חסדא מאן דמר טומנין - בשל זהב ושל נחושת, מאן דמר אין טומנין - בסלעים של כסף.

הסלעים מרחיקים אותן מן הכותל של חבירו, וא"כ מעתה יהיה אסור לטמון בהן, ומדוע זה לא מוזכר במשנה? מתרצת הגמ' א"ר יוסי שמה שצריך להרחיק את הסלעים מהכותל זה לא מפני שהסלעים מרתיחין ומעלים הבל, אלא זה מפני שהן עושין חלודה הם עושים את הקרקע לעפר תיחוח, והן מלקין ומקלקלים את ארעיתו (יסודות) של כותל. שואלת הגמ' והא תני והרי שנינו בברייתא שאין טומנין בסלעים וא"כ מדוע המשנה לא אוסרת להטמין בסלעים? מתרצת הגמ' תיפתר תעמיד שהברייתא מדברת בסלעים של כסף, ורק הם מעלים הבל, אבל סלעים ואבנים רגילות לא מעלים הבל, ואומרת הגמ' שאית תני תני שיש ששנו בברייתא שטומנין בסלעים, ואית תני תני ויש ששנו בברייתא שאין טומנין, אמר רב חסדא שאין מחלוקת ביניהם, אלא מאן דאמר טומנין מדובר בסלעים של זהב ושל נחושת, שהם לא מעלים הבל, ומאן דאמר שאין טומנין מדובר בסלעים של כסף, שהם מעלים הבל.

שטומנין בו, כיון שהוא לא מוסיף הבל, הדא אמרת זאת אומרת שאין מרחיקין אותו מן הכותל כיון שהוא לא מקלקל את הכותל. שואלת הגמ' התיב רבי חגי, והתני, והמשכיר בית לחבירו - לא יעשנו אוצר של תבואה, ולכאו' ליידא מילה למה לא יעשנו אוצר, זה מפני המוץ שמעלה הבל, וכאן שנינו שהתבן לא מעלה הבל? מתרצת הגמ' א"ר חנניה שהטעם שאסור לשוכר לעשות אוצר של תבואה, זה מפני העכברים, שיבאו לאכול מהתבואה, שואלת הגמ' א"ר פינחס בר' חנינה אם הטעם הוא מפני העכברים, א"כ ניתני שאסור לשוכר לעשות אפילו אוצר של כל דבר, שהרי העכברים מגיעים לאוצר של כל דבר (כל מקום שיש היכן להתחבאות, העכברים מגיעים)? ומזה שהברייתא אוסרת רק אוצר של תבואה מוכח שהטעם הוא מפני המוץ שמעלה הבל ומקלקל את הכותל, וא"כ הוי יאות קשי רבי חגי, קושיית ר' חגי נכונה, שכאן אנחנו לומדים שהתבן לא מעלה הבל. שואלת הגמ' אתיב הק' רבי שמי, הרי את

מסכת פרק ד [ה"א - דף כט] שבת קלט

בזמן שהן לחים: לא סוף דבר לחין, אפי' יבשין שנתלחלו, מן אילין מוכין, ומוכין לא כיבישין שנתלחלו הן?! ר' יוחנן בר שילא הדא אמרה הן דְּכָמַר איידה - צריך מחסרתיה ציבחה, דהוא אתי מיסב - והוא שפכה ומרתחה.

תמן תנינן וכן בגפת חדשה, אבל בישנה טהור. ואי זו היא חדשה ואיזו היא ישנה? רבי יוסי בר' בון בשם ר' יוחנן חדשה בתוך י"ב חודש, ישנה לאחר י"ב חדש.

טומנין בכסות ובפירות: ר' יודא בר פזי בשם רבי ירמיה בר חנינה הדא דתימר בשלא רבת רקבוביתן, אבל אם רבת רקבוביתן אסור לטמון בהן.

התנור בגפת חדשה שבאה מזיתים טמאים, הם מטמאים את התנור, כיון שיוצא מהם השמן שהוא טמא, אבל המסיק את התנור בגפת ישנה, התנור טהור, כיון שהגפת הזו כבר יבשה, ולא יוצא מהגפת משקה, ואומרת הגמ' ואי זו היא גפת חדשה, ואיזו היא גפת ישנה? רבי יוסי בר' בון בשם ר' יוחנן אומר, שחדשה היינו בתוך י"ב חודש למסיקה, וישנה היינו לאחר י"ב חדש, וא"כ כשכתוב אצלנו במשנה בין לחים ובין יבישים, היינו בין תוך י"ב חודש, ובין לאחר י"ב, שאסור להטמין בהם את החמין לשבת.

טומנין בכסות ובפירות: ר' יודא בר פזי בשם רבי ירמיה בר חנינה אומר, הדא דתימר מה שאמרנו שיכולים להטמין בפירות, זה דווקא בשלא רבת רקבוביתן שרוב הפירות לא הרקיבו, אבל אם רבת רקבוביתן אבל אם רוב הפירות הרקיבו, אסור לטמון בהן, כיון שזה נקרא זבל, שאסור להטמין בה.

בזמן שהן לחים: אומרת הגמ' לא סוף דבר לא מדובר דוקא שהם לחין מחמת עצמם, אלא אפי' אם הם היו כבר יבשין, אלא שנתלחלו, גם אסור להטמין בהם, וההוכחה היא מן אילין מוכין, ממה שהמשנה אוסרת להטמין במוכין לחים, וכי מוכין זה לא כיבישין שנתלחלו הן?! שהרי אין מוכין שהם לחים מחמת עצמם, אלא ע"כ שאפי' יבשים שנהיו לחים אסור להטמין בהם. אמר ר' יוחנן בר שילא א"כ הדא אמרה מכאן אנחנו אומרים שההן דְּכָמַר איידה שהטמין בדברים האלו (בתבן או במוכין). הוא צריך מחסרתיה ציבחה הוא צריך לחסר קצת מהקדירה, כיון שאם הקדירה תהיה מלאה עד למעלה, א"כ בזמן דהוא אתי מיסב שהוא יבוא להטמין את הקדירה, יש חשש שמא והוא שפכה יִשְׁפֹךְ מהקדירה על גבי התבן או המוכין ויהיו לחים, ומרתחה והתבן או המוכין ירתיחו ויוסיפו הבל.

תמן במסכת כלים תנינן, וכן המסיק את

ובנעורת של פשתן ובנסורת של חרשין: אנן תנינן נסורת, תניי דבית רבי נעורת, הדא אמרה היא הדא היא הדא.

הלכה ב

מתני' טומנין בשלחין ומטלטלין אותן, בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן, כיצד עושה? נוטל את הכיסוי והן נופלות, ר"א בן עזריה אומר קופה מטה על צדה ונוטל, שמא יטול ואינו יכול להחזיר. וחכמים אומרים נוטל ומחזיר.

גמ' טומנין בשלחין ומטלטלין אותן: רבי יודה בן פזי בשם רבי יונתן הדא דתימר בנתונין אצל בעל הבית, אבל בנתונין באפותיקי לא בדא.

גיזי הצמר נמצאת מטה על צדה, ונוטל את המאכל, כיון שאם הוא יטול את הקדירה, חוששים שמא כשהוא יטול את הקדירה יפלו הגיזי צמר לתוך הגומא, ואינו יכול להחזיר את הקדירה, וחכמים אומרים שלא גוזרים, והוא נוטל את הקדירה מתוך הקופה שהטמינו בה, ומחזיר את הקדירה אם הגומא לא התקלקלה, ואם היא התקלקלה, באמת הוא לא יוכל להחזיר את הקדירה, אלא שלא גוזרים ולא אוסרים עליו להוציא את הקדירה שמא יתקלקל הגומא.

גמ' טומנין בשלחין ומטלטלין אותן: אומרת הגמ' רבי יודה בן פזי בשם רבי יונתן אומר, הדא דתימר שיכולים לטלטל את העורות לאחר שטמנו בהם, זה דוקא בנתונין אצל בעל הבית, וכיון שהבעה"ב משתמש בעורות לכך זה לא מוקצה, אבל בנתונין באפותיקי אם העורות האלו מיועדים למכירה, לא בדא לא נאמר בזה שהוא יכול לטלטל אותם, כיון שזה מוקצה.

ובנעורת של פשתן ובנסורת של חרשין: אנן תנינן שר' יהודה נחלק על הנסורת, אבל תניי דבית רבי שונים המשניות בישיבה של רבי שנו את דברי ר' יהודה, על הנעורת, שר' יהודה אוסר בדקה ומתיר בגסה, וא"כ אומרת הגמ' הדא אמרה מוכח מכאן שהיא הדא היא הדא, ור' יהודה נחלק בין על נעורת ובין על הנסורת, ומתיר בדקה ואוסר בגסה.

הלכה ב

מתני' טומנין בשלחין בעורות ומטלטלין אותן כיון שאינם מוקצה, וכן טומנים בגיזי צמר, אבל ואין מטלטלין אותן כיון שהם מוקצים, וא"כ כיצד הוא עושה? נוטל את הכיסוי הגם שמונח עליו הגיזי צמר, כיון שזה טלטול מן הצד (כיסוי הקדירה לא נעשה בסיס לדבר האסור, כיון שמבסה הקדירה לא משמש את הגיזי צמר, אלא גיזי הצמר משמשים את הקדירה), והן הגיזי צמר נופלות, ר"א בן עזריה אומר, שאת הקופה שבה הקדירה עם

בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן: רבי יודה ור' יוחנן הדא דתימר בנתונין באפותיקי, אבל בנתונין אצל בעל הבית לא בדא.

כיצד הוא עושה וכו': רבי ירמיה בשם רב פורשין מחצלת על גבי שייפות של לבינים בשבת, אמר ר' שמעון בר' ינאי אני לא שמעתי מאבא, אחותי אמרה לי משמו - ביצה שנולדה ביו"ט סומכין לה כלי בשביל שלא תתגלגל, אבל אין כופין עליה את הכלי, ושמואל אמר כופין עליה כלי, אמר רבי מנא ובלבד שלא יהא הכלי נוגע בנופו של ביצה. תני ר' הושעיה נחיל של דבורין פורסין עליה סדין בחמה - מפני החמה, ובגשמים - מפני הגשמים, מה כרב כשמואל? כאן מלמעלן כאן מלמטון.

הניטל לצורך דבר שאינו ניטל. ושמואל אמר שכופין עליה על הביצה את הכלי בשביל שלא תישבר, כיון שמותר ליטול דבר הניטל לצורך דבר שאינו ניטל, אמר רבי מנא אבל ובלבד שלא יהא הכלי נוגע בנופו של ביצה, כדי שהוא לא יזיז את הביצה. ואמרת הגמ' שתני ר' הושעיה, נחיל להקה של דבורין, פורסין עליה סדין בחמה - מפני החמה, ובגשמים - מפני הגשמים, שואלת הגמ' מה האם הברייתא שר' הושעיה הביא, היא כרב וכשמואל שמותר ליטול דבר הניטל לצורך דבר שאינו ניטל, ויקשה על ר' שמעון בר' ינאי? מתרצת הגמ' כאן מלמעלן כאן מלמטון, שבברייתא לא נאמר שמותר ליטול את הסדין לצורך הדבורים, אלא הברייתא אומרת שהסדין שהוא פרס על הדבורים לא נעשה לבסיס מחמת שזה נמצא תחת לענפי האילן, כיון שהסדין לא משמש את ענפי האילן, אלא הסדין משמש את הדבורים, וזה כמו שמותר ליטול את כיסוי הקדירה, הגם שמונח עליה הגיזי צמר.

בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן: רבי יודה ור' יוחנן אומרים, הדא דתימר שהוא לא יכול לטלטל את הגיזי צמר, זה דוקא בנתונין באפותיקי שהם עומדים למכירה, אבל בגיזי צמר הנתונין אצל בעל הבית, לא בדא לא נאמר בזה שהוא לא יכול לטלטל אותם, כיון שזה לא מוקצה, שהרי הבעה"ב משתמש בהם לשאר צרכיו.

כיצד הוא עושה וכו': אומרת הגמ' שרבי ירמיה בשם רב אומר, שפורשין מחצלת על גבי שייפות שורות של לבינים בשבת, שלא יתקלקלו מהגשם, כיון שמותר לטלטל דבר הניטל לצורך דבר שאינו ניטל, אבל אמר ר' שמעון בר' ינאי, שאני אומנם לא שמעתי מאבא שאסור ליטול דבר הניטל לצורך דבר שאינו ניטל, אבל אחותי אמרה לי משמו של אבי - משמו של ר' ינאי, שביצה שנולדה ביו"ט שהיא מוקצה, שסומכין לה כלי בשביל שלא תתגלגל ותישבר, כיון שזה לא ניכר כ"כ שהוא מניח את הכלי לצורך הביצה, אבל אין כופין עליה את הכלי, כיון שאסור ליטול דבר

רבי ביסנא בשם רבי יוסי בר חנינא חָפִי לְסוּטוֹת אסור לטלטלן.

מצדתא הוויין פריסן והויין משתרפן גו שימשא, אתון שאלון לרב מהו מטלטלתן? אמר לון חשבון עליהן מתנינן תוחתי רשיכון ושרי לכון מטלטלתן.

ר' זעירא בשם ר' ירמיה ראשי כלונסיות שחישב עליהן מאתמול - מותר לטלטלן. ר' יונה ור' יוסי סלקון לסדרא דְבַר עולא - דהוה רבעה תמן, והוה תמן ראשי כלונסיות, אתון ושאלון להון מהו לטלטלן? אמרו להון, אם חשבתם עליהן מאתמול - מותר לטלטלן, ואם לאו, אין אתם מותרין לטלטלן, תני רבי חלפתא בר שאול, מוכין שחישב עליהן מאתמול - מותר לטלטלן, תני ר' יוסי בן שאול, צָבַר של קורות שחישב עליהן מאתמול - מותר לטלטלן, ר' יוסי ר' חנינה בשם ר' ישמעאל בר' יוסי, ר' יעקב בר אחא ר' יעקב בר אידי רבי חנינה בשם רבי ישמעאל בר' יוסי,

מאתמול לְשֶׁבֶת עליהם, מותר לטלטלן בשבת. ומעשה היה שר' יונה ור' יוסי סלקון לסדרא עלו לבית מדרש דְבַר עולא שְׁבַר עולא בנה, דהוה רבעה תמן והם רצו לשבת שם, והוה תמן והיה שם ראשי כלונסיות, ורצו להשתמש בהם, ואתון ושאלון להון ובאו ושאלו את ר' יונה ור' יוסי, מהו לטלטלן? ואמרו להון, אם חשבתם עליהן מאתמול לשבת עליהם, מותר לטלטלן, ואם לאו, אין אתם מותרין לטלטלן, כיון שמוקצה מחמת גופו אסור לטלטל אפי' לצורך גופו. וכן תני רבי חלפתא בר שאול, שמוכין שחישב עליהן מאתמול להשתמש בהם, מותר לטלטלן, וכן תני ר' יוסי בן שאול, צָבַר ערימה של קורות שחישב עליהן מאתמול להשתמש בהם, מותר לטלטלן, כיון שמספיק מחשבה, להחיל עליהם שם כלי. אבל ר' יוסי ור' חנינה בשם ר' ישמעאל בר' יוסי, וכן ר' יעקב בר אחא ור' יעקב בר אידי ורבי חנינה בשם רבי ישמעאל בר' יוסי אמרו,

רבי ביסנא בשם רבי יוסי בר חנינא אומר, שְׁחָפִי לְסוּטוֹת המחצלות שמכסים בהם את הסחורה שעל גבי הספינה אסור לטלטלן, כיון שהסחורה מוקצה מחמת חסרון כיס, לכך גם המחצלות שמכסים בהם את הסחורה היא מוקצה.

אומרת הגמ' שמעשה היה שמצדתא הוויין פריסן שהיו מונחים מצודות (לא כדי לתפוס בהמות), והויין משתרפן גו שימשא ופחדו שיתקלקלו מחמת חום השמש, אתון שאלון ובאו ושאלו לרב, מהו מטלטלתן האם מותר לטלטל אותם לצל (כלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטל אותו מחמה לצל)? אמר לון רב, חשבון עליהן מתנינן תוחתי רשיכון תחשבו לתת את המחצלות האלו תחת לראשיכם, ושרי לכון ותוכלו מטלטלתן, כיון שמותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור - לצורך גופו.

ר' זעירא בשם ר' ירמיה אומר, שראשי כלונסיות קרשי עץ העומדים לבניין (שהם מוקצים מחמת גופם) שחישב עליהן

אבא שלחה הוה, והוה אמר לנו קשרו לכם ראשי גוזיות - ואתם מותרין לטלטלן למחר, חזקיה אמר אפילו מ'לן. רב אמר ת'ריות שגידען לשכיבה - אינן צריכות קישור, לאהל'ן - צריכות קישור, רב אבא בר חנה אמר בין לשכיבה בין לאהל'ן - צריכות קישור, א"ר חזקיה ולא ד'מו קישוריה דרב - באוהל'ן, לקישוריה דרב אבא בר חנה - בכלים, קישוריה דרב באוהל'ן - עד שיקשור את כל הקוצין, קישוריה דרב אבא בר חנה בכלים - עד שיהיה עליהן תואר כלי, אם אומר את עד שיקשור את הקוצין, אין מעשה גדול מזה. רבי יעקב בר אידי בשם רבי יונתן לעולם אל ימנע אדם עצמו מלילך לבית המדרש, שהרי כמה פעמים נשאלה הלכה זו ביבנה, עריבת הירדן למה היא טמאה? ולא אמר אדם דבר, עד שבא רבי חנינה בן

לשכיבה, כיון שקישוריה דרב באוהל'ן זה לא מועיל אלא עד שיקשור את כל הקוצין הנמצאים בחריות, וקישוריה דרב אבא בר חנה בכלים מספיק קישור עד - כדי שיהיה עליהן תואר כלי, כיון שאם אומר את שר' אבא בר חנה מצריך עד שיקשור את הקוצין, הרי אין מעשה גדול מזה, ולא מסתבר שר' אבא בר חנה יצריך מעשה גדול כ"ב, כיון שהוא קצץ את החריות מהאילן לצורך שכיבה. ואומרת הגמ' שרבי יעקב בר אידי בשם רבי יונתן אומר, שלעולם אל ימנע אדם עצמו מלילך לבית המדרש אפי' שעה אחת, שהרי כמה פעמים נשאלה הלכה זו ביבנה, עריבת ספינת הירדן למה היא טמאה והרי ספינה העשויה מעץ טהורה (כיון שהיא לא מיטלטלת כשהיא מלאה מחמת כובד משקלה, והרי מקישים את כלי העץ לשק, וכמו ששק מיטלטל כשהוא מלא, כך גם כלי עץ מקבל טומאה רק כשהוא מיטלטל גם כשהוא מלא)? ולא אמר אדם בזה דבר, עד שבא רבי חנינה בן

שאבא היינו ר' יוסי שלחה הוה היה סוחר בעורות, והוה אמר לנו, קשרו לכם ראשי גוזיות את ראשי העורות ורק אז אתם מותרין לטלטלן למחר, כיון שלא מספיק מחשבה, אלא צריך לעשות מעשה כדי שיהיה עליהם שם של כלי, אבל חזקיה אמר שאפילו מ'לן שאפי' אם הוא רק אמר שישתמש בהם, הוא כבר יכול להשתמש בהם בשבת, כיון שע"י הדיבור זה נהיה לכלי. ורב אמר ש'חריות ענפי הדקל שגידען שקצצו אותם מהדקל בשביל שכיבה, אינן צריכות קישור, כיון שע"ז שהוא קצץ אותם מהאילן לצורך שכיבה, כבר יש לזה שם של כלי, אבל אם הוא קצץ אותם לאהל'ן לסכך בהם, והוא רוצה לשבת עליהם בשבת, צריכות קישור לפני שבת, כדי שיהיה להם שם של כלי, ורב אבא בר חנה אמר, שבין אם הוא קצץ אותם לשכיבה, ובין אם הוא קצץ אותם לאהל'ן, צריכות קישור, אבל א"ר חזקיה, ולא ד'מו קישוריה דרב באוהל'ן, לקישוריה דרב אבא בר חנה בחריות שהוא קצץ אותם בכלים

אנטיגנס ודרשה בעירו, עריבת הירדן למה היא טמאה? מפני שממלין אותה פירות, ומוליכין אותה מן הים ליבשה, ומן היבשה לים. ועוד דבר אחר דרש, תְּרִיזוֹת שגדען בין לשכיבה בין לאוהליו - צריכות קישור. התיבון הרי נדידייא דאשקלון? א"ר יצחק בר לעזר שניא היא שמקצתן בים, ומקצתן ביבשה.

אתייא דרבי בא בר חנה כרבי חנינא, דמר ר' חנינא עולין היינו עם רבי לחמת גדר, והיה אומר לנו בחרו לכם חֲלָקֵי אבנים - ואתם מותרין לטלטלן למחר, רבי זעירא אמר עד שיקרדם, חברייא אמרי עד שישפשף, וצפוראי אמרין עד שיחשוב, רבי יוחנן אמר עד שיהא עליהן תואר כלי. אשכחת רב אבא בר חנה ור' יוחנן ור' יונתן חדא, רב ור' זעירא ורבי ישמעאל בר' יוסי חדא, ציפוראי ורבי יוסי בן שאול ורבי חלפתא בן שאול חדא, חברייא לית להון זוג.

ר' חנינא, עולין היינו עם רבי לחמת גדר, ורבי היה אומר לנו, בחרו לכם חֲלָקֵי אבנים (אבנים חלקות שראויים לשיבה עליהם) ואתם מותרין לטלטלן למחר, דהיינו שצריך לעשות מעשה כל דהוא כדי שיוכלו לטלטל את האבנים, ולא מספיק לחשוב להשתמש בהם, אבל רבי זעירא אמר שלא יכולים לטלטל את האבנים ע"י מעשה כל דהוא, אלא רק עד שיקרדם שיסתת את האבנים, וחברייא ובני הישיבה אמרי, שצריך מעשה גדול יותר, ורק עד שישפשף את האבנים לאחר הסיתות כדי שיהיה נוח לשבת עליהם, ורק אז יוכלו לטלטל את האבנים, וצפוראי חכמי ציפורי אמרין, שמספיק עד שיחשוב להשתמש באבנים, ורבי יוחנן אמר שמספיק מעשה קטן, ועד שיהא עליהן תואר כלי הוא כבר יכול לטלטל את האבנים, וא"כ מסכמת הגמ' ואומרת; אשכחת נמצא שרב אבא בר חנה ור' יוחנן ור' יונתן כולם עומדים בשיטה חדא, שמספיק מעשה קטן, ורב ור' זעירא ורבי ישמעאל בר' יוסי הם בשיטה חדא,

אנטיגנס ודרשה בעירו, שעריבת הירדן למה היא טמאה? מפני שממלין אותה פירות, ומוליכין אותה מן הים ליבשה, ומן היבשה לים, וכיון שמטלטלים אותה ביבשה כשהיא מלאה בפירות, לכך היא מקבלת טומאה. ועוד דבר אחר דרש ר' חנינא בן אנטיגנס, שְׁחֲרִיזוֹת שגדען שקצצו אותם בין לצורך שכיבה בין לאוהליו - צריכות קישור, כדברי ר' אבא בר חנה. שואלת הגמ' התיבון הקשו בני הישיבה, והרי נדידייא דאשקלון - הספינה העשויה באשקלון, ג"כ מטלטלים אותה ביבשה כשהיא מלאה, וא"כ מדוע לא מוכר עליה שהיא ג"כ טמאה? מתרצת הגמ' א"ר יצחק בר לעזר, שניא היא שהספינה העשויה באשקלון שונה מספינת הירדן, כיון שלא מטלטלים אותה כשהיא מונחת לגמרי ביבשה, אלא שמקצתן (של ספינת אשקלון) מונחת בים, ורק מקצתן ביבשה, ולכך היא טהורה.

ואומרת הגמ' שאתייא דברי רבי בא בר חנה שאומר שצריך לעשות מעשה מועט כדי שזה לא יהיה מוקצה - כרבי חנינא, דאמר

הלכה ג

מתני' אם לא כסהו מבעוד יום, לא יכסנו משתחשך. כסהו ונתגלה, מותר לכסותו. ממלא את הקיתון ונותן לתחת הכר או תחת הכסת.

גמ' כסהו ונתגלה: נטלו מבעוד יום - מחזירו מבעוד יום, נטלו משחשיכה - מחזירו משחשיכה, נטלו מבעוד יום וקדש עליו היום - רבי בא בשם רב יהודה אם נתקלקלה הגומה אסורה. ומכירה לכירה מותר, מן ההוא דמר רבי לעזר בשם ר' הושעיא, משרת הייתי את רבי חייא הגדול, והייתי מעלה לו חמין מדיוטי התחתונה לדיוטי העליונה ומחזירין לכירה, ומר רבי ירמיה בר' שמעון אפילו מכירה שהבלה ממועט לכירה שהבלה מרובה מותר. מכירה לטמינה אסור,

רב יהודה אומר שאם נתקלקלה הגומה מקום ההטמנה, אסור להחזירה, כיון שזה נקרא הטמנה חדשה, אבל אם מקום ההטמנה לא התקלקלה, הוא יכול להחזירה בשבת, כיון שזה נקרא המשך ההטמנה. ואומרת הגמ' שהוא יכול לקחת את הקדירה מכירה אחת ולהחזירה לכירה אחרת, וזה מותר, וההוכחה היא, מן ההוא דאמר רבי לעזר בשם ר' הושעיא, שמשרת הייתי את רבי חייא הגדול, והייתי מעלה לו את החמין מדיוטי מהקומה התחתונה לדיוטי לקומה העליונה, ומחזירין לכירה, הגם שהייתי מניח את החמים לזמן מועט בקומה העליונה, ואמר רבי ירמיה בר' שמעון שאפילו אם הוא לקח את הקדירה מכירה שהבלה ממועט יכולים להחזיר את הקדירה לכירה שהבלה מרובה וזה מותר, כיון שזה ג"כ נקרא חזרה, אבל אם לקחו את הקדירה מכירה והוא רוצה לטמינה - אסור, כיון שזה הטמנה חדשה, ואסור להטמין לכתחילה בשבת,

שצריך מעשה גדול יותר, וציפוראי ורבי יוסי בן שאול ורבי חלפתא בן שאול הם בשיטה חדא, שמספיק מחשבה, וחברייה שמצריכים מעשה גדול מאוד, לית להון זוג אין מי שסובר כמותם.

הלכה ג

מתני' אם לא כסהו את החמין מבעוד יום, לא יכסנו משתחשך, אבל אם כסהו ביום שישי ונתגלה, מותר לכסותו בשבת. ואומרת המשנה שממלא את הקיתון את הבקבוק במים צוננים, ונותן את הבקבוק בשבת לתחת הכר או תחת הכסת, כדי שהמים לא יתחממו מחום השמש (כיון שבזה לא גזרו).

גמ' כסהו ונתגלה: אומרת הגמ' שזה דבר פשוט, שאם נטלו את החמים מההטמנה מבעוד יום שמחזירו מבעוד יום, וכן זה פשוט שאם נטלו משחשיכה שמחזירו משחשיכה, ואם נטלו מבעוד יום וקדש עליו היום, אז רבי בא בשם

מטמינה לכירה אסור, מטמינה לטמינה צריכה. נתגלה מבעוד יום - מכסהו מבעוד יום, נתגלה משחשיכה - מכסהו משחשיכה, נתגלה מבעוד יום וקדש עליו היום - תני אין טומנין חמין משחשיכה. אבל מוסיפין עליהן כסות וכלים, כמה היא עליהן ויהא מותר לכסותם? רבי זריקן בשם רבי חנינא אפילו מפה, אמר רבי זעירא ובלבד דבר שהוא מועיל, אמר רבי חנינא כל הדברים מועילין, אמר רבי מתניה ויאות, אילו מאן דנסב מרטוט ויהב לה על רישיה בשעת צינתה - דילמא לא כביש צינתה?!

ממלא את הקיתון וכו': תני כשם שאין טומנין חמין משחשיכה, כך אין טומנין לא שלג ולא צונין, ורבי מתיר. התיב שמואל בר אבא על הדא

הקדירה היתה מכוסה בבגד דק זה לא נקרא שהיא היתה טמונה, אלא רק ובלבד שהקדירה היתה מכוסה בדבר שהוא מועיל לשמור על החום, אבל אמר רבי חנינא, שכל הדברים מועילין לשמירת החום, ואפי' בגד דק, ואמר רבי מתניה ויאות שר' חנינא צודק, שהרי אילו מאן דנסב סמרטוט בגד בלוי (דהיינו שהוא דק) ויהב לה על רישיה ונותן על ראשו בשעת צינתה בזמן הקור, דילמא לא כביש צינתה וכי זה לא מועיל לשמור עליו מהקור? הרי ודאי שזה מועיל, וא"כ גם לענין ההטמנה אפי' בגד דק מועיל, ולכך אפי' אם הקדירה היתה מכוסה מבעוד יום בבגד דק, הוא יכול להוסיף עליה עוד כיסוי.

ממלא את הקיתון וכו': תני, כשם שאין טומנין חמין משחשיכה - כך אין טומנין לא שלג ולא צונין כדי שזה לא יתחמם מחום השמש, ורבי מתיר. שואלת הגמ' התיב הק' שמואל בר אבא על הדא

וכן אם הוא לקח את הקדירה מטמינה והוא רוצה להניח אותה בכירה, זה ג"כ אסור. ואם הוא לקח את הקדירה מטמינה אחת והוא רוצה להטמינה במקום אחר, צריכה, בזה יש להסתפק האם זה מותר או לא. ואם ההטמנה נתגלה מבעוד יום - מכסהו מבעוד יום, ואם זה נתגלה משחשיכה - מכסהו משחשיכה, אבל אם זה נתגלה מבעוד יום, וקדש עליו היום, הוא לא יכול להטמין את הקדירה בשבת, שהרי תני, אין טומנין חמין משחשיכה, וכיון שזה נתגלה מבעוד יום, א"כ זה נקרא הטמנה חדשה - שאסור לעשות אותה בשבת. ואומרת הגמ' שהגם שאסור להטמין בשבת הטמנה חדשה, אבל מוסיפין עליהן על ההטמנה כסות וכלים - בגדים. שואלת הגמ' וכמה כיסוי יהא עליהן על הקדירה ויהא מותר להוסיף לכסותם? רבי זריקן בשם רבי חנינא אפילו אם הוא הטמין אותה במפה - בגד דק, אבל אמר רבי זעירא שאם

מסכת פרק ד [ה"ג - דף לא] שבת קמז

קדמייתא, והא תני ממלא הוא אדם את הקיתון של מים ונותן תחת הכר או תחת הכסת, אלא כרבי - דרבי מתיר?! כאן לשעה כאן לשהות.

הדרן עלך פרק במה טומנין

טומן את הצונן רק לזמן מועט, לכו"ע מותר להטמין את הצונן, ועל זה המשנה מדברת, וכל המחלוקת של רבי ות"ק בברייתא, זה במקום שהוא רוצה להטמין את הצונן לזמן מרובה, שרבי מתיר, וחכמים אוסרים אטו הטמנת החמים.

הדרן עלך בלי נדר פרק במה טומנין

קדמייתא על דברי ת"ק שאוסר להטמין את הצונן, והא תני במשנה, ממלא הוא אדם את הקיתון של מים ונותן תחת הכר או תחת הכסת, וכי אלא המשנה נאמרה רק כרבי, דרבי מתיר להטמין את הצונן? מתרצת הגמ' שהמשנה היא כדברי הכל, וכאן לשעה כאן לשהות, דהיינו אם הוא

פרק ה

הלכה א

מתני' כמה בהמה יוצאה וכמה אינה יוצאה? יוצא הגמל באיפסר, והנקה בחטם, והליבדקס בפרומביא, והסוס בשיר, וכל בעלי השיר - יוצאין בשיר, ונמשכין בשיר, ומזין עליהן וטובלן במקומן.

גמ' כמה בהמה יוצאה וכו': תני רבי ישמעאל בר' יוסי משום אביו ארבע בהמות נמשכות באיפסר, ואילו הן - הסוס והפרד הגמל והחמור, א"ר חזקיה וסימנא [זכריה יד] [וכן תהיה מגפת הסוס הפרד הגמל והחמור, רב אמר הלכה כר' ישמעאל בר' יוסי].

ליבדקס: אית תני תני ניברקוס, מאן דמר ליבדקס - על שם [דניאל יא] ולבים וכשים במצעדיו. מאן דמר ניברקוס - אבמטים. מהו אבמטים? חמר סלק.

הלכה א

מתני' כמה בהמה יוצאה וכמה אינה יוצאה? הרי האדם מצווה על שביתת בהמתו ואסור לבהמה לשאת משאוי בשבת, אלא א"כ זה לתועלת הבהמה, כגון שזה בשביל שמירתה. ולכך אומרת המשנה, שיוצא הגמל באיפסר בחבל הקשור בפיה או בצווארה. והנקה מין גמל חזק, שלא מספיק לו אפסר, ולכך הוא יוצא בחטם דהיינו שמנקבים לו חור בחוטם, ומכניסים לשם חבל. והליבדקס חמור לזבי שהוא חזק מאוד, יוצא בפרומביא ברסן. והסוס יוצא בשיר בטבעת סביב לצווארו, וכן כל בעלי השיר כגון הכלב יוצאין בשיר, ונמשכין בשיר, ומזין עליהן על השיר מאפר פרה אדומה אם השיר נטמא במת, וטובלן במקומן כשהשיר בצוואר הבהמה, ולא צריך להוריד את השיר מהצוואר.

גמ' כמה בהמה יוצאה וכו': תני רבי ישמעאל בר' יוסי אמר משום ר' יוסי אביו, שארבע בהמות נמשכות באיפסר, ואילו הן; הסוס והפרד הגמל והחמור, א"ר חזקיה וסימנא שתזכור על אילו בהמות ר' ישמעאל בר' יוסי דיבר, וכן תהיה מגפת הסוס הפרד הגמל והחמור, ואומרת הגמ' שרב אמר, שהלכה כר' ישמעאל בר' יוסי. **ליבדקס:** אית תני תני ניברקוס בנוי, ואומרת הגמ' מאן דאמר ליבדקס בלמ"ד, זה מכיון שהחמור מגיע מלוב, על שם וכמו שכתוב ולבים וכשים במצעדיו. ומאן דאמר ניברקוס בנוי, זה אבמטים, שואלת הגמ' מהו אבמטים? מתרצת הגמ' זה חמר סלק חמור שמגיע מאשור - שנקראת סילק, והוא נקרא אבמטים, כיון שהוא יכול לשחות במים - מלשון אמבטיה.

רבי יונה רב הושעיא בעי גרים הבאים מלובי מהו להמתין להם שלשה דורות?
אמר רבי יונה בוצרייה מן מה דנן חמיי התן פולא מיצרייא - כדון רטיב אינון
צווחין ליה לובי, כדו נגיב אינון צווחין ליה פול מצריי, הדא אמרה הוא לובי הוא
מצרי, הדא אמרה גר מלובי צריך להמתין ג' דורות.

**ר' יצחק בר נחמן בשם ר' אושעיא הלכה כדברי התלמיד, דברי חכמים, כל מין
פרידות אחד.**

וכל בעלי השיר יוצאין בשיר וכו': ר' שמואל בשם רבי זעירא כמה דתימר לעניין
איסור - וכן כל שאר הבהמה, לעניין היתר.

ומזין עליהן וטובלין במקומן: ולא כן תני כל תכשיטי אדם טמאין, ותכשיטי בהמה
טהורין? תיפתר בעשוויין להנאותן.

אחד, חכמים נחלקים על ר' יהודה ואומרים
שמתייחסים גם לזרע האב, ולכן בין אם
הפרדה נולדה מהסוס, ובין אם היא נולדה
מהחמור, זה אותו מין, ואפשר לזווג אותם יחד
וזה נכתב כאן בשיגרת הלשון ממסכת כלאים.
וכל בעלי השיר יוצאין בשיר וכו': ר'
שמואל בשם רבי זעירא אומר, כמה
דתימר כמו שלקמן המשנה אומרת **לעניין**
איסור שאסור להוציא את הגמל כשהוא
עקוד או רגול, ואומרת המשנה **וכן כל שאר**
הבהמה, דהיינו המשנה מתחילה בגמל
ואומרת שאתו דין יש לעניין שאר הבהמות,
כך גם **לעניין היתר**, המשנה מתחילה לומר
שהסוס יוצא בשיר, וממשיכה שגם שאר
הבהמות יוצאות בשיר.

ומזין עליהן וטובלין במקומן: שואלת הגמ'
וכי לא כן תני, כל תכשיטי אדם טמאין,
אבל ותכשיטי בהמה טהורין, וא"כ מדוע
צריך לטבול או להזות על השיר, והרי זה
תכשיט של הבהמה? מתרצת הגמ' **תיפתר**
שכל מה שהמשנה אומרת שתכשיטי הבהמה
טהורים, היינו דוקא **בעשוויין להנאותן** -

רבי יונה אמר, **שרב הושעיא בעי** שאל,
גרים הבאים מלובי מלוב, מהו האם צריך
להמתין להם שלשה דורות בשביל שיוכלו
לבוא בקהל כדין מצרי, או לא (לוב זה מדינה
צמודה למצרים, והשאלה היא, האם לוב
נחשבת כחלק ממצרים או לא)? **ואמר רבי**
יונה בוצרייה שם מקום (בצרה). **מן מה דנן**
חמיי מזה שאנחנו רואים, **ההן פולא**
מיצרייא שלפול המצרי **כדון רטיב** כשזה לח
אינון צווחין ליה קוראים לזה **לובי**, וכדו
נגיב וכשהוא יבש **אינון צווחין ליה** קוראים
לזה **פול מצריי**, א"כ **הדא אמרה** מוכח
מכאן, **שהוא לובי הוא מצרי** שזה אותו דבר,
וא"כ **הדא אמרה** מכאן מוכח, **שגר מלובי**
צריך להמתין ג' דורות כדין גר מצרי.

ר' יצחק בר נחמן בשם ר' אושעיא אומר,
שהלכה כדברי התלמיד, היינו כדברי ר'
יהודה (שהיה תלמידו של ר"ע), שאומר שלא
חוששים לזרע האב, ולכך כל הפרידות
הנולדות מהסוס - מותרים זה עם זה, אבל
אסור לזווג פרד שנולד מסוס לפרדה שנולדה
מחמור, אבל **דברי חכמים, כל מין פרידות**

ונמשכין בשיר: ואינו עושה חריץ? אלא כרבי שמעון דתני לא יגרר אדם את המטה ואת הכסא ואת הספסל ואת הקתידרה מפני שהוא עושה חריץ, ורבי שמעון מתיר, א"ר חיינא כהדא דתני דלת גוררת, מחצלת גוררת, קנקילון גורר - פותח ונועל בשבת, ואין צריך לומר ביו"ט, ותני כן, מחצלת שהיא קשורה ותלויה בעמוד - פותח ונועל בשבת, ואין צריך לומר ביום טוב.

ומזין עליהן וטובלין במקומן: תמן תנינן לא תטבול בהן עד שתרפם, וכא הוא אמר הכין? אמר רבי מנא כאן ברפים כאן באפוצים.

הנמצאים עליו, והניחו בפתח שישמש כדלת, שהוא גורר נגרר על הקרקע, אפי"ה פותח ונועל בשבת, ואין צריך לומר ביו"ט, ותני כן, מחצלת שהיא קשורה ותלויה בעמוד (אם זה לא קשור, אסור לסגור בו את הפתח, כיון שהוא מוסיף על הבנין) פותח ונועל בה בשבת אפי' שהיא נגררת על הקרקע, ואין צריך לומר ביום טוב.

ומזין עליהן וטובלין במקומן: שואלת הגמ' הרי תמן לקמן תנינן, שהאשה לא תטבול בהן בחוטי צמר הקשורים בראשה עד שתרפם, וכא הוא אמר הכין וכאן המשנה מתירה לטבול את השיר, כשזה מונח על צוואר הבהמה, והמשנה לא אומרת שצריך לרפות אותו קודם? מתרצת הגמ' אמר רבי מנא שזה לא ק' כיון שכאן אצל הבהמה מדובר ברפים שזה רפוי, וכאן כלפי האשה מדובר באפוצים שחוטי הצמר מהודקים על שערה, ולכך אומרת המשנה שהיא צריכה לרפות אותם לפני הטבילה.

לייפות את הבהמה, אבל לענין השיר, היות והאדם מושך את הבהמה בשיר, א"כ זה תשמישי האדם, ולכך זה מקבל טומאה. **ונמשכין בשיר:** שואלת הגמ' איך יכולים למשוך את הבהמה בשיר, וכי אינו עושה חריץ בבהמה? והרי צריכים לחשוש שמא הוא יחבול בבהמה כשהוא מושך אותה, ויעבור על איסור שבת? מתרצת הגמ' אלא המשנה הולכת כרבי שמעון שאומר שדבר שאינו מתכוין מותר, דתני, לא יגרר אדם את המטה ואת הכסא ואת הספסל ואת הקתידרה על גבי הקרקע, מפני שהוא עושה חריץ, וזה דומה לחורש, ורבי שמעון מתיר, כיון שהוא אינו מתכוין לחרישה, וכן כאן היות והוא לא מתכוין לחבול בבהמה, לכך מותר למשוך אותה בשיר, א"ר חיינא שזה כהדא כמו דתני, דלת גוררת דלת הנגררת על הקרקע, או מחצלת העשויה כדלת, שהיא גוררת, וכן קנקילון כלי מנוקב שמשמין תחתיו אש וגפירת לעשן את הבגדים

הלכה ב

מתני' חמור יוצא במרדעת - בזמן שהיא קשורה לו. הזכרים יוצאין לכובין, רחילות יוצאות שחוזות, כבולות, וכבונות. והעזים צרורות, ר' יוסי אוסר בכולן, חוץ מן הרחלים הכבונות, ר' יהודא אומר עזים יוצאין צרורות לַיִבֵּשׁ, אבל לא לְחַלֵּב.

גמ' חמור יוצא במרדעת, בזמן שהיא קשורה לו: שמואל אמר בקשורה לו מערב שבת, חנין מגופתייה אמר קומי שמואל - רב חייא בר אשי לא נהיג כן, אמר ליה נהיג בקלסטירין, דתני זכרים יוצאין בקלסטירין, התיב רבי אחא בר פפא

הלכה ב

מתני' חמור יוצא במרדעת כמין שמייכה שמניחים על החמור שיתחמם, בזמן שהיא קשורה לו, אבל אם זה לא קשור עליה, אסור לחמור לצאת בזה, כיון שחוששים שמא זה יפול מזהחמור, והבעה"ב יבוא לטלטלו ד' אמות ברה"ר. והכבשים הזכרים יוצאין לבובין דהיינו שמניחים כנגד ליבם עור עבה, כדי לשמור עליהם שהזאבים לא יטרפו אותם (הזכרים הולכים בראש העדר, ולכך הם צריכים שמירה יתירה). והרחילות יוצאות שחוזות דהיינו שמגביהים להם את הזנב, כדי שיעלו עליהן הזכרים - שיתעברו. או כבולות דהיינו שקושרים להם את הזנב למטה, כדי שהזכרים לא יעלו עליהן - שלא יתעברו. או כבונות דהיינו שהוא מניח בגד על גבי הכבשה מיד כשהיא נולדת, כדי לשמור על הצמר שיהיה נקי. והעזים יוצאות כשהעטינים שלהם צרורות (וצוררים את העטינים, או כדי לייבש את החלב, שהבהמה תתעבר שוב, או כדי לשמור על החלב שלא יטפטף). ור' יוסי אוסר בכולן היינו לבובים או שחוזות או

צרורות, חוץ מן הרחלים הכבונות כיון שזה תכשיט לכבשה שהצמר שלה נשאר נקי. ר' יהודא אומר שהעזים יוצאין צרורות לַיִבֵּשׁ כיון שאז קושרים את החוט חזק, ואין חשש שזה יפול, אבל לא לְחַלֵּב כיון שאז קושרים את החוט חלש, ויש חשש שהחוט יפול, והבעה"ב יבוא לטלטלו ד' אמות ברה"ר. **גמ'** חמור יוצא במרדעת, בזמן שהיא קשורה לו: שמואל אמר שמדובר במרדעת הקשורה לו מערב שבת, כיון שאסור לקשור את המרדעת בשבת, שהרי בזמן שהוא קושר את המרדעת הוא נשען על החמור, ואסור להשתמש בבעלי חיים בשבת, ואומרת הגמ' שחנין מגופתייה שם מקום אמר קומי לפני שמואל, שרב חייא בר אשי לא נהיג כן, אלא הוא היה קושר גם בשבת, אמר ליה שמואל, שרב חייא היה נהיג דוקא בקלסטירין בסל התלוי בצוואר הבהמה לתלות אותו בשבת, כיון שלא צריכים לישען על גבי הבהמה כשמניחים את הסל, דתני זכרים יוצאין בקלסטירין, אבל את המרדעת אסור לקשור על החמור בשבת. שואלת הגמ' התיב הק' רבי אחא בר פפא

קומי ר' זעירא, והא תני חבל שהוא קשור בפרה - קושרין אותו באבוס, באבוס - קושרין אותו בפרה, ניהא בפרה - קושרין אותו באבוס, באבוס - קושרין אותו בפרה, ולא נמצא משתמש בצדדי בהמה בשבת? אמר רבה תיפתר בקשרין שאינן של קיימא, א"ר יוסי שנייא הוא צדדי בהמה - בין קשר שהוא של קיימא בין קשר שאינו של קיימא, א"ר שמי תיפתר כרבי שמעון בן אלעזר, דתני רבי שמעון בן אלעזר אומר מותר להשתמש על צדדי בהמה בשבת. היא צדדי בהמה היא צדדי אילן, א"ר מנא קיימתיא במספק חבל על חבל.

זכרים יוצאין לבובין: שהוא נותן עור מבורסינן כנגד לבו - והוא מתרים כנגד חיה.

רחלים יוצאות שחוזות וכו': אית תַּנְיַי תַּנְיַי שחוזות, ואית תַּנְיַי תַּנְיַי שחוזות, מאן דאמר שחוזות מעתדן, כמה דתימר [משלי ז] שִׁית זֹנָה וּנְצַרְתָּ לָב, מאן דאמר

אומר, מותר להשתמש על צדדי בהמה בשבת. ואומרת הגמ' היא צדדי בהמה היא צדדי אילן, וכמו שמותר להשתמש בצדדי הבהמה כך מותר להשתמש בצדדי האילן. אבל א"ר מנא, שאני קיימתיא תירצתי שמדובר במספק שהוא קושר את החבל הקשור באיבוס על החבל שכבר תלוי בפרה, ולכך הוא לא נשען כלל על גבי הפרה.

זכרים יוצאין לבובין: מסבירה הגמ' שהוא נותן עור מבורסינן מהבורסקי כנגד לבו של הזכר, והוא העור הזה מתריס שומר עליו כתריס כנגד החיה שבאה לטרוף אותו.

רחלים יוצאות שחוזות וכו': אומרת הגמ' שאית תַּנְיַי תַּנְיַי שיש ששנו במשנה שחוזות, ואית תַּנְיַי תַּנְיַי ויש ששנו במשנה שחוזות, מבארת הגמ' שמאן דאמר שחוזות כיון שהוא מעתדן הוא מכין את הבהמה שיעלו עליה הזכרים, כמה דתימר זה מלשון שִׁית זֹנָה וּנְצַרְתָּ לָב, ומאן דאמר

קומי ר' זעירא, והא תני, חבל שהוא קשור בפרה, קושרין אותו באבוס, כדי שהפרה לא תברח, ואם החבל קשור באבוס, קושרין אותו בפרה, וא"כ שואל ר' אחא זה ניהא אם החבל קשור בפרה שקושרין אותו באבוס, אבל אם החבל קשור באבוס, מדוע קושרין אותו בפרה, וכי לא נמצא שהוא משתמש בצדדי בהמה בשבת כשהוא נשען עליה לקושרה? מתרצת הגמ' אמר רבה, תיפתר תעמיד שהוא קושר את החבל בקשרין שאינן של קיימא, ולכך הוא לא צריך להישען על גבי הפרה (שהרי בקלות קושרים את זה). א"ר יוסי שהשאלה לא ק' כיון ששנייא הוא צדדי בהמה שמותר להשתמש בצדדי הבהמה בשבת (וחכמים אסרו להשתמש רק על גבי הבהמה). ולכך מותר לקשור בין קשר שהוא של קיימא בין קשר שאינו של קיימא, ואומרת הגמ' א"ר שמי, תיפתר שזה כדברי רבי שמעון בן אלעזר, דתני, רבי שמעון בן אלעזר

שחוזות, כמה דתימר אין משחזיין את הסכין. כבונות - למילת. כבולות - שלא יעלה עליהן הזכר, רבי אבון בשם רבי חייה [מלכים א טז] ויקרא להם ארץ פבול - ארץ שאינה עושה פירות.

רבי יהודה אומר עזים יוצאות צרורות ליבש אבל לא לחלב: תני עזים יוצאות צרורות ליבש אבל לא לחלב, ר' יהודה בן בתירה אומר בין ליבש בין לחלב אסור, יאות א"ר יהודה בן בתירה ומה טעמון דרבנן? רבי יוסי בר' בא בשם רב יהודה, ר' יוחנן מטי בה בשם רב, הלכה כדברי מי שהוא אומר בין ליבש בין לחלב אסור, משום מי מיפס.

הלכה ג

מתני' ובמה אינה יוצאה? לא יצא הגמל במטולטלת, לא עקוד ולא רגול, וכן שאר כל הבהמה. לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך,

א"ר יהודה בן בתירה וא"כ מה טעמון דרבנן, שמתירים צרורות ליבש? (הגמ' לא עונה). רבי יוסי בר' בא בשם רב יהודה אומר, ור' יוחנן מטי בה נוטה לומר שר' יהודה אמר את זה בשם רב, שהלכה כדברי מי שהוא אומר בין ליבש בין לחלב אסור, והטעם הוא משום מי מיפס מי יודע להבחין האם הוא צרר את העטינים כדי ליבש או כדי לשמור על החלב, ולכך גוזרים לייבש אטו לחלב (ומעיקר הדין היה מותר לצרור לייבש, ואם זה יהיה ניכר, יהיה מותר לצרור כדי לייבש).

הלכה ג

מתני' ובמה אינה יוצאה? לא יצא הגמל במטולטלת, ולא עקוד ולא רגול, וכן שאר כל הבהמה לא יצאו כשהם עוקדים או רגולים. וכן לא יקשור גמלים זה בזה אחד בשני וימשוך את הגמל

שחוזות, כמה דתימר זה מלשון אין משחזיין את הסכין - זה לשון מושאלת להכנת דבר. וכבונות היינו למילת, שיהיה לה צמר נקי. וכבולות היינו שהוא קושר את הזנב למטה, כדי שלא יעלה עליהן הזכר, שלא יתעברו (הוא רוצה בשר שמן). רבי אבון בשם רבי חייה אומר, מדיכן יודעים שכבול היינו שלא יעשה פירות, זה כמו שכתוב ויקרא להם ארץ פבול, דהיינו ששלמה המלך נתן לחירום עשרים עיר, אבל הערים האלה היו בארץ שאינה עושה פירות, וא"כ מוכח מכאן שכבול היינו דבר שאינו עושה פירות.

רבי יהודה אומר עזים יוצאות צרורות ליבש אבל לא לחלב: תני, עזים יוצאות צרורות ליבש אבל לא לחלב, ור' יהודה בן בתירה אומר שבין ליבש בין לחלב אסור, כיון שגוזרים צרורות לייבוש אטו צרורות לחלב, שואלת הגמ' שלכאו' יאות

מסכת פרק ה [ה"ג - דף לב] שבת

אבל מכנים חבלים לתוך ידו וימשוך, ובלבד שלא יכרוך.

גמ' לא יצא הגמל במטולטלת: כהדא פִּיפָה דהיא משויא גבינתה. עקוד: בידו אחת. רגול: בשתי רגליו.

לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך: א"ר בא מפני החשד, שלא יהו אומרים איש פלוני יצא לעשות מלאכתו בשבת.

ובלבד שלא יכרוך: אסי אומר לכלאים נצרכה.

רב יהודה בשם שמואל אמר מידו אסור, ומצואר בהמה מותר - שאין לבהמה משוי בשבת. כרוך אל צואר בהמה אסור, משולשל מצואר בהמה מותר. רב הונא ורב יהודה תריהון בשם שמואל, חד אמר מידו אסור, ומצואר בהמה מותר,

בשבת, שהרי זה נראה שהוא יוצא למסע עם הגמלים.

ובלבד שלא יכרוך: ר' אסי אומר לכלאים נצרכה, דהיינו שאם חלק מהחבלים היו עשויים מצמר וחלק מפשתן, אסור לכרוך אותם יחד סביב לידו, משום איסור שעטנז.

רב יהודה בשם שמואל אמר, שאם החבל משתלשל מידו זה אסור, כיון שזה נראה שהוא נושא את החבל, ואם החבל משתלשל מצואר בהמה זה מותר, כיון שאין לבהמה עצמה איסור לשאת משוי בשבת, לכך לא גזרו במקום שזה רק נראה כמשוי, ואם החבל כרוך ומסובב אל צואר בהמה זה אסור, כיון שהבהמה לא משתמרת עי"ז (וא"כ זה כמשוי), אבל אם החבל משולשל מצואר בהמה זה מותר, כיון שאם הבהמה תברח, הוא יכול לתפוס אותה ע"י החבל. ואומרת הגמ' שרב הונא ורב יהודה תריהון שניהם אמרו בשם שמואל, וחד אמר שאם החבל משתלשל מידו אסור, ומצואר בהמה מותר,

הראשון, ועי"ז כל הגמלים נמשכים אחריו, אבל הוא יכול להוליך הרבה גמלים שכל אחד קשור בחבל בפני עצמו, ומכניס את חבלים לתוך ידו וימשוך את הגמלים, אבל **ובלבד** שלא יכרוך, הגמ' תבאר את כל המשנה.

גמ' לא יצא הגמל במטולטלת: היינו כהדא פִּיפָה דהיא משויא שזה עשוי לגבינתה, כאותו אוכף העשוי כמין כיפה, ומונח על גבי הגיבנת (הדבשת) של הגמל, כיון שחוששים שמא זה יפול מעל הגמל (ואם המטולטלת קשורה, מותר לגמל לצאת בזה בשבת). ועקוד: היינו בידו אחת שהוא מקפל את יד הבהמה כלפי מעלה וקושר אותה כדי שלא תוכל לברוח. ורגול: היינו שהוא קושר בשתי רגליו זה לזה, כדי שלא תוכל לברוח, ואסור להוציא כך את הגמל כיון שזה שמירה יתירה.

לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך: א"ר בא שהאיסור הוא מפני החשד, שלא יהיו אומרים איש פלוני יצא לעשות מלאכתו

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לב] שבת קנה

וחורנה מחלף, מאן דמר מידו אסור - משום משוי בשבת, ומצואר בהמה מותר - שאין לבהמה משוי בשבת. ומאן דמר מידו מותר - מפני שאיפשר, ומצואר בהמה אסור - שהוא מצוה על שביתת בהמתו כמוהו, שנאמר [שמות כג] לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וְחִמְרְךָ - כמוך. תני טפח מידו לצואר בהמה אסור, א"ר זעירא, מידו אסור, ומצואר בהמה אסור, טפח מידו לצואר בהמה אסור, ואי זו היא שהוא מותר? אמר רבי יוחנן בר מרייא מאן דעביד טבאות - נְגִיד לָהּ כַהֲדִין סוסיא סרקייא.

הלכה ד

מתני' אין חמור יוצא במרדעת בזמן שאינה קשורה לו, ולא בזוג אף על פי שהוא פקוק, ולא בסולם שבצוארו, ולא ברצועה שברגלו, אין התרנגולים

טוב, נְגִיד לָהּ קושר את הבהמה כהֲדִין סוסיא סרקייא, כעין שהעריבים עושים לסוסים שלהם, דהיינו שהם עושים כמין טבעת מהחבל סביב לצואר הבהמה, וכך הם תופסים את הבהמה.

הלכה ד

מתני' אין חמור יוצא במרדעת כמין שמכיכה שמניחים על החמור שיתחמם, בזמן שאינה קשורה לו, כיון שחוששים שמא זה יפול מהחמור, והבעה"ב יוליך את המרדעת ד' אמות ברה"ר. ולא בזוג פעמון אף על פי שהוא פקוק שלא יצלצל, כיון שזה נראה שהוא מוליך אותו לשוק למכירה. ולא בסולם שבצוארו שאם יש פצע בצואר של הבהמה עושים כמין סולם ומְקַבְעִים לָהּ את הצואר, כדי שהבהמה לא תחכך את הפצע ואז הפצע יבריא. ולא ברצועה שברגלו שאם רגלי הבהמה נוקשים זה בזה בזמן ההליכה, עושים רצועה עבה לרגלי הבהמה, כדי שתתרגל ללכת בפסיעות רחבות יותר. ואין התרנגולים

וחורנה מחלף, ומבארת הגמ', שמאן דאמר מידו אסור, זה משום משוי בשבת, ומצואר בהמה מותר, כיון שאין לבהמה איסור משוי בשבת, ומאן דאמר מידו מותר, מפני שאיפשר לו לתפוס את הבהמה ביתרת החבל, כשהיא רוצה לברוח, אבל ומצואר בהמה אסור, כיון שהוא מצוה על שביתת בהמתו כמוהו כמו האישי, וגם לבהמה אסור לשאת משאות בשבת, שנאמר לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וְחִמְרְךָ היינו כמוך, וכמו שהאדם מצווה על הוצאת משאוי, כך גם הבהמה מצווה על הוצאת משאוי בשבת. תני, שאם יש טפח של חבל מידו לצואר בהמה זה אסור, שואלת הגמ' א"ר זעירא, א"כ איך יוליכו את הבהמה, הרי אם החבל משתלשל מידו - י"א שזה אסור, ואם החבל משתלשל מצואר בהמה - י"א שזה אסור, וכן אם יש מרחק של טפח מידו לצואר בהמה זה אסור, וא"כ אי זו היא האופן שהוא מותר? אמר רבי יוחנן בר מרייא, מאן דעביד טבאות מי שרוצה לצאת ידי כל השיטות ולעשות

יוצאין בחוטיין, ולא ברצועה שברגליהן. ואין הזכרים יוצאין בעגלה שתחת האליה שלהן, ואין הרחלים יוצאות חנונות, ואין העגל יוצא בגימון, ולא פרה בעור הקופד, ולא ברצועה שבין קרניה, פרתו של רבי לעזר בן עזריה היתה יוצאה ברצועה שבין קרניה, שלא ברצון חכמים.

גמ' אין החמור יוצא במרדעת: תני אבל מטייל הוא בה בחצר. רבי שמואל בשם רבי זעירא אף לענין איכוף פן. תני יוצא הוא החמור באוכף שלו - בשביל לחממו, אבל לא יקשור את המסרוכי, ולא יפשיל את הרצועה שתחת זנבו. ר' ירמיה בעא קומי רבי זעירא, מנן אילין מוליאי, דתנינן הלכות שבת כהררים תלויין בסערה, ואת אמר הֲכֵן? ויתיביניה מה בין סולם לקישושות? סולם יש בו ממש,

בשבת. תני, יוצא הוא החמור באוכף שלו – בשביל לחממו, אבל לא יקשור את האוכף במסרוכי הרצועה שמסובבת את הבטן של החמור, וכן לא יפשיל את הרצועה של האוכף תחת זנבו, כיון שזה נראה שהוא רוצה להעמיס על החמור סחורה על גבי האוכף. שואלת הגמ' ר' ירמיה בעא קומי שאל את רבי זעירא, מנן אילין מוליאי מהיכן אתה יודע לדמות את דין האוכף לדין המרדעת, והרי לא יכולים לדמות את זה לבד מהסברא, דתנינן, הלכות שבת כהררים תלויין בסערה, דהיינו שיש הבדל דק בין האסור למותר, ואת אמר הֲכֵן שמדמים את הדין של האוכף לדין של המרדעת? ויתיביניה והרי יש להוכיח שלא יכולים לדמות דבר לדבר בשבת, שאל"כ מה בין סולם שהמשנה אוסרת לקשור לצואר החמור, לקישושות עצים קטנים, שמותר לקשור על גבי השבר שברגלי הבדמה, כדי שהשבר יתאחה? חזרת הגמ' ואומרת שזה לא ראייה, כיון שיש הבדל ביניהם, שהרי סולם יש בו ממש – הוא יקר, ולכך יש חשש שמא

יוצאין בחוטיין העשויים לסימן לדעת של מי התרנגול, ולא ברצועה שברגליהן שעושים כדי שהם לא יקפצו וישברו את הכלים. ואין הזכרים האילים יוצאין בעגלה שנמצאת תחת האליה שלהן, ועושים את העגלה כדי שהאליה לא תיגרר על גבי הקרקע ותיפצע, וכל הדברים האלו אסורים כיון שחוששים שמא זה יפול ברה"ר והבעה"ב יוליך את זה ד' אמות. ואין הרחלים יוצאות חנונות, ואין העגל יוצא בגימון, ולא פרה בעור הקופד – קיפוד, הגמ' תבאר את המשנה, ולא ברצועה שבין קרניה אפי' אם זה עשוי לשמירה, כיון שזה שמירה יתירה, ואומרת המשנה שפרתו של רבי לעזר בן עזריה היתה יוצאה ברצועה שבין קרניה, שלא ברצון חכמים.

גמ' אין החמור יוצא במרדעת: תני, אבל מטייל הוא בה במרדעת בחצר, אפי' שזה לא קשור עליו. ואומרת הגמ' שרבי שמואל בשם רבי זעירא אומר, שאף לענין איכוף (אוכף) הדין פן, שאם האוכף קשור על החמור, הוא יוצא בזה

קישושות אין בהן ממש. א"ר חנינה ויתיביניה מה בין קישושות לקמיע מומחה, דתני אסור לבהמה לצאת בקמיע מומחה? א"ר אבדימי ויתיביניה מה בין קישושות לאגד שעל גבי המכה, אית תַּנְיִי תַּנְיִי אין יוצאין בקישושות, אית תַּנְיִי תַּנְיִי יוצאין, א"ר חייא בר אדא תניין אינון, מה דמר יוצאין בקישושות - יוצאין באגד שעל גבי המכה, ומאן דמר אין יוצאין בקישושות - אין יוצאין באגד שעל גבי המכה.

אין הזכרים יוצאין בעגלה שתחת האליה שלהן: מפני שהוא עושה חריץ. אין הרחלים יוצאות חנונות: רב יהודה אמר כיפה של צמר, רבי יסא בשם רבי חמא בר חנינא עיקר הוא ושמיה יחנונה, ר' זעירא בעא קומי ר' יוסי, לית

סובר שיוצאין באגד שעל גבי המכה, אבל ומאן דאמר שאין יוצאין בקישושות, באמת הוא סובר שאין יוצאין באגד שעל גבי המכה.

אין הזכרים יוצאין בעגלה שתחת האליה שלהן: אומרת הגמ' שעושים את העגלה תחת להאליה, מפני שהוא הקרקע עושה חריץ לאליה, היות והאליה גדולה ונגררת על הקרקע ועל הקוצים, ונעשה חריץ ופצעים באליה, ולכך עושים את העגלה תחת האליה, כדי שהאליה לא תינזק.

אין הרחלים יוצאות חנונות: מבארת הגמ' מה הכוונה; רב יהודה אמר שכיפה בגד של צמר נותנים על גבי הרחל לאחר שגוזזים לה את הצמר, כדי שלא תתקרר, וחנונות זה מלשון רחמים, כמו רחום וחנון. ורבי יסא בשם רבי חמא בר חנינא אומר, שעיקר עֶשֶׂב הוא ושמיה יחנונה, שנותנים בחוטם של הרחל, כדי שתתעטש ויפלו הכינים מראשה (הזכרים לא צריכים את זה, כיון שהם מתנגחים זה עם זה, ועי"ז נופלים להם הכינים). ר' זעירא בעא קומי אמר לפני ר' יוסי, א"כ וכי לית

זה יפול והבעה"ב יוליך את זה ד' אמות ברה"ר, אבל קישושות אין בהן ממש הם לא שווים כלום, ולכך אין חשש שהבעה"ב יוליך את זה ד' אמות ברה"ר, ולכך זה מותר. א"ר חנינה ויתיביניה והרי יש להוכיח שלא יכולים לדמות דבר לדבר בשבת, שאל"כ מה בין קישושות שמותר לקשור על גבי השבר שברגלי הבהמה, לקמיע מומחה שאסור לבהמה לצאת בזה, דתני, אסור לבהמה לצאת בקמיע אפי' שהוא מומחה? א"ר אבדימי ויתיביניה והרי יש להוכיח שלא יכולים לדמות דבר לדבר בשבת, שאל"כ מה בין קישושות שיש בזה מחלוקת האם מותר לקשור על גבי השבר שברגלי הבהמה, לאגד שעל גבי המכה, שלכא"ל לכו"ע מותר לבהמה לצאת בתחבושת ע"ג המכה, שהרי אית תַּנְיִי תַּנְיִי שיש ששנו בברייתא, שאין הבהמות יוצאין בקישושות, ואית תַּנְיִי תַּנְיִי ויש ששנו בברייתא, שהבהמות יוצאין בקישושות? א"ר חייא בר אדא שזה לא ק', כיון שתניין אינון, שזה תלוי במחלוקת התנאים, שמה דמר מי שאומר שיוצאין בקישושות, הוא

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לב] שבת

הדא אמרה שאסור לכהמה לצאת בקמיע מומחה? א"ל אין בבלייה דקמתה עליה.

אין העגל יוצא בגימון: רב הונא אמר בר נירא, רב חסדא אמר פינקסה, אבא בר רב הונא אמר שרתיעה. תַּנְיִי תַּנְיִי גִימוֹן, אִית תַּנְיִי תַּנְיִי גִימוֹל, מֵאן דִּמְר גִּימוֹן [ישעיהו נח] הֶלְכַף פְּאִגְמֵן רֵאשׁוּ, מֵאן דִּמְר גִּימוֹל [שמואל א א] וְתַעֲלֵהוּ עִמָּה פְּאִשֵׁר גְּמֻלְתּוּ, מֵאן דִּמְר גִּימוֹן מְסִיעֵ לְרַב הוֹנָא, מֵאן דִּמְר גִּימוֹל מְסִיעֵ לְרַב חֲסֵדָא וְלֵאבָא בַר רַב הוֹנָא.

ולא פרה בעור הקופד: שהוא נותן עור קופד בין דדיה, בשביל שלא תינק את בנה.

פרתו של רבי אלעזר בן עזריה וכו': רבי בא רב ורבי שמואל תריהון אמרין, דברי חכמים אפילו להימשך בה אסור. ר' בא בשם שמואל אם היתה קרניה

ששנו במשנה **גימול**, ואומרת הגמ' שמאן דאמר **גימון** זה מלשון הפסוק **הֶלְכַף פְּאִגְמֵן** (עשב) **רֵאשׁוּ, וּמֵאן דִּמְר גִּימוֹל** זה מלשון הפסוק **וְתַעֲלֵהוּ עִמָּה פְּאִשֵׁר גְּמֻלְתּוּ, וְא"כ מֵאן דִּמְר גִּימוֹן זה מְסִיעֵ לְרַב הוֹנָא, שמכופפים לעגל את ראשו, ומאן דאמר גִּימוֹל זה מְסִיעֵ לְרַב חֲסֵדָא וְלֵאבָא בַר רַב הוֹנָא, שגומלים ומונעים מהעגל לאכול מהמרעה, או לינק.**

ולא פרה בעור הקופד: מסבירה הגמ' **שהוא נותן עור של קופד (קיפוד) בין דדיה של הפרה, בשביל שלא תינק את בנה.** **פרתו של רבי אלעזר בן עזריה וכו': רבי בא אמר, שרב ורבי שמואל תריהון שניהם אמרין, שלדברי חכמים שאסור להניח רצועה בין קרני הפרה, היינו אפילו בשביל להימשך בה אסור, כיון שזה שמירה יתירה.** ואומר ר' בא בשם שמואל, שאם היתה קרניה של הפרה קדוחה, והוא הכניס את

הדא אמרה לא מוכח מכאן שאסור לכהמה לצאת בקמיע מומחה? שהרי היחנן מרפא את הרחל, כמו שהקמיע מרפא, **א"ל ר' יוסי, אין בבלייה כן בבלי, ואתה צודק (ר' זעירא עלה מבבל) דקמתה עליה ועמדת על פי' המשנה (שחוננות היינו שנותנים את העשב ששמו חנון), ובאמת מוכח מכאן שאסור לכהמה לצאת בקמיע בשבת.** **אין העגל יוצא בגימון:** מבארת הגמ' מה הכוונה; **רב הונא אמר שזה בר נירא, עול קטן שנותנים על גבי העגל, שיתרגל מקטנות שנותנים עליו עול.** **ורב חסדא אמר שזה פינקסה, היינו שנותנים לתוך פי העגל איזה דבר, כדי שלא יינק, ואבא בר רב הונא אמר שזה שרתיעה, דהיינו שמצמידים שפוד לחזה של העגל שחודו יוצא קצת, שאם הוא יתכופף לאכול מהמרעה זה ידקור את צוארו ויכאב לו.** ואומרת הגמ' **שתַּנְיִי תַּנְיִי שיש ששנו במשנה גימון, ואית תַּנְיִי תַּנְיִי ויש**

מסכת פרק ה [ה"ד - דף לג] שבת קנט

קדוחה מותר, א"ר יוסי קשייתה קומי ר' בא ומר - לא תנינן אלא הנקה בחטם? רבי זעירא בשם שמואל שור שעיסוקו רע - יוצא בפרומביא שלו, ורבותינו שבגולה נהגו כן, רבי לייא רב יהודה בשם שמעון בר חייא כלב יוצא בסוגר שלו, אם להכות בו אסור, אם בשביל שלא לאכול אפסרו מותר.

גניבה אמר - הלכה היה מלמד ובא, ר' יונה בוצרייה בעי אם הלכה היה מלמד ובא, הדא היא דתנינן שלא ברצון חכמים? תני רבי יודה בר פזי דברדלייה אמרו לו - או עמוד מבינותינו, או העבר רצועה מבין קרניה, אמר רבי יוסי בר' בון, שהיה מתרים כנגדן. א"ר חנניה פעם אחת יצאת, והשחירו שיניו מן הצומות.

מלמד ובא, שמוטר להוציא את הפרה כשרצועה קשורה בין קרניה. שואלת הגמ' ר' יונה מבוצרייה (שם מקום) בעי הק' אם ראב"ע רק הלכה היה מלמד ובא, א"כ הדא היא דתנינן מדוע כתוב במשנה שלא ברצון חכמים, המשנה היתה צריכה לכתוב שחכמים נחלקו על ראב"ע? וכן הרי תני רבי יודה בר פזי דברדלייה (שם מקום) שחכמים אמרו לו לראב"ע או עמוד מבינותינו ותלך לגור במקום אחר, או העבר את הרצועה מבין קרניה, וא"כ גם מכאן מוכח שראב"ע הוציא את פרתו כשהרצועה היתה בין קרניה, אבל אמר רבי יוסי בר' בון, שמהברייתא אין ראייה שראב"ע הוציא את פרתו כשהרצועה היתה בין קרניה, כיון שיתכן שראב"ע היה מתריס נחלק בחוקה כנגדן, ולכך החכמים אמרו לראב"ע שילך לגור במקום אחר, אבל א"ר חנניה שראב"ע לא התיר להוציא פרה כשרצועה מונחת בין קרניה, אלא פעם אחת הפרה יצאת בשגגה כשהרצועה היתה בין קרניה, והשחירו שיניו של ראב"ע מן הצומות שצם על המכשול

הרצועה לתוך קרני הפרה מותר, כיון שזה מתבטל לפרה. שואלת הגמ' א"ר יוסי קשייתה קומי הקשיתי לפני ר' בא, ואמרתי לו וכי לא תנינן לעיל, אלא שהנקה יוצאת בחטם, משמע ששאר הבהמות לא יוצאות בחטם, הגם שזה קבוע בגוף הבהמה? וא"כ מוכח דלא כשמואל.

רבי זעירא בשם שמואל אומר, ששור שעיסוקו רע וקשה לשומרו, יוצא בפרומביא ברסן שלו, ורבותינו שבגולה נהגו כן, דהיינו שיש מעשה רב, שזה מותר. רבי לייא ורב יהודה בשם שמעון בר חייא אומרים, שכלב יוצא בסוגר קולר שלו, אבל אם הוא מוציא את הקולר כדי להכות בו בכלב אסור, כיון שזה משוי, ואם הוא מוציא את הכלב בסוגר ולא באפסר בשביל שלא לאכול אפסרו דהיינו שהבעה"ב חושש שאם הוא יוציא את הכלב באפסר, הכלב יקרע את האפסר בשיניו - מותר.

גניבה אמר, שר"א בן עזריה לא הוציא את פרתו ברצועה בין קרניה, אלא הלכה היה

א"ר אידי דחוטריה אשתו הייתה, ומנין שאשתו קרוי עגלה? [שופטים יד] לולא חרשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי. תמן אמרין שכינתו היתה, ויש אדם נענש על שכינתו? אמר רבי קיריס דידמא ללמדך שכל מי שהוא ספיקא בידו למחות ואינו ממחה - קלקלתו תלויה בו.

הדרן עלך פרק במה בהמה

שחביבה עליו כעגלה" (סנהדרין כא), ולכך כתוב במשנה 'פרה' שזה כמו עגלה. ותמן בבבל אמרין, שהפרה של שכינתו היתה, וכיון שראב"ע לא מיחה בה, לכך החטא קרוי על שמו. שואלת הגמ' ויש אדם נענש על החטא של שכינתו? מתרצת הגמ' אמר רבי קיריס דידמא (שם מקום) ללמדך מכאן אתה לומד שכל מי שהוא ספיקא בידו למחות ואינו ממחה - קלקלתו תלויה בו, כאילו הוא עשה את החטא.

הדרן עלך בלי נדר פרק במה בהמה

שקרה לו. א"ר אידי דחוטריה (שם מקום) שלא מדובר על פרה, אלא אשתו של ראב"ע הייתה, והיא יצאה כשרצועה היתה קשורה לראשה, וזה אסור כדלקמן, ומנין שאשתו של האדם קרויה עגלה מלשון חיבה? שנאמר, ויאמר להם (שמשון) לולא חרשתם בעגלתי - לולי ששאלתם את אשתי, לא מצאתם חידתי לא הייתם יודעים את פיתרון החידה, (וכן אדונינו דוד קרא לאשתו עגלה, ויהשוי יתרעם לעגלה אשת דוד, אמר רב, עגלה זו מיכל, ולמה נקרא שמה עגלה -

פרק ו

הלכה א

מתני' במה אשה יוצאה וכמה אינה יוצאה? לא תצא אשה לא בחוטי צמר, ולא בחוטי פשתן, לא ברצועה שבראשה, לא תטבול בהן - עד שְׁתַּרְפֵּם. לא בטוטפת, ולא בסנבוטין - בזמן שאינן תפורין. ולא בכבול לרה"ר, ולא בעיר של זהב, ולא בקטלא, ולא בנזמים, ולא בטבעת שאין עליה חותם, ולא במחט שאינה נקובה, ואם יצאה אינה חייבת חטאת.

הלכה א

מתני' במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה? דהיינו יש דברים שאסור לצאת בהם בשבת; או כיון שחוששים שהאשה תוריד אותם להראות אותם לחברתה, וחוששים שהיא תשכח ותוליך את זה אח"כ ד' אמות ברה"ר, וכן דבר שצריך להוריד אותו מחמת איזה סיבה, יש חשש שמא יוליכו את זה אח"כ ד' אמות ברה"ר. ולכך לא תצא אשה לא בחוטי צמר, ולא בחוטי פשתן, לא ברצועה שקושרת בהם את השיער שבראשה, כיון שהרי לא תטבול בהן בקישורים האלו עד שְׁתַּרְפֵּם בשעת הטבילה מפני החציצה, וא"כ חוששים שמא לאחר הטבילה היא תוליך את החוטים האלו ד' אמות ברה"ר. וכן לא תצא בטוטפת תכשיט הנמצא על ראשה (במקום הנחת התפילין, וכעין הקשת שבראש הבנות)) ולא בסנבוטין חוטים צבעונים היוצאים מהטוטפת, ואסור לצאת בטוטפת או בסנבוטין בזמן שאינן תפורין לסבכה (למטפתת ראש). ולא בכבול רצועת בגד יפה וכעין סרט

שבימינו) שנמצא תחת לסבכה (ונראה גם מחוץ לסבכה), ובוה אסור לצאת רק לרה"ר אבל לחצר חכמים התירו, כדי שהאשה לא תתגנה על בעלה אם היא תלך בלי שום תכשיט. ולא בעיר של זהב כעין כתר שחרוט עליו ציור של עיר (כגון ירושלים), ולא בקטלא שרשרת הצמודה על צוואר האשה (היא חונקת את עצמה בזה קצת כדי שתראה בעלת בשר וולכך זה נקרא קטלא, מלשון הרג). ולא בנזמים הנמצאים באף (נזמי האוזן ועגילים) מותר לצאת בהם, כיון שקשה להוריד אותם, שהרי הם נמצאים תחת לקישורי השער, ולכך לא חוששים שהיא תוריד אותם להראות לחברתה). ולא בטבעת שאין עליה חותם (אם יש חותם על הטבעת חייבים על זה חטאת - כדלקמן). ולא במחט שאינה נקובה ויש בראש המחט טס לנוי, ובכל הדברים האלו חוששים שהאשה תוריד אותם להראות אותם לחברתה, ותוליך אותם אח"כ ד' אמות ברה"ר, ואם יצאה בדברים האלו אינה חייבת חטאת, כיון שזה תכשיט, ולא משוי.

גמ' לא בחוטי צמר וכו': רב נחמן בר יעקב אמר ע"י שהיא מתרתן שהן חציין בנדתה, והיא שכוחה ומהלכת בהן ארבע אמות. א"ר מנא בקדמייתא הוינן אמרין - על ידי שהיא מתרת את התפור, ולא הוינן אמרין כלום, תני ר' הושעיה חותל של תמרים - קורע ומתיר, ובלבד שלא יקשור.

ולא תטבול בהן וכו': תמן תנינן אילו חוצצין באדם, חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות שבראשי הבנות, ר' יהודה אומר של צמר ושל שיער אין חוצצין, מפני שהמים באין בהן, שמואל אמר לית כאן של שיער על דעתיה דרבי יהודה, אלא של צמר, הא של שיער - דברי הכל אין חוצצין. רבי בא בשם רב יהודה, רבי זעירא בשם רבנין היתה נימא אחת חוצצת, שתים ספק,

לקרוע ולקלקל דבר לצורך השבת, וכן מותר לפתוח קשר שאינו של קיימא, וא"כ גם מותר לקרוע או לפתוח את חוטי השער, וא"כ ע"כ שהטעם שהאשה לא תצא בהם בשבת, זה כדברי ר' נחמן בר יעקב.

ולא תטבול בהן וכו': תמן במסכת מקוואות תנינן, אילו חוצצין באדם, חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות שבראשי הבנות, ר' יהודה אומר של צמר ושל שיער אין חוצצין, מפני שהמים באין בהן, ואומרת הגמ' שמואל אמר, שלית כאן של שיער על דעתיה דרבי יהודה, מה שר' יהודה מתיר בחוטי שיער, זה לא רק מדברי ר' יהודה, אלא רק בחוטים של צמר ר' יהודה נחלק על חכמים, אבל הא של שיער, דברי הכל אין חוצצין, כיון שחוטי שיער זה דבר קשה, שקשור על השערות שזה ג"כ דבר קשה, ולכך זה לא מתהדק טוב ואינו חוצץ. רבי בא בשם רב יהודה, ורבי זעירא בשם רבנין חכמי הישיבה אומרים, שאם היתה נימא שערה אחת שקשורה לעצמה, היא חוצצת, כיון שזה מתהדק טוב, ואם שתים שערות נקשרו יחד, בזה יש ספק, האם זה מתהדק טוב

גמ' לא בחוטי צמר וכו': רב נחמן בר יעקב אמר שאסור לצאת בחוטי צמר וכו' מפני שע"י שהיא מתרתן לפני הטבילה, כיון שהן חציין חוצצים בטבילה לנדתה, ויש חשש שמא היא שכוחה בשבת, ומהלכת בהן ארבע אמות ברה"ר וכל החשש הוא רק בטבילת נדה, שהאשה ממחרת לביתה, עיין לקמן הלכה ו'. א"ר מנא בקדמייתא הוינן אמרין בתחילה חשבנו לומר שאסור לצאת בחוטי צמר וכו' על ידי כיון שהיא מתרת את התפור יש חשש שהיא תפתח את הקשר או תקרע את החוטים האלו כדי שתוכל לטבול, וא"כ היא תעבור על איסור קורע או מתיר, אבל **ולא הוינן אמרין כלום** אבל זה לא נכון, כיון שאין איסור לקרוע את החוטים האלו בשבת, שהרי היא מקלקלת את החוט לצורך השבת, וכן אין בזה איסור של מתיר, כיון שזה לא קשר של קיימא, שהרי תני ר' הושעיה, חותל של תמרים - הכלי שמניחים בהם את התמרים שלא התבשלו באילן, כדי שיתרכבו שם, קורע את החותל או מתיר את הקשר, אבל **ובלבד שלא יקשור** אח"כ את החותל, וא"כ מוכח מכאן שמותר

שלש אינן חוצצות. רבי זעירא בעי קשר נימא לחבירתה - אחת היא. אחת לשתיים - שתיים הן. לשלש - שלש הן. רב יהודה אמר זו שהיא יורדת לטבול לנידתה, קושרת שערה בזנב הסוס, לעובדה וסמוך עלי. כהנא שאל לרב מהו מיפק באילין תיכייא? אמר לו כן אמרין אסור לו לאדם לצאת בהמייני.

רב הונא הורי לאיתתיה דריש גלותא, מיתן ליברה דדהבא על קפיליטה. רבי יוחנן הורי לאילין דבית בון תמינא, מלייה דמרגליתא על פרגזתא. א"ר אילא כל המחובר לכסות - הרי הוא ככסות, ותנינן יוצא הוא בזוגין שבכסותו, ואינו יוצא בזוגין שבצוארו. אית תניי תני בין אילו בין אילו מקבלין טומאה, ואית תניי תני

בטבילה, כיון שזה חלול ולא מתהדק על השער, וזה ג"כ לא תכשיט שיש חשש שהיא תוריד להראות לחברתה, לכך זה מותר.

רב הונא, הורי לאיתתיה לאשתו דריש גלותא, מיתן לתפור ליברה דדהבא טס זהב על קפיליטה הכובע שלה, כיון שחכמים לא גזרו במלבוש, לכך כל מה שמחובר לבגד זה מותר, וכן רבי יוחנן הורי והתיר לאילין לאלו הנמצאים דבית בון תמינא (שם משפחה). **טלייה דמרגליתא** לתלות מרגלית על פרגזתא מלבוש חשוב (בערוך פי' נעלים יקרות). וכן א"ר אילא שכל דבר המחובר לכסות - הרי הוא ככסות, ומותר לצאת בדבר יקר כשהוא תפור לבגד, והוכחה היא, שהרי תנינן, יוצא הוא בזוגין פעמון שתפור בכסותו, ואינו יוצא בזוגין שבצוארו, כיון שחוששים שמא זה יפול ממנו ויוליך את זה ד' אמות ברה"ר, ומזה שמותר לצאת כשהפעמון תפור בבגד, מוכח שלא גזרו על דבר התפור בבגד. ואומרת הגמ' שאית תניי תני שיש ששנו בברייתא, בין אילו ובין אילו בין אם הפעמון תפור בבגד, ובין אם הפעמון תלוי בצואר, הם מקבלין טומאה, ואית תניי תני

והוצץ, או לא, אבל שלש שערות שנקשרו יחד אינן חוצצות, כיון שהם לא מתהדקים טוב. רבי זעירא בעי אמר, שאם הוא קשר נימא שערה אחת לחבירתה, דינה כאחת היא שזה חוצץ (ולא תאמר שרק כשהוא קושר את השערה לעצמה - זה חוצץ). ואם הוא קשר שערה אחת לשתיים, דינה כשתיים הן שזה ספק האם זה חוצץ, ואם הוא קשר שערה אחת לשלש שערות, דינה כשלש הן שזה לא חוצץ. רב יהודה אמר זו שהיא יורדת לטבול לנידתה, קושרת שערה בזנב הסוס (כדי שהשיער לא יצוף מעל למים), כיון ששיער הסוס זה דבר קשה על גבי השיער שזה קשה, לכך זה לא חציצה, ואומרת הגמ' שר' יהודה אמר את זה לעובדה הלכה למעשה, וסמוך עלי ואפשר לסמוך על זה. ואומרת הגמ' שר' כהנא שאל לרב, מהו מיפק באילין תיכייא, האם מותר לצאת בשבת בשרשרת העשויה מחוליות של חוטים, שקושרים בזה את שיער הראש? אמר לו רב, וכי כן אמרין, שאסור לו לאדם לצאת בהמייני בחגורה?! הרי ודאי שמותר, וא"כ מותר ג"כ לצאת בזה בשבת, היות זה לא חוצץ

בין אֵילו בין אֵילו אין מקבלין טומאה, מאן דמר בין אֵילו בין אֵילו מקבלין טומאה, בשעשה להן אמבולי, מאן דמר בין אֵילו בין אֵילו אין מקבלין טומאה, בשלא עשה להן אמבולי, ואפי' עשה להם אמבולי יהו טהורין? ולא כן א"ר אבהו, שמעון בר אבא בשם רבי יוחנן, בזוגין שבעריסה - תרין אמוראין, חד אמר מוליך ומביא, ובלבד שלא ישמיע את הקול, וחרנה אמר אם השמיע את הקול אסור ואם לאו מותר? תמן אם אינן עשוין להשמיע את הקול בשבת, עשוין הן להשמיע את הקול בחול, ברם הכא אם אין עשוין להשמיע קול לא בחול ולא בשבת, מפני מה עשה להן אמבולי?!

לא בטוטפת: רבי בון בר חייה קובטירה, דבר שהוא נותן במקום הטוטפת. ולא

אמר שהוא מוליך ומביא את העריסה בנחת, ובלבד שלא ישמיע את הקול, וחרנה אמר אם הפעמון כבר השמיע את הקול בערב שבת, אסור להוליך את העריסה כלל, ורק אם לאו - מותר, בכל אופן מוכח מכאן שיש פעמים שלא מקשקשים בפעמון, וא"כ נאמר שהיות ואסור להשמיע את הקול בשבת, שהפעמון לא יקבל טומאה? מתרצת הגמ' שיש הבדל, תמן לענין הזוג שבעריסה, אם אינן עשוין להשמיע את הקול בשבת, אבל עשוין הן להשמיע את הקול בחול ולכך הענבל נמצא בזוג, אבל ברם הכא לענין הזוג התלוי בבגד או בצואר, הרי אם אין עשוין להשמיע את הקול לא בחול ולא בשבת, מפני מה עשה להן אמבולי? ומזה שהוא תלה את הענבל בפעמון, ע"כ שזה עשוי להשמעת הקול, ולכך זה מקבל טומאה.

לא בטוטפת: רבי בון בר חייה אמר, שהכוונה לקובטירה, שזה דבר תכשיט שהוא נותן במקום הטוטפת התפילין. ולא

ויש ששנו בברייתא, שבין אֵילו ובין אֵילו אין מקבלין טומאה, ואומרת הגמ' שאין מחלוקת בין הברייתות, אלא מאן דאמר בין אֵילו בין אֵילו מקבלין טומאה, מדובר בשעשה להן לפעמון אמבולי ענבל, וכיון שזה משמיע קול, לכך הפעמון מקבל טומאה, שהרי כתוב בפסוק פֶל דְּבַר אֲשֶׁר יְבֵא בְאֵשׁ תַעֲבִירוּ בְאֵשׁ וְטָהַר - אפילו דיבור יביא באש, דהיינו כלי שמיוחד להשמעת קול יש לו שם של כלי ומקבל טומאה. ומאן דאמר בין אֵילו בין אֵילו אין מקבלין טומאה, מדובר בשלא עשה להן אמבולי, ולזוג בלי ענבל אין שם של כלי, ולכך הוא לא מקבל טומאה. שואלת הגמ' שלכאן ואפי' עשה להם אמבולי יהו טהורין, כיון שבשבת אסור להשמיע את הקול, וכי לא כן א"ר אבהו, ששמעון בר אבא אמר בשם רבי יוחנן, שבזוגין שבעריסה אם תלוי זוג בעריסת התינוק (כדי שהתינוק ישמע את קישקוש הפעמון ויישן), נחלקו תרין אמוראין מה ר' יוחנן אמר בזה, ואחד אמר שר' יוחנן

בסנובוטין: צובעין תותבן. לא בכבול: טבוסה. תני רבי שמעון בן אלעזר מתיר, ר' אחא בשם כהנא אתיא דרבי שמעון בן לעזר - כרבי, כמה דרבי אמר דבר שהוא טמון מותר, כן רבי שמעון בן לעזר אמר דבר שהוא טמון מותר. תכשיטין למה הן אסורין? א"ר בא על ידי שהנשים שחצניות, והיא מתרתן לחבירתה, והיא שכוחה ומהלכת בהן ד' אמות.

תני ר' חלפתא בן שאול, תכשיטין אסור לשלחן, אמר רבי מונא לא אמרו אלא לשלחן, הא ללבשן מותר, תני מטלטלין את השופר להשקות בו את התינוק, ואת הפנקס ואת הקרקש ואת המְרָאָה לכסות בהן את הכלים, א"ר בון מתניתא אמרה כן שאסור ללובשן, דתנינן כל שניאותין בו ביום

(גוזרים יו"ט אטו שבת). אמר רבי מונא לא אמרו אלא לְשַׁלְחָן, אבל הא ללבשן את התכשיטים בבית ביו"ט מותר, כיון שאם היה אסור ללבוש את התכשיטים בבית, א"כ זה פשוט שאסור לשלוח אותם שהרי זה מוקצה. חוזרת הגמ' ואומרת שאין הוכחה כיון שיתכן שאסור ללבוש את התכשיטים ביו"ט, אבל היינו אומרים שמותר לשלוח אותם, שהרי כלי שמלאכתו לאיסור מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו, שהרי תני מטלטלין את השופר כדי להשקות בו את התינוק, וכן מטלטלים את הפנקס שעשוי לכתיבה, ואת הקרקש כלי שעשוי להשמיע את הקול לתינוק, ואת המְרָאָה (אסור להסתכל במראה המיטלטלת בשבת, כיון שיש חשש שמא יראה במראה שיש שיער שצריך לחתכו, ויחתוך את השיער במראה, שהיא עשויה ממתכת) כדי לכסות בהן את הכלים, וא"כ היינו אומרים שגם את התכשיט יוכלו לשלוח כדי שיוכלו להשתמש בתכשיט לצורך גופו, לכך הברייתא משמיעה שאסור. א"ר בון, מתניתא אמרה כן גם מהמשנה מוכח שאסור ללובשן, דתנינן במסכת ביצה כל כלי שניאותין בו ביום

בסנובוטין: היינו חוטים צובעין צבועים תותבן התלויים בטוטפת. לא בכבול: היינו טבוסה רצועת בגד הנמצאת תחת לסבכה. תני, רבי שמעון בן אלעזר מתיר לצאת בכבול לרה"ר, ואומרת הגמ' ר' אחא בשם ר' כהנא אומר, שאתיא דברי רבי שמעון בן לעזר - כרבי, וכמה דרבי אמר שדבר שהוא טמון מותר לצאת בו לרה"ר, ולכך רבי מתיר לצאת בשן של זהב, כן רבי שמעון בן לעזר אמר שדבר שהוא טמון מותר לצאת בו לרה"ר, ולכך ר"ש ב"א מתיר לצאת בכבול, היות והוא מוחבא תחת לסבכה. שואלת הגמ' תכשיטין למה הן אסורין לצאת בהם לרה"ר? מתרצת הגמ' א"ר בא על ידי שהנשים שחצניות היות והנשים מתגאות בתכשיטיהן והיא מתרתן ומורידה את התכשיט להראות לחבירתה, ויש חשש שמא היא שכוחה שהורידה את התכשיט, ומהלכת בהן בתכשיטים כשהם בידה ד' אמות ברה"ר, לכך חכמים אסרו לצאת בתכשיטים בשבת.

תני ר' חלפתא בן שאול, תכשיטין אסור לְשַׁלְחָן ביו"ט, היות ואסור לצאת בהם לרה"ר

טוב - משלחין אותן, אם אומר את שמותר ללובשן - יהא מותר לְשַׁלְחָן, ומה הדא דתני מטלטלין את השופר להשקות את התינוק, ואת הקרקש ואת המראה לכסות בהן את הכלים? בשיש עליהן תואר כלי.

עד כדון תכשיטין של זהב, ואפילו תכשיטין של כסף? אמרין בשם רבי ירמיה אסור, אמרין בשם רבי ירמיה מותר. א"ר חזקיה, אנא ידע רישא וסיפא, טליין דקיין הויין מתרביין בדרתיה דרבי ירמיה, אתא ושאל לרבי זעירא, א"ל לא תיסור ולא תישרי.

תני אין רואין במראה בשבת, אם היתה קבועה בכותל - רבי מתיר וחכמין אוסרין. רבי אחא בשם רבי בא טעמא דהדין דאסור - פעמים שהיא רואה נימא

מי שאמרין בשם רבי ירמיה שמותר. א"ר חזקיה, אנא ידע רישא וסיפא אני יודע את כל העניין, ואני יסביר מדוע נחלקו מה דעתו של ר' ירמיה; כיון שטליין דקיין ילדות קטנות הויין מתרביין היו גרים בדרתיה בחצר דרבי ירמיה, והן היו הולכות בתכשיטי כסף, ור' ירמיה אתא ושאל לרבי זעירא האם זה מותר או לא? וא"ל ר' זעירא שלא תיסור כיון שלא ישמעו לך, ומוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידיים, אבל **ולא תישרי**, כיון שזה אסור, ולכך מי שראה שר' ירמיה לא התיר לצאת בתכשיטי כסף - אמר שר' ירמיה סובר שאסור לצאת בזה, ומי שראה שר' ירמיה לא מיחה בילדות ההולכות בתכשיטי כסף - אמר שר' ירמיה התיר.

תני, אין רואין במראה בשבת, כיון שיש חשש שמא יראו במראה שיש שיער שצריך לחתכו, ויחתכו את השיער במראה, שהיא עשויה ממתכת, ואם המראה היתה קבועה בכותל רבי מתיר, וחכמין אוסרין. **רבי אחא בשם רבי בא** אומר, שטעמא דהדין דאסור הטעם שחכמים אוסרים (למרות שלא יכולים לחתוך את השיער ע"י

טוב, משלחין אותן, ואם אומר את שמותר ללובשן, א"כ יהא מותר לְשַׁלְחָן, ומזה שאסור לשלח אותם, ע"כ שאסור ללובשן, ואומרת הגמ' א"כ ומה הדא מה שונה מה דתני שמטלטלין את השופר להשקות את התינוק, ואת הקרקש ואת המראה לכסות בהן את הכלים, ולענין התכשיט אוסרים לטלטל גם לצורך גופו? כיון שיש הבדל, שהרי בדברים המוזכרים בביריתא שמותרים בטלטול מדובר בשיש עליהן **תואר כלי**, ולכך מותר לטלטל לצורך גופו, אבל לענין התכשיטים, היות ואין עליהם תואר כלי, ואם אסור להשתמש בשבת או ביו"ט, א"כ הרי הם כעצים ואבנים שזה מוקצה מחמת גופו, שהוא אסור בטלטול כלל.

אומרת הגמ' **עד כדון** עד עכשיו למדנו לענין תכשיטין של זהב שהן חשובים, שאסור לצאת בהם בשבת, שואלת הגמ' האם ואפילו בתכשיטין של כסף אסור לצאת בשבת, או שכיון שהם לא כ"כ חשובים, ואין חשש שיורידו אותם להראות לחברותיהן, יהיה מותר לצאת בהם לרה"ר? אומרת הגמ' שיש מי שאמרין בשם רבי ירמיה שאסור, ויש

אחת לבנה והיא תולשתה, והיא באה לידי חיוב חטאת. והאיש אפילו בחול אסור, שאינה דרך כבוד. שלשה דברים התירו לבית רבי; שיהו רואין במראה, ושיהו מספרין קומי, ושיהו מלמדין את בניהן יוונית - שהיו זקוקין למלכות. רבי אבהו בשם ר' יוחנן מותר לאדם ללמד את בתו יוונית, מפני שהוא תכשיט לה, שמע שמעון בר בא ואמר בגין דר' אבהו בעי מלפה בנתיה יוונית, הוא תלי ליה ברבי יוחנן, שמע ר' אבהו ומר יבוא עלי - אם לא שמעתיה מן רבי יוחנן.

תני אין יוצאין באיסטמא, שלשה דברים נאמרו באיסטמא, אין בה משום כלאים, ואינה מטמאה בנגעים, ואין יוצאין בה בשבת, ר' שמעון בן אלעזר אומר אף אין בה משום עטרות לכלות.

פאה פ"א ה"א), שמע שמעון בר בא שר' אבהו התיר בשם ר' יוחנן, ללמד את הבנות יוונית ואמר, בגין דר' אבהו בעי מלפה בנתיה רוצה ללמד את בנותיו יוונית, לכך הוא תלי ליה את ההיתר ברבי יוחנן, אבל באמת זה לא נכון, ור' יוחנן לא התיר את הדבר, שמע ר' אבהו את דברי שמעון בר בא, ואמר, יבוא עלי כך וכך (לשון שבועה וקללה) אם לא שמעתיה מן רבי יוחנן שמותר ללמד את בתו יוונית.

תני, אין יוצאין באיסטמא כמין מצנפת קטנה שמכסה את השיער היוצא מהסבכה, ואסור לצאת בזה בשבת, כיון שיש חשש שמא האשה תוריד את זה להראות לחברותיה. ואומרת הברייתא, שלשה דברים נאמרו באיסטמא, (1) אין בה משום כלאים, כיון שזה עשוי מבר לְבָד קשה. (2) ואינה מטמאה בנגעים, כיון שזה לא עשוי שְׁתֵי יְעָרְב, לכך אין לזה שם של בגד לעניין נגעי בגדים. (3) ואין יוצאין בה בשבת, ור' שמעון בן אלעזר אומר, אף אין בה משום עטרות לכלות (חכמים אסרו לכלה לצאת בעטרה,

מראה הקבועה בכותל), כיון שיש פעמים שהיא רואה במראה שיש לה נימא שערה אחת לבנה, והיא תולשתה בידה, והיא באה לידי חיוב חטאת, לכך חכמים אוסרים לראות גם במראה הקבועה בכותל. ואומרת הברייתא, והאיש אפילו בחול אסור לראות במראה, כיון שאינה דרך כבוד לגברים להתייפות. ואומרת הברייתא שלשה דברים התירו לבית רבי; שיהו רואין במראה, ושיהו מספרין קומי מספרים את קידמת הראש, ומשאיירים שיער באחורי הראש, ושיהו מלמדין את בניהן יוונית, והתירו את הדברים האלו, מפני שהיו זקוקין לדָבָר עם המלכות, ולכך הם היו צריכים להתייפות ע"י הסתכלות במראה, ולהסתפר כדרך הגויים, ולדעת לדבר בלשונם. רבי אבהו בשם ר' יוחנן אומר, שמותר לאדם ללמד את בתו יוונית, מפני שהוא תכשיט לה זה יפה לְפָנֹת לדעת יוונית (אצל בנות אין את החשש שיתחברו עם המלכות וימסרו את ממון ישראל למלכות כמו אצל הגברים, שלכך אסור לגבר ללמוד יוונית ועיין

ולא בעיר של זהב: רב יהודה אמר כגון ירושלים דדהב, רבנן דקיסרין אמרין פרוש טוק טקלין, מעשה בר' עקיבה שעשה לאשתו עיר של זהב, חמתיה איתתיה דרבן גמליאל וקניית בה, אתת ואמרת קומוי בעלה, אמר לה הכין הווית עבדת לי - כמה דהוית עבדה ליה? דהוות מזבנה מקליעתא דרישא ויהבה ליה והוא לעי באוריתא.

תמן תנינן, שנים משם ר' אליעזר, יוצאה אשה בעיר של זהב, תני רבי מאיר מחייב, בין רבי מאיר לרבנן נחא - רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרין, בין ר' אליעזר לרבנן נחא - ר' אליעזר מתיר וחכמים אוסרין, בין ר"מ לרבי אליעזר קשיא - ר' מאיר מחייב רבי אליעזר מתיר?

א"כ לא מתאים שיהיה לך תכשיט יקר כזה.

תמן במסכת עדויות **תנינן**, שלשה דברים אמרו לפני רבי עקיבא, שנים משום רבי אליעזר ואחד משום רבי יהושע; **שנים משם ר' אליעזר, יוצאה אשה בעיר של זהב**, (ומפריחי יונים פסולים לעדות), וא"כ ר"א נחלק על המשנה, ומתיר לכתחילה לצאת בעיר של זהב, ותני רבי מאיר מחייב את היוצאת בעיר של זהב. שואלת הגמ' בשלמא המחלוקת בין רבי מאיר לרבנן זה נחא, שרבי מאיר מחייב את היוצאת בעיר של זהב, וחכמים פוטרין, וכן המחלוקת בין ר' אליעזר לרבנן זה נחא, שר' אליעזר מתיר לכתחילה וחכמים אוסרין, והמחלוקת מובנת, היות והם לא נחלקים בצורה קיצונית, אבל שואלת הגמ' שהמחלוקת בין ר"מ לרבי אליעזר קשיא, איך יתכן שר' מאיר מחייב חטאת את היוצאת בעיר של זהב, ורבי אליעזר מתיר לכתחילה לצאת בזה? הגמ' לא מתרצת על השאלה.

מחמת צער החורבן, היות והאיסטמא לא עשויה ממתכת לכך אין בזה את האיסור של עטרות כלות.

ולא בעיר של זהב: מסבירה הגמ' מה הכוונה? רב יהודה אמר כגון ירושלים דדהב טס זהב שמוטבע בה דוגמת העיר ירושלים, וכן רבנן דקיסרין אמרין שעיר של זהב, היינו פרוש טוק טקלין, כך זה נקרא במקומם. ומעשה בר' עקיבה שעשה לאשתו עיר של זהב, חמתיה איתתיה וראתה את זה אשתו דרבן גמליאל וקניית וקנאה בה, אתת ואמרת קומוי בעלה, ובאה ואמרה לפני בעלה - לפני ר"ג שיעשה לה עיר של זהב, ואמר לה ר"ג וכי הכין הווית עבדת לי וכי עשית לי כמה דהוית עבדה ליה כמו שהיא (אשתו של ר"ע) עשתה לבעלה - לר"ע? דהוות מזבנה מקליעתא דרישא שמכרה את שיער ראשה ויהבה ליה והביאה לו לר"ע והוא לעי באוריתא ועסק בתורה, וכיון שלא עשית דבר כזה,

רבי איניינו בר סוסיי אמר משום רבי ליעזר כל מקום שאמרו לא תצא ואם יצתה חייבת חטאת - אסורה לצאת בו בחצר, כל מקום שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת - מותרת לצאת בו בחצר, רבי בא בר כהן בשם רב ששת מתניתא אמרה כן, ובכבול ובפיאה נכרית בחצר. רבי לייא בשם ר"ש בר חייא אפילו במקום שאמרו לא תצא ואם יצאת אינה חייבת חטאת - אסורה לצאת בו לחצר.

והאיש על ידי שאינו שחוץ מותר? נשמענה מן הדא - רבן גמליאל ברבי ירד לטייל בתוך חצירו בשבת ומפתח של זהב בידו, וגערו בו חביריו משום תכשיט, הדא אמרה העשוי לישם תכשיט אסור, הדא אמרה עשוי לכך ולכך, הדא אמרה אחד האיש ואחד האשה, הדא אמרה אפי' במקום שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת - אסורה לצאת בו בחצר.

שואלת הגמ' היות ואמרנו שהאיסור לאשה לצאת בתכשיטים זה מכיון שהיא מתגאה בתכשיטה, א"כ האם האיש על ידי שאינו שחוץ ואינו מתגאה בתכשיתו, מותר לו לצאת בתכשיטים לרה"ר או לא? אומרת הגמ' נשמענה מן הדא אפשר להוכיח מהמעשה ברבן גמליאל בן רבי שירד לטייל בתוך חצירו בשבת ומפתח של זהב תלוי בידו ליופי, וגערו בו חביריו משום תכשיט, א"כ הדא אמרה זאת אומרת, שהעשוי לישם תכשיט אסור לצאת בו, וכן הדא אמרה, שגם דבר שעשוי לכך ולכך (עשוי לפתוח בו את הדלת ועשוי לתכשיט). אסור לצאת בו (אילו זה היה מפתח רגיל ודאי שהיה מותר לצאת בו לחצר המעורבת), וכן הדא אמרה, שאחד האיש ואחד האשה אסורים לצאת בתכשיטים לחצר, וכן הדא אמרה, שאפי' במקום שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת, אסורה לצאת בו בחצר, ודלא בר' ששת.

רבי איניינו בר סוסיי אמר משום רבי ליעזר (האמורא), שכל מקום שאמרו במשנה לא תצא ואם יצתה חייבת חטאת, כגון טבעת שיש עליה חותם, אסורה לצאת בו בחצר, כיון שיש חשש שמא תצא בזה לרה"ר, אבל כל מקום שאמרו לא תצא ואם יצתה אינה חייבת חטאת, כגון התכשיטים השנויים במשנה, מותרת לצאת בו בחצר, כיון שגם אם היא תטעה ותצא בזה לרה"ר אין בזה איסור תורה. אמר רבי בא בר כהן בשם רב ששת, מתניתא אמרה כן - כך מוכח מהמשנה, שהרי למדנו שהאשה יוצאת ובכבול ובפיאה נכרית בחצר, ומבין ר' ששת שהוא הדין גם בשאר התכשיטים, שמותר לצאת בהם לחצר. אבל רבי לייא בשם ר"ש בר חייא אמר, שאפילו במקום שאמרו לא תצא ואם יצאת אינה חייבת חטאת, אסורה לצאת בו לחצר, ודוקא לעניין כבול ופיאה נכרית חכמים התירו לצאת לחצר, כדי שלא תתגנה על בעלה.

הלכה ב

מתני' לא יצא האיש בסנדל המסומר, ולא ביחיד - בזמן שאין ברגלו מכה. ולא בתפילין, ולא בקמיע - בזמן שאינו מן המומחה, ולא בשריון לא בקסדא ולא במגפיים, ואם יצא אינו חייב הטאת.

גמ' לא יצא האיש בסנדל המסומר: מפני מה גזרו על סנדל מסומר? יש אומרים שהיו רואות את ראשו ומפילות, וי"א שהיו שומעות קולו ומפילות, וי"א על ידי שהיו נדחקין זה בזה והורגין זה את זה. מה נפק ביניהון? הדוסטא, מאן דמר שהיו רואות את ראשו ומפילות מותר, ומאן דמר שהיו שומעות קולו ומפילות, או

הלכה ב

מתני' לא יצא האיש בסנדל המסומר סנדל שהסוליה עשויה מעץ ומחוברת לעור העליון ע"י מסמרים (נשים לא היו הולכות בסנדל המסומר, לכך מוזכר כאן 'איש'). ולא בסנדל או במנעל יחיד, בזמן שאין ברגלו מכה. ולא בתפילין (ואפי' אם שבת זה זמן תפילין, אסור לצאת בו לרה"ר, כיון שחוששים שמא הוא יצטרך לצאת לבית הכסא, ויחלוץ את התפילין, ויולך אותם ד' אמות ברה"ר). ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה שהקמיע לא התמחה שמרפא מחלות (קמיע מומחה הרי הוא כבגד). ולא בשריון בגד שיש בו כמין קשקשים של מתכת, בכדי שהחץ לא יפגע בו, לא בקסדא כובע עור שלובשים תחת כובע המתכת בזמן המלחמה, ולא במגפיים של מתכת, כיון שזה נראה שהוא הולך לצאת למלחמה. ואם יצא אינו חייב חטאת, כיון שהוא הוציא את הדברים האלו דרך לבוש.

גמ' לא יצא האיש בסנדל המסומר:

שואלת הגמ' מפני מה גזרו על סנדל מסומר שלא לצאת בו בשבת? מתרצת הגמ' ואומרת, שיש אומרים מפני שהיו הנשים רואות את ראשו ומפילות, דהיינו שהיו רואים את טביעת הסנדל על גבי הקרקע ומחמת הפחד (בדרך כלל החיילים היו הולכים בסנדל המסומר) הנשים היו מפילות את עובריהן ('נשים הפילו בְּשָׂרוֹ כִּי בא עריץ, בקרקע הבית נעליו החריץ' (קינה ט"ז)) וי"א שהיו שומעות את קולו של הסנדל ומפילות, וי"א על ידי שהיו נדחקין זה בזה מחמת שרצו לברוח מפני הרומאים והורגין זה את זה בסנדל המסומר, לכך אסרו לצאת בזה בשבת. ואומרת הגמ' מה נפק ביניהון איזה חילוק דין יש בין הטעמים? 'הדוסטא' דהיינו שהורידו את ראש המסמר כשתקעו אותו בסנדל, שלמאן דאמר שהיו רואות את ראשו ומפילות, א"כ יהיה מותר לצאת בזה, כיון שלא יהיה ניכר טביעת המסמר בקרקע, אבל ומאן דאמר שהיו שומעות קולו ומפילות, או

שהיו נדחקין זה בזה והורגין זה את זה אסור. ולא בשעת השמד גזרו, מכיון שעבר השמד יהא מותר? לא עמד ב"ד וביטל, מעתה אפילו בחול? לאו אורחיה דבר נשא מיהו ליה תרין סנדלין - חד לחולא וחד לשובתא. תני טלה עליו מטלית מלמטן מותר, ר' יודן בר' ישמעאל הוות רגליה שחקה ועבדין ליה כן. כמה מסמרין יהו בו? רבי יוחנן אמר חמשה - כחמשה ספרי תורה. ר' חנינא אמר שבעה - [דברים לג] וּכְיֹמֵיךָ דְבָאָךְ. נהגין רבנין כהדא דר' חנינא, דרש ר' אחא בשם רבי חנינא - תשעה, רבי היה נותן שלשה עשר בזה ואחד עשר בזה כמנין מְשֻׁמְרוֹת - [קהלת יב] וּכְמִשְׁמְרוֹת נְטוּעִים, מה משמרות כ"ד, אף מסמרים כ"ד. רבי יוסי בן חנינא אמר,

שחקה היה לו פצע ברגל, ולכך הוא הלך בסנדל המסומר, אבל ועבדין ליה כן, שתלו מטלית תחת לסולית הסנדל. שואלת הגמ' כמה מסמרין יהו בו בסנדל ויוכלו לצאת בזה (כיון שהמסמרים האלו עשויים ליופי ולא לחוק את הסנדל)? רבי יוחנן אמר חמשה, וסימנך כחמשה ספרי תורה. ור' חנינא אמר שבעה, וכמו שכתוב בְּרֹזַל וּנְחֹשֶׁת מְנַעֲלֶךָ וּכְיֹמֵיךָ דְבָאָךְ, דהיינו יהיה ברזל במנעלך, כמניין ימין - ימות השבוע, שהם ז' ימים. ואומרת הגמ' שנהגין רבנין כהדא דר' חנינא שעשו בסנדליהן ז' מסמרים. אבל דרש ר' אחא בשם רבי חנינא - תשעה, ולא כמו שאמרנו קודם משמו - שבעה. ורבי היה נותן שלשה עשר מסמרים בזה בסנדל אחד, ואחד עשר מסמרים בזה בסנדל השני, שביחד זה עשרים וארבעה מסמרים, שזה כמנין מְשֻׁמְרוֹת הכהנים או הלויים, וזה כיון שכתוב וּכְמִשְׁמְרוֹת נְטוּעִים וזה כתוב בשין ולא בסמך, לומר לך שמניין המסמרות יהיו כמניין המשמרות, וא"כ מה משמרות הם כ"ד, אף מסמרים כ"ד. רבי יוסי בן חנינא אמר,

שהיו נדחקין זה בזה והורגין זה את זה יהיה אסור לצאת בזה בשבת. שואלת הגמ' וכי לא בשעת השמד (חורבן הבית) גזרו שלא לצאת בסנדל המסומר, וא"כ צריך להיות שמכיון שעבר השמד, יהא מותר לצאת בסנדל המסומר? מתרצת הגמ' שהאיסור קיים כיון שלא עמד ב"ד וביטל את האיסור. שואלת הגמ' מעתה אפילו ביום חול יהיה אסור לצאת בסנדל המסומר, שהרי הטעמים שאמרנו נכונים גם לימות החול? מתרצת הגמ' היות ולא אורחיה דבר נשא של בני האדם מיהו ליה שיהיה להם תרין סנדלין שתי סנדלים חד לחולא וחד לשובתא, אחד לימות החול ואחד לשבת, א"כ הוא יקנה סנדל שלא מסומר, וילך בזה גם בימות החול, ולא צריך לחשוש למיעוט שיש להם סנדל אחר לימות החול. תני, אם הוא טלה עליו על הסנדל מטלית מלמטן תחת לסוליה, מותר לצאת בזה, כיון שהמסמרים כבר לא ניכרים בקרקע, וכן לא נשמע קול המסמרים כשהולכים בזה. ואומרת הגמ' שמעשה היה שר' יודן בר' ישמעאל הוות רגליה

כליבית אינו עולה למנוין מסמרים. ר' זעירא שאל לר' בא בר זבדא מהו ליתנם על גבי סנדל אחד? א"ל שרי, מהו ליתנם ע"ג מנעל? א"ל שרי.

תני אין מגרדין מנעלים וסנדלים ישנים, אבל סכין ומדיחין אותן. ר' קריספא בשם רבי יוחנן - תלמידיו דרבי חייא רובא אמרין, הראשונים היו אומרים מגרדין, והשניים היו אומרים אין מגרדין, ואתשלת לרבי - ומר אין מגרדין. א"ר זעירא, הא אזילה חדא מן תלמידיו דר' חייא רובא, דרבנן דקיסרין בשם רבי יוסי בר חנינא כדברי מי שהוא אומר מגרדין, ובלבד לאחורי הסכין. א"ר חייא בר אשי נהיגין הוויגין יתבין קומי רבי - משחין ומשזגין אבל לא מגרדין. אין סכין מנעלין וסנדלין חדשים, לא יסוך אדם את רגלו והוא בתוך המנעל, ואת רגלו והוא בתוך הסנדל,

והתלמידים השניים (היינו שלמדו אצל ר' חייא בזקנתו) היו אומרים שאין מגרדין את הטיט ממנעל ישן, ואתשלת ושאלו לרבי מה דעתו, ואמר שאין מגרדין. א"ר זעירא, הא אזילה חדא מן תלמידיו דר' חייא רובא, אחד מתלמידי ר' חייא (השניים) נחלק על מה שאמרנו שהם סוברים שאין מגרדין, דהרי רבנן דקיסרין בשם רבי יוסי בר חנינא (שהוא היה תלמידו של ר' חייא לעת זקנתו) אמרו שההלכה כדברי מי שהוא אומר שמגרדין, אבל ובלבד לאחורי הסכין, ולא בחוד הסכין. א"ר חייא בר אשי שנהיגין הוויגין יתבין קומי רבי כשהיינו יושבים לפני רבי, היינו משחין מושחים בשמן את הנעל, ומשזגין ורוחצים את הנעל, אבל לא מגרדין. ואומרת הברייתא שאין סכין בשמן מנעלין וסנדלין חדשים, כיון שזה מעבד את עור המנעל, וכן לא יסוך אדם את רגלו והוא בתוך המנעל כיון שהשמן נשפך לנעל ומעבד אותו, וכן לא יסוך אדם את רגלו והוא בתוך הסנדל,

שכליבית מסמר עקום שראשו נמצא בצד עיקרו (עשוי כ"ף), ושני קצותיו נעוצים בסנדל, אינו עולה למנוין מסמרים, כיון שלא גזרו על מסמר כזה כלל. ר' זעירא שאל לר' בא בר זבדא (לשיטת רבי) מהו ליתנם את כל הכ"ד מסמרים על גבי סנדל אחד ובשני לא יתן מסמרים בכלל? א"ל שרי, ושאל ר' זעירא את ר' בא בר זבדא מהו ליתנם את המסמרים ע"ג מנעל (נעל עשוי מעור רך, וסנדל עשוי מעור קשה ומבושל), א"ל שרי, כיון שגזרו רק על הסנדל המסומר, ולא על נעל המסומר.

תני, אין מגרדין מנעלים וסנדלים אפי' ישנים מהטיט שנדבק בהם, כיון שהוא מגרד מהעור של הנעל, וחיוב משום ממחק, אבל סכין אותם בשמן, ומדיחין אותן במים, כיון שהם ישנים ומעובדים היטב. ואומרת הגמ' ר' קריספא בשם רבי יוחנן אומר, שתלמידיו דרבי חייא רובא אמרין נחלקו בזה; והתלמידים הראשונים (היינו שלמדו אצל ר' חייא בצעירותו) היו אומרים שמגרדין את הטיט ממנעל ישן,

אבל סך הוא את רגלו ונותנה בתוך המנעל, ואת רגלו ונותנה בתוך הסנדל, סך שמן ומתעגל על גבי קטיבלייא חדשה ואינו חושש. לא יתננה ע"ג טבלה של שיש ומתעגל עליה, רשב"ג מתיר. אין לובשין מנעלין וסנדלין חדשים - אלא אם כן לבשן והלך בהן מבעוד יום, כמה יהא בהילוכן? בני בריתיה דבר קפרא אמרין מבית רבה דבר קפרא עד בית רבה דרבי הושעיה. ציפוראי אמרין מן כנשתא דבבלאי עד דרתיה דרבי חמא בר חנינא. טיבראי אמרין מן סדרא רבה עד חנותיה דר' הושעיה.

תני סנדל שנפסקו אזניו, שנפסקו חבתיו, שנפסקו תרסיותיו, או שפירשה אחת מכפיו טהור, נפסקה אחת מאזניו, אחת מחבתיו, אחת מתרסיותיו, או שפירשו

ללכת בהם בערב שבת כמרחק שיש מבית רבה מביהמ"ד דבר קפרא עד בית רבה ביהמ"ד דרבי הושעיה. וציפוראי וחכמי ציפורי אמרין, שהוא צריך ללכת בהם בערב שבת כמרחק שיש מן כנשתא דבבלאי מבית הכנסת של הבבלים עד דרתיה ביתו דרבי חמא בר חנינא. וטיבראי וחכמי טבריה אמרין, שהוא צריך ללכת בהם בערב שבת כמרחק שיש מן סדרא רבה מבית הכנסת הגדול עד חנותיה עד החנות דר' הושעיה.

תני, סנדל שנפסקו אזניו שאוחזים בהן כשנועלים את הסנדל, או שנפסקו חבתיו רצועות הסנדל, או שנפסקו תרסיותיו הלולאות שבו עוברים רצועות הסנדל, או שפירשה אחת מכפיו נפל אחת מסוליות הסנדל (הסוליה היתה מחולקת לשנים, אחת היתה מונחת תחת העקב, ואחת מונחת תחת כף הרגל), הסנדל טהור, אבל אם נפסקה רק אחת מאזניו, או אחת מחבתיו, או אחת מתרסיותיו, או שפירשו

אבל סך הוא את רגלו בשמן, ונותנה בתוך המנעל, וכן סך הוא את רגלו ונותנה בתוך הסנדל, ואינו חושש, כיון שהוא לא מתכוין לעבד את העור, ואין ברגל שמן כדי לעבד את העור, וכן סך הוא שמן ומתעגל ומגלגל על גבי קטיבלייא חתיכת עור קשה (שמשמש כשולחן) חדשה, ואינו חושש, הגם שיורד ממנו קצת שמן לקטיבלייא. (לא יתננה ע"ג טבלה של שיש ומתעגל עליה, ורשב"ג מתיר - יש אומרים שזה נשתרבב ממסכת שביעית בטעות). ואמרת הברייתא שאין לובשין מנעלין וסנדלין חדשים לצאת בהם לרה"ר, אלא אם כן לבשן והלך בהן מבעוד יום, כיון שיש חשש שמא המנעל לא יעלה למידתו, וילחוץ את רגלו, והוא יוריד את הנעל ויוליך אותו ד' אמות ברה"ר. שואלת הגמ' וכמה יהא בהילוכן כמה הוא צריך ללכת בנעלים החדשים בערב שבת, שיוכל אח"כ לצאת בהם בשבת? אמרת הגמ' שבני בריתיה דבר קפרא אמרין, שהוא צריך

רוב מכפיו טמא, רבי יהודא אומר הפנימית טמאה והחיצונה טהורה. רבי יעקב בר אחא רבי טבליי חנין בר בא בשם רב - הלכה כרבי יהודא לענין שבת. רבי שמואל בר רב יצחק הוה ליה עובדא, שלח לרבי יעקב בר אחא גבי רבי חייא בר בא, אמר ליה כשם שהן חלוקין בטומאה, כך הן חלוקין בשבת, והורי ליה כרבנן. רבי שמואל בר רבי יצחק בעי ושמע מימר הלכה כרבי יהודא, והוא מורי ליה כרבנן?! ר' אחא בר יצחק הוה ליה עובדא שלח שאל לר' זעירא, ר' זעירא שאל לר' אימי, אמר לו כדברי מי שהוא מטמא - מותר לצאת בו, וכדברי מי שהוא מטהר - אסור לצאת בו, ולא אפיק גביה כלום. תני אבל מטייל הוא בהן עד שהוא מגיע עד פתח חצירו, ר' אחא ור' זעירא הוון מטיילין באיסטרטין, איפסיק סנדליה דרבי אחא, מן דמטון לפילי, א"ל זהו פתח חצורך, רבי אחא כריך סבניה עליהון.

כרבי יהודא, והוא ר' חייא בר בא מורי ליה כרבנן?! לא יתכן כדבר הזה? ואומרת הגמ' שלר' אחא בר יצחק הוה ליה עובדא שנקרע לו הסנדל, ושלח שאל לר' זעירא מה הדין, ור' זעירא שאל לר' אימי, ואמר לו שכדברי (כרבנן) מי שהוא מטמא מותר לצאת בו, וכדברי (כר' יהודה) מי שהוא מטהר אסור לצאת בו, אבל ולא אפיק גביה כלום, אבל ר' אימי לא אמר כדברי מי ההלכה. תני, אבל מטייל הוא בהן בסנדל שנקרע ברה"ר עד שהוא מגיע עד פתח חצירו, שזה מקום המשתמר. ומעשה בר' אחא ור' זעירא שהוון מטיילין באיסטרטין ברה"ר, ואיפסיק סנדליה דרבי אחא, והוא המשיך ללכת בה, כדברי הברייתא, אבל מן דמטון לפילי אבל כשהם הגיעו לשער של איזה חצר, א"ל ר' זעירא לר' אחא זהו כמו שזה פתח חצורך, ותניח כאן את הסנדל, כיון שזה מקום המשתמר (הגם שזה לא היה החצר שלו). ואומרת הגמ' שרבי אחא כריך סבניה עליהון קשר את הסנדל בסיב של דקל כשזה נקרע לו ברה"ר, וכך הוא

רוב מאחת מכפיו טמא, כיון שלא התבטל ממנו שם סנדל, ורבי יהודא אומר שזה תלוי, ואם האוון הפנימית לכיוון הרגל - נפסקה, הסנדל טמאה כיון שאפשר לתקנה, שהרי לא יהיה ניכר התיקון, ואם האוון החיצונה שהיא לכיוון חוץ - נפסקה, הסנדל טהורה, כיון שמגונה ללכת באופן הזה, ולכך התבטל ממנו שם סנדל. ואומרת הגמ' רבי יעקב בר אחא ורבי טבליי וחנין בר בא בשם רב אמרו, שהלכה כרבי יהודא לענין שבת, שאם נפסקה החיצונה אין לה שם של סנדל ואסור לצאת בה, ואם הפנימית נפסקה, יש לה שם של סנדל ומותר לצאת בה בשבת. ואומרת הגמ' שלרבי שמואל בר רב יצחק הוה ליה עובדא דהיינו נקרע לו הסנדל, ושלח לרבי (ושלח את ר') יעקב בר אחא שילך לגבי רבי חייא בר בא, לשאול אותו מה הדין? ור' חייא בר בא אמר ליה שכשם שהן חכמים ור' יהודה חלוקין בטומאה, כך הן חלוקין בשבת, והורי ליה שההלכה כרבנן. שואלת הגמ' רבי שמואל בר רבי יצחק בעי הק' הרי ושמע מימר הרי לעיל רב אמר שהלכה

מסכת פרק ו [ה"ב - דף לה] שבת קעה

רבי אבהו כריך אגיד מלבניקי - סבר ר' אבהו אגוד מלבניקי מן המוכן הוא. ר' יונה טלקיה לחנותיה דחליטרא, אוף ציבחר הוה סדרה יקיר של ר' אלעזר מסלק ליה. ר' ירמיה בעי קומי ר' זעירא מהו להחליף? א"ל שרי, אפילו כן אמר ליה פוק חמי חד סיב וסמך עלוי, נפק ואשכח לר' בא בר ממל ושאל ליה - ושרא. א"ר יוסי מתניתין אמרה שהוא מין מלבוש, דתנינן או בשל שמאל בימין - חליצתה כשירה.

הדא דתימור לרוחב, אבל לאורך - צריך שיהא חופה את רוב הרגל ולא ביחיד: א"ר אבא מפני החשד, שלא יאמרו איש פלוני נפסק סנדלו, ותלאו בית שיחיו.

יצא ר' זעירא ואשכח לר' בא בר ממל ושאל ליה האם מותר להחליף? ור' בא בר ממל שרא התיר. א"ר יוסי שמתניתין אמרה שאם לובשים מנעל של שמאל ברגל ימין שהוא מין מלבוש, דתנינן במסכת יבמות או בשל שמאל בימין שאם היבם לבש סנדל של שמאל ברגל ימין, והיבמה חלצה את הסנדל - חליצתה כשירה, א"כ מוכח מכאן שזה נקרא דרך לבוש, וא"כ הוא יכול גם בשבת להחליף את הסנדל שנקרע לו האוזן החיצונית וללבוש אותו ברגל השניה, שאז הקרע יהיה לצד פנים.

ואומרת הגמ' הדא דתימור שאם פרש ונחתך רוב מאחת מהסוליות שהסנדל עדיין טמא, זה דוקא אם הוא נחתך לרוחב, אבל אם הסוליה נחתכה לאורך, צריך שיהא חופה את רוב הרגל, ורק אז זה יקבל טומאה.

ולא ביחיד: א"ר אבא שהטעם הוא מפני החשד, שלא יאמרו אותו איש פלוני שהולך רק עם סנדל אחד, זה מכיון שנפסק סנדלו השני ותלאו תחת לבית שיחיו ומוליכו ברה"ר, לכך אסור ללכת בסנדל יחיד.

המשיך ללכת בזה עד שהגיע למקום המשתמר. ורבי אבהו כריך אגיד מלבניקי אגודת עשב, כשהסנדל נקרע לו ברה"ר, וכך הוא המשיך ללכת בזה עד שהגיע למקום המשתמר, כיון שסבר ר' אבהו שאגוד מלבניקי מן המוכן הוא, זה ראוי למאכל בהמה ולכך אינו מוקצה. ור' יונה כשנקרע לו הסנדל ברה"ר טלקיה לחנותיה דחליטרא הוא הניח את הסנדל בחנות של נחתומים, אוף ציבחר הגם שבמרחק קטן משם הוה סדרה יקיר היה הביהמ"ד החשוב של ר' אלעזר שזה מקום יותר משתמר, אפי"ה ר' יונה מסלק ליה הניח את הסנדל בחנות הנחתומים, היות וזה משתמר קצת, א"כ אסור להמשיך ללכת בסנדל הקרוע. שואלת הגמ' ר' ירמיה בעי קומי שאל את ר' זעירא מהו להחליף את הסנדל של רגל ימין (כשנקרע האוזן החיצונית) וללבוש אותו ברגל שמאל? א"ל שרי מותר, אבל אפילו כן אמר ליה ר' זעירא לר' ירמיה פוק חמי תצא ותשאל חד סיב חכם זקן (האם יכולים להחליף) וסמך עלוי ותסמוך על דבריו אם הוא יתיר לך, נפק

בזמן שאין ברגלו מכה: הא יש ברגלו מכה הוא נותן, על איזה מהן הוא נותן? שמואל אמר על אותה שאין בה מכה הוא נותן, אם אומר את על אותה שיש בה מכה הוא נותן, מאן צייר ליה דלא יתן על חורתיה. ר' יוחנן אמר על אותה שיש בה מכה הוא נותן. שמעון בר בא הוה משמש קומי ר' יוחנן, והוה מושיט ליה סנדליה - כהדא דתני, לדרך הארץ כשהוא נועל - נועל של ימין, ואח"כ נועל של שמאל, וכשהוא חולץ - חולץ של שמאל, ואח"כ חולץ של ימין, אמר ליה ר' יוחנן, בבלייא! לא תעבד כן, שהראשונים לא היו עושין כן, אלא כשהוא נועל - נועל של שמאל, ואח"כ נועל של ימין, שלא תהא נראית של ימין פגומה, הדא אמרה על אותה שיש בה מכה הוא נותן, א"ל אין בבלייא - דקמתיה עליה.

ליה סנדליה של ימין, כהדא דתני, לדרך הארץ, כשהוא נועל - נועל של ימין, ואח"כ נועל של שמאל, וכשהוא חולץ - חולץ של שמאל, ואח"כ חולץ של ימין, ולכך שמעון בר בא הביא לר' יוחנן את הסנדל הימנית, אבל אמר ליה ר' יוחנן, בבלייא! לא תעבד כן אל תעשה כדברי הברייתא, כיון שחכמים הראשונים לא היו עושין כן כדברי הברייתא, אלא כשהוא נועל - נועל של שמאל, ואח"כ נועל של ימין, שלא תהא נראית של ימין פגומה, דהיינו שאם הוא ינעל את של ימין קודם, יאמרו שהוא לובש את הסנדל כיון שיש שם מכה, וא"כ הוא מגנה את רגל ימין בזה שיחשבו שהיא פצועה, ולכך לענין הנעלים לובשים קודם את של שמאל ואח"כ של ימין. אז אמר לו שמעון בר בא, א"כ הדא אמרה משמע מדבריך שכוונת המשנה שעל אותה שיש בה מכה הוא נותן את הנעל, א"ל ר' יוחנן אין בבלייא כן בבלי (שמעון בר בא עלה מבבל) דקמתיה עליה, עמדת על הטעם של המשנה.

בזמן שאין ברגלו מכה: משמע מהמשנה הא יש ברגלו מכה, הוא נותן הוא יכול ללכת בסנדל יחיד, וא"כ שואלת הגמ' על איזה מהן הוא נותן, האם על הרגל הפצועה או על הרגל הבריאה? מתרצת הגמ' שמואל אמר על אותה שאין בה מכה הוא נותן, כיון שניכר שהוא לא לובש סנדל ברגל הפצועה מחמת המכה, ואומר שמואל שאם אומר את שעל אותה שיש בה מכה הוא נותן את הסנדל, א"כ מאן צייר ליה מי מונע ממנו דלא יתן סנדל על חורתיה הרגל השנייה, וא"כ יבאו ויאמרו שהוא נושא את הסנדל תחת לבית שחיו. אבל ר' יוחנן אמר, שעל אותה שיש בה מכה הוא נותן את הסנדל, וכיון שרואים שהוא צולע על ירכו, א"כ יאמרו עליו שבאופן רגיל הוא לא הולך עם סנדל, ורק מחמת המכה הוא הולך עם סנדל לשמור על רגלו הפצועה, ולא יחשדו אותו שהוא מוליך את הסנדל השני תחת לבית שחיו. ומעשה בשמעון בר בא שהוה משמש קומי את ר' יוחנן, והוה מושיט

ולא בתפילין: יוצאין בתפילין ערב שבת עם השיכה, ואין יוצאין בסנדל מסומר ערב שבת עם השיכה, מה בין זה לזה? זה דרכו לחלוץ, וזה אין דרכו לחלוץ. **ולא** בקמיע וכו': תני איזהו קמיע מומחה? כל שריפא בו ושנה ושילש. ר' אבהו בשם רבי יוחנן נאמן הרופא לומר קמיע זה מומחה - ריפיתי בו ושניתי ושילשתי. רבי שמואל בשם רבי זעירא ריפא לאדם אחד - נאמן לאדם אחד, לשנים - נאמן לשנים, לשלשה - נאמן לכל אדם. יוצאין בקמיע מומחה, בין בכתב בין בעשבים, ובלבד שלא יתננו לא בשיר ולא בטבעת. בעון קומי רבי יונתן מהו מיתניתיה בההן סילונה? אמר להו ובלבד שלא יתננו לא בשיר ולא בטבעת. **בעון** קומי רבי יונתן, מהו מפיק בההוא מומייקה, אמר לון משם תכשיט,

נאמן מומחה רק לאותם שנים, אבל אם הקמיע ריפא לשלשה בני אדם, א"כ הקמיע הזה נאמן מומחה לכל אדם. ואומרת הבריייתא שיוצאין בקמיע מומחה, בין בכתב בין אם יש בקמיע שמות הקודש, ובין בעשבים, ובין אם יש בקמיע הזה עשבי ריפוי. אבל ובלבד שלא יתננו את הקמיע לא בשיר ולא בטבעת, שלא יבואו לומר שהוא לובש תכשיטים בשבת (באיסור). שואלת הגמ' בעון קומי שאלו את רבי יונתן, מהו מיתניתיה בההן סילונה האם מותר לתת את הקמיע בצינור, ולצאת בו בשבת? אמר להו הרי שנינו בבריייתא ובלבד שלא יתננו לא בשיר ולא בטבעת, כיון שהם תכשיטים, אבל מותר לתת את הקמיע בצינור, כיון שכולם מבינים שהוא הולך בצינור מחמת הקמיע הנמצא בו.

בעון קומי שאלו את רבי יונתן, מהו מפיק בההוא מומייקה, האם מותר לצאת בשבת בתכשיט הנקרא מומייקה (הוא כעין שרשרת התפורה לבגד)? אמר לון שאסור לצאת בו אפי' בימות החול משם תכשיט, מחמת צער

ולא בתפילין: אומרת הגמ' שיוצאין בתפילין ערב שבת עם סמוך לחשיכה, ואין יוצאין בסנדל מסומר ערב שבת עם השיכה, ומה בין זה לזה? זה התפילין דרכו לחלוץ לפני שקיעת החמה (לשיטת הירושלמי אסור ללבוש תפילין בלילה), וא"כ הוא לא ישכח מלחלוץ את התפילין לפני שבת, אבל וזה את הסנדל המסומר אין דרכו לחלוץ, ולכך יש חשש שמא הוא ישכח מלחלוץ את הסנדל לפני שבת.

ולא בקמיע וכו': תני, איזהו קמיע מומחה שיוצאים בו בשבת? כל שריפא בו ושנה ושילש. ר' אבהו בשם רבי יוחנן אומר, שנאמן הרופא לומר, שהקמיע הזה הוא מומחה, כיון שריפיתי בו ושניתי ושילשתי. רבי שמואל בשם רבי זעירא אומר, שאם הקמיע ריפא לאדם אחד ג' פעמים, א"כ הקמיע הזה נאמן מומחה לאדם אחד היינו לאותו אחד, אבל לאחרים הקמיע הזה לא נחשב שהתמחה, כיון שיכול להיות שרק אותו אחד מתרפא מהקמיע הזה, וכן אם הקמיע הזה ריפא לשנים, א"כ הקמיע הזה

מסכת פרק ו' [ה"ב - דף ל"ו] שבת

אי משום תכשיט הוא לא, ודניאל ליסר [דניאל ה] וְהַמְנִיכָא דִּי דְהָבָא עַל צְוֹאֲרָה? אי משם משאוי בשבת, נימא כל המחובר לכסות - הרי הוא ככסות.

ר' יוסי בר' בון בשם רבי יוסי מכה שנתרפאת - נותנין עליה רטייה, שאינה אלא כמשמרה. רבי אבון בשם רבנין דתמן נותנין עֲלָה גבי מכה בשבת, שאינו אלא כמשמרה, אמר רבי תנחומא חוץ מעלי גפנים שהן לרפואה. אמר רבי חונא הדא פיאה - עֶקֶר טב סגין הוא, כד דאית ביה חמשה קטריין, שבעה קטריין, תשעה קטריין, טבא סגין, ובלחוד דלא יתן מוי. אין קורין פסוק על גבי מכה, והדין דקרי על יברוחה אסור, בוא וקרי את הפסוק הזה - על בני שהוא מתבעת, תן עליו ספר, תן עליו תפילין - בשביל שישן אסור. והא תני אומרים היו שיר פגועין בירושלים? א"ר יודן כאן משנפגע, כאן עד שלא נפגע. ואי זהו

- מין עשב, עֶקֶר טב סגין הוא, השורש שלו טובה מאוד לריפוי, וכד דאית ביה ואם יש בו חמשה קטריין קשרים בשורש, או שבעה קטריין, או תשעה קטריין, טבא סגין, השורש הזה יותר טוב, ובלחוד דלא יתן מוי, אבל בתנאי שלא נתנו מים על גבי השורש הזה. ואין קורין פסוק על גבי מכה אפי' בימות החול, כיון שאסור להתרפאות בדברי תורה. והדין דקרי ואותו אחד שקורא פסוק על יברוחה מין שחין או רוח רעה אסור, וכן אם אחד מבקש מחברו בוא וקרי את הפסוק הזה על בני שהוא מתבעת מפחד, או תן עליו ספר תורה, או תן עליו תפילין בשביל שישן - אסור, כיון שאסור להתרפאות בדברי תורה. שואלת הגמ' והא תני, אומרים היו שיר פגועין בירושלים כשהוסיפו על העיר, כדי שלא יבאו המזיקים לירושלים, וא"כ מוכח שמותר להתרפאות בדברי תורה? מתרצת הגמ' א"ר יודן שיש הבדל, כאן משנפגע ואז אסור להתרפאות בדברי תורה, וכאן עד שלא נפגע ואז מותר להינצל ע"י דברי תורה. ואומרת הגמ' ואי זהו

החורבן. שואלת הגמ' אי משום תכשיט הוא, ולכך לא יוצאים בזה, א"כ ודניאל ליסר היו צריכים לאסור לדניאל לצאת בזה [דניאל היה לאחר חורבן בית ראשון]. והרי כתוב וְהַמְנִיכָא דִּי דְהָבָא עַל צְוֹאֲרָה? ואי אסור לצאת בזה רק בשבת משם משאוי בשבת, א"כ יש לי לשאול מדוע זה אסור, והרי נימא שכל המחובר לכסות הרי הוא ככסות, ומותר לצאת בתכשיט המחובר לבגד (כמו ששינוי ובטוטפת ובסנבוטין בזמן שהן תפורין)? אלא ע"כ שדברי ר' יונתן לא נכונים. ר' יוסי בר' בון בשם רבי יוסי אומר, שמכה שנתרפאת כבר, נותנין עליה רטייה תחבושת, הגם שאסור לעשות רפואות בשבת, כיון שאינה אלא כמשמרה שהמכה לא תיפצע. ורבי אבון בשם רבנין דתמן חכמי בבל אומר, שנותנין עֲלָה על גבי מכה בשבת, כיון שאינו אלא כמשמרה, אבל היא לא מרפא את המכה, אמר רבי תנחומא שמותר לתת עלים ע"ג המכה, חוץ מעלי גפנים כיון שהן לרפואה, והרי אסור לעשות רפואות בשבת. אמר רבי חונא, הדא פיאה

שיר פגועין? [תהלים ג] ה' מָה רַבּוּ צָרֵי וְכָל הַמְּזוּמָה, [תהלים צא] יֵשֵׁב בְּסֶטֶר עֲלִיּוֹן עַד
כִּי אֲתָה ה' מְחַסֵּי.

הלכה ג

מתני' לא תצא אשה במחט הנקובה, ולא בטבעת שיש עליה חותם, ולא
בכולייר, ולא בכובלת, ולא בצלוחית של פלייטון, ואם יצאת חייבת
חטאת דברי ר' מאיר, וחכמים פוטרין בכובלת ובצלוחית של פלייטון.

גמ' תני לא יצא החייט במחט שבכליו, ולא הלבדר בקולמוס שבאזנו, ולא הצבע
בדוגמא שבאזנו, ולא השולחני בדינר שבאזנו, ואם יצאו, הרי אלו פטורין
דברי ר"מ, וחכמים אומרים אומן דרך אומנתו חייב. הא שאר כל אדם יוצאין בכך,
מחלפה שיטתיה דר"מ, דתנינן תמן יצאת חייבת חטאת דברי ר"מ, וכא הוא אמר

גמ' תני, לא יצא החייט במחט שתחובה
בכליו בבגדו, ולא הלבדר בקולמוס
שמונח לו באזנו, ולא הצבע (הצובע בגדים)
בדוגמא בחתיכת בגד צבועה שמונחת לו
באזנו, ולא השולחני בדינר שתלוי לו
באזנו, ואם יצאו, הרי אלו פטורין, כיון
שאין הדרך להוציא כך משאות, דברי ר"מ,
וחכמים אומרים, שאומן המוציא דרך
אומנתו (כדי שידעו שהוא אומן) – חייב כיון
שזה דרכם. שואלת הגמ' משמע מדברי ר"מ
שרק לאומן אסור להוציא כך את החפצים,
אבל הא שאר כל אדם יוצאין בכך, וא"כ
שואלת הגמ' שמחלפה שיטתיה דר"מ,
דתנינן תמן וזה העתק מפרק א' לכך מוזכר
כאן 'תמן' על משנתינו, לא תצא אשה במחט
הנקובה, ולא בטבעת שיש עליה חותם, ולא
בכוליאר, ולא בכובלת, ולא בצלוחית של
פלייטון, ואם יצאת חייבת חטאת דברי
ר"מ, הגם שלכאו' אין דרך של אשה להוציא
כך את הדברים האלו, וכאן הוא אמר

שיר פגועין? ה' מָה רַבּוּ צָרֵי וְכָל הַמְּזוּמָה,
וְיֵשֵׁב בְּסֶטֶר עֲלִיּוֹן עַד הַפְּסוֹק כִּי אֲתָה ה'
מְחַסֵּי (עד כי אתה ה' מחסי, יש ששים תיבות,
כנגד מה שנאמר הנה מטתו שלשלמה ששים
גבורים סביב לה וריטב"א שבועותו).

הלכה ג

מתני' לא תצא אשה במחט הנקובה,
ולא בטבעת שיש עליה חותם,
ולא בכולייר כמין סיכה יקרה מאוד שסוגרים
בוזה את החלוק (וכאן מדובר שהיא לא סגרה
בוזה את החלוק, אלא היא נתנה את זה רק
בצד אחד – ליופי), ולא בכובלת כמין תליון
שיש בו מיני בשמים, ולא בצלוחית של
פלייטון שמן אפרסמון, ואם יצאת חייבת
חטאת דברי ר' מאיר, כיון שכל הדברים
האלו נקראים משוי, וחכמים פוטרין
בכובלת ובצלוחית של פלייטון, כיון
שחכמים טוברים שזה תכשיט לאשה שריחה
רע.

הַכֵּין? ר' מנא אמר לה סתם, רבי אבין בשם ר' יוחנן, תמן דרך הוצאה בנשים, ברם הכא טְפִילִין יוצאין בכך. מחלפין שיטתין דרבנן, תנינן תמן וחכמים פוטרים בכובלת ובצלוחית של פילייטון, הא במחט נקובה חייב, ודא היא אומן באומנותו חייב? א"ר יוסי בר אבין, תיפתר באשה גְדֵלְתָא.

ולא בטבעת שיש עליה חותם: רבי אחא בשם רבי אבא בר רב נחמן דר' נחמיה זו היא, דתנינן תמן טבעת של מתכת וחותם שלה של אלמוג טמאה, טבעת של אלמוג וחותמה של מתכת טהורה, תני רבי נחמיה מחליף, וכן היה ר' נחמיה אומר בטבעת אחר חותמה, בסולם אחר שליביו, בקולב אחר מעמידיו, פְּעוּל אחר סמניריו.

אחא בשם רבי אבא בר רב נחמן אומר, שהמשנה שמחייבת בטבעת שיש בה חותם, מדברי ר' נחמיה זו היא, שאומר שהחותם הוא עיקר הטבעת, אבל לשיטת חכמים שאומרים שהטבעת היא העיקר, א"כ היא תהיה פטורה. **דתנינן תמן** במסכת כלים, **טבעת של מתכת** שזה חומר שמקבל טומאה, **וחותם שלה של אלמוג** שזה דבר שאינו מקבל טומאה – **טמאה, וטבעת של אלמוג וחותמה של מתכת** – טהורה, ותני, **רבי נחמיה מחליף, וכן היה ר' נחמיה אומר, בטבעת הלך אחר חותמה, שאם החותם עשוי מדבר המקבל טומאה – הטבעת טמאה, ואם החותם עשוי מדבר שאינו מקבל טומאה – הטבעת טהורה. ובסולם הלך אחר שליביו, שאם השליבות עשויים ממתכת – הסולם טמא, ואם השליבות עשויים מעץ – הסולם טהור. ובקולב** (עמוד שיש בו מתלים לתלות חפצים) **הלך אחר מעמידיו** – המתלים, שאם הם עשויים ממתכת – הקולב מקבל טומאה, ואם המתלים עשויים מעץ – הקולב טהור. **ופְּעוּל הלך אחר סמניריו** היתדות שמחברים את מוטות הפעול, שאם הם עשויים מעץ זה טהור, ואם הם

הַכֵּין? מתרצת הגמ' ור' מנא אמר לה את התירוץ **סתם** דהיינו בשם עצמו, ורבי אבין אמר את התירוץ הזה **בשם ר' יוחנן, שתמן** במשנתנו **דרך הוצאה בנשים** – דרך של נשים להוציא את הדברים האלו, ולכך חייבים על זה חטאת, **ברם הכא** אבל בברייתא אפי' האומנים לא מוציאים את הדברים האלו, ורק האומנים הַטְפִילִין המתחילים (אולי הכוונה לשוליית האומנים, שהם טפלים לאומנים) **יוצאין בכך**, כדי שידעו שהם מתעסקים באומנות הזאת, אבל אומן מומחה שכולם יודעים שהוא מתעסק באומנות הזאת, לא מוציא את הדברים האלו כך. שואלת הגמ' שלכאן **מחלפין שיטתין דרבנן** שהרי תנינן תמן, **וחכמים פוטרים בכובלת ובצלוחית של פילייטון**, משמע שרק בזה חכמים פוטרים, אבל **הא** אם האשה תצא במחט הנקובה היא חייבת, וכי דא האשה שיוצאת במחט התחובה בגדה, היא כאומן באומנותו שחייב? מתרצת הגמ' א"ר יוסי בר אבין, **תיפתר באשה גְדֵלְתָא** קולעת שערות של נשים, ומשתמשת במחט לקליעת השיער, ולכך היא כאומן שחייב. **ולא בטבעת שיש עליה חותם: רבי**

אמר ר' אילא תיפתר דברי הכל - בשחוציאה לחתום בה, ר' שמואל בשם ר' זעירא היתה עשויה לכך ולכך, הוציאה לחתום בה חייב, הוציאה לשם תכשיט פטור - אף על החותם, שאף החותם טפילה לתכשיט.

הלכה ד

מתני' לא יצא האיש לא בסייף, לא בקשת, ולא בתרים, ולא באלה, ולא ברומח ואם יצא חייב חטאת, רבי ליעזר אומר תכשיטין הן לו, וחכמים אומרים אינן לו אלא גנאי, שנאמר [ישעיהו ב] **וְכַתְּתוּ חֲרָבוֹתֵם לְאֵתִים, וְחַנִּיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמוֹרוֹת. בִּירֵית טְהוֹרָה, וְיוֹצֵאִין בָּהּ בִּשְׁבַת. כְּבָלִים טְמֵאִין, וְאִין יוֹצֵאִין בָּהֶן בִּשְׁבַת. גַּמְ' לֹא יֵצֵא הָאִישׁ וְכוּ':** כתיב [שמות יג] **וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, מִלְמַד שֶׁהָיוּ מְזוּיָנִים בַּחֲמוּשָׁה מֵיּוֹן זֵיין.**

לגיבור. וחכמים אומרים אינן לו אלא לגנאי, שנאמר **וְכַתְּתוּ חֲרָבוֹתֵם לְאֵתִים, וְחַנִּיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמוֹרוֹת,** ומזה שזה עתיד להתבטל, מוכח שזה לא תכשיט. **בִּירֵית טְבַעַת** שתופסת את הגרביים שלא יפלו - **טְהוֹרָה,** כיון שזה כלי שמשמש כלי, **וְיוֹצֵאִין בָּהּ בִּשְׁבַת,** שהרי היא לא תוריד את זה, שלא יפול לה הגרב ויתגלה בשרה. אבל **כְּבָלִים** זה השרשרת שמחברים בין שני הביריות כדי שלא תפסע פסיעות גדולות, וינשרו הבתולים - **טְמֵאִין,** כיון שזה משמש את האדם, **וְאִין יוֹצֵאִין בָּהֶן בִּשְׁבַת,** כיון שיש חשש שמא היא תוריד את הכבלים להראות לחברתה את יופי הכבלים.

גַּמְ' לֹא יֵצֵא הָאִישׁ וְכוּ': שנינו כאן חמשה כלי זיין, ואומרת הגמ' **שְׁכַתִּיב וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם,** ומזה שלא כתוב ומזויינים עלו בני ישראל, **מִלְמַד שֶׁהָיוּ מְזוּיָנִים בַּחֲמוּשָׁה מֵיּוֹן זֵיין** הכתובים במשנה.

עשויים ממתכת זה טמא. ואומרת הגמ' שאמר ר' אילא, תיפתר שאפשר להעמיד את המשנה שזה הולך כדברי הכל, וכאן מדובר בשחוציאה את הטבעת לחתום בה, ולכך היא חייבת על הוצאה הזאת. שהרי ר' שמואל בשם ר' זעירא אמר, שאם הטבעת היתה עשויה לכך ולכך גם ליופי וגם לחתום בה, אז אם היא הוציאה את הטבעת לחתום בה - חייבת, ואם היא הוציאה את הטבעת לשם תכשיט - פטורה אף על החותם, כיון שאף החותם טפילה לתכשיט.

הלכה ד

מתני' לא יצא האיש לא בסייף, ולא בקשת, ולא בתריס - מגן בשעת המלחמה, ולא באלה הגמ' תבאר מה הכוונה, ולא ברומח כמין חץ ארוך, ומטילים אותו על האויב, ואם יצא חייב חטאת, כיון שזה משוי, רבי ליעזר אומר שפטורים על זה, כיון שתכשיטין הן לו, כלי זיין זה תכשיט

ולא באלה: ואיזו היא האלה? מן מה דתני רבי יעקב בר סיסי ר' יוסה מאימתי תורמין את הגורן - משתיעקר האלה, הדא אמרה כמין דייקרון.
רבי ליעזר אומר וכו': ומה טעמא דר' אליעזר? [תהלים מה] חגור חרֶבֶף על ירך גבור - הוֹדֶף וְהֶדְרֶף. מה טעמון דרבנן? וְכַתְּנוּ חֲרֻבוֹתָם לְאַתִּים - לְאַטִּין, וְחִנִּיתוּתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת - לְמִיגְזִיין.

בירית טהורה וכו': רבי חייא בשם ר' יוחנן בירית כל שהיא יחידית, כבלים כל שהשלשלת בנתים. ר' יהודה אומר בירית זו אצעדה, דמר רב יהודה [במדבר לא] וַיִּקְרַב אֶת קָרְבָּן ה' אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי זָהָב אֲצַעְדָּה וְצִמִּיד טַבַּעַת עֲגִיל וְכוּמֵז, לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁיתוֹ לְפָנֵי ה'. אצעדה זו פרופסלה. צמיד שיריאי - כְּמָה דַּאת אָמַר [בראשית כד] וְהַצְמִידִים עַל יָדֶיהָ. טבעת עיזקייאי. עגיל קדשיאי - כְּמָה דתימר [יחזקאל מ] וְעֲגִילִים עַל אֲזִנָּיהָ. וכומו יש אומרים זה טפוס של רחם, ויש אומרים זה טפוס של דדים.

יחידית, וכמו שביארנו במשנה, שזה כמין טבעת שאוחזת את הגרב, וכבלים היינו כל שהשלשלת בנתים בין שתי הברייות. ר' יהודה אומר בירית זו אצעדה, זה כמו צמיד של הרגל (זה לא הבריית המוזכרת במשנה, העשויה לתפוס את הגרב), דאמר רב יהודה את ביאור הפסוק שכתוב וַיִּקְרַב אֶת קָרְבָּן ה' אִישׁ אֲשֶׁר מָצָא כְּלִי זָהָב אֲצַעְדָּה וְצִמִּיד טַבַּעַת עֲגִיל וְכוּמֵז, לְכַפֵּר עַל נַפְשֵׁיתוֹ לְפָנֵי ה'. וביאר ר' יהודה את הפסוק; אצעדה זו פרופסלה צמיד של הרגל. צמיד זו שיריאי צמיד של היד, כְּמָה דַּאת אָמַר וְהַצְמִידִים עַל יָדֶיהָ. טבעת זו עיזקייאי (טבעת). עגיל זה קדשיאי (עגיל), כְּמָה דתימר וְעֲגִילִים עַל אֲזִנָּיהָ. וכומו זה נוטריקון - כאן מקום זימה, ולכך יש אומרים שזה טפוס של רחם, תחתון העשוי מזהב, ויש אומרים שזה טפוס של דדים, חזיה העשויה מזהב (יופי השדיים מביא לידי זימה).

ולא באלה: אומרת הגמ' ואיזו היא האלה איזה כלי הוא? מתרצת הגמ' מן מה דתני רבי יעקב בר סיסי שר' יוסה אומר, מאימתי תורמין את הגורן - משתיעקר האלה - המזורה (קלשון שזורים בו את התבואה), א"כ הדא אמרה שהאלה עשוי כמין דייקרון קלשון חד.

רבי ליעזר אומר וכו': אומרת הגמ' ומה טעמא דר' אליעזר שכלי זיין זה תכשיט לגיבור, כיון שכתוב חגור חרֶבֶף על ירך גבור, הוֹדֶף וְהֶדְרֶף. ואומרת הגמ' ומה טעמון דרבנן שכלי זיין זה גנאי גם לגיבור? שהרי כתוב וְכַתְּנוּ חֲרֻבוֹתָם לְאַתִּים היינו לאטין את חפירה, וְחִנִּיתוּתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת היינו למיגזיין הכלי שקוצצים בו את הזמורות, ומוזה שהם עתידים להתבטל לימות המשיח, מוכח שזה לא תכשיט.

בירית טהורה וכו': רבי חייא בשם ר' יוחנן אומר, שבירית היינו כל שהיא

כתיב [ישעיהו ג] **ביום** שהוא יסיר אדני את תפארת העכסים - קורדיקיה, כמה דתימר וברגליהם תעפסנה. והשביסים - שלטוניה, כמה דאת אמר שנים של סבכה. והשהרנים - עונקיה, כמה דאת אמר [שופטים ח] ויקח את השהרנים אשר בצוארי גמליהם. הנטיפות - שלמיני, והשירות - שיראין, והרעלות - בלינדייא, הפארים - כליליא, כמה דאת אמר [יחזקאל כד] ופארכם על ראשיכם. והצעדות - פרופסלה, והקשרים - קרקשיה, ובתי הנפש - תירגם עקילם אסטומובריאה, דבר שניתן על בת הנפש. והלקשים - קדשיא, דבר שהוא ניתן על בת הלחישה. הטבעות - הזקייא, ונזמי האף - דבר שהוא ניתן על גב החוטם, המחלצות - פירוזומטא, והמעטפות - קולבין ומעפרן, והמטפחות - סבנין רברבן, והחריטים - זונרין מצירין, ואולוסריקא מצירין, כמה דתימר [שמות לב] ויקח מידם ויצר אתו בחרט, והגלינים -

והרעלות זה בלינדייא בד המכסה קצת את הפנים. הפארים זה כליליא מגבעת, כמה דאת אמר ופארכם על ראשיכם. והצעדות זה פרופסלה צמיד של הרגל. והקשרים זה קרקשיה פעמונים שהן עשו שישמעו אותן ויסתכלו עליהן. ובתי הנפש - תירגם עקילס הגר (אונקלוס) שזה אסטומובריאה תליון, שזה דבר שניתן על בת הנפש (על החזה) כנגד הלב. והלקשים זה קדשיא עגילים, שזה דבר שהוא ניתן על בת הלחישה על האוזן - מקום שלוחשים שם. הטבעות זה הזקייא (טבעת). ונזמי האף זה דבר שהוא ניתן על גב החוטם (נזם). המחלצות זה פירוזומטא כותונת. והמעטפות זה קולבין ומעפרן שיכמיה. והמטפחות זה סבנין רברבן מטפחות גדולה מאוד. והחריטים זה זונרין מצירין חגורה העשויה מזהב ומכסף שחרוט בה צורות יפות, ואולוסריקא מצירין בגד משי שחרוט בו צורות יפות, כמה דתימר ויקח מידם ויצר אתו בחרט, א"כ מוכח שחריטים היינו דבר שחורטים בו. והגלינים

(הגמ' מבארת את כל מיני תכשיטי הנשים הכתובים בבבאי ישעיהו, ביום שהוא יסיר אדני את תפארת העכסים והשביסים, והשהרנים, הנטיפות והשירות והרעלות, הפארים והצעדות והקשרים ובתי הנפש והלקשים, הטבעות ונזמי האף, המחלצות והמעטפות והמטפחות והחריטים, והגלינים והסדינים והצעניות והרדידים). **כתיב ביום** שהוא יסיר אדני את תפארת העכסים, זה קורדיקיה נעלים יקרות מאוד, כמה דתימר וברגליהם תעפסנה, דהיינו שבנות ציון היו לובשות ברגליהן את העכסים. והשביסים זה שלטוניה תחרה הנמצאת סביב לכובע, כמה דאת אמר וכמו ששינו במסכת כלים - שביס של סבכה. והשהרנים זה עונקיה שרשרת העשויה מקשה אחת כמין ירח (מלשון 'סרה'), כמה דאת אמר ויקח את השהרנים אשר בצוארי גמליהם, ואח"כ נאמר וילבד מן הענקות אשר בצוארי גמליהם" וא"כ מוכח שהשהרנים זה ענק. הנטיפות זה שלמיני שרשרת נוספת (שרשרת רגילה). והשירות זה שיראין צמיד.

מסכת פרק ו' [ה"ה - דף לז] שבת

גלגלייה, והסדינים - סדיניא, והצניפות - אולרייא, פמה דתימר [זכריה ג] ואמר ישומו צניף טהור על ראשו, וכתוב [ישעיהו סב] והיית עמרת תפארת ביד ה', וצניף מלוכה בכף אלהיך. והרדידים - לסוטה, פמה דתימר [שיר השירים ה] נשאו את רדידי מעלי שמרי החמות.

הלכה ה

מתני' יוצאה אשה בחוטי שער - בין משלה, בין משל חבירתה, בין משל בהמה. ובטוטפת ובסנבוטין - בזמן שהן תפורין. בכבול ובפיאה נכרית בחצר. ובמוך שבאזנה, ובמוך שבסנדלה, ובמוך שהתקינה לנידתה. בפלפל, ובגרגר מלח, ובכל דבר שתתן לתוך פיה - ובלבד שלא תתן בתחילה בשבת, ואם נפל, לא תחזיר. שן תותבת, ושן של זהב, ר' מתיר וחכמים אוסרין.

בזה לרה"ר. וכן יוצאת האשה בטוטפת ובסנבוטין בזמן שהן תפורין לסבכה, וכן יוצאת האשה בכבול רצועת בגד (כעין סרט) יפה שנמצא תחת לסבכה (ונראה גם מחוץ לסבכה), ובפיאה נכרית בחצר, כדי שלא תתגנה על בעלה, לכך חכמים התירו לצאת בזה לחצר. ובמוך שהניחה באזנה לשאוב את צואת האוזן, ובמוך שהניחה בסנדלה, ובמוך שהתקינה לנידתה. וכן יוצאת האשה בפלפל שהיא מניחה בפיה מפני ריח הפה, ובגרגר מלח שמניחה בפיה מפני כאב השיניים, ובכל דבר שתתן לתוך פיה מפני ריח הפה, כיון שזה כתכשיט בשבילה, אבל ובלבד שלא תתן בתחילה בשבת, כיון שזה נראה כאילו היא רוצה להערים ולהוציא את הפלפל או את גרגיר המלח למקום אחר, וכן אם הפלפל או גרגיר המלח נפל, לא תחזיר. שן תותבת, או שן של זהב, ר' מתיר לצאת בזה, וחכמים אוסרין.

זה גלגלייה אבנט המסובב את הגוף כמה וכמה פעמים. והסדינים זה סדיניא סדינים שמתעטפים בזה. והצניפות זה אולרייא מצנפת, פמה דתימר ואמר ישומו צניף טהור על ראשו, וכתוב והיית עמרת תפארת ביד ה', וצניף מלוכה בכף אלהיך. והרדידים זה לסוטה בגד משי דק מאוד הנמצא על גבי הבגדים ליופי, פמה דתימר נשאו את רדידי מעלי שמרי החמות, וא"כ מוכח מכאן שהרדיד נמצא על גבי כל הבגדים.

הלכה ה

מתני' יוצאה אשה כששערותיה קשורות בחוטי שער, בין אם חוטי השיער היו משלה משערותיה, ובין אם חוטי השיער נלקחו משל חבירתה, ובין אם חוטי השיער נלקחו משל בהמה, כיון שחוטי שיער הקשורים על השיער לא חוצצים בטבילה כדלעיל, לכך האשה יכולה לצאת

גמ' יוצאה אשה בחוטי שער וכו': חנן בר אימי אמר קומי רבי יהודה בשם מנשה בר ירמיה, ובלבד שלא תצא לא ילדה בשל זקינה, ולא זקינה בשל ילדה. והתנינן הבנות יוצאות בחוטיין, ר' בא בשם רב יהודה אפי' כרוך על צוארה? ר' שמואל בשם ר' זעירא תמן שאינה יכולה להביא חוט דומה לשערה יוצאה היא, ברם הכא לא תצא - לא ילדה בשל זקינה, ולא זקינה בשל ילדה.

ובפיאה נכרית: א"ר אבהו כל שהוא תושב בשיער, נקרא פיאה.

ובמוך שבאזנה: ר' ינאי זעירא נפל עורריה דאודניה - בעא מיחזרתיה בשבתא, וגערו בו חביריו. משום רפואה, רבי ינאי סבר מימר, שמן הוא שהוא מרפא,

השיער יהיו באותו צבע של שערה? מתרצת הגמ' ר' שמואל בשם ר' זעירא אמר שיש חילוק, תמן בחוטים רגילים שאינה יכולה להביא חוט דומה לשערה שהרי זה עשוי מצמר או מפשתן, לכך היא לא מקפידה על הצבע, ויוצאה היא בחוטי צמר, ברם הכא אבל כאן שהיא קושרת את שיער ראשה בחוטי שיער, שהיא היתה יכולה להביא באותו צבע של שערה, א"כ זה גנאי לה אם זה לא מאותו צבע של שערה, ולכך לא תצא לא ילדה בשל זקינה ולא זקינה בשל ילדה. **ובפיאה נכרית:** א"ר אבהו כל שהוא תושב בשיער כל תוספת שיער נקרא פיאה, הגם שבאופן רגיל, פאה היינו דבר הנמצא בקצה (כגון פאת הראש או פאת השדה).

ובמוך שבאזנה: אומרת הגמ' שלר' ינאי זעירא נפל עורריה דאודניה המוך מאוזנו, ובעא מיחזרתיה בשבתא ורצה להחזירו לאוזן בשבת, וגערו בו חביריו. ומבינה הגמ' שגערו בו משום רפואה, ורבי ינאי שרצה להחזיר, כיון שהוא סבר מימר, שהשמן הוא שהוא מרפא, והיות והמוך שלו היה בלי שמן

גמ' יוצאה אשה בחוטי שער וכו': חנן בר אימי אמר קומי לפני רבי יהודה, בשם מנשה בר ירמיה, ובלבד שלא תצא, לא ילדה אשה צעירה בחוטי שיער של זקינה, ולא אשה זקינה בחוטי שיער של ילדה, כיון שזה גנאי להן, היות וזה לא אותו צבע שיער, ולכך יש חשש שמא היא תוריד את זה, ותוליך את החוטים ד' אמות ברה"ר. שואלת הגמ' והתנינן, הבנות יוצאות בחוטיין שקשרו בהם את שיער ראשן (הגם שלמדנו לעיל שאסור לאשה לצאת בחוטי צמר או פשתן, זה דוקא לאשה נשואה, כיון שיש חשש שמא הן לא יקשרו בהם את שיער ראשן בבית הטבילה ויוליכו את החוטים ד' אמות ברה"ר, כיון שהן ממהרות לבתיהן, אבל הבנות שהן לא ממהרות לבתיהן, מותרת לצאת בחוטי צמר או פשתן). ור' בא בשם רב יהודה אמר, שאפי' שהחוט ארוך וכרוך ומגיע על צוארה מותר לצאת בזה, וא"כ מוכח שהבנות לא מקפידות שהחוטים שקושרות בהן את שערן יהיה באותו צבע של השיער (שהרי חוטי צמר או פשתן לא דומים לשיער). וא"כ מדוע האשה תקפיד שחוטי

וחבריה סברין מימר, מוך הוא שהוא מרפא. ולא כן אמר רב יהודה בשם רב זעירא, החושש אזנו - נותן שמן ע"ג ראשו ולוחש, ובלבד שלא יתן לא ביד ולא בכלי. רבי ינאי סבר מימר הלכה כר' יוסי, וחבריו סברין מימר אין הלכה כר' יוסי. ולא כן אמר ר' בא בר כהנא ר' חייא בר אשי בשם רב הלכה כר' יוסי? ר' ינאי סבר מימר אדם - לא עשו אותו כקרקע, וחבריו סברין מימר אדם - כקרקע הוא. ולא כן א"ר זעירא עשה לו רבי חייא בר אשי בית יד למוך שבאזנו, סברין מימר אדם כקרקע הוא, וכיני? אלא כיני - ר' ינאי סבר מימר אין שכיח ומהלך בהן ד' אמות,

שצריך שיהיה בית יד לכיסויי הכלים ולולי זה הרי הוא מוקצה, א"כ גם מוך שאין בו בית יד הרי הוא מוקצה, אבל ר' ינאי סובר כר' יוסי, שגם בלי בית יד יש לזה שם של כלי, לכך יכולים להחזיר את המוך, הגם שאין בו בית יד. שואלת הגמ' וכי לא כן אמר ר' בא בר כהנא בשם ר' חייא בר אשי בשם רב שהלכה כר' יוסי, וא"כ מדוע גערו בר' ינאי? אלא אומרת הגמ' שר' ינאי סבר מימר 'אדם' לא עשו אותו כקרקע, ולכך מותר להחזיר את המוך הגם שאין בו בית יד, אבל וחבריו של ר' ינאי שגערו בו כיון שסברין מימר שאדם כקרקע הוא, והיות והאדם דומה לקרקע (עבדים הוקשו לקרקע) לכך יש לגזור ולאסור להחזיר את המוך אם אין בו בית יד. שואלת הגמ' וכי לא כן א"ר זעירא, שעשה לו רבי חייא בר אשי בית יד למוך שבאזנו, וע"כ זה מפני שהוא סברין מימר שאדם כקרקע הוא, שהרי ר' חייא בר אשי אמר שהלכה כר' יוסי, וא"כ וכיני ומדוע באמת ר' ינאי לא עשה בית יד למוך? אלא ע"כ שהיה בית יד למוך, ואלא כיני ואלא בזה נחלקו ר' ינאי וחבריו, שר' ינאי סבר מימר שאין שכיח ומהלך בהן ד' אמות ברה"ר (אין חשש שהוא ישכח את השבת

לכך יכולים להחזירו בשבת, וחבריה שגערו בר' ינאי, זה מכיון שהם סברין מימר, שהמוך הוא שהוא מרפא, ולכך הם אסרו לר' ינאי להחזירו בשבת משום רפואה. שואלת הגמ' וכי לא כן אמר רב יהודה בשם רב זעירא, שהחושש באזנו, נותן שמן מהקנקן ע"ג ראשו ולוחש את הלחש שמרפא, אבל ובלבד שלא יתן את השמן לא ביד ולא בכלי אחר (כיון שחוששים שמא הוא יבוא לומר שכמו שבשבת מותר לתת את השמן ביד או ע"י כלי אחר, כך מותר לתת במעשר שני את השמן ע"י היד או כלי אחר, ובמעשר שני אסור לתת את השמן ע"י היד או ע"י כלי אחר, כיון שהוא מפסיד את השמן הנשאר ביד או בכלי). בכל אופן מוכח מכאן שמותר לתת שמן לרפואת את האוזן בשבת, וא"כ ק' מדוע גערו בר' ינאי? אלא אומרת הגמ' טעם אחר מדוע גערו בר' ינאי, כיון שרבי ינאי סבר מימר שהלכה כר' יוסי, וחבריו שגערו בו סברין מימר שאין הלכה כר' יוסי, דהיינו לקמן נחלקו חכמים ור' יוסי האם מותר לטלטל את כיסויי הכלים שאין להם בית אחיזה, שחכמים אוסרים כיון שאין לזה שם של כלי, ור' יוסי מתיר, חוץ מכיסויי הקרקעות שיש בזה איסור של בונה, וא"כ לשיטת חכמים

וחברוי סברין מימר שכיח הוא ומהלך בהן ד' אמות.

שן תותבת וכו': א"ר מנא שמעית טעם מן ר' שמואל בשם ר' זעירא ולא אנא ידע מה שמעית, מיי כדון? אמר רבי יוסי מסתברא בשן של זהב שעמדה לה ביוקר לא תצא - די נפלה ומחזרה ליה. שן תותבת מה אית לך? עוד היא די מבהתא למימר לנגרה דעבד לה חורי - וכי נפלה ודאי מחזרה ליה.

רבי יסה ורבי אמי; חד חשש שיניה - והורי ליה חבריה, חד חשש אודניה - והורי ליה חבריה, ולא ידעין מה אמר דא ומה אמר דא, מן מה דרבי יסא שאל לאסייניה דרבי יעקב בר אחא, מה עבידא שיניה דרבי יעקב בר אחא חבירינו, מן מה דלא אמר ר' יסא לאבטלה מן יומי - הוי הוא דהורי לשינא.

שהיא מבהתא למימר לנגרה מתביישת לומר לנגר דעבד לה חורי שיעשה לה שן אחרת, ולכך כי נפלה השן תותבת, ודאי מחזרה ליה.

רבי יסה ורבי אמי; חד חשש בשיניה והורי ליה חבריה, שמותר לחלל את השבת לרפאות את השן, וחד חשש באודניה באוזנו, והורי ליה חבריה, שמותר לחלל את השבת לרפאות את האוזן, אבל ולא ידעין מה אמר דא, ומה אמר דא, מי אמר מה, אבל מן מה מזה דרבי יסא שאל לאסייניה לרופא השיניים דרבי יעקב בר אחא, מה עבידא שיניה מה מצב השיניים דרבי יעקב בר אחא חבירינו, ומן מה ומזה דלא אמר ר' יסא לאבטלה מן יומי ומזה שר' יסא לא אמר לרופא השיניים שלא לטפל בשבת, הוי הוא דהורי לשינא, א"כ מוכח שר' יסה הורה שמותר לרפאות שינים בשבת, וא"כ ר' אמי הוא זה שהורה לר' יסה שמותר לרפאות את האוזנים בשבת.

כשהמוך יפול מאוזנו ויוליך את המוך ד' אמות ברה"ר, כיון שהדרך הוא שמחזירים את המוך מיד לאוזן). וחברוי של ר' ינאי שגערו בו זה מכיון שסברין מימר, שְׂכִיחַ הוא ומהלך בהן ד' אמות ברה"ר, והמשנה שהתירה לצאת במוך שבאוזנה, מדובר שהיא קשרה את המוך לאוזן.

שן תותבת וכו': א"ר מנא, שמעית טעם מן ר' שמואל בשם ר' זעירא מדוע חכמים אוסרים לצאת בשן תותבת או בשן זהב, אבל ולא אנא ידע מה שמעית, אבל שכחתי מה שמעתי. שואלת הגמ' א"כ מיי כדון מה עכשיו ומה הטעם שחכמים אוסרים? אמר רבי יוסי מסתברא שהטעם בשן של זהב, מפני שעמדה לה ביוקר, ולכך לא תצא בזה, כיון דאי נפלה, ומחזרה ליה - היא תגביה ותוליך את זה ברה"ר, שואלת הגמ' ולענין שן תותבת מה אית לך למימר, והרי זה לא דבר יקר (זה עשוי מעץ)? מתרצת הגמ' עוד היא שגם כאן יש חשש שאם זה יפול שהיא תוליך את השן ברה"ר, כיון די

ובלבד שלא תתן בתחילה וכו': ר' ינאי פתר לה בפילפל ובגרגר מלח, וחברוי פתרון ליה על כולהן.

הלכה ו

מתני' יוצאין בסלע שעל הצינית. הבנות יוצאות בחוטין, אפילו בקיסמים שבאזניהן. ערביות יוצאות רעולות, ומדיות פרופות, וכל אדם, אלא שדיברו חכמים בהוה.

גמ' יוצאין בסלע שעל הצינית: פודגרה. רבי אחא בר רבי בא בר ממל אפילו טם.

חור לעגילים ואין לה עדיין עגילים, היא נותנת שם קיסם כדי שלא יסתם החור. **ערביות** יהודיות הגרות בְּעָרְב עיר בגליל וידוע כמקום מנוחת ר' חנינא בן דוסא, **יוצאות רעולות** כשפניהן מכוסות, **ומדיות** יהודיות הגרות במדי, יוצאת **פרופות** דהיינו שהן מתעטפות בבגד כעין טלית, ובכנף אחד הן קושרות חפץ עבה כגון מטבע ובכנף השני יש רצועה, והיא קושרת את הרצועה במטבע, וכך הטלית לא נופלת. ואומרת המשנה שלא רק ערביות או מדיות יכולות לצאת רעולות או פרופות, אלא **כל אדם** יכולות לצאת כך, **אלא שדיברו חכמים בהוה**, שדרך הערביות לצאת רעולות, ומדיות לצאת פרופות.

גמ' יוצאין בסלע שעל הצינית: צינית זה מכה ברגל ומחמת המכה הולכים בצליעה כמו מי שיש לו **פודגרה** (שיגרון – גידי הרגלים מתכווצים). **רבי אחא בר רבי בא בר ממל** אומר, שיכולים להניח על הצינית **אפילו טם** של מתכת, כיון שזה ג"כ מרפא את הצינית (אין בזה משום איסור רפואה בשבת כיון שחכמים גזרו רק על ריפוי בסממנים).

ובלבד שלא תתן בתחילה וכו': ר' ינאי פתר לה שגם בפילפל ובגרגר מלח לא תתן לכתחילה בשבת, אבל **חברוי פתרון ליה** שזה הולך דוקא **על כולהן** על שאר הדברים שהיא רוצה לתת לפיה, כגון קנמון או זנגביל, ואותם לא תתן לכתחילה בשבת, אבל פלפל או גרגיר מלח, שמוכח שהיא נותנת אותם לפיה משום ריח הפה, מותר לתת לכתחילה בשבת.

הלכה ו

מתני' יוצאין בסלע (מטבע) שעל הצינית הגמ' תבאר מה הכוונה. **הבנות יוצאות בחוטין** שקושרות בהם את שערן (הגם שלמדנו לעיל שאסור לאשה לצאת בחוטי צמר או פשתן, זה דוקא לאשה נשואה, כיון שיש חשש שמא הן לא יקשרו בהם את שיער ראשן בבית הטבילה ויוליכו את החוטים ד' אמות ברה"ר, כיון שהן ממהרות לבתיהן, אבל הבנות שהן לא ממהרות לבתיהן – מותרת לצאת בחוטי צמר או פשתן), ומותר לבנות לצאת **אפילו בקיסמים שבאזניהן**, דהיינו מי שעשתה

הבנות יוצאות בחוטיין: רבי בא בשם רב יהודה אפילו כרוך על צוארה.
אפילו בקיסמים שבאזניהן: אבא בר בא מפקד לשמואל בריה לא תקבל עליך
 מתניתין, אלא אבל לא בקיסמין שבאזניהן.
ערביות יוצאות וכו': כיני מתניתין, ערביות יוצאות רעולות, מדיות פרופות.

הלכה ז

מתני' פורפת על האבן, ועל האגוז, ועל המטבע - ובלבד שלא תפרוף בתחילה
 בשבת.

גמ' ובלבד שלא תפרוף בתחילה בשבת: תני רבן שמעון בן גמליאל אומר לא
 שנו אלא מטבע ואבן, הא באגוז מותר - מפני שהוא מיטלטל. אמר רב אדא
 בר אהבה אתיא דר"ש בן גמליאל - כר"מ, כמה דר"מ אמר דבר שהוא מיטלטל
 מותר, כן ר' שמעון בן גמליאל אומר דבר שהוא מיטלטל מותר.

הטלית על האבן ועל האגוז ועל
 המטבע בערב שבת, ויוצאת בזה בשבת,
 אבל ובלבד שלא תפרוף בתחילה
 בשבת.

גמ' ובלבד שלא תפרוף בתחילה
 בשבת: תני רבן שמעון בן
 גמליאל אומר, לא שנו שלא תפרוף בשבת,
 אלא על המטבע או האבן כיון שהם
 מוקצים, אבל הא באגוז מותר לפרוף
 לכתחילה בשבת, מפני שהוא דבר
 המיטלטל. אמר רב אדא בר אהבה,
 אתיא דברי ר"ש בן גמליאל - כר"מ
 שסובר שיש מוקצה, וכמה דר"מ אמר שרק
 דבר שהוא מיטלטל - מותר, אבל דבר
 שאינו מטלטל זה אסור משום מוקצה, כן ר'
 שמעון בן גמליאל אומר שרק דבר שהוא
 מיטלטל - מותר, אבל אבן או מטבע שהם
 מוקצים אסור לפרוף בהם בשבת.

הבנות יוצאות בחוטיין: רבי בא בשם רב
 יהודה אומר, שמותר לצאת אפילו בחוט
 ארוך שמגיע וכרוך על צוארה.

אפילו בקיסמים שבאזניהן: אבא בר בא
 מפקד ציווה לשמואל בריה בנו, לא תקבל
 עליך את גירסת המתניתין, אלא הגירסא
 האמיתית היא - אבל לא בקיסמין
 שבאזניהן, היות והקיסם לא משמש כיופי,
 א"כ יש בזה משום משוי.

ערביות יוצאות וכו': כיני כוונת המתניתין,
 שערביות יוצאות רעולות, ומדיות
 פרופות, דהיינו שלפניהם הגירסא במשנה
 היתה "ערביות רעולות ומדיות פרופות" ולכך
 הגמ' אומרת שכוונת המשנה היא; שערביות
 יוצאות רעולות ומדיות פרופות.

הלכה ז

מתני' פורפת קושרת את רצועת

הלכה ח

מתני' הקיטע יוצא בקב שלו דברי ר' יוסי, ור"מ אוסר. אם יש לו בית קיבול כתייתן טמא. סמוכות שלו - טמאים מדרם, ויוצאין בהן בשבת, ונכנסין בהן לעזרה. כסא סמוכות שלו - טמאין מדרם, ואין יוצאין בהן בשבת, ואין נכנסין בהן לעזרה. אנקטמין טהורין - ואין יוצאין בהן.

גמ' סמוכות שלו וכו': שמואל אמר יוצאין בו - משום סנדל, ונכנסין בו לעזרה. רבי ינאי מקשה יוצאין בו משום סנדל - והוא סנדל, נכנסין בו לעזרה - ואינו סנדל? אמר ר' בעא עד די הוות מקשה לה על דשמואל, קשייתה על דמתניתין -

הלכה ח

מתני' הקיטע מי שרגלו נחתכה לו, יוצא בקב שלו - כמין רגל מעץ, דברי ר' יוסי, ור"מ אוסר כיון שהוא לא נשען על זה, אלא עיקר המשענת שלו זה על המקלות (הקביים) שבידו, א"כ הקב הזה הוא כמשוי. ואם יש לו לקב בית קיבול כתייתן, טמא, הקב הזה מקבל טומאה, שהרי יש לו בית קיבול, אבל אם אין לו בית קיבול לכתיתין, הקב הזה טהור, היות ואינו משמש למשענת הקיטע, וא"כ דינו כפשוטי כלי עץ שאינו מקבל טומאה (לר' יוסי שהקיטע יוצא בקב שלו, א"כ הקב יקבל טומאה גם אם אין לו בית קיבול כתייתן, כיון שהקיטע נשען על הקב). סמוכות שלו של קיטע בשני רגליו, שהולך בזחילה ונותן עור על שוקיו וברכיו כדי שלא יכאב לו ההליכה הזאת - טמאים מדרם, ויוצאין בהן בשבת, שהרי זה כמו הנעלים שלו, ואפי"ה נכנסין בהן לעזרה, כיון שזה לא מונח על כפות הרגלים, לכך אין בזה את האיסור של לבישת נעלים בעזרה. ונכה שגידי רגליו הצטמקו ולכך הוא לא יכול

להלך על רגליו, והוא קושר כסא לאחוריו, ומהלך ע"י שמתרומם על גבי מקלות (קביים), ועושה לעצמו כמין סמוכות מעור לרגליו, כיון שנעזר קצת ברגליו, לכך הסמוכות שלו טמאין מדרם, ואין יוצאין בהן בשבת, כיון שיש חשש שזה יפול מרגליו ויוליך את זה ד' אמות ברה"ר, ואין נכנסין בהן לעזרה כיון שזה כמנעל. אנקטמין (הגמ' תבאר מה הכוונה) טהורין ואין יוצאין בהן.

גמ' סמוכות שלו וכו': שמואל אמר שיוצאין בו משום שזה כסנדל, ונכנסין בו לעזרה, כיון שזה לא על כפות רגליו. שואלת הגמ' רבי ינאי מקשה על דברי שמואל, שאומר שיוצאין בו (בסמוכות) בשבת משום שזה כסנדל, וא"כ יוצא שהרי הוא "סנדל", ומצד שני שמואל אומר שנכנסין בו (בסמוכות) לעזרה, וא"כ יוצא שאינו "סנדל" וא"כ שמואל סותר את עצמו? אומרת הגמ' אמר ר' בעא (שם חכם) עד די הוות מקשה לה על דשמואל עד שאתה מקשה על דברי שמואל, קשייתה על דמתניתין תקשה את הקשיא הזאת על

סמוכות שלו טמאין מדרס, ויוצאין בהן בשבת, ונכנסין בהן בעזרה? א"ר מנא, אמור סופה דלית היא פליגא על דשמואל, כסא סמוכות שלו טמאין מדרס, ואין יוצאין בהן בשבת, ואין נכנסין בהן לעזרה.

אנקטמין טהורין ואין יוצאין בהן: מהו אנקטמין טהורין? א"ר אבהו הונום קטמין - חמרא דיידא.

הלכה ט

מתני' הבנים יוצאין בקשרים, ובני מלכים בזוגין, וכל אדם - אלא שדיברו חכמים בהווה. יוצאין בכיצת החרגול, ובשן של שועל, ובמסמר הצלוב - משום רפואה דברי ר' יוסי, ור"מ אוסר אף בחול משום דרכי האמורי.

גמ' הבנים יוצאין בקשרים: בקישרי פיאה.

שזה חמור שהליצנים עושים, שבעצם הם סוחבים את זה בידיהם, אלא שנראה כאילו שהם רוכבים על זה, ולכך זה טהור כיון שזה לא משמש לכלום, ולכך ג"כ אין יוצאים בזה בשבת, כיון שזה משוי.

הלכה ט

מתני' הבנים יוצאין בקשרים הגמ' תבאר מה הכוונה. ובני מלכים בזוגין בפעמונים (ללא ענבל) וכל אדם יוצאים בזוג, אלא שדיברו חכמים בהווה. יוצאין בכיצת החרגול, ובשן של שועל, ובמסמר הצלוב מסמר מעץ התליה, שתלו עליו בן אדם, משום רפואה הגמ' תבאר מה הם מרפאים, דברי ר' יוסי, ור"מ אוסר להשתמש בדברים האלו אף בחול, משום דרכי האמורי, דהיינו אין בהם רפואה, אלא זה רק מדרכי האמורי.

גמ' הבנים יוצאין בקשרים: היינו בקישרי פיאה, שזה מרפא הרבה מחלות וכדלעיל הלכה ב'.

המשנה, שמצד אחד המשנה אומרת **סמוכות שלו טמאין מדרס ויוצאין בהן בשבת**, ומצד שני המשנה אומרת **שנכנסין בהן בעזרה?** וא"כ השאלה לא על דברי שמואל, מתרצת הגמ' א"ר מנא, אמור סופה תאמר את הסיפא של המשנה, ותראה דלית היא פליגא על דשמואל, שלא ק' על שמואל (וכן לא ק' על המשנה), כיון שהטעמים הם שונים, שמצד אחד המשנה אומרת שכסא סמוכות שלו טמאין מדרס, ואין יוצאין בהן בשבת, דהיינו שזה לא כסנדל, ומצד שני המשנה אומרת שאין נכנסין בהן לעזרה, דהיינו שזה כסנדל? אלא ע"כ שאין הטעמים שווים, ולענין שבת כל שזה צורך הילוכו, הוא יכול ללכת בזה בשבת, ולענין בית המקדש, אם זה מונח בכף רגלו לא יכולים להכנס בזה לעזרה.

אנקטמין טהורין ואין יוצאין בהן: שואלת הגמ' מהו אנקטמין טהורין מה זה הדבר הזה? מתרצת הגמ' א"ר אבהו שזה נקרא הונום קטמין, דהיינו חמרא דיידא, דהיינו

ובני מלכים בזוגין: ר' זעירא אמר בזוגין שבצוארו, מהו וכל אדם - בין קטנים עניים, בין קטנים עשירים. רבי אילא אמר בזוגין שבכסותו, מהו וכל אדם - בין גדולים בין קטנים. מתניתא פליגא על רבי זעירא, יוצא הוא אדם בזוגין שבכסותו, ואינו יוצא בזוגין שבצוארו, אלא כאן בגדולים וכאן בקטנים.

יוצאין בביצת החרגול: טב לאודנא. ובשן של שועל: טב לשינה. ובמסמר הצלוב: טב לעכביתא.

דברי ר' יוסי וכו': אית תַּנְיָי תַּנְיָי ומחליף, ר' חנניה בשם ר' יוחנן כמתניתין, ר' שמואל ור' אבהו בשם רבי יוחנן כל שהוא מרפא, אין בו משום דרכי האמורי.

דרגי דרגיבת - משום דרכי האמורי. ר' יודה אמר משום דגון - ע"ז,

לשינה (אם לוקחים את השן משועל חי - זה גורם שיהיו ערניים, ואם לוקחים את השן משועל מת - זה גורם לשינה). **ובמסמר הצלוב:** זה טוב לרפא מכת קוץ הנקרא **עכביתא**.

דברי ר' יוסי וכו': אומרת הגמ' שאית תַּנְיָי תַּנְיָי ומחליף, יש שִׁשְׁנו שר' יוסי אוסר ור"מ מתיר (הנפק"מ מה ההלכה: שהרי ר"מ ור' יוסי הלכה כר' יוסי). ואומרת הגמ' שר' חנניה בשם ר' יוחנן גרס כמתניתין, וא"כ מותר להשתמש בביצת החרגול וכו', וכן ר' שמואל ור' אבהו בשם רבי יוחנן אומרים, שכל דבר שהוא מרפא, אין בו משום דרכי האמורי, והיות וביצת החרגול וכו' מרפאים, לכך מותר להשתמש בהם.

תני, האומר **דרגי דרגיבת** שהמזל שלי יעלה דרגה אחר דרגה למעלה, יש בזה משום **דרכי האמורי**. ר' יודה אמר, שהאומר **משום דגון** כגון שהוא אומר שיתחזק מזלי בזכות דגון, יש בזה משום **ע"ז**, שהרי יש ע"ז

ובני מלכים בזוגין: ר' זעירא אמר אפי' **בזוגין שבצוארו** יכולים לצאת, כיון שגם אם זה יפול ברה"ר והוא יולך את זה, היות ואין כאן איסור, שהרי הוא קטן, לכך לא גזרו, ומהו וכל אדם, היינו בין קטנים עניים בין קטנים עשירים. ורבי אילא אמר שמדובר כאן **בזוגין שבכסותו**, והיות וזה מחובר לבגד, לא אסרו וכדלעיל, ומהו וכל אדם, היינו בין גדולים בין קטנים. שואלת הגמ' שלכאור' מתניתא פליגא על רבי זעירא, שהרי שנינו, יוצא הוא אדם בזוגין שבכסותו, ואינו יוצא בזוגין שבצוארו, וזה דלא כרבי זעירא שמתיר לצאת גם בזוגין שבצוארו? מתרצת הגמ' **אלא כאן בגדולים** ולהם אסור לצאת בזוגין התלויים בצואר (כיון שחוששים שמא זה יפול ממנו ויולך אותו ברה"ר), **וכאן בקטנים**, ולקטנים מותר לצאת בזוג התלוי בצואר.

יוצאין בביצת החרגול: זה טוב לרפא את האודנא האוזן. ובשן של שועל: זה טוב

[שמואל א ה] וְרֹאשׁ דְּגוֹן וְשֵׁתֵי פְּפוֹת יָדָיו. דונו דני - משום דרכי האמורי, ר' יהודה אומר משום דן - ע"ז, [עמוס ח] וְאָמְרוּ חֵי אֱלֹהֵיךָ דָן. לאו לאו - משום דרכי האמורי, ר' יהודה אומר משום ע"ז, [איוב כא] וַיֹּאמְרוּ לְאֵל סוּר מִמֶּנּוּ, וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חִפְצָנוּ. תני ר' חייא עמד עצם בגרונו, נותן מאותו המין על ראשו - ואין בו משום דרכי האמורי. תני ר' ליעזר בן יעקב [ויקרא יט] לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעֲזָבוּ, אף על פי שאין נחש - יש סימן, ובלבד לאחר ג' סימנים, כגון [בראשית מח] וְאָנִי בְּבֹאִי מִפְּדֵן מִתָּה עָלַי רַחֵל, [בראשית מב] יוֹסֵף אֵינְנִי, וְשִׁמְעוֹן אֵינְנִי, וְיָתָּה בְּנִימָן תִּקְחוּ? וגו'.

א"ר אלעזר הולכין אחר שמיעת בת קול, מה טעמא [ישעיהו ל] וְאֲזַנְיָךְ תִּשְׁמַעְנָה דְבַר מֵאֲחֶרֶץ לֵאמֹר, זֶה הַדֶּרֶךְ לָכֹּהּ בּוֹ. ר' לעזר עאל לפונייה, אתא אבטיונס דרומאי

איזה מאורע הוא יחליט לגמרי האם לעשות דבר או לא, אבל יש בזה משום סימן, ומותר לחשוש מחמת המאורע (דהיינו לחשוש מותר, ולהחליט החלטה גמורה אסור), ובלבד לאחר ג' סימנים, ובפחות מזה אין בזה גם משום סימן, כגון מה שיעקב אבינו אמר, שקרה לו שלשה אסונות בדרך (רחל, יוסף, ושמעון): וְאָנִי בְּבֹאִי מִפְּדֵן מִתָּה עָלַי רַחֵל, יוֹסֵף אֵינְנִי וְשִׁמְעוֹן אֵינְנִי ולכך אמר יעקב אבינו וְיָתָּה בְּנִימָן תִּקְחוּ? וגו'.

א"ר אלעזר הולכין אחר שמיעת בת קול, דהיינו אם עלה בלבו לעשות איזה מעשה, והוא שומע קול האומר כן, או שהוא שומע קול האומר לא, או שאר משפטים המרמזים לו האם לעשות את המעשה, מותר ללכת אחרי הקול הזה, ואין בזה משום ניהוש (כאן אין הכוונה לבת קול משמים), ומה טעמא מהיכן יודעים את זה? שהרי כתוב וְאֲזַנְיָךְ תִּשְׁמַעְנָה דְבַר מֵאֲחֶרֶץ לֵאמֹר, זֶה הַדֶּרֶךְ לָכֹּהּ בּוֹ כִּי תִאֲמִינוּ וְכִי תִשְׁמְאִילוּ. ר' לעזר עאל לפונייה נכנס לבית הכסא אתא אבטיונס דרומאי שר רומאי

הנקראת דגון, שנאמר וְרֹאשׁ דְּגוֹן וְשֵׁתֵי פְּפוֹת יָדָיו כְּרִתוֹת אֶל הַמִּפְתָּן (זה היה כשהקב"ה העניש את הפלשתים על שלקחו את ארון ברית ה' בשבי). והאומר דונו דני שיתחזקו חביותי, יש בזה משום דרכי האמורי, ר' יהודה אומר שהאומר משום דן יש בזה משום ע"ז, שהרי כתוב הַנְּשַׁבְּעִים בְּאִשְׁמַת שִׁמְרוֹן וְאָמְרוּ חֵי אֱלֹהֵיךָ דָן, וא"כ מוכח שהיה ע"ז שנקרא דן. האומר לאו לאו יש בזה משום דרכי האמורי, ר' יהודה אומר שיש בזה משום ע"ז שהרי כתוב וַיֹּאמְרוּ לְאֵל סוּר מִמֶּנּוּ, וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חִפְצָנוּ, וא"כ מוכח שעובדי הע"ז היו כופלים את המילה לאו, שהרי הם אמרו: וַיֹּאמְרוּ לְאֵל סוּר מִמֶּנּוּ (הרי לאו אחד) וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא חִפְצָנוּ (הרי לאו שני). תני ר' חייא, אם עמד לאחד עצם בגרונו, והוא מסתכן בזה, א"כ הוא נותן מאותו המין על ראשו, וע"ז העצם ירד מגרונו, ואין בו משום דרכי האמורי. תני ר' ליעזר בן יעקב שאומנם כתוב לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעֲזָבוּ, וא"כ אסור לנחש, אבל אף על פי שאין לנחש, שמחמת

ואקומיה מאחריה ויתב ליה, אמר הַבִּין כל עמא לא אקים לבר נש אלא לי, לית איפשר דאנא נפיק מיכא - עד דנידע מה הוה בסופיה, והוה תמן חיוי שרי נפיק - ויהב ליה עדרו תמן, אַחַת דריבוי, וקרא עלוי [ישעיהו מג] וְאַתָּן אַדָּם תַּחְתִּיף. חד תלמיד מן דבר קפרא הוה נפיק מקטוע כיסין, חמתיה חד קייט - חיויא פרי בתריה, א"ל חיויא פרי בתרך, שבקיה ואזיל ליה בתריה, וקרא עלוי וְאַתָּן אַדָּם תַּחְתִּיף. גרמניא עבדיה דר' יודה נשייא נפיק בעי מילוויה לר' הילא, אתא כלב שוטה, בעי איתגרייא ביה בר' אילא - גער ביה גרמני, שבקיה ואזיל ליה בתריה, וקרא עלוי וְאַתָּן אַדָּם תַּחְתִּיף. בר קפרא היה איעלל לחדא קרייא, מי עלל - נכשל באצבעו, עאל ושמע קליה דטלייא קרי [שמות כא] אִם בָּגַפוּ יָבֵא בָּגַפוּ יֵצֵא, אמר דומה שלא עלת בידי אלא הטחה זו בלבד, וכן הוות ליה. ר' יוחנן ורשב"ל הוי מתחמדין מיחמי

ליה בתריה והנחש הלך אחרי אותו קוצץ התאנים, הכיש אותו ומת, ותלמידו של בר קפרא קרא עלוי את הפסוק וְאַתָּן אַדָּם תַּחְתִּיף - במקומך. וכן מעשה היה בגרמני שהוא היה עבדיה דר' יודה נשייא, והגרמני נפיק בעי מילוויה יצא ללוות את ר' הילא, אתא כלב שוטה, בעי איתגרייא ביה והכלב רצה לנשוך בר' אילא (הילא). גער ביה אותו גרמני, ואז הכלב שבקיה עזב את ר' אילא ואזל ליה בתריה והלך אחרי אותו גרמני, ור' אילא קרא עלוי את הפסוק וְאַתָּן אַדָּם תַּחְתִּיף במקומך. וכן מעשה בבר קפרא, שהיה איעלל לחדא קרייא, שנכנס לעיר אחת, ומי עלל וכשרצה להיכנס לעיר נכשל באצבעו, ובר קפרא עאל נכנס לעיר ושמע קליה דטלייא של ילד, כשהוא קרי את הפסוק אִם בָּגַפוּ יָבֵא בָּגַפוּ יֵצֵא, אמר בר קפרא לעצמו דומה נראה שלא עלת בידי שלא יעלה בידי לעשות בעיר את צורכי, אלא הטחה את המכה הזו בלבד, וכן הוות ליה וכך היה. ומעשה בר' יוחנן ורשב"ל הוי מתחמדין רצו לרדת לבבל ומיחמי

ואקומיה מאחריה והעמיד את ר' אלעזר ממקומו, ויתב ליה, אמר ר"א לעצמו הַבִּין הרי את כל עמא לא אקים לבר נש הרי אותו השר לא העמיד את האחרים אלא לי, וא"כ ע"כ שזה לתועלתי, ולכך אמר ר"א לעצמו לית איפשר דאנא נפיק מיכא אני לא אצא מכאן עד דנידע מה הוה בסופיה עד שאדע מדוע הוא העמיד אותי, ואח"כ ר"א ראה שהוה תמן חיוי שהיה שם נחש שרי נפיק שהתחיל לצאת מחורו, והנחש יהב ליה נתן לשר עדרו נשיכה (על משקל "לעדור" את האדמה) תמן מאחוריו, ועי"ז אַחַת נפלו דריבוי מייעו (הארוכים), ור"א קרא עלוי את הפסוק וְאַתָּן אַדָּם תַּחְתִּיף - במקומך. וכן מעשה היה בחד תלמיד מן דבר קפרא בתלמידו של בר קפרא, שהוה נפיק מקטוע כיסין שיצא לקצוץ עצים, וחמתיה חד קייט וראה קוצץ תאנים שחיויא פרי בתריה שנחש רודף אחר תלמידו של בר קפרא, א"ל קוצץ התאנים חיויא פרי בתרך נחש רודף אחריו, ותוך כדי זה, הנחש שבקיה עזב מלרדוף אחרי תלמידו של בר קפרא, ואזיל

אפוויי דשמואל, אמרין נלך אחר שמיעת בת קול, עברין קומי סידרא - שמעין קליה דטלייא [שמואל א כח] וְשִׁמּוֹאֵל מֵת וְסִימוֹן, וכן הוות ליה. רבי יונה ורבי יוסה סלקין מבקרה לרבי אחא דהוה תשיש, אמרין נלך בתר שמיעת בת קול, שמעין קליה דאיתתא אמרה לחבירתה איטפי בוצינה? אמרה לה לא יתטפי, ולא מיטפי בוציניהון דישראל. רבי יוחנן הוה עבר בשוקא חמא חד מזבין מן אילין מלטומה, אמר ליה מן אילין את חיי? אמר ליה אין, שבקיה ואזיל ליה, בתר שעה עבר גביה, א"ל רבי! צלי עלוי, דמן ההיא שעתא לא זבנית כלום, וא"ל שני אתרך, פעמים ששינוי השם, גורם פעמים ששינוי המקום גורם. תרין תלמידין מן דרבי חנינא הוין נפקין מקטוע כיסין, חמתין חדא איסטרלוגוס, אמר אילין תרין מי נפקין - ולא חזרין, מן נפקין, פגע בהון חד סב, אמר לון זכון עמי, דאית לי תלתא יומין דלא טעמית כלום, והוה עמון חד עיגול, קצוץ פלגא ויהבינה

שבקיה ואזיל ליה, המשיך בדרכו, בתר שעה לאחר זמן, ר' יוחנן עבר גביה עבר ליד אותו מוכר, וא"ל אותו מוכר לר' יוחנן, רבי! צלי עלוי תתפלל עלי שאני ימכור, דמן ההיא שעתא מאותו הזמן ששאלת האם אפשר להתפרנס מזה, לא זבנית כלום לא מכרתי כלום, וא"ל ר' יוחנן שני אתרך תשנה את מקומך, כיון שפעמים ששינוי השם גורם למזל שישתנה, ופעמים ששינוי המקום גורם. ומעשה בתרין תלמידין מן דרבי חנינא, הוין נפקין מקטוע כיסין שיצאו לקצוץ עצים, חמתין חדא איסטרלוגוס חוזה בכוכבים ואמר, אילין תרין שאותם שנים מי נפקין שיצאו, אבל ולא חזרין לבתיהם, דהיינו שהם ימותו ביער, מן נפקין כשהם יצאו ליער פגע בהון פגש אותם חד סב אדם זקן, ואמר לון, זכון עמי תנפו אותי (תנו לי לאכול) דאית לי תלתא יומין שכבר ג' ימים דלא טעמית כלום, והוה עמון והיה להם חד עיגול ככר לחם אחד, קצוץ פלגא חתכו חצי מהכר ויהבינה

אפוויי לראות את פני דשמואל, אמרין נלך אחר שמיעת בת קול, האם כדאי לרדת לבבל או לא, ועברין קומי סידרא ועברו ליד בית הכנסת, ושמעין קליה דטלייא ושמעו ילד שקרא את הפסוק וְשִׁמּוֹאֵל מֵת, וסוימוון וזה היה להם לסימן ששמואל מת, ולא ירדו לבבל, וכן הוות ליה, שבאותו השעה שמואל מת. ומעשה ברבי יונה ורבי יוסה, סלקין מבקרה שרצו לעלות לבקר את רבי אחא דהוה תשיש שהיה חולה, אמרין נלך בתר שמיעת בת קול, ושמעין קליה דאיתתא אמרה לחבירתה שאשה שאלה את חבירתה האם איטפי בוצינה הנר נכבה? ואמרה לה, לא יתטפי הנר לא נכבה ולא מיטפי בוציניהון דישראל, ולא יכבה הנר של ישראל, וזה היה להם לסימן שר' אחא יבריא. ומעשה ברבי יוחנן, שהוה עבר בשוקא, וחמא חד מזבין וראה אחד שמוכר מן אילין מלטומה מיני מזונות, אמר ליה ר' יוחנן מן אילין את חיי וכי אפשר להתפרנס מזה? אמר ליה אותו אחד אין כן, ור' יוחנן

ליה - אכל וצלי עליהו אמר לון תתקיים לכון נפשיכון בהדין יומא, היך דקיימתון לי נפשי בהדין יומא, נפקין בשלם - וחוזן בשלם, והוון תמן בני אינש דשמעין קליה, אמרין ליה ולא כן אמרת אילין תרין מי נפקין ולא חוזין? אמר אי דהכא גברא שקר - דאיסטרולוגיאי דידיה שקרין, אפי' כן אזלין ופשפשו - ואשכחון חכינתה פלגא בהדא מובלא ופלגא בהדא מובלא, אמרו מה טיבו עבידתכון יומא דין? ותניין ליה עובדא, אמר ומה ההוא גברא יכול עביד, דאלההון די יהודאי מתפיים בפלגיה עיגול. ר' חונה משתעי תדין עובדא, חד גיור הוה איסטרולוגוס, חד זמן אתא בעי מיפיק, אמר כדון נפקין?! חזר ומר כלום אידבקת בהדא אומתא קדישתא - לא למיפרש מן אילין מיליאי?! ניפוק על שמיה דברין, קריב למכסח, הב לה חמרא ואכלה, מאן גרם ליה דיפל - בגין

להם את המעשה עם הזקן, אמר אותו האסטרולוג, ומה ההוא גברא יכול עביד ומה אני יכול לעשות, דאלההון די יהודאי שאלוהי היהודים מתפיים בפלגיה עיגול בחצי ככר לחם. אומרת הגמ' שר' חונה משתעי תדין עובדא סיפר את המעשה הזה, שחד גיור הוה שגר אחד היה איסטרולוגוס, חד זמן אתא בעי מיפיק, ופעם אחד הוא רצה לצאת לעסקיו, אבל אמר, כדון נפקין וכי אני יוצא עבשיו?! והרי זה לא זמן טוב לצאת, אבל חזר ואמר, כלום אידבקת בהדא אומתא קדישתא וכי לא נתגירתי בשביל למיפרש מן אילין מיליאי לפרוש מהאסטרולוגיה?! (הרי כתוב פי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם אל מעננים ואל קסמים ישמעו ואתה לא כן נתן לך ה' אלהיך), וא"כ אמר אותו גר, ניפוק על שמיה דברין אני ייצא לדרכי ואסמוך על הבורא יתברך, וקריב למכסח ובאה עליו חייט טרף וכמעט שטרפה אותו, והב לה והביא לחיה חמרא את חמורו ואכלה, וא"כ אמר אותו גר, מאן גרם ליה דיפל למקום חיות טרף, זה בגין

ליה והביאו לו, ואותו זקן אכל וצלי והתפלל עליהו, ואמר לון, תתקיים לכון נפשיכון בהדין יומא שהנפש שלכם תתקיים היום הזה, היך כמו דקיימתון לי נפשי בהדין יומא, ואותם שני תלמידים נפקין יצאו בשלם, וחוזן בשלם, והוון תמן בני אינש דשמעין קליה והיו שם אנשים ששמעו את קולו של האסטרולוג שאמר ששני התלמידים לא יחזרו, וא"כ אמרין ליה לאסטרולוג, ולא כן אמרת וכי לא אמרת שאילין תרין מי נפקין ולא חוזין שאותם שני התלמידים לא יחזרו? אמר האסטרולוג אי דהכא גברא שקר או שהאדם שנמצא כאן הוא שקרן, או דאיסטרולוגיאי דידיה שקרין, או שחכמת האסטרולוגיה שלו משקרת, ואפי' כן, אזלין ופשפשו הלכו ובדקו בחבילת העצים שלהם, ואשכחון חכינתה ומצאו שם נחש, פלגא בהדא מובלא ופלגא בהדא מובלא שחציו בחבילת עצים אחת וחציו בחבילת עצים השניה, אמרו להם האנשים מה טיבו עבידתכון יומא דין, איזה דבר טוב עשיתם היום? ותניין ליה עובדא והתלמידים סיפרו

דהרהר, מאן גרם ליה דאישתיזיב - בגין דאתרחץ על ברייה. אמר ר' לוי כל המנחש - סופו לבוא עליו, ומה טעמא? [במדבר כג] פִּי לֹא נִחַש בְּיַעֲקֹב - כי לו נחש. אמר ר' אחא בר זעירא כל מי שאינו מנחש, מחיצתו לפניו ממלאכי השרת, ומה טעמא? פֶּעַת יַאֲמֵר לְיַעֲקֹב וְלְיִשְׂרָאֵל מָה פֶּעַל אֵל. אמר ר' חנינא בריה דר' אבהו כבחיצי ימיו של עולם - היה אותו רשע עומד, מה טעמא? פֶּעַת יַאֲמֵר לְיַעֲקֹב וְלְיִשְׂרָאֵל מָה פֶּעַל אֵל. א"ר ירמיה בן אלעזר עתידה בת קול להיות מפוצצת באהלי צדיקים ואומרת כל מי שפעל עם אֵל - יבוא ויטול שכרו. רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא, עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחיצתן של צדיקים - לפניו ממחיצתן של מלאכי השרת, ומלאכי השרת שואלין אותן ואומרין להן, מה פעל אל? מה הורה לכם הקדוש ברוך הוא? אמר רבי לוי בר חיותא ולא כבר עשה כן בעולם הזה?! הדא הוא דכתיב [דניאל ג] עָנָה וְאָמַר, הָא אָנָּה חֲזָה גְבַרְיִין אַרְבַּעָה שְׂרִין מְהַלְכִין

העולם). יַאֲמֵר לְיַעֲקֹב וְלְיִשְׂרָאֵל מָה פֶּעַל אֵל, ע"י נבואה שתחזור לעם ישראל, וא"כ זמן חזרת הנבואה היה אמור להיות בשנת ד' אלפים תתקע"ו לבריאת העולם (ובעוונות ארכו הימים, ולא חזרה הנבואה). א"ר ירמיה בן אלעזר, עתידה בת קול להיות מפוצצת נשמעת באהלי צדיקים ואומרת, כל מי שפעל עם אֵל, יבוא ויטול שכרו. רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא אומר, שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחיצתן של צדיקים לפניו ממחיצתן של מלאכי השרת, ומלאכי השרת שואלין אותן ואומרין להן לצדיקים, מה פעל אל? ומה הורה לכם הקדוש ברוך הוא? אמר רבי לוי בר חיותא כבר היה לעולמים שהמלאכים היו לאחורי הצדיקים, וכי לא כבר עשה כן בעולם הזה?! הדא הוא דכתיב שהרי כתוב עָנָה נבוכדנצר וְאָמַר, הָא אָנָּה חֲזָה גְבַרְיִין אַרְבַּעָה אַנְשִׁים (חנניה ומישאל ועזריה, והמלאך שבא להצילן), שְׂרִין מְהַלְכִין

בגלל דהרהר שחשבתי להימנע מללכת בגלל האסטרולוגיה, ומאן גרם ליה דאישתיזיב שאני ניצל, זה בגין דאתרחץ על ברייה שסמכתי על הבורא. אמר ר' לוי, כל המנחש - סופו לבוא עליו מה שניחש, ומה טעמא ומהיכן יודעים את זה? שהרי כתוב פִּי לֹא נִחַש בְּיַעֲקֹב, וקוראים את זה ג"כ בוא"ו, דהיינו כי מי שמנחש - לו יהיה הנחש. אמר ר' אחא בר זעירא, כל מי שאינו מנחש, מחיצתו לעתיד לבוא יהיה לפניו ממלאכי השרת, ומה טעמא ומהיכן יודעים את זה? כיון שכתוב בהמשך הפסוק פֶּעַת יַאֲמֵר ישאלו מלאכי השרת לְיַעֲקֹב וְלְיִשְׂרָאֵל, מָה פֶּעַל אֵל, והם ישאלו את זה כיון שמחיצת ישראל שלא ניחשו תהיה יותר קרובה להקב"ה מהמלאכים. אמר ר' חנינא בריה דר' אבהו, כבחיצי ימיו של עולם עד לגאולה היה אותו בלעם הרשע עומד, מה טעמא מהיכן יודעים את זה? שהרי כתוב, פֶּעַת כאותו זמן שאני עומד מבריאת העולם (שזה היה בשנת ב' אלפים תפ"ח לבריאת

בגוא נורא וחבל לא איתי בהון, ומה ת"ל וחבל לא איתי בהון? אלא מלמד שהיו סריסים ונתרפאו, 'וריויה די קדמיתא' אין כתיב כאן - אלא ורוה די רביעא, הן היו מכבשין לפניו את האור, דמה לבר אלהין, אמר ראובן באותו שעה ירד מלאך וסמרו לההוא רשיעה על פיו, א"ל תקין מליך, ובר אית ליה?! חזר ומר ענה נבוכדנצר ואמר בריך אלההון די שדרך מישך ועבד נגו די שלח 'בריה' לית כתיב כאן - אלא די שלח 'מלאכה' ושיזב לעבדוהי די התרחצו עלוהי.

הדרן עלך פרק במה אשה

למלאך, א"כ מוכח שהצדיקים נמצאים לפני המלאך. אמר ר' ראובן, באותו שעה שנבוכדנצר אמר על המלאך שהוא דומה לבר אלהין, ירד מלאך וסמרו לההוא רשיעה על פיו, וא"ל תקין מליך תקן את דבריך, שהרי וכי בר אית ליה להקב"ה? מיד חזר נבוכדנצר ואמר, ענה נבוכדנצר ואמר בריך אלההון די שדרך מישך ועבד נגו - חנניה ומישאל ועזריה וכך נבוכדנצר קרא להם) די שלח 'בריה' לית כתיב כאן לא כתוב כאן שהקב"ה שלח את בנו להצילן, אלא די שלח 'מלאכה' ושיזב לעבדוהי והציל את עבדיו די התרחצו עלוהי שסמכו עליו (על הקב"ה).

הדרן עלך בלי נדר פרק במה אשה

שהולכים בגוא נורא בתוך האש וחבל לא איתי בהון ואין להם חבלה, ובדרך אגב אומרת הגמ' ומה ת"ל וחבל לא איתי בהון? והרי לא יתכן שהכוונה שלא היה להם חבלה מחמת האש, שהרי כבר כתוב שם 'ורייח נור לא עדת בהון' דהיינו שלא שלט בהם האש, אלא מלמד שהיו חנניה ומישאל ועזריה סריסים ונתרפאו מחמת האש, וא"כ כעת אין בהם שום חבלה. וא"כ אומרת הגמ' 'וריויה די קדמיתא' והמראה של הנמצא לפניהם אין כתיב כאן, אלא ורוה די רביעא ומראה של הרביעי - דהיינו שהוא נמצא אחרון, כיון שהן חנניה ומישאל ועזריה היו מכבשין לפניו לפני המלאך את האור את האש, והוא הרביעי דמה לבר אלהין

פרק ז

הלכה א

מתני' כלל גדול אמרו בשבת; כל השוכח עיקר שבת - ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, אינו חייב אלא חטאת אחת. והיודע עיקר שבת - ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, חייב על כל שבת ושבת. והיודע שהוא שבת - ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, חייב על כל מלאכה ומלאכה. העושה מלאכות הרבה - מעין מלאכה אחת, אינו חייב אלא חטאת אחת.

גמ' כלל גדול אמרו בשבת: מהו כלל גדול? א"ר יוסה בר' בון שהוא גדול מכלל שביעית, שהשבת חלה על הכל, ושביעית אינה חלה אלא על עבודת הארץ בלבד. תמן תנינן כלל גדול אמרו בשביעית, מהו כלל גדול? א"ר יוסה בר' בון שהוא גדול מכלל מעשרות, שהשביעית חלה בין על אוכלי אדם בין על אוכלי בהמה, ומעשרות אינן חלין אלא על אוכלי אדם בלבד. תני בר

הלכה א

מתני' כלל גדול אמרו בשבת; כל השוכח עיקר שבת שהוא לא יודע שיש שבת בתורה, ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, אינו חייב אלא חטאת אחת, היות והכל זה שגגה אחת. אבל והיודע עיקר שבת שיש שבת בתורה, אלא שהוא לא יודע מתי זה שבת, ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, חייב על כל שבת ושבת, כיון שכל שבת זה שגגה בפני עצמה. והיודע שאותו היום הוא שבת, ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, מפני שהוא לא ידע שהמלאכות הללו אסורות, לכך הוא חייב על כל מלאכה ומלאכה, כיון שהוא שגג על כל מלאכה בפני עצמה. העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה

אחת כגון שעשה אב ותולדה שלו, אינו חייב אלא חטאת אחת.

גמ' כלל גדול אמרו בשבת: שואלת הגמ' מהו הכוונה כלל גדול? מתרצת הגמ' א"ר יוסה בר' בון שהכוונה היא שהכלל הזה הוא יותר גדול מהכלל של שביעית, שהשבת חלה על הכל בין על המחובר ובין על התלוש, אבל ושביעית, אינה חלה אלא על עבודת הארץ בלבד. שואלת הגמ' תמן במסכת שביעית תנינן, כלל גדול אמרו בשביעית, ומהו הכוונה כלל גדול? מתרצת הגמ' א"ר יוסה בר' בון שהוא גדול מהכלל של מעשרות, שהשביעית חלה בין על אוכלי אדם ובין על אוכלי בהמה, אבל ומעשרות אינן חלין אלא על אוכלי אדם בלבד. שואלת הגמ' הרי תני בר

מסכת פרק ז [ה"א - דף מ] שבת

קפרא כלל גדול אמרו במעשרות, מהו כלל גדול? אמר רבי יוסה בר' בון שהוא גדול מכלל פיאה, שהמעשרות חלין בין על דבר שמכניסו לקיום ובין על דבר שאין מכניסו לקיום, ופיאה אינה חלה אלא על דבר שמכניסו לקיום, ואית דבעי מימר מהו גדול, מיכן שיש למטה ממנו.

כל השוכח עיקר שבת וכו': אנן תנינן כל השוכח עיקר שבת, תְּנִי דבית רבי כל שאינו יודע עיקר שבת, רבי לעזר כמתניתין, רבי יוחנן כהדא דתני דבית רבי. הא רבי לעזר אמר כל השוכח עיקר שבת, הא אם אינו יודע כל עיקר פטור? מן מה דרב תני מתניתין ופטר לה אי זהו שאינו יודע עיקר שבת - קטן שנשבה בין הגוים, הדא אמרה היא הדא היא הדא. הא אמר ר' יוחנן כל שאינו יודע עיקר שבת, הא יודע ושכח חייב? מן מה דמר רבי שמואל, רבי אבהו בשם רבי

היינו 'כל שאינו יודע' עיקר שבת. שואלת הגמ' הא הרי רבי לעזר אמר שהגירסא היא כל השוכח עיקר שבת, וא"כ הא האם אם אינו יודע כל עיקר הוא פטור לגמרי, כיון שהוא נחשב לאנוס, או לא? מתרצת הגמ' שהוא יהיה חייב, וההוכחה היא, מן מה מזה דרב תני כמתניתין דהיינו כל השוכח, ורב פתר לה הסביר אי זהו שאינו יודע עיקר שבת - קטן שנשבה בין הגוים שהוא לא ידע מעולם שיש שבת בתורה, וא"כ הדא אמרה, היא הדא היא הדא, וגם אם הוא לא ידע מעולם שהוא מצווה על השבת, הוא חייב חטאת אחת. שואלת הגמ' הא הרי אמר ר' יוחנן שהגירסא היא כל שאינו יודע עיקר שבת, וא"כ הא האם במקרה שהוא היה יודע שיש שבת ושכח האם הוא יהיה חייב על כל שבת ושבת, או לא? מתרצת הגמ' שגם במקרה שהוא ידע ושכח הוא יהיה חייב רק חטאת אחת, וההוכחה היא, מן מה דאמר רבי שמואל, שרבי אבהו אמר בשם רבי

קפרא כלל גדול אמרו במעשרות, ומהו הכוונה כלל גדול? מתרצת הגמ' אמר רבי יוסה בר' בון שהוא גדול מהכלל של פיאה, שהמעשרות חלין בין על דבר שמכניסו לקיום ובין על דבר שמכניסו לקיום, אבל ופיאה אינה חלה אלא על דבר שמכניסו לקיום, ולכך לא צריך לתת פאה מירקות. ואומרת הגמ' ואית דבעי מימר ויש שאומרים מהו כלל גדול, מיכאן שיש כלל שהוא למטה ממנו, שהוא פחות מהכלל הגדול, ולענין שבת או שביעית ומעשרות מוזכר עוד כלל אחר.

כל השוכח עיקר שבת וכו': אומרת הגמ' אנן תנינן אנחנו גורסים במשנה 'כל השוכח' עיקר שבת, אבל תְּנִי דבית רבי - שונים המשניות בישיבתו של רבי, שנו 'כל שאינו יודע' עיקר שבת, דהיינו שמעולם הוא לא ידע שיש שבת בתורה. ואומרת הגמ' שרבי לעזר גרס כמתניתין היינו 'כל השוכח', ורבי יוחנן גרס במשנה כהדא דתְּנִי דבית רבי

יוסי בן חנינא, כל הדא הילכתא כרבי ליעזר, ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת, הדא אמרה היא הדא היא הדא. בעון קומי בריה דר' יסא, את מה שמעת מן אבוך - מן דרבי יוסי? אמר כרבי יוחנן אמר לון, רבי חזקיה לא אמר כן אלא ר' סימון בר זבדא הוה פשט עם בריה דרבי יוסה, ושמע מינה כהדא דרבי ליעזר.

אינו חייב אלא חטאת אחת: מנן אלין מיליאי? ועשה אחת, ועשה הנה, ועשה מהנה. ועשה אחת - לחייב על כל אחת ואחת, הנה - לחייב על כולהן אחת, מהנה - לחייב על התולדות. או נימר בע"ז הכתוב מדבר? תני רבי זכיי

מתרצת הגמ' היות וכתוב נפש כי תחטא בשגגה מפל מצות ה' אשר לא תעשינה, ועשה מאחת מהנה, והרי היה צריך להיות כתוב 'ועשה אחת' וא"כ המ"ם של מאחת מיותר, וכן המילה מהנה מיותרת, ואם זה נכתב בשביל איזה דרשה, היה מספיק שיהיה כתוב 'ועשה הנה', ומזה שכתוב 'ועשה מהנה' א"כ יש כאן עוד ייתור, ולכך אומרת הגמ' שמזה שכתוב 'ועשה אחת' מכאן לחייב על כל אחת ואחת, כגון שידע שהיום שבת, ושגג במלאכות, שהוא חייב על כל מלאכה ומלאכה. ומזה שכתוב 'הנה' זה בא לומר שיש פעמים שאפי' שהוא עשה הרבה מלאכות, התורה באה לחייב על כולהן רק חטאת אחת, כגון ששגג ולא ידע שהיום זה שבת. ומזה שכתוב 'מהנה' דהיינו דבר היוצא מהמלאכות, מכאן לחייב על התולדות, שהם יוצאים מאבות המלאכות (ומהמ"ם של מאחת הגמ' לקמן לומדת שאפי' אם הוא עשה רק חלק מהמלאכה הוא חייב). שואלת הגמ' מי אמר שהפסוק מדבר לעניין שבת, או נימר אולי נאמר שבע"ז הכתוב מדבר, שפעמים הוא יתחייב חטאת אחת ופעמים הוא יתחייב כמה חטאות? חזרת הגמ' ואומרת שלא יתכן לומר את זה לעניין ע"ז, שהרי תני רבי זכיי

יוסי בן חנינא, שכל הדא הילכתא שכל מה שהמשנה מחייבת על כל שבת ושבת, זה רק כדברי רבי ליעזר, שמדמה את הדין של שבת, לאחד שבא על חמש נשים נדות בעלם אחד, שחייב על כל אחת ואחת, ברם כרבנן אבל לשיטת ר"ע שאומר שזה לא דומה, כיון שדוקא בנדה הוא חייב על כל אחת ואחת כיון שהגופים מחלקים, אבל בשבת אינו חייב אלא אחת, כיון שאין מה שיחלק לחטאות, וא"כ הדא אמרה, היא הדא היא הדא, ואפי' אם הוא ידע שיש שבת ושבת, הוא יהיה חייב רק חטאת אחת (לשיטת ר' אליעזר). ואומרת הגמ' שבעין קומי שאלו את בריה דר' יסא, את מה שמעת מן אבוך - מן דרבי יוסי מה גירסתו במשנה? ואמר שאביו ר' יוסי - כרבי יוחנן אמר לון, דהיינו כל שאינו יודע, אבל רבי חזקיה לא אמר כן שכך בנו של ר' יוסי אמר, אלא ר' חזקיה אמר שר' סימון בר זבדא הוה פשט למד עם בריה דרבי יוסה, ושמע מינה שהוא גרס כהדא דרבי ליעזר - 'כל השוכח'.

אינו חייב אלא חטאת אחת: שואלת הגמ' מנן אלין מיליאי מהיכן יודעים את חילוקי הדין הכתובים במשנה, שפעמים חייבים רק אחת, ופעמים חייבים על כל אחת ואחת?

קומי רבי יוחנן זיבח קיטר וניסך בהעלם אחת - חייב על כל אחת ואחת, אמר ליה רבי יוחנן, בבלייא! עברת תלתא נהרין ואיתברת בידך, אינו חייב אלא אחת, עד לא יתברינה בידה - יש כאן אחת אין כאן הנה, מן דתברה בידה - יש כאן הנה אין כאן אחת, והיכן בע"ז? בעבודתה, בעבודת הגבוה, בהשתחויה; בעבודתה - לחייב על כל אחת ואחת, בעבודת הגבוה - לחייב על כולהן אחת, בהשתחויה - לחייב על מקצתה. ר' בון בר חייא בשם רב שמואל בר רב יצחק כתיב [ויקרא ד] אם הפכה המשיח יחטא לאשמת העם, והקריב על חטאתו אשר חטא פר, מצוה שהמשיח מביא עליהן פר, יצאת ע"ז שאינו מביא עליה פר - אלא שעירה בלבד.

מתחייב אפי' אם הוא עשה כך לע"ז שאין דרכו בעבודה כזו. או שהוא השתחוה לע"ז. וא"כ אומרת הגמ' שמה שכתוב 'אחת' זה מדבר בעבודתה - לחייב על כל אחת ואחת, ומה שכתוב 'הנה' זה מדבר בעבודת הגבוה - לחייב על כולהן אחת כדברי ר' יוחנן, שהוא חייב אחת על הכל, ומה שכתוב 'מהנה' זה מדבר בהשתחויה, שלא תאמר שחייבים רק בפישוט ידים ורגליים, אלא אומרת התורה 'מהנה' לחייב גם על מקצתה שאפי' שהוא רק כרע ברך, הוא יהיה חייב. וא"כ שואלת הגמ' אולי נאמר שהפסוק מדבר לעניין ע"ז? מתרצת הגמ' ר' בון בר חייא בשם רב שמואל בר רב יצחק אומר, שלא יתכן להעמיד את הפסוק לעניין ע"ז, שהרי כתיב בפסוק שאחרי זה אם הפכה המשיח (כהן גדול שנמשח בשמן המשחה) יחטא לאשמת העם, והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר תמים לה' לחטאת, וא"כ ע"כ שהפסוק מדבר במצוה שהמשיח מביא עליהן פר, אם הוא חטא בזה, יצאת ע"ז, שאינו מביא עליה פר אלא שעירה בלבד, וא"כ לא יתכן שהפסוק מדבר לעניין ע"ז.

קומי לפני רבי יוחנן, שאם אחד זיבח וקיטר וניסך לע"ז בהעלם אחת, הוא חייב על כל אחת ואחת, ואמר ליה רבי יוחנן, בבלייא! עברת תלתא נהרין שלשה נהרות (פרת ירמוך וירדן). כדי להגיע לא"י ללמוד תורה, ואיתברת בידך והברייתא שבידך נשברה - דהיינו טעית בגירסת הברייתא שבידך, וצריך לגרוס שאינו חייב אלא אחת. וא"כ עד לא יתברינה בידה לפני שנודע לר' זכיי שהוא טעה, א"כ יש כאן אחת שהוא חייב על כל אחת ואחת, ואין כאן הנה שיהיה חייב אחת על הכל, ומן דתברה בידה ואחרי שר' יוחנן אמר לר' זכיי שהוא טעה, יש כאן הנה שהרי הוא חייב אחת על הכל, ואין כאן אחת, וא"כ היכן יכולים לומר שהפסוק מדבר בע"ז? מתרצת הגמ' שבאמת אולי הפסוק מדבר לעניין ע"ז, וחילוקי הדין נמצאים בעבודתה, בעבודת הגבוה, בהשתחויה, דהיינו לא מתחייבים על ע"ז אא"כ הוא עבד את הע"ז, או "בעבודתה" כפי הצורה שעובדים את הע"ז הזאת. או שהוא עבד את הע"ז "בעבודת הגבוה" כפי שעובדים בביהמ"ק (זיבוח, ניסוך, והקטרה), ואז הוא

התיבון הרי חלבים ועריות, הרי המשיח מביא עליהן פרי? לא אתינן מתני אלא דברים שיש להן תולדות, חלבים אין להן תולדות, עריות עשה בהן את המְעֵרָה כגומר.

והיודע עיקר שבת וכו': חברייא אמרין [ויקרא כג] שְׁבֶתָהּ הוּא לְה', לחייב על כל שבת ושבת. אמר ר' אילא כתיב [שמות לה] כָּל הָעֵשָׂה בּו מְלֹאכָה יוֹמָת, לא העושה בו ובחבירו, אֵת אמר אין השבתות מצטרפות - חולקות. אמר רבי יוסי בר' בון, כשם שאינן מצטרפות כך אין חולקות.

לחייב על כל שבת ושבת, וזה במקרה שהוא יודע עיקר שבת. אמר ר' אילא שיודעים את זה ממה שכתוב כָּל הָעֵשָׂה בּו מְלֹאכָה יוֹמָת, ולא העושה בו ובחבירו, דהיינו שאם הוא עשה חצי מלאכה בשבת זו וחצי מלאכה בשבת אחרת, כגון שכתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת אחרת, הוא פטור, הגם שלא נודע לו בינתיים, ומזה שֵׁאֵת אמר שאין השבתות מצטרפות, כיון שכל שבת היא לעצמה, מוכח מכאן שהן חולקות, ולכך הוא מביא חטאת על כל שבת ושבת. אמר רבי יוסי בר' בון, שההוכחה של ר' אילא לא מחייבת, כיון שיתכן לומר כשם שאינן מצטרפות כך אין חולקות, כיון שמה שאינן מצטרפות, זה לא מחמת שהשבתות חולקות, אלא זה כיון שיש הפסק בין עשיית המלאכות, וזה דומה לאוכל כזית חלב ביותר מכדי אכילת פרס, שהוא פטור, ואם הוא אכל כמה כזית חלב בְּהֶעֱלֵם אחד, אפי' בכמה ימים הוא חייב רק חטאת אחת, וא"כ אולי גם לענין שבתות, אם הוא עשה מלאכות בכמה שבתות, הוא חייב רק חטאת אחת, וא"כ ע"כ שיודעים את זה מהפסוק שבני הישיבה הביאו.

שואלת הגמ' התיבון, הרי בחלבים ועריות, הרי אם כהן המשיח חטא בזה, הוא מביא עליהן פרי, וא"כ אולי הפסוק מדבר לענין חלבים או עריות (והרי פעמים הוא מביא אחד על הכל, כגון שזה היה בְּהֶעֱלֵם אחד ובאשה אחת, ופעמים שהוא מביא על כל אחד ואחד, כגון שהוא חטא בכמה נשים, ובחלבים כדברי ר' יהושע שאומר שתמחויין מחלקים, שאם הוא אכל בְּהֶעֱלֵם אחד חלבים שהתבשלו בכמה צורות, כגון מבושל צלי ומטוגן, שחייב על כל אחד ואחד)? מתרצת הגמ' לא אתינן מתני לא יתכן להעמיד את הפסוק אלא בדברים שיש להן תולדות, שהרי כתוב 'מהנה', והרי בחלבים אין להן תולדות, ובעריות (שהיו יכולים לומר שהתורה אומרת 'מהנה' לענין המְעֵרָה שהוא חייב) הרי התורה עשה בהן את המְעֵרָה כגומר את ביאתו, וא"כ זה לא נקרא תולדה, וא"כ לא יכולים להעמיד את הפסוק לענין חלבים ועריות.

והיודע עיקר שבת וכו': חברייא בני הישיבה אמרין, מהיכן יודעים שהוא חייב על כל שבת ושבת (ומה זה שונה מהשוכח עיקר שבת)? כיון שכתוב שְׁבֶתָהּ הוּא לְה', מכאן

מסכת פרק ז [ה"א - דף מא] שבת

גדול שנשבה בין הגוים; רב ושמואל, חד אמר מונה ששה ועושה שבת. וחרנה אמר עושה שבת ומונה ששה. רבי יצחק בר אלעזר בשם רב נחמן בר יעקב מונה ששה ועושה שבת, חמשה ועושה שבת, ארבעה ועושה שבת, שלשה ועושה שבת, שנים ועושה שבת, אחד ועושה שבת. אמר ר' מנא אין אישתבאי בתלתא הוא עבד בשוכתא? רב הוה חייליה - לתרין מחזירין הוא עבד שוכתא. ואין לא לתמוה ויחוש לכל הימים - כהדא קידש אשה בעולם, רבי יעקב בר אחא איתפלגון ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש, ר' יוחנן אמר חושש לכל הנשים, ריש לקיש אמר אינו חושש לכל הנשים? תמן יש לו תקנה, יכול הוא לישא גיורת, יכול הוא לישא

עושה שתי מחזורים כאלו, הוא עבד שוכתא הוא ישמור בודאי פעם אחת את השבת האמיתית (למעשה אם הוא נשבה ביום שישי הוא ישמור את השבת האמיתית רק לאחר שלשה מחזורים כאלו). שואלת הגמ' וכי אין לא לתמוה וכי אין להקשות שהוא יחוש לכל הימים ושלא יעשה מלאכה כלל, כהדא כמו אותו שליח שקידש אשה בעולם למשלחו ואין ידוע מי היא, שרבי יעקב בר אחא אומר שאיתפלגון ר' יוחנן ור' שמעון בן לקיש, שר' יוחנן אמר שהמשלח חושש לכל הנשים ואסור לו להתחתן עם שום אשה, כיון שיש לחשוש אולי השליח קידש את אחותה או את אחת מקרובות האשה הזאת האוסרת אותה עליו, וריש לקיש אמר שאינו חושש לכל הנשים שבעולם, כיון שהולכים אחר רוב הנשים, שהן לא יתקדשו לאותו אחד, וא"כ מדוע כאן לא נאמר לאותו שבוי שלא יעשה מלאכה בכל הימים? מתרצת הגמ' שיש הבדל, כיון שתמן לענין השליח, היות ויש לו למשלח תקנה, שהרי יכול הוא המשלח לישא גיורת, וכן יכול הוא לישא

שואלת הגמ' גדול שנשבה בין הגוים ואינו יודע מתי שבת, מתי ישבות? אומרת הגמ' שרב ושמואל נחלקים בזה, וחד אמר שהוא מונה ששה ימים ועושה שבת, וחרנה אמר שהוא עושה שבת מיד לאחר שנזכר (היינו יום למחרת, כיון שבאותו יום שנזכר הוא כבר עשה מלאכות) ומונה ששה, ורבי יצחק בר אלעזר בשם רב נחמן בר יעקב אומר שהוא מונה ששה ועושה שבת, ואח"כ הוא מונה חמשה ועושה שבת, ואח"כ הוא מונה ארבעה ועושה שבת, ואח"כ הוא מונה שלשה ועושה שבת, ואח"כ הוא מונה שנים ועושה שבת, ואח"כ הוא מונה יום אחד ועושה שבת, כיון שבאופן הזה בכל מחזור הוא ישמור את השבת האמיתית לפחות פעם אחת, אמר ר' מנא שזה נכון אם הוא נשבה בימים ראשון או שני, אבל אין אישתבאי בתלתא אם הוא נשבה ביום שלישי, א"כ הוא עבד בשוכתא הוא יעשה מלאכה בשבתות, ולא ישמור את השבת האמיתית בכלל? מתרצת הגמ' רב הוה חייליה כוחו של הסדר הזה הוא גדול, כיון שלתריין מחזירין כשהוא

משוחררת, הכא מה אית לך. תמן אמרין חושש לכל הימים, ועושה כדי קיום הנפש. **תמן** תנינן אמר רבי עקיבה שאלתי את ר' אליעזר, העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת בעלם אחת מהו, חייב אחת על כולן, או אחת על כל אחת ואחת? אמר לי חייב על כל אחת ואחת - מקל וחומר, ומה אם הנידה שאין בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה, חייב על כל אחת ואחת, שבת שיש בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה, אינו דין שיהא חייב על כל אחת ואחת?! אמרתי לו לא, אם אמרת בנידה שיש בה שתי אזהרות - שהוא מוזהר על הנידה והנידה מוזהרת עליו, תאמר בשבת, שאין בה אלא אזהרה אחת, אמר לי הכא על הקטנות יוכיח, שאין בהן אלא אזהרה אחת, וחייב על כל אחת ואחת, אמרתי לו לא, אם אמרת בבא על הקטנות שאע"פ שאין בהן עכשיו - יש בהן לאחר זמן, תאמר

וחטאות הרבה, שהרי בשבת יש הרבה מלאכות, אינו דין שיהא חייב על כל אחת ואחת? ואומר ר"ע שאמרתי לו לר"א לא אין הוכחה מנדה, כיון שאם אמרת בנידה שהוא חייב על כל ביאה וביאה, זה מכיון שאיסור נדה הוא חמור, שהרי יש בה בנדה שתי אזהרות, שהוא מוזהר על הנידה והנידה מוזהרת עליו, אבל תאמר בשבת, שאין בה אלא אזהרה אחת, שהרי רק הוא מוזהר על השבת, והשבת לא מוזהרת עליו, ואמר לי ר"א שהבא על הקטנות בנידותן יוכיח, שאין בהן אלא אזהרה אחת, שהרי רק הוא מוזהר עליהן, אבל הקטנות לא מוזהרות עליו, ואפי"ה חייב על כל אחת ואחת, וא"כ אותו דבר לענין השבת, שיהיה חייב על כל אחת ואחת, ואמרתי לו לר"א לא, אם אמרת בבא על הקטנות שהוא חייב על כל אחת ואחת, זה מכיון שאע"פ שאין בהן עכשיו (שאוּמַנָם הקטנות עכשיו לא מוזהרות עליו) אבל יש בהן אזהרה לאחר זמן, כשתגדל גם היא מוזהרת עליו, תאמר

שפחה משוחררת, או כל אחת שלא היו לה קרובות רווקות בזמן השליחות, שאז אין חשש שהאשה הזאת היא אסורה עליו, אבל הכא לענין השבוי, מה אית לך למימר, והרי אין לו תקנה שלא ימות ברעב, ולכך שיעשה כסדר שאמרנו, ואומרת הגמ' שתמן בבבל אמרין, שבאמת הוא חושש לכל הימים, ועושה רק כדי קיום הנפש.

אומרת הגמ' תמן בתורת כהנים ובמסכת כריתות תנינן, אמר רבי עקיבה שאלתי את ר' אליעזר, העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת (כגון שהשקה את השדה וזימר את הכרם, ששניהם תולדת חורש) בעלם אחת מהו, האם הוא חייב חטאת אחת על כולן, או אחת על כל אחת ואחת? ואמר לי ר"א, שהוא חייב על כל אחת ואחת, ויודעים את זה מקל וחומר, ומה אם הבא על הנידה, שאין בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה, שהרי על הנדה יש רק איסור ביאה, ואפי"ה הוא חייב על כל אחת ואחת על כל ביאה וביאה, שבת שיש בה תוצאות הרבה

מסכת פרק ז [ה"א - דף מב] שבת

בשבת שאין בה אלא אחד, לא עכשיו ולא אחר זמן, אמר לי הבא על הבהמה יוכיח, אמרתי לו הבהמה כשבת. ר' זעירא בשם ר' חסדא, ר' אילא בשם ר' שמעון בן לקיש תריהון אמרין בזדון שבת ובשגגות מלאכות שְׁאָלוּ, בדה תנינן מלאכות הרבה, לא על השבתות הוא מתחייב. ר' בא בשם רב חסדא אמר בשגגת שבת ובזדון מלאכות שְׁאָלוּ, בדה תנינן שבתות הרבה, לא על המלאכות מתחייב. הא ר' זעירא בשם רב חסדא, רבי אילא בשם ר' שמעון בן לקיש תריהון אמרין בזדון שבת ובשגגת מלאכות שְׁאָלוּ, הודי ליה או לא הודי? א"ר זעירא קומי ר' יסא מתניתא אמרה דלא הודי ליה, דתני יודע אני שהיא שבת ויודע אני שהיא מלאכה, אבל איני יודע אם מלאכה היא זו שחייבין עליה כרת, אם מְעַנְיִין אבות מלאכות עשה חייב על כל מלאכה ומלאכה, אם מְעַנְיִין מלאכה אחת עשה חייב על כל

שניהם אמרו, שבזדון שבת ובשגגת מלאכות שְׁאָלוּ, וא"כ שואלת הגמ' האם ר"ע הודי ליה לר"א כשאמר לו "הבהמה כשבת" וכמו שבבהמה ודאי שהוא חייב על כל אחת ואחת, שהרי הוא לא יכול לערב את הביאות, כך על השבת הוא מתחייב על כל אחת ואחת, או לא הודי, ור"ע אמר לר"א שכמו שלעניין שבת אני מסתפק, כך אני מסתפק לעניין הבהמה, שהרי הוא מוזהר על הבהמה, והבהמה לא מוזהרת עליו; מתרצת הגמ' א"ר זעירא קומי לפני ר' יסא, מתניתא אמרה מהמשנה מוכח דר"ע לא הודי ליה, דתני בתורת כהנים (לפני שאלת ר"ע לר"א), שאם החוטא אמר, יודע אני שהיא שבת ויודע אני שהיא מלאכה, אבל איני יודע אם מלאכה היא זו שחייבין עליה כרת (דהיינו שהוא שגג בכרת), אז אם מְעַנְיִין כמה אבות מלאכות הוא עשה, כגון שחרש וזרע, הוא חייב על כל מלאכה ומלאכה, אבל אם מְעַנְיִין מלאכה אחת עשה, דהיינו שעשה כמה תולדות של אותה מלאכה, הוא חייב על כל

בשבת, שאין בה אלא אחד רק אזהרה אחת, שהוא מוזהר על השבת, והשבת לא מוזהרת עליו לא עכשיו ולא לאחר זמן, ואמר לי ר"א שהבא על הבהמה יוכיח, שהוא מוזהר על הבהמה, והבהמה לא מוזהרת עליו, ואמרתי לו הבהמה כשבת (הגמ' תבאר מה ר"ע אמר לר"א שהבהמה כשבת). ואומרת הגמ' שר' זעירא בשם ר' חסדא, ור' אילא בשם ר' שמעון בן לקיש תריהון אמרין שניהם אומרים, שבזדון שבת ובשגגות מלאכות שְׁאָלוּ, ובדה תנינן ובזה שנינו מלאכות הרבה, אבל לא על השבתות הוא מתחייב, היינו שר"ע לא שאל את ר"א על השבתות. אבל ר' בא בשם רב חסדא אמר בשגגת שבת ובזדון מלאכות שְׁאָלוּ (ומה שהוזכר מלאכות הרבה יבואר בהמשך), ובדה תנינן ובזה שנינו שבתות הרבה, אבל לא על המלאכות מתחייב, היינו שר"ע לא שאל את ר"א על המלאכות. ומבארת הגמ'; הא הרי ר' זעירא בשם רב חסדא, ורבי אילא בשם ר' שמעון בן לקיש תריהון אמרין

העלם והעלם, מפני שהן העלימות הרבה, אבל אם היה העלם אחד, אינו חייב אלא אחת, מן מה דלא מתיב לה - הדא אמרה דלא הודי ליה.

הא ר' בא בשם רב חסדא אמר, בשגגת שבת ובזדון מלאכות שְׁאָלוּ, הודי ליה או לא הודי ליה? מן מה דמר ר' שמואל ר' אבהו בשם ר' יוסי בר' חנינא, כל הדא הלכתא כרבי ליעזר, ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת - הדא אמרה דלא הודי ליה.

הא רבי זעירא בשם רב חסדא רבי אילא בשם ר' שמעון בן לקיש תריהון אמרין בזדון שבת ובשגגת מלאכות שְׁאָלוּ, הא בשגגת שבת ובזדון מלאכות אף רבי אליעזר יודי לרבי עקיבה שאינו חייב אלא אחת, ויתביניה רבי עקיבה - הרי מזיד במלאכות ושוגג בשבת, הרי יש בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה, ואת מודי לי שאינו חייב אלא אחת, מן מה דלא מתיב לה, הדא אמרה היא הדא היא הדא.

אלא אחת, הדא אמרה זאת אומרת דלא הודי ליה.

אומרת הגמ' הא רבי זעירא בשם רב חסדא ורבי אילא בשם ר' שמעון בן לקיש תריהון אמרין שניהם אמרו, שבזדון שבת ובשגגת מלאכות שְׁאָלוּ, משמע הא בשגגת שבת ובזדון מלאכות אף רבי אליעזר יודי לרבי עקיבה שאינו חייב אלא אחת (ולכך ר"ע לא שאל על זה), ויתביניה שרבי עקיבה ישיב ויקשה לר"א, הרי אם הוא היה מזיד במלאכות ושוגג בשבת, והרי יש בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה, ואפי"ה את מודי לי שאינו חייב אלא אחת, וא"כ אין הוכחה מנדה, ומן מה דלא מתיב לה ומזה שר"ע לא השיב והקשה כך לר"א, א"כ הדא אמרה זאת אומרת שהיא הדא היא הדא, ור"א נחלק על ר"ע גם בשגגת שבת וזדון מלאכות, שהוא חייב על כל אחת ואחת.

העלם והעלם, מפני שהן העלימות הרבה, דהיינו במקום שהיה לו ידיעה בנתיים, אבל אם כל עשיות המלאכות היה בהעלם אחד, שלא היה לו ידיעה בנתיים, אינו חייב אלא אחת, ומן מה דלא מתיב לה ומזה שלא ק' על התנא של התורת כהנים שהוא סותר את עצמו (שכאן התורת כהנים אומר שעל כמה תולדות הוא חייב רק חטאת אחת), הדא אמרה א"כ מוכח דלא הודי ליה, והרישא זה מדברי ר"ע.

אומרת הגמ' הא ר' בא בשם רב חסדא אמר, שבשגגת שבת ובזדון מלאכות שְׁאָלוּ, שואלת הגמ' האם ר"ע הודי ליה לר"א או לא הודי ליה? אומרת הגמ' מן מה דאמר ר' שמואל ור' אבהו בשם ר' יוסי בר' חנינא, כל הדא הלכתא כל מה שנאמר במשנה שהעושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה שהוא חייב על כל שבת ושבת, זה רק כרבי ליעזר, ברם כרבנן אבל חכמים (ור"ע ביניהם) סוברים שאינו חייב

הא רבי בא בשם רב חסדא אמר בשגגת שבת ובזדון מלאכות שְאָלוּ, הא בזדון שבת ובשגגת מלאכות אף רבי עקיבה יודי לרבי אליעזר שהוא חייב על כל אחת ואחת, וייתכנייה רבי אליעזר - הרי מזיד בשבת ושוגג במלאכות, הרי יש בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה, ואת מודי לי שהוא חייב על כל אחת ואחת, מן מה דלא מתיב ליה, הדא אמרה היא הדא היא הדא.

הא רבי בא בשם רב חסדא אמר בשגגת שבת ובזדון מלאכות שְאָלוּ, ולא משום שגגת שבת את תופסו? רבי חזקיה בשם רבי בא, שתיים שְאָלוּ; מזיד בשבת ושוגג במלאכות שיהא חייב על כל אחת ואחת? שוגג בשבת ומזיד במלאכות מהו לעשות את התולדות כעיקר? אמר רבי יעקב בר דסיי וְתַנְיֵי דבית רבי כן, העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, מעין מלאכה אחת בהעלם אחת מהו, חייב אחת על כולם, או אחת על כל אחת ואחת? מלאכות הרבה

משמע שהשאלה היא על שגגת מלאכות? מתרצת הגמ' אמר רבי חזקיה בשם רבי בא, שר"ע שתיים שְאָלוּ; מזיד בשבת ושוגג במלאכות ועשה את אותו מלאכה בכמה שבתות, מהו שיהא חייב על כל אחת ואחת על כל שבת ושבת, האם השבתות מחלקים או לא? וכך שאל את ר"א העושה כמה תולדות של אותו מלאכה (כגון שהשקה את השדה וזימר את הכרם שהם תולדות של זורע), והוא שוגג בשבת ומזיד במלאכות, מהו לעשות את התולדות כעיקר ולחייב על כל תולדה ותולדה, או לא? ואומרת הגמ' אמר רבי יעקב בר דסיי וְתַנְיֵי דבית רבי כן, שכך שונים המשניות בבית רבי שְנוּ (שר"ע שאל את ר"א את השאלות), העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת בהעלם אחת מהו האם חייב אחת על כולם או אחת על כל אחת ואחת, והרי כשהברייתא אמרה "מלאכות הרבה

אומרת הגמ' הא רבי בא בשם רב חסדא אמר, שבשגגת שבת ובזדון מלאכות שְאָלוּ, משמע הא בזדון שבת ובשגגת מלאכות אף רבי עקיבה יודי לרבי אליעזר שהוא חייב על כל אחת ואחת, וייתכנייה וא"כ שרבי אליעזר ישיב לר"ע ויאמר לו הרי מזיד בשבת ושוגג במלאכות, הרי יש בה תוצאות הרבה וחטאות הרבה, ואפ"ה את מודי לי שהוא חייב על כל אחת ואחת (וא"כ הפירכא שר"ע אמר ששבת שונה מנדה - לא נכונה) ומן מה דלא מתיב ליה ומזה שר"א לא השיב והקשה כך לר"ע, א"כ הדא אמרה זאת אומרת שהיא הדא היא הדא, ור"ע שאל גם על זדון שבת ושגגת מלאכה.

אומרת הגמ' הא רבי בא בשם רב חסדא אמר, שבשגגת שבת ובזדון מלאכות ר"ע שְאָלוּ את ר"א האם חייב על כל שבת ושבת, שואלת הגמ' וכי לא משום שגגת שבת את תופסו, והרי ר"ע הזכיר מלאכות הרבה, וא"כ

מעין מלאכה אחת - הדא היא מזייד בשבת ושוגג במלאכות, שבתות הרבה מעין מלאכה אחת - הדא היא שוגג בשבת ומזייד במלאכות.

הא רבי זעירא בשם רב חסדא, ורבי אילא בשם רבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין בזדון שבת ובשגגת מלאכות שְאָלוּ, ויש אדם מתחייב על הזדון?! אַת נותן שגגת מלאכות על זדון שבת, ודכוותה שוגג בשבת ומזייד במלאכה, אַת נותן שגגת שבת על זדון מלאכות - לחייב על כל אחת ואחת.

ולית ליה לרבי אליעזר "מְאַחַת" לחייב על כל אחת ואחת? אשכח תני בשם רבי אליעזר, גדול שנשבה לבין הגויים חייב על כל אחת ואחת.

לחייב על כל אחת ואחת, אבל לולי זה היה צריך להיות שהוא יהיה חייב רק אחד, כיון שעל שגגת שבת צריך להיות שיהא חייב אחד על כל המלאכות, כיון שהכל זה שגגה אחת, ועל זדון המלאכות לא יתכן שיהיו חייבים, שהרי לא מתחייבים על זדון, וא"כ מדוע באמת הוא מתחייב על כל אחת ואחת? אלא ע"כ שאומרים שנותנים את שגגת השבת על זדון המלאכות, ולכך זה נקרא שהוא עשה את המלאכות בשוגג, ויש בזה חילוק מלאכות. שואלת הגמ' ולית ליה לרבי אליעזר "מְאַחַת" לחייב על כל אחת ואחת, וא"כ מדוע ר"א צריך לומר שיש ק"ו? מתרצת הגמ' שר"א צריך את הפסוק לדין אחר, שהרי אשכח תני נמצאה ברייתא שאמרה בשם רבי אליעזר, שגדול שנשבה לבין הגויים ושכח שיש שבת, א"כ כשנודע לו, הוא חייב על כל אחת ואחת על כל שבת ושבת, ולכך צריך את הק"ו במקום שהוא ידע שיש שבת, כיון שאם לא היה את הק"ו, א"כ הפסוק היה מלמד רק על מקום שהוא יודע שיש שבת, אבל במקום שהוא לא יודע שיש שבת, היינו פוטרים אותו.

מעין מלאכה אחת" הדא היא היינו מזייד בשבת ושוגג במלאכות, והשאלה היא האם עושים את התולדות כעיקר, ויהא חייב על כל תולדה ותולדה, וכשהברייתא אמרה "שבתות הרבה מעין מלאכה אחת" הדא היא היינו שוגג בשבת ומזייד במלאכות, והשאלה היא האם השבתות מחלקים או לא. אומרת הגמ' הא רבי זעירא בשם רב חסדא, ורבי אילא בשם רבי שמעון בן לקיש תריהון אמרין שניהם אומרים, שבזדון שבת ובשגגת מלאכות שְאָלוּ, האם השבתות מחלקים או לא, וא"כ שואלת הגמ' וכי יש אדם מתחייב על הזדון?! ודאי שלא, וא"כ כל מה שיש לחייב את אותו אחד זה רק על שגגת המלאכות, ובזה יש לו העלם אחד, וא"כ פשוט שהוא יהיה חייב רק אחד על כל השבתות? מתרצת הגמ' אַת נותן שגגת מלאכות על זדון שבת, ולכך הגם שאנחנו רוצים לחייבו על כל שבת, זה לא נקרא שמחייבים אותו על זדון. ואומרת הגמ' ודכוותה ואת הסברא הזאת אומרים גם לעניין שוגג בשבת ומזייד במלאכה, שאַת נותן שגגת שבת על זדון מלאכות -

מה בין מזיד בשבת ושוגג במלאכות, מה בין שוגג בשבת וזודן במלאכות? אמר רבי יוסה, ולמה מזיד בשבת ושוגג במלאכות חייב על כל אחת ואחת - שאם אומר את לו מלאכה היא זו, הוא פורש ממנה ועושה מלאכות אחרות, ולמה שוגג בשבת ומזיד במלאכות אינו חייב אלא אחת - שאם אומר אתה לו שבת היא זו, מיד הוא פורש.

שגג בזה ובוזה, רב המנונא אומר אינו חייב אלא אחת, אמר ליה רבי זעירא ולא כל שכן הוא, אלו מזיד בשבת ושגג במלאכות אינו חייב על כל אחת ואחת, מפני שנתוסף לו שגגת שבת, אוכר שגגת מלאכות?

רבי ירמיה בעא קומי רבי זעירא, קצר חצי גרוגרת בשבת זו - בזודן שבת ובשגגת מלאכות, וחצי גרוגרת שבת זו - בשגגת שבת ובזודן מלאכות, שגגות שבו מהו שיצטרפו? איפשר לומר שבתות מחלקות שבתות מצטרפות?! הרי תמחויין

המנונא אומר אינו חייב אלא אחת, כיון שיש לו שגגת שבת, אמר ליה רבי זעירא, ולא כל שכן הוא, אלו הוא היה מזיד בשבת ושגג במלאכות וכי אינו חייב על כל אחת ואחת, וא"כ וכי מפני שנתוסף לו גם שגגת שבת, לכך אוכר שגגת מלאכות, וא"כ מדוע הוא יהיה חייב רק אחת?

שואלת הגמ' רבי ירמיה בעא קומי שאל לפני רבי זעירא, מה הדין אם הוא קצר חצי גרוגרת בשבת זו - בזודן שבת ובשגגת מלאכות, וחצי גרוגרת בשבת זו - בשגגת שבת ובזודן מלאכות, האם שגגות שבו מהו שיצטרפו ויהא חייב, או שהיותו זה נעשה בשני סוגי שגגות, הוא יהיה פטור? א"ל ר' זעירא שהוא יהיה פטור, כיון שוכי איפשר לומר שבתות שהם מחלקות לחטאות, אתה רוצה לומר שהשבתות מצטרפות?! ודאי שלא, וא"כ הוא יהיה פטור. א"ל ר' ירמיה שזה לא ק', שהרי תמחויין

שואלת הגמ' מה בין מזיד בשבת ושוגג במלאכות, שחייב על כל אחד ואחד, ומה בין שוגג בשבת וזודן במלאכות, שחייב אחת על הכל? מתרצת הגמ' אמר רבי יוסה, שהחילוק הוא שהרי ולמה מזיד בשבת ושוגג במלאכות חייב על כל אחת ואחת, זה מכיון שאם אומר את לו שמלאכה היא זו, הוא פורש ממנה ועושה מלאכות אחרות שהוא שוגג בהם שהם מותרות, וא"כ יש לו שגגה על כל מלאכה ומלאכה, ולמה שוגג בשבת ומזיד במלאכות אינו חייב אלא אחת, כיון שאם אומר אתה לו שבת היא זו, מיד הוא פורש מכל המלאכות, וא"כ זה מוכיח שיש שגגה אחת, ולכך הוא חייב רק בחטאת אחת.

שואלת הגמ' מה הדין אם הוא שגג בזה ובוזה, שהוא לא ידע שהיום שבת, ולא שהמלאכות האלו אסורות, האם חייב אחת על הכל, או שחייב על כל אחת ואחת? רב

חולקין ותמחויין מצטרפין? אמר ליה איני יודע טעם תמחוי, ולא מתניתא היא, כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת הבאה, רבי אליעזר מחייב חטאת, ורבי יהושע פוטר, א"ר עזריה קומי רבי מנא תיפתר בזדון, א"ל ולא כל שכן הוא, מה אם הזדון שאינו חולק אינו מצטרף, שגגה שהיא חולקת לא כל שכן שלא תצטרף?! א"ר חנניה לא אמר כן, אלא קצר חצי גרוגרת בשחרית - בזדון שבת ובשגגת מלאכות, וחצי גרוגרת בין הערבים - בשגגת שבת ובזדון מלאכות, שגגות שבו ושגגות שבו מהו שיצטרפו? א"ר מנא, אף על גב דלא אמר רבי יוסה דא

שאינו מצטרף, שגגה - העושה בשגגת שבת וזדון מלאכות שהיא השבת חולקת שהוא מתחייב על כל שבת ושבת, לא כל שכן שלא תצטרף, והכותב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת זו ודאי שיהיה פטור, אלא ע"כ שהברייתא מדברת לעניין העושה בשגגת מלאכות, והיות והשבתות מחלקות, לכך הם לא מצטרפות, כדברי ר' זעירא.

א"ר חנניה שר' ירמיה לא אמר כן, ור' ירמיה לא שאל האם שבתות מצטרפים (זה פשוט שהם לא מצטרפים), אלא ר' ירמיה שאל מה הדין אם הוא קצר חצי גרוגרת בשחרית - בזדון שבת ובשגגת מלאכות, וחצי גרוגרת בין הערבים - בשגגת שבת ובזדון מלאכות, האם שגגות שבו היינו האם שגגת מלאכות (של קצירת שחרית) ושגגות שבו שגגת שבת (של קצירת בין הערבים), מהו שיצטרפו? ועל זה אמר ר' זעירא שהיות והם חולקים לחטאת, שאם הוא היה קוצר בבוקר כגרוגרת - בזדון שבת ושגגת מלאכות, וכגרוגרת בין הערבים - בשגגת שבת וזדון מלאכות, הוא היה חייב שתיים, לכך הם גם לא מצטרפות לכשיעור. א"ר מנא, אף על גב דלא אמר רבי יוסה דא

חולקין לשיטת ר' יהושע, שאם אחד אבל שני כזית חלב שהיו מבושלים בשני קדרות (כגון כזית צלוי וכזית מבושל) בְּהֶעֱלַם אֶחָד, הוא חייב שתי חטאות, ואפי"ה תמחויין מצטרפין, שאם הוא אבל חצי כזית חלב צלוי, וחצי כזית מבושל, הוא חייב, וא"כ אותו דבר נאמר גם לעניין השבת, שאומנם השבתות מחלקות, אבל הם מצטרפות, אמר ליה ר' זעירא איני יודע טעם תמחויים, ולדעתי היות והתמחויים מחלקים, א"כ הם גם לא מצטרפים, שהרי וכי לא מתניתא היא, שהרי שנינו כתב אות אחת בשבת זו ואות אחת בשבת הבאה, רבי אליעזר מחייב חטאת, כיון שהשבתות מצטרפות, ורבי יהושע פוטר, וא"כ מוכח שר' יהושע סובר שהיות והשבתות מחלקות לכך הם לא מצטרפות, א"ר עזריה קומי רבי מנא שאין הוכחה מהברייתא הזאת, כיון שתיפתר תעמיד שהברייתא מדברת בעושה בזדון שבת ושגגת מלאכות, שבוה ודאי השבתות מחלקות, שהרי הוא ידע בכל שבת שהיום שבת. א"ל ר' מנא וכי לא כל שכן הוא, ומה אם העושה בזדון שבת ושגגת מלאכות שאינו חולק אלא הוא מביא חטאת אחת על כל השבתות, אפי"ה אתה אומר לי

מילתא, אמר דכוותיה, אבל חצי זית בדיעת הקודש ובהעלם טומאה - וחצי זית בעלם הקודש ובדיעת הטומאה, העלם שבו והעלם שבו מהו שיצטרפו?
ניחא שבת - שבאו לה ימי החול בנתיים, גבי נידה מאי אית לך? ריש לקיש אמר תיפתר בנדה קמנה - שבאו לה ימי הפסק טהרה בנתיים.

תני רבי אליעזר בר' שמעון אומר כך שְאָלוּ, בא על נדה אחת חמש בעילות בעלם אחד מהו, חייב אחת על כולם, או אחת על כל אחת ואחת? אמר ליה חייב על כל אחת ואחת, וקשיא אילו קצר וקצר בעלם אחד - כלום הוא חייב על כולם

תני, רבי אליעזר בר' שמעון אומר, שכך ר"ע שְאָלוּ את ר"א, מה הדין הבא על נדה אחת חמש בעילות בעלם אחד מהו, אם הוא חייב אחת על כולם, או אחת על כל אחת ואחת? ואמר ליה ר"א שהוא חייב על כל אחת ואחת, מק"ו ומה לענין שבת שאין בה אלא אוהרה אחת, שהוא מוזהר על השבת והשבת אינה מוזהרת עליו - חייב על כל אחת ואחת, נדה שיש בה שתי אוהרות, שהוא מוזהר על הנדה, והנדה מוזהרת עליו - אינו דין שהוא חייב על כל אחת ואחת (אמר לו, לא, אם אמרת בשבת - שיש בה תוצאות הרבה לחטאות הרבה, תאמר בנדה שאין בה תוצאות הרבה לחטאות הרבה? אמר לו, הבא על הקטנות יוכיח, שאין בה תוצאות הרבה לחטאות הרבה, וחייב על כל אחת ואחת, אמר לו, לא, אם אמרת בקטנות שכן גופין מוחלקין, אמר לו, הבא על הבהמה יוכיח, שאין גופין מוחלקין וחייב על כל אחת ואחת, אמר לו, הבהמה כנדה), שואלת הגמ' מדוע הבא על הנדה חמש ביאות חייב חמש חטאות, וקשיא אילו קצר וקצר בשבת בעלם אחד, כלום הוא חייב על כולם והרי הוא חייב על כל

מילתא, אומנם ר' יוסה לא שאל את השאלה הזאת, אבל אמר דכוותיה אבל ר' יוסה שאל בעין השאלה הזאת, מה הדין אם אדם טמא אבל חצי זית של קדשים, בדיעת הקודש שהוא ידע שהבשר הזה הוא של קרבן, ובהעלם טומאה אבל הוא לא ידע שהוא טמא, ואח"כ הוא אבל חצי זית בעלם הקודש שהוא לא ידע שהבשר הזה הוא של קרבן, ובדיעת הטומאה אבל הוא ידע שהוא טמא, האם העלם שבו מה שאכל כשנעלם ממנו שזה קרבן, והעלם שבו מה שאכל כשנעלם ממנו הטומאה, מהו שיצטרפו? ור' יוסה לא פשט את השאלה. שואלת הגמ' זה ניחא שהעושה אותו מלאכה בשבתות הרבה, שהוא חייב על כל שבת ושבת, כיון שבאו לה ימי החול בנתיים, ומחלקים את החטא, אבל גבי נידה מאי אית לך למימר, ומדוע הוא חייב על כל ביאה וביאה? מתרצת הגמ' ריש לקיש אמר, תיפתר בנדה זבה קטנה שהיא שומרת יום כנגד יום, שבאו לה ימי הפסק טהרה בנתיים (וכן לענין נדה רגילה שטבלה בין הביאות).

אלא אחת? ר' אחא בשם ר' חנינא פן ר' מנא מקשי לה, ולא כן א"ר שמואל, ר' אבהו בשם ר' יסא בן חנינא, כל הדא הילכתא כר"א, ברם כרבנן, אינו חייב אלא אחת, אף הכא לא יהא חייב אלא אחת? א"ר יוסה, קיימתיה כיי דמר ר' אחא בשם ר' חנינא, לית פן אלא כרבנן, רבנן דקיסרין בשם ר' ניסא כל הדא הילכתא דר' אליעזר הוא, וכל דיפוק מינה הלכה כולה כר"א.

הלכה ב

מתני' אבות מלאכות ארבעים חסר אחת;

החורש, והזורע, והקוצר, והמעמר, הדש, והזורח, והבורר, המוחזן, והמרקד,

המשנה **אלא כרבנן** – כדברי ר"ע, אבל ר"א נחלק ומחייב על כל אחד ואחד, וכן **רבנן דקיסרין בשם ר' ניסא** אמרו **שכל הדא הילכתא** כל הברייתא שר' אלעזר בר' שמעון הביא (דהיינו שהבא על חמש נדות חייב חמש חטאות), זה מדברי ר' אליעזר הוא, וכל דיפוק מינה הלכה וכל הוראה שתלמוד מהברייתא הזאת, **כולה כר"א**.

הלכה ב

מתני' אבות מלאכות ארבעים חסר

אחת (המשנה מסדרת את הל"ט מלאכות לפי נושאים וכדי שלא יטעו מה הם הל"ט מלאכות, בתחילה לפי עשיית הפת, ואח"כ לפי עשיית הבגדים וכו'). **החורש** את השדה, **הזורע,** **הקוצר,** **המעמר** אוסף את התבואה, **והדש** את התבואה, כדי לפרק את גרגירי התבואה מהשיבולת, **והזורח** את התבואה בשעת הרוח, כדי להפריד את גרגירי החיטה מהמוץ (גרגירי החיטה שהם כבדים – נופלים במקומם, והמוץ הקל נופל רחוק יותר). **והבורר** את האבנים שהתערבו בגרגירי החיטה. **והטוחן,** **והמרקד** בנפה כדי להפריד

הקצירות **אלא אחת,** וא"כ צריך להיות שגם הבא על הנדה חמש ביאות, שיהא חייב רק אחת? ור' אחא בשם ר' חנינא אמר, שפן ר' מנא מקשי לה, שיש הוכחה שהוא חייב על כל הקצירות רק חטאת אחת, שהרי וכי לא כן א"ר שמואל, שר' אבהו אמר בשם ר' יסא בן חנינא, **שכל הדא הילכתא** כל מה שהמשנה מחייבת את העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה על כל שבת ושבת, זה דוקא כר"א, ברם אבל כרבנן, אינו חייב אלא אחת, דהיינו שהמשנה היא מדברי ר"א, וא"כ גם הסיפא של המשנה שהעושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת שהוא חייב רק חטאת אחת, זה ג"כ מדברי ר"א, וא"כ יש להק' שאף הכא בבא על הנדה חמש ביאות, **שלא יהא חייב אלא אחת?** מתרצת הגמ' שזה לא ק', כיון שר"א סובר שהקוצר וחוזר וקוצר חייב חמש חטאות, ולכך גם הבא על הנדה חמש ביאות חייב חמש חטאות, שהרי א"ר יוסה, **קיימתיה** העמדתיה את המשנה שאומרת "שהעושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת שהוא חייב רק אחת" **כיי דאמר ר' אחא בשם ר' חנינא,** לית פן אין דברי

והלש, והאופה. הגוזז את הצמר, והמלכנו, והמנפצו, והצובעו, והטווה, והמיסך, והעושה שתי בתי נירין, והאורג שני חוטיין, והפוצע שני חוטיין, הקושר, והמתיר, והתופר שתי תפירות, והקורע על מנת לתפור שתי תפירות. הצד צבי, השוחטו, והמפשיטו, המולחו, והמעבד את עורו, והממחקו, והמחכתו, הכותב שתי אותיות, והמוחק - על מנת לכתוב שתי אותיות. הבונה, והסותר, המכבה, והמבעיר. המכה בפטיש. והמוציא מרשות לרשות. הרי אלו אבות מלאכות, ארבעים חסר אחת.

זה בכתב, כדאי לראות את זה). **והאורג שני חוטיין** דהיינו שהעביר את חוט הערב בין חוטי השתי - פעמיים. **והפוצע שני חוטיין**, יש פעמים שטווית החוט לא נעשתה בצורה אחידה, ויש בו מקום שהחוט עבה יותר, ואם נפגשו המקומות העבים שבשני חוטים למקום אחד, האריגה לא תהיה אחידה, לכך הוא פוצע ומקליש את החוטים. **הקושר, והמתיר, והתופר שתי תפירות, והקורע על מנת לתפור שתי תפירות**, שאם יש בבגד חור עגול, הוא ממשיך קצת את הקריעה, ומותח את הקרע, כדי שהתפירה תהיה חלקה. **הצד צבי, השוחטו, והמפשיט את עורו, המולחו** כדי שהעור לא יסריח, **והמעבד את עורו**, לאחר שמולחים את העור מכניסים את העור לתוך סיד. **והממחקו** מחליק את העור ומוריד ממנו את השומנים ואת השיער. **והמחכתו לגודל הרצוי, הכותב שתי אותיות, והמוחק - על מנת לכתוב באותו המקום שתי אותיות, הבונה, והסותר לצורך כלשהו. המכבה ע"מ להבעיר (כגון שעושה פחמים), והמבעיר מדליק את האש. המכה בפטיש** לאחר שסיתתו את האבן (כשהיה מחובר לסלע) כדי לעקור אותו מִהָקֶר (וכל גמר מלאכה הרי היא כמכה בפטיש). **והמוציא מרשות לרשות. הרי אלו אבות מלאכות, ארבעים חסר אחת.**

את הסובין מהקמת. **והלש** את העיסה, **והאופה** (למעשה לא היה אפיה במלאכת המשכן, אלא היה בישול סממנים לצביעת היריעות, והמשנה כתבה 'אפיה' כיון שהמשנה נקטה את סידור עשיית הפת). **הגוזז את הצמר, והמלכנו** רוחץ את הצמר, **והמנפצו** סורק את הצמר, **והצובעו, והטווה** עושה את החוטים, **והמיסך** מסדר את חוטי השתי זה בצד זה, **והעושה שתי בתי נירין** מכניס את חוטי השתי לתוך הלולאות (בתי נירים) התלויות בקנה האורגים (האריגה נעשית ע"י שמעמידים שני קנים ע"ג עמודים, ותולים בקנים לולאות במרווחים שווים, ובקנה האחד הלולאות נמצאים כנגד המרווחים של הלולאות שבקנה השני, ומכניסים את חוטי השתי לתוך הלולאות, ומגביהים (ע"י דושות) את הקנה האחד שבו תפוסים חוטי השתי האי זוגיים, ומעבירים חוט ערב (מימין לשמאל) במרווח שבין החוטים האי זוגיים שהתרוממו ע"י הקנה הראשון לחוטי השתי הזוגיים התפוסים בקנה השני, ואח"כ מורידים את הקנה הראשון, ומגביהים את הקנה השני, ומעבירים את חוט הערב (משמאל לימין) במרווח שבין החוטים הזוגיים שהתרוממו ע"י הקנה השני לחוטי השתי התפוסים בקנה הראשון, וחוזר חלילה, ועי"ז חוטי השתי נתפסים ונארגים להיות לְבַד וְק' להסביר את

גמ' אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: מניין לאבות מלאכות מן התורה? ר' שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן כנגד ארבעים חסר אחת מלאכה שכתוב בתורה. בעון קומי רב אחא, כל הן דכתיב מלאכות שתיים? א"ר שיין אשגרת עיינה דרבי אחא בכל אורייתא - ולא אשכח כתיב דא מילתא. בעיא דא מילתא [בראשית לט] וַיְבֹא הַפִּיטָה לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתוֹ מִנְהוֹן, [בראשית כ] וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה מִנְהוֹן? תני רבי שמעון בן יוחאי [דברים טז] שֵׁשֶׁת יָמִים תַּאֲכַל מִצֹּת, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לָהּ אֱלֹהֶיךָ, לֹא תַעֲשֶׂה מְלֶאכֶת, הרי זה בא להשלים ארבעים חסר אחת מלאכות שכתוב בתורה. רבי יוסי בר' בון בשם רבי שמואל בר נחמני כנגד ארבעים חסר אחת פעם שכתוב במשכן - עבודה ומלאכה. א"ר יוסי בן חנינא, זה הדבר אין כתיב כאן, אלא [שמות לה] אֵלֶּה

מְלֶאכֶתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, האם זה מנהון, האם זה נספר, או שלא שיין לומר מלאכה כלפי הקב"ה, אלא הכוונה היא שהקב"ה גמר את מעשיו, וא"כ זה לא נמנה (דהיינו יש ל"ח פעם את המילה 'מלאכת' בתורה, וצריך להוסיף או את מה שמוזכר אצל יוסף או מה שמוזכר בויכולו)? ואומרת הגמ' שתי רבי שמעון בן יוחאי שלא סופרים לא את מה שמוזכר אצל יוסף ולא את מה שמוזכר בויכולו, אלא סופרים את מה שכתוב שֵׁשֶׁת יָמִים תַּאֲכַל מִצֹּת, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לָהּ אֱלֹהֶיךָ, לֹא תַעֲשֶׂה מְלֶאכֶת, הרי זה בא להשלים לארבעים חסר אחת מלאכות שכתוב בתורה, וכיון שלא כתוב שם 'מלאכת עבודה' כמו בשאר המועדות, לכך זה נמנה. ורבי יוסי בר' בון בשם רבי שמואל בר נחמני אומר, שזה כנגד ארבעים חסר אחת פעם שכתוב במשכן - עבודה או מלאכה או מעשה; כגון מעשה חושב, ובכל מלאכה, ולכל עבודתו. א"ר יוסי בן חנינא, היות ולא כתוב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּם אֵין כתיב כאן, אלא כתוב אֵלֶּה

גמ' אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: שואלת הגמ' מניין לשלושים ותשע אבות מלאכות מן התורה? מתרצת הגמ' ר' שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן אומר, שזה כנגד ארבעים חסר אחת (פעמים) מלאכה שכתוב בתורה ולמעשה יש יותר, אלא שלא מונים את כולם, עיין רמב"ן ורשב"א שבת מ"ט, מה נמנה. ואומרת הגמ' בעון קומי שאלו את רב אחא, כל הן כל אותם המקומות דכתיב בהו מלאכות בלשון רבים, האם מונים אותם כשתיים? א"ר שיין שם חכם, אשגרת עיינה דרבי אחא בכל אורייתא ר' אחא עבר בסקירה על כל התורה, ולא אשכח כתיב דא מילתא ולא מצא שכתוב 'מלאכות' בלשון רבים, וא"כ אין כאן שאלה. אלא בעיא דא מילתא את זה יש להק', האם מה שכתוב וַיְבֹא הַפִּיטָה לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתוֹ, האם זה מנהון, האם זה נספר, או שיוסף בא לבית כדי לשכב עם אשת פוטיפר, וא"כ כוונת הפסוק שיוסף בא לעשות את צרכיו, וזה לא נמנה, וכן יש להק' האם מה שכתוב וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי

מסכת פרק ז [ה"ב - דף מד] שבת

הַדְּבָרִים, דבר, דברי, דברים, מיכן לאבות ולתולדות. רבי חנינא דצפורין בשם ר' אבהו אל"ף חד, למ"ד תלתין, ה"א חמשה, דבר חד, דברים תרין, הדברים תלתא, מיכן לארבעים חסר אחת מלאכות שכתוב בתורה. רבנן דקיסרין אמרין מן אתרה לא חסרה כלום, אל"ף חד, למ"ד תלתין, חי"ת תמניא, לא מתמנעין רבנן דרשין בין ה"א לחי"ת.

רבי יוחנן ור"ש בן לקיש עבדין הוויי בהדא פירקא תלת שנין ופלוג, אפקון מיניה ארבעין חסר אחת תולדות - על כל חדא וחדא, מן דאשכחון מיסמוך סמכון, הא דלא אשכחון מיסמוך - עבדוניה משום מכה בפטיש. בנוי דרבי חייא רובא עבדן הוויי בהדין פירקא שיתא ירחין, אפקון מיניה שית מילין - על כל חדא וחדא. בנוי דרבי חייא רובא הוויי בשיטת אבוהון, דתני רבי חייא, הקוצר הבוצר המוסק הגודר

רבי יוחנן ור"ש בן לקיש עבדין הוויי עסקו בהדא פירקא בפרק הזה - בפרק כלל גדול תלת שנין ופלוג שלש וחצי שנים, ואפקון מיניה ומהפלפול הוציאו שיש ארבעין חסר אחת (ל"ט) תולדות על כל חדא וחדא על כל אב מלאכה ומלאכה, ומן דאשכחון מיסמוך ומלאכה שמצאו לו אב מלאכה שדומה לו, סמכון אמרו שהוא תולדה של אותו אב מלאכה, והא דלא אשכחון מיסמוך ומלאכה שלא מצאו לו אב דומה לו, עבדוניה את אותו מלאכה, שהוא אסור משום מכה בפטיש. ואומרת הגמ' שבנוי דרבי חייא רובא הגדול, עבדן הוויי עסקו בהדין פירקא בפרק הזה - בפרק כלל גדול שיתא ירחין שש חודשים, ואפקון מיניה ומהפלפול הוציאו שיש שית מילין שש אבות על כל חדא וחדא בכל אב מלאכה, כיון שבנוי דרבי חייא רובא, הוויי הלכו בשיטת ר' חייא אבוהון, דתני רבי חייא, הקוצר את התבואה, או הבוצר את הענבים, או המוסק את הזיתים, או הגודר את

הַדְּבָרִים, ומזה שלא כתוב דבר, או דברי, אלא כתוב דברים, מיכן לאבות ולתולדות, כיון שמשמע שיש תולדות לאבות (דבר שהוא כולל דברים הרבה, שהם התולדות). רבי חנינא דצפורין בשם ר' אבהו אמר, שידועים שיש ל"ט מלאכות, מזה שכתוב 'אֵלֶּה הַדְּבָרִים' שזה בגימטריא ל"ט, שהרי אל"ף זה אחד, ולמ"ד זה תלתין, וה"א זה חמשה, א"כ יחד זה ל"ו, ודבר זה חד, ודברים זה עוד אחד, א"כ יחד זה תרין, והדברים זה עוד ריבוי, וא"כ יחד זה תלתא, מיכן לארבעים חסר אחת מלאכות שכתוב בתורה. ורבנן דקיסרין אמרין וחכמי קיסריה אמרו שלומדים את זה מן אתרה מהמילה 'אֵלֶּה' ודורשים כאילו כתוב 'אלח' ולא חסרה כלום לגימטריא, כיון שאל"ף זה אחד, ולמ"ד זה תלתין, וחי"ת זה תמניא, כיון שלא מתמנעין רבנן דרשין לא נמנעים החכמים לשנות בדרשה בין ה"א לחי"ת, כיון שהם אותיות מתחלפות.

התולש האורה - כולהן משום קוצר. אמר רבי סידור - יהודא פְּרָפִי עבדין הוי במכשירין שיתא ירחין, בסופה אתא חד תלמיד מן דרבי סימאי ושאל ליה - ולא אניביה, אמר ניכר הוא זה שלא עבר על פיתחה של תורה.

ארבעים אבות מלאכות חסר אחת: ליידא מילה שאם עשאן כולם בעלם אחד, חייב על כל אחת ואחת.

תנא רבי זכאי קומי רבי יוחנן, זיבח קיטר וניסך בעלם אחד, חייב על כל אחת ואחת, אמר ליה רבי יוחנן, בבלייא! עברת תלתא נהרין ואיתברת בידך, אינו חייב אלא אחת. רבי בא בר ממל בעא קומי דרבי זעירא, ויהא חייב על כל אחת ואחת, כמה דתימר גבי שבת [שמות כ] לא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה כָּלֵל, [שמות לה] לֹא תִבְעְרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם פֶּרֶט, הלא הבערה בכלל היתה, ויצאת מן הכלל ללמד,

באה לומר שיכולים להתחייב בשבת אחת ל"ט חטאות.

תנא רבי זכאי קומי לפני רבי יוחנן, שאם אחד זיבח וגם קיטר וגם ניסך לע"ז בעלם אחד, שהוא חייב על כל אחת ואחת, אמר ליה רבי יוחנן לרבי זכאי, בבלייא! עברת תלתא נהרין שלשה נהרות (פרת ירמוך וירדן) כדי להגיע לא"י ללמוד תורה, ואיתברת בידך והברייתא שבידך נשברה - דהיינו טעית בגירסת הברייתא שבידך, וצריך לגרוס שאינו חייב אלא אחת. שואלת הגמ' רבי בא בר ממל בעא קומי שאל לפני דרבי זעירא, ויהא חייב חטאת על כל אחת ואחת, כמה דתימר כמו שאומרים לגבי שבת שהיות וכתוב לא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה שוה כלל, וכתוב לא תִבְעְרוּ אֵשׁ בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת, שוה פֶּרֶט, ולכך אנחנו אומרים הלא הבערה בכלל לא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה היתה, והבערה יצאת מן הכלל כדי ללמד

התמרים, או התולש את הקטניות מהקרקע, או האורה את התאנים, על כולהן חייבים משום קוצר, דהיינו שבכל אב מלאכה, יש בעצם שש מעשים שחייבים עליהם משום אב מלאכה. אמר רבי סידור שם חכם, שיהודא (בנו של ר' חייא) פְּרָפִי גדול בדורו עבדין הוי עסק במסכת מכשירין שיתא ירחין שש חודשים, ובסופה אתא חד תלמיד מן דרבי סימאי ושאל ליה שאלה ולא אניביה ויהודה לא התייחס אליו, כיון שיהודה אמר, ניכר הוא זה באותו תלמיד שלא עבר על פיתחה של תורה שלא למד את המסכת כלל, וא"כ שקודם ילמד את המסכת, ואח"כ שישאל שאלות.

ארבעים אבות מלאכות חסר אחת: שואלת הגמ' ליידא מילה לאיזה ענין נאמר במשנה שיש ל"ט מלאכות, והרי יכולים לספור את המלאכות לבד? מתרצת הגמ' שהמשנה באה לומר שאם עשאן כולם בעלם אחד, שהוא חייב על כל אחת ואחת, והמשנה

לומר מה הבערה מיוחדת מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמה, אף כל מעשה ומעשה שיש בו לחייב עליו בפני עצמו, אף הכא [שמות כ] וְלֹא תַעֲבֹדֶם כָּלֵל, לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם פֶּרֶט, והלא השתחוויה בכלל היתה, ולמה יצאת מן הכלל? ללמד מה השתחוויה מיוחדת מעשה יחידי וחייבין עליה בפני עצמו, אף כל מעשה ומעשה שיש בה לחייב עליו בפני עצמו? א"ל בשבת כלל במקום אחד ופרט במקום אחר, ובע"ז כלל שהוא בצד הפרט, א"ל והכתיב [שמות לד] לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר, [שמות כב] זָבַח לְאֱלֹהִים יָחָרָם, הרי כלל במקום אחד ופרט במקום אחר, א"ל מכיון שאין את לומד מצדו, אפילו כלל במקום אחר אי את למד. חברייא אמרין לא שנייא בין שכלל במקום אחד ופרט במקום אחר, בין שכלל ופרט במקום אחד - כלל ופרט הוא, בשבת כלל ואחר כך פרט, בע"ז פרט ואחר כך כלל. ר'

שהפרט יצא מן הכלל. א"ל ר' בא בר ממל לר' זעירא, והכתיב והרי כתוב ג"כ פרט במקום אחר, שהרי כתוב לא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אֲחֵר, וכן כתוב זָבַח לְאֱלֹהִים יָחָרָם, וא"כ הרי יש כלל במקום אחד ופרט במקום אחר, וא"כ נאמר שהפרט יצא מהכלל ללמד שחייבים על כל מעשה ומעשה? א"ל ר' זעירא מכיון שאין את לומד ממה שנאמר מצדו, א"כ אפילו כלל במקום אחר אי את למד, כיון שהתורה גילתה שכאן לא אומרים שהפרט ילמד על הכלל. אבל חברייא אמרין בני הישיבה אמרו, שלא שנייא בין שכלל במקום אחד ופרט במקום אחר, בין שכלל ופרט במקום אחד, זה כלל ופרט הוא, וא"כ ההבדל הוא שבשבת הכלל נאמר קודם ורק אחר כך הפרט, ולכך אומרים שהפרט יצא ללמד על הכלל שחייבים על כל מעשה ומעשה, אבל בע"ז זה פרט ואחר כך כלל, שהרי קודם כתוב לא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וא"כ כתוב וְלֹא תַעֲבֹדֶם, וא"כ אין כאן פרט שיצא מהכלל. ואומרת הגמ' שר'

ולומר מה הבערה מיוחדת שהוא מעשה יחידי מעשה חשוב, ולכך חייבין עליה חטאת בפני עצמה, ומכאן נלמד שאף כל מעשה ומעשה שיש בו במלאכות שבת, לחייב עליו בפני עצמו, וא"כ אף הכא לעניין ע"ז נאמר, שהיות וכתוב וְלֹא תַעֲבֹדֶם שזה כלל, וכתוב לא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם שזה פרט, וא"כ נאמר והלא השתחוויה בכלל וְלֹא תַעֲבֹדֶם היתה, ולמה יצאת מן הכלל? ללמד ולומר לך, מה השתחוויה מיוחדת שהוא מעשה יחידי מעשה חשוב וחייבין עליה בפני עצמו, אף כל מעשה ומעשה שיש בה בע"ז, לחייב עליו בפני עצמו, וא"כ מדוע ר' יוחנן אומר שחייבים רק חטאת אחת על מה שהוא זיבח וקיסר וניסך לע"ז? א"ל ר' זעירא שיש הבדל, כיון שבשבת הכלל כתוב במקום אחד ופרט במקום אחר, ולכך אומרים שהפרט יצא ללמד שחייבים על כל מעשה ומעשה, אבל ובע"ז, זה כלל שהוא כתוב בצד הפרט שהרי זה כתוב באותו הפסוק, ולכך זה לא נקרא

יוסי אמר לא שנייא בין שכלל ואחר כך פרט, בין שפרט ואחר כך כלל, בין שכלל ופרט וכלל - כלל ופרט היא, בשבת כלל בעבודתה ופרט בעבודתה, בע"ז כלל בעבודתה ופרט בעבודת הגבוה. אמר רבי מנא הבערה שלא לצורך יצאת, השתחווה לצורך יצאת - ללמד על עצמה שאינה מעשה. אתיא כההוא דתני חזקיה, [שמות כב] זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם, יצאת וביחה ללמד על הכל, השתחווה ללמד על עצמה - שאינה מעשה. או חָלַף? דבר שהוא מעשה מלמד, ודבר שאינו מעשה אינו מלמד. אמר רבי ירמיה הבערה לצורך יצאת - ללמד על בתי דינים שלא יהו דנין

יצאת, אתיא כההוא זה כמו מה דתני חזקיה, שמה שכתוב זָבַח לְאֱלֹהִים יִחָרֵם, יצאת וביחה ללמד על הכל על כל העבודות כעין פנים (זיבוח קיטור וניסוך) שחייבים עליהם אפי' שזה לא כדרך עבודת אותו ע"ז, אבל מה שהתורה כתבה השתחווה שחייבים עליה גם אם אינה דרך עבודתה, זה רק ללמד על עצמה, ולא לומדים מזה לעניין שאר צורות של כבוד כגון חיבוק או נישוק כשזה לא כדרך עבודתה, כיון שהשתחווה אינה מעשה, ולכך זה מלמד רק על עצמה, ולא יכולים ללמוד מזה על שאר עניני כבוד, כשזה לא כדרך עבודתה. שואלת הגמ' או חָלַף אולי נאמר שוביחה לא מלמדת על שאר עבודות כעין פנים, והשתחווה תלמד לעניין שאר עניני כבוד? מתרצת הגמ' שלא יתכן לומר כך, כיון שדבר שהוא מעשה (היינו זביחה) מלמד על שאר דברים, אבל ודבר שאינו מעשה (השתחווה) אינו מלמד על שאר דברים. שואלת הגמ' אמר רבי ירמיה, הרי גם הבערה לצורך יצאת, שהרי היא באה ללמד על בתי דינים שלא יהו דנין

יוסי אמר, שלא שנייא בין שכלל ואחר כך פרט, בין שפרט ואחר כך כלל, בין שכלל ופרט וכלל, הכל זה כלל ופרט היא, וא"כ החילוק הוא, שבשבת הכלל נאמר בעבודתה - לא תעשה כל מלאכה, וכן הפרט נאמר בעבודתה - לא תבערו אש בכל משבתכם ביום השבת, וא"כ בעצם הפרט מיותר, אלא ע"כ שהוא בא ללמד שחייבים על כל מעשה ומעשה, אבל בע"ז הכלל נאמר בעבודתה - לא תעבדום היינו כדרכה, והפרט נאמר בעבודת הגבוה - לא תשתחוה להם (שזה בדבר שעובדים להקב"ה), ובוזה חייבים גם בשלא כדרך עבודתה (כגון המשתחוה לפעור), ולכך הפרט לא בא ללמד על הכלל. וכן אמר רבי מנא, שהבערה שלא לצורך יצאת מהכלל, ולכך זה בא ללמד שחייבים על כל מעשה ומעשה, אבל השתחווה לצורך יצאת, שהרי היא באה ללמד על עצמה שחייבים על ההשתחווה אע"פ שאינה מעשה, ולולי זה שיש על זה פסוק מפורש, היינו אומרים שפטורים על ההשתחווה. ואומרת הגמ' שדברי ר' מנא שאמר שהשתחווה לצורך

בשבת, ומה טעמא? נאמר כאן [שמות לה] 'בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם' ונאמר להלן [במדבר לה] 'וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לְחֻקֵּי מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם' מה מושבותיכם שנאמר להלן, בבתי דינין הכתוב מדבר, אף מושבותיכם שנאמר כאן, בבתי דינין הכתוב מדבר? א"ר שמואל בר אבדימא מכיון דתימר לצורך יצאת - כמי שיצאת שלא לצורך, ודבר שיצא שלא לצורך מלמד. הדין אמרה דבר אחד שיצא לצורך - אינו חולק, ושלא לצורך - חולק, שני דברים שיצאו מן הכלל, מהו שיחלוקו? נישמענה מן הדין דתני, מניין המעלה מבשר חטאת, ומבשר אשם, ומבשר קדשי הקדשים, ומבשר קדשים קלים, ומותר העומר, ושתי הלחם, ואת לחם הפנים, ושירי מנחות, עובר בלא תעשה, ת"ל [ויקרא ב] 'כִּי כָּל שְׂאֹר וְכָל דְּבִשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אִשָּׁה לֵה', הא כל שיש ממנו לאישים - הרי הוא בכל תקטירו, ר' אלעזר שאל לרבי יוחנן,

בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם' ולכך אנחנו אומרים שזה דבר שיצא שלא לצורך שהוא מלמד. אומרת הגמ' הדין אמרה העולה מדברינו שדבר אחד שיצא לצורך - אינו חולק, ושלא לצורך - חולק, עכשיו שואלת הגמ' האם שני דברים שיצאו מן הכלל, מהו שיחלוקו, האם זה כשני כתובים הבאים כאחד שאינם מלמדים, או שהם כן חולקים? מתרצת הגמ' נישמענה מן הדין אפשר להוכיח את זה ממה דתני, מניין מדיכין יודעים שהמעלה מבשר חטאת (שלא צריכים להקטיר את הבשר הזה) לגבי המזבח, או מבשר אשם, או מבשר של שאר קדשי הקדשים, או מבשר קדשים קלים, או ממותר העומר, או את שתי הלחם, או את לחם הפנים, או שירי המנחות, שהוא עובר בלא תעשה, ת"ל 'כִּי כָּל שְׂאֹר וְכָל דְּבִשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אִשָּׁה לֵה', והרי המילה "ממנו" היא מיותרת, הא אלא מכאן נלמד, שכל קרבן שיש (שהקטירו) ממנו לאישים, הרי הוא השיריים בכל תקטירו, ור' אלעזר שאל לרבי יוחנן,

בשבת, ומה טעמא ואיך לומדים מהבערה שלא דנים ומענישים בשבת? כיון שנאמר כאן (בהבערה) 'לֹא תִבְעְרוּ אֵשׁ בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם' ונאמר להלן (לענין המשפט) 'וְהָיוּ אֵלֶּה לְכֶם לְחֻקֵּי מִשְׁפָּט לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם' וא"כ אנחנו מקישים ואומרים, מה מושבותיכם שנאמר להלן, בבתי דינין הכתוב מדבר, אף מושבותיכם שנאמר כאן, בבתי דינין הכתוב מדבר, דהיינו שאומרת התורה, שאסור להבעיר את האש בשבת כדי לשרוף בת כהן שזינתה, ומכאן נלמד גם לענין שאר הדברים, בכל אופן שואל ר' ירמיה היות והפסוק לענין ההבערה לא מיותר, א"כ איך נלמד מהבערה חילוק מלאכות? מתרצת הגמ' א"ר שמואל בר אבדימא, מכיון דתימר זה נכון שהפסוק "בְּכָל מוֹשְׁבֵיכֶם" לצורך יצאת ללמד שלא דנים בשבת, אבל מה שזה מוזכר אצל "לֹא תִבְעְרוּ אֵשׁ" זה כמי שיצאת שלא לצורך, שהרי התורה יכלה לכתוב את זה אצל איסור עשיית מלאכה, דהיינו שיהא כתוב 'לֹא תִעָשֶׂה כָּל מְלָאכָה

וַיֵּצְאוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וַיִּלְמְדוּ עַל הַקֹּדְשִׁים לִכְבֵּשׁ, כַּהֲדָא דְתַנִּי 'הַמְזוּבָּח' אֵין לִי אֵלָא הַמְזוּבָּח, וּמִנִּין לְרִבּוּת אֶת הַכֶּבֶשׂ, ת"ל וְאֵל הַמְזוּבָּח לֹא יַעֲלוּ, יִכּוֹל לְעִבּוּדָה וּשְׂלֵא לְעִבּוּדָה, ת"ל לְרִיחַ נִיחָח - לֹא אִמְרַתִּי אֵלָא לְעִבּוּדָה, א"ל אוֹתָם מִיעוּט, אֵלּוּ חִיבִין עֲלֵיהֶן לִכְבֵּשׁ, וְאֵין שְׂאֵר כֹּל הַקֹּדְשִׁים חִיבִין עֲלֵיהֶן לִכְבֵּשׁ, מִפְּנֵי שְׂכָתוּב 'אוֹתָם' הָא אֵינוּ כְּתוּב אוֹתָם מִלְּמַדִּין, הֲדָא אִמְרָה, שְׁנֵי דְבָרִים שִׁיֵּצְאוּ מִן הַכֹּלל חוֹלְקִין. א"ר חֲנַנְיָה בְּרִיה דְרַבִּי הֲלֵל, לְחִלּוּק אֵינָן חוֹלְקִין הָא לְלַמֵּד מִלְּמַדִּין. ר' יוֹסִי בְר' בּוֹן לֹא אָמַר כֵּן, אֵלָא ר' אֲלֵעֶזֶר שָׂאֵל לְר' יוֹחָנָן, וַיֵּצְאוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וַיִּלְמְדוּ עַל כָּל הַקֹּדְשִׁים לִכְבֵּשׁ, א"ל 'אוֹתָם' מִיעוּט, אֵלּוּ חִיבִין עֲלֵיהֶן לִכְבֵּשׁ,

שלא יכולים ללמוד את שיירי הקדשים משאור ודבש, כיון שאותם זה מיעוט, ולכך אנחנו אומרים שרק על אלו על השאור ודבש חייבין עליהן כשמעלים אותם לכבש, אבל ואין שאר כל שיירי הקדשים חייבין עליהן כשמעלים אותם לכבש, וא"כ מוכח מדברי ר' יוחנן שרק מפני שכתוב 'אותם' לכך השאור ודבש לא מלמדים, הא אם אינו כתוב אותם השאור ודבש היו מלמדין, הגם שזה שני כתובים, וא"כ הדין אמרה, ששני דברים שיצאו מן הכלל מלמדים וחולקין, ואם יעלו גם מבשר החטאת וגם מבשר האשם יהיו חייבים שני מלקיות. אבל א"ר חנניה בריה דרבי הלל, שיתכן שלחלוק אינן חולקין ואם יעלו גם מבשר החטאת וגם מבשר האשם, יהיו חייבים רק מלקות אחד, אבל הא ללמד מלמדין. ואומרת הגמ' שר' יוסי בר' בון לא אמר כן כנוסח שאמרנו (שר' אלעזר שאל האם שני דברים יצאו מן הכלל שהם יחלוקו), אלא ר' אלעזר שאל לר' יוחנן, ויצאו שתי הלחם וילמדו על כל הקדשים שאסור להעלות אותם לכבש, וא"ל ר' יוחנן 'אותם' זה מיעוט, ודוקא על אלו חייבין עליהן כשמעלים אותם לכבש,

וַיֵּצְאוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וַיִּלְמְדוּ עַל הַקֹּדְשִׁים שֵׁאֲסוּר לְהַעֲלוֹת אוֹתָם גַּם לִכְבֵּשׁ, כַּהֲדָא דְתַנִּי וּכְמוּ שְׁשִׁנִּינוּ לְעִנְיֵין הַשְּׂאֹר וּדְבֵשׁ, שְׁהִיּוֹת וּכְתוּב כִּי כָּל שְׂאֵר וְכָל דְּבֵשׁ לֹא תִקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשָּׁה לָהּ, (אלא רק) קָרְבַּן רְאִשִׁית תִּקְרִיבוּ אֹתָם לָהּ, דְּהֵיִינוּ מִבִּיאִים מִהַשְּׂאֹר אֶת שְׁתֵּי הַלֶּחֶם בְּשִׁבּוּעוֹת, וּמִהַדְּבֵשׁ מִבִּיאִים אֶת הַבִּיכּוּרִים, אֲבָל וְאֵל הַמְזוּבָּח לֹא יַעֲלוּ לְרִיחַ נִיחָח, וְאוֹמְרַת הַבְּרִייתָא שְׁהִיּוֹת וּכְתוּב 'הַמְזוּבָּח' אֵין לִי אֵלָא שֵׁאֲסוּר לְהַעֲלוֹת אֶת הַשְּׂאֹר אוֹ אֶת הַדְּבֵשׁ דּוּקָא ע"ג הַמְזוּבָּח, וּמִנִּין לְרִבּוּת אֶת הַכֶּבֶשׂ שֵׁאֲסוּר לְהַעֲלוֹת עַל גְּבִיו אֶת הַשְּׂאֹר אוֹ אֶת הַדְּבֵשׁ? ת"ל וְאֵל הַמְזוּבָּח לֹא יַעֲלוּ, וּמִזֵּה שְׂכָתוּב "אל המזבח" ולא כתוב "על המזבח" משמע שֵׁאֲסוּר לְהַעֲלוֹת אוֹתָם גַּם לְמִקּוּם שְׁעוּלִים דְּרָכוּ לְמִזְבֵּחַ, וְאוֹמְרַת הַבְּרִייתָא יִכּוֹל שִׁהִיוּ חִיבִים בֵּין אִם מַעֲלִים אֶת הַשְּׂאֹר וּדְבֵשׁ לְעִבּוּדָה הֵיִינוּ לְהַקְרִיב אוֹתָם, וּבֵין אִם מַעֲלִים אוֹתָם שְׂלֵא לְעִבּוּדָה לֹא ע"מ לְהַקְרִיב אוֹתָם? ת"ל לְרִיחַ נִיחָח, לֹא אִמְרַתִּי אֵלָא כְּשִׁמְעִים אוֹתָם לְעִבּוּדָה, וְא"כ שָׂאֵל ר"א אֶת ר' יוֹחָנָן שִׁהִיָּה אֲסוּר לְהַעֲלוֹת גַּם אֶת שִׁיְרֵי הַקְּרִבָּנוֹת עַל גְּבִי הַכֶּבֶשׁ? וְא"ל ר' יוֹחָנָן

ואין שאר כל הקדשים חייבין עליהן לכבש, הוּא אמרה דבר אחד שיצא מן הכלל לצורך אינו חולק, ושלא לצורך חולק, ושני דברים שיצאו מן הכלל - אינן חולקין. וכרבי ישמעאל חולקין, דאמר רבי בון בר חייא, דכרי רבי ישמעאל ב' דברים שיצאו מן הכלל חולקין, דתני רבי ישמעאל, [ויקרא יט] לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעֹנְגוּ, והלא הניחוש והעיון בכלל היו, ויצאו מן הכלל לחילוק.

כלל בהיכרת ופרט בהיכרת, מילתיה דר' יוחנן אמרה כלל ופרט הוא, דמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן [ויקרא יח] כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִפֶּלַח הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֹהִים וְנִכְרְתוּ, אחותו בכלל היתה, ויצאה מן הכלל לחילוק על הכלל, התיב ר' אלעזר והכתיב [ויקרא כ] וְעֵרֹת וְאֲחֹת אִמָּךְ וְאֲחֹת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה כִּי אֶת שְׂאֵרוֹ הֵעֵרָה, א"ל

כישוף בעלם אחד, שיהיו חייבים על כל אחד ואחד.

שואלת הגמ' האם כשיש **כלל בהיכרת ופרט בהיכרת**, האם יש בזה חילוק חטאות, או שדוקא אם הפרט נמצא בלאו, רק אז יש בזה חילוק חטאות? ואומרת הגמ' שממילתיה דר' יוחנן אמרה מוכח שזה ג"כ **בכלל ופרט הוא**, ויש בזה חילוק חטאות, דאמר רבי אבהו בשם ר' יוחנן, היות וכתוב **כִּי כָל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִפֶּלַח הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֹהִים וְנִכְרְתוּ**, דהיינו שהתורה אמרה שיש כרת על כל העריות, וא"כ הבא על אחותו, **בכלל כל העריות היתה, ויצאה מן הכלל** שיש פסוק מיוחד שהבא על אחותו חייב כרת, שהרי כתוב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אָחֹתוֹ וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְנֵי עַמָּם, ומכאן לחילוק חטאות על הכלל כולו, שאם הוא בא על כמה עריות, שהוא חייב על כל אחת ואחת, הגם שהכלל והפרט נכתבו לענין כרת. שואלת הגמ' התיב שאל ר' אלעזר את ר' יוחנן והכתיב **וְעֵרֹת וְאֲחֹת אִמָּךְ וְאֲחֹת אָבִיךָ לֹא תִגְלֶה כִּי אֶת שְׂאֵרוֹ הֵעֵרָה**, ומדוע זה נכתב? א"ל ר' יוחנן

אבל ואין שאר כל הקדשים חייבין עליהן כשמעלים אותם לכבש, ומזה שר' אלעזר לא שאל שיהיו חייבים שתי מלקויות אם יעלו גם מבשר החטאת וגם מבשר האשם, א"כ הוּא אמרה זאת אומרת, שדבר אחד שיצא מן הכלל לצורך אינו חולק, ושלא לצורך חולק, אבל ושני דברים שיצאו מן הכלל - אינן חולקין. ואומרת הגמ' אבל וכרבי ישמעאל גם שני דברים שיצאו מן הכלל חולקין, דאמר רבי בון בר חייא, שלדברי רבי ישמעאל ב' דברים שיצאו מן הכלל חולקין, דתני רבי ישמעאל, היות וכתוב **לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעֹנְגוּ**, וא"כ שואל ר' ישמעאל מדוע הפסוק הזה נכתב? והלא הניחוש והעיון בכלל כל המכשפים היו, שהרי כתוב, לא ימצא בך מעונן ומנחש ומכשף, וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים, דהיינו שהתורה כללה את כל סוגי הכישוף יחד, וא"כ מדוע חוזרת התורה ואוסרת את הניחוש ולעונן, אלא ויצאו מן הכלל לחילוק שאם הוא עשה כמה מיני

לצורך יצאת - לידון בערייה. א"ל והכתיב [ויקרא יח] וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשְׁהּ דָּוָה וְגָלָה אֶת עֲרוֹתָהּ אֶת מְקַרְהָ הֶעֱרָה, א"ל לצורך יצאת - לידון בה את המערה כגומר, שלא תאמר הואיל ואין חייבין עליה אלא משום טומאה, לא נעשה בו את המערה כגומר, לפום כן צריך מימר. אמר ליה והכתיב [ויקרא כ] וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת דֹּדְתּוֹ עֲרוֹת דָּדוֹ גָּלָה, אמר ליה לצורך יצאה - לידון בערירי. א"ל והכתיב [ויקרא כא] וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אַחִיו נָדָה הוּא, אמר ליה לצורך יצאה - לידון בערירי. דמר רבי יודן כל ההן דכתיב עֲרִירִים יְהִיו - הויין בלא בנים, עֲרִירִים יָמְתוּ - קוברין את בניהן. אמר רבי יוסה דודתו לצורך יצאת, למעט את אשת אחיו מאמו, נאמר כאן דודתו, ונאמר להלן [ויקרא כה] או דָּדוֹ אוֹ בֶן דָּדוֹ יִגְאָלְנָה, מה דודו שנאמר להלן באחי אביו מאביו הכתוב מדבר - אף דודתו שנאמר כאן באשת אחי אביו מאביו הכתוב מדבר. אף אֶת אִשְׁתּוֹ אַחִיו לְמִידָה מדודתו, מה דודתו שנאמר להלן באשת אחי

יְהִיו, דאמר רבי יודן, כל ההן היכן דכתיב עֲרִירִים יְהִיו, הויין בלא בנים לא יהיה לו בנים, ואם כתוב עֲרִירִים יָמְתוּ, העונש הוא שקוברין את בניהן. אבל אומרת הגמ' שר' יוסה סובר שבכל כרת הוא זורעו נכרתים, וא"כ לא יכולים לומר שהפסוק בא לומר שיש בזה ערירי, לכך אמר רבי יוסה שדודתו לצורך יצאת, למעט את אשת אחיו מאמו מכרת, שהרי נאמר כאן דודתו, ונאמר להלן או דָּדוֹ אוֹ בֶן דָּדוֹ יִגְאָלְנָה, וא"כ מה דודו שנאמר להלן (בגאולת קרובים). באחי אביו מאביו הכתוב מדבר (שהרי כתוב שם או מְשָׂאָר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחְתּוֹ יִגְאָלְנָה, והרי רק משפחת אב קרויה משפחה). א"כ אף דודתו שנאמר כאן, באשת אחי אביו מאביו הכתוב מדבר, אבל באשת אחי אביו מאמו אין בה כרת. ואומר ר' יוסה, שאף אֶת אִשְׁתּוֹ אַחִיו, לְמִידָה מדודתו, ואנחנו אומרים מה דודתו שנאמר להלן (בפסוק הקודם) מדובר דווקא באשת אחי

שהפסוק לצורך יצאת, לידון בערייה לומר שחייבים גם על העראה, הגם שהוא לא גמר את ביאתו. א"ל ר' אלעזר לר' יוחנן והכתיב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת אִשְׁהּ דָּוָה וְגָלָה אֶת עֲרוֹתָהּ אֶת מְקַרְהָ הֶעֱרָה, ומדוע זה נכתב? א"ל ר' יוחנן שזה לצורך יצאת, לידון בה בנדה את המערה כגומר, שלא תאמר הואיל ואין חייבין עליה על הנדה אלא משום טומאה, ולא משום קורבה, וא"כ לא נעשה בו את המערה כגומר, לפום כן לכך צריך מימר שחייבים עליה ג"כ בהעראה. אמר ליה ר' אלעזר לר' יוחנן והכתיב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת דֹּדְתּוֹ עֲרוֹת דָּדוֹ גָּלָה, ומדוע זה נכתב? אמר ליה ר' יוחנן שזה לצורך יצאה, לידון ולומר לך שהוא נענש בערירי, וכמו שכתוב שם "עֲרִירִים יָמְתוּ". א"ל ר' אלעזר לר' יוחנן והכתיב וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אַחִיו נָדָה הוּא, ומדוע זה נכתב? אמר ליה ר' יוחנן שזה לצורך יצאה, לידון בערירי, וכמו שכתוב שם "עֲרִירִים

מסכת פרק ז [ה"ב - דף מו] שבת

אביו מאביו הכתוב מדבר, אף אשת אחיו שנאמר כאן, באשת אחיו מאביו הכתוב מדבר. עד כדון כרבי עקיבה, כרבי ישמעאל - תני רבי ישמעאל, נאמר כאן אשת אחיו, ונאמר להלן איש אשר יקח את אשת אחיו נדה הוא, מה נדה יש לה היתר לאחר איסורה, אף אשת אחיו מאביו, יש לה היתר לאחר איסורה, יצאת אשת אחיו מאמו, שאין לה היתר לאחר איסורה. הא ר' אלעזר מקשי לה - מנן תיתי ליה? רבי אבהו ר' אלעזר בשם רבי הושעיא שני לאוין וכתת אחת, לאוין חולקין כריתות, מה טעמא [שמות ל] על בשר אדם לא יסקה, ובמתפנתו לא תעשו כמהו, וכתוב [שמות לג] איש אשר יקח כמהו, ואשר יתן ממנו על זר, ונכתת מעמיו, הרי יש כאן שני לאוין וכתת אחת, לאוין חולקין כריתות. מה עבד לה ר' יוחנן? באנשים הכתוב מדבר, ובאת 'אחותו' ללמד על כל הנשים,

מהיכן ר"א יודע חילוק חטאות בעריות? מתרצת הגמ' רבי אבהו בשם ר' אלעזר בשם רבי הושעיא אומר, שר"א לא מצריך את הכרת באחותו לחילוק חטאות, כיון שר"א סובר ששני לאוין וכתת אחת, הלאוין עצמם חולקין את הכריתות, והיות ויש על כל ערוה וערוה לאו בפני עצמו, זה מחלק את החטאות, ומה טעמא ומהיכן יודעים שהלאוים מחלקים? שהרי כתוב לענין שמן המשחה, על בשר אדם לא יסקה, ובמתפנתו לא תעשו כמהו, וכתוב איש אשר יקח כמהו, ואשר יתן ממנו על זר, ונכתת מעמיו, והרי יש כאן שני לאוין - על העשייה ועל הסיכה, וכתת אחת, ואנחנו אומרים שהלאוין חולקין את הכריתות, כמפורש בריש מסכת כריתות. שואלת הגמ' שלכאור' ר"א צודק, שלא צריך חילוק חטאות בעריות, וא"כ מה עבד לה ר' יוחנן ומדוע ר' יוחנן צריך ללמוד חילוק חטאות מאחותו? מתרצת הגמ' שר' יוחנן סובר, שבאנשים הכתוב מדבר שהלאוים נאמרו לענין האישי, ובאת 'אחותו' ללמד על כל הנשים, שגם

אביו מאביו הכתוב מדבר, א"כ אף אשת אחיו שנאמר כאן, באשת אחיו מאביו הכתוב מדבר, אבל באשת אחיו מאמו אין בה כרת. ואומרת הגמ' עד כדון שאנחנו לומדים למד מלמד (דהיינו שלומדים אשת אח מדודתו, שהיא נלמדה מגאולת קרובים), זה דוקא כרבי עקיבה, שר"ע סובר שלומדים למד מלמד בכל התורה, אבל כרבי ישמעאל שסובר שלא לומדים למד מלמד, א"כ יודעים שחייבים כרת רק על אשת אח מאביו, מדתני רבי ישמעאל, נאמר כאן ואיש אשר יקח את אשת אחיו, ונאמר להלן בהמשך הפסוק נדה הוא, א"כ התורה הקישה את אשת אח לנדה, לומר לך מה כמו שלנדה יש לה היתר לאחר איסורה (כשטובלת) אף אשת אחיו מדובר דוקא מאביו, שיש לה היתר (ע"י יבום) לאחר איסורה, אבל יצאת אשת אחיו מאמו, שאין לה היתר לאחר איסורה, שהרי לא מייבמים את אשת אח מאם. שואלת הגמ' הא הרי מזה שר' אלעזר מקשי לה לר' יוחנן, מוכח שר"א לא לומד חילוק חטאות מאחותו, א"כ מנן תיתי ליה

ולית לר' אלעזר כן? אית ליה - לא תקרבו אחד האישי ואחד האשה. ומה עבר לה רבי יוחנן? פתר לה ואינו מחוור. ועוד מן הדא - שמואל בר אבא בעא קומי רבי זעירא, ויצאו שלמים ויחלוקו על כל הקדשים לטומאה, א"ל לצורך יצאו, למעט את קדשי בדרק הבית, שלא יהו חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא. ולא מתניתא היא קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה, לחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא מה שאין כן בקדשי בדרק הבית, מכיון שהן מצטרפין אינן חולקין? אמר רבי חנינא וכינוי ויחלוקו ולא יצטרפו.

אכילה ואכילה? א"ל ר' זעירא שהיות ומה שכתוב בשלמים זה לצורך יצאו, שהרי זה בא למעט את קדשי בדרק הבית, שלא יהו חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא, לכך לא לומדים מזה חילוק חטאות, אבל בכל אופן, לולי זה שאיסור טומאה בשלמים לצורך נכתבו, היינו לומדים מזה חילוק חטאות, הגם שזה נכתב בכרת, א"כ מוכח מכאן שגם אם הפרט בכרת, לומדים מזה חילוק חטאות. שואלת הגמ' איך שמואל רצה לומר שיש חילוק חטאות בטומאה, ולא מתניתא היא שאין חילוק חטאות? שהרי למדנו במשנה קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה, שאם הוא נהנה בשווה פרוטה בצירוף משני קרבנות, הוא מתחייב במעילה, ולחייב עליהן משום פיגול ונותר וטמא שאם הוא אכל כזית (של פיגול או נותר או טמא) משני קרבנות יחד, זה מצטרף ויהיה חייב על זה חטאת, מזה שאין כן בקדשי בדרק הבית, שלא חייבים על אכילת קדשי בדרק הבית בטומאה, בכל אופן מכיון שהן הקרבנות מצטרפין לטומאה, ע"כ שאינן חולקין, כיון שאם הם היו חולקים הם לא מצטרפים, וא"כ ק' איך עלה על דעת שמואל לומר שהם חולקים? מתרצת הגמ' אמר רבי חנינא

אצל הנשים יש חילוק חטאות. שואלת הגמ' ולית לר' אלעזר כן שהלאוים נאמרו לעניין הגברים, וא"כ צריך את הכרת באחותו לחילוק חטאות אצל הנשים? מתרצת הגמ' שאית ליה, אבל ר' אלעזר לומד חילוק חטאות אצל הנשים ממה שכתוב לא תקרבו לגלות ערְוָה, וזה כתוב בלשון רבים, ומכאן נלמד שאחד האישי ואחד האשה שוים, וא"כ כמו שאצל האישי יש חילוק חטאות, כך אצל האשה יש חילוק חטאות, ולכך לא צריך את 'האחותו' ללמד על חילוק חטאות, שואלת הגמ' א"כ ר"א צודק, ומה עבר לה רבי יוחנן? ואומרת הגמ' שר' יוחנן פתר לה תירץ איזה תירוץ, אבל ואינו מחוור אבל התירוץ לא ברור, ולכך הגמ' לא הביאה את התירוץ הזה. ואומרת הגמ' ועוד מן הדא מוכח שגם אם הכלל והפרט בכרת, שיש בזה חילוק חטאות, שהרי שמואל בר אבא בעא קומי שאל את רבי זעירא, היות וכתוב שהאוכל בשר קדשים בטומאה חייב כרת, ויש פסוק מיוחד בשלמים שהאוכלו בטומאה שהוא בכרת, א"כ נאמר ויצאו שלמים ויחלוקו על כל הקדשים לטומאה, שאם הוא יאכל כזית מבשר שלמים וכזית מבשר חטאת בטומאה בהעלם אחד, שיהיה חייב חטאת על כל

כלל בעשה ופרט בלא תעשה, מילתיה דרבי אלעזר אמרה כלל ופרט הוא, דאמר ר' אלעזר, לוקין על ידי חרישה בשביעית, רבי יוחנן אמר אין לוקין על ידי חרישה בשביעית. ומה טעמא דר' אלעזר [ויקרא כה] וְשָׂבְתָה הָאָרֶץ שְׁבֹת לָהּ - כלל, שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר - פרט, הזרע והזמר אף הן בכלל היו, ולמה יצאו? להקיש אליהן ולומר לך מה הזרע והזמר מיוחדין שהן עבודה בארץ ובאילן - אף כל דבר שהוא עבודה בארץ ובאילן. מה עבד לה רבי יוחנן שני דברים הן, ושני דברים יצאו מן הכלל חולקין, ולית ליה לר' אלעזר חולקין? אית ליה לחלוק אינן חולקין - הא ללמד מלמדין. ולית ליה לרבי יוחנן מלמדין? שנייא היא שהכלל בעשה ופרט בלא תעשה - אין עשה מלמד על לא תעשה, ואין לא תעשה

מיוחדין שהן עבודה בארץ בקרקע ובאילן ומועיל לאילנות, ואסור לעשותן בשביעית, אף כל דבר שהוא עבודה בארץ ובאילן אסור לעשותן בשביעית, ולכן חייבים גם על החרישה בשביעית. שואלת הגמ', ומה עבד לה רבי יוחנן על מה שר' אלעזר אמר, מתרצת הגמ' אומר לך ר' יוחנן, שהיותו ומוזכר כאן שני דברים הן, ושני דברים יצאו מן הכלל חולקין - חלוקים מהכלל, ולא מלמדים (שני כתובים הבאים כאחד אין מלמדים). שואלת הגמ' ולית ליה לר' אלעזר חולקין, ששני כתובים הבאים כאחד אינם מלמדים? מתרצת הגמ', אית ליה לר"א שלחלוק אינן (כמו הינן) חולקין - חלוקים מהכלל ולא מלמדים, אבל הא ללמד בכלל ופרט וכלל גם שני כתובים הבאים כאחד מלמדין. שואלת הגמ' ולית ליה לרבי יוחנן ששני דברים מלמדין בכלל ופרט? מתרצת הגמ' שנייא היא, שהכלל הוא בעשה וְשָׂבְתָה הָאָרֶץ ופרט בלא תעשה שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר ואין עשה מלמד על לא תעשה, ואין לא תעשה

ששאלת שמואל היתה מדיכן המשנה יודעת לומר שהם מצטרפים לטומאה, וכיני וכוונת שמואל לשאול, שאולי נאמר ויחלוקן שיש חילוק חטאות, וא"כ הם לא יצטרפו, ותיריך על זה ר' זעירא, שהיותו והטומאה בשלמים לצורך נכתבה, לכך לא לומדים מזה חילוק חטאות.

שואלת הגמ' אם הכלל כתוב בעשה, והפרט כתוב בלא תעשה, האם לומדים את זה בכלל ופרט או לא? ואומרת הגמ' מילתיה דרבי אלעזר אמרה מדברי ר"א מוכח שזה כלל ופרט הוא, דאמר ר' אלעזר, לוקין על ידי חרישה בשביעית, ורבי יוחנן אמר אין לוקין על ידי חרישה בשביעית. ואומרת הגמ' מה טעמא דר' אלעזר שלוקים על החרישה, שהרי כתוב וְשָׂבְתָה הָאָרֶץ שְׁבֹת לָהּ, וזה כלל, ואח"כ כתוב שְׂדֵךְ לֹא תִזְרַע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמַר, וזה פרט, וא"כ אנחנו אומרים, שהזרע והזמר אף הן בכלל ושבתה הארץ היו, ולמה יצאו ונכתבו מפורש, כדי להקיש אליהן את שאר העבודות ולומר לך, מה הזרע והזמר

מלמד על עשה. אמר רבי אלעזר ועשה מלמד על לא תעשה, ואין לא תעשה מלמד על עשה. על דעתיה דרבי אלעזר ניחא - מותר לחפור בה בורות שיחין ומערות, על דעתיה דרבי יוחנן מהו לחפור בה בורות שיחין ומערות, כשם שאין מלמדין לענין איסור - כך לענין היתר לא ילמדו? א"ר בא קרטיגנאה, טעמא דרבי יוחנן שיש שנים תזרע שדך ולא בשביעית, ויש שנים תזמר פדך ולא בשביעית, כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה - עשה הוא. עובר בעשה, רבי ירמיה אומר עובר בעשה, ר' יוסה אומר אפילו עשה אין בו, וליידא מילה כתיב ושבבתה הארץ שבת לה? לענין לא תעשה שבו.

ולאילנות) שהרי כתוב ושבבתה הארץ? מתרצת הגמ' א"ר בא קרטיגנאה, טעמא דרבי יוחנן שמותר לחפור בשביעית, כיון שכתוב שיש שנים תזרע שדך ומשמע ולא בשביעית, ויש שנים תזמר פדך ומשמע ולא בשביעית, ואח"כ כשכתוב שדך לא תזרע וכדך לא תזמר, א"כ אנחנו אומרים שכל לא תעשה (שדך לא תזרע) שהוא בא מכח העשה (יש שנים תזרע שדך) עשה הוא, וא"כ לענין העשה יש כלל ופרט, וזה מלמד שרק דבר המועיל לקרקע ולאילן אסור לעשות בשביעית, ולכך מותר לחפור בורות בשביעית, שהרי זה לא מועיל לאילן ולקרקע, אבל לא לומדים מזה איסור לאו בחרישה, כיון שכלל בעשה ופרט בלא תעשה לא מלמד בכלל ופרט, ולכך לר' יוחנן החורש בשביעית עובר רק בעשה, ואומרת הגמ' שרבי ירמיה אומר שהחורש בשביעית עובר בעשה, כדברי ר' יוחנן, ור' יוסה אומר שהחורש בשביעית, אפילו עשה אין בו, כיון שוליידיא מילה לאיזה ענין כתיב ושבבתה הארץ שבת לה? דוקא לענין לא תעשה שבו - שדך לא תזרע.

מלמד על עשה, ולכן לא יכולים ללמוד את זה בכלל ופרט, אלא זה שני כתובים הבאים כאחד שלא מלמדים, ולכן אומר ר' יוחנן, שבשביעית חייבים רק על הזריעה והזמירה, ולא על החרישה. אבל אמר רבי אלעזר, ועשה מלמד על לא תעשה, שאם הכלל בעשה והפרט בלא תעשה, לומדים את זה בכלל ופרט, כיון שהעשה החשובה (שדוחה את לא תעשה) מוסיפה על הלא תעשה, אבל ואין לא תעשה מלמד על עשה, שאם הכלל בלא תעשה והפרט בעשה לא לומדים את זה בכלל ופרט. שואלת הגמ' על דעתיה דרבי אלעזר שלומד את איסורי שביעית בכלל ופרט, ניחא זה מובן, שמותר לחפור בה בשמיטה, בורות שיחין ומערות, שהרי זה לא מועיל לאילנות, אלא יש לשאול על דעתיה דרבי יוחנן מהו לחפור בה בשמיטה בורות שיחין ומערות, הרי צריך להיות, שכשם שאין כלל בעשה ופרט בלא תעשה מלמדין לענין איסור לומר שלוקים על החרישה בשמיטה, כך לענין היתר לא ילמדו, וא"כ אולי יהיה אסור לחפור בורות בשמיטה (הגם שזה לא מועיל לקרקע

תני. יכול יהו לוקין על התוספת? רבי יוחנן פתר מתניתא, יכול יהו לוקין על ידי חרישה בשביעית, ר' אלעזר פתר מתניתא, יכול יהו לוקין על איסור שני פרקים הראשונים, אית תנני תני שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר פרמך, אית תנני תני שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר, מאן דאמר שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר פרמך, מסייעא לרבי אלעזר, מאן דאמר שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר, מסייעא לר' יוחנן.

מתניתא פליגא על רבי אלעזר [דברים יב] 'השמר' בלא תעשה, 'פן' בלא תעשה, וכתוב שם תעלה עלתיך ושם תעשה, שם תעלה - זו העלייה, ושם תעשה - זו שחיטה וזריקה, מה העלייה שהיא בעשה הרי הוא בלא תעשה,

במשך שש שנים בשדה). ומאן דאמר שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר, זה מסייעא לר' יוחנן, שהברייתא רוצה להוכיח שלא לוקים על החרישה בשביעית (ורק על זריעה לוקים, אבל על חרישה לא לוקים).

שואלת הגמ' שלכא' מתניתא פליגא על רבי אלעזר שאמר, שגם אם הכלל בעשה והפרט בלא תעשה, שלומדים את זה בכלל ופרט, שהרי למדנו בברייתא לענין שחוטי חוץ, שכתוב השמר לך פן תעלה עלתיך בכל מקום אשר תראה, והרי כשכתוב 'השמר' היינו שזה בלא תעשה, וכן כשכתוב 'פן' היינו שזה בלא תעשה, וכתוב כי אם במקום אשר יבחר ה' באחד שבטיך שם תעלה עלתיך ושם תעשה ומשמע ולא במקום אחר, דהיינו שיש בזה איסור עשה, והרי כשכתוב 'שם תעלה' זו העלייה להקטיר ע"ג המזבח, וכשכתוב 'ושם תעשה' זה הולך לענין שאר עבודות הקרבן, דהיינו זו שחיטה וזריקה, וא"כ הוקשו כל העשיות להעלאה, ומה העלייה שהיא בעשה "שם תעלה" והרי הוא גם בלא תעשה "השמר פן

תני. יכול יהו לוקין על התוספת? מסבירה הגמ' את דברי הברייתא, רבי יוחנן פתר מתניתא, שיכול יהו לוקין על ידי חרישה בשביעית, שזה לא מוזכר בפסוק מפורש, ולכן זה נקרא תוספת. ור' אלעזר פתר מתניתא שיכול יהו לוקין על איסור תוספת שביעית (שצריך להוסיף על השביעית, ואסור לחרוש בשישית חרישה המועילה לשביעית), בשני פרקים הראשונים ויש שני זמנים לתוספת - בשדה תבואה מפסח, ובשדה האילן מעצרת. ואומרת הברייתא, ומהיכן יודעים שלא לוקים על התוספת? ובוזה יש שתי נוסחאות, אית תנני תני שלומדים את זה ממה שכתוב, שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר פרמך. ואית תנני תני שלומדים את זה ממה שכתוב, שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר. ואומרת הגמ' ששני הנוסחאות תלויים במחלוקת של ר' יוחנן ור"א, מאן דאמר שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר פרמך, זה מסייעא לרבי אלעזר, שהברייתא רוצה להוכיח שלא לוקים על תוספת שביעית (ומן התורה מותר לעבוד

אף שחיטה וזריקה שהן בעשה יהו בלא תעשה, בנין דכתיב שם תעלה ושם תעשה, הא אילולא הוה כתיב שם תעלה ושם תעשה, אין עשה מלמד על לא תעשה, ואין לא תעשה מלמד על עשה? שלא תאמר כמה דתימור גבי שבת, חפר חרץ נעץ, אינו חייב אלא אחת, ודכוותה שחט זרק והעלה לא יהא חייב אלא אחת, לפום כן צריך מימר חייב על כל אחת ואחת.

כל הן דתנינן אבות - יש להן תולדות, תמן תנינן ארבע אבות נזיקין, השור - זה הקרן, נגיחה ודחיפה אב, תני רבי חייה, נשך רבץ בעט תולדות לקרן. תמן תנינן אבות הטומאה, השרץ, ושכבת זרע, תולדות השרץ אי זהו? רבי יודה בשם רבי נחום מןפדות, מהו מדפות - מגעות, אב הטומאה מטמא את הכל, וולד הטומאה אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין. אוכלין ומשקין, וכלי חרס, אינן נעשין

אחד, שלא יהא חייב אלא אחת כיון שזה לאו אחד, לפום כן צריך מימר את ההיקש, שעיי"ז אומרים שהלאו של השמר לך, מתייחס לכל עשיה ועשיה בנפרד, ולכן הוא יהיה חייב על כל אחת ואחת בפני עצמו.

אומרת הגמ' שכל הן דתנינן כל מקום ששנינו אבות, יש להן תולדות, וכן תמן במסכת ב"ק תנינן, ארבע אבות נזיקין, וכשכתוב במשנה השור, זה הולך לעניין הקרן, ונגיחה ודחיפה זה האב, ותני רבי חייה, שאם השור נשך או רבץ על גבי כלים, או בעט זה תולדות של קרן. וכן תמן במסכת כלים תנינן, אבות הטומאה, השרץ, ושכבת זרע, ואומרת הגמ' תולדות השרץ אי זהו? רבי יודה בשם רבי נחום אומר שהיינו מןפדות - טומאה קלה, מלשון עלה נידף, ומהו מדפות? מגעות - שאם דבר נגע באב הטומאה, הוא נעשה לתולדה, ואב הטומאה מטמא את הכל גם אדם וכלים, אבל וולד הטומאה אינו מטמא אלא אוכלין ומשקין. ואומרת הגמ' שאוכלין ומשקין, וכלי חרס, אינן נעשין

תעלה, א"כ אף שחיטה וזריקה שהן בעשה ושם תעשה יהיו בלא תעשה, וכמו שעל העלאה חייבים כרת, כך גם על שאר העשיות חייבים כרת, בכל אופן משמע מדברי הברייתא שרק בנין דכתיב שם תעלה ושם תעשה, לכן אנחנו מחייבים על שאר העשיות, אבל הא אילולא הוה כתיב שם תעלה ושם תעשה, אלא היה כתוב רק "שם תעשה" היינו אומרים שאין העשה מלמד על לא תעשה, ואין לא תעשה מלמד על העשה, ולא היינו מחייבים כרת על שאר העשיות, ולכא"ז זה בגלל שהכלל "שם תעשה" כתוב בעשה, והפרט "פן תעלה" נכתב בלא תעשה, ולא יכולים ללמוד את זה בכלל ופרט, וא"כ מוכח דלא כדברי ר"א? מתרצת הגמ' שבאמת יכולים ללמוד את זה בכלל ופרט, וכדברי ר"א, וצריך את ההיקש ללמד שאם אחד שחט והעלה בהעלם אחד, שיהיה חייב שתיים, שלא תאמר כמה דתימור גבי שבת, חפר חרץ נעץ, אינו חייב אלא אחת, כיון שהכל זה לאו אחד, וא"כ היינו אומרים ודכוותה שחט זרק והעלה בהעלם

אב הטומאה, לטמא זיבה. והכא תנינן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, חרישה אב, תני רבי חייה, חפר חרץ נעץ תולדות לחרישה. כל אבות מלאכות - מן המשכן למדו, מה חרישה היתה במשכן? שהיו חורשין ליטע סממנין. כמה יחרוש ויהא חייב? רבי מתניה אמר כדי ליטע כרישה, רבי אחא בר רב כדי ליטע זכרותה של חיטה. תמן תנינן, זרע קישואין - שנים חייב, זרע דילועים - שנים, זרע פול מצרי - שנים, תני חטים מדיות - שנים, ר' שמואל בשם ר' זעירא חיטין על ידי שהן חביבות עשו אותן כשאר זרעוני גינה שאינן נאכלין. כל דבר שהוא להניית קרקע חייב משום חורש. החופר, החורץ, הנועץ, המדייר, המעדר, המזבל, המכבד, המרפץ, המפעפע גושים, המברה בחרשים, המצית את האור פְּחִישַׁת קנים, ובאגם תמרים,

ותני, המוציא חטים מדיות - שנים, ולא משערים אותם בכגורגרת כשאר האוכלים, מסבירה הגמ' מדוע? ר' שמואל בשם ר' זעירא אומר שהטעם הוא, כיון שהחיטין המדיות על ידי שהן חביבות על בעליהם, ולכך הוא לא אוכל אותם אלא זורע אותם כדי שיהיה לו הרבה חיטים טובות, לכך עשו אותן כשאר זרעוני גינה שאינן נאכלין, שהשיעור הוא בשתיים. ואמרת הגמ' שכל דבר שהוא להניית להשביח את הקרקע, חייב משום חורש, ולכך החופר, או החורץ, או הנועץ, או המדייר המכניס צאן לשדה כדי שיטילו שם את גלליהם, או המעדר חופר במעדר, או המזבל, או המכבד המנקה את השדה, או המרפץ מזלף מים כדי שהשדה לא תעלה אבק, או המפעפע גושים מפרק את רגבי האדמה, או המברה בחרשים, קוצץ את עצי היער להכשיר את המקום לזריעה, וכן המצית את האור פְּחִישַׁת הקנים, ובאגם תמרים דהיינו שהוא שורף את המקום שגודל שם הרבה קנים או דקלים בצפיפות, כדי שיוכל לזרוע שם,

אב הטומאה, וכן הם לא נעשים משכב או מושב לטמא בזיבה, שאם הזב ישב עליהם (בלי שיגע בהם) אין להם טומאת משכב ומושב, כיון שאין להם טהרה במקווה. והכא שתנינן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, א"כ החרישה זה אב, ולענין התולדה, תני רבי חייה, שאם הוא חפר בקרקע או חרץ עשה חריץ בקרקע, או נעץ עשה חור בקרקע, הם תולדות לחרישה. ואמרת הגמ' שאת כל אבות המלאכות - מן המלאכות שעשו במשכן למדו, ומה חרישה היתה במשכן לאיזה צורך חרשו במשכן? אלא שהיו חורשין כדי ליטע את הסממנין שמעריבים בתכלת ובארגמן. שואלת הגמ' כמה יחרוש ויהא חייב? מתרצת הגמ' רבי מתניה אמר כדי ליטע כרישה כרתי, ורבי אחא בר רב אמר שהשיעור הוא כדי ליטע זכרותה גרגיר גדול של חיטה, שהרי הדרך הוא לזרוע חטה טובה ובריאה כדי שיצמח חיטים טובות. ואמרת הגמ' תמן לקמן תנינן, המוציא זרע קישואין - שנים חייב, זרע דילועים - שנים.

וכרבי זעירא אמת המים שהיא מכשרת צדדיה לזריעה, המסקל, הבונה מדריגות, הממלא את הנקעים שתחת הזיתים, והעושה עוגיות לגפנים, וכל דבר שהוא להניית קרקע, חייב משום חורש.

רבי חייה בשם רבי יוחנן המבשל נבילה ביום טוב אינו לוקה, שהותר מכלל בישול ביו"ט. רבי שמעון בן לקיש אמר לוקה, שלא הותר מכלל בישול אלא לאכילה בלבד. התיב ר' בא בר ממל על דרבי יוחנן מעתה החורש ביום טוב אינו לוקה - שהותר מכלל חרישה ביו"ט? רבי יוסי בשם רבי אילא לא הותרה חרישה כדרכה. רבי שמי אמר קומי רבי יסה, רבי אחא בשם רבי אילא דרבי שמעון היא, דרבי שמעון אמר עד שיהא לו צורך בגופו של דבר. קם ר' יוסה עם רבי אחא א"ל את

מעתה מעכשיו נאמר שהחורש ביום טוב אינו לוקה, כיון שנאמר שהותר מכלל חרישה ביו"ט, שהרי מותר ביו"ט לנעוץ בדקר ולקחת עפר לצורך כיסוי הדם, והרי ודאי שחרישה אסורה ביו"ט, כמו ששנינו (במסכת מכות פרק ג') שהחורש ביו"ט לוקה? מתרצת הגמ' רבי יוסי בשם רבי אילא אומר, שלא הותרה חרישה כדרכה, ומה שמותר לקחת אדמה לכיסוי הדם, אין לזה שם של חרישה (וזה כמו הקורע שלא ע"מ לתפור שפטור גם לרבנן, כיון שאין לזה שם של מלאכה). רבי שמי אמר קומי רבי יסה, שרבי אחא בשם רבי אילא אמר, שהמשנה המתירה לנעוץ בדקר כדי לכסות את הדם, זה רק מדברי רבי שמעון היא, דרבי שמעון אמר עד שיהא לו צורך בגופו של דבר, וכיון שהוא לא צריך את עצם החפירה אלא הוא צריך רק את העפר, לכך התירו לו לצורך יו"ט, אבל לחכמים באמת אסור לנעוץ דקר ביו"ט כדי לכסות את דם החיה, וא"כ לא מצינו שהתירו את החרישה ביו"ט. ואמרת הגמ' קם ר' יוסה ודיבר עם רבי אחא וא"ל את

וכרבי זעירא שאומר שאסור לעשות אמת המים בשביעית כיון שהוא מכשיר את אגפיה לזריעה, א"כ העושה אמת המים בשבת יהיה חייב משום חורש, כיון שהיא מכשרת את צדדיה לזריעה, וכן המסקל את האבנים, או הבונה מדריגות טרסות, או הממלא באדמה את הנקעים שבקרקע שתחת הזיתים, כדי שלא ימות האילן, והעושה עוגיות לגפנים, העושה חפירה סביב לגפנים כדי שהמים יתעכבו שם, וכל דבר שהוא עושה להניית להשביח את הקרקע, חייב משום חורש.

רבי חייה בשם רבי יוחנן אומר, שהמבשל נבילה ביום טוב הגם שזה לא ראוי לאכילה, אינו לוקה, כיון שהותר בישול שלא לצורך אוכל נפש, מכלל מתוך היתר בישול ביו"ט לצורך אוכל נפש, אבל רבי שמעון בן לקיש אמר שהוא לוקה, כיון שלא הותר מכלל בישול אלא לאכילה בלבד, ולא אומרים מתוך שהותר לצורך הותר שלא לצורך. שואלת הגמ' התיב הק' ר' בא בר ממל על דברי רבי יוחנן שסובר שאומרים מתוך שהותר לצורך הותר שלא לצורך, א"כ

אמרת דא מילתא, ולא כן א"ר יוחנן, דברי ר' מאיר עשרים וארבע דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל, וזה חד מהם, נימר כ"ג? אלא רבי מאיר ורבי שמעון שניהן אמרו דבר אחד. ולא כן סברנן מימר ר' יוסי ורבי שמעון שניהן אמרו דבר אחד, נימר רבי מאיר ורבי יוסי ורבי שמעון שלשתן אמרו דבר אחד? אלא מילין דצריכין לרבנן פשיטין לכוון, פשיטין לרבנן קצר לצורך עשבים חייב משום קוצר, ואינו חייב משום מייפה את הקרקע, לא צורכה דלא קצר לייפות את הקרקע, מהו שיהא חייב משום קוצר, ומשום מייפה את הקרקע? ואפילו תימר דרבי שמעון הוא, ברם כרבנן מכל מקום הרי חרש, מכל מקום הרי קצר. אמר ר' מנא מיליהון דרבנן מסייעין לר' יוסה, דמר רבי חייא בשם רבי יוחנן, דג שסחטו אם לגופו הרי

לצורך עשבים, חייב רק משום קוצר, ואינו חייב משום מייפה את הקרקע, כיון שלא איכפת לו במה שהקרקע ללא העשבים, לא צורכה דא ובוה אין לנו לשאול, אלא יש לשאול, מה הדין אם הוא קצר בשביל לייפות את הקרקע, מהו שיהא חייב גם משום קוצר, האם יש לזה שם של קצירה, או שרק במקום שצריך את העשבים זה נקרא קצירה, ומשום מייפה את הקרקע? ולדברי ר' יוסה זה פשוט שהוא יהיה פטור על הקצירה. חזרת הגמ' ואמרת ואפילו תימר דרבי שמעון הוא שיתכן שבני הישיבה שאלו לשיטת ר"ש, שאולי הוא יהיה חייב, כיון שלמעשה לאחר הקצירה ניחא לו בעשבים שהוא קצר, ברם אבל כרבנן, ודאי שהוא יהיה חייב שתיים, כיון שמכל מקום הרי חרש, מכל מקום הרי קצר. אמר ר' מנא מיליהון דרבנן דברי ר' יוחנן מסייעין לר' יוסה, שחפירה לצורך לקחת העפר לא נקראת חרישה גם לשיטת חכמים, דאמר רבי חייא בשם רבי יוחנן, דג שסחטו מצירו, אז אם הוא סחט אותו לגופו לאכול את הדג, שהוא לא רוצה שיהיה בדג הרבה ציר, הרי

אמרת דא מילתא, שהמשנה המתירה לנעוץ בדקר זה רק כר"ש? וכי לא כן א"ר יוחנן, דברי ר' מאיר – שר"מ אמר, שיש עשרים וארבע דברים שהם מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל, וזה ההיתר לנעוץ בדקר, אחד מהם, ואם זה כדבריך שזה רק מדברי ר"ש, א"כ נימר שר"מ יאמר שיש רק כ"ג דברים שהם מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה, שהרי לשיטת חכמים אין את ההיתר לחפור בדקר ולכסות את הדם? אמר ר' אחא לר' יוסה אלא רבי מאיר ורבי שמעון שניהן אמרו דבר אחד, וגם ר"מ סובר שלא חייבים על מלאכה שאינה לצורך גופו. חזר ר' יוסה ואמר, וכי לא כן סברנן מימר וכי לא אמרנו לעיל (לעניין המכבה את הנר) שר' יוסי ורבי שמעון שניהן אמרו דבר אחד, ולדבריך נימר שרבי מאיר ורבי יוסי ורבי שמעון שלשתן אמרו דבר אחד? אמר ר' אחא לר' יוסה אלא מילין דצריכין לרבנן מה שבני הישיבה הסתפקו, פשיטין לכוון זה פשוט לך (במה שאמרת שנטילת האדמה לא נקראת חורש גם לשיטת חכמים). שהרי זה פשיטין לרבנן פשוט לבני הישיבה, שאם הוא קצר

זה פטור, אם להוציא ציר חייב. ואפילו תימר דרבי שמעון היא דמר, ברם כרבנן מכל מקום הרי סחט, מכל מקום הרי הוציא ציר.

הזורע: כל דבר שהיה מבחיל את הפירות חייב משום זורע.

תני הנוטע המבריך המרכיב המקרסם המזרד המפסל המזהם המפרק המאבק המעשן המתליע הקוטם הסך והמשקה והמנקב והעושה בתים וכל דבר שהוא להבחיל את הפירי חייב משום זורע.

רבי זעירא רבי חייא בר אשי בשם כהנא הנוטע בשבת חייב משום זורע. רבי זעירא

מכניסים ענף של אילן מאכל, ועל ידי ההרכבה יגדל פירות טובים, מחמת הרוכב – הענף של אילן מאכל, והאילן יהיה חזק ויציב מחמת הפנה – הבסיס, שהוא מאילן בַּר. **והמקרסם** קוצץ את הענפים היבשים, **והמזרד** קוצץ את הענפים הלחים כשיש יותר מדאי ענפים, **והמפסל** מסיר את הפסולת מסביב לאילן, **והמזהם** המדביק זבל בהמות במקום שקליפת האילן נפלה (כדי שהאילן לא ימות), **והמפרק** המוריד מהאילן חלק מהעלים (שלא יהיה יותר מדי הרבה עלים), **והמאבק** המכסה בעפר את השורשים שהתגלו, **והמעשן** תחת לאילן, בכדי להרוג את התולעים, **והמתליע** המסיר את התולעים בידו, **והקוטם** המכסה באפר את השורשים שהתגלו, **והסך** את הפירות בשמן, כדי שיבשילו מהר, **והמשקה** את האילן, **והמנקב** את התאנים כדי שיתבשלו מהר, **והעושה לאילן בתים** סככה לצל, **וכל דבר שהוא עשוי להבחיל לבשל את הפירי** (על האילן) **חייב משום זורע.**

רבי זעירא בשם רבי חייא בר אשי בשם ר' כהנא אומר, הנוטע בשבת חייב משום זורע. **ורבי זעירא** עצמו אומר שהזומר

זה פטור כיון שזה לא נקרא מפרק שזה תולדה של דש, ואם הוא סחט את הדג, כדי להוציא את הציר ולאכול את הציר – חייב, וא"כ אותו דבר לעניין החפירה, שחפירה לצורך העפר לא נקראת חרישה גם לשיטת חכמים. חוזרת הגמ' ואומרת **ואפילו תימר דרבי שמעון היא דאמר** – יתכן שר' יוחנן אמר את דבריו רק כר"ש, ברם אבל כרבנן הוא יהיה חייב גם בסוחט את הדג לגופו, כיון שמכל מקום הרי סחט, מכל מקום הרי הוציא ציר, וא"כ חפירה לצורך לקיחת העפר לשיטת חכמים, יהיה חייב משום חורש, כיון שלמעשה הוא חפר בקרקע.

הזורע: אומרת הגמ' שכל דבר שהיה מבחיל כל דבר שהוא עושה בשביל לבשל את הפירות באילן, חייב משום זורע.

תני, הנוטע אילן, או המבריך דהיינו שהוא מכופף זמורה, ומכניס אותה לקרקע, ומוציא אותה אחרי כמה אמות, והזמורה הזאת תקלט בקרקע ונעשית לעוד גפן. או המרכיב אילן באילן (אילנות מאכל חלשים ורגישים לקבל מחלות, לכן לוקחים ענף של אילן בַּר, שהוא חזק ועמיד מפני מחלות, ונוטעים אותו בקרקע, ולתוך זה

אמר הזומר כנוטע. נטע וזמר בשביעית, על דעתיה דכהנא חייב שתיים, על דעתיה דרבי זעירא אינו חייב אלא אחת, כלום אמר רבי זעירא אלא הזומר כנוטע, שמא הנוטע כוזמר?! הכל היה בכלל זריעה, יצאת זמירה להחמיר על עצמה, מפני שיצאת זמירה להחמיר על עצמה, את פוטרו משום זורע?! הוי לא שנייא, נטע וזמר בשביעית, בין על דעתיה דכהנא בין על דעתיה דרבי זעירא, חייב שתיים.

והקוצר: תני רבי חייא הקוצר הבוצר המוסק הגודר התולש האורה כולחן משום קוצר. ההן דגזו ספוג, גומי, קרולין - חייב משום קוצר ומשום נוטע. ההן דגזו כוסבר כרתי כרפס גרגר טריקסימין כשותין נענע - חייב משום קוצר ומשום זורע. ר' יוסי בר' בון בשם רבי שמעון בן לקיש, הנותן עציץ נקוב על גבי עציץ נקוב - חייב עליה משום קוצר ומשום זורע. ר' יוסי בר' בון בשם

והקוצר: תני רבי חייא הקוצר את התבואה, והבוצר את הענבים, והמוסק את הזיתים, והגודר את התמרים, והתולש את הקטניות מהקרקע, והאורה את התאנים, על כולהן חייבים משום קוצר. ואמרת הגמ' ההן דגזו מי שקצץ ספוג עשב שגודל בים, או גומי קני סוף, או קרולין אלמוגים, חייב משום קוצר ומשום נוטע, כיון שע"י הקציצה הם ממהרים לגדול. וכן ההן דגזו מי שקוצץ מעלי הכוסבר, או מעלי הכרתי (לוף), או מעלי הכרפס (סלרי), או מעלי הגרגר (פן החרדל), או מעלי הטריקסימין (עולשין), או מעלי הכשותין, או מעלי הנענע, חייב משום קוצר ומשום זורע, כיון שע"י הקציצה הם ממהרים לגדול. אמרת הגמ' ר' יוסי בר' בון בשם רבי שמעון בן לקיש אומר, שהנותן עציץ נקוב על גבי עציץ נקוב, חייב עליה משום קוצר, כיון שהוא הגביה את העציץ הנקוב מהקרקע, א"כ הוא מיעט את יניקתו, ואח"כ כשהוא הניח אותו על גבי העציץ הנקוב, הוא מתחייב משום זורע. ואומר ר' יוסי בר' בון בשם

בשבת, חייב כנוטע, כיון שהזמירה מועילה לגפן. ואמרת הגמ', שלכאו' אם הוא נטע וזמר בשביעית, על דעתיה דר' כהנא הוא יהיה חייב שתיים, אחת על הנטיעה ואחת על הזמירה, כיון שבשמיטה יש שתי לאוים, ש'ךך לא תזרע ו'כרמך לא תזמר, אבל על דעתיה דרבי זעירא שאומר שהזומר חייב משום נוטע, א"כ אינו חייב אלא אחת, כיון שזמירה ונטיעה, זה אותו איסור. אבל חוזרת הגמ' ואמרת שגם לר' זעירא, הוא יהיה חייב שתיים, כיון שכלום אמר רבי זעירא אלא שהזומר הרי הוא כנוטע, שמא ר' זעירא אמר שהנוטע הרי הוא כוזמר?! ודאי שלא, אלא הכל היינו הנוטע והזומר היה בכלל זריעה, כיון שזה מועיל לאילן, אלא יצאת זמירה בשביעית להחמיר על עצמה ולחייב עליה בפני עצמה, וא"כ וכי מפני שיצאת זמירה להחמיר על עצמה, את פוטרו משום זורע?! ודאי שלא, אלא הוי לא שנייא, ואם הוא נטע וזמר בשביעית, בין על דעתיה דר' כהנא בין על דעתיה דרבי זעירא, חייב שתיים - משום זורע ומשום זומר.

מסכת פרק ז [ה"ב - דף מח] שבת רלה

רבי שמעון בן לקיש, הקוצץ קורת שקמה חייב עליה משום שלש, א"ר יוסי בר' בון ולא פליגין, הקוצצה חייב משום קוצר ומשום זורע, המוחקה חייב משום מכה בפטיש.

רבנן דקיסרין אמרין, ההן דצייד כוורא, וכל דבר שאתה מבדילו מחיותו, חייב משום קוצר.

והמעמר: רבי שמואל בר ססרטאי בעי תולדות העימור אי זו היא? ר' יוסי שמעית טעם מן דרבי שמעון בשם רבי אחא, ולית אנא ידע מה שְמַעַת, מיי כדון? ההן דכתית אורו שְעַרין חלוקה חייב משום דש, ההן דשטח צלן, צימוקין, מסוסלה - וקלטה חייב משום מעמר. כל שהוא נוגע באוכל חייב משום מעמר, בקליפה משום דש.

והמעמר: שואלת הגמ' רבי שמואל בר ססרטאי בעי שאל, תולדות העימור אי זו היא? ואומרת הגמ' שר' יוסי אמר, ששמעית טעם שמעתי מהו תולדות העימור, מן דרבי שמעון בשם רבי אחא, אבל ולית אנא ידע מה שְמַעַת כיון ששכחתי, שואלת הגמ' א"כ מיי כדון מה עכשיו, ומהו תולדת המעמר? מתרצת הגמ' ההן דכתית אותו אחד שכותת את קליפת האורז או את קליפת השְעַרין כדי לעשות מהם חלוקה (גריסים) חייב משום דש, וההן דשטח צלן (תמרים) או צימוקין, או מסוסלה (מלח) ליבוש, וקלטה ואסף את הדברים האלו, חייב משום מעמר, הגם שהוא לא אסף אותם ממקום גידולם, זה תולדת מעמר. ואומרת הגמ' שכל שהוא נוגע באוכל ואסף אותו, חייב משום מעמר, וכל שהוא נוגע בקליפה ומקלף את הקליפה, חייב משום דש.

רבי שמעון בן לקיש, שהקוצץ קורת שקמה ענף גדול מאילן השקמה, שישמש לקורה, חייב עליה משום שלש מלאכות, א"ר יוסי בר' בון ולא פליגין, שהמימרא הזאת לא נחלקת על מה שאמרנו קודם לענין הקוצץ מעלי הירקות שהוא חייב רק שתיים, כיון שבקורת השקמה יש עוד חיוב, שהרי הקוצצה חייב משום קוצר ומשום זורע כדלעיל, שמחמת הקציצה, השקמה תמחר לגדול, וכשהוא מוחקה מחליק את הקורה, הוא מתחייב משום מכה בפטיש.

רבנן דקיסרין חכמי ישיבת קיסריה אמרין, ההן דצייד כוורא מי שמוציא דג מהמים, וכן כל דבר שאתה מבדילו ממקום חיותו, כגון המנתק את חבל הטבור של אדני השדה - חיה הקשורה בטבורו לקרקע ויונק מן הקרקע, או המנתק את העופות הגדילים ותלויים באילן בחרטומיהן (או הגוזז את הצמר), חייב משום קוצר.

הדא איתתא כד מערבא בחיטיא - משום מרקדה, כד מפרכיאי בראשייא - משום דשה, כד מתברא בצדדיא - משום בוררת, כד מספייא - משום טוחנת, כד מנפייא - משום זורה, גמרה מלאכתה - משום מכה בפטיש.

ההן כיתנייא בקופנה - משום דש, במערוכה - משום טוחן, באפסמיתה - משום זורה, בכף - משום בורר, כד מפלג - משם מנפץ, כד מתלש - משם מחתך, גמר מלאכתו - משם מכה בפטיש.

ההן דשחק תומא, כד מפרך ברישייא - משום דש, כד מבחר בקליפיתיה - משום בורר, כד שחיק במדוכתה - משום טוחן, כד יהיב משקין - משום לש, גמר מלאכתן - משום מכה בפטיש.

טווים את הסיבים); וא"כ כשהוא מכה **בקופנה** (מוט של מעדר) כדי להסיר את קליפת הקנים, חייב **משום דש**, ואח"כ כשהוא מכה **במערוכה** (מערוך - שמרדדים בזה את הבצק) כדי להפריד את סיבי הפשתן, חייב **משום טוחן**, וכשהוא מניח את התערובת של קליפת הקנים והסיבים **באפסמיתה** (כך שם הכלי) כדי שהרוח תנשב בהם ותעיף את הקליפות, חייב **משום זורה**, ואם הוא מסיר את קליפת הקנים **בכף ידו**, חייב **משום בורר**, וכד **מפלג** וכשהוא סורק את סיבי הפשתן, חייב **משם מנפץ**, וכד **מתלש** וכשהוא חותך את סיבי הפשתן לגודל הרצוי, חייב **משם מחתך**, וכשהוא **גמר** את **מלאכתו**, חייב **משם מכה בפטיש**.

ההן דשחק תומא אותו אחד ששחק את השום, או **כד מפרך ברישייא** כשהוא מפריד את שיני השום מראש השום, חייב **משום דש**, **כד מבחר בקליפיתיה** וכשהוא בורר את השום מתוך הקליפות, חייב **משום בורר**, **כד שחיק** וכשהוא שחק את השום **במדוכתה**, חייב **משום טוחן**, **כד יהיב משקין** וכשהוא

הדא איתתא אותה אשה **כד מערבא בחיטיא** כשהיא מערבבת את החיטים במסננת, כדי שהעפר הדבוק בחיטים יפול, חייבת **משום מרקדה** (מרקד). וכד **מפרכיאי בראשייא** וכשהיא מוללת בראש החיטים כדי להפריד את גרגירי החיטה מהשיבולת, חייבת **משום דשה** (דש). וכד **מתברא בצדדיא** וכשהיא שוברת את צידי החיטה, כדי להוריד את המוך, חייבת **משום בוררת**. וכד **מספייא** וכשהיא מוסיפה לשבור את החיטה, חייבת **משום טוחנת**. וכד **מנפייא** וכשהיא מנפה את התערובת של המוך וגרגירי החיטה ברוח, חייבת **משום זורה**. וכשהיא **גמרה** את **מלאכתה**, חייבת **משום מכה בפטיש**.

ההן כיתנייא אותם העוסקים בעשיית הפשתן (את חוטי הפשתן עושים ע"י ששורים במים את קני הפשתן עד שהקנים מתנפחים מעט, ואח"כ מכניסים את הקנים לתנור לייבוש, ואח"כ מכים על גבי הקנים, בתחילה כדי להסיר את קליפת הקנים, ואח"כ כדי להפריד את סיבי הפשתן זה מזה ושלא יהיו דבוקים), ואח"כ סורקים את הסיבים, ואח"כ

ההן סיקורה, כד מבחר בגרריה בקלופיתיה - משום בורר, כד מכתת במרגזייה - משום דש, כד שחיק במדוכתיה - משום טוחן, כד יהיב משקין - משום לש, כד משקע באנטרין - משום בונה, כד מקטע בנימא - משום מחתך, גמר מלאכתו - משום מכה בפטיש.

רבי חייא בשם רבי יוחנן, דגים שסחטן - אם לגופן פטור, אם להוציא ציר חייב. רב אמר כבשים שסחטן - אם לגופן מותר, ואם למימיהן אסור, שלקות בין לגופן בין למימיהן מותר, שמואל אמר אחד כבשים אחד שלקות, בין לגופן בין למימיהן אסור, אמר רבי חזקיה הדא דרב פליגא על דרבי יוחנן, אמר ליה רבי מנא

בדג הרבה ציר, הרי זה פטור כיון שזה לא נקרא מפרק (שזה תולדה של דש), ואם הוא סחט את הדג, כדי להוציא את הציר ולאכול את הציר - חייב כיון שזה נקרא מפרק (שזה תולדה של דש). **ורב אמר, כבשים** ירקות כבושים במי מלח או בחומץ שסחטן, אז אם הוא סחט אותם לגופן לאכול את הירקות, שהוא לא רוצה שיהיה בירקות הרבה חומץ, הרי זה מותר, ואם הוא סחט את הכבשים כדי לאכול את מימיהן זה אסור, אבל לא חייבים על זה, כיון שהמיץ הזה לא גדל יחד עם הירקות (לכך זה לא נקרא דש), ולענין השלקות (ירקות מבושלים), בזה אנחנו אומרים שבין אם הוא סחט אותם לגופן, ובין אם הוא סחט אותם למימיהן, זה מותר, כיון שהמשקה שהתבשל יחד עם ירקות, נחשב לאוכל, וא"כ כשהוא מוציא את המשקה מהירקות, זה כמו שהוא מפריד אוכל מאוכל, שזה מותר לכתחילה. אבל שמואל אמר, שאחד כבשים ואחד שלקות, בין לגופן בין למימיהן אסור לסוחטן. אמר רבי חזקיה הדא דרבי רב פליגא נחלקים על דברי רבי יוחנן, אמר ליה רבי מנא לר'

נותן מים בשום השחוק ומערב אותו, חייב משום לש, וכשהוא גמר את מלאכתו, חייב משום מכה בפטיש.

ההן סיקורה העושה מולייתא - בצק שממולא בפירות ותופרים את הבעק בחוט כדי שלא יצאו הפירות, כד מבחר בגרריה בקלופיתיה כשעוסק בפירות ומגרר את קליפתו, הוא מתחייב משום בורר, כד מכתת במרגזייה כשכותשו ע"י כלי כמין גרון וכותשו בקליפתו כדי לרכבם, הוא מתחייב משום דש, כד שחיק במדוכתיה כשהוא שוחק את הפירות במדוכה ומרסקם, הוא מתחייב משום טוחן, כד יהיב משקין כדי לערב את עיסת הפירות, הוא מתחייב משום לש, כד משקע באנטרין כשהוא נותן אותו לכלי ומשווהו ומיפהו לעשות לו צורה נאה, הוא מתחייב משום בונה, כד מקטע בנימא כשחותך החוט למידתו, הוא מתחייב משום מחתך, וכשהוא גמר את מלאכתו, הוא מתחייב משום מכה בפטיש.

רבי חייא בשם רבי יוחנן אומר, שדגים שסחטן מצירו, אז אם הוא סחט אותם לגופן לאכול את הדג, כיון שהוא לא רוצה שיהיה

מסכת פרק ז [ה"ב - דף מט] שבת

למה? דההן אמר - אסור ומותר, דההן אמר - חייב ופטור.

אמר רבי בא בר ממל בצל שריסקו אם ליתן טעם אסור, אם להוציא שזרפו מותר.
רבי זעירא בשם רב הונא צנון טומנו במלח, ובלבד שלא ישקהא.

רבי זעירא בשם רב הונא, כליו מבית האומן לובשן, ואם יתקרע - יתקרע. רבי זעירא בשם רב הונא נסתבכו בגדיו בקוצים, הרי זה מפרשן במקום צינעה, ובלבד שלא יקרע. אמר רבי זעירא בשם רב הונא, נפל טיט על בגדיו, הרי זה ממרחו בידו אחת, ובלבד שלא יכסכו. רבי זעירא בשם רב הונא ההן ננער - בחדא שרי, ובתלת אסור, ובתרתיי צריכה.

ההן דסחי; רב הונא ורב יהודה, חד אמר הכין שרי ותכין אסור, וחרנה אמר

ללובשן לראשונה בשבת, והוא לא צריך לחשוש שמא הם לא מתאימים למידותיו והם יקרעו, ואם יתקרע - יתקרע. רבי זעירא בשם רב הונא אומר, שאם נסתבכו בגדיו בקוצים, הרי זה מפרשן את הקוצים במקום צינעה שלא כנגד העם, ובלבד שלא יקרע, דהיינו שיוציא את הקוצים בזהירות. אמר רבי זעירא בשם רב הונא, אם נפל טיט על בגדיו, הרי זה ממרחו מסירו (את הטיט) בידו אחת, אבל ובלבד שלא יכסכו שלא ישפשף את הבגד, כיון שזה דומה לכיבוס. רבי זעירא בשם רב הונא אומר, ההן ננער אותו אחד שמנער את בגדו כדי לקפלו, בחדא שרי באדם אחד זה מותר, כיון שהוא לא יכול למתוח את הבגד יותר מדאי, ובתלת ובשלשה אנשים, זה אסור, כיון שהם מותחים את הבגד וזה מתקן את הבגד, ובתרתיי ובשני אנשים, צריכה, יש להסתפק האם זה מותר או לא.

ההן דסחי אותו אחד שהתרחץ, רב הונא ורב יהודה נחלקים, ואחד אמר, שהכין שרי והכין אסור, דהיינו מותר לו לנגב במגבת את

חזקיה, למה אתה אומר שרב נחלק על ר' יוחנן, והרי שניהם חילקו בין לגופן למימיהם? א"ל ר' חזקיה, כיון שאני סובר שלכבשים ולדגים יש אותו דין, והיות ודההן רב אמר - אסור ומותר, ודההן ר' יוחנן אמר - חייב ופטור, וא"כ מוכח שר' יוחנן אוסר לכתחילה לסחוט לגופן, לכך אני אומר שרב נחלק על ר' יוחנן.

אמר רבי בא בר ממל, בצל שריסקו, אז אם הוא ריסק את הבצל כדי ליתן בו טעם, שיוכלו לאכול את הבצל (ולולי זה לא יכולים לאכול את הבצל), זה אסור, כיון שאסור לייצר אוכל בשבת, אבל אם הוא ריסק את הבצל רק כדי להוציא את שזרפו שהבצל לא יהיה חריף יותר מדאי - מותר. רבי זעירא בשם רב הונא אומר, צנון טומנו ומטבילו במלח, אבל ובלבד שלא ישקהא את הצנון הרבה זמן במלח, כיון שזה נראה שהוא רוצה לשמר את הצנון לאורך זמן, וא"כ זה אסור משום עיבוד באוכלים.

רבי זעירא בשם רב הונא אומר, כליו הבגדים שבאו מבית האומן, מותר לו

בין הכין ובין הכין אסור. רבי אבא בר זמינא עאל מיסחי עם רבי זעירא ולא שבקיה עבד - דלא הכין ודלא הכין.

נפלו מים על בגדיו; רב הונא ורב ירמיה, חד אמר מנערה שְׁרִי וממחקה אסור, וחרנה מחלף. רבי בא בשם ר' חייא בר אשי, זה שרוקק - מבליעו בכסותו ואינו חושש. ר' בא בשם ר' חייא בר אשי, איתפלגין ר' חייא רובא ור' שמעון ברבי, חד אמר רוקק ושף, וחרנה אמר אינו רוקק ושף, מה פליגין - בשאין שם פסיפס, אבל יש שם פסיפס - רוקק ושף. רקק והפריחתו הרוח - חייב משום זורה, וכל דבר שהוא מחוסר לרוח, חייב משום זורה.

והבורר: אמר רבי יודן יש שהוא בורר צרורות כל היום ואינו מתחייב,

את הבגד, כיון שאז הוא מוציא את המים המובלעים בבגד, וזה דומה לסחיטה. אומרת הגמ' רבי בא בשם ר' חייא בר אשי אמר, זה שרוקק אותו אחד שרוצה לרוק, מבליעו בכסותו את הרוק ואינו חושש משום מכבס, כיון שזה דרך לכלוך, לכך זה מותר. ואומר ר' בא בשם ר' חייא בר אשי, איתפלגין שנחלקו ר' חייא רובא ור' שמעון ברבי, ואחד אמר שרוקק על גבי הקרקע ושף ומשפשף את הרוק, וחרנה אמר שאינו רוקק ושף, כיון שחוששים שמא הוא ישווה גומות. ואומרת הגמ' מה פליגין היכן המחלוקת? דוקא בשאין שם פסיפס רצפת אבנים, אבל אם יש שם פסיפס - רוקק ושף, כיון שאין חשש שישווה גומות. ואומרת הגמ' רקק והפריחתו הרוח - חייב משום זורה, היות והוא מעוניין שהרוח תעיף ממנו את הרוק, והרי כל דבר שהוא מחוסר לרוח דהיינו שהרוח מפזרת אותו - חייב משום זורה.

והבורר: אמר רבי יודן, יש שהוא בורר צרורות מהחייטים כל היום ואינו מתחייב,

כל גופו בבת אחת, אבל אָכַר אָכַר אסור, כיון שחוששים שמא הוא יסחוט את המגבת בין ניגוב לניגוב, כדי שהמגבת תהיה יבישה, וחרנה והאחר אמר, שבין הכין ובין הכין בכל אופן אסור להתנגב במגבת, כיון שחוששים שמא הוא יסחוט את המגבת. ואומרת הגמ' שמעשה היה שרבי אבא בר זמינא עאל מיסחי נכנס לרחוץ עם רבי זעירא בשבת, ולא שבקיה עבד ור' זעירא לא התיר לר' אבא בר זמינא להתנגב במגבת דלא הכין ודלא הכין לא אבר אבר, ולא כל גופו בבת אחת.

נפלו מים על בגדיו, רב הונא ורב ירמיה נחלקו מה יעשה, ואחד אמר שמנערה שְׁרִי שמותר לנער את המים מהבגד, אבל וממחקה אסור, אבל אסור להעביר את ידו על גבי הבגד להוריד את המים, כיון שזה כמו שהוא סוחט את הבגד, וחרנה מחלף, והאחר אומר שלהיפך, מותר להעביר את ידו על גבי הבגד להוריד את המים, כיון שהוא מוריד רק את המים הנמצאים מעל הבגד, אבל אסור לנער

יש שהוא נוטל כגרוגרת ומיד מתחייב, היך עבידא? היה יושב על גבי כרי וברר צרורות כל היום - אינו מתחייב, נטל לתוך ידו כגרוגרת וברר חייב.

רבי יונה בעי עשה כן בשבת, על דעתיה דבית שמאי מהו שיהא חייב? אמר ליה רבי יוסי ולמה לא? אילו עשה כן בשבת על דבית הלל שמא אינו חייב? והכא חייב, אמר רבי מנא יאות א"ר יונה אבא, לא אתיא אלא על דבית שמאי, למה, שהותר מכלל ברירה ביו"ט, לא הותר מכלל ברירה בשבת.

בירר אוכלים מתוך אוכלים; חזקיה אמר חייב, רבי יוחנן אמר פטור, מתניתא פליגא על חזקיה, דאמר בורר ואוכל, בורר ומניח על השולחן?

שלדברי ב"ה מותר ביו"ט לברור כדרכו, ובשבת חייבים על זה, כך לדברי ב"ש מה שמותר לעשות ביו"ט, אסור לעשות בשבת), אמר רבי מנא שיאות א"ר יונה אבא שאבא שלי (ר' יונה היה אביו של ר' מנא) שואל טוב, כיון שלא אתיא שאלתו של אבי, אלא על דברי בית שמאי, והשאלה היא למה ב"ש מתירים ביו"ט לברור את האוכל, האם כיון שהותר מכלל ברירה ביו"ט, אבל לא הותר מכלל ברירה בשבת, וא"כ יהיה אסור לדברי ב"ש לברור בשבת את האוכל מתוך הפסולת, או שב"ש לא מתירים ברירה ביו"ט כלל, ומה שהם מתירים לברור את האוכל מתוך הפסולת, זה מכיון שאין לזה שם של ברירה, וא"כ גם בשבת יהיה מותר לברור את האוכל מתוך הפסולת.

שואלת הגמ' מה הדין אם הוא בירר אוכלים מתוך אוכלים, כגון שברר אגוזים מתוך שקדים? חזקיה אמר חייב כיון שגם זה נקרא ברירה, ורבי יוחנן אמר פטור, שואלת הגמ' שלכא' מתניתא פליגא הברייתא נחלקת על חזקיה, דאמר שהרי שנינו בברייתא, נתערבו לו פירות בפירות בורר ואוכל, בורר ומניח על השולחן, ולכא' הכוונה היא

יש שהוא נוטל כגרוגרת חיטים (וברור משם את הצרורות) ומיד מתחייב, מסבירה הגמ' היך עבידא באיזה מקרה הוא מתחייב ובאיזה מקרה הוא יהיה פטור, היה יושב על גבי כרי ערימת חיטים וברר צרורות כל היום - אינו מתחייב, כיון שהוא לא גמר לברור את כל הצרורות מהערימה, לכך זה לא נקרא שהוא תיקן ע"י ברירתו, אבל אם הוא נטל לתוך ידו כגרוגרת של חיטים (שמעורב בהם צרורות) וברר מהם את כל הצרורות חייב, כיון שהוא תיקן את החיטים הנמצאים בידו.

שנינו במסכת ביצה, "הבורר קטנית ביום טוב, בית שמאי אומרים בורר אוכל ואוכל, ובית הלל אומרים בורר כדרכו ואוכל", שואלת הגמ' רבי יונה בעי שאל, מה הדין אם עשה כן בשבת שברר את האוכל מתוך הפסולת על דעתיה לדברי בית שמאי מהו שיהא חייב משום בורר? אמר ליה רבי יוסי לר' יונה, ולמה לא? הרי אילו עשה כן בשבת על דבית הלל (לשיטת ב"ה), דהיינו שהוא בירר כדרכו בשבת, וכי שמא אינו חייב? וא"כ אותו דבר הכא לשיטת ב"ש הוא יהיה חייב (ומדברי ב"ה נלמד לדברי ב"ש, וכמו

ר' בון בר חייא בשם רבי שמואל בר רב יצחק תיפטר שהיו אורחין אוכלין ראשונה ראשונה. והתני ובלבד שלא יבור את כל אותו המין, אם עשה כן בשבת חייב, על דעתיה דחזקיה שכן הבורר כדרכו בשבת חייב, על דעתיה דר' יוחנן שכן הבורר כדרכו במקום אחר חייב. דעתיה דחזקיה אפילו עיגולין מן גוא עיגולין, אפילו רמונים מן גוא רמונים? אין כיני - אפילו בני נש מן גוא בני נש?! מי כדון? כל עמא מודיי להדא דרבי אימי, דרבי אימי הוה ליה אורחין, אפיק קומיהון תורמוסין ופסיליין, אמר לון הבון דעתיכון דאתון מיכול קיסייא בסופא.

לא יתכן לומר, כיון שאין כיני אם זה כדברך שאפי' מאותו הסוג אסור לברור, א"כ וכי יהיה אסור לברור אפילו בני נש מן גוא בני נש בני אדם מתוך בני אדם, והרי זה ודאי שזה מותר. שואלת הגמ' מי כדון מה עכשיו, וכמו מי ההלכה האם כדברי ר' יוחנן או כדברי חזקיה? והגמ' לא עונה על זה. ואומרת הגמ' שכל עמא מודיי להדא דרבי אימי, שכולם מודים שמותר לעשות כמו מה שר' אימי היה עושה, דרבי אימי הוה ליה אורחין, אפיק קומיהון תורמוסין ופסיליין, ור' אימי הביא להם תורמוס יחד עם הפסולת (הפסולת ראויה לאכילה, אבל היא פחות טובה מהתורמוס עצמו). ואמר לון ואמר להם ר' אימי לאורחים הבון דעתיכון תשימו לב דאתון מיכול קיסייא בסופא, שתאכלו את הפסולת לאחר אכילת התורמוס, וא"כ כשהם בוררים את התורמוס מהפסולת, יוצא שבעצם הם בוררים אוכל מאוכל על מנת לאכול לאלתר, ובאופן הזה לכו"ע (גם לחזקיה) זה מותר, כיון שזה דרך אכילה.

שהוא בורר ומניח על השולחן כדי לאכול לאחר זמן, וא"כ מוכח שמותר לברור אוכל מאוכל? מתרצת הגמ' ר' בון בר חייא בשם רבי שמואל בר רב יצחק אומר, תיפטר שחזקיה מעמיד את הברייתא, כגון שהיו האורחין אוכלין ראשונה ראשונה, והתני וכן מוכח מהמשך הברייתא, שהרי הברייתא אומרת ובלבד שלא יבור את כל אותו המין, ואם עשה כן בשבת חייב, וא"כ על דעתיה דחזקיה לשיטת חזקיה מובן כוונת הברייתא, שכן הבורר אוכל מאוכל כדרכו בשבת חייב, ועל דעתיה דר' יוחנן ולשיטת ר' יוחנן כוונת הברייתא היא, שכן הבורר כדרכו במקום אחר (היינו אוכל מתוך פסולת) חייב, לכך מדרבנן אסור לו לברור את כל אותו המין. שואלת הגמ' על דעתיה דחזקיה לשיטת חזקיה שהבורר אוכל מאוכל חייב, האם גם אסור לברור אוכל מאוכל מאותו הסוג, האם אפילו עיגולין מן גוא עיגולין האם אסור לברור עיגולי תאנה גדולים מתוך עיגולי תאנה קטנים, או אפילו רמונים מן גוא רמונים, ואומרת הגמ' שזה

תני אין בוררין, לא טוחנין, ולא מרקדין. הבורר הטוחן המרקיד - בשבת נסקל, ביום טוב סופג את הארבעים. והא תנינן בורר כדרכו בחיקו ובתמחויו? א"ר חנינא ענתונייא דרבן גמליאל היא, דרבן גמליאל אומר אף מדיח ושולה, והא תנינן של בית רבן גמליאל היו שוחקים את הפילפלים בריחיים שלהן, מותר לטחון ואסור לבורר? ר' יוסי בשם רבי אילא לא הותרה טחינה כדרכה. ומנין שאין בוררין ולא טוחנין ולא מרקדין? רבי יוסי בשם רבי שמעון בן לקיש [שמות יב] כָּל מְלֶאכֶה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם, עד וְשִׁמְרָתֶם אֶת הַמִּצְוֹת. רבי יוסה בעי כלום למדו לתבשיל אלא מיפן, ר' יוסה לא אמר פן, אלא ר' יוסה בשם רבי שמעון בן לקיש, אף אֲשֶׁר יֵאָכֵל

א"כ אסור ג"כ לטחון, וא"כ ע"כ שר"ג מתיר ג"כ לבורר? מתרצת הגמ' ר' יוסי בשם רבי אילא אומר, שבאמת ר"ג אסור לטחון ביו"ט כדרכו, ולא הותרה טחינה כדרכה, ושחיקת הפלפלים זה נקרא טחינה שלא כדרכה, ולכך זה מותר ביו"ט. ואומרת הגמ' ומנין שאין בוררין ולא טוחנין ולא מרקדין ביו"ט? רבי יוסי בשם רבי שמעון בן לקיש אומר, כיון שכתוב כָּל מְלֶאכֶה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם, היינו עד וְשִׁמְרָתֶם אֶת הַמִּצְוֹת, ומסמיכות הפסוקים נלמד שאסור לעשות ביו"ט את המלאכות שנעשים לפני זמן שמירת המצות, דהיינו לפני נתינת המים לקמה. שואלת הגמ' רבי יוסה בעי שאל, כלום למדו לתבשיל שמותר לבשל אלא מיפן, שכתוב "אף אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבָדוּ יַעֲשֶׂה לָכֶם" וא"כ מה שכתוב "וְשִׁמְרָתֶם אֶת הַמִּצְוֹת" זה לא הולך כלפי איסור המלאכות, אלא להיפך, זה הולך כלפי היתר המלאכות ביו"ט? ולכך ר' יוסה לא אמר פן כנוסח שר' יוסי אמר, אלא ר' יוסה בשם רבי שמעון בן לקיש אמר, שיודעים את האיסור של טחינה והרקדה, כיון שמה שכתוב אף אֲשֶׁר יֵאָכֵל

תני, אין בוררין את האבנים מהחיטים, ולא טוחנין, ולא מרקדין מסנגים את הסובין מהקמח ביו"ט, הגם שמותר לעשות אוכל נפש ביו"ט, אבל זה אסור כדלקמן. ואומרת הברייתא, שהבורר או הטוחן או המרקיד אם זה היה בשבת הוא נסקל מחמת זה, ואם זה היה ביום טוב, הוא סופג את הארבעים מקבל מלקות. שואלת הגמ' והא תנינן במסכת ביצה בורר כדרכו בחיקו ובתמחויו, וא"כ מוכח שמותר לבורר ביו"ט? מתרצת הגמ' א"ר חנינא ענתונייא (שבא מענתות), שהברייתא האוסרת ברירה ביו"ט, זה מדברי רבן גמליאל היא, דרבן גמליאל אומר שאומנם אסור לבורר את הפסולת ביו"ט, אבל הוא לא חייב דוקא לבורר את האוכל מהפסולת, אלא אף מדיח ושולה, אלא מותר להציף מים על גבי הקטניות, והוא יאסוף את הפסולת שתצוף למעלה. שואלת הגמ' והא תנינן של בית רבן גמליאל היו שוחקים את הפילפלים בריחיים שלהן, וא"כ שואלת הגמ' וכי מותר לטחון ואסור לבורר? לא יתכן לומר כך, כיון שאם מותר אוכל נפש רק מוזמן נתינת המים כדלקמן,

לְכֹל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם, מִן וּשְׁמֵרָתֶם אֶת הַמִּצְוֹת. תְּנִי חֲזִקָה וּפְלִיג, אֵדָה הוּא לְבַדּוֹ, הֲרִי אֵלּוֹ מִיעוּטִין, שְׁלֵא לְקַצּוֹר, וְלֵא לְטַחוֹן, וְלֵא לְהַרְקִיד בְּיוֹם טוֹב.

רבי זעירא רב חייה בר אשי בשם שמואל, המשמר חייב משום בורר, אמר רבי זעירא לא מסתברא דלא משום מרקד. רבי יונה ורבי יוסה תריהון אמרין, בקדמיתא הוינן אמרין, יאות אמר רבי זעירא, ומה המרקד - קמח מלמטן ופסולת מלמעלן, אף המשמר - יין מלמטן ושמרין מלמעלן, ולא הוינן אמרין כלום, למה? שהותר מכלל ברירה, והותר מכלל שימור; הותר מכלל ברירה, בורר כדרכו בחיקו ובתמחויו, והותר מכלל שימור, אבל נותנין לתלויה - ביום טוב, ולא הותר מכלל הרקדה, דמר רבי חנינא בן יקא בשם רב יהודה, אין שונין את הקמח אבל מרקדין לאחורי הנפה, אין תימר משום מרקד הוא, יהא אסור.

בתחילה חשבנו לומר שיאות אמר רבי זעירא שהמשמר חייב משום מרקד, ומכיון שמה היא המלאכה של המרקד? שהקמח מלמטן ופסולת מלמעלן, שהרי הוא מסנן את הקמח מהסובין, וא"כ אותו דבר לעניין משמר, אף המשמר היין מלמטן ושמרין מלמעלן, וא"כ מסתבר לומר שהמשמר חייב משום מרקד, אבל חזרו ר' יונה ור' יוסה ואמרו שלא הוינן אמרין כלום, שזה לא נכון, ולמה? כיון שיר"ט הותר מכלל ברירה מותר לברור ביו"ט, ויר"ט הותר מכלל שימור; הותר מכלל ברירה, כמו שלמדנו שבורר כדרכו בחיקו ובתמחויו, והותר מכלל שימור, כמו ששינונו אבל נותנין את שמרי היין למשמרת התלויה - ביום טוב, אבל ויר"ט לא הותר מכלל הרקדה, דאמר רבי חנינא בן יקא בשם רב יהודה, אין שונין את הקמח אסור לנפות את הקמח פעם שניה ביו"ט, אבל מרקדין (אם נפל שם לכלוך) לאחורי הנפה כיון שהוא עושה בשינוי, וא"כ אמרו ר' יונה ור' יוסה, אין תימר שהמשמר חייב משום מרקד הוא, א"כ יהא אסור לתת

לְכֹל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם, היינו מן וּשְׁמֵרָתֶם אֶת הַמִּצְוֹת, דהיינו מזמן נתינת המים לקמח והלאה יש את ההיתר של עשיית אוכל נפש, אבל המלאכות שקודם לזה, יש את האיטור של "כָּל מְלֶאכֶה לֹא יַעֲשֶׂה בָהֶם". ואומרת הגמ' אבל תני חזקיה ברייתא ופליג וזה נחלק על מה שאמרנו קודם, שאומרת הברייתא, שהיות וכתוב "אֵף אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכֹל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם" א"כ הרי אלו (אך, הוא, לבדו) שלשה מיעוטיין, ומכאן נלמד שלא לקצור, ולא לטחון, ולא להרקיד ביום טוב, אבל מותר לברור ביו"ט, ולא כמו שאמרנו לעיל.

רבי זעירא בשם רב חייה בר אשי בשם שמואל אומר, המשמר הנותן את שמרי היין במסגנת כדי שיזוב מהם היין, חייב משום בורר, כיון שהוא בורר את היין הנמצא בתוך השמרים, אבל אמר רבי זעירא שלא מסתברא דא לא מסתבר דברי שמואל, אלא מסתבר לומר שהמשמר חייב משום מרקד. ואומרת הגמ' רבי יונה ורבי יוסה תריהון שניהם אמרין, בקדמיתא הוינן אמרין

מסכת פרק ז [ה"ב - דף נ] שבת

א"ר יוסה בר' בון ודלא כרבי יודה, דתני בשם ר' יודה, אף במכשירי אוכל נפש התיירו. בעייתא דא מילתא, מהו לשנות את הקמח לאחורי הנפה כרבנן.

והטוחן וכו': ההן דשחק מלח חסף פילפלין - חייב משום טוחן. ההן דחשר גירגבסין מוץ חול עפר - חייב בו משום מרקד. ההן דגבל גירגבסין עפר קילורין מלוגמא סממנין - חייב משום לש.

הלש: הלש והמקטף והעורך כולהן משום לש. רבי בא בר ממל בעי, תמן אמר חייב על לישתה ועל עריכתה ועל אפייתה, והכא את אמר הכין? אלא תמן יש לו לחלוק - חייב על כל אחת ואחת, ברם הכא אינו חייב אלא אחת.

מהגושים הגדולים, חייב בו משום מרקד. וההן דגבל ומי שמגבל גירגבסין גבס, או עפר, או קילורין משחה, או מלוגמא סממני רפואה, או סממנין לצבוע בהם את הבגדים, חייב משום לש.

הלש: אומרת הגמ' שהלש והמקטף מחליק את פני הבצק במים, והעורך מרדד את הבצק, על כולהן הוא חייב משום לש. שואלת הגמ' רבי בא בר ממל בעי שאל, תמן במסכת מנחות, המשנה אמרה שהאופה את שיירי המנחות שהחמיצו, חייב על לישתה ועל עריכתה ועל אפייתה - על כל מעשה הוא חייב בפני עצמו, והכא את אמר הכין שהוא חייב אחד על הכל? מתרצת הגמ' אלא יש הבדל, שתמן לענין המנחות יש לו פסוק לחלוק יש פסוק שמחייב על כל עשיה ועשיה, שהרי כתוב "לא תאפה חמץ חלקם" ולכאן זה מיותר, שהרי כבר כתוב "כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ" אלא זה בא לחייב על כל אחת ואחת, ברם הכא אבל כאן אינו חייב אלא אחת, היות והכל זה אותו מעשה.

לתוך המשמרת ביו"ט, ומזה שהמשנה מתירה לתת לתוך המשמרת ביו"ט, מוכח שהמשמר זה כבורר, ולכך מותר לשמר ביו"ט. א"ר יוסה בר' בון שמה שאמרנו שאסור לסנן פעם שניה את הקמח ביו"ט, וכן מה שאמרנו שמוותר לרקד רק בשינוי, זה ודלא כרבי יודה, דתני בשם ר' יודה, אף במכשירי אוכל נפש התיירו לעשות ביו"ט, וא"כ מותר לרקד ביו"ט. ואומרת הגמ' בעייתא דא מילתא שיש לנו לשאול, מהו לשנות את הקמח לאחורי הנפה כרבנן, האם לשיטת חכמים מותר לסנן פעם שניה את הקמח מאחורי הנפה כמו שהתירו לרקד בשינוי, או שרק לענין לרקד התיירו בשינוי, כיון שהצרורות והאבנים נפלו לקמח ביו"ט, אבל לענין לסנן פעם שניה את הקמח, שהוא היה יכול לעשות את זה מערב יו"ט, אולי חכמים לא התיירו לעשות את זה אפי' לא בשינוי.

והטוחן וכו': אומרת הגמ' ההן דשחק אותו אחד שטוחן מלח, או חסף חרס, או פילפלין, חייב משום טוחן. וההן דחשר ומי שמסנן גירגבסין גבס, או מוץ, או חול, או עפר

והאופה: את חמי אפייה תולדת לבישול, ואת אמר הכין? אלא בגין דתנינן סדר עיסה - תנינתה עמהן. וההן דאזין גירקדרין משיח כילום שרי זיפות שרי מוסרין, רבי אבהו בשם רבי יוסה בר חנינה המתוך אבר חייב משום מבשל. הצולה והמטגן השולק והמעשן - כולהן משום מבשל. בישל בחמי טבריא מהו? חזקיה אמר אסור, רבי יוחנן אמר מותר, אמר רב מנא אזלית לקיסרין ושמעית רבי זריקן בשם חזקיה, לחזקיה צריכה ליה - פסח שיתבשל בחמי טבריא מהו? תרין אמורין; חד אמר אסור, וחרנה אמר מותר, מאן דמר אסור [שמות יב] אל תאכלו מִמֶּנּוּ נֶאֱמַר, וּבִשַׁל מִבֶּשֶׂל בְּמַיִם, ומאן דמר מותר, כִּי אִם צָלִי אִשׁ רֵאשׁוֹ עַל פְּרָעִיו וְעַל קָרְבוֹ.

לא? אומרת הגמ' שחזקיה אמר שזה אסור - חכמים גזרו לאסור אטו בישול בתולדת האש, אבל רבי יוחנן אמר שמותר לבשל בחמי טבריה. ואומרת הגמ' שאמר רב מנא, אזלית לקיסרין כשהלכתי לקיסריה ושמעית את רבי זריקן ששאל בשם חזקיה, לחזקיה שמתיר בשבת לבשל בחמי טבריה, צריכה ליה חזקיה הסתפק, פסח שיתבשל בחמי טבריא מהו, האם הוא נאסר משום פסח מבושל או לא? ואומרת הגמ' שתרין אמורין נחלקו בזה, ואחד אמר שהפסח הזה אסור אפי' אם יצלו אותו אח"כ, וחרנה אמר שהפסח הזה יהיה מותר אם יצלו אותו אח"כ, ואומרת הגמ' שמאן דאמר שזה אסור, זה מכיון שכתוב אל תאכלו מִמֶּנּוּ נֶאֱמַר, וּבִשַׁל מִבֶּשֶׂל בְּמַיִם, ומוזה שהתורה כפלה ואמרה בשל מבושל, זה בא לומר לך שאפי' אם בישלו את הפסח בחמי טבריה, הפסח נאסר, ומאן דאמר שהפסח מותר, כיון שכתוב כִּי אִם צָלִי אִשׁ רֵאשׁוֹ עַל פְּרָעִיו וְעַל קָרְבוֹ, וא"כ משמע צלי אש ולא כשזה מבושל באש (ורק אז זה נאסר), אבל אם זה התבשל בחמי טבריה, הפסח לא נאסר.

והאופה: שואלת הגמ' את חמי אתה רואה שאפייה זה תולדת לבישול, ואת אמר הכין והמשנה מביאה אפיה בכלל הל"ט מלאכות, ומדוע לא כתוב במשנה בישול? מתרצת הגמ' שבאמת אפיה זה תולדה של בישול, אלא המשנה כתבה אפיה, בגין היות דתנינן סדר עיסה היות והמשנה נקטה את סדר עשיית הפת, לכך תנינתה אפיה עמהן, במקום בישול, כדי שלא יטעו מה הם הל"ט מלאכות. ואומרת הגמ' וההן דאזין (מסיק) גירקדרין קלה את אבני הסיד (עשיית הסיד נעשית ע"י שקולים את אבני הסיד, ואח"כ מכניסים אותם למים, והם נמסים), או שהוא מתוך משיח שמן מוקשה, או כילוס מין שמן מוקשה, או שהוא שרי זיפות מתוך זפת, או שרי מוסרין, על כל אלו הוא חייב משום מבשל, הגם שאח"כ השמן או הזפת יתקשו, וכן רבי אבהו בשם רבי יוסה בר חנינה אמר, שהמתוך אבר עופרת, חייב משום מבשל. וכן הצולה או המטגן, או השולק צלי קדר, או המעשן המבשל בעישון, על כולהן חייבים משום מבשל. שואלת הגמ' בישל בשבת בחמי טבריא מהו האם יש בזה איסור או

מסכת פרק ז [ה"ב - דף נא] שבת

כל אילין שיעוריא; אם לאוכלין - כגרוגרת, אם לכהמה - כמלוא פי גדי, אם לבשל - כדי לבשל ביצה קלה, אם לארוג - כמלוא רוחב הסיט, אם לטוות - כמלוא רוחב סיט כפול.

הגוזז את הצמר: גוז סתם מהו? נישמענה מן הדא, הוציא דיו, אם בקולמוס - כדי לכתוב שתי אותיות, אם להגיה כדי להגות אות אחת.

תמן תנינן, השוחט את הבכור עושה מקום לקופיץ מיכן ומיכן ותולש את השיער, ובלבד שלא יזינו ממקומו, וכן התולש את השיער לראות מקום מום, רבי אילא בשם רבי שמעון בן לקיש התולש מן הקדשים פטור,

הגמ' נישמענה מן הדא, אפשר להוכיח ממזה שלמדנו, שאם הוציא דיו, אם הדיו היה בקולמוס, השיעור הוא כדי לכתוב שתי אותיות, ואם הוא הוציא את הדיו להגיה את הספר, השיעור הוא כדי להגות להגיה אות אחת, ומדובר שהוא משלים בזה את הספר (דאל"כ הוא יהיה חייב רק בשתי אותיות), וא"כ גם כאן, אם הוא פירש שהוא גוזז את הצמר לעשות ממנו חוט (שלא על מנת לארוג בבגד), השיעור הוא כסיט הכפול, ואם הוא לא פירש, השיעור הוא כמלא הסיט, שהרי סתם צמר הולך לאריגת בגדים.

תמן במסכת בכורות תנינן, השוחט את הבכור, עושה מקום בצואר הבהמה לקופיץ סבין השחיטה מיכן ומיכן, ותולש את השיער, הגם שיש איסור לגוזז את הצמר של הקדשים, אבל ובלבד שלא יזינו ממקומו, שלא יִרְאֶה שהוא גוזז את הצמר לצורכו, וכן התולש את השיער מהבכור, כדי לראות את מקום המום, מותר לו לתלוש את הצמר, אבל שלא יזינו ממקומו. אומרת הגמ' רבי אילא בשם רבי שמעון בן לקיש אומר, שמוכח מכאן שהתולש את הצמר מן הקדשים פטור ממלקות, כיון שזה

ואומרת הגמ' שכל אילין שיעוריא כל השיעורים המחייבים בשבת, אם הוא עשה את הדבר לאוכלין, כגון שקצר בשביל אכילה, או הוציא אוכלים, השיעור הוא כגרוגרת, ואם הוא עשה את זה לכהמה, כגון שקצר להאכיל את בהמתו, השיעור הוא כמלוא פי גדי, ואם הוא עשה את זה לבשל, כגון שחתך ענפים כדי לבשל בהם, השיעור הוא כדי לבשל כגרוגרת מביצה קלה מביצת תרנגולת, ואם הוא עשה את הדבר לארוג, כגון שגזז צמר כדי לארוג בבגד, השיעור הוא כמלוא רוחב הסיט - ההפרש שבין אצבע הנקראת אצבע לאצבע הנקראת אמה, ואם הוא עשה את הדבר לטוות, כגון שגזז את הצמר לעשות ממנו חוט (שלא על מנת לארוג בבגד, כגון שהוא רוצה אותו לתפירה), השיעור הוא כמלוא רוחב סיט כפול שתי פעמים סיט.

הגוזז את הצמר: שואלת הגמ' מה הדין אם הוא גוזז את הצמר באופן סתם, ולא פירש האם זה בשביל לארוג את החוט בבגד או לעשות ממנו חוט (ולהשאיר אותו כמות שהוא, כגון לתפירה), מהו השיעור, האם כמלא הסיט הכפול או כמלא הסיט? מתרצת

אמר ר' יעקב בר אחא - ריש לקיש כדעתיה, דאיתפלגון; התולש מן הקדשים, רבי יוחנן אמר חייב, ר' שמעון בן לקיש אמר פטור. רבי ירמיה בעי, מחלפה שיטתיה דרבי שמעון בן לקיש, דתני התולש כנף מן העוף המורטה והקוטמה חייב משום שלש, ואמר רבי שמעון בן לקיש התולש חייב משום גוזז, המורטה חייב משום מוחק, הקוטמה חייב משום מכה בפטיש? א"ר יוסי בר' בון ולא פליגין, ולא דמיא, עוף שאין לו גיזה - תלישתה היא גיזתה, ברם הכא אינו חייב עד שיגוז, תדע לך שהוא כן, דתני תלש מן המיתה חייב - תלישתה זו היא גיזתה.

המלבנו: ההין דמגפר עא לְמַנִּין, וחבלין אליקה, הדיא איתתא דשרקא אפה, דשרקא מעזלה, ההין חייטא דיהב חוטא גו פומיה. רב כהן בשם רבנן דקיסרין, המיינטון חייב משום מלבן.

גיזה אין דרך לגוזז את נוצות העוף בכלי, לכך תלישתה זו היא גיזתה, ברם הכא אבל לעניין גיזת הצמר אינו חייב עד שיגוז בכלי כדרכו, תדע לך שהוא כן, שזה תלוי לפי דרך הגיזה, דתני, תלש צמר מן המיתה חייב, כיון שתלישתה זו היא דרך גיזתה, וא"כ אותו דבר לעניין העוף, היות ותלישת הנוצה ביד זו היא דרכה, לכך חייבים עליה. **המלבנו:** אומרת הגמ' ההין דמגפר עא המעשן עצים בגופרית ללבן אותם לְמַנִּין לעשות מהם כלים, או שהוא מעשן בגופרית **חבלין אליקה** מין פשתן, חייב משום מלבן. **וכן הדיא איתתא** אותה אשה **דשרקא אפה** שמעבירה על פניה שרק (מייק - אפ) ללבן את פניה חייבת משום מלבן, **וכן האשה דשרקא מעזלה** שרוחצת את חוט הטווי (מְטוּה - ת"א עזלא), חייבת משום מלבן, **וכן ההין חייטא** החייט דיהב חוטא **גו פומיה** שנותן את חוט התפירה לתוך פיו לנקותו, חייב משום מלבן. **רב כהן בשם רבנן דקיסרין** חכמי קיסריה אומר, שהמלבן המיינטון אסבסט באש, חייב משום מלבן.

לא נקרא גיזה (וכל האיסור רק מדרבנן, ולכך במקום הצורך הקילו). **אמר ר' יעקב בר אחא שריש לקיש כדעתיה** הולך לשיטתו, **דאיתפלגון** שנחלקו, **התולש צמר מן הקדשים, רבי יוחנן אמר חייב** מלקות, כיון שתלישת הצמר היא כגיזתה, אבל ר' שמעון **בן לקיש אמר** שהוא פטור ממלקות, כיון שתלישת הצמר היא לא כגיזתה. שואלת הגמ' **רבי ירמיה בעי** שאל, שלכאו' מחלפה שיטתיה דרבי שמעון **בן לקיש, דתני, התולש כנף** (נוצה עבה) **מן העוף והמורטה** מוריד ממנה את השיער, **והקוטמה** קצץ את ראשה לעשות ממנה קולמוס, **חייב משום שלש** מלאכות, **ואמר רבי שמעון בן לקיש** שהתולש את הנוצה מתחייב משום גוזז, **והמורטה מתחייב משום מוחק** ממוחק, **והקוטמה מתחייב משום מכה בפטיש**, בכל אופן כאן רשב"ל אומר שתלישת הנוצה היא כגיזתה, ולעניין תלישת הצמר רשב"ל אמר שאינה כגיזתה? מתרצת הגמ' א"ר יוסי בר' בון **ולא פליגין**, שדברי רשב"ל לא סותרים זה את זה, ומכיון שלא דמיא, עוף שאין לו

מסכת פרק ז [ה"ב - דף נא] שבת

המנפסו: ההן דנפיש - סיב, הוצין, גומא חייב משום מנפס.

הצובעו: מה צביעה היתה במשכן? שהיו משרבטין בבהמה, שנאמר [שמות כה] ועלת אילם מאדמים. א"ר יוסה הדא אמר העושה חבורה ונצרר בה דם חייב, המאדם אודם בשפה חייב. המוציא דם חייב משום נטילת נשמה שבאותו מקום. הצר צורה - הראשון חייב משום כותב, והשני חייב משום צובע, חיסר בה אבר ובא אחר וגמרה, חייב משום מכה בפטיש. והסוחט והמכבס - מלאכה אחת היא, תני רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר, הצפעים שבירושלים היו עושין סחיטה מלאכה בפני עצמה, על דעתיה דר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה ארבעים מלאכות אינן, וניתני? לא אתינן מיתני אלא מילין דכל עלמא מודיי בהן.

חייב משום כותב, והשני חייב משום צובע, ואם הצייר חיסר בה אבר חלק מהציור, ובא אחר וגמרה, א"כ הגומר את הציור חייב משום מכה בפטיש. והסוחט את הבגד והמכבס, מלאכה אחת היא משום מלבן, ואם עשאו בהעלם אחד, חייב חטאת אחת, אבל תני, רבי ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר, שהצפעים הכובסים שבירושלים היו עושין את הסחיטה מלאכה בפני עצמה, דהיינו שאחד היה מכבס, והאחר היה סוחט את הבגדים, וא"כ מוכח שזה שני מלאכות שונות. שואלת הגמ' א"כ על דעתיה לדברי ר' ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה יש ארבעים מלאכות אינון, וא"כ ניתני שהמשנה תכתוב שיש ארבעים מלאכות? מתרצת הגמ' שלא אתינן מיתני המשנה לא כותבת, אלא מילין מלאכות דכל עלמא מודיי בהן שכולם מודים בזה, אבל סחיטה זה מלאכה בפני עצמה רק לדברי ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה, לכך המשנה לא כתבה את זה.

המנפסו: אומרת הגמ' ההן דנפיש הסורק סיב הגדל סביבות לדקל, או הוצין עלי הלולב, או את עלי הגומא הקנים, לעשות מהם חוטים, חייב משום מנפס.

הצובעו: שואלת הגמ' מה היכן מצינו צביעה שהיתה במשכן? והרי הביאו את התכלת והארגמן כשהם היו כבר צבועים (כמו שכתוב וְכָל אִישׁ אֲשֶׁר נִמְצָא אֹתוֹ תְּכֵלֶת וְאֶרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים הִבְיִאוּ? מתרצת הגמ' אלא שהיו משרבטין מכים בבהמה כדי שעורות האילים יאדימו, שנאמר ועלת אילם מאדמים, שמשמע שצבעו אותם באדום כשהעור היה עדיין על האילים. א"ר יוסה הדא אמר זאת אומרת, שהעושה חבורה בבהמה ונצרר בה הדם חייב משום צובע. ואומרת הגמ' המאדם אודם בשפה אשה הצובעת את השפתיים שלה באודם, חייבת משום צובע. המוציא דם, חייב משום נטילת נשמה שבאותו מקום, שהרי "הדם הוא הנפש". הצר צורה המצייר ציור; שהדרך הוא שמשרטטים את הציור, ואח"כ צובעים אותו, א"כ הראשון

הטווהו וכו': ההן דעביד חבלין, ההן דעביד ממזור, חייב משום טווה. **המיסך:** ההן דעבד קונטרן, נפן, ומחצלן - חייב משום מיסך. הדא איתתא כד משתייה בקוביה - משום מיסכת, כד יהבה קדמה משום עושה בתין, כד מקימה לון משום בונה. כד מחייא משום אורגת, כד מקטעא בנימיא משום מחתכת, כד גמרה מלאכתה משום מכה בפטיש. ההן דעבד קופין - כד צפר משום מיסך, כד מחייט משום תופר, כפ משום בונה, כד מקטע משום מחתך, גמר מלאכתו משום מכה בפטיש. ההן דעביד מילין ערסיין - לאורך משום מיסך, לרוחב משום אורג, קנקלטין משום עושה בתים, כד מקטע משום מחתך, גמר מלאכתו משום מכה בפטיש.

והעושה שתי בתי נירין: שני נירין בחף אחד, ושני חפין בניר אחד.

הקנים, הוא מתחייב משום מיסך, וכד מחייט וכשהוא תופר אותם, הוא מתחייב משום תופר. כפ וכשהוא מכופף את הקנים שזה יהיה לסל, הוא מתחייב משום בונה. וכד מקטע וכשהוא חותך את הקנים לגובה אחיד, הוא מתחייב משום מחתך. גמר מלאכתו הוא מתחייב משום מכה בפטיש. ההן דעביד מילין ערסיין אותו אחד שאורג את המיטה, אז כשהוא מסדר את חוטי השתי לאורך, הוא מתחייב משום מיסך, וכשהוא מעביר את חוט הערב לרוחב, הוא מתחייב משום אורג, וכשהוא מכניס את חוטי השתי לקנקלטין לארוכות המיטה, הוא מתחייב משום עושה בתים, וכד מקטע וכשהוא חותך את החוטים ליישר אותם, הוא מתחייב משום מחתך, גמר מלאכתו הוא מתחייב משום מכה בפטיש.

והעושה שתי בתי נירין: אומרת הגמ' שני נירין בחף אחד בין אם הוא מכניס חוט אחד לתוך שני נירין, ובין אם הוא מכניס שני חפין חוטים בניר אחד, הוא מתחייב משום עושה שתי בתי נירים.

הטווהו וכו': אומרת הגמ' ההן דעביד מי שקולע חבלין, או ההן דעביד ממזור שזור חוטים, חייב משום טווה. **המיסך:** ההן דעבד קונטרן אותו אחד שעושה שק מקנים, או נפן נפה, או מחצלן מחצלת, אז כשהוא מסדר את הקנים, הוא מתחייב משום מיסך. הדא איתתא אותה אשה כד משתייה כשהיא מסדרת את חוטי השתי בקוביה בגול (מכונת האריגה) חייבת משום מיסכת (מסך). וכד יהבה קדמה וכשהיא מכניסה את חוטי השתי ללולאות, היא חייבת משום עושה בתין. וכד מקימה לון וכשהיא מעמידה את המכונה, היא מתחייבת משום בונה. וכד מחייא וכשהיא זורקת את חוט הערב בין חוטי השתי היא מתחייבת משום אורגת. כד מקטעא וכשהיא חותכת בנימיא את הנימים (החוטים) שהאריגה תגמר ישר, היא מתחייבת משום מחתכת (מחתך). וכד גמרה מלאכתה היא מתחייבת משום מכה בפטיש. ההן דעבד קופין אותו אחד שעושה סלים, כד צפר כשהוא מסדר את

האורג שני חוטין והפוצע שני חוטין הקושר והמתיר: מה קשירה היתה במשכן? שהיו קושרין את המיתרים, ולא לשעה היתה? אמר ר' יסה, מכיון שהיו חונני ונוסעין על פי הדיבור, כמי שהוא לעולם. א"ר יוסי בר בון מכיון שהבטיחן הקדוש ברוך הוא שהוא מכניסן לארץ, כמי שהיא לשעה, א"ר פינחס מתופרי יריעות למדו - נפסק היה קושרו, חזר ונפסק - לעשותן קשרים קשרים אי אפשר, אלא חוזר ומתיר את הראשון, אמר חזקיה ההן חייטא אומנא מבלע תרין ראשיה, והיידא אמרה דא? דא"ר יוסי בר' חנינא מאורגי יריעות למדו, מה טעמא? ארף היריעה האחת, כדי שתהא כולה אחת, נפסק היה קושרו, מכיון שהיה מגיע לאריג, הוי שרי ליה ומעל לה. ר' תנחומא בשם רב הונא אפי' ערב שבה לא היה בו לא קשר ולא תיימת.

וקושר בחוט השני, וא"כ יש כאן קושר ומתיר. שואלת הגמ' אמר חזקיה, הרי ההן חייטא אומנא החייט האומן לא קושר קשרים בזמן האריגה, ואם נגמר החוט, הוא מבלע תרין ראשיה מבליע ומכניס את שני ראשי החוט לתוך האריגה, וא"כ היידא אמרה דא היכן מצינו קושר ומתיר במשכן? מתרצת הגמ' דא"ר יוסי בר' חנינא מאורגי יריעות למדו, ואומנם החייט האומן לא קושר את החוטים בזמן האריגה, אבל באריגת היריעות זה שונה, והיו קושרים את החוטים, ומה טעמא? כיון שכתוב ארף היריעה האחת, והרי המילה "האחת" מיותרת, אלא זה בא ללמד שצריך לקשור את ראשי החוט כדי שתהא כולה אחת, ולכך כשנפסק החוט היה קושרו לחוט השני, ומכיון שהיה מגיע לסוף עשיית האריג, הוי שרי ליה היה פותח את הקשר, ומעל לה ומכניס את ראשי החוט לתוך היריעה כדי שיהיה יפה יותר, וא"כ יש כאן קושר ומתיר. וכן ר' תנחומא בשם רב הונא אומר, שאפי' חוט ערב שבה שהוא דק והקשר לא ניכר, אפי"ה לא היה בו לא קשר ולא תיימת (הדבקה של שני חוטים), אלא

האורג שני חוטין והפוצע שני חוטין הקושר והמתיר: שואלת הגמ' מה היכן מצינו קשירה שהיתה במשכן? מתרצת הגמ' שהיו קושרין את המיתרים של קלעי החצר ליתדות. שואלת הגמ' ולא לשעה היתה? שהרי היו מפרקים את המשכן כשהיו הולכים למסעיהם, וא"כ זה לא קשר של קיימא? מתרצת הגמ' אמר ר' יסה, מכיון שהיו חונני ונוסעין על פי הדיבור, א"כ זה כמי שעשיית המשכן הוא לעולם, שהרי העמידו את המשכן לעולם, ורק כשהקב"ה אמר להם לנסוע הם נסעו. שואלת הגמ' א"ר יוסי בר בון הרי מכיון שהבטיחן הקדוש ברוך הוא שהוא מכניסן לארץ, א"כ עשיית המשכן כמי שהיא לשעה, וא"כ זה לא קשר של קיימא, ואיך מתחייבים על זה? אלא א"ר פינחס שמתופרי יריעות למדו את הדין של קושר, שהרי כשנפסק ונגמר החוט, הוא היה קושרו לחוט אחר להמשיך את האריגה, ואם זה חוזר ונפסק, והרי לעשותן קשרים קשרים אי אפשר, כיון שזה לא יפה, אלא (תופר היריעות) היה חוזר ומתיר ופותח את הקשר הראשון, וחוזר

תני ר' הושעיה, חותל של תמרים, ופטיליאי של תמרים - קורע ומתיר, ובלבד שלא יקשור. ואין זו התרה? נעשה כשובר את החבית לוכל ממנה גרוגרת. אזנים של דוסיקיא, קושר ומתיר, נעשה כפותח וכנועל בשבת.

והתופר שתי תפירות: רבי חנינה אמר עד יחות כל סיטרה. אמר רבי ינאי, אמרו לו לרבי חנינה, צא וקרא, והא תנינן עשה שני ראשיה לצד אחד? עד יחות ויסוק. והתני רבי יהודה אומר עד שישלש, מעתה עד יחות ויסוק ויחות? אלא הכן והכן. רבי יונה ורבי יוסה תריהון אמרין בקשור מיכן ומיכן,

היה פותח את הקשר, ומכניס את ראשי החוט לתוך האריגה שזה יהיה יפה. תני ר' הושעיה, חותל סל של תמרים, ופטיליאי וקופסה של תמרים (העשויים מעלי הלולב, ומכניסים לתוכם את התמרים שלא הבשילו על הדקל, כדי שיבשילו). קורע ומתיר, ובלבד שלא יקשור אח"כ בחזרה. שואלת הגמ' איך זה מותר, וכי אין זו התרה? מתרצת הגמ', שזה נעשה כשובר את החבית לוכל לאכול ממנה גרוגרת, שמותר לשבור את החבית בשבת, כיון שהוא מקלקל את החבית, ומקלקל לצורך עונג שבת מותר לכתחילה. ואומרת הגמ' אזנים של דוסיקיא רצועות של שק עור, קושר ומתיר ואין בזה חשש, כיון שזה נעשה כפותח וכנועל את הדלת בשבת, שזה לא נקרא שהוא מוסיף על הבניין, וכן כאן כשהוא קושר את הרצועות, זה נקרא שהוא סוגר את השק, וזה לא נקרא שהוא קושר דבר. והתופר שתי תפירות: רבי חנינה אמר, מה ששנינו במסכת כלאים שאם שני קצוות החוט נמצאים באותו הצד שזה חיבור, זה דוקא עד יחות כל סיטרה, שהוא מתח והצמיד את החוט לבגד, אמר רבי ינאי, אמרו לו לרבי חנינה, צא וקרא, ר' חנינה

היה בעל מקרא, ואמר ר' ינאי, שדברי ר' חנינה לא נכונים, ועדיף שהוא יקרא מקרא, שבזה הוא מבין, ושלא יפרש את המשניות בצורה לא נכונה, שהרי והא תנינן במסכת כלאים שאם הוא עשה את שני ראשיה לצד אחד שזה חיבור, ולא מוזכר שהוא מתח והצמיד את החוט לבגד, מתרצת הגמ' שלא קשה מכאן על ר' חנינה, כיון שיתכן שכוונת המשנה שזה חיבור, דוקא עד יחות ויסוק, עד שימתח את החוט ויצמיד אותו לבגד, וכדברי ר' חנינה. שואלת הגמ' והתני רבי יהודה אומר עד שישלש, וכי מעתה עד יחות ויסוק ויחות, וכי ר' יהודה אמר שזה חיבור, רק אם הוא מתח והצמיד את החוט שלש פעמים, הרי ודאי שאפי' אם הוא לא הצמיד, זה נקרא חיבור, והרי ר' יהודה לא נחלק על ת"ק, אלא האם צריך להעביר את החוט שלש פעמים, או שמספיק פעמיים, אבל הם מדברים על אותו מקרה, אלא הכן והכן, אלא מוכח מכאן, שאפי' אם הוא לא מתח והצמיד את החוט, זה חיבור, ודלא כר' חנינה. רבי יונה ורבי יוסה תריהון שניהם אמרין, מתי אומרים שאם שתי קצוות החוט נמצאים בצד אחד, שזה חיבור, זה דוקא בקשור מיכן ומיכן, שהוא קשר את קצוות החוט. ואומרת

מיליהון דרבנן פליגינן, דאמר ר' בא רבי ירמיה בשם רב הממתח צדדיו בשבת חייב משום תופר, ויימר משום תופר ומשום קושר?

תני חוט שהשחילו למחט, אפילו קשור מיכן ומיכן אינו חיבור, תפרו לבגד, החוט חיבור לבגד - ואינו חיבור למחט.

והקורע על מנת לתפור: קריעה בבגדים, וחיתוך בעורות; קריעה בבגדים באמצע, וחיתוך בעורות מן הצד. ואית דמחלפין, קריעה בעורות, וחיתוך בבגדים; קריעה בעורות - באילין רכביא, וחיתוך בבגדים - באילין ליבדייא.

הצד צבי: הצד חלזון ופצעו, אית תנאי חייב שתיים, אית תנאי תני אינו חייב אלא אחת, מאן דאמר שתיים - אחת משום צד ואחת משום נטילת נשמה.

המשנה כותבת גם "קורע" וגם "חותך"? כיון שקריעה זה בבגדים, וחיתוך זה בעורות, וכן הקריעה בבגדים זה באמצע הבגד, שאם נעשה שם חור עגול, הוא קורע קצת מכאן ומכאן, כדי שהתפירה תהיה ישרה, וחיתוך בעורות זה מן הצד שהוא מיישר את העור למלאכתו. ואומרת הגמ' ואית דמחלפין ואומרים, שקריעה זה בעורות, וחיתוך זה בבגדים. מסבירה הגמ', קריעה זה בעורות, באילין רכביא בעורות רבים שיכולים לקרוע אותם, וחיתוך זה בבגדים, באילין ליבדייא בבגד לְבָד, שלא יכולים לקרוע אותו, אלא צריך לחתוך אותו בסכין.

הצד צבי: אומרת הגמ' הצד חלזון ופצעו אז אית תנאי תני יש ששנו בברייתא שהוא חייב שתיים, ואית תנאי תני ויש ששנו בברייתא, שאינו חייב אלא אחת, מסבירה הגמ' מאן דאמר שהוא חייב שתיים, כיון שהוא חייב אחת משום שהוא צד ותפס את החלזון, ואחת משום נטילת נשמה, כשהוא

הגמ' מיליהון דרבנן פליגינן דברי ר' בא נחלקים על ר' יונה ור' יוסה, דאמר ר' בא, שרבי ירמיה בשם רב אמר, הממתח צדדיו המותח חוט תפירה רפוי - בשבת, חייב משום תופר, ולדברי ר' יונה ור' יוסה, שמצריכים לקשור את חוט התפירה, א"כ שיהיה חייב גם משום קושר, וא"כ ויימר משום תופר ומשום קושר, ומזה שרב רק אמר שהוא חייב משום תופר, מוכח שרב נחלק על ר' יונה ור' יוסה, ורב סובר שלא צריך לקשור את קצוות החוט.

תני, חוט שהשחילו למחט, אפילו קשור מיכן ומיכן, אפי' שהוא קשר את קצוות החוט, שהוא לא יכול להוציא את החוט מהמחט, אפי"ה אינו חיבור לטומאה, ואם נטמא החוט לא נטמא המחט. תפרו לבגד, והחוט והמחט מחוברים לבגד, החוט חיבור לבגד, ואם נטמא החוט נטמא הבגד, אבל ואינו חיבור למחט.

והקורע על מנת לתפור: אומרת הגמ' מדוע

מאן דאמר אחת, היידא היא? משום נטילת נשמה. ולית ליה צידה? ואתיא כההיא דאמר ר' אלעזר בר' יוסה, רבי אבהו בשם רבי שמעון בן לקיש בשם רבי מאיר מין חיה טהורה ברא הקדוש ברוך הוא למשה במדבר, כיון שעשה בה מלאכת המשכן נגנזה. ר' אבון אמר קרש היה שמה, תני רבי הושעיה דחדא קרן [תהלים טט] וְתִיטֵב לָהּ מְשׁוֹר פֶּר מְקָרָן מְפָרִים - מְקָרָן כְּתַב רַחֲמָנָא, ואתיא כהיא דא"ר שמואל בשם ר' אבהו, מותר לעשות אהלים מעור בהמה טמאה.

השוחטו: רבי שמעון בן לקיש אמר לית כאן שחיטה, שחיטה תולדת חבורה היא, ולמה תניננה עמהון? אלא בגין דתנינן סדר סעודה - תניננה עמהון.

נוספת במצח), וזה מה שכתוב וְתִיטֵב לָהּ מְשׁוֹר פֶּר מְקָרָן מְפָרִים, דהיינו דוד המלך ביקש שתפילתו תהיה חשובה כמו שור שיש לו קרן אחת (נוספת) שהקריב אדם הראשון, שהרי 'מְקָרָן' כְּתַב רַחֲמָנָא כתוב בפסוק, שמשמע שיש לה קרן אחת (נוספת). ומה שאמרנו שהתחש היתה חיה טהורה, זה **אתיא כהיא דא"ר שמואל בשם ר' אבהו, שמותר לעשות אהלים מעור בהמה טמאה** והאזהל לא מקבל טומאת אהלים, כיון שטומאת אהלים נלמד מהמשכן, והיות ובמשכן העורות היו מבהמות טהורות, לכך רק אזהל העשוי מעורות של בהמות טהורות מקבל טומאת אהלים כדלעיל.

השוחטו: רבי שמעון בן לקיש אמר שלית כאן שחיטה (שחיטה זה לא אב מלאכה), ושחיטה זה תולדת חבורה היא, וא"כ למה תניננה עמהון מדוע המשנה כתבה שחיטה שזה רק תולדה, ולא כתבה חבורה שזה אב? אלא בגין היות דתנינן סדר הכנת הסעודה, לכך תניננה עמהון, כדי שלא יטעו מה הם הל"ט מלאכות.

פוצע אותו לקחת את דמו. ומאן דאמר שהוא חייב רק אחת, שואלת הגמ' על היידא היא על איזה מהמלאכות הוא מתחייב? מתרצת הגמ' שהוא מתחייב משום נטילת נשמה, אבל לא חייבים על צידת החלזון, כיון שהוא לא בורח אין לזה שם של צידה. שואלת הגמ' היות ואתה אומר שאין צידה בשליית החילזונות, וג"כ את האילים (בשביל עורות אילים מאודמים) לא צדו כיון שהם גדלים בבית, וא"כ וכי לית ליה צידה וכי הוא לא סובר שיש איסור צידה? מתרצת הגמ' שודאי שהיה צידה במשכן, ואתיא והצידה שהיה במשכן זה כההיא כמו מה דאמר ר' אלעזר בר' יוסה, ורבי אבהו אמר את זה בשם רבי שמעון בן לקיש בשם רבי מאיר, שהתחש הוא מין חיה טהורה (ג'ירפה) שברא (הביא) הקדוש ברוך הוא למשה במדבר (סיני) ואותה היו צריכים לצוד, וכיון שעשה בה את מלאכת המשכן - נגנזה חזרה למקומה. ר' אבון אמר קרש היה שמה, ותני רבי הושעיה דחדא קרן שיש לחיה הזאת קרן אחת (נוספת, לג'ירפה יש כמין קרן

המעבדו: מה עיבוד היה במשכן? שהיו משרטטין בעורות, מה משרטטין לון - מסרגלין לון.

הממחקו: מה מחיקה היתה במשכן? זעירא בר חנינא בשם ר' חנינא שהיו שפין את העור על גבי העמוד. השף את העור על גבי העמוד חייב, משום מה הוא חייב? ר' יוסה בשם ר' יהודה בן לוי, ר' אחא בשם ר' יהודה בן לוי משום ממחק, הדא דאת אמר בחדש, אבל בישן - מחלוקת ר"א וחכמים, דאתפלגון, המכבד המרביץ המגבן המחבץ החולב, והרודה חלות דבש, חייב הטאת דברי ר"א, וחכמים אומרים משום שבות, א"ר יוסי בר' בון ולא פליגין, המכבד המרביץ חייב משום חורש, המגבן והמחבץ חייב משום לש, החולב והרודה חלות דבש חייב

בעור ישן, זה תלוי במחלוקת של ר"א וחכמים, דאתפלגון, המכבד מטאטא את הבית, והמרביץ שופך מים כדי שלא יעלה אבק בבית. והמגבן עושה גבינה (מסנן את גבישי הגבינה מהקום - ממי החלב), והמחבץ מחמיץ את החלב לעשות ממנו גבינה. והחולב, והרודה חלות דבש, על כל הדברים האלו הוא חייב טאת דברי ר"א, וחכמים אומרים שאין בדברים האלו חיוב חטאת, אלא הם אסורים משום שבות, וא"כ כמו שלעניין המכבד, ר"א וחכמים נחלקו האם יש בזה חיוב חטאת או לא, כך לעניין החלקת העור שיראה חדש, נחלקים ר"א וחכמים האם יש בזה חיוב חטאת או לא. אבל חזרת הגמ' ואומרת א"ר יוסי בר' בון ולא פליגין שלעניין החלקת העור לכו"ע יהיו חייבים חטאת, ורק לעניין המכבד חכמים נחלקו על ר"א, שר"א סובר שהמכבד והמרביץ חייב משום חורש, שהרי הוא מיישר את הקרקע לזריעה, וזה דומה לחרישה (ובבית חייבים משום בונה). והמגבן והמחבץ חייב משום לש, שהרי הוא מחבר את גושי הגבינה זה לזה. והחולב והרודה חלות דבש חייב

המעבדו: שואלת הגמ' מה היכן מצינו עיבוד שהיה במשכן, והרי לעניין עיבוד רגיל כבר המשנה כתבה "המולחו"? מתרצת הגמ' שעיבוד העור הכתוב כאן, היינו שהוא מכין את העור לכתיבה, שהיו משרטטין בעורות, מסבירה הגמ' מה משרטטין לון? היינו מסרגלין לון, מסמנים היכן צריך לחתוך.

הממחקו: שואלת הגמ' מה היכן מצינו מחיקה שהיתה במשכן? הרי בדרך כלל ממחקים ומחליקים את העור מהשערות, אבל בעורות האילים, השאירו את השיער ליופי, וא"כ היכן מצינו במשכן ממחק? מתרצת הגמ' זעירא בר חנינא בשם ר' חנינא אמר, שהיו שפין את החלק הפנימי של העור על גבי העמוד, כדי להוריד ממנו את השומנים. ואומרת הגמ' שהשף את העור על גבי העמוד חייב, ואומרת הגמ' משום מה הוא חייב? ר' יוסה בשם ר' יהודה בן לוי, ור' אחא בשם ר' יהודה בן לוי אומרים, שהוא חייב משום ממחק. ואומרת הגמ' הדא דאת אמר שהוא חייב משום ממחק, זה דוקא בעור חדש כשהוא מוריד ממנו את השומנים, אבל

משום קוצר. הסוחט זיתים מאביהן חייב משום קוצר, למי נצרכה לרבי אליעזר.
רבי חייה בשם רבי יוחנן הגורד ראשי כלונסות חייב משום מחתך. הממרח את
 האיספלנית חייב משום ממחק.

והמוחק: תני מחק אות אחת גדולה - ויש במקומה כדי לכתוב שתי אותיות חייב.
 כתב אות אחת גדולה - אף על פי שיש במקומה כדי לכתוב שתי אותיות
 פטור. רבי מנחם בר' יוסי אומר זה חומר בכותב מבמוחק - שהכותב על מנת
 לקלקל חייב, והמוחק על מנת לקלקל פטור. יש שהוא כותב נקודה אחת - וחייב
 עליה משום כותב ומשום מוחק, יש שהוא מוחק נקודה אחת - וחייב עליה משום
 כותב ומשום מוחק, היך עבידא? היה דל"ת ועשאו רי"ש, רי"ש ועשאו דל"ת, חייב
 משום כותב ומשום מוחק.

רק על כתיבת שתי אותיות. **רבי מנחם בר' יוסי אומר,** שקודם אמרנו חומרא שיש במחיקה יותר מאשר בכתיבה, וזה **חומר בכותב מבמוחק, שהכותב על מנת לקלקל** את הנייר, דהיינו שהוא כתב דברים בעלמא - **חייב,** אבל **והמוחק על מנת לקלקל** הוא **פטור,** כיון שלא מתחייבים על המחיקה, אלא על מה שהוא מכשיר את המקום לכתיבה. ואומרת הברייתא **יש שהוא כותב נקודה אחת, וחייב עליה משום כותב ומשום מוחק,** וכן **יש שהוא מוחק נקודה אחת, וחייב עליה משום כותב ומשום מוחק,** מסבירה הגמ' היך עבידא איך המעשה שהוא יתחייב? אם היה כתוב דל"ת ומחק את העוקף **ועשאו רי"ש,** או שהיה כתוב **רי"ש,** והוסיף נקודה **ועשאו לדל"ת,** א"כ הוא **חייב משום כותב ומשום מוחק,** ומדובר שהוא השלים את הספר, ולכך הוא מתחייב משום כתיבה, הגם שזה לא שתי אותיות.

משום קוצר, כיון שהוא עוקר דבר ממקום גידולו. ואומרת הגמ' **שהסוחט זיתים מאביהן** כשהזיתים נמצאים עדיין על האילן (שלא יכולים לחייב אותו משום דש, כיון שדישה זה רק בדבר התלוש), הוא **חייב משום קוצר,** ואומרת הגמ' **למי נצרכה מי סובר שהעוקר דבר ממקום גידולו חייב משום קוצר? לרבי אליעזר,** אבל לשיטת חכמים הוא יהיה פטור, כשם שהחולב בשבת פטור. **רבי חייה בשם רבי יוחנן אומר,** הגורד **ראשי כלונסות** (עמודים) שיהיו בגודל שווה, **חייב משום מחתך, והממרח את האיספלנית משחה, חייב משום ממחק.** **והמוחק: תני, מחק אות אחת גדולה ויש במקומה כדי לכתוב שתי אותיות חייב,** כיון שבמחיקה מתחייבים על מה שהוא מכין מקום לכתיבה, ולכך היות ויש שם כדי לכתוב שתי אותיות, הוא מתחייב, אבל **כתב אות אחת גדולה, אף על פי שיש במקומה כדי לכתוב שתי אותיות פטור,** כיון שמתחייבים

הבונה: מה בניין היה במשכן? שהיו נותנין קרשים על גבי אדנים. ולא לשעה היתה? א"ר יוסי מכיון שהיו חונים ונוסעים על פי הדיבור, כמי שהיא לעולם. א"ר יוסי בר' בון מכיון שהבטיחן הקדוש ברוך הוא שהוא מכניסן לארץ כמי שהוא לשעה, הלא אמרה בנין לשעה בנין, הלא אמרה אפילו מן הצד, הלא אמרה אפילו נתון על גבי דבר אחר, הלא אמרה בנין על גבי כלים בנין, אדנים כקרקע הן. **תני** אחד מביא את האבן ואחד מביא את הטיט - המביא את הטיט חייב, ר' יוסה אומר שניהן חייבין, סבר ר' יוסה, אבן בלא טיט בניין, הכל מודים שאם נתן את הטיט תחילה ואחר כך נתן את האבן - שהוא חייב. הבנאי שיישב את האבן בראש הדימוס חייב, למי נצרכה לרבנן. וההין דעבד דפיין וההין דעבד ספיין חייב משום בונה.

שהן היו חלולים, וידות הקרשים הגיעו עד לקרקע.

תני, אחד מביא ומניח את האבן, ואחד מביא אח"כ את הטיט, המביא את הטיט חייב, אבל מניח האבן פטור, כיון שהוא לא הדביק את האבן על הקרקע, ור' יוסה אומר ששניהן חייבין, כיון שסבר ר' יוסה, שהנחת אבן בלא טיט זה נקרא בניין, ואומרת הגמ' שהכל מודים גם ת"ק, שאם אחד נתן את הטיט תחילה, ואחר כך בא השני ונתן את האבן, שהוא נתון האבן חייב. ואומרת הברייתא, הבנאי שיישב שהניח את האבן בראש הדימוס (החומה) חייב, היות ובשורה העליונה אין הדרך להדביק את האבן בטיט, כיון שלא מניחים מעליה עוד אבנים. ואומרת הגמ' למי נצרכה לומר שבראש החומה חייבים על נתינת האבן, זה לרבנן, כיון שלר' יוסי גם המצדד את האבן בתחתית החומה מתחייב. ואומרת הגמ' וההין דעבד דפיין וההין דעבד ספיין ואתו אחד שהוא מניח לוחות עץ על גבי הקירות שיהיו לתקרה, מתחייב משום בונה, אפי' שהוא לא הדביק את זה בטיט.

הבונה: שואלת הגמ' מה היכן מצינו בניין שהיה במשכן? מתרצת הגמ' שהיו נותנין את הקרשים על גבי האדנים. שואלת הגמ' וכי בניית המשכן לא לשעה היתה, וא"כ זה בניין ארעי? מתרצת הגמ' א"ר יוסי, מכיון שהיו חונים ונוסעים על פי הדיבור, לכך זה כמי שהיא הבנייה לעולם. אבל א"ר יוסי בר' בון שזה לא נקרא בניין לעולם, מכיון שהבטיחן הקדוש ברוך הוא שהוא מכניסן לארץ ישראל, א"כ זה כמי שהוא המשכן בנוי לשעה, וא"כ הלא אמרה מכאן מוכח שבנין לשעה זה בנין, והבונה בניין לשעה בשבת חייב חטאת. וכן הלא אמרה שאפילו בניה מן הצד זה בניין, וחייבים על זה בשבת, כמו במשכן שלא בנו אבן על אבן, אלא הניחו את הקרשים קרש ליד קרש. וכן הלא אמרה שאפילו נתון שהוא בונה על גבי דבר אחר, זה נקרא בניין, וכן הלא אמרה שבנין על גבי כלים זה בנין, כמו במשכן שהניחו את הקרשים על האדנים. חוזרת הגמ' ואומרת שאין הוכחה שבניין שלא על גבי הקרקע שזה בנין, שהרי האדנים כקרקע הן, כיון

והסותר: ובלבד לצורך.

הבונה: רבי חמא בר עוקבא בשם רבי שמעון בן לקיש, הגודל כלי צורה - חייב משום בונה. ר' אילא בשם רבי שמעון בן לקיש, הנופח כלי זכוכית - חייב משום בונה. רבנן דקיסרין בשם רבי שמעון בן לקיש, יש דברים קרובים ורחוקים, ויש דברים רחוקים וקרובים; הגודל כלי צורה, והנופח כלי זכוכית, העושה כלי ברפוס - כולהו משום בונה. הבורר והזורה והמרקד, כולהו משום מעביר פסולת - כל אחד ואחד חיובו בפני עצמו.

והמוציא מרשות לרשות: ולמה לא תנינן הושטה עמהו? רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי - מפני מחלוקת רבי עקיבה וחכמים. רבי חזקיה רבי יהודה בן לוי ר' יהושע בן לוי בשם רבי, יתר עליהן הושטה, ולמה לא תנינתה עמהו?

החיוב של כולהו משום בונה, וא"כ הם נראים רחוקים, אבל באמת הם קרובים. אבל לענין הבורר את האבנים מהחייטים, והזורה את החייטים לרוח (להפריד את המוץ), והמרקד מסנן את הקמח מהסובין, שבעצם כולהו משום מעביר פסולת, אפי"ה כל אחד ואחד חיובו בפני עצמו, וא"כ זה נראה כאילו הם קרובים, אבל באמת הם רחוקים זה מזה.

והמוציא מרשות לרשות: שואלת הגמ' ולמה לא תנינן הושטה (המושט) עמהו, וא"כ יהיה ארבעים אבות מלאכות? מתרצת הגמ' רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומר, מפני שהיא מחלוקת רבי עקיבה וחכמים, והמשנה נקטה רק את הדברים שאין בהם מחלוקת. ורבי חזקיה ורבי יהודה בן לוי ור' יהושע בן לוי בשם רבי אומר, שבאמת יתר עליהן הושטה, ובאמת יש ארבעים אבות מלאכות, ולמה לא תנינתה עמהו? כיון שהמושט שונה משאר המלאכות,

והסותר: אומרת הגמ' ובלבד שהוא סתר את הכותל לצורך, אבל אם הוא סתר שלא לצורך, א"כ הרי הוא מקלקל ופטור.

הבונה: רבי חמא בר עוקבא בשם רבי שמעון בן לקיש אומר, שהגודל הקולע כלי צורה ועשאו בצורת כלי, הוא מתחייב משום בונה, כיון שיש בניין בכלים. וכן ר' אילא בשם רבי שמעון בן לקיש אומר, שהנופח בכלי זכוכית (כלי זכוכית עושים ע"י שמנפחים צינורות זכוכית כשהם חמים) חייב משום בונה. רבנן דקיסרין חכמי קיסריה אמרו בשם רבי שמעון בן לקיש, שיש דברים שנראים כקרובים שאם יעשו אותם בהעלם אחד יהיו חייבים רק אחד, ובאמת הם רחוקים ויהיו חייבים חטאת על כל אחד מהם. ויש דברים שהם נראים כרחוקים, ובאמת הם קרובים, ויהיו חייבים רק חטאת אחד עליהם, דהיינו הגודל כלי צורה, והנופח בכלי זכוכית, והעושה כלי ברפוס כגון כלי מתכות שיוצקים אותם לתוך תבנית, שנראה כאילו זה כמה מעשים שונים, אבל באמת

כל המלאכות באחת וזו בשתים, כל המלאכות יש להן תולדות וזו אין לה תולדות.

הלכה ג

מתני' ועוד כלל אחר אמרו, כל הכשר להצניעו, ומצניעין כמוהו, והוציאו בשבת חייב עליו חטאת, וכל שאינו כשר להצניעו, ואין מצניעין כמוהו, והוציאו בשבת, אינו חייב אלא המצניע.

גמ' וכל שאינו כשר להצניעו: ר' חונה בשם ר"א לעבודה זרה איתאמרת, רבי יוחנן אמר לאיסורי הנייה איתאמרת, רב חסדא אמר לשיעורין איתאמרת. אית תַּנְיִי תַּנְיִי חייב חטאת, אית תַּנְיִי תַּנְיִי כל שהוא, מאן דאמר חייב חטאת מסייע לרב חסדא, מאן דאמר כל שהוא מסייע לרבי אלעזר ולרבי יוחנן. רבנן דקיסרין

ראוי להצניע, ורבי יוחנן אמר שלא רק ע"ז שהוא מאוס אין ראוי להצניעו, אלא אפי' לשאר איסורי הנייה איתאמרת, ורב חסדא אמר לשיעורין איתאמרת, דהיינו שאומרת המשנה שכל דבר שראוי לשמור אותו כיון שהוא בשיעור חשוב (כגון כגרוגרת אוכלים), חייבים על הוצאתו, אבל כל דבר שאינו ראוי להצניעו, כיון שהוא פחות מהשיעור (כגון פחות מכגרוגרת אוכלים), א"כ רק המצניע חייב עליו. ואומרת הגמ' שאית תַּנְיִי תַּנְיִי יש ששנו במשנה חייב חטאת, ואית תַּנְיִי תַּנְיִי ויש ששנו במשנה שהוא חייב חטאת בכל שהוא, ואומרת הגמ' שמאן דאמר מי שגרס במשנה "חייב חטאת" זה מסייע לרב חסדא, שחייבים רק אם הוציאו כשיעור, ומאן דאמר ומי שגרס במשנה שהוא חייב על "כל שהוא" זה מסייע לרבי אלעזר ולרבי יוחנן, כיון שלשיטתם דבר (שהוא לא איסורי הנאה או ע"ז) שהצניעו אותו, חייבים גם אם הוציאו פחות מהשיעור הכתוב במשניות, והשיעורים נאמרו דוקא כשלא הצניעו את הדבר. ורבנן דקיסרין

שהרי כל המלאכות עשייתם באחת ע"ז אדם אחד, וזו המושיט מלאכתו בשתים, ולכך זה לא נמנה עם שאר המלאכות, וכן כל המלאכות יש להן תולדות ולכך עיקר המלאכה נקראת "אב", אבל וזו המושיט אין לה תולדות, ולכך לא שייך לקרוא לו "אב" היות ואין לו תולדות.

הלכה ג

מתני' ועוד כלל אחר אמרו חכמים לענין הוצאה, שכל הכשר להצניעו שכל דבר שראוי לשמור אותו, ומצניעין כמוהו, והוציאו בשבת חייב עליו חטאת, אבל וכל שאינו כשר להצניעו שלא ראוי לשמור אותו, ואין מצניעין כמוהו, והוא הצניע את הדבר הזה, והוציאו בשבת, אינו חייב אלא המצניע, כיון שהוא החשיב את הדבר.

גמ' וכל שאינו כשר להצניעו: ר' חונה בשם ר"א אומר, שהמשנה לעבודה זרה איתאמרת נאמרה, שזה דבר שאינו

בשם רבי יוסי ב"ר חנינא, כגון המוך שהתקינה לנידתה.

הלכה ד

מתני' המוציא תבן כמלא פי פרה, עֶצָה כמלא פי גמל, עמיר כמלא פי טלה, עשבים כמלא פי גדי. עלי שום ועלי בצלים; לחים כגרוגרת, יבשים כמלא פי גדי. ואין מצטרפין זה עם זה, מפני שלא שוו בשיעוריהן. המוציא אוכלים כגרוגרת חייב, ומצטרפין זה עם זה, מפני ששוו בשיעוריהן. חוץ מקליפיהן וגרעיניהן ועוקציהן וסוכן ומורסנן, ר' יהודה אומר חוץ מקליפי עדשים - שמתבשלות עמהן. **גמ'** ואין מצטרפין זה עם זה: רבי יונה ר' יוסי גליליא בשם רבי יוסי בן חנינה, חמור משלים לקל, אין הקל משלים לחמור; עשבים משלימים לתבן, אין

המשנה שהדברים שאמרנו (היינו התבן העֶצָה והעשבים) אין מצטרפין זה עם זה, מפני שלא שוו בשיעוריהן. המוציא אוכלים כגרוגרת חייב, ומצטרפין זה עם זה, מפני ששוו בשיעוריהן, אבל משערים רק את האוכל עצמו, חוץ מקליפיהן, וגרעיניהן, ועוקציהן (העץ שבו נתלה הפרי באילן), וסוכן קליפת החיטה הנושרת כשכותשים אותה, ומורסנן קליפת החיטה הדקה, שנשאת על גבי הנפה. ר' יהודה אומר אומנם כל הקליפות אין מצטרפים לאוכל, אבל זה חוץ מקליפי עדשים שהם מצטרפים לאוכל, מפני שמתבשלות עמהן עם העדשים.

גמ' ואין מצטרפין זה עם זה: רבי יונה ור' יוסי גליליא בשם רבי יוסי בן חנינה אמרו, שדבר ששיעורו חמור משלים לדבר ששיעורו קל, אבל אין דבר ששיעורו הקל משלים לדבר ששיעורו חמור, ולכך העשבים משלימים לתבן, ואין

חכמי קיסריה בשם רבי יוסי ב"ר חנינא אמרו, שכוונת המשנה "כל שאינו כשר להצניע" היינו כגון המוך שהאשה התקינה לנידתה.

הלכה ד

מתני' המוציא תבן (החלק התחתון של השיבולת), השיעור הוא כמלא פי פרה, כיון שזה מאכל של פרה. עֶצָה (תבן של קטניות), השיעור הוא כמלא פי גמל, כיון שרק גמל אוכל את העֶצָה, אבל פרה לא אוכלת עֶצָה כיון שזה יותר קשה מתבן רגיל. עמיר (הקש הסמוך לשיבולת) השיעור הוא כמלא פי טלה, היות וזה רך, א"כ גם טלאים יכולים לאכול את זה. עשבים השיעור הוא כמלא פי גדי. עלי שום ועלי בצלים; אם הם לחים שזה מאכל של בני אדם, השיעור הוא כגרוגרת, ואם הם יבשים, שזה מאכל בהמות, השיעור הוא כמלא פי גדי. ואומרת

התבן משלים לעשבים. תמן תנינן הבגד והשק, השק והעור, העור והמפץ מצטרפין זה עם זה, ר"ש אומר מפני שהן ראויין לטמא מושב. רבי ירמיה בעי ניהא יצטרפו למושב, שכן שווי למושב - בטפח, בהוצאה מניין? אמר ר' זעירא קומי רבי מנא, שכן שווי בהיסק. א"ל אנן בעיי הוצאה, ואת אמר היסק? א"ר לעזר בר יוסי קומי ר' יוסי, שכן שווי בהוצאת כוס קטן. אמר ר' חנניה קופדה משלים לפיסתה, ופיסתה לא משלמה לקופדה, עשבים משלימים לתבן, אין התבן משלים לעשבים.

תבן כמלא פי פרה: תני ר' הושעיה, הוציא עצה לפרה - כמלא פי פרה, הוציא תבן לגדי - כמלא פי גדי, חייב. רבי אילא אומר, ר' יוחנן בעי, מעתה

להם שיעור שווה לעניין היסק, והרי בדרך כלל לא מוציאים את התבן והקש להיסק התנור? אלא א"ר לעזר בר יוסי קומי לפני ר' יוסי, שכן שווי בשיעוריהן בהוצאת כוס קטן, דהיינו אם הוא מוציא לדוגמא - להראות מה יש לו למכור, שבוה השיעור שווה לתבן ולקש, והיות ויש פעמים שהשיעור שווה, לכך השיעור הקטן מצטרף לשיעור הגדול. אמר ר' חנניה שהתבן והקש מצטרפים כיון שהפרה אוכלת אותם, וזה כמו הפתגם שאומר, שקופדה הבשר משלים לפיסתה לחם, אבל ופיסתה הלחם לא משלמה לקופדה לבשר, ולכך העשבים משלימים לתבן, ואין התבן משלים לעשבים.

תבן כמלא פי פרה: תני ר' הושעיה, שאם הוא הוציא עצה להאכיל את הפרה בשיעור של כמלא פי פרה, או שהוציא תבן להאכיל את הגדי בשיעור של כמלא פי גדי, הוא יהיה חייב, הגם שבדרך כלל לא מאכילים את הפרה בעצה, או את הגדי בתבן, אבל היות והוא החשיב את זה, לכך הוא מתחייב על זה. שואלת הגמ' רבי אילא אומר, שר' יוחנן בעי שאל, א"כ מעתה

התבן משלים לעשבים, ומהיכן יודעים ששיעור חמור משלים לשיעור הקל? שהרי תמן במסכת כלים תנינן, הבגד והשק, השק והעור, העור והמפץ - מחצלת, מצטרפין זה עם זה לקבל טומאה, הגם שלכל אחד יש שיעור אחר (שיעור הבגד הוא ג' טפחים, שיעור השק הוא ד' טפחים, שיעור העור הוא ה' טפחים, ושיעור המפץ הוא ו' טפחים), ור"ש אומר מדוע הם מצטרפים? מפני שהן ראויין לטמא מושב. שואלת הגמ' רבי ירמיה בעי שואל, זה ניהא לענין טומאה שהם יצטרפו למושב, שכן שווי בשיעוריהן למושב - בטפח (כשהוא קיצע וחתך חתיכת בגד או שק בשביל לשבת עליו), ולכך הבגד מצטרף לשק (כיון שיש פעמים שהשיעור שווה), אבל בהוצאה שלא מצינו שיעור שווה, מניין לך לומר שהשיעור הקטן מצטרף לשיעור הגדול? מתרצת הגמ' אמר ר' זעירא קומי לפני רבי מנא, שהתבן והקש מצטרפים כיון שכן שווי בהיסק שאם הוא הוציא אותם להסקת התנור, שיעורם שווה - כדי לבשל בהם ביצה. א"ל ר' מנא לר' זעירא, אנן בעיי אנחנו שואלים לענין הוצאה שלא מצינו שיש להם שיעור שווה, ואת אמר שיש

הוציא אוכלין לחולה - כמלוא פי חולה יהא חייב? מודה רבי הושעיה, שאם הוציא עשבים לפרה - כמלא פי גדי שהוא חייב, דלא תיסבור כמה דאית ליה לחומרא, אית ליה לקולא.

עלי שום ועלי בצלים וכו': רבי בון בר חייה בעי הגע עצמך שאין בתבשיל אלא כגרוגרת, כגרוגרת מתפל כגרוגרת?

חוץ מקליפי עדשים שמתבשלות עמהן: זעיר בר חנניה בשם רבי חנינא הדא דאָת אמר באדומות, אבל בשחורות פורשות הן.

הדרן עלך פרק כלל גדול

לְתַבֵּל כְּגִרוּגְרָת, וא"כ תתבונן שאין בתבשיל אלא כגרוגרת, וכי כגרוגרת של עלי שום מְתַבֵּל כְּגִרוּגְרָת אוכלים? וא"כ היה צריך להיות שיהיו חייבים גם על פחות מכגרוגרת של עלי שום או בצלים? הגמ' לא עונה.

חוץ מקליפי עדשים שמתבשלות עמהן: זעיר בר חנניה בשם רבי חנינא אומר, הדא דאָת אמר שקליפי העדשים מתבשלות יחד עם העדשים, זה דוקא בקליפות אדומות, אבל בקליפות שחורות, פורשות הן, מקלפים את הקליפה לפני הבישול, בכדי שלא יראה כאילו יש זבובים בקערה, ולכך הם לא מצטרפים.

הדרן עלך בלי נדר פרק כלל גדול

נאמר שאם הוא הוציא אוכלין לחולה בשיעור של כמלוא פי חולה, שיהא חייב על זה (אפי' שאין בזה כגרוגרת)? ואומרת הגמ' שמודה רבי הושעיה, שאם הוא הוציא עשבים לפרה כמלא פי גדי שהוא חייב, הגם שזה לא מספיק לפרה, והחידוש הוא דלא תיסבור שלא תאמר כמה דאית ליה לר' הושעיה שהולכים אחר מחשבתו לחומרא, א"כ אית ליה לר' הושעיה שהולכים אחר מחשבתו גם לקולא, קמ"ל שלא.

עלי שום ועלי בצלים וכו': שואלת הגמ' רבי בון בר חייה בעי שאל, הגע עצמך תתבונן בדבר, הרי עלי שום ועלי בצלים בעצם זה תבלין, והשיעור בתבלין הוא כדי

פרק ח

הלכה א

מתני' המוציא יין - כדי מזיגת הכוס, חֶלֶב - כדי גמיעה, דבש - כדי ליתן על הכתית, שמן - כדי לסוך אבר קטן, מים - כדי לשוף את הקילורית, ושאר כל המשקין ברביעית, וכל השופכין ברביעית, רבי שמעון אומר כולן ברביעית, לא נאמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן.

גמ' כדי מזיגת הכוס: רבי זעירא שאל את רבי יאשיה, כמה שיעורן של כוסות? א"ל נלמד סתום מן המפורש, דתני ר' חייה ארבעה כוסות שאמרו, ישנן רביעית יין האיטלקי. תמן תנינן, מפנין ארבע וחמש קופות, ר' זעירא שאל לרבי

הלכה א

מתני' המוציא יין, השיעור הוא כדי מזיגת הכוס, דהיינו שהוא מוציא רובע רביעית של יין, והוא מתחייב על זה כיון שמוזגים אותו בעוד שלשה חלקי מים, ואז יהיה לו רביעית יין מוזג (שזה שיעור חשוב). חֶלֶב השיעור הוא כדי גמיעה כדי מה שאדם בינוני שותה בבת אחת (זה פחות מכדי מלוא לוגמיו). דבש השיעור הוא כדי ליתן על הכתית על מכה שעל גבי הגמלים. שמן השיעור הוא כדי לסוך אבר קטן. מים השיעור הוא כדי לשוף לערב את הקילורית את המשחה שנותנים על גבי העין. ושאר כל המשקין השיעור הוא ברביעית, וכן כל השופכין השיעור הוא ברביעית, כיון שמערבבים בזה את הטיט. רבי שמעון אומר שכולן השיעור הוא ברביעית, ולא נאמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהן, ור"ש נחלק על

המשנה לעיל המחייבת את המצניע בכל שהוא.

גמ' כדי מזיגת הכוס: שואלת הגמ' רבי זעירא שאל את רבי יאשיה, כמה שיעורן של כוסות מה גודל הכוס שהמשנה אמרה על זה "כדי מזיגת הכוס"? א"ל ר' יאשיה, נלמד סתום (הכוס האמורה במשנה שהמשנה לא פירשה את גודלה) מן המפורש, דתני ר' חייה, ארבעה כוסות שאמרו שצריך לשתות בליל הסדר, ישנן השיעור שלהם יחד, הוא רביעית הלוג, של יין האיטלקי - יין משובח, וכשמוזגים אותו בעוד שלשה חלקי מים, יש לו לוג שלם של יין מוזג, וכששותהו בד' כוסות, א"כ יוצא שהוא שותה בכל כוס, רביעית הלוג (ור' חייה אמר יין האיטלקי, כיון שהוא היה יין חזק, שהיו מוזגים בו שלשה חלקי מים). אומרת הגמ' תמן לקמן תנינן, מפנין ארבע וחמש קופות, ר' זעירא שאל

יאשיה, כמה הוא שיעורה של קופה? א"ל נלמוד סתום מן המפורש, דתנינן תמן בשלש קופות של שלש שלש סאין תורמין את הלשכה.

רבי יוסה ב"ר בון בשם ר' יוחנן, דרבי יהודה היא, דתני מים כדי גמייה, ר' יהודה אומר כדי לשוף בהם את הקילור, יין כדי גמייה, ר' יהודה אומר כדי מזיגת הכוס. מזוג בכמה? נישמעיינה מן הדא, מים כדי גמייה, ר' יהודה אומר כדי לשוף בהם את הקילור, יין כדי גמייה, רבי יהודה אומר כדי מזיגת הכוס, הדא אמרה מזוג כדי מזיגת הכוס.

כמה שיעורן של כוסות? רבי אבין אמר טיטרטון ורביע. מהו לשתותן בכרך אחד? מן מה דאמר ר' יוחנן, הלל - אם שְׁמָעָה בבית הכנסת יצא, הדא אמרה

ר' יהודה דיבר על אותו יין שת"ק דיבר, שהוא שותה אותו כמות שהוא, דהיינו שהוא כבר מזוג, וא"כ **הדא אמרה** מוכח מכאן שלשיטת ר' יהודה, יין **מזוג** השיעור הוא **כדי מזיגת הכוס** היינו כדי כוס של רביעית יין מזוג.

שואלת הגמ' **כמה שיעורן של כוסות** מהו רביעית (בארץ ישראל לא היו משתמשים ברביעית, ולכך הגמ' שואלת כמה זה רביעית)? מתרצת הגמ' **רבי אבין אמר** שהשיעור הוא **טיטרטון** (רביעית הלוג היונית וטיטרטון זה רביעית ביונית) **ורביע**, וזה רביעית הלוג שלנו (של עם ישראל). שואלת הגמ' **מהו לשתותן** את הד' כוסות של ליל הסדר **בכרך אחד** - ביחד, או שחייבים לשתות אותם דווקא על הסדר שחכמים תיקנו? מתרצת הגמ' **מן מה דאמר ר' יוחנן, הלל** - אם שְׁמָעָה בבית הכנסת יצא, והוא לא חוזר ואומר את ההלל בביתו, א"כ **הדא אמרה** מוכח מכאן

לרבי יאשיה, כמה הוא שיעורה של קופה מה גדול הקופה? א"ל ר' יאשיה **נלמוד סתום** (הקופה הכתובה במשנה, שהמשנה לא פירשה את גודלה) **מן המפורש, דתנינן תמן** במסכת שקלים **בשלש קופות של שלש שלש סאין תורמין את הלשכה**, וא"כ מוכח שגודל הקופה הוא שלשה סאין. **רבי יוסה ב"ר בון בשם ר' יוחנן** אומר, שהמשנה מדברי **רבי יהודה היא, דתני**, המוציא **מים** השיעור הוא **כדי גמייה**, ור' יהודה אומר **כדי לשוף בהם את הקילור**, והמוציא **יין** השיעור הוא **כדי גמייה**, ור' יהודה אומר **כדי מזיגת הכוס**, וא"כ מוכח שהמשנה היא מדברי ר' יהודה. שואלת הגמ' המוציא יין **מזוג בכמה** הוא מתחייב? מתרצת הגמ' **נישמעיינה מן הדא** אפשר להוכיח את זה מהברייתא שהבאנו קודם, **מים כדי גמייה**, ור' יהודה אומר **כדי לשוף בהם את הקילור**. יין **כדי גמייה**, ורבי יהודה אומר **כדי מזיגת הכוס**, והרי

אפי' שתיין בכרך אחד יצא. מהו לשתותן מפוסקין? כלום אמרו שישתה - לא שישתכר, אם הוא שותה אותן מפוסקין, אף הוא אינו משתכר. מהו לצאת ביין של שביעית? תני ר' הושעיה יוצאין ביין של שביעית. מהו לצאת בקונדיטין? מן מה דתני בר קפרא קונדיטין כיון, הדא אמרה יוצאין ביין קונדיטין. מהו לצאת מזוגין? מן מה דתני רב חייה ארבעה כוסות שאמרו, יוצאין בהן בין חיין ובין מזוגין - והוא שיהא בהן טעם ומראה יין. אמר רבי ירמיה מצוה לצאת ביין אדום, שנאמר [משלי כג] אַל תִּרְא יַיִן פִּי יִתְאַדָּם. תני מבושל כמתובל. מהו לצאת ביין מבושל? רבי יונה אמר יוצאין ביין מבושל,

שואלת הגמ' מהו לצאת חובת ד' כוסות בקונדיטין - יין שמעורב בו דבש ופלפלים, שהוא לא כשר למזבח? מתרצת הגמ' מן מה דתני בר קפרא קונדיטין כיון, א"כ הדא אמרה זאת אומרת יוצאין ביין קונדיטין. שואלת הגמ' מהו לצאת ביין מזוגין, שהוא לא כשר למזבח? מתרצת הגמ' שיוצאים בזה, מן מה דתני רב חייה ארבעה כוסות שאמרו, יוצאין בהן בין חיין ובין מזוגין, והוא ובלבד שיהא בהן טעם ומראה יין, דהיינו שלא ימוזג את היין יותר מדאי, עד שיאבד את טעמו ומראהו. אמר רבי ירמיה מצוה לצאת ידי חובת ד' כוסות ביין אדום, כיון שהוא משובח, ומהיכן יודעים שיין אדום הוא משובח? שנאמר אַל תִּרְא יַיִן פִּי יִתְאַדָּם אל תסתכל ביין האדום (כיון שפי' יתן בפוס עינו - אם הוא ישתה, אז הוא יתהלך במישורים, לשיכור נראה שהכל זה מישור והוא יכול לעשות ככל העולה על רוחו), בכל אופן מוכח מכאן שיין אדום הוא משובח. תני, יין מבושל הרי הוא כמתובל, שואלת הגמ' מהו לצאת בד' כוסות ביין מבושל שהוא לא כשר למזבח? אומרת הגמ' רבי יונה אמר יוצאין ביין מבושל, וכמו שהברייתא

שאפי' אם שתיין בכרך אחד בבת אחת יצא ידי חובתו, שהרי ההלל הוא זה שמפריד בין הכוס השלישית לכוס הרביעית, וכיון שהוא לא חוזר לומר את ההלל בביתו, א"כ הוא ישתה את הכוס הרביעית מיד אחרי הכוס השלישית, וא"כ הוא הדין שהוא יכול לשתות את כל הארבע כוסות בזה אחר זה. שואלת הגמ' מהו לשתותן מפוסקין? האם יכולים לשתות את הכוס יין של הד' כוסות בלגימות קטנות, או שצריך לשתות את כל הכוס יחד, כיון שרק אז היין משיבוע ומשפיר? מתרצת הגמ' כלום אמרו חכמים אלא שישתה את הד' כוסות, ולא אמרו שישתכר, ולכך אם הוא שותה אותן מפוסקין, אף שהוא אינו משתכר הוא יוצא ידי חובתו. שואלת הגמ' מהו לצאת חובת ד' כוסות ביין של שביעית אחרי זמן הביעור? מתרצת הגמ' תני ר' הושעיה יוצאין ביין של שביעית, כיון שמצוות לאו ליהנות ניתנו (או ששאלת הגמ' האם יוצאים ביין של שביעית שלא היו צריכים לבערו, והשאלה היא היות ולא יכולים לנסך על גבי המזבח יין של שביעית, א"כ אולי זה לא כשר לד' כוסות, ואומרת על זה הגמ' שיוצאים גם ביין שאינו ראוי למזבח).

רבי יונה כדעתיה - דרבי יונה שתי ארבעתי כסוי דלילי פיסחא, וחזק רישא עד עצרתא. רבי יודא בר' אילעאי שתי ארבעתי כסוי דלילי פיסחא, וחזק רישיה עד חגא, חמתיה חדא מטרוניתא אפוי נהירין, אמרה סבא! סבא! חדא מן תלת מילין אית בך, או שתוי חמרא את, או מלוה בריבית את, או מגדל חזירין את, אמר לה תיפח רוחא דההיא איתתא, חדא מן תלת מילייתא לית בי, אלא אולפני שכיח לי - דכתיב [קהלת ח] חֲכֻמַּת אָדָם תְּאִיר פְּנָיו. ר' אבהו נחת לטבריא חמוניה תלמידוי דר' יוחנן אפוי נהירין, אמרון קומי רבי יוחנן - אשכח רבי אבהו סימא, אמר לון למה? אמרון ליה אפוי נהירין, אמר לון דילמא אורייתא חדתא שמע, סליק לגביה, א"ל מאי אורייתא חדתא שמעת? א"ל תוספתא עתיקתא, וקרא עלוי [קהלת ח] חֲכֻמַּת אָדָם תְּאִיר פְּנָיו.

מן תלת מילייתא לית בי, ואין בי אחד משלושת הדברים האלו, שהרי היין מוזיק לי, וכן אסור ליהודי להלוות בריבית, ולגדל חזירים, אלא אולפני שכיח לי אלא אני לומד תורה, ולכך אני שמח, דכתיב חֲכֻמַּת אָדָם תְּאִיר פְּנָיו. ואמרת הגמ' שהיה מעשה שר' אבהו נחת - בא לטבריא, חמוניה ראו אותו תלמידוי דר' יוחנן שאפוי נהירין שפניו זורחות, אמרון קומי רבי יוחנן אמרו התלמידים לר' יוחנן, אשכח רבי אבהו סימא, ר' אבהו מצא מטמון (שהרי פניו זורחות), אמר לון למה מהיכן אתם יודעים את זה? אמרון ליה התלמידים, שהרי אפוי של ר' אבהו נהירין, אמר לון ר' יוחנן דילמא אורייתא חדתא שמע כנראה ר' אבהו שמע דבר תורה חדש ולכך הוא שמח, וכשר' אבהו סליק לגביה בא לפני ר' יוחנן, א"ל ר' יוחנן לר' אבהו, מאי אורייתא חדתא שמעת, איזה דבר תורה חדשה מצאת? א"ל ר' אבהו לר' יוחנן, שמצאתי תוספתא עתיקתא, וקרא ר' יוחנן עלוי על ר' אבהו את הפסוק חֲכֻמַּת אָדָם תְּאִיר פְּנָיו - דברי התורה שזה חכמת האדם, הם מאירים את פניו.

ואמרת שיין מבושל הרי הוא כמתובל, והרי יין מתובל כשר לד' כוסות, וכמו שלמדנו לעיל שיוצאים ביין קונדיטון (שהוא יין מתובל). ואמרת הגמ' שרבי יונה כדעתיה - הולך לשיטתו, דרבי יונה שתי ארבעתי כסוי דלילי פיסחא, כשר' יונה היה שותה את הד' כוסות, והיה חזק רישא כואב לו הראש (עד שהוא הרגיש כאילו הוא מחזיק את הראש), עד עצרתא - עד שבועות, ולכך ר' יונה התיר לשתות יין מבושל. ואמרת הגמ' שג"כ רבי יודא בר' אילעאי שתי ארבעתי כסוי דלילי פיסחא, וחזק רישיה עד חגא - עד שבועות. ואמרת הגמ' שפעם אחת חמתיה ראתה חדא מטרוניתא אשה (גויה) חשובה את ר' יהודה שאפוי נהירין שפניו זורחות, אמרה לו סבא! סבא! חדא מן תלת מילין אית בך יש בך אחד משלושת הדברים הללו, או שתוי חמרא את או שאתה שתוי, ולכן אתה שמח, או שאתה מלוה בריבית את, או שאתה מגדל חזירין את, שלעוסקים בזה יש רווח גדול במאמץ קטן, אמר לה ר' יהודה תיפח רוחא דההיא איתתא - תתחממי (תמותי), ומה שאמרת זה לא נכון, שהרי חדא

א"ר חנינה, לוגא דאורייתא - תומנתא עתיקתא דמורייסא דציפורין, א"ר יונה חכים אנא לה, דבית רבי ינאי הוון מְכִילִין בה דבש, ולמה אמר עתיקתא? מן בגין דהוה ביומי זעירא, ורבתא ואיזעירת כמה דהוה. א"ר יוחנן הדא דידן, היא חצי שמינית טברנית הישנה. כמה הוא שיעורו של כוס? רבי יוסה בשם ר' יודה בן פזי, ר' יוסי בר' בון בשם שמואל, אצבעיים על אצבעיים על רום אצבע ומחצה ושליש אצבע.

תני יבש כזית דברי רבי נתן. רבנן דקיסרין בשם רבי יוסה בר בון בשם ר' יוחנן אתיא דר' נתן כר' יוסי בר' יהודה, כמה דר' יוסי בר' יהודה אמר ברביעית, כן ר' נתן אמר ברביעית - לכשיקרש יהא בו כזית. רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי מעשה בפרדה של בית רבי שמתה, וטהרו את דמה משום נבילה, ר' אלעזר

של רביעית? רבי יוסה בשם ר' יודה בן פזי, ור' יוסי בר' בון בשם שמואל אמרו, שהשיעור הוא אצבעיים אורך, על אצבעיים רוחב, על רום גובה של אצבע ומחצה ושליש אצבע.

תני, המוציא בשבת יין יבש - יין קרוש, השיעור הוא בכזית דברי רבי נתן. רבנן דקיסרין חכמי קיסריה בשם רבי יוסה בר בון בשם ר' יוחנן אמרו, שאתיא דר' נתן כר' יוסי בר' יהודה, כמה דר' יוסי בר' יהודה אמר ברביעית, כן ר' נתן אמר ברביעית, כיון שלכשיקרש יהא בו כזית. דהיינו ב"ש מטהרים דם נבלות, וב"ה מטמאים, ואמר על זה ר' יוסי בר' יהודה, שב"ה טימאו את הדם, רק אם יש בו שיעור של רביעית, מכיון שכשהדם יקרש הוא יעמוד על כזית, וא"כ אמרו חכמי קיסריה, שזה גם סברת ר' נתן האומר שיין קרוש בכזית, כיון שכשהיין היה נוזלי, היה בו רביעית. רבי סימון בשם ר' יהושע בן לוי אומר, שמעשה היה בפרדה של בית רבי שמתה, וטהרו את דמה משום נבילה, ור' אלעזר

א"ר חנינה, לוגא דאורייתא, זה כתומנתא עתיקתא מדה ישנה דמורייסא שהיו מודדים בזה את המורייס (ציר דגים) דציפורין בציפורי, א"ר יונה חכים אנא לה, אני זוכר את המדה הזאת, כיון שדבית רבי ינאי הוון מְכִילִין מודדים בה דבש, שואלת הגמ' א"כ ולמה אמר עתיקתא, והרי ר' יונה זוכר את המדה הזאת? מתרצת הגמ' מן בגין דהוה ביומי זעירא בהתחלה המדה (שהיו מודדים בה את הציר) היתה קטנה, והיא היתה בשיעור של לוג, ורבתא ואח"כ הגדילו אותה, ואיזעירת לכמה דהוה, ואח"כ חזרו והקטינו אותה לכמות שהיתה, ולכך היא נקראת מדה עתיקתא, כדי למעט את המדה הקודמת (שהיתה גדולה). א"ר יוחנן הדא דידן המדה הנהוגה כהיום בטבריה, היא חצי - היא קטנה (חצי מלשון קטן). מהמדה הנקראת שמינית טברנית הישנה, וכשאתה שופך את מה שהיה במדה הישנה לתוך המדה החדשה, מה שנשאר במדה הישנה, זה רביעית הלוג. שואלת הגמ' כמה הוא שיעורו של כוס, מה מידות הכוס

שאל לר' סימון עד כמה? ולא אניביה, שאל לר' יהושע בן לוי, ואמר ליה עד רביעית טהור, יותר מרביעית טמא, ובאש לר"א דלא חזר ליה ר' סימון שמועתא, רב ביבי הוה יתיב מתני הדין עובדא א"ל רבי יצחק בר ביסנא פהנה, עד רביעית טהור יותר מכאן טמא? ובעיט ביה, אמר ליה רבי זריקן בגין דשאל לך, את בעט ביה? אמר ליה בגין דלא הות דעתי עלי, כדמר רבי חנן, [דברים כח] וְהָיוּ חֲתִיף תִּלְאִים לָךְ מִנְּגַד - זה הלוקח חטים לשנה, ופחדת לילה ויוםם - זה הלוקח מן הסידיקי, ולא תאמין פתייך - זה הלוקח מן הפלטר, ואנא סמיך לפלטירא, מיי כדון? תנינא העיד ר' יהושע בן בתירה על דם נבילה שהוא טהור, מהו טהור?! טהור מלהכשיר

הפסוק וְהָיוּ חֲתִיף תִּלְאִים לָךְ מִנְּגַד, זה הלוקח חטים לשנה, וכיון שהוא לא בטוח שיהיה לו תבואה בשנה הבאה (שהרי בעלי השדות היו מגדלים את התבואה לעצמם, ורק אם נשאר להם תבואה היו מוכרים לאחרים), לכך זה כמו שחיינו תלויים לו מנגד, ומה שכתוב ופחדת לילה ויוםם, זה הלוקח תבואה מן הסידיקי - מהחנוני לשבוע אחד, שהוא פוחד אולי בשבוע הבא לא יהיה לחנוני תבואה, ומה שכתוב ולא תאמין פתייך, זה הלוקח לחם מן הפלטר לאותו היום, היות והרבה פעמים אין לפלטר למכור לחם, לכך הוא לא מאמין בחייו, ואנא סמיך לפלטירא, ולכך אין דעתי מיושבת עלי. שואלת הגמ' מיי כדון מה עכשיו, האם דם נבילות מטמא ברביעית, או שגם ביותר מרביעית הוא טהור? אומרת הגמ' תנינא, העיד ר' יהושע בן בתירה על דם נבילה שהוא טהור, ור' יהושע בן בתירה לא מחלק בין רביעית ליותר, וא"כ משמע שדם נבילה טהור לגמרי, דוחה הגמ' ואומרת שאין הוכחה, כיון שמהו טהור?! היינו טהור מלהכשיר את הפירות לקבל טומאה (אוכל לא יכול לקבל טומאה, אא"כ הוא בא במגע עם אחד מהשבעה

שאל לר' סימון עד כמה שיהרו? האם טהור לגמרי את הדם של הנבילה כדברי ב"ש, או שטיהרו רק כשהיה פחות מרביעית כב"ה? ולא אניביה ור' סימון לא ענה לר"א, ולכך ר"א שאל לר' יהושע בן לוי, ואמר ליה עד רביעית - הדם טהור, וביותר מרביעית - הדם טמא, וכדברי ר' יוסי בר' יהודה, ובאש לר"א ור"א כעס על דלא חזר ליה ר' סימון שמועתא על זה שר' סימון לא ענה לו. וכן רב ביבי הוה יתיב מתני הדין עובדא ישב וסיפר את המעשה עם הפרדה של רבי שמתה, וא"ל רבי יצחק בר ביסנא, פהנה - כאותו שאלה שנשאלה קודם, האם עד רביעית טהור, ויותר מכאן זה טמא, כדברי ר' יוסי בר' יהודה, או שטיהרו את הדם לגמרי, כדברי ב"ש? ובעיט ביה ור' ביבי דחה אותו, אמר ליה רבי זריקן לר' ביבי בגין דשאל לך בגלל שר' יצחק בר ביסנא שואל אותך שאלה, את בעט ביה אתה דוחה אותו? אמר ליה ר' ביבי שדחיתי את ר' יצחק בר ביסנא בגין היות דלא הות דעתי עלי, כיון שדעתי לא מיושבת עלי, והסיבה שדעתי לא מיושבת עלי, זה מכיון שאין לי שדה שמזה אני יוציא את לחמי, וזה כדאמר רבי חנן, שכוונת

אבל לטמות מטמא. תמן תנינן דם השרץ כבשרו - מטמא ואינו מכשיר, ואין לנו כיוצא בו, ואין לנו כיוצא בו - כשיעור טומאתו, שדמו מטמא כבשרו. אמר רבי יוסי, פליגי בה תרין אמוראין חד אמר טמא, וחד אמר טהור, מאן דאמר טמא - כרבי יהודה, ומאן דאמר טהור - כר' יהושע בן בתירה, אמר ליה רב אבדומה - דמן נחותה ויאות דרבי יהודה מורינא דבי נשיאה הוה.

תני דם, כדי לכחול עין אחת, רבי יוסי בר' בון בשם רבי יוחנן בדם עטלף שנו. **חֶלְבִּ:** הדא דאָת אמר בחֶלְבִּ בהמה טהורה, אבל בחלב בהמה מטמא, כדי לכחול עין אחת.

טהור לגמרי היינו שהוא לא מטמא (ולא כמו שהסברנו לעיל שהכוונה שהדם לא מכשיר). **אמר ליה רב אבדומה - דמן נחותה -** מהחכמים היורדים לבבל (היו חכמים שהיו עולים ויורדים כל ימיהם מבבל לא"י - ומא"י לבבל, כדי להעביר את השמועות) לר' יוסי, **ויאות** אתה צודק שר' יהודה מטמא את הדם של הנבלות, **דרבי יהודה מורינא דבי נשיאה הוה,** ר' יהודה היה המורה הוראה בבית הנשיא, וא"כ כשר' יהודה טיהר את הדם של הפרדה, הוא טיהר רק עד רביעית, וכמו שריב"ל אמר, שהרי ר' יהודה סובר שדם נבלות מטמא ביותר מרביעית.

תני, המוציא דם, השיעור הוא כדי לכחול עין אחת, רבי יוסי בר' בון בשם רבי יוחנן אומר שדם עטלף שנו, שזה רפואה לתבולל הנמצא בעין.

חֶלְבִּ: אומרת הגמ' הדא דאָת אמר שהשיעור כדי גמיעה, מדובר בחֶלְבִּ של בהמה טהורה, שאפשר לשתות את החלב, אבל בחלב של בהמה מטמא, שזה לא ראוי לשתיה, השיעור כדי לכחול עין אחת.

משקים, ודם הוא אחד מהם), כיון שרק דם שחיטה, נקרא דם חללים שמכשיר את הפירות לקבל טומאה, אבל לטמאות אם יש בו יותר מרביעית, הוא מטמא. שואלת הגמ' והרי תמן במסכת מכשירין תנינן, דם השרץ הרי הוא כבשרו, ולכך הוא מטמא ואינו מכשיר, ואין לנו כיוצא בו, וא"כ לא שייך לומר על דם הנבלות שהוא מטמא ואינו מכשיר, כיון שהמשנה אומרת "ואין לנו כיוצא בו"? מתרצת הגמ' מה שהמשנה אמרה ואין לנו כיוצא בו, זה רק לעניין כשיעור טומאתו, שדמו של השרץ מטמא כבשרו בכעדשה, אבל דם נבלות מטמא מרביעית, כיון שאם יקרש הדם, הוא יעמוד על כזית. אמר רבי יוסי, פליגי בה תרין אמוראין נחלקו בזה שני אמוראים, חד אמר שדם נבלות - טמא, וחד אמר טהור, ואומרת הגמ' מאן דאמר טמא, זה כרבי יהודה, שאומר שב"ה מטמאים דם נבילות, ומאן דאמר טהור, זה כר' יהושע בן בתירה, שאמר לעיל שדם נבילות טהור, והאמורא הוה מסביר את דבריו כפשוטו, שדם נבלות

דבש: הדא דאָת אמר בהין עתיקי, ברם בהן דידן - כדי לתפּל ביצה קלה.
שמן כדי לסוך אבר קטן: ובלבד אבר קטן של קטן בן יומו.
מים כדי לשוף את הקילורית: אמר ר' לעזר הדא דאָת אמר באילין מוא דטלא,
 וברם באילין דידן - כדי להדיח פּני מדוכה.

כולן ברביעית, ולא נאמרו כל השיעורין האלו אלא למצניעיהן: רבי בא בשם רב
 חסדא במפנה מבית לבית היא מתניתא. משיבין חכמים לר"ש, אפשר לומר
 דבש ברביעית, וחומץ ברביעית? והוא מתיב לון כמה דאית לכון כל האוכלין
 מצטרפין לגרוגרת, כן אוף אנא אית לי כל המשקין מצטרפין ברביעית.

א"ר מנא למצניעיהן כל שהן - ותני כן על דר"ש, לא נאמרו כל השיעורין האלו
 אלא למוציאיהן, הא למצניעיהן כל שהן. ותני כן על דרבנן, לא נאמרו

היא מתניתא, ואז צריך שיהיה כדי רביעית
 במשקה, אבל אם הוא הוציא רק את המשקה
 הזה, א"כ הרי הוא כמצניע, שהרי מזה שהוא
 הוציא את המשקה, ע"כ שהוא צריך אותו.
 ואומרת הגמ' ש**משיבין חכמים** ומקשים
 לר"ש, האיק אפשר לומר ש**דבש** החשוב
 שיעורו **ברביעית**, וחומץ שאינו חשוב ג"כ
 שיעורו **ברביעית**? והוא ר"ש מתיב לון
 תירץ לחכמים, כמה דאית לכון כמו שאתם
 מודים שכל האוכלין מצטרפין לכרוגרת
 שמתחייבים על זה בהוצאה, כן אוף אנא
 אית לי כך אני אומר, שכל המשקין
 מצטרפין ברביעית.

ואומרת הגמ' א"ר מנא שר"ש סובר
 שלמצניעיהן השיעור הוא בכל שהן, ותני
 כן וכן צריך לגרוס על דברי ר"ש, שלא
 נאמרו כל השיעורין האלו אלא
 למוציאיהן, הא למצניעיהן השיעור הוא
 בכל שהן, וחכמים נחלקים על ר"ש, ותני כן
 וכן צריך לגרוס על דברי רבנן, שלא נאמרו

דבש: אומרת הגמ' הדא דאָת אמר
 שהשיעור הוא כדי ליתן על גבי הכתית,
 מדובר בהין עתיקי בדבש מקולקל, אבל
 ברם בהן דידן בדבש טוב, השיעור הוא כדי
 לתפּל כרוגרת מביצה קלה מביצת
 תרנגולת.

שמן כדי לסוך אבר קטן: אומרת הגמ' שלא
 צריך שמן כדי לסוך אבר שלם, אלא ובלבד
 השיעור הוא באבר קטן עצם אחת מעצמות
 האצבע של קטן בן יומו.

מים כדי לשוף את הקילורית: אמר ר'
 לעזר הדא דאָת אמר שהשיעור הוא כדי
 לשוף את הקילור, זה דוקא באילין מיא
 דטלא מים שנעשה מהטל, שהוא טוב לשוף
 את הקילור, אבל וברם באילין דידן מים
 רגילים, השיעור הוא כדי להדיח לרחוץ את
 פּני המדוכה - המכתשת.

כולן ברביעית, ולא נאמרו כל השיעורין
 האלו אלא למצניעיהן: רבי בא בשם רב
 חסדא במפנה מבית לבית את כל חפציו

כל השיעורין האלו אלא למצניעיהן, הא למוציאיהן ברכיעית.

הלכה ב

מתני' המוציא חבל - כדי לעשות ממנו אוזן לקופה. גמי - כדי לעשות תלאי לנפה ולכברה, ר' יהודה אומר כדי לעשות ממנו מידת מנעל לקטן. נייר - כדי לכתוב עליו קשר מוכסין. המוציא קשר מוכסין חייב. נייר מחוק - כדי לכרוך על פי צלוחית קטנה של פלייטין.

גמ' המוציא חבל: הדא דאָת אמר בהין רכיכה, ברם בהן קשייה - כדי לבשל ביצה קלה.

גמי כדי לעשות תלוי לנפה ולכברה: הדא דאָת אמר בהין גוויא, ברם בהן ברייא - כדי לעשות שני בתים לנפה ולכברה.

גמ' המוציא חבל: אומרת הגמ' שהדא דאָת אמר שהשיעור הוא כדי לעשות אוזן לקופה, מדובר בהין רכיכה בחבל רך, ברם אבל בהן קשייה בחבל קשה, שלא ראוי לעשות ממנו אוזן לקופה, אלא הוא מיועד להסקה, א"כ השיעור הוא כדי לבשל בו כגרוגרת מביצה קלה מביצת תרנגולת.

גמי כדי לעשות תלוי לנפה ולכברה: אומרת הגמ' הדא דאָת אמר שהשיעור הוא כדי לעשות ממנו מתלה לנפה, זה דוקא בהין גוויא בחלק הפנימי של הגמי שהוא רך, ברם אבל בהן ברייא בחלק החיצוני של הגמי שהוא קשה שהוא משמש לעשיית הנפה עצמה, השיעור הוא כדי לעשות ממנו שני בתים לנפה ולכברה, דהיינו הנפה עשויה מקש או קנים שמותחים אותם לאורך (כחוטי השתי) ומעבירים ביניהם קש או קנים (שישמשו כחוטי הערב), וא"כ המוציא גמי קשה בשיעור שימש כחוט ערב להעביר פעמיים ברוחב הנפה, הוא מתחייב על זה.

כל השיעורין האלו אלא למצניעיהן, הא למוציאיהן ברכיעית, דהיינו ר' מנא מהפך את הגירסא השנויה אצלנו במשנה.

הלכה ב

מתני' המוציא חבל השיעור הוא כדי לעשות ממנו אוזן (ידיית) לקופה. גמי השיעור הוא כדי לעשות תלאי (מתלה) לנפה או לכברה, ר' יהודה אומר שהשיעור הוא כדי לעשות ממנו מידת מנעל לקטן דהיינו שהוא חותך את הגמי בשיעור אורך הרגל של בנו הקטן, ומבקש מהסנדלר שיעשה לו מנעל בכזה אורך. נייר השיעור הוא כדי לכתוב עליו קשר מוכסין קבלה ששילם את המכס, והמוציא קשר מוכסין חייב, שהרי הוא צריך את זה, כדי להראות למוכס ששילם כבר את המכס. נייר מחוק השיעור הוא כדי לכרוך לכסות על פי צלוחית בקבוק קטנה של פלייטין מיני בשמים (שזה בקבוק קטן).

תני הוציין - כדי לעשות אוזן לקפיפה מצרית, הדא דאָת אמר באילין רכיכיא, ברם באילין קשייא - כדי לעשות צפירה. הוציא שתי נצרים חייב. תורי דקל שנים. זמורות; לנטיעה - שנים, אם לבהמה כמלא פי גדי, אם לעצים כשיעור העצים. הוציא שתי נימין מזונב הסוס, מזונב הפרה חייב, שכן מתקינין אותן לנשבין. זיפי חזיר; אית תַּנְיֵי תַּנְיֵי שנים, אית תַּנְיֵי תַּנְיֵי אחת, מאן דאמר שנים - באילין רכיכתא, מאן דאמר אחת - באילין קשייתא. גלעינים; לנטיעה - שנים, אם לבהמה - כמלוא פי חזיר, כמה הוא מלא פיו - אחת. אחרים אומרים חשבון - חמש. הוציא סיאה איזוב וקורנית; אם לאוכלין - כגרוגרת, אם לבהמה - כמלוא פי גדי, אם לעצים - כשיעור העצים, אם להזייה - כשיעור הזייה.

שהשיעור הוא שנים, ואית תַּנְיֵי תַּנְיֵי ויש ששנו בברייתא, שהשיעור הוא אחת, ואומרת הגמ' שאין מחלוקת ביניהם, אלא מאן דאמר שהשיעור הוא שנים, מדובר באילין רכיכתא בשערות הרכות (שזה משמש לנשבין), ומאן דאמר שהשיעור הוא אחת, מדובר באילין קשייתא בשערות הקשות, שזה משמש כמחט. המוציא גלעינים גרעיני תמרה; אם הוא הוציא אותם לנטיעה - שנים, ואם הוא הוציא אותם להאכיל את הבהמה, השיעור הוא כמלוא פי חזיר, וכמה הוא מלא פיו? אחת. אחרים אומרים שאם הוא הוציא את גרעינים לחשבון, דהיינו שנותנים גרעינים לסימן (כגון כמה חביות הביא) השיעור הוא חמש. הוציא סיאה מנטה, איזוב זעתר, וקורנית אורגנו; אם לאוכלין השיעור הוא כגרוגרת, ואם להאכיל את הבהמה השיעור הוא כמלוא פי גדי, ואם לעצים להסיק בזה את התנור, השיעור הוא כשיעור העצים דהיינו כדי לבשל כגרוגרת מביצת תרנגולת, ואם הוא הוציא אזוב להזייה להוות על טמא מת, השיעור הוא כשיעור הזייה דהיינו שתי

תני, המוציא הוציין עלי הלולב, השיעור הוא כדי לעשות אוזן לקפיפה מצרית (סל העשוי מנְּצָרִים (מענפים)), ואומרת הגמ' הדא דאָת אמר שהשיעור הוא כדי לעשות אוזן לקופה, זה דוקא באילין רכיכיא בהוציין רכים, ברם אבל באילין קשייא בהוציין קשים, השיעור הוא כדי לעשות צפירה כדי לעשות ממנה חבל לסובב סביב הקופה (לשמור על דפנות הקופה שלא יטו לצדדים ועיין כלים ט"ז ג). הוציא שתי נצרים ענפים (שעושים מהם סלי נצרים) חייב. המוציא תורי דקל סיב הגדל סביבות לדקל, השיעור הוא - שנים. המוציא זמורות ענפי הגפן; אם הוא הוציא אותם לנטיעה - שנים, ואם הוא הוציא לתת אותם לבהמה לאכילה, השיעור הוא כמלא פי גדי, ואם לעצים להסיק בזה את התנור, השיעור הוא כשיעור העצים, דהיינו כדי לבשל כגרוגרת מביצת תרנגולת. הוציא שתי נימין שערות מזונב הסוס או מזונב הפרה חייב, שכן מתקינין אותן לנשבין מלכודת העופות. המוציא זיפי שערות של החזיר, או אית תַּנְיֵי תַּנְיֵי יש ששנו בברייתא,

רבי יהודה אומר כדי ליטול ממנו מידת מנעל לקטן: ובלבד קטן שהוא יודע לנעול. **המוציא** קשר מוכסין: תני הוציא קשר מוכסין; עד שלא הראהו למוכס חייב, משהראהו למוכס פטור, רבי יהודה אומר אף משהראהו למוכס חייב - שהוא ראוי להראותו למוכס אחר. הוציא שטר חוב; עד שלא הראהו לבעל חוב חייב, משהראהו לבעל חוב פטור, ר' יהודה אומר אף משהראהו לבעל חוב חייב - שהוא ראוי להראותו לבעל חוב אחר.

נייר מחוק: תני אם יש בו חלק - כדי לכתוב שתי אותיות חייב.

הלכה ג

מתני' עור - כדי לעשות קמיע. דוכסוסטוס - כדי לכתוב עליו מזוזה. קלף - כדי לכתוב עליו פרשה קטנה של תפילין, שהיא שמע ישראל. דיו - כדי

משהראהו לבעל חוב, אם הלווה הוציא את השטר הוא יהיה חייב, כיון שהוא ראוי להראותו לבעל חוב אחר, דהיינו הלווה מראה את השטר חוב הזה לאחרים, ומוכיח להם שהוא אדם שפורע חובות, ולכך יתנו לו הלואה.

נייר מחוק: תני, אם יש בו בנייר מקום חלק בכדי לכתוב שם שתי אותיות - חייב.

הלכה ג

מתני' המוציא עור, השיעור הוא כדי לעשות קמיע. וכשמחלקים את העור לשנים, החלק שלצד הברש נקרא דוכסוסטוס, והחלק שלצד השיער נקרא קלף; וא"כ המוציא דוכסוסטוס השיעור הוא כדי לכתוב עליו מזוזה, והמוציא קלף השיעור הוא כדי לכתוב עליו פרשה קטנה של תפילין שהיא שמע ישראל (הלכה למשה מסיני; שמזוזה נכתבת על הדוכסוסטוס, ותפילין על הקלף). דיו השיעור הוא כדי

גבעולים (ואם כבר השתמשו בזה להזייה, אפי' גבעול אחד כשר).

רבי יהודה אומר כדי ליטול ממנו מידת מנעל לקטן: אומרת הגמ' ובלבד שיטול מידה של קטן שהוא יודע לנעול - שנועל נעלים.

המוציא קשר מוכסין: תני, הוציא קשר מוכסין, עד שלא הראהו למוכס - חייב, שהרי הוא צריך להראות את זה למוכס, אבל משהראהו למוכס - פטור, כיון שאין יותר מה לעשות בזה, רבי יהודה אומר אף משהראהו למוכס - חייב, כיון שהוא ראוי להראותו למוכס אחר, דהיינו אותו אחד מראה את הקבלה הזאת למוכס במקום אחר, להוכיח לו שהוא לא גונב את המכס, ועי"ז המוכס יאמין לו שישלם אח"כ את המכס, ויתן לו לעבור (באשראי). המוציא שטר חוב, עד שהמלווה לא הראהו לבעל חוב וגבה את חובו - חייב, אבל משהראהו לבעל חוב וגבה את חובו - פטור, ור' יהודה אומר אף

מסכת פרק ח [ה"ג - דף נה] שבת רעג

לכתוב עליו שתי אותיות. כחול - כדי לכחול עין אחת. זפת וגפרית - כדי לעשות נקב. שעוה - כדי ליתן על פי נקב קמץ.

גמ' עור: אית תניי תני כדי ליתן על הקמיע. מאן דאמר כדי לעשות קמיע - בהין רכיכה, ומאן דאמר כדי ליתן על הקמיע - בהין קשיא.

קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא שמע ישראל: הדא דאָת אמר בקולף פני העור, ברם בהין דוכסוסטון - כדי לכתוב שתי פרשיות שבמזוזה.

דיו: הוציא דיו; אם בקולמוס - כדי לכתוב שתי אותיות, אם בכלי - צריך יותר. תמן תנינן, כמה יהא במים ויהא בהם כדי הזייה? רבי ירמיה בעי לא מסתברא אם בכלי - צריך יתיר.

העור דהיינו שהוא הוציא את החלק העליון של העור (שזה נקרא קלף). ברם אבל בהין דוכסוסטון אבל המוציא את החלק התחתון של העור (שזה נקרא דוכסוסטוס), השיעור הוא כדי לכתוב שתי פרשיות שבמזוזה. **דיו:** אומרת הגמ' שאם הוא הוציא דיו, או אם הדיו היה כבר בקולמוס השיעור הוא כדי לכתוב שתי אותיות, ואם הדיו נמצא בכלי - צריך יותר, שהרי חלק מהדיו נשאר בכלי, וחלק נשאר בקולמוס (צריך שיהיה בו מספיק דיו, כדי לכתוב שתי אותיות בפועל). ואומרת הגמ' שתמן במסכת פרה תנינן, כמה יהא במים ויהא בהם כדי הזייה שזה מטמא? כדי שיטביל ראשי גבעולין ויזה, רבי ירמיה בעי אמר, וכי לא מסתברא לומר שאם המי חטאת נמצאים בכלי, שצריך יתיר, שהרי אם יש בכלי כדי הזייה, לא יוכלו להזות מהם, שהרי ישאר מים בגבעולים (צריך שיהיה בו מספיק מים כדי להזות מהם בפועל).

לכתוב עליו בו שתי אותיות. כחול השיעור הוא כדי לכחול עין אחת. זפת וגפרית השיעור הוא כדי לעשות בו נקב, דהיינו הצורף שרוצה ליצוק כסף או זהב, סותם את הזרבובית בזפת כדי שלא ישפך לו הרבה מהכסף או מהזהב, ועושה בזפת נקב קטן כדי צורכו. המוציא שעוה השיעור הוא כדי ליתן על פי נקב קטן לסתום אותו. **גמ'** עור: אומרת הגמ' שאית תניי תני יש ששנו במשנה שהשיעור הוא כדי ליתן ולכסות על הקמיע, ואומרת הגמ' שאין מחלוקת בין הגירסאות, אלא מאן דאמר כדי לעשות קמיע מדובר בהין רכיכה בעור רך, ומאן דאמר כדי ליתן על הקמיע מדובר בהין קשיא בעור קשה שהוא ראוי רק לכסות את הקמיע.

קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא שמע ישראל: אומרת הגמ' הדא דאָת אמר שהשיעור הוא כדי לכתוב עליו פרשה קטנה, מדובר בקולף פני

מסכת פרק ה [ה"ג - דף נו] שבת

כחול כדי לכחול עין אחת: א"ר בון בר חייה, שכן אשה כוחלת אחת מעיניה - ויוצאת לשוק, א"ר אבון אפילו זונה שבזונות אינה עושה כן, אלא שכן אשה חוששת אחת מעיניה - וכוחלת חבירתה ויוצאת לשוק, אמר רבי מנא מה תנא חוששת? אלא שכן אשה כוחלת אחת מעיניה - ומטמנת חבירתה ויוצאת לשוק, [שיר השירים ד] **לְפָתְנִי בְּאַחַת מְעֵינֶיךָ**, רבנן דקיסרין **בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹן בַּר חֵייה שֶׁכֵּן אִשָּׁה סוּמָא בְּאַחַת מְעֵינֶיהָ - וְכּוּחַלַת חֲבִירָתָהּ וְיוֹצֵאתָ לְשׁוּק.**

זפת וגפרית כדי לעשות נקב: ר' יוסי בר חנינא אמר במזניק שנו. שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן: תני ר' חייה, כדי ליתן על פי סדק קטן.

זהו כמו שכתוב **לְפָתְנִי** (משכת את ליבי) **בְּאַחַת מְעֵינֶיךָ**, וא"כ מוכח מכאן שיש שמראות רק עין אחת. רבנן דקיסרין חכמי קיסריה **בְּשֵׁם רַבִּי בּוֹן בַּר חֵייה** אומרים, שמספיק כדי לכחול עין אחת, **שכן אשה סומא באחת מעיניה** ולא יכולה לכחול את העין הסומא, היא **כוחלת** את חבירתה את העין הבריאה **ויוצאת לשוק**, והיות וניכר שיש לה עין סומא, לכך זה לא פריצות כשהיא כוחלת רק עין אחת.

זפת וגפרית כדי לעשות נקב: ר' יוסי בר חנינא אמר **במזניק שנו**, שהוא אוטם את הזרבובית ע"י הזפת, ומנקב בה נקב קטן (כדפירשנו במשנה).

שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן: אומרת הגמ' שתני ר' חייה, שהשיעור של שעוה הוא **כדי ליתן על פי סדק קטן**, ולא צריך שיהיה בו כדי לסתום נקב.

כחול כדי לכחול עין אחת: א"ר בון בר חייה, שמספיק כדי לכחול עין אחת, כיון שכן אשה כוחלת אחת מעיניה ויוצאת לשוק, א"ר אבון שאשה לא כוחלת עין אחת, ואפילו זונה שבזונות אינה עושה כן, שהרי ניגוד הצבעים בולט יותר מדאי, ואין פריצות יותר מזה? אלא מספיק כדי לכחול עין אחת, שכן אשה שחוששת באחת מעיניה, ולא יכולה לכחול בעין החולה, היא **כוחלת** את חבירתה את העין הבריאה, ויוצאת לשוק, והיות וזה ניכר שיש לה עין חולה, לכך זה לא פריצות כשהיא כוחלת רק עין אחת. שואלת הגמ' **אמר רבי מנא מה תנא חוששת** וכי כתוב במשנה שמדובר באשה שחוששת באחת מעיניה? אלא מספיק כדי לכחול עין אחת, שכן אשה צנועה **כוחלת אחת מעיניה**, ומטמנת ומכסה את חבירתה את העין השניה, ויוצאת לשוק,

הלכה ד

מתני' דבק - כדי ליתן בראש השבשבת. חרסית - כדי לעשות פי פור של צורפי זהב, רבי יהודה אומר כדי לעשות פמפוט. סובין - כדי ליתן על פי פור של צורפי זהב. סיד - כדי לסוד קטנה שבבנות, רבי יהודה אומר כדי לעשות כלכול, רבי נחמיה אומר כדי לעשות אנדיפי.

גמ' חרסית: מהו חרסית? חוורה.

שמואל אמר עפר - כדי לכסות בו דם צפור קטנה, תני שמואל עפר ואפר - כדי לכסות בו דם צפור קטנה.

תני חרש כל שהוא, גמי כל שהוא - מותר לטלטלן בתוך הבית, רבי זעירא בשם

הלכה ד

מתני' המוציא דבק, השיעור הוא כדי ליתן בראש השבשבת בראש הקנה של הציידים (זמורה נקראת שבישתא), כדי שהעוף היושב עליו ידבק וילכד. המוציא חרסית השיעור הוא כדי לעשות (לאטום) פי פור של צורפי זהב, דהיינו לאטום את סביבות החור שהמפוח נכנס לפור (כדי שהרוח לא יצא מהצדדים), רבי יהודה אומר שהשיעור הוא כדי לעשות פמפוט רגל לפור. סובין השיעור הוא כדי ליתן על פי (לתוך) פור של צורפי זהב, שאם אין לצורף פחמים הוא משתמש בסובין כדי להסיק את הפור. סיד השיעור הוא כדי לסוד קטנה שבבנות, שאם עדיין לא הגיע זמנה של אותו קטנה לראות שערות וצמח לה שערות, היא סדה את המקום בסיד, וכשהסיד מתייבש היא קולפת את הסיד והשערות נמשכות עם הסיד

ונושרות, ורבי יהודה אומר שהשיעור הוא כדי לעשות כלכול, להשכיב את השיער הנמצא בצדעיים, ורבי נחמיה אומר שהשיעור הוא כדי לעשות אנדיפי, למרוח על המצה, וכשהסיד מתייבש היא רוחצת את הסיד והעור מאדים.

גמ' חרסית: אומרת הגמ' מהו חרסית? חוורה עפר לבן (שממנו עושים חרס לבן) והוא חזק יותר מעפר אדום, ולכך משתמשים בו לאטום את פי הפור.

שמואל אמר שהמוציא עפר, השיעור הוא כדי לכסות בו דם של צפור קטנה, לקיים מצות כיסוי הדם, וכן תני שמואל בברייתא שהמוציא עפר או אפר השיעור הוא כדי לכסות בו דם צפור קטנה, כיון שיכולים לקיים מצות כיסוי הדם גם באפר.

תני, חרש כל שהוא, או גמי כל שהוא, מותר לטלטלן בתוך הבית בשבת,

מסכת פרק ח [ה"ה - דף נו] שבת

שמואל ובלבד מן המוכן, ותני כן מגופת חבית וחרסיה - מותר לטלטלן בתוך הבית, השליכן לאשפה - אסור ליגע בהן.

כדי לעשות כלכול: אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה - בעשוי פְּבִיצָה, ודברי רבי נחמיה - בחבימו.

הלכה ה

מתני' אדמה - כחותם המרצופין דברי רבי עקיבה, וחכמים אומרים - כחותם האיגרות. זבל וחול דק - כדי לזבל קלח של כרוב דברי רבי עקיבה, וחכמים אומרים כדי לזבל כרישה. חול גם - כדי ליתן על מלא כף סיד. קנה - כדי לעשות קולמוס, אם היה עב או מרוסס - כדי לבשל ביצה קלה שבביצים, טרופה ונתונה באילפס.

גמ' קנה כדי לעשות קולמוס: רבי חייה בשם רבי יוחנן והוא שיהא מגיע לקישרי

על פי השק ומחתימים אותו, שאם יפתחו את השק זה יהיה ניכר, דברי רבי עקיבה, וחכמים אומרים שהשיעור הוא כחותם האיגרות. המוציא זבל או חול הדק השיעור הוא כדי לזבל קלח של כרוב, דברי רבי עקיבה, וחכמים אומרים כדי לזבל כרישה כרתי. המוציא חול הגס השיעור הוא כדי ליתן על מלא כף סיד של סיידים. המוציא קנה השיעור הוא כדי לעשות ממנו קולמוס, ואם הקנה היה עבה או מרוסס (מרוסק) שהוא לא ראוי לקולמוס, השיעור הוא כדי לבשל בו כגרוגרת מביצה קלה שבביצים - ביצת תרנגולת (שהיא קלה וממהרת להתבשל משאר הביצים) כשהיא טרופה מעורבבת ונתונה באילפס במחבת. **גמ'** קנה כדי לעשות קולמוס: אומרת הגמ' רבי חייה בשם רבי יוחנן אומר, והוא שיהא הקולמוס מגיע לקישרי

כיון שראוי לקנח בהם את הטיט, ואומרת הגמ' רבי זעירא בשם שמואל אומר, ובלבד שהם היו מן המוכן, אבל אם זרקו אותם, א"כ הרי הם כשאר עצים ואבנים שאסורים בטלטול משום מוקצה, ותני כן, מגופת החבית הטיט שאוטם את כיסוי החבית, וחרסיה, מותר לטלטלן בתוך הבית, אבל אם השליכן לאשפה, אסור ליגע בהן אסור לטלטלן.

כדי לעשות כלכול: אמר רבי, נראין דברי רבי יהודה - בסיד עבה העשוי פְּבִיצָה, שהוא ראוי לכלכול, ודברי רבי נחמיה - בסיד חביט ומעורב במים, שהוא ראוי לאנדיפי.

הלכה ה

מתני' המוציא אדמה, השיעור הוא כחותם המרצופין - מניחים טיט

אצבעותיו, רבי זעירא בעי ניהא עד הכא, דילמא עד הכא? תמן תנינן, מכתב שניטל הכותב - טמא מפני המוחק, ניטל המוחק - טמא מפני הכותב, רבי זעירא בעי ניהא עד הכא, דילמא עד הכא?

כדי לבשל ביצה קלה: אמר רבי יוסי כל ביצה דתנינן בכלים - כביצה ממש, בשבת - כגרוגרת מכביצה.

הלכה ו

מתני' עצם - כדי לעשות תרווד, רבי יהודה אומר - כדי לעשות חף. זכוכית - כדי לגרור בה ראש הכרכר. צרור או אבן - כדי לזרוק בעוף, רבי אליעזר בן יעקב אומר כדי לזרוק בבהמה.

יכולים להשתמש בו והוא יהיה טמא או לא (הגמ' לא פושטת את הספק?)

כדי לבשל ביצה קלה: אמר רבי יוסי כל ביצה דתנינן ששנינו במסכת כלים, כגון מה ששנינו, "איזוהי גמר מלאכתה (של הכירה) משיסיקנה כדי לבשל עליה ביצה קלה שבביצים טרופה ונתונה באלפס" השיעור הוא **כביצה ממש** ביצה שלמה, אבל הביצה ששנינו **בשבת**, השיעור הוא **כגרוגרת מכביצה**.

הלכה ו

מתני' המוציא עצם השיעור הוא כדי לעשות תרווד - כף, ורבי יהודה אומר שהשיעור הוא כדי לעשות ממנו חף מפתח. המוציא זכוכית השיעור הוא כדי לגרור לחדד בה את ראש הכרכר - כמין מסריגה, שמפרידים בו את חוטי השתי. המוציא צרור או אבן השיעור הוא כדי לזרוק בעוף כדי לגרשו שלא יאכל את פירות שדהו, ורבי אליעזר בן יעקב אומר כדי לזרוק בבהמה.

אצבעותיו, כיון שרק כך נוח לכתוב בו. שואלת הגמ' רבי זעירא בעי שאל, ניהא זה ודאי שאם הקולמוס יגיע עד הכא, עד הפרק העליון של האצבע שיהיה חייב על זה, אבל דילמא מה הדין אם הוא יגיע עד הכא, עד הפרק התחתון, האם יהיה חייב או לא? ועוד שואל ר' זעירא, הרי תמן במסכת כלים תנינן, מכתב שניטל ממנו הכותב, טמא מפני המוחק, דהיינו בימיהם היו מתיכים שעה על גבי עץ, והיו חורטים על השעוה בעט ברזל, וראשו העליון היה עב ורחב שהיו מוחקים בו, וא"כ אומרת המשנה שאם הראש התחתון נשבר, המכתב טמא כיון שיש עליו עדיין שם של כלי שהרי המוחק קיים, וכן אם ניטל המוחק, המכתב טמא מפני הכותב, ורבי זעירא בעי שאל ניהא זה ודאי שאם המוחק נשבר והקולמוס ישאר להיות כל כך גדול שיגיע עד הכא עד הפרק העליון של האצבע שהוא יהיה טמא, כיון שיכולים להשתמש בו בקל, אבל דילמא מה הדין אם הוא יגיע עד הכא עד הפרק התחתון, האם

גמ' כדי לעשות חף: מהו חף? סרגיד. תמן תנינן ניטלו חפין - טמא מפני נקבים, נסתתמו נקבים - טמא מפני חפים, מחלפה שיטתיה דר' יהודה, תמן הוא עבד חף - כלום, והכא הוא עבד חף - סרגיד?

זכוכית כדי לגרור בה ראש הכרכר: תמן תני ושל זכוכית - כדי לצוק בתוכה שמן, והכא את אמר הַכִּינָן? רבי אחא רבי מיישא רבי כהן בשם רבנן דקיסרין כאן בעבה כאן בחדה, אית דבעי מימר כאן במטלטל, כאן במוציא. **צרור** או אבן כדי לזרוק בעוף: שמעון בר בא בשם רבי יוחנן כדי שיזרוק לאחורי העוף וירגיש, ודכוותה כדי שיזרוק לאחורי בהמה ותרגיש.

גמ' כדי לעשות חף: אומרת הגמ' מהו חף? היינו סרגיד הקנה של המפתח. שואלת הגמ' תמן במסכת כלים תנינן, אם ניטלו מהמפתח החפין השיניים, המפתח טמא מפני הנקבים, ואם נסתתמו הנקבים, המפתח טמא מפני החפים, דהיינו במפתח היה גם שיניים וגם נקבים, וכל אחד מהם היה פותח מנעול העשוי אחרת (השיניים פותחות מנעול שיש בו נקבים, והנקבים שבמפתח, פותחות מנעול שקבוע בו שיניים), בכל אופן שואלת הגמ' שמחלפה שיטתיה דר' יהודה, שהרי תמן במסכת כלים הוא עבד הסביר שהחף הוא כלוט שיניים, והכא הוא עבד הסביר שהחף הוא סרגיד הקנה של המפתח?

זכוכית כדי לגרור בה ראש הכרכר: שואלת הגמ' הרי תמן לקמן תני, ושבר כלי של זכוכית, שיש בו כדי לצוק בתוכה שמן מותר בטלטול, וחכמים אומרים שמספיק שיהיה בו כדי לכסות את פי הפך, ומשמע שפחות מזה, זה לא ראוי לכלום, והכא את אמר הַכִּינָן, שמספיק כדי לגרור בו את ראש הכרכר, ולא מצריכים שיהיה ראוי לכסות בו את פי הפך? מתרצת הגמ' רבי אחא ורבי

מיישא ורבי כהן בשם רבנן דקיסרין חכמי קיסריה אמרו, שיש הבדל, כאן לקמן מדובר בזכוכית עבה שהיא לא ראויה לחדד בה את ראש הכרכר, ולכך צריך שיהיה בה לכסות את פי הפך, וכאן אצלנו מדובר בזכוכית חדה, שהיא ראויה לחדד בה את ראש הכרכר, ולכך זה מספיק. ואומרת הגמ' שאית דבעי מימר שיש שאמרו שאין כאן קושיא כלל, כיון שכאן לקמן מדובר במטלטל, ובשביל שהזכוכית תהיה ראויה לטלטול (ושלא תהיה מוקצה), צריך שהיה בה כדי לכסות את פי הפך, אבל כאן מדובר במוציא, והיות ויש בה כדי לחדד את ראש הכרכר, כבר חייבים על הוצאתה.

צרור או אבן כדי לזרוק בעוף: אומרת הגמ' שמעון בר בא בשם רבי יוחנן אומר, שצריך שיהיה בו כדי שיזרוק לאחורי העוף וירגיש, ולא מספיק שיהיה בו כדי לזרוק על העוף מלפניו, כיון שאז העוף בורח מחמת הפחד שרואה כשזורקים בו חפץ, ודכוותה ועל אותו משקל, כשר' אליעזר בן יעקב אמר שהשיעור הוא כדי לזרוק על הבהמה, היינו כדי שיזרוק לאחורי בהמה ותרגיש.

תני צרור מקורזל - כזית וכאגוז וכביצה נוטלו ומקנה בו את רגליו, רבי ישמעאל בר' יוסה אמר משום אביו עד מלא היר, ר' יהודה אמר - בייתוס בן זונין היה יושב ושונה לפני רבו, אמר כך אנו אומרים צריך שיהא יושב ומְשַׁקֵּל ביד? אמר ליה הכל מותר, חוץ מן העשוי בחפיסה. ר' אילא בשם ר' ינאי שנו כמלוא רגל מדוכה קטנה של בִּשְׁם, א"ר יוסה, לא אמרו אלא של בִּשְׁם, הא של בשמים לא. ר' אילא בשם ר' שמעון בן לקיש צרור שעלו בו עשבים - נוטלו ומקניה בו את רגליו, והתולש ממנו בשבת חייב חטאת. תני ר' חייא חרס כל שהוא - אסור לקנה בו, א"ר יוסה בר' בון לא סוף דבר חרש, אלא אפילו אזני חביות, וכל דבר הנכנס לאור ויוצא. ר' יוסי בן יוסי אמר צרור שקינה בו חבירו, ומים שאין בהם מ' סאה

קטנה של בִּשְׁם, א"ר יוסה, לא אמרו אלא של בִּשְׁם דהיינו ששוחקים בה רק מין בושם אחד, אבל הא אבן בשיעור של רגל של מדוכה גדולה של בשמים ששוחקים בה כמה מיני בשמים לא אסור להכניס, כיון שזה גדול יותר מדאי. ר' אילא בשם ר' שמעון בן לקיש אומר, שצרור אפי' שעלו בו עשבים נוטלו ומקניה בו את (פי הטבעת הנמצאת בין) רגליו ואינו חושש, כיון שהוא אינו מתכוין לתלוש את העשבים, אבל והתולש ממנו בשבת בכוונה חייב חטאת. תני ר' חייא, שְׁבַר כלי חרס כל שהוא, אסור לקנה בו מפני הסכנה, שלא יִתְחַרְךְ בשרו, א"ר יוסה בר' בון לא סוף דבר לא רק בשבר כלי חרש אסור לקנה, אלא אפילו באזני חביות העשויים מחרס, שהם חלקות, אסור לקנה בהם, וכן בכל דבר הנכנס לאור ויוצא דהיינו כלי חרס, או מתכות, אסור לקנה מחמת סכנת כשפים, ר' יוסי בן יוסי אמר, צרור שקינה בו חבירו אסור לקנה בו, שלא יבוא לידי תחתוניות, ומים שאין בהם מ' סאה

תני, צרור מקורזל עגולה וחלקה (או שהכוונה לאבן רכה - אבן כורכר העשויה ע"י התגבשות גרגירי החול) שראויה לקנה בו בבית הכסא, בגודל של כזית וכאגוז וכביצה נוטלו את האבנים האלו ומכניס אותם לבית הכסא ומקנה בו את רגליו, רבי ישמעאל בר' יוסה אמר משום אביו, שהוא יכול להכניס אבנים לבית הכסא עד מלא היר, ר' יהודה אמר שבייתוס בן זונין היה יושב ושונה לפני רבו את הברייתא הזאת, ואמר בייתוס, אם כך אנו אומרים שהוא יכול להכניס אבנים רק בשיעור של כזית כאגוז וכביצה, א"כ צריך שיהא יושב ומְשַׁקֵּל ולְשַׁעַר ביד האם האבנים הם בגודל המותר או לא? אמר ליה רבו של בייתוס, שאין ההלכה כהברייתא הזאת, אלא הכל מותר הוא יכול להכניס לבית הכסא בידו כמה אבנים שהוא רוצה, חוץ מן העשוי בחפיסה אבל שלא יכניס בארגו - בכלי. ר' אילא בשם ר' ינאי אמר, ששנו חכמים שיכולים להכניס לבית הכסא אבן כמלוא רגל מדוכה

- אסור לקנח בהן. ר' חנניא בשם ר' מנא, מים שליקלק בהן הכלב - אסור לקנח בהן, ותני כן, אין מקנחין - לא בפי הכלב, ולא בפני הכלב, ולא במים שליקלק בהן כלב, ולא במים שאין בהן מ' סאה. וההן דמשוג גו כי בני, וההן דמשוג אמבטיתה - רע לטבעות. ר' יוסי בר' בון בשם רב הונא ה' דברים נאמרו בקלומית של קנה, אין שוחטין בה, ואין מוהלין בה, ואין מחצצין בה את השיניים, ואין מחתכין בה את הבשר ע"ג השלחן, ואין מקנחין בה מפני שרוח רעה שורה עליה.

הלכה ז

מתני' חרס - כדי ליתן בין פצים לחבירו דברי ר' יהודה, ר"מ אומר כדי לְחַתּוֹת בו את האור, ר' יוסי אומר כדי לקבל רביעית. אמר ר"מ אף על פי שאין ראייה לדבר, זכר לדבר [ישעיהו ל] וְלֹא יִמָּצֵא בְּמִכְתָּתוֹ חֶרֶשׁ לְחַתּוֹת אֵשׁ מִיְקוּד,

בה את השיניים, שמא יכנס לו קיסמים בחניכיים. ואין מחתכין בה את הבשר ע"ג השלחן, שמא יכנס קיסמים לתוך הבשר, וכשיאכל מהבשר הוא ינזק. ואין מקנחין בה את פי הטבעת מפני שרוח רעה שורה עליה.

הלכה ז

מתני' המוציא חרס השיעור הוא כדי ליתן בין פצים לחבירו, דהיינו כשמסדרים את הקורות זו על גב זו, אבל היות ופעמים אין עוביים שווה, ומניחים בין הקורות חתיכות חרס כדי שלא יתעקמו, דברי ר' יהודה, ור"מ אומר שהשיעור הוא כדי לְחַתּוֹת בו את האור לחתות בו את הגחלים, ור' יוסי אומר שהשיעור הוא כדי לקבל בו רביעית. אמר ר"מ אף על פי שאין ראייה לדבר שהשיעור הוא כדי לחתות בגחלים, אבל זכר לדבר יש, שכתוב וְלֹא יִמָּצֵא בְּמִכְתָּתוֹ חֶרֶשׁ לְחַתּוֹת אֵשׁ מִיְקוּד, וא"כ מוכח שזה השיעור של חרס הראוי,

שהיו מגולים, אסור לקנח בהן משום גילוי (אם יש בהם מ' סאה אין בזה חשש של גילוי, כיון שהארס מתבטל בריבוי המים). ר' חנניא בשם ר' מנא אומר, מים שליקלק בהן הכלב אסור לקנח בהן, כיון שהכלב מטיל זוהמה במים, ותני כן וכן שנינו כך בברייתא, אין מקנחין לא בפי הכלב, אסור לֶאֱמֹן את הכלב שילקק את פי הטבעת, ולא בפני הכלב, ולא במים שליקלק בהן כלב, מפני הזוהמה, ולא במים שאין בהן מ' סאה, מחשש לגילוי, וההן דמשוג גו בי בני והרוחץ את פי הטבעת במי המרוחץ, וההן דמשוג אמבטיתה והרוחץ את פי הטבעת במי האמבטיה (היינו הרוחץ את פי הטבעת במים חמים) זה רע ומסוכן לטבעות לפי הטבעת. ר' יוסי בר' בון בשם רב הונא אומר, ה' דברים נאמרו בקלומית (בקרומית) של קנה, אין שוחטין בה, כיון שחוששים שמא יתלש ממנו קיסמים וינקב את הורשט. ואין מוהלין בה, כיון שחוששים שמא יעשה כרות שפכה. ואין מחצצין

אמר לו ר' יוסי משם ראייה?! וְלַחֲשֹׁף מַיִם מִגְבָּא.

גמ' חרס כדי ליתן בין פצים לחבירו: ר' יוחנן אמר מקדשין בו, רשב"ל אמר אין מקדשין בו. ר' לעזר שאל, על דעתיה דרשב"ל למה אין מקדשין בו, מפני שאינו מקבל טומאה, הרי כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה, הרי אינן מקבלין טומאה ומקדשין בהן? אלא משום שאינו מקבל רביעית, ולא מודה רשב"ל בכלי חרש קמץ שלם כל שהוא שמקדשין בו? הוי לית טעמא אלא משום שאין עליו תואר כלי. וקשיא על דר' יוחנן, לפסול את המקוה אינו פוסל, ולקדש מקדשין בו? אלא כר' יוסה, דר' יוסה אמר אף של חרש כל שהוא, כלום א"ר יוסה לא בשלם?! דילמא בשבור אנן קיימין, תני ר' חייא מסייע לר' יוחנן, תני רשב"י מסייע לרשב"ל.

הדרן עלך פרק המוציא יין

דברי ר' יוחנן, הרי אם ירד גשם לתוך הכלי הזה ונשפך ממנו למקוה, הרי לפסול את המקוה אינו פוסל, כיון שזה לא נקרא כלי, ולכך המים שבתוכו לא נחשבים למים שאובים, ולקדש מי חטאת מקדשין בו?! איך יתכן לומר כדבר הזה? אלא אומרת הגמ' שר' יוחנן סובר כר' יוסה, דר' יוסה אמר אף של חרש כל שהוא, והמים שבתוכו נחשבים למים שאובין, חזר ר"א ושאל, כלום וכי לא א"ר יוסה שהכלים הקטנים האלו פוסלים את המים, לא בשלם לא דוקא בכלים שלמים?! דילמא והרי בשבור אנן קיימין אנחנו מדברים לענין כלים שבורים, ובוהו גם ר' יוסי מודה שהכלים האלו לא פוסלים את המקוה, וא"כ חוזרת השאלה איך יתכן לומר שיכולים לקדש בהם מי חטאת? ואומרת הגמ' שאפ"ה תני ר' חייא מסייע לר' יוחנן שיכולים לקדש מי חטאת בכלי חרס שבור, ותני בברייתא רשב"י מסייע לרשב"ל, שלא יכולים לקדש מי חטאת בכלי חרס שבור.

הדרן עלך בלי נדר פרק המוציא יין

אמר לו ר' יוסי משם ראייה?! והרי כתוב בהמשך הפסוק וְלַחֲשֹׁף מַיִם מִגְבָּא.

גמ' חרס כדי ליתן בין פצים לחבירו: אומרת הגמ' ר' יוחנן אמר שמקדשין בו את המי חטאת (מים שמערבים בהם אפר פרה אדומה) בכלי חרס השבור הזה שהוא פחות מרביעית, ורשב"ל אמר אין מקדשין בו. שואלת הגמ' ר' לעזר שאל, על דעתיה דרשב"ל למה אין מקדשין בו? וכי מפני שאינו מקבל טומאה, לכך לא יכולים לקדש בו?! והרי כלי גללים כלי העשוי משיש, וכלי אבנים, וכלי אדמה, הרי אינן מקבלין טומאה ואפ"ה מקדשין בהן? ואלא תאמר שאין מקדשין בו משום שאינו מקבל רביעית, גם זה ק' וכי לא מודה רשב"ל בכלי חרש קמץ שלם שהוא בשיעור של כל שהוא שמקדשין בו? הוי אלא ע"כ לית טעמא של רשב"ל אלא משום שאין עליו על הכלי חרס השבור הזה תואר שם כלי, והרי לענין מי חטאת כתוב וְנָתַן עָלָיו מַיִם חַיִּים אֶל כָּלֵי. ואמר ר' אלעזר וקשיא על

פרק ט

הלכה א

מתני' אמר רבי עקיבה מנין לעבודה זרה שהיא מטמא במשא כנדה? שנאמר [ישעיהו ל] תִּזְרַם כְּמוֹ דָּוָה יָצָא תְּאֵמַר לוֹ, מַה נָּדָה מִטְּמֵא בְּמִשְׂא, אִף עֲבוּדָה זָרָה מִטְּמֵא בְּמִשְׂא.

גמ' כתיב תועבה כנדה, וכתיב תועבה בעבודה זרה, וכתיב תועבה בשרצים; כתיב תועבה כנדה, [ויקרא יח] פִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְגו', תועבה בעבודה זרה, [דברים ז] וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתְךָ וְגו'. תועבה בשרצים, [דברים יד] לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה. אבל אין אני יודע לאיזה מהן הוקשה, ר"ע אומר לתועבה שבנדה הוקשה, מה הנדה מטמא במשא, אף עבודה זרה מטמא במשא. אי מה הנדה מטמא באבן מִסְמָא אף עבודה זרה מטמא על גבי אבן מִסְמָא? ר' זריקן בשם רב יהודה, ואית דאמרינן בשם רב חסדא, מודה ר"ע לחכמים

הלכה א

מתני' אמר רבי עקיבה מנין לעבודה זרה שהיא מטמא במשא כנדה? שנאמר תִּזְרַם כְּמוֹ דָּוָה יָצָא תְּאֵמַר לוֹ, וְא"כ אנחנו אומרים מה נדה מטמא במשא, אף עבודה זרה מטמא במשא.

גמ' אומרת הגמ' כתיב תועבה כנדה, וכתיב תועבה בעבודה זרה, וכתיב תועבה בשרצים; מסבירה הגמ' כתיב תועבה כנדה, שהרי כתוב פִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכָּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְגו', זה נאמר לעניין העריות, ונדה היא אחת מהם. ונאמר תועבה בעבודה זרה, שהרי כתוב וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתְךָ וְגו'. ונאמר תועבה בשרצים, שהרי כתוב לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה. אבל אין אני יודע לאיזה מהן

הע"ז הוקשה, האם לנדה או לשרצים? ר"ע אומר שהע"ז לתועבה שבנדה הוקשה, ולכך אנחנו אומרים מה הנדה מטמא במשא, אף עבודה זרה מטמא במשא. שואלת הגמ' היות ומקשים את הע"ז לנדה, א"כ נאמר אי מה הנדה מטמא באבן מִסְמָא (אבן כבירה ששמים אותה באיזה שהוא מקום, והיא תשאר להיות מונחת שם) שאם היה בגד תחת לאבן מִסְמָא ונדה ישבה על האבן, אע"פ שאין ישיבת הנדה מורגש בבגד מחמת כובד האבן, אפי"ה הבגד נטמא, וא"כ נאמר שאף עבודה זרה מטמא על גבי (מחמת) אבן מִסְמָא, שאם יניחו ע"ז על גבי האבן, שזה יטמא את מה שתחת לאבן? מתרצת הגמ' ר' זריקן אמר בשם רב יהודה, ואית דאמרינן וי"א שר' זריקן אמר את זה בשם רב חסדא, שמודה ר"ע לחכמים

שאינן עבודה זרה מטמא על גבי אבן מִסְמָא. ורבנן אמרי לתועבה שבשרצים הוקשה, מה השרץ מטמא בהיסט אף עבודה זרה מטמא בהיסט, אי מה השרץ מטמא בכעדרה, אף עבודה זרה מטמא בכעדרה? ר' זעירה ר' יצחק בר נחמן בשם ר' לעזר ר' אבהו בשם ר' יוחנן, [תהילים ק] וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעֹר וַיֵּאָכְלוּ זִבְחֵי מִתִּים, מה המת מטמא בכזית, אף עבודה זרה מטמא בכזית. אי מה המת משיכנים ראש אצבעו, אף עבודה זרה משיכנים ראש אצבעו? נתיצה נתיצה מבית המנוגע - מה בית המנוגע עד שיכנים ראשו ורובו, אף עבודה זרה עד שיכנים ראשו ורובו. א"ר חנניה זאת אומרת שאין טומאת עבודה זרה מחוורת, דלא כן - מקישה לקלים ואינו מקישה לחמורים? אמר רבי מנא מחוורת היא, ולמה הוא מקישה למת ולשרץ

אף לעניין עבודה זרה נאמר שמישיכנים ראש אצבעו לאוהל שיש בו ע"ז, הוא כבר יהיה טמא, והרי הדין הוא שע"ז מטמא באוהל רק כשנכנסים לתוך האוהל? מתרצת הגמ' שלעניין אוהל לומדים ג"ש נתיצה נתיצה מבית המנוגע, שבע"ז כתוב פי אַת מְזַבְּחֶתָם תִּתְצֹן, ובבית המנוגע כתוב וְנָתַץ אֶת הַבַּיִת, ולכך אנחנו אומרים מה בבית המנוגע נטמאים רק עד שיכניס ראשו ורובו, שהרי כתוב שם וְהָבֵא אֶל הַבַּיִת, שמשמע שכולו נכנס לבית, לכך אף בעבודה זרה נטמאים רק עד שיכניס את ראשו ורובו לבית שהע"ז נמצא שם. א"ר חנניה זאת אומרת מכל הסוגיא מוכח שאין טומאת עבודה זרה מחוורת - מן התורה, דאם לא תאמר כן, אלא טומאת ע"ז היא מן התורה, יהיה ק' מדוע אתה מקישה את הע"ז לקלים ואינו מקישה לחמורים? אלא ע"כ שהטומאה היא רק מדרבנן ולכך מקישים אותה לקולא, אמר רבי מנא שבאמת טומאת ע"ז מחוורת ומן התורה היא, ולמה הוא מקישה גם למת וגם לשרץ

שאינן עבודה זרה מטמא על גבי אבן מִסְמָא, ולכך הע"ז הוקשה גם לשרץ, לומר לך מה שרץ אינו מטמא באבן מִסְמָא, כך גם ע"ז אינו מטמא באבן מִסְמָא. ורבנן אמרי שע"ז לתועבה שבשרצים הוקשה, ולכך אנחנו אומרים מה השרץ מטמא רק בהיסט במגע (הירושלמי קורא למגע - היסט) ולא במשא, אף עבודה זרה מטמא רק בהיסט ולא במשא. שואלת הגמ' היות והע"ז הוקשה לשרץ, א"כ נאמר אי מה השרץ מטמא בכעדרה, אף עבודה זרה מטמא בכעדרה, ומדוע ע"ז מטמא רק בכזית? מתרצת הגמ' ר' זעירה ור' יצחק בר נחמן בשם ר' לעזר אמרו, וכן ר' אבהו אמר את זה בשם ר' יוחנן, שהיות וע"ז הוקשה למת, שהרי כתוב וַיִּצְמְדוּ לְבַעַל פְּעֹר וַיֵּאָכְלוּ מסעודת הע"ז שזה דומה לזבחי מיתים, ולכך אנחנו אומרים מה המת מטמא רק בכזית, אף עבודה זרה מטמא רק בכזית. שואלת הגמ' היות והע"ז הוקשה למת, א"כ נאמר אי מה המת, משיכנים ראש אצבעו לאוהל המת, הוא כבר נטמא,

מסכת פרק ט [ה"א - דף נו] שבת

ללמד מהם לקלים שבה? הלא דאָת אמר בעבודה זרה שבורה, אבל בשלימה - אפילו כל שהוא, דאמר רב הונא רבי חמא בר גוריון בשם רב, "הבעל" ראש גְּוִיָּה היה, וכאפון היה [שופטים ח] וַיִּשְׁמְרוּ לָהֶם פֶּעַל בְּרִית לְאֱלֹהִים. ומה טעמא דר' עקיבה? [דברים ז] וְתַעֲבֹד וְתִתְעַבְּדוּ כְנִידָה, מה טעמון דרבנן? שְׂקָץ תִּשְׁקָצְנוּ כשרצים. מה מקיימין רבנן טעמא דר' עקיבה וְתַעֲבֹד וְתִתְעַבְּדוּ? צאיהו נבליהו, מה מקיים ר' עקיבה טעמון דרבנן שְׂקָץ תִּשְׁקָצְנוּ? שקציהו נבליהו, מניין לרבנן נבליהו? רבי שמואל רבי אבהו בשם רבי אלעזר [ישעיהו ל] צֵא תֹאמֶר לוֹ - צוּאָה תֹאמֶר לוֹ, צוּאָה נבליהו, אָת שקורין אותו פני מלך - קורין אותו פני כלב, עין כוס - עין קוץ, גדיא - גלייא.

ללמד מהם לקלים שבה (ממת לומדים שע"ז מטמאה רק בכזית, ומשרץ לומדים שע"ז מטמאה רק במגע)? כיון שהדא דאָת אמר כיון שכאן מדובר בעבודה זרה שבורה, ובזה הטומאה היא רק מדרבנן, אבל בע"ז שלימה, אפילו בשיעור של כל שהוא מטמא, דאמר רב הונא ורבי חמא בר גוריון בשם רב, שהע"ז שנקראת "הבעל" הוא היה בצורה של ראש הגְּוִיָּה היה, וכאפון היה והוא היה בגודל של אפונה, ומדיכין יודעים שהבעל היה בצורה של ראש הגְּוִיָּה, שהרי כתוב בפסוק וַיִּשְׁמְרוּ לָהֶם פֶּעַל בְּרִית לְאֱלֹהִים, דהיינו שעשו את "הבעל" בצורה של מקום הברית, ואותו עשו לע"ז. שואלת הגמ' ומה טעמא דר' עקיבה שמקיש את הע"ז לנדא? מתרצת הגמ' כיון שכתוב וְתַעֲבֹד וְתִתְעַבְּדוּ היינו שצריך לתעב את הע"ז בתיעוב הגדול ביותר, שזה כנידה, שהיא מטמאה יותר משרץ. שואלת הגמ' ומה טעמון דרבנן שמקשים את הע"ז לשרץ? מתרצת הגמ' כיון שכתוב שְׂקָץ תִּשְׁקָצְנוּ מלשון שרץ, דהיינו כשרצים. שואלת הגמ' ומה מקיימין ואיך מסבירים רבנן את טעמא את הפסוק דר' עקיבה שר"ע הביא - וְתַעֲבֹד

וְתִתְעַבְּדוּ? מתרצת הגמ' שחכמים אומרים שכוונת הפסוק לומר לך צאיהו תתייחס לע"ז כמו צואה ונבליהו ותדבר עליו בזילזול. שואלת הגמ' ומה מקיים ואיך יסביר ר' עקיבה את טעמון את הפסוק דרבנן שחכמים הביאו - שְׂקָץ תִּשְׁקָצְנוּ? מתרצת הגמ' שר"ע אומר שכוונת הפסוק לומר לך שקציהו ונבליהו ותדבר עליו בזילזול. שואלת הגמ' ומניין לרבנן נבליהו, מהיכן חכמים יודעים שצריך לכנות שם גנאי לע"ז, שהרי "לתעב" היינו בלב? מתרצת הגמ' רבי שמואל רבי אבהו בשם רבי אלעזר אומר, שיוודעים את זה ממה שכתוב צֵא תֹאמֶר לוֹ דהיינו צוּאָה תֹאמֶר לוֹ לע"ז, ומכאן לומדים שצאיהו היינו תתייחס לע"ז כמו צואה, ונבליהו וגם תכנה לו שם גנאי, ולכך אָת - ע"ז שהיו קורין אותו פני מלך מלשון חשיבות, מעכשיו תהיו קורין אותו פני כלב כדי לבזותו, וע"ז שהיו קורים אותו עין כוס מלשון חשיבות (כאילו הע"ז משפיע כמעייין, וממלא את הכוס בברכה), מעכשיו תהיו קוראים אותו עין קוץ מעייין של קוצים. וע"ז שהיו קורים אותו גדיא מלשון מזל, מעכשיו תהיו קוראים לו גלייא מלשון חורבה (גל

רבי תנחומא בשם רב הונא [יהושע ז] הָעֵי אֲשֶׁר עִם בֵּית אֲוֹן מִקְדָּם לְבֵית אֵל, מִקְדָּם
 הָיוּ קוֹרֵין אוֹתוֹ בֵּית אֵל - וְעִכְשָׁיו קוֹרֵין אוֹתוֹ בֵּית אֲוֹן. תְּנִי בִשְׁם רַבִּי אֲלֵעָזָר לֹא
 רִצָּה לְהִיקָרוֹת עֵמִידָה - קוֹרֵין אוֹתָהּ עֵמִידָה, דַּא"ר אַבָּא בַר כְּהֵנָא תַמְן צוּוּחִין לְפַעֲלָה
 טַבָּא - עֵמִידָה, וְצוּוּחִין לְרַחוּץ שֶׁל מִימֵי רַגְלִים - עֵמִידָה. מַה מִּקִּיִּים ר' עֲקִיבָה צָא
 תֹאמַר לֹ? ר' יוֹסִי בַר בּוֹן רַב הוֹנָה בִשְׁם רַב יוֹסֵף מִיכֵן שְׁאִין אוֹמְרִים לְאָדָם צָא
 עַד שִׁכְנִים רֹאשׁוֹ וְרוֹבּוֹ.

אֵית מִתְנִיתָא אַמְרָה עֲבוּדָה זֵרָה כְּנֵדָה, וּמִשְׁמִשְׁיָה כְּנֵדָה, וְאֵית מִתְנִיתָא אַמְרָה
 עֲבוּדָה זֵרָה כְּנֵדָה, וּמִשְׁמִשְׁיָה כְּשֶׁרֶץ. מֵאֵן דַּאֲמַר עֲבוּדָה זֵרָה כְּנֵדָה וּמִשְׁמִשְׁיָה
 כְּנֵדָה - נִיחָא, וּמֵאֵן דַּאֲמַר עֲבוּדָה זֵרָה כְּנֵדָה וּמִשְׁמִשְׁיָה כְּשֶׁרֶץ, כֹּל עֲצָמוּ אֵין כְּתִיב
 נִידָה אֵלָא בְּמִשְׁמִשְׁיָן, [ישעיהו ל] וְטַמְאֲתֶם אֶת צְפוּי פְּסִילֵי כֶסֶףְךָ? תִּפְתָּר בְּחֻקִּים

מִטְמָאָה בְּאוּהֵל, אִם מִכְּנִיסִים רַק אֵת הָאֲצַבַּע
 (לאוהל).

אוֹמְרֵת הַגַּמ' שְׁאֵית מִתְנִיתָא יֵשׁ בְּרִייתָא
 שְׁאֲמַרְהָ שְׁעֲבוּדָה זֵרָה עֲצָמָה מִטְמָאָה
 כְּנֵדָה, וְכֵן מִשְׁמִשְׁיָה מִטְמָאִים כְּנֵדָה, וְאֵית
 מִתְנִיתָא וְיֵשׁ בְּרִייתָא שְׁאֲמַרְהָ שְׁאוּמְנָם
 עֲבוּדָה זֵרָה עֲצָמָה מִטְמָאָה כְּנֵדָה, אֲבָל
 וּמִשְׁמִשְׁיָה מִטְמָאִים רַק כְּשֶׁרֶץ. שְׁוֹאֵלֵת הַגַּמ'
 בְּשִׁלְמָא לְמֵאֵן דַּאֲמַר שְׁעֲבוּדָה זֵרָה מִטְמָאָה
 כְּנֵדָה וְכֵן מִשְׁמִשְׁיָה מִטְמָאִים כְּנֵדָה -
 נִיחָא אֵין לִי לְהַקְשׁוֹת, אֲבָל וּמֵאֵן דַּאֲמַר
 שְׁעֲבוּדָה זֵרָה מִטְמָאָה כְּנֵדָה וּמִשְׁמִשְׁיָה
 מִטְמָאִים רַק כְּשֶׁרֶץ, יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת הָרִי כֹל
 עֲצָמוּ אֵין כְּתִיב נִידָה הָרִי כֹל מַה
 שְׁכָתוּב שְׁע"ז הִיא כְּנֵדָה, זֶה לֹא נֹאמַר
 אֵלָא בְּמִשְׁמִשְׁיָן, שְׁהָרִי כְּתוּב וְטַמְאֲתֶם
 אֶת צְפוּי פְּסִילֵי כֶסֶףְךָ, וְעַל זֶה הַפְּסוּק
 מִמְשִׁיךְ וְאוֹמַר תִּזְרַם כְּמוֹ דָּוָה, וְא"כ יִרְצָא
 שְׁהַהִיקֵשׁ לְנֵדָה הוּא עַל הַצִּיפּוּיִים (שְׁהֵם
 מִשְׁמִשְׁיָ ע"ז)? מִתְרַצֵּת הַגַּמ' תִּפְתָּר תַּעֲמִיד
 אֵת הַפְּסוּק, בְּצִיפּוּיִים שְׁחֻקִּים וּמְחֻבְּרִים

אַבְנִים), רַבִּי תַנְחוּמָא בִשְׁם רַב הוֹנָא אוֹמַר,
 שְׁמַהֲפִסּוּק מוֹכַח שְׁצִרִיךְ לְכַנּוֹת לַע"ז שֵׁם שֶׁל
 גְּנָאִי, שְׁהָרִי כְּתוּב הָעֵי אֲשֶׁר עִם בֵּית אֲוֹן
 מִקְדָּם לְבֵית אֵל, הֵינּוּ מִקְדָּם הָיוּ קוֹרֵין
 אוֹתוֹ בֵּית אֵל מִלְשׁוֹן חֲשִׁיבוֹת, אֲבָל וְעִכְשָׁיו
 קוֹרֵין אוֹתוֹ בֵּית אֲוֹן מִלְשׁוֹן גְּנָאִי. תְּנִי בִשְׁם
 רַבִּי אֲלֵעָזָר לֹא רִצָּה לְהִיקָרוֹת לֹא יִרְצָה
 אָדָם לְקָרוּא לַע"ז "עֵמִידָה" מִלְשׁוֹן שְׁרָרָה
 וְחֲשִׁיבוֹת (עֵמִיר - שׁוֹלְטָן). אֵלָא קוֹרֵין אוֹתָהּ
 עֵמִידָה שׁוּה מִלְשׁוֹן עֵבִיט שֶׁל מִי רַגְלִים
 (שְׁמִשְׁתִּינִים בַּעֲמִידָה), דַּא"ר אַבָּא בַר
 כְּהֵנָא, תַמְן בְּבַבֵּל צוּוּחִין אוֹמְרִים לְפַעֲלָה
 טַבָּא לְפֻעֵל טוֹב (לְשֶׁר חֲשׁוֹב) - עֵמִידָה,
 וְצוּוּחִין וְאוֹמְרִים לְרַחוּץ - לַעֲבִיט שֶׁל מִימֵי
 רַגְלִים - עֵמִידָה. שְׁוֹאֵלֵת הַגַּמ' וּמַה מִּקִּיִּים
 מַה דּוֹרֵשׁ ר' עֲקִיבָה מִהַפְּסוּק צָא תֹאמַר לֹ?
 מִתְרַצֵּת הַגַּמ' ר' יוֹסִי בַר בּוֹן וְרַב הוֹנָה
 בִשְׁם רַב יוֹסֵף אוֹמְרִים, שְׁמִיכֵן מוֹכַח שְׁע"ז
 מִטְמָא בְּאוּהֵל רַק כְּשִׁנְכַנְסִים לְתוֹכּוֹ, שְׁהָרִי אֵין
 אוֹמְרִים לְאָדָם צָא מִמְקוֹם, עַד שִׁכְנִים
 רֹאשׁוֹ וְרוֹבּוֹ לְאוֹתוֹ הַמְקוֹם (אֲבָל הַע"ז לֹא

על גופה, והא כתיב וְאֵת אֶפְדֹת מִסֶּכֶת זִהְבָה? רבי יעקב דכפר חנן אמר תיפטר במשתחוה לאפוד עצמו, כענין שנאמר [שופטים ח] וַיַּעַשׂ אוֹתוֹ גְדָעוֹן לְאֶפֹד. מתניתין כמאן דאמר עבודה זרה כנדה ומשמשיה כנדה, ותנינן אבניו ועציו ואפרו מטמאין כשרץ? תיפטר שהשתחוה לְבֵית, דאמר רבי זעירא רב הונא בשם רב המשתחוה לְבֵית אסרו, רבי זעירא ר' אבהו בשם רבי יוחנן המקדיש את הבית אין מועלין בו, אמר רבי זעירא הָוְיִי בה רבנן, פליגא, מאן דאמר אסרו - מועלין בו, מאן דאמר אין מועלין בו - לא אסרו, התיב רבי חגי קומי רבי יוסה, מתניתא פליגא על רב, השוקת שבסלע אין ממלאין בה מפני שחקקה ואח"כ חיברו,

ר' אבהו בשם רבי יוחנן אמר, שהמקדיש את הבית אין מועלין בו, כיון שאין מעילה במחובר, ותלוש ולבסוף חיברו הרי הוא כמחובר, ואמר רבי זעירא, הָוְיִי בה רבנן אמרו בני הישיבה שדברי רב ודברי ר' יוחנן פליגא נחלקים, ומאן דאמר המשתחוה לְבֵית אסרו, סובר שהמקדיש את הבית - מועלין בו, כיון שתלוש ולבסוף חיברו הרי הוא כתלוש, ומאן דאמר שאין מועלין בו בבית שהקדישו, סובר שהמשתחוה לְבֵית לא אסרו, כיון שתלוש ולבסוף חיברו הרי הוא כמחובר. שואלת הגמ' התיב הק' רבי חגי קומי לפני רבי יוסה, שלכאן מתניתא פליגא המשנה נחלקת על רב, שהרי שנינו במשנה, השוקת שבסלע (אבן חלולה העומדת על שפת המעיין, והמים נכנסים לתוכה ומשקים בה את הבהמות). אין ממלאין בה את המי חטאת (המים שמעריבים בה את האפר פרה אדומה), כיון שאין לה שם של כלי, ובמי חטאת כתוב וַיִּתֵּן עָלָיו מִיַּם חַיִּים אֶל כָּלִי, אבל אומרת המשנה, ואם היתה כלי וחברה ממלאין בה, משמע רק מפני שחקקה ואח"כ חיברו יכולים למלאות בה, שהיה עליה שם של כלי בתלוש,

על גופה של הע"ז, ולכך הרי הם כע"ז עצמה. שואלת הגמ' והא כתיב וְאֵת אֶפְדֹת מִסֶּכֶת זִהְבָה, והרי האפוד לא מחובר לע"ז עצמה? מתרצת הגמ' רבי יעקב דכפר חנן אמר תיפטר תעמיד שכאן מדובר במשתחוה לאפוד עצמו, כענין שנאמר כמו שמצינו שהיו משתחווים לאפוד, שהרי כתוב וַיַּעַשׂ אוֹתוֹ גְדָעוֹן (את נזמי הזהב שלקחו ממדין) לְאֶפֹד, וַיִּזְנוּ כָּל יִשְׂרָאֵל אַחֲרָיו שָׁם, וַיְהִי לְגְדָעוֹן וּלְבֵיתוֹ לְמוֹקֵשׁ, וא"כ מוכח שהיו עובדים את האפוד. שואלת הגמ' שלכאן מתניתין הולכת כמאן דאמר שעבודה זרה כנדה ומשמשיה כנדה, שהרי ותנינן, אבניו ועציו ואפרו של בית ע"ז מטמאין כשרץ, ור"ע אומר כנדה, והרי בית ע"ז הוא רק משמשי ע"ז, ואפי"ה ר"ע אומר שזה מטמא כנדה? מתרצת הגמ' תיפטר תעמיד שמדובר שהשתחוה לְבֵית עצמו, דאמר רבי זעירא שרב הונא בשם רב אמר, שהמשתחוה לְבֵית אסרו (הגם שהמשתחוה למחובר לקרקע לא נאסר, שהרי כתוב "אלהיהם על ההרים, ולא ההרים אלהיהם", אבל המשתחוה לְבֵית אסרו), כיון שתלוש ולבסוף חיברו הרי הוא כתלוש. אבל רבי זעירא בשם

הא אם חיברה ואח"כ חקקה לא, וההן בית לאו כמי שחיברו ואח"כ חקקו? מה עָבַד לָהּ רב? פתר לָהּ סיתותן של אבנים היא גמור מלאכתן. והא תנינן שלשה בתים הן? תיפטר שהשתחוה לבית ואחר כך בנאו, והא תנינן שלש אבנים הן? תיפטר שנשתחוה לכל אבן ואבן - ואח"כ בנייה.

ולית הדא פליגא על רבי שמעון בן לקיש, דאמר עבודה זרה שנשברה מותרת? ואפילו על דרבי יוחנן לית הדא פליגא, דרבי יוחנן אמר עבודה זרה שנשתברה אסורה, לא כן סברנן מימר אם בשאינו עתיד להחזירן לכליין דברי הכל

שנשתחוה לכל אבן ואבן ואח"כ בנייה, וא"כ האבן נאסרה כבר כשהיתה תלושה. שואלת הגמ' וכי לית הדא מה שלמדנו לעיל שבית ע"ז שנפל שהאבנים מטמאים פליגא על רבי שמעון בן לקיש, דאמר עבודה זרה שנשברה מותרת, ומהמשנה מוכח שהיא לא התבטלה, שהרי האבנים מטמאים? ואפילו על דברי רבי יוחנן (המובאים תיבף) וכי לית הדא מה שלמדנו לעיל שבית ע"ז שנפל שמתמא פליגא, דרבי יוחנן אמר עבודה זרה שנשתברה אסורה, והרי וכי לא כן סברנן מימר וכי לא אמרנו אם בשאינו עתיד להחזירן לכליין שאם הוא לא עתיד לחבר את שברי הע"ז, לדברי הכל (גם לר' יוחנן) השברים מותרים, כיון שפנים חדשות באו לכאן, וא"כ לר' יוחנן מדוע אם הוא השתחוה לאבנים ובנאו, הבית אסור, והרי זה פנים חדשות, שהרי אם הוא ישתחוה לבית הבנוי, זה לא יֵאָסֵר כיון שהוא מחובר לקרקע, וא"כ היה צריך להיות שאם בונים בית באבני ע"ז, שיתבטל ממנו שם הע"ז, והבית יהיה מותר? מתרצת הגמ' וכי לא כן סברנן מימר שאם בעתיד להחזירן את השברים לכליין, לדברי הכל (גם לרשב"ל) זה

אבל הא אם חיברה ואח"כ חקקה, לא יכולים למלאות בה, והרי הן בית, וכי זה לאו כמי שחיברו ואח"כ חקקו? שהרי הבית נבנה מאבנים שלא נגמרה מלאכתן בתלוש, ונעשה לבית במחובר לקרקע (ולכך לכאו' זה נקרא מחובר מעיקרו), וא"כ מה עָבַד לָהּ רב מה רב יעשה עם המשנה? מתרצת הגמ' שרב פתר לָהּ מתרץ סיתותן של אבנים היא כבר גמור מלאכתן, ולכך זה נקרא תלוש ולבסוף חיברו - שדינו כתלוש. שואלת הגמ' והא תנינן והרי שנינו במשנה, שלשה בתים הן - בית שבנאו מתחלה לע"ז (והשתחוה לה) הרי זה אסור, ולכאו' אפי' אם הוא השתחוה לבית לאחר שבנאו הבית נאסר, וא"כ ק' על ר' יוחנן שאומר שהמשתחוה לבית לא אסרו? מתרצת הגמ' תיפטר ר' יוחנן מעמיד שמדובר כאן שהשתחוה לאבני הבית ואחר כך בנאו, שהאבנים נאסרו כבר בתלוש. שואלת הגמ' והא תנינן והרי שנינו במשנה שלש אבנים הן - אבן שחצבה מתחילה לבימוס (אבן שמציבים עליה את הע"ז) הרי זו אסורה, וא"כ ק' על ר' יוחנן האומר שהמשתחוה לבית לא אסרו? מתרצת הגמ' תיפטר תעמיד שכאן מדובר

מותר? לא כן סברנן מימר אם בעתיד להחזירן לכליין דברי הכל אסור, ואמר רבי יודן אבוי דרבי מתניה אם היו מונחין במקומן, לא כמי שהוא עתיד להחזירן לכליין הן? ואילו במקומן הן.

רבי בא בשם רב, המשתחוה לבית אסרו, לאילן לא אסרו. והא תנינן שלש אשירות הן? תיפתר שנשתחוה לזמורה ואחר כך נטעה. לוי אמר השתחוה לבית אסרו, למערה לא אסרו, מה בין בית ומה בין מערה? אמר רבי חנניה בריה דר' הילל, בית היה לו שעת תלישה, מערה לא היה לה שעת תלישה.

הלכה ב

מתני' מנין לספינה שהיא מהורה? שנאמר [משלי ל] דָּרָךְ אָנְיָה בְּלֵב יָם, מנין

מתרצת הגמ' **תיפתר** תעמיד שמדובר **שנשתחוה לזמורה** כשהיתה תלושה, **ואחר כך נטעה**, ולכך האילן אסור. ולוי אמר שאם הוא **השתחוה לבית אסרו** כיון שתלוש ולבסוף חיברו, הרי הוא כתלוש, אבל המשתחוה למערה, לא אסרו, שואלת הגמ' **מה בין המשתחוה לבית שאסרו, ומה בין המשתחוה למערה שלא אסרו?** מתרצת הגמ' **אמר רבי חנניה בריה דר' הילל**, שיש הבדל, **בית היה לו שעת תלישה**, ולכך הרי הוא כתלוש, אבל **מערה לא היה לה שעת תלישה**, שהרי הוא מחובר מעיקרו, לכך המשתחוה למערה לא אסרו, שהרי כתוב "אלהיהם על ההרים, ולא ההרים אלהיהם".

הלכה ב

מתני' מנין לספינה שהיא טהורה? שנאמר דָּרָךְ אָנְיָה בְּלֵב יָם, ומכאן שהספינה הוקשה לים, וכמו שהים טהור, כך הספינה טהורה. מנין לערוגה של

אסור (והמחלוקת היא במקום שהוא פינה את האבנים, שרשב"ל אומר שזה כמו שהוא ביטל אותם, ור' יוחנן אומר שהיותו והוא לא ביטל אותם במפורש, הם עדיין אסורים), **ואמר רבי יודן אבוי דרבי מתניה שאם האבנים היו מונחין במקומן**, וכי לא כמי שהוא עתיד להחזירן לכליין הן? ולכך הם אסורים, ואילו אבני בית הע"ז שנפל, הרי במקומן הן עומדים, ולכך הם מטמאים, וכן על ר' יוחנן לא יהיה ק', כיון שהאבנים שהוא קובע בבית, נשארים להיות במקומם ולא נשתנו, לכך זה לא נקרא שזה פנים חדשות, ומטמאים.

רבי בא בשם רב אומר, **שהמשתחוה לבית אסרו**, כיון שתלוש ולבסוף חיברו, הרי הוא כתלוש, אבל המשתחוה לאילן לא אסרו, כיון שהוא מחובר מעיקרא. שואלת הגמ' **והא תנינן שלש אשירות הן**, אילן שנטעו מתחלה לשם ע"ז, הרי זו אסורה, ולכאור' אפי' אם הוא השתחוה לאילן לאחר הנטיעה, היא גם נאסרת, וא"כ ק' על רבי?

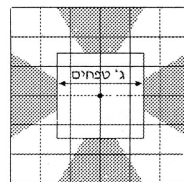
לערוגה שהיא ששה על ששה טפחים זורעין בתוכה חמשה זירעונים, ארבע בארבע רוחות ערוגה, ואחת באמצע? שנאמר [ישעיהו פא] **פִּי כְּאָרֶץ תּוֹצִיא צְמָחָהּ וּכְגִנָּה זְרוּעֶיהָ תִצְמִיחַ**, זרעה תצמיח לא נאמר, אלא זרועיה תצמיח.

גמ' מנין לספינה שהיא טהורה וכו': ולא מן הים למדת - מה ים טהור אף הספינה טהורה, ולא מן השק למדת - מה השק משמש בים ומשמש ביבשה, ספינה משמשת בים ואינה משמשת ביבשה? רבנן דקיסרין אמרי זו ספינה של חרש, מה השק אינו מלמד אלא על כל האמור בפרשה, יצא כלי חרש שאינו כתוב בפרשה שילמד עליו השק.

שלשה מינים, ומכאן שזורעים בערוגה חמשה מינים.

גמ' מנין לספינה שהיא טהורה וכו': שואלת הגמ' ולא מן הים למדת (המשנה לומדת) שהספינה טהורה, ואנחנו אומרים מה ים טהור אף הספינה טהורה, אבל יש להקשות ולא מן השק למדת והרי כבר לומדים את טהרת הספינה העשויה מעץ - משק, שהרי מקישים את כלי העץ לשק (שהרי כתוב וְכֹל אֲשֶׁר יִפֹּל עָלָיו מִמֶּה בְּמִתָּהּ יִטְמָא מִכָּל כְּלֵי עֵץ אוּ בְּגָד אוּ עוֹר אוּ שֶׁק), וא"כ אנחנו אומרים מה השק משמש בים ומשמש ביבשה הוא טמא, אבל הספינה היות והיא משמשת רק בים ואינה משמשת ביבשה היא צריכה להיות טהורה, וא"כ מדוע המשנה לומדת את טהרת הספינה מים, ולא משק? מתרצת הגמ' רבנן דקיסרין חכמי קיסריה אמרי, שהמשנה הזו מדברת בספינה של חרש ולכך לא יכולים ללמוד אותה משק, כיון שמה השק אינו מלמד אלא על כל האמור בפרשה שלו, דהיינו כלי עץ או בגד, יצא כלי חרש שאינו כתוב בפרשה של שק, שילמד עליו השק, ולכך צריך ללמוד אותה מים.

ירק, שהיא בגודל של ששה טפחים על ששה טפחים (הערוגה היא ששה טפחים, שהרי כתוב בפסוק לעניין לוחות הברית - שהיו ששה טפחים "לְחֵיץ בְּעֶרְוַת הַבָּשָׂם" וא"כ מוכח מכאן, שערוגה היא ששה על ששה טפחים), שזורעין בתוכה חמשה מיני זירעונים, ארבע זירעונים, בארבע רוחות ערוגה, ואחת באמצע, והוא זורע אותם באופן כזה; הוא מרחיק מהקרנות בשיעור של טפח ושביעית הטפח, וזורע לאורך הערוגה, במשך כמעט ארבע טפחים, ולכיוון תוך הערוגה במשך טפח וחצי, אלא שמקצר והולך (הוא זורע בצורה משולשת) בשביל שיהיה מרחק בין הזרעים (הרי הוא עושה ארבע ערוגות פָּאֵלוּ בארבע רוחות הערוגה) בשיעור של טפח וחצי, שזה שיעור היניקה, ובאמצע הערוגה,

הוא זורע זירעון אחד, כזה שנאמר **פִּי כְּאָרֶץ תּוֹצִיא צְמָחָהּ וּכְגִנָּה זְרוּעֶיהָ תִצְמִיחַ**, והרי זרעה תצמיח בלשון יחיד לא נאמר, אלא כתוב זרועיה תצמיח, בלשון רבים, וא"כ משמע שני זירעונים, והרי כתוב "תוציא, צמחה, תצמיח" שמשמע עוד

אלא זרועיה תצמיח: מיעוט זרועיה שנים. אמר ר' שמואל בר סיסרטא, מְשֻׁנִים את למד ארבעה, מה שנים את נותן בתחילת ששה ומיצר והולך, אף ארבעה את נותן בתחילת ששה ומיצר והולך, אי אפשר שלא יהא שם נקב אחד פנוי - ליטע בו את האמצעית. אמר רבי יונה עבודה פוגע בעבודה, ואין מין פוגע בחבירו לחובשו. רבי יהושע בן לוי אמר זרעה זרועיה - חמשה. וכרבי יהודה דרבי יהודה אמר ששה -

באמצע הערוגה, **ליטע בו את האמצעית**. ור' שמואל בר סיסרטא סובר, שאת ארבעת מיני הזרעים, הוא זורע ממש עד חצי הערוגה, ולא כמו שאמרנו במשנה שהוא זורע אותם רק במשך טפח וחצי, ואין כאן איסור כלאים, כיון שארבעת המינים זרועים כראש תור, והמין החמישי זורע באמצע הערוגה, הוא ניכר לעצמו. אבל ר' יונה נחלק, ואמר **רבי יונה, עבודה** היינו קרקע זרועה, אנחנו מתירים שיהיה **פוגע בעבודה**, ולכן מותר לזרוע שם כמה מיני זרעונים, אבל **ואין מין פוגע בחבירו לחובשו**, לסובב אותו במינים אחרים, וא"כ צריכים להרחיק את המין החמישי, ולכך צריך לזרוע בערוגה כמו שהסברנו במשנה.

רבי יהושע בן לוי אמר, שהמקור שאפשר לזרוע בערוגה חמשה מיני זרעונים, כיון שכתוב, **זרעה זרועיה, חמשה**. היינו בפסוק כתוב, **פִּי כְאֶרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָה וּכְגַנָּה זְרוּעֶיהָ תִצְמִיחַ**, וא"כ כשכתוב תוציא, משמע מין אחד, וכשכתוב צמחה, משמע עוד מין, וכשכתוב תצמיח, זה עוד מין, והיות וכתוב זרועיה בלשון רבים, שהרי היו יכולים לכתוב זרעה, א"כ זה עוד שני מינים, ומכאן לומדים שבגינה, היינו בערוגה, זרועים חמשה מינים. **וכרבי יהודה ולשיטת ר' יהודה, דרבי יהודה אמר**, שבערוגה אפשר לזרוע ששה

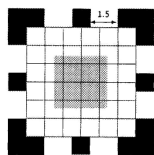
אלא זרועיה תצמיח: מסבירה הגמ' שהיות וכתוב "זרועיה" ומיעוט זרועיה זה שנים, והרי כתוב "תוציא, צמחה, תצמיח" שמשמע עוד שלשה מינים, ומכאן שזרעים בערוגה חמשה מינים.

אמר ר' שמואל בר סיסרטא, מדהיכן אנחנו יודעים, שאפשר לזרוע בערוגה חמשה מיני זרעונים, שהרי **מְשֻׁנִים את למד ארבעה**, שהרי זה ודאי, שמותר לזרוע בערוגה אחת שני מיני זרעונים, דהיינו שבצד מזרח הוא יזרע חיטים בצורה משולשת, ומקצר והולך לכיוון תוך הערוגה עד חציה, ובצד מערב הוא יזרע שעורים בצורה משולשת, ומקצר והולך לכיוון הערוגה עד חציה, ואין בזה בעיה של כלאים כשהם נוגעים זה בזה בחצי הערוגה, כיון שזה "כראש תור" - זה נראה סוף השורה, וכיון שאין בזה עירבוב, אין בזה איסור של כלאים (שהרי התורה אסרה רק עירבוב). וא"כ אנחנו אומרים **מה שנים**, בשני מינים **את נותן אפשר לזרוע אותם בתחילת הערוגה** שהיא **ששה טפחים, ומיצר והולך עד חצי הערוגה, אף ארבעה מינים, את נותן בתחילת ששה**, אלא שהוא מרחיק את הערוגות האלו מהקרן במשך טפח ומחצה (כדי שלא יהיה עירבוב בתחילת הערוגה), ומיצר והולך עד חצי הערוגה, והרי אי אפשר שלא יהא שם נקב אחד פנוי

זרעה זרעיה זרועיה. רבי חגי אמר זרעיה חמשה, כל הן דאנא משכח לה וי"ו - אנא מחק ליה, אשתאילת לרב הונא ספרא דסידרא, ואמר זרועיה מליא. **רבי יוחנן בשם רבי ינאי**, כולהון בתוך ששה, כהנא בשם ר' שמעון בן לקיש כולהון חוץ לששה, אם כולהון חוץ לששה ניתני תשעה? אמר רבי תנחום בוצרייא וכן היא, בערוגה שבערוגות - היא מתניתא.

היינו את החמשה מיני זירעונים, זורעים בתוך ששה - בתוך הערוגה. אבל ר' כהנא בשם ר' שמעון בן לקיש אומר, שכולהון היינו ארבע מינים זורעים חוץ לששה - חוץ לערוגה, באמצע הרוח, והוא מרחיק מהקרנות בשיעור של טפח ושביעית הטפח, וזרע לאורך הרוח במשך כמעט ארבעה טפחים, ואת המין החמישי הוא זרע באמצע הערוגה, בשיעור של שלשה טפחים, וא"כ יש הרחקה של טפח וחצי בין המינים. שואלת הגמ', אם כולהון חוץ לששה אם הוא זרע חוץ לערוגה, א"כ ניתני תשעה, שהוא יוכל לזרוע שם תשע מינים, היינו ארבע מינים בקרנות כמין גאם, טפח לכאן וטפח לכאן, וירחיק טפח ומחצה, ויזרע טפח, וכן לכל רוח ורוח, וא"כ זה שמונה מינים, ובאמצע הערוגה הוא זרע את המין התשיעי בשיעור של ג'

טפחים על ג' טפחים, כזה מתרצת הגמ', אמר רבי תנחום מבוצרייא - שם מקום, וכן היא אתה צודק, ובאמת יכולים לזרוע בערוגה תשע מינים, אם הוא זרע מחוץ לערוגה, אבל המשנה מדברת בערוגה שבערוגות היא מתניתא, היינו שסביב לערוגה יש עוד ערוגות, ולכן לא יכולים לזרוע תשע מינים, שהרי הוא לא יכול

מיני זרעים (ר' יהודה נחלק על ת"ק וסובר, ששיעור ההרחקה בין הזרעים הוא טפח, ולכן אומר ר' יהודה, שיכולים לזרוע בערוגה ששה מיני זירעונים, והוא זרע את הזרעים במשך של טפח ומשהו, על רוחב של שתיים וחצי טפחים והוא זרע בצד ימין של הערוגה שלשה מיני זירעונים, וכן בצד שמאל). יודעים את זה, ממה שכתוב זרועיה, עם וא"ו ועם יו"ד, כיון שר' יהודה אומר, שהיה מספיק לכתוב זרעה בלי יו"ד, וכשכתוב זרועיה עם יו"ד, וכן כתוב זרועיה עם וא"ו, א"כ יש כאן גם יו"ד וגם וא"ו מיותרים, וא"כ זה בא להוסיף עוד שלשה מינים על מה שכבר כתוב 'תוציא צמחה תצמיח' שזה שלשה מינים, ומכאן שיכולים לזרוע בערוגה ששה מינים. רבי חגי אמר, שבפסוק כתוב זרעיה בלי וא"ו, וא"כ אפשר לרבות רק חמשה מינים, כדברי ת"ק. ואומר ר' חגי, כל הן דאנא משכח לה, שאם אני מוצא ספר נביא, שכתוב 'זרועיה' עם וי"ו, אנא מחק ליה, שהרי זה טעות, וצריך לכתוב 'זרעיה' בלי וא"ו, ואומרת הגמ', אבל אשתאילת ששאלו לרב הונא, שהוא היה ספרא דסידרא, הסופר של הישיבה, איך צריך לכתוב? ואמר זרועיה מליא בוא"ו וכן כתוב אצלנו בספרים).

רבי יוחנן בשם רבי ינאי, אומר שכולהון

הלכה ג

מתני' מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא טמאה? שנאמר [שמות יט] **היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה. מניין שמרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת? שנאמר [בראשית לד] ויהי ביום השלישי בהיותם פאבים. מנין שקושרים לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח? שנאמר [ישעיהו א] אם יהיו חטאיכם פשנים פשלג ילבינו, אם יאדימו בתולע פצמר יהיו.**

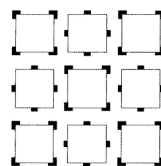
גמ' מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי וכו': אמר רבי יוחנן מסיני למדו, ירד משה בשלישי בשבת - אמר להן היו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה, כל מי שפירש בשלישי - יש כאן שלישי ליל רביעי ורביעי ליל חמישי וחמישי

ביום השלישי הוא עדיין מסוכן, ולכך מותר לרחוץ אותו. מנין שקושרים לשון של זהורית צמר צבוע בצבע אדום (כשורקים את הצמר, בצדדים נמצאים החוטים הקצרים ובאמצע נמצאים החוטים הארוכים, ולכך זה נראה כלשון), בראש שעיר המשתלח? שנאמר אם יהיו חטאיכם פשנים פשלג ילבינו, אם יאדימו בתולע פצמר יהיו, ולכך קושרים את הלשון של זהורית, שכשזה מלבין ניכר שנמחלו העוונות לעם ישראל.

גמ' מניין לפולטת שכבת זרע ביום השלישי וכו': אמר רבי יוחנן מסיני למדו את הדין הזה, שהרי ירד משה רבינו בשלישי בשבת, ואמר להן לישראל יהיו נכנים לשלשת ימים (לקבלת התורה), ולכך אל תגשו אל אשה (הירושלמי סובר שמתן תורה היה ביום שישי), וא"כ כל מי שפירש מאשתו מיד לאחר הכרזת משה רבינו, ביום שלישי, א"כ יש כאן פרישה מאשתו, של יום שלישי וליל רביעי ויום רביעי וליל חמישי, ויום חמישי,

לזרוע בקרנות, שלא יהיה ערבוב מחמת הערוגות. וצורת הזריעה היא, שהוא זורע בערוגה אחת, ארבע זרעים בקרנות, ובערוגה הסמוכה לה, הוא זורע באמצע כל רוח ורוח, וכן על זה הדרך הוא זורע בכל הערוגות, בערוגה אחת ארבע זרעים בקרנות, ובערוגה הסמוכה לה, הוא זורע

באמצע כל רוח ורוח, ובכל הערוגות הוא זורע באמצע הערוגה, בשיעור של ג' טפחים. כזה

הלכה ג

מתני' מניין לאשה הפולטת שכבת זרע ביום השלישי שהיא טמאה? שנאמר יהיו נכנים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה, ומזה שהתורה הקפידה על זה, מוכח שזה מטמא. מניין שמרחיצין את הקטן אפי' ביום השלישי לאחר מילתו, שחל להיות בשבת? שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם פאבים, וא"כ מוכח שגם

בשישי פלטה; בלילה טמאה, ביום טהורה. כל מי שפירש ברביעי - יש כאן רביעי ליל חמישי וחמישי, בשישי פלטה; בלילה טמאה, ביום טהורה. אמר רבי יוחנן זו בסיני, אבל לדורות או בארבע או בשש. רבי עקיבה אומר לעולם הן חמש - וכן לדורות. תמן תנינן, הפולטת שכבת זרע ביום השלישי - טהורה דברי ראב"ע, רבי ישמעאל אומר פעמים שהן ארבע עונות, פעמים שהן חמש, פעמים שהן שש. ר"ע אומר לעולם הן חמש, אם יצאת מקצת עונה הראשונה - משלימין לה מקצת עונה ששית. הא רבי ישמעאל עבד יום עונה ולילה עונה, ר"ע עבד יום עונה ולילה עונה, מה ביניהון? עונות שלימות - ביניהון,

ראשון סמוך לשקיעת החמה, יש לה רק ארבע עונות טמאים (ליל שני, יום שני, ליל שלישי, יום שלישי). אבל רבי עקיבה נחלק ואומר שלעולם (גם בסיני) הן חמש עונות (ואם היא פרשה מבעלה ביום שלישי מיד לאחר הכרזת משה רבינו, אפי' אם היא פלטה בליל שלישי, היא לא נטמאה), וכן לדורות, הפולטת מטמאה עד לאחר ה' עונות. אומרת הגמ' תמן במסכת מקואות תנינן, הפולטת שכבת זרע ביום השלישי - טהורה דברי ראב"ע, רבי ישמעאל אומר פעמים שהן ארבע עונות, פעמים שהן חמש עונות, ופעמים שהן שש עונות, ר"ע אומר לעולם הן חמש עונות, ואם יצאת מקצת עונה הראשונה, דהיינו שהיא שימשה בחצות הלילה של מוצאי שבת, משלימין לה מקצת עונה ששית, ואם היא תפלוט עד חצות של יום שלישי, היא טמאה. שואלת הגמ' הא הרי גם רבי ישמעאל עבד עושה את היום לעונה ואת הלילה לעונה (דהיינו כל שתיים עשרה שעות זה עונה). וכן ר"ע עבד עושה את היום לעונה ואת הלילה לעונה, וא"כ מה ביניהון? מה סברת המחלוקת ביניהם? מתרצת הגמ' שהמחלוקת היא האם צריך לפרוש עונות שלימות - ביניהון,

ואם ביום שישי האשה פלטה; אז אם זה היה בלילה האשה טמאה, אבל אם היא פלטה - ביום, היא טהורה (שהרי זה בזמן הראוי למתן תורה). וכל מי שפירש מאשתו רק ביום רביעי (הרי הקב"ה אמר וְקִדְשְׁתֶּם הַיּוֹם וּמְקַרְרִי דַּהֲיִינוּ הַרוּצָה יִתְקַדֵּשׁ וַיִּפְרוּשׁ מֵאִשְׁתּוֹ הַיּוֹם (יום שלישי) והרוצה יפרוש מאשתו מחר (יום רביעי)), וא"כ יש כאן פרישה רק מיום רביעי וליל חמישי ויום חמישי, ואם ביום שישי האשה פלטה; אז אם זה היה בלילה, האשה טמאה, אבל אם היא פלטה ביום, היא טהורה (שהרי זה בזמן הראוי למתן תורה). אמר רבי יוחנן מה שאמרנו שהפולטת אפי' ביום הרביעי לתשמישה שהיא טמאה, זו היא רק בסיני, אבל לדורות רק הפולטת עד יום השלישי לתשמישה היא נטמאת, ולכך הפולטת נטמאת; או בפולטת לאחר ארבע עונות מהתשמיש (עונה זה או יום או לילה) או בפולטת לאחר שש עונות מהתשמיש, ולא יותר, דהיינו אם היא שימשה במוצאי שבת מיד לאחר השקיעה, הפליטה מטמאה עד ליום רביעי, וא"כ יש לה שש עונות טמאים (ליל ראשון, יום ראשון, ליל שני, יום שני, ליל שלישי, יום שלישי), ואם היא שימשה ביום

ר' ישמעאל עבד מקצת עונה ככולה, ורבי עקיבה לא עבד מקצת עונה ככולה, ותני כן על דר' עקיבה - לפיכך אם נכנסה מקצת עונה ראשונה, משלימין לה מקצת עונה ששית. תני רבי אלעזר בן עזריה אומר יום ולילה עונה, ומקצת עונה ככולה, ותני כן על דר' אלעזר בן עזריה, פעמים יש שם יום וכל שהוא והיא טהורה, שני ימים וחסר כל שהוא והיא טמאה; יום וכל שהוא והיא טהורה היך עבידא? שימשה את ביתה ערב שבת קודם לשקיעת החמה, ופלטה במוצאי שבת לאחר שקיעת החמה, הרי יש כאן יום וכל שהוא - והיא טהורה. שני ימים וחסר כל שהוא והיא טמאה, היך עבידא? שימשה את ביתה ערב שבת לאחר שקיעת החמה, ופלטה באחד בשבת קודם לשקיעת החמה, הרי יש כאן שני ימים חסר כל שהוא והיא טמאה. א"ר יוחנן, מדברי כולם טבולי יום קבלו ישראל את התורה, הדא דאמר בנשים, אבל באנשים כבר טהרו, מה טעמא

איך המעשה? אם היא שימשה את ביתה ערב שבת (ביום שישי) קודם לשקיעת החמה, ופלטה במוצאי שבת לאחר שקיעת החמה, הרי יש כאן פרישה של יום וכל שהוא - והיא טהורה. ופעמים שהיה פרישה של שני ימים וחסר כל שהוא והיא טמאה - היך עבידא איך המעשה? אם היא שימשה את ביתה ערב שבת - ליל שבת, מיד לאחר שקיעת החמה, ופלטה באחד בשבת קודם לשקיעת החמה, הרי יש כאן שני ימים חסר כל שהוא של פרישה, והיא טמאה. א"ר יוחנן, מדברי כולם נלמד שטבולי יום קבלו ישראל את התורה, וכמו שאמרנו שאם היא פלטה בליל יום קבלת התורה היא נטמאה והיתה צריכה לטבול, אבל הדא דאמר שטבולי יום קיבלו את התורה, מדובר בנשים, שהם נטמאות מחמת פליטת הזרע, אבל באנשים הם קיבלו את התורה בטהרה גמורה, שהרי הם כבר טהרו, ביום ג' או ביום ד' שלפני קבלת התורה, מה טעמא ומהיכן יודעים את

שר' ישמעאל עבד עושה מקצת עונה ככולה, ולכך ר' ישמעאל אומר שפעמים הם ד' עונות (דהיינו שאם היא שימשה ביום ראשון סמוך לשקיעת החמה והיא תראה בליל שלישי מיד לאחר שקיעת החמה היא טהורה, כיון שמחשיבים את יום ראשון לעונה, שהרי יש לה מקצת מהעונה, וכן מחשיבים את תחילת ליל שלישי לעונה, כיון שיש לה מקצת העונה), אבל ורבי עקיבה לא עבד לא עושה את מקצת העונה ככולה, ולכך ר"ע אומר, שלעולם הן חמש עונות שלימות. ותני כן וכן שנינו על דברי ר' עקיבה "לפיכך אם נכנסה מקצת עונה ראשונה, משלימין לה מקצת עונה ששית". אומרת הגמ' תני, רבי אלעזר בן עזריה אומר שיום ולילה יחד זה עונה, ומקצת עונה ככולה, ותני כן על דברי ר' אלעזר בן עזריה, פעמים יש שם פרישה של יום וכל שהוא, והיא טהורה, ופעמים שהיה פרישה של שני ימים וחסר כל שהוא והיא טמאה. מסבירה הגמ' יום וכל שהוא והיא טהורה - היך עבידא

[שמות יט] וְקִדְשֵׁתֶם הַיּוֹם וּמָחָר וּכְבָסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם. א"ר יוחנן, זו דברי ר"א בן עזריה ור' ישמעאל ור"ע, אבל דברי חכמים עד ג' ימים, מיכן והילך היא נסרחת, ואתייא כההיא דאמר ר' זעירא בשם ר' יוחנן, [ויקרא טו] זאת תורת הזָב וְאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שְׂכַבְתָּ זָרַע, מה תורת הזב עד ג' ימים, אף תורת שכבת זרע עד ג' ימים.

מנין שמרחיצין את הקטן וכו': אנן תנינן מרחיצין את הקטן, תניי דבית רב מרחיצין את המילה, רבי אבהו בשם ר' יוחנן הלכה כמו שהוא אומר מרחיצין את הקטן. אמר ר' יוסה על כורחך את אמר מרחיצין את הקטן, תני שמואל לעולם אין מונעין לא שמן ולא חמין מעל גבי מכה בשבת, אמר ר' יוסה כל שעה הוה ר' זעירא רבי אומר לי - תני מתניתך ולא עוד אלא שמזלפין חמים ע"ג מכה בשבת, אם אומר שמרחיצין את המילה, מה בין מכתו של גדול למכתו של קטן.

שונים המשניות בישיבה של רב שנו שמרחיצין רק את מקום המילה, אבל אסור לרחוץ את כל גופו של הקטן. רבי אבהו בשם ר' יוחנן אומר, שהלכה כמו שהוא אומר שמרחיצין את כל גופו של הקטן. אמר ר' יוסה שעל כורחך את אמר שמרחיצין את כל גופו של הקטן, שהרי תני שמואל, לעולם אין מונעין לא שמן ולא חמין מעל גבי מכה בשבת, וא"כ לרחוץ את מקום המילה זה דבר פשוט שמותר, שהרי זה לא שונה משאר המכות שמותר לרחוץ אותם, וכן אמר ר' יוסה, שכל שעה הוה ר' זעירא רבי (ר' זעירא היה רבו של ר' יוסה) אומר לי, תני מתניתך תשנה את המשנה; מרחיצים את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה ולא עוד אלא שמזלפין מים חמים ע"ג מכה בשבת, וא"כ אם אתה אומר שהמשנה רק אומרת שמרחיצין את מקום המילה, א"כ זה דבר פשוט, שהרי מה בין מכתו של גדול שמותר לרחוץ, למכתו של קטן? אלא ע"כ שהמשנה מתירה לרחוץ את כל גופו של הקטן לאחר המילה.

זה? שהרי כתוב וְקִדְשֵׁתֶם הַיּוֹם וּמָחָר (יום ג'), ומָחָר (יום ד'), וְכָבָסוּ שְׂמֹלֹתֵיכֶם. א"ר יוחנן, שכל מה שאמרנו שלומדים ממתן תורה, זו דברי ר"א בן עזריה ור' ישמעאל ור"ע, אבל דברי חכמים - חכמים סוברים שעד ג' ימים מהשתמיש, פליטת הזרע מטמא, מיכן והילך היות והיא הזרע נסרחת ולא ראויה להזריע, לכך זה לא מטמא, ואתייא כההיא וזה כמו מה דאמר ר' זעירא בשם ר' יוחנן, שהיות וכתוב זאת תורת הזָב וְאֲשֶׁר תֵּצֵא מִמֶּנּוּ שְׂכַבְתָּ זָרַע, דהיינו שהתורה מקישה את שכבת הזרע לזב, ולכך אנחנו אומרים מה תורת הזב זה עד ג' ימים, שאם הוא ראה שלשה ראיות של זיבה במשך ג' ימים הוא נטמא (אם הוא ראה את ג' הראיות בד' ימים, הוא לא נטמא), אף תורת שכבת זרע זה רק עד ג' ימים, אבל אם היא תפלוט את הזרע לאחר ג' ימים זה לא מטמא.

מנין שמרחיצין את הקטן וכו': אומרת הגמ' שאנן תנינן אצלנו במשנה שמרחיצין את גופו של הקטן, אבל תניי דבית רב

ר' אבהו בשם ר"א הלכה כראב"ע, ר' אבון בשם ר' אבהו מעמיה דרבי אלעזר בן עזריה [בראשית לד] וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיוֹתָם פְּאֵבִים, בהיותו כואב אין כתיב כאן - אלא בהיותם כואבים, בשעה שכל איבריהם כואבים עליהם. רבי יעקב בר אחא אמר, רבי אלעזר ורבי יוחנן מפקדין לחייתא כל שיקויין דאתון עבדין בחולא - עבדין בשובתא, לְכֹן צריכה אפי' ביום השלישי שחל להיות בשבת. שמואל אמר מפני הסכנה, רבי יוסה בעי אם מפני סכנה, מחמין לו חמין? ר' יוסי בר' בון בשם רבנן תמן מחמין לו חמין בשבת. ותני כן מחמם הוא אדם לונטית ונותנה ע"ג מעיים בשבת, לא יטול אדם עריבה מליאה חמין ויתננה ע"ג מעיו בשבת, ר' יהושע בן לוי אמר לית כאן אלא מותר.

שמותר לרחוץ את התינוק לאחר המילה **מפני הסכנה**, שואלת הגמ' **רבי יוסה בעי** שאל, **אם מפני הסכנה**, א"כ שהמשנה תאמר **שמחמין לו לתינוק חמין בשבת**, ומדוע המשנה רק אומרת שמותר לרחוץ אותו, שמשמע שאסור לחלל עליו את השבת? ואומרת הגמ' **שר' יוסי בר' בון בשם רבנן בני הישיבה אמר, שתמן בבבל מחמין לו לתינוק לאחר המילה חמין בשבת**, כיון שלדעתם יש בזה סכנה אם לא ירחצו אותו. אומרת הגמ' **ותני כן** ששנינו בברייתא כדברי שמואל המתיר לרחוץ את המכה בשבת, שהרי שנינו **מחמם הוא אדם שחש במעיו לונטית מגבת ונותנה ע"ג מעיים בשבת**, אבל לא **יטול אדם עריבה מליאה חמין ויתננה ע"ג מעיו בשבת**, כיון שיש חשש שמא ישפך עליו מהמים, ונמצא שהוא רוחץ בחמים בשבת, ור' יהושע בן לוי אמר שלית כאן איסור **אלא מותר**, דהיינו שצריך לגרוס בברייתא שמותר להניח כלי עם מים חמים על גבי המעים, וזה כדברי שמואל שמתיר לרחוץ את המכה במים חמים בשבת, ולכך גם אם ישפך מהמים אין כאן איסור.

ר' אבהו בשם ר"א אומר, שהלכה **כראב"ע** שאומר שמותר לרחוץ את הקטן אפי' ג' ימים לאחר המילה (חכמים נחלקים ואומרים שרק ביום המילה מותר לרחוץ את הקטן). **ר' אבון בשם ר' אבהו** אומר, שטעמיה דרבי אלעזר בן עזריה שאומר שג' ימים לאחר המילה התינוק הוא כחולה מסוכן ולכך מותר לרחוץ אותו, כיון שכתוב **וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי** (לאחר שאנשי שכם מלו את עצמם) **בְּהִיוֹתָם פְּאֵבִים**, והרי בהיותו כואב שמשמע הברית כואבת **אין כתיב כאן, אלא כתוב "בהיותם כואבים"** שמשמע **בשעה שכל איבריהם כואבים עליהם**, דהיינו שכל גופם חולה. וכן רבי יעקב בר אחא אמר, שרבי אלעזר ורבי יוחנן היו מפקדין לחייתא מצוים את המילדות שכל שיקויין דאתון עבדין שכל התרופות שאתן עשות לאחר המילה **בחולא ביום חול, עבדין בשובתא** תעשו גם בשבת, ואומרת הגמ' **לְכֹן צריכה** שעיקר הציווי היה נצרך, שאפי' **ביום השלישי שחל להיות בשבת** מותר לעשות את כל התרופות, כיון שההלכה כר"א בן עזריה. **שמואל אמר**

מנין שקושרים לשון של זהורית וכו': תני בראשונה היו קושרין אותו בחלונותיהם, ויש מהן שהיה מלבין ויש מהן שהיה מאדים, והיה מתביישין אלו מאלו, חזרו להיות קושרים אותו בפתחו של היכל, ויש שנים שהיה מלבין ויש שנים שהיה מאדים, חזרו וקשרו אותו בסלע. כתיב [ישעיהו א] לְכוּ נָא וּנְכַחְתְּהּ יֹאמֶר ה' וּגּו', תני רבי אליעזר אומר אם יהיו חטאיכם פְּשָׁנִים - כשנים שבין שמים לארץ פְּשָׁלָג יִלְבִּינוּ, יותר מיכן פְּצָמָר יהיו. ר' יהושע אומר אם יהיו חטאיכם פְּשָׁנִים - פְּשָׁנֵי אבות הראשונים פְּשָׁלָג יִלְבִּינוּ, יותר מיכן פְּצָמָר יהיו. אמר רבי יודן בר פזי אם יהיו חטאיכם פְּשָׁנִים פְּשָׁלָג יִלְבִּינוּ - בראשון, ואם יאדימו בתולע פְּצָמָר יהיו - בשני.

כמספר השנים שבין שמים לארץ שצריך לעלות מהארץ לשמים, שזה חמש מאות שנה, דהיינו אפי' אם כבר במשך חמש מאות שנה חוטאים בזה החטא, שאז החטא לא נחשב אצל האנשים כל כך לחטא, אז פְּשָׁלָג יִלְבִּינוּ, אבל אם חטאו יותר מיכן שאז זה נעשה יותר להיתר (א"כ לא כ"כ מתחרטים על החטא הזה), א"כ החטא לא יתנקה כ"כ, אלא רק פְּצָמָר יהיו, שזה פחות לבן משלג. וכן ר' יהושע אומר, שאם יהיו חטאיכם פְּשָׁנִים היינו פְּשָׁנֵי אבות הראשונים, היינו אברהם יצחק ויעקב, שסיכום שנותיהם יחד זה חמש מאות שנה (למעשה זה חמש מאות ושנים, אלא שאת השנתיים הראשונות של אברהם אבינו לא מחשיבים, כיון שהוא לא הכיר עדיין את בורא העולם), אז פְּשָׁלָג יִלְבִּינוּ אבל יותר מיכן פְּצָמָר יהיו, אמר רבי יודן בר פזי אם יהיו חטאיכם פְּשָׁנִים אז פְּשָׁלָג יִלְבִּינוּ זה בראשון, בפעם הראשונה שהוא חטא בחטא הזה וחזר בתשובה על זה, אבל ואם יאדימו החטאים בתולע שזה יותר אדום (בורדו) אז רק פְּצָמָר יהיו, זה בשני,

מנין שקושרים לשון של זהורית וכו': תני, בראשונה היו קושרין אותו את הלשון של זהורית בחלונותיהם כל אחד ואחד בחלון שבביתו, ויש מהן - הצדיקים שהיה מלבין להם הלשון של זהורית, ויש מהן - הרשעים שהיה מאדים נשאר אדום, והיה מתביישין אלו מאלו, לכך חזרו להיות קושרים אותו את הלשון של זהורית בפתחו של היכל בפתח של הבית המקדש, ויש שנים שהיה מלבין כיון שהקב"ה קיבל את תשובתם, ויש שנים שהיה מאדים נשאר אדום, וא"כ עם ישראל היו מתביישים, לכך חזרו וקשרו אותו את הלשון של זהורית בסלע, היכן שהיו זורקים את השעיר לעזאזל. אומרת הגמ' כתיב לְכוּ נָא וּנְכַחְתְּהּ יֹאמֶר ה', אם יהיו חטאיכם פְּשָׁנִים פְּשָׁלָג יִלְבִּינוּ וּגּו', ולמעשה הפסוק ק', שהרי הוא מתחיל בלשון רבים "פְּשָׁנִים" ומסיים בלשון יחיד "פְּשָׁלָג" לכך תני, רבי אליעזר אומר שאין כוונת הפסוק "לחוטאי השני" כיון שאז הפסוק היה צריך לסיים כשגלים ילבינו בלשון רבים, אלא כוונת הפסוק הוא שאם יהיו חטאיכם פְּשָׁנִים היינו

ורבנן אמרי אם יהיו חטאיו של אדם כפי שניו - פְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ, יותר מיכן - פְּצָמֹר יִהְיוּ. אמר רבי יודן ענתדרייא בשעה שעונות קלין - פְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ, בשעה שהן כבידין - פְּצָמֹר יִהְיוּ.

הלכה ד

מתני' מניין לסיכה שהיא כשתייה ביום הכיפורים? אף על פי שאין ראייה לדבר זכר לדבר, שנאמר [תהלים קמ] וְתָבֵא כַּמִּים בְּקִרְבוֹ וּבְשִׁמְן בְּעֵצְמוֹתָיו.

גמ' מניין לסיכה שהיא כשתייה וכו': כהדא דתני בשבת בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג, מותר. ביום הכיפורים בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג אסור. כתשעה באב ובתענית ציבור בסיכה שהיא של תענוג אסור, ושאינה של תענוג מותר. ותני שוות סיכה לשתייה, לאיסור

גמ' מניין לסיכה שהיא כשתייה וכו': אומרת הגמ' שזה רק אסמכתא בעלמא, אבל מעיקר הדין אין לסיכה דין כשתייה, וזה כהדא דתני, כמו ששינונו בברייתא, בשבת בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג, כגון להעביר את הזוהמה או לרפואה מותר. וביום הכיפורים שהעינוי הוא מן התורה, לכך בין סיכה שהיא של תענוג, בין סיכה שאינה של תענוג כגון להעביר את הזוהמה אסור, ובתשעה באב ובתענית ציבור תעניות שמתענים על עצירת גשמים, כיון שכל האיסור הוא רק מדרבנן, לכך בסיכה שהיא של תענוג אסור, ושאינה של תענוג מותר. ומזה שבת"ב מחלקים בין סיכה של תענוג, לסיכה שאינה של תענוג, מוכח שאיסור סיכה ביום הכיפורים הוא לא מן התורה, כיון שאם איסור סיכה זה היה מן התורה, א"כ היו אוסרים גם בת"ב סיכה שאינה של תענוג. ותני, וגם למדנו בברייתא שוות סיכה של תרומה לשתייה, לאיסור

דהיינו שהוא חוזר וחטא בזה החטא שוב, אז החטא לא מתנקה לגמרי שיהיה כשלג, אלא זה יהיה רק כצמר. ורבנן אמרי אם יהיו חטאיו של אדם כפי שניו דהיינו הבחור חוטא בתאוות, והזקן בכבוד, אז פְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ, אבל אם הוא חוטא יותר מיכן, כגון זקן מנאף, אז רק פְּצָמֹר יִהְיוּ. אמר רבי יודן ענתדרייא, בשעה שעונות קלין דהיינו עשה או לא תעשה, או פְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ, אבל בשעה שהן כבידין כריתות ומיתות ב"ד, אז רק פְּצָמֹר יִהְיוּ.

הלכה ד

מתני' מניין לסיכה שהיא כשתייה ביום הכיפורים, ולכך הסיכה אסורה? או אף על פי שאין ראייה לדבר לאסור את זה מפורש, אבל יש זכר ואסמכתא לדבר, שנאמר וְתָבֵא כַּמִּים בְּקִרְבוֹ וּבְשִׁמְן בְּעֵצְמוֹתָיו, וא"כ הפסוק מקיש את הסיכה לשתייה המים.

ולתשלומין אבל לא לעונש, ביום הכיפורים לאיסור אבל לא לעונש. והא תני [ויקרא כב] וְלֹא יִחַלְלוּ לְהַבִּיאַת אֶת הַסֶּךְ וְאֶת הַשׁוֹתָה, אמר רבי יוחנן לית כאן סך. אמר רבי אבא מרי אם אומר אֶת לית כאן סך, לית כאן שותה, דלא כן - דבר שהוא בא משני לאוין מצטרף? מניין שהוא מחזור בעשה? רבי אלעזר בשם רבי סימיו [דברים כו] וְלֹא נִתְּתִי מִמְּנֹנֹי לְמַת, מה אנן קיימין? אם להביא לו ארון ותכריכין, לחי הוא אסור - כל שכן למת, אי זה דבר שהוא מותר לחי ואסור למת? הוי אומר זו סיכה.

הזה, א"כ וכי דבר שהוא בא משני לאוין מצטרף? והרי אכילה ושתייה מצטרפים, ובשלמא אם גורסים בברייתא "סיכה" א"כ יתכן שהברייתא כתבה את איסור שתייה אגב סיכה, אבל אם צריך למחוק את הדין של סיכה, א"כ כל הברייתא לא נכונה, אלא ע"כ שהברייתא הזאת סוברת שאיסור סיכה היא מן התורה. ואומרת הגמ' ומניין שהוא מחזור בעשה? שהסך משמן מעשר שני חוץ לחומה שעובר בעשה (כמו האוכל מע"ש חוץ לחומה)? רבי אלעזר בשם רבי סימיו אומר, שהרי בוידי מעשרות הוא אומר וְלֹא נִתְּתִי מִמְּנֹנֹי (ממעשר שני) לְמַת, וא"כ אומר ר' אלעזר מה אנן קיימין? על מה הוא מתודה שהוא לא נתן מהמעשר שני למת? אם להביא לו ארון ותכריכין, לא יתכן לומר כך, שהרי גם לחי הוא אסור לקנות מכספי מעשר שני ארונות ובגדים, כל שכן שלמת אסור לקנות ארון ותכריכים, אלא אי זה דבר שהוא מותר לחי ואסור למת? הוי אומר זו סיכה, וא"כ מוכח מכאן שלענין מע"ש, סיכה הרי היא כשתיה, באיסור עשה.

שאסור לזר לסוך את בשרו בשמן של תרומה, ולתשלומין שזר שסך על בשרו שמן של תרומה צריך לשלם קרן וחומש, אבל לא לעונש, שזר שסך על בשרו שמן של תרומה לא מתחייב מיתה בידי שמים - כמו האוכל תרומה. וביום הכיפורים סיכה שווה לשתיה - לאיסור, אבל לא לעונש, שהסך לא חייב כרת, וא"כ גם מכאן מוכח שהדרשה של איסור סיכה היא לא דרשה גמורה. שואלת הגמ' והא תני, שמה שכתוב בפסוק לענין תרומה וְלֹא יִחַלְלוּ אֶת קֹדְשֵׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מכאן להביא את הסך ואת השותה, וא"כ מוכח שאם זר סך שמן של תרומה שהוא לוקה? מתרצת הגמ' אמר רבי יוחנן לית כאן סך, שצריך למחוק מהברייתא "סך", אמר רבי אבא מרי, שדברי ר' יוחנן לא נכונים, כיון שאם אומר אֶת לית כאן סך אם צריך למחוק את מה שהברייתא אומרת "סך" א"כ לית כאן שותה לא יכולים לכתוב "שותה" כיון שאיסור שתייה כבר נלמד מאיסור אכילה, דלא כן שאם לא תאמר כך (שאיסור שתייה נלמד מאיסור אכילה), אלא איסור שתייה נלמד מהפסוק

הלכה ה

מתני' המוציא עצים - כדי לבשל ביצה קלה. תבלין - כדי לתבל ביצה קלה, ומצטרפין זה עם זה. קליפי אגוזים קליפי רמונים אסטים ופואה - כדי לצבוע בהן בגד קטן בשבכה. מי רגלים נתר ובורית קימוניא ואשלג - כדי לכבס בהן בגד קטן בשבכה, רבי יהודה אומר כדי להעביר על הכתם.

גמ' ומצטרפין זה עם זה: וקשיא כמון ומלח מצטרפין? ר' אילא בשם ר' אלעזר במיני מתיקה שנו.

כדי לצבוע בגד קטן וכו': תמן תנינן, שיעור המלכן והמנפס והצובע והטווה, והכא את אמר הכין? תמן בצובע ברם הכא במוציא לצבוע.

נתר: נטרון. בורית: ביריתה. קימון: קליא. אשלג: ר' יוסי בר' בון אמר אצרות רוח.

הלכה ה

מתני' המוציא עצים, השיעור הוא כדי לבשל בהם כגרוגרת מביצה קלה - מביצת תרנגולת, שהיא ממהרת להתבשל. המוציא תבלין השיעור הוא כדי לתבל בהם כגרוגרת מביצה קלה - מביצת תרנגולת, והתבלינים מצטרפין זה עם זה. המוציא קליפי אגוזים (הקליפה הירוקה הנמצאת על גבי הקליפה הקשה), או קליפי רמונים (עשו מהם צבע שחור). או אסטיס (צבע אינדיגו - צבע כחול). או פואה (צבע אדום), השיעור הוא כדי לצבוע בהן בגד קטן הנמצא בשבכה, במרכז מטפחת ראש, של האשה. המוציא מי רגלים, או נתר, או בורית, או קימוניא, או אשלג (הגמ' תבאר מה הם המינים האלו), השיעור הוא כדי לכבס בהן בגד קטן הנמצא בשבכה, רבי יהודה אומר שהשיעור הוא כדי להעביר על הכתם של דם נדה.

גמ' ומצטרפין זה עם זה: שואלת הגמ' וקשיא וכי כמון ומלח מצטרפין?

והרי הכמון עשוי למתק את המאכל והמלח עשוי למלוח? מתרצת הגמ' ר' אילא בשם ר' אלעזר אומר, שהמשנה מדברת במיני מתיקה שנו, שהם מצטרפים זה עם זה, ובאמת מלח וכמון לא מצטרפים.

כדי לצבוע בגד קטן וכו': שואלת הגמ' הרי תמן לקמן תנינן, שיעור המלכן, והמנפס, והצובע, והטווה, שיעורו כמלוא רוחב הסיט הכפול, והכא את אמר הכין, שהשיעור הוא כדי לצבוע בגד קטן? מתרצת הגמ' שיש הבדל, תמן בצובע ולכך מספיק כדי רוחב הסיט, ברם הכא אבל כאן מדובר במוציא את הקליפות כדי לצבוע לייצר צבע, לכך השיעור גדול יותר, שהרי אין הדרך לייצר צבע רק כדי לצבוע כמלוא רוחב הסיט.

נתר: היינו נטרון, מין מינרל הנקרא נתרן. **בורית:** היינו ביריתה עשב הסבון. **קימון:** היינו קליא, מין מינרל, המשמש בכיבוס הבגדים. **אשלג:** ר' יוסי בר' בון אמר שזה אצרות רוח, מין עשב שגודל בחולות שעל שפת הים, ועוצר את הרוח מלהעיף את החול

הלכה ו

מתני' פלפלת - כל שהוא. ועיטרן - כל שהוא. מיני בשמים, ומיני מתכות - כל שהן. מעפר המזבח מאבני המזבח, ממקק ספרים ממקק מטפחותיהן - כל שהן, מפני שמצניעין אותן לגונזן, רבי יהודה אומר אף המוציא ממשמשי עבודה זרה - כל שהוא, שנאמר [דברים יג] **וְלֹא יִדְבֹק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם.**

גמ' פלפלת כל שהוא: תני אף ריח רע - כל שהוא. א"ר אילא אף רבי שמעון מודה בה מודי רבי שמעון באיסורי הנייה.

הוא בכל שהוא, כיון שזה אסור בהנאה, ולכך הוא מצניע אותם שלא להיכשל בזה, שנאמר **וְלֹא יִדְבֹק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם.**

גמ' פלפלת כל שהוא: תני, אף המוציא ריח רע השיעור הוא בכל שהוא, כיון שהוא מסלק מעליו את הריח הרע, א"ר אילא, אף רבי שמעון (שפוטר במלאכה שאינה צריכה לגופה) מודה בה שהוא מתחייב על זה, וכן מודי רבי שמעון במוציא איסורי הנייה שהוא חייב, וזה לא נקרא מלאכה שאינה צריכה לגופה, אלא רק כגון החופר בור ואינו צריך אלא לעפרה, שהוא לא צריך את עשיית הבור כלל, אבל במוציא איסורי הנאה, או המוציא את הריח הרע, היות והוא צריך את הדבר, אומנם כדי לסלק אותו מעליו, זה נקרא מלאכה הצריכה לגופה, ור"ש מודה שהוא חייב על זה.

(הנקרא בימינו מלחית אשלגנית), והיו ממייסים את האפר של הצמח הזה בשמן, לעשיית סבון.

הלכה ו

מתני' המוציא פלפלת פלפל שחור, השיעור הוא בכל שהוא, כיון שזה ראוי למנוע ריח רע מהפה. והמוציא עיטרן שרף של אילן, השיעור הוא ג"כ בכל שהוא, כיון שהוא ראוי לרפואה. המוציא מיני בשמים, או מיני מתכות השיעור הוא בכל שהן כיון שיש להם חשיבות. וכן המוציא מעפר המזבח או מאבני המזבח, או ממקק (ריקבון) הספרים או ממקק מטפחותיהן השיעור הוא בכל שהן, מפני שמצניעין אותן את הריקבון לגונזן, רבי יהודה אומר אף המוציא ממשמשי עבודה זרה, השיעור

הלכה ז

מתני' המוציא קופת הרוכלין - אף על פי שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת. זרעוני גינה - פחות מכגרוגרת, ר' יהודה בן בתירה אומר חמשה. זרע קישואין - שנים, זרע דילועין - שנים, זרע פול מצרי - שנים. חגב; חי - כל שהוא, מת - כגרוגרת. צפורת כרמים בין חיה בין מתה - כל שהוא, מפני שמצניעין אותה לרפואה. ר' יהודה אומר אף המוציא חגב חי טמא - כל שהוא, מפני שמצניעין אותו לקטן - לשחק בו.

גמ' המוציא קופת הרוכלין וכו': וקשיא אילו הוציא והוציא בהעלם אחת, כלום הוא חייב אלא אחת, למי נצרכה? לר' אליעזר! שלא תאמר מינים הרבה ייעשו כהעלימות הרבה - ויהא חייב על כל אחת ואחת, לפום כן צריך מימר אינו חייב אלא אחת.

הלכה ז

מתני' המוציא קופת הרוכלין, אף על פי שיש בה מינין הרבה (של בשמים), אינו חייב אלא חטאת אחת. המוציא זרעוני גינה אפי' בפחות מכגרוגרת הוא חייב, ר' יהודה בן בתירה אומר שהשיעור הוא חמשה זירעונים. המוציא זרע קישואין השיעור הוא שנים, וכן זרע דילועין שנים, וכן זרע פול מצרי שנים. המוציא חגב טהור אז אם הוא חי, השיעור הוא בכל שהוא מפני שנותנים אותו לתינוק לשחק בו, ואם הוא מת, השיעור הוא כגרוגרת כשאר האוכלים. המוציא צפורת כרמים מין חגב, בין אם היא חיה בין אם היא מתה, השיעור הוא בכל שהוא, מפני שמצניעין אותה לרפואה. ר' יהודה אומר שלא רק המוציא צפורת הכרמים

השיעור בכל שהוא, אלא אף המוציא חגב חי טמא, השיעור הוא בכל שהוא, מפני שמצניעין אותו לקטן - לשחק בו.

גמ' המוציא קופת הרוכלין וכו': שואלת הגמ' וקשיא איזה חידוש יש במשנה, הרי אילו הוא הוציא וחזר והוציא בהעלם אחת, כלום הוא חייב אלא חטאת אחת? וא"כ זה פשוט שאם הוא הוציא בבת אחת כמה וכמה מינים, שהוא חייב רק אחת? מתרצת הגמ' אלא למי המשנה נצרכה? לר' אליעזר! שר"א סובר שהוציא וחזר והוציא חייב שנים, ולכך מחדשת המשנה שלא תאמר שהמינים הרבה ייעשו כהעלימות הרבה ויהא חייב על כל אחת ואחת, לפום כן לכך המשנה צריך מימר שאינו חייב אלא אחת.

ר' יהודה בן בתירה אומר חמשה: מה טעמא דר' יהודה בן בתירה שכן דרכן להיזרע בערוגה.

זרע קישואין וכו': תני חיטים מדיות - שתים, ר' שמואל בשם ר' זעירא חיטין על ידי שהן חביבות - עשו אותן כשאר זרעוני גינה שאינן נאכלין.

מת כגרוגרת: הדא דאת אמר בטהור, אבל בטמא כמלוא פי הכלב.

שמצניעין אותה לרפואה: א"ר אחא שכן אשה סטיפה - מושחת ממנה והיא מתרפאה. תמן אמרין מאן דבעי ניפרוש מן דרך הארץ - אכיל פלגא ושביק פלגא, של שמאל אסור, ושל ימין מותר. אבד כל שהוא, חסר כל שהוא, אין לו תקנה עולמית. כיצד הוא עושה? א"ר יוסי בר' בון יהב לה גו צלוחית דבש.

אחא שכן אשה סטיפה שיש לה בקעים בפניה מושחת ממנה מהציפורת כרמים והיא מתרפאה. ואומרת הגמ' שיש עוד שימוש בציפורת הכרמים, שהרי תמן בבבל אמרין, מאן דבעי ניפרוש מן דרך הארץ מי שרוצה לפרוש שלא יהיה לו תאוות נשים, אכיל פלגא הוא אוכל חצי מהציפורת כרמים ושביק פלגא ומשאיר את חציה, אבל את של הצד השמאלי אסור לאכול, כיון שהוא לא יתרפא לעולם, ושל צד ימין מותר לאכול, כיון שיש לו תקנה כדלקמן, ואם אבד מהחצי שהשאיר אפי' כל שהוא, או שחסר כל שהוא, אין לו תקנה עולמית. כיצד הוא עושה לשמור את החצי השני שלא יאבד? א"ר יוסי בר' בון, יהב לה גו צלוחית דבש, שהוא מניח את החצי הנותר בצלוחית עם דבש, והדבש משמר את זה שלא יתקלקל, וכשהוא רוצה לחזור לכוחו, הוא אוכל את אותו החצי שהשאיר.

ר' יהודה בן בתירה אומר חמשה: מה טעמא דר' יהודה בן בתירה שאומר שהשיעור הוא בחמשה? שכן דרכן להיזרע בערוגה אחת, כדלעיל.

זרע קישואין וכו': תני, המוציא חיטים מדיות השיעור הוא בשתים, ולא משערים אותם בכגרוגרת כשאר האוכלים, מסבירה הגמ' מדוע? ר' שמואל בשם ר' זעירא אומר שהטעם הוא, כיון שהחיטין המדיות על ידי שהן חביבות על בעליהם, והוא לא אוכל אותם אלא זורע אותם כדי שיהיה לו הרבה חיטים טובות, לכך עשו אותן כשאר זרעוני גינה שאינן נאכלין, שהשיעור הוא בשתיים.

מת כגרוגרת: אומרת הגמ' הדא דאת אמר שהשיעור הוא בכגרוגרת, זה דוקא בחגב טהור, אבל בחגב טמא השיעור הוא כמלוא פי הכלב, כיון שהוא מיועד לאכילת הכלב. שמצניעין אותה לרפואה: מסבירה הגמ' איזה רפואה עושים בציפורת הכרמים? א"ר

רבי יהודה אומר אף המוציא חגב חי טמא כל שהוא: הא טהור - בין חי בין מת כגרוגרת, ר' יהודה כדעתיה, דר' יהודה אומר אוכלין טהורין אין משחקין בהן, והא כתיב [איוב ט] הַתְּשִׁחֵק בּוֹ פֶּצְפֹר, לא הותר מן כלל איסור הוא?! והא כתיב "פֶּצְפֹר" אמר ר' מתניה מכיון שהיא מחוסרת שחיטה, כטמאה היא.

הדרן עלך פרק רבי עקיבא

הוא דג טמא, ומה שעתידין הצדיקים לאוכלו לעתיד לבוא, וכי זה לא הותר מן כלל איסור הוא?! ועל זה נאמר "תורה חדשה מאתי תצא", אבל כעת היות והלוינתן הוא טמא, לכך מותר לשחק בו. שואלת הגמ' והא כתיב "פֶּצְפֹר" וא"כ מוכח שמותר לשחק בציפור שהיא טהורה? מתרצת הגמ' אמר ר' מתניה שבציפור מותר לשחק, מכיון שהיא הציפור מחוסרת שחיטה, ואסורה עדיין באכילה, לכך כטמאה היא.

הדרן עלך בלי נדר פרק רבי עקיבא

רבי יהודה אומר אף המוציא חגב חי טמא כל שהוא: אומרת הגמ' שמשמע הא המוציא חגב טהור, בין חי בין מת השיעור הוא כגרוגרת, כיון שלא נותנים לתינוק לשחק בחגב טהור, ור' יהודה הולך כדעתיה כשיטתו, דר' יהודה אומר, אוכלין טהורין אין משחקין בהן, ולכך לא משחקים בחגב טהור. שואלת הגמ' והא כתיב שהקב"ה שאל את איוב הַתְּשִׁחֵק בּוֹ בלוינתן פֶּצְפֹר, וא"כ מוכח שמותר לשחק בלוינתן שהוא דג טהור, וא"כ ק' על דברי ר' יהודה? מתרצת הגמ' שהלוינתן

פרק י

הלכה א

מתני' המצניע; לזרע לדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת - חייב עליו בכל שהוא, וכל אדם אין חייבין עליו אלא כשיעורו. חזר והכניסו, אינו חייב אלא כשיעורו.

גמ' המצניע לזרע וכו': ר' ירמיה אומר, ר' יוסי בר' חנינה בעי, מתניתין דר' יהודה, דר' יהודה אמר אומן באומנתו חייב, אתא רבי יודה בר פזי בשם רבי יוסי בר' חנינא, דר' יהודה היא.

חזר והכניסו וכו': א"ר יוסי בר' חנינה לא אתיא אלא לדוגמא - שכבר נתפיים הלוקח, אבל לזרע ולרפואה, אפי' כל שהוא חייב.

וכל אדם וכו': תני הצניעו זה והוציאו זה פטור, ר"ש בן אלעזר מחייב, מה אנן

הלכה א

מתני' המצניע חפץ; לזרע, או לדוגמא להראות לחבירו האם כזה דבר אתה רוצה לקנות, או לרפואה, והוציאו בשבת, חייב עליו אפי' בכל שהוא, כיון שהוא החשיב את הדבר. אבל וכל אדם אין חייבין עליו על הוצאת החפץ הזה, אלא כשיעורו שלמדנו, חזר והכניסו לאוצר, אינו חייב אלא כשיעורו, כיון שהוא ביטל את מחשבתו.

גמ' המצניע לזרע וכו': ר' ירמיה אומר, שר' יוסי בר' חנינה בעי אומר, שמתניתין שמחייבת את המצניע בכל שהוא (ולא אומרים שבטלה דעתו), זה מדברי ר' יהודה, דר' יהודה אומר, שאומן המוציא בדרך אומנתו חייב, אבל לשיטת חכמים האומרים שבטלה דעתו, א"כ גם המצניע יהיה

פטור בכל שהוא, כיון שאומרים שבטלה דעתו, וכן כשאתא רבי יודה בר פזי הוא אמר בשם רבי יוסי בר' חנינא, שהמשנה מדברי ר' יהודה היא.

חזר והכניסו וכו': א"ר יוסי בר' חנינה, מה שהמשנה אומרת שכשהוא חזר והכניסו לאוצר שמתבטל חשיבות החפץ, לא אתיא זה לא נאמר אלא כשהוא הצניע לדוגמא, שכיון שכבר נתפיים הלוקח ורצה לקנות כעין החפץ הזה, א"כ בטלה חשיבות הצנעת החפץ הזה, אבל אם הוא הצניע לזרע ולרפואה, אפי' שהוא חזר והכניסו לאוצר, עדיין בכל שהוא הוא יהיה חייב, כיון שעדיין שם חשיבותו עליו.

וכל אדם וכו': תני, הצניעו זה והוציאו זה פטור, ור"ש בן אלעזר מחייב, שואלת הגמ' במה אנן קיימין איך מדובר כאן,

קיימין אם בשהוציאו מדעת השני - דברי הכל פטור, אם בשהוציאו מדעת הראשון - דברי הכל חייב, אלא פן אנן קיימין בסתם, ורבנן אמרי חזקה מדעת השני הוציאו, ר"ש בן אלעזר אומר חזקה מדעת הראשון הוציאו.

הלכה ב

מתני' המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה, בין שחזר והוציאם, בין שהוציאם אחר פטור, מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת. קופה שהיא מליאה פירות ונתנה על האסקופה החיצונה, אף על פי שרוב הפירות מבחוץ פטור, עד שיוציא את כל הקופה.

גמ' קופה שהיא מליאה פירות וכו': חזקה אמר, בקופה של קישואין ושל דילועין היא מתניתין - שמקצת האוכל מבפנים, ומקצתו מבחוץ, אבל בקופה שהיא מליאה פירות - כיון שהוציא ממנה כגרוגרת חייב.

הוא עצמו והוציאם לרה"ר, ובין שהוציאם אחר לרה"ר - פטור, מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת, שהרי הוא הניח את האוכלים בכרמלית. המוציא קופה שהיא מליאה פירות מביתו ונתנה על האסקופה החיצונה שהיא כרמלית, או אף על פי שרוב הפירות נמצאים מבחוץ ברה"ר, אפי"ה הוא פטור, עד שיוציא את כל הקופה לרה"ר.

גמ' קופה שהיא מליאה פירות וכו': חזקה אמר, בקופה של קישואין ושל דילועין דהיינו בפירות ארוכים היא מתניתין, שמקצת האוכל נשאר עדיין מבפנים, ורק מקצתו נמצא מבחוץ, ולכך הוא פטור, שהרי לא כל הפרי יצא לחוץ, אבל בקופה שהיא מליאה פירות - תבואה, כיון שהוציא ממנה מהתבואה כגרוגרת, חייב, הגם שהוא לא הוציא את כל הקופה לחוץ, כיון שאגד כלי לא שמייה אגד, ולכך לא

אם בשהשני הוציאו מדעת השני, היינו שהשני הוציא את זה לדעת עצמו, א"כ לדברי הכל הוא יהיה פטור, שהרי אצל השני זה לא חשוב, ואם בשהשני הוציאו מדעת הראשון מדעת המצניע, א"כ לדברי הכל השני יהיה חייב, כיון שהוא הוציא את זה לדעת המצניע? מתרצת הגמ' אלא פן אנן קיימין אלא כאן מדובר כשהשני הוציא בסתם, והמחלוקת היא, שרבנן אמרי שחזקה - מסתמא השני מדעת השני הוציאו, ולכך הוא יהיה פטור, אבל ר"ש בן אלעזר אומר שחזקה - מסתמא השני מדעת הראשון הוציאו, ולכך הוא יהיה חייב.

הלכה ב

מתני' המוציא אוכלין מביתו ונתנן על האסקופה על מפתן הדלת (שגבוהה ג' ורחבה ד' טפחים) שהיא כרמלית, בין שחזר

אמרין, מילתיה דרבי יוחנן פליגא, דא"ר חייא בשם רבי יוחנן סרוד שמקצתו מבפנים ומקצתו מבחוץ, נטל מיכן ונתן לכאן פטור, אם עקרו עד שיעקור כולו כאחת? אמר רבי מנא קומי רבי יוסה, תיפתר בפרוץ, אמר ליה והא תנינן קופה, אית לך מימר קופה פרוצה?! מיי כדון? אין לך מיטלטל ברשות הרבים ונעשה כרמלית, אלא אדם בלבד.

חזקיה אמר הוציא חבילה מרשות היחיד לרשות הרבים - עד שלא הניחה ברשות הרבים היה ראשה למעלה מעשרה, הואיל ואין כולה ניחה ברשות הרבים פטור. א"ר שמואל בר רב יצחק הוציא קורה מרשות היחיד לרשות הרבים - עד

נחלק על ר' יוחנן רבו. שואלת הגמ' מיי כדון מה עכשיו, ומה סברתו של חזקיה, והרי לכאו' כל מה שנמצא בקופה זה ביחידה אחת, וא"כ זה כמו שלא יצא כולו לרה"ר, וצריך להיות פטורים על זה? מתרצת הגמ' שחזקיה סובר, שאין לך דבר המיטלטל היינו כלי הנמצא ברשות הרבים שהוא נעשה לכרמלית, דהיינו אין חשיבות לכלי, ולכך אם כגורגרת מהאוכלים יצאו לרה"ר, הגם שהם נמצאים בתוך הכלי, הוא מתחייב עליהם, אלא אדם בלבד, שבאדם אנחנו אומרים שאם הוא הושיט את ידו לרה"ר כשהיא מלאה בפירות, שהוא פטור, כיון שידו בתר גופו גרירה.

חזקיה אמר, הוציא חבילה מרשות היחיד לרשות הרבים, אבל עד שלא הניחה ברשות הרבים היה ראשה למעלה מעשרה דהיינו שהוא הולך את החפץ ברה"ר למעלה מ' טפחים, לכך אנחנו אומרים הואיל ואין כולה ניחה ברשות הרבים הואיל והחפץ היה למעלה מ' טפחים שזה מקום פטור, לכך הוא פטור. א"ר שמואל בר רב יצחק, הוציא קורה מרשות היחיד לרשות הרבים, אבל עד

מחשיבים את כל הקופה כיחידה אחת. שואלת הגמ' אמרין בני הישיבה שאלו, שלכאו' מילתיה דרבי יוחנן פליגא, לכאו' ר' יוחנן נחלק על חזקיה רבו, דא"ר חייא בשם רבי יוחנן, סרוד גיגית גדולה המונחת על גבי האיסקופה, שמקצתו שחלק מהגיגית נמצא מבפנים בבית ומקצתו מבחוץ ברה"ר, והוא נטל חפץ מיכן ונתן לכאן והוא הזיז חפץ בתוך הגיגית, שבתחילה החפץ היה מונח מכנגד הפתח ולפנים והזיזו לכנגד הפתח ולחוץ - פטור, כיון שאגד כלי שמיה אגד, ולכך זה לא נקרא שהוא הוציא את החפץ מהבית לרה"ר, ואם הוא עקרו את הגיגית מהבית, אינו חייב רק עד שיעקור את כולו מהבית ויניחו ברה"ר כאחת, ושלא יניח את הגיגית בינתיים על גבי האיסקופה, מתרצת הגמ' אמר רבי מנא קומי רבי יוסה, תיפתר תעמיד שחזקיה דיבר בפרוץ שדופן הקופה היתה שבורה, ולכך לא שייך לומר אגד כלי, ולכך אם בקופה היה תבואה הוא חייב כשיצא כגורגרת מהתבואה לחוץ, אמר ליה ר' יוסה לר' מנא והא תנינן קופה, וכי אית לך מימר וכי יתכן לומר שמדובר בקופה פרוצה?! אלא ע"כ שחזקיה

שלא הניחה ברשות הרבים נכנס ראשה לרשות היחיד אחרת, הואיל ואין כולה ניהה ברשות הרבים פטור.

אמר רבי יוחנן אבן שהיא נתונה ברשות הרבים גבוהה עשרה ורחבה ארבעה, המשתמש מתוכה לרשות הרבים, ומרשות הרבים לתוכה חייב, שמואל אמר קופה שהיא מליאה פירות ונתונה ברשות הרבים, גבוה עשרה ורחבה ארבעה, המשתמש מתוכה לרשות הרבים, או מרשות הרבים לתוכה פטור, מה?! פליג, כאן בשהפכה על צידה, וכאן בשלא הפכה על צידה.

רבי בון בר חייה בעי עקר אבן ברשות הרבים גבוהה עשרה ורחבה ארבעה, מה את עבד לה, כמשתמש מתוכה לרשות הרבים - ומרשות הרבים לתוכה,

והקופה אמורה לעמוד ישר, ואז היא כרה"י, וא"כ יהיה דינה כרה"י גם כשהיא הפוכה על צידה, לכך משמיע שמואל שהיות וכעת הקופה הפוכה, א"כ היא לא כרה"י. **וכאן** ור' יוחנן דיבר **בשלא הפכה על צידה**, וכיון שהאבן גבוהה י' טפחים ורחבה ד', הרי היא כרה"י.

רבי בון בר חייה בעי שאל, מה הדין אם אחד עקר אבן ברשות הרבים שהיא גבוהה עשרה ורחבה ארבעה, שבעצם היא כרה"י, וחזר והניחה כרה"י, מה את עבד לה, איך אנחנו מסתכלים על זה, האם הרי הוא כמשתמש מתוכה (מרה"י) לרשות הרבים האם זה נחשב שהוא הוציא חפץ מרה"י (שהרי האבן עצמה היא כרה"י) והניח אותה כרה"י, או שכיון שהוא עקר את כל האבן, א"כ הרי הוא כמוציא חפץ מרשות הרבים והניח אותה לתוכה - כרה"י (שהרי כשהוא חזר והניח את האבן, היא נעשית לרה"י) ויהיה חייב, או שהוא כמוציא חפץ

שלא הניחה ברשות הרבים נכנס ראשה לרשות היחיד אחרת, א"כ אנחנו אומרים שהואיל ואין כולה ניהה (נחה) ברשות הרבים - פטור, שהרי חלק מהקורה מונחת כרה"י, ולא כרה"י.

אמר רבי יוחנן, אבן שהיא נתונה ברשות הרבים שהיא גבוהה עשרה ורחבה ארבעה, המשתמש המוציא מתוכה לרשות הרבים, או מרשות הרבים לתוכה חייב, כיון שהאבן הזאת היא כרה"י. שמואל אמר, קופה שהיא מליאה פירות ונתונה ברשות הרבים, והקופה גבוהה עשרה ורחבה ארבעה, המשתמש המוציא מתוכה לרשות הרבים, או מרשות הרבים לתוכה פטור, שואלת הגמ' מה?! פליג, וכי שמואל נחלק על ר' יוחנן? מתרצת הגמ' ששמואל לא נחלק על ר' יוחנן, אלא כאן שמואל מדבר בשהפכה על צידה, וא"כ גובה הקופה היא רק ד' טפחים, ולכך הוא פטור, והחידוש הוא שלא תאמר שהיות

ומרשות הרבים - לרה"ר אחרת? רבנן דקיסרין אמרין, רבי יוחנן בעי נתן חמשה על גבי חמשה, מה את עבד לון כמשתמש מרשות היחיד - לכרמלית, מכרמלית - לרשות היחיד, מרשות היחיד - לרשות היחיד אחרת?

הלכה ג

מתני' המוציא; בין בימינו בין בשמאלו בתוך חיקו או על כתיפו חייב - שכן משא בני קהת. לאחר ידו ברגלו ובפיו במרפקו באזנו ובשערו, וכאפונדתו ופיה למטה, בין אפונדתו לחלוקו, ובחפת חלוקו, במנעלו ובסנדלו פטור - שלא הוציא כדרך המוציאין.

גמ' המוציא בין בימינו וכו': רבי יוסה בעי מעתה הוציא כגרוגרת על כתיפו

אחרת, שהרי אחרי שהוא הניח אותו על גבי החפץ המונח ברה"ר הם גבוהים י' טפחים? הגמ' לא עונה על השאלות האלו.

הלכה ג

מתני' המוציא; בין בימינו, בין בשמאלו, בין בתוך חיקו, או על גבי כתיפו - חייב, שכן משא בני קהת. אבל המוציא לאחר ידו, או ברגלו, או בפיו, או במרפקו, או באזנו, או בשערו, או באפונדתו (חגורה שיש בה כיס להניח חפצים) ופיה למטה, שאין הדרך להניח בה כך את החפצים (שלא יפלו), או שהוא הוציא את החפץ בין אפונדתו לחלוקו, או בחפת במכפלת של חלוקו, או במנעלו, או בסנדלו - פטור, כיון שהוא לא הוציא כדרך המוציאין.

גמ' המוציא בין בימינו וכו': שואלת הגמ' רבי יוסה בעי שאל, מעתה מעכשיו שאנחנו אומרים שהמוציא על גבי כתיפו חייב כיון שזה היה משא בני קהת, א"כ מה הדין אם הוא הוציא כגרוגרת על כתיפו, האם הוא

מרשות הרבים והניחה לרה"ר אחרת שהוא פטור (אם הוא לא הולכה ד' אמות)? ואומרת הגמ' שרבנן דקיסרין אמרין, שרבי יוחנן בעי שאל כעין זה; מה הדין אם אחד נתן חפץ שהוא בגובה של חמשה טפחים ורחב ד' טפחים, על גבי חפץ אחר שהוא בגובה של חמשה טפחים ורחב ד' טפחים, שעכשיו הם יחד י' טפחים, שבעצם זה כרה"ר, וא"כ מה את עבד לון איך אתה מסתכל על זה, האם הרי הוא כמשתמש מרשות היחיד (אם הוא הוציא את החפץ מרשות היחיד) לכרמלית כיון שהחפץ המונח ברה"ר, עדיין הוא ככרמלית, שהרי כעת הוא גבוה ה' טפחים ורחב ד'. וכן יש להסתפק, אם החפץ (שהוא בגובה ה' טפחים ורחב ד') שהוא טילטל אותו היה מונח ברה"ר, האם הרי הוא כמו שהוציא מכרמלית (שהרי הוא גבוה ה' טפחים ורחב ד') לרשות היחיד שהרי אחרי שהוא הניח אותו על גבי החפץ המונח ברה"ר הם גבוהים י' טפחים. ואם הוא הוציא את החפץ הזה מרשות היחיד, האם הרי הוא כמוציא מרשות היחיד לרשות היחיד

חייב, והן משא בני קהת?! וכתוב [במדבר ד'] וּפְקַדְתָּ אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֹׁמֵן הַמָּאוֹר וְקִטְרֹת הַסַּמִּים וּמִנְחַת הַתְּמִיד וְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה, שמן המאור בימינו, וקטרת הסמים בשמאלו, ומנחת התמיד של יום תלויה בזרועו, שמן המשחה איכן היה נתון? רבי אבון בשם רבי אלעזר כמין צלוחית קטנה היה לו באפונדתו. אין תאמר שהיה קטן, אמר ר' יהושע בן לוי כתיב [במדבר ג'] וְנָשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלְוִי אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן דוֹךְ דּוֹכְנִים הִיּהוּ, ר' יהודה ברבי אמר מרכל היה, תני רבי חייה ולמה נקרא שמו מרכל? שהיה מר על הכל, אלא שאין גדולה בפלטיין של מלך. אמר רבי לוי כתיב [ויקרא ו'] וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד, וְהָרִים אֶת הַדֶּשֶׁן, אלא שאין גדולה בפלטיין של מלך.

יהושע בן לוי שזה לא נכון, אלא אלעזר היה גדול וחשוב מאוד, שהרי כתיב וְנָשִׂיא נְשִׂיאֵי הַלְוִי אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן דְּהֵיִינוּ דוֹךְ דּוֹכְנִים (נשיא הנשיאים) היה, ור' יהודה ברבי – הגדול אמר, שאלעזר אמרכל היה, ותני רבי חייה, ולמה נקרא שמו מרכל מה פי' המילה אמרכל? שהיה אומר על הכל (נוטריקון אומר כל – ממונה על הכל, ואין משיבים על דבריו), וא"כ מדוע אלעזר נשא כל כך הרבה דברים? אלא שאין גדולה וחשיבות בפלטיין של מלך, וכיון שאלעזר היה אחראי על הדברים האלו, לכך הוא נשא אותם בעצמו. וכן אמר רבי לוי שכתוב וְלָבַשׁ הַכֹּהֵן מִדּוֹ בַד, וְהָרִים אֶת הַדֶּשֶׁן מעל המזבח, ומדוע כהן בכהונתו (היינו בבגדי כהונה) צריך להוריד את הדשן, והרי אין זה שירות חשוב, שהרי זה רק פיניי הדשן מהמזבח, וא"כ היה מספיק שכהן בלי בגדי כהונה יוריד את הדשן? אלא זה בא להורות שאין גדולה וחשיבות בפלטיין של מלך.

יהיה חייב, וכי הן משא בני קהת?! אומנם בני קהת נשאו דברים כבדים על כתפיהם, כגון את הארון, אבל וכי יהיו חייבים גם על הוצאת דברים קלים על גבי הכתף? מתרצת הגמ' שבני קהת נשאו גם דברים קלים על גבי כתפיהם, שהרי וכתוב וּפְקַדְתָּ אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן שֹׁמֵן הַמָּאוֹר וְקִטְרֹת הַסַּמִּים וּמִנְחַת הַתְּמִיד וְשֹׁמֵן הַמִּשְׁחָה, ואלעזר נשא את שמן המאור בימינו, ואת קטרת הסמים בשמאלו, ומנחת התמיד של אותו היום היתה תלויה לו בראש זרועו היינו על כתיפו, ושמן המשחה איכן היה נתון? רבי אבון בשם רבי אלעזר אמר, שכמין צלוחית (בקבוק) קטנה היה לו באפונדתו בחגורה שלו כנגד חיקו. בכל אופן מוכח שנשאו גם דברים קלים על גבי הכתף, שהרי אלעזר נשא על כתיפו את מנחת התמיד (מנחת חביתין) של אותו היום. ואומרת הגמ' אין תאמר שאלעזר הכהן היה קטן ולא חשוב, ולכך נתנו לו לשאת כל כך הרבה משאות? אמר ר'

הלכה ד

מתני' המתכוין להוציא לפניו - ובא לו לאחריו פטור, לאחריו - ובא לו לפניו חייב. באמת האשה החוגרת בסינר בין מלפניה בין מלאחריה חייבת - שכן ראוי להיות חוזר. רבי יהודה אומר אף במקבלי פיתקין כן.

גמ' המתכוין להוציא לפניו וכו': תמן תנינן ר' ישמעאל השזורי ור' שמעון אומרים, לא נחלקו על דבר שהוא מ'שם אחד שהוא חייב, על מה נחלקו? על דבר שהוא מ'שם שני שמות, שר' אליעזר מחייב חטאת ור' יהושע פוטר, ר' אילא בשם ר' אלעזר כמאן דאמר בשני שמות נחלקו, ברם כמאן דאמר בשם אחד נחלקו, וכאן שני שמות הן והוא פטור.

הלכה ד

מתני' המתכוין להוציא חפץ לפניו ובא לו החפץ לאחריו פטור, אבל אם הוא התכוין להוציא את החפץ לאחריו ובא לו לפניו חייב (הגמ' תבאר מה ההבדל). באמת אמרו שהאשה החוגרת בסינר - חצאית, ותלתה בסינר חפץ, ובין אם היא התכוונה שהחפץ יהיה מלפניה ובא לו לאחריה, ובין אם היא התכוונה שהחפץ יהיה מלאחריה ובא לו לפניו חייבת, שכן ראוי (דרכו) להיות חוזר, וכיון שהיא ידעה שיתכן שהסינר יסתובב, א"כ זה היה בכלל מחשבתה. רבי יהודה אומר אף במקבלי פיתקין הרצים המוליכים את אגרות המלך, הדין כן, כיון שהדרך הוא שהתיק שבו מונחים האגרות, מסתובב לאחוריהם.

גמ' המתכוין להוציא לפניו וכו': אומרת הגמ' שתמן במסכת כריתות תנינן, ר' ישמעאל השזורי ור' שמעון אומרים, שלא נחלקו ר' אליעזר ור' יהושע על העושה מלאכה בשבת ואינו יודע איזה מלאכה עשה, שאם הוא טועה על דבר שהוא מ'שם אחד,

כגון שהוא ליקט תאנים, אבל אינו יודע מאיזה אילן הוא ליקט שהוא חייב, על מה נחלקו, על דבר שהוא מ'שם שני שמות, שהוא ליקט פירות אבל אינו זוכר מה ליקט, האם הוא ליקט תאנים או ענבים, שר' אליעזר מחייב חטאת כיון שממ"נ הוא עשה מלאכה שחייבים עליה חטאת, ור' יהושע פוטר, כיון (שאם התכוון ללקט תאנים וליקט ענבים) זה נקרא מתעסק, וא"כ ר' אילא בשם ר' אלעזר אומר, שהמשנה הפוטר את המתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו, שזה כמאן דאמר (ר' ישמעאל שזורי) שר"א ור' יהושע בשני שמות נחלקו, והיות והשמירה של החפץ כשהוא נמצא לאחריו פחותה, לכך זה נקרא בשני שמות, והמשנה היא מדברי ר' יהושע, ברם כמאן דאמר (ת"ק) שבשם אחד ר"א ור' יהושע נחלקו, אבל בשני שמות לכו"ע הוא פטור, וא"כ כאן שהוא התכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו, שזה כמו שני שמות הן, וא"כ פשוט שהוא יהיה פטור, וא"כ יהיה ק' מה המשנה מחדשת, לכך ע"כ שהרישא של המשנה היא מדברי ר' ישמעאל

לאחריו ובא לו לפניו חייב, כמאן דאמר בשם אחד נחלקו, ברם כמאן דאמר בשני שמות, וכאן בשם אחד הוא והוא חייב. ר' אילא בשם ר' אלעזר, תניין אינון, מאן דאמר תמן חייב - אף הכא חייב, מאן דאמר תמן פטור - אוף הכא פטור.
באמת: אמר ר' אליעזר, כל מקום ששנו באמת הלכה למשה מסיני.

הלכה ה

מתני' המוציא ככר ברה"ר חייב, הוציאוהו שנים פטורין, לא יכול אחד להוציא - והוציאוהו שנים חייבין, ור"ש פוטר. המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי, פטור אף על הכלי - שהכלי טפילה לו. את החי במיטה, פטור אף על המיטה - שהמיטה טפילה לו. את המת במיטה חייב, וכן כזית מן המת, וכזית מן הנבילה,

לأخوريو) שהוא שפטור, אוף הכא בסיפא (במתכוין להוציא לאחוריו ובא לו לפניו) הוא אומר שפטור.

באמת: אמר ר' אליעזר, כל מקום ששנו במשנה את המילה "באמת" זה בא להורות שזה הלכה למשה מסיני.

הלכה ה

מתני' המוציא ככר ברה"ר חייב (זה דבר פשוט, אלא שזה נכתב בשביל ההמשך), אבל אם הוציאוהו שנים פטורין, ואם לא היה יכול אחד להוציא כיון שזה היה גדול, או כבד, והוציאוהו שנים - חייבין, ור"ש פוטר. המוציא אוכלין פחות מכשיעור (מכגורגרת) בכלי, פטור אף על הכלי, כיון שהכלי טפילה לו. וכן המוציא את החי במיטה, פטור אף על המיטה, כיון שהמיטה טפילה לו, ועל הוצאת האדם החי פטורים, כיון שהחי נושא את עצמו. המוציא את המת במיטה - חייב, וכן המוציא כזית מן המת, או כזית מן הנבילה,

שזורי. ואומר ר' אילא בשם ר' אלעזר, שהמשך המשנה האומרת שאם הוא התכוין להוציא את החפץ לאחוריו ובא לו לפניו שהוא חייב, שזה הולך כמאן דאמר (ת"ק) שבשם אחד ר"א ור' יהושע נחלקו, והמשנה היא מדברי ר"א, ברם כמאן דאמר (ר' ישמעאל שזורי) שר"א ור' יהושע נחלקו בשני שמות, אבל בשם אחד גם ר' יהושע מחייב, וא"כ כאן שהוא התכוין להוציא לאחוריו ובא לו לפניו, שזה כמו שטועה בשם אחד הוא, וא"כ פשוט שהוא חייב, שהיות והשמירה כשהחפץ נמצא לפניו מרובה, לכך זה נקרא שם אחד, וא"כ יהיה ק' מה המשנה מחדשת, לכך ע"כ שהסיפא של המשנה היא מדברי ת"ק. וא"כ אומר ר' אילא בשם ר' אלעזר, שהמשנה שנויה ע"י תניין אינון שתי תנאים, ומאן דאמר תמן בסיפא (במתכוין להוציא לאחוריו ובא לו לפניו) שהוא חייב, אף הכא ברישא (במתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחוריו) הוא אומר שחייב, ומאן דאמר תמן ברישא (במתכוין להוציא לפניו ובא לו

וכעדשה מן השרץ, חייבין ור"ש פומר.

גמ' הוציאווהו שנים פטורין: **בְּעֵשְׂתָהּ** היחיד שעשה חייב, שנים שלשה שעשו פטורין. רבי יושיע דרומיא אמר קומי רבי יסא בשם רבי אחא, קני גירדי - רבי פומר רבי אלעזר בר' שמעון מחייב, אמר לו רבי כך שמעתי מאביך, אמר לו שמשתי את אבא עומדות - מה שלא שמשתי ישיבות. ורבי תלמידיה דרשב"י דהוי, לא תלמידיה דרבי יעקב בר קודשי הוה? אלא כך אמר ליה שמשתי את אבא עומדות - מה שלא שמשתי את רבך ישיבות. כשהיה רבי אלעזר בר' שמעון נכנס לבית הוועד, היו פניו של רבי מקדירות, אמר ליה אביו, ויאות - זה ארי בן ארי, אבל אתה ארי בן שועל. מן דמך רבי אלעזר, שלח רבי תבע באיתתיה,

קבועה. שואלת הגמ' וכי רבי תלמידיה **דרשב"י** הוא דהוי? וכי רבי לא תלמידיה **דרבי יעקב בר קודשי הוה!** ואומנם רבי למד גם אצל ר"ש, אבל עיקר לימודו היה אצל ר' יעקב בר קודשי, ולכך לא שייך לומר "שימשת" שזה לשון הנאמר על תלמיד של רבו המובהק, מתרצת הגמ' שבאמת רבי היה תלמידו של ר' יעקב בר קודשי, **אלא כך** ר"א בר"ש אמר ליה לרבי, שאני שמשתי את אבא עומדות, מה שלא שמשתי את רבך היינו את ר' יעקב בר קודשי ישיבות, וא"כ אני יודע טוב יותר מה דעתו של אבי - של רשב"י. ואומרת הגמ' שכשהיה רבי אלעזר בר' שמעון נכנס לבית הוועד - לבית המדרש, היו פניו של רבי מקדירות מפחד, כיון שר"א בר"ש היה שואלו שאלות שרבי לא היה יודע לענות עליהם, ורבי הלך ואמר את זה לאביו - לרשב"ג, ואמר ליה אביו, ויאות שכך זה אמור להיות, כיון שזה ר"א בר"ש דומה לארי בן ארי, אבל אתה דומה לארי בן שועל. ואומרת הגמ' מן דמך כשמת רבי אלעזר בר"ש, שלח רבי ותבע באיתתיה, רבי רצה להתחתן עם אשתו של ר"א בר"ש,

או כעדשה מן השרץ, חייבין על ההוצאה הזאת, ור"ש פומר בזה (הגמ' תבאר מדוע ר"ש נחלק רק בסיפא). **גמ'** הוציאווהו שנים פטורין: אומרת הגמ' מדיכן יודעים ששנים שעשו מלאכה אחת שהם פטורים? כיון שכתוב וְאִם נָפְשׁ אֶחָת תִּחַטָּא בְּשִׁגְגָה מֵעַם הָאָרֶץ "בְּעֵשְׂתָהּ" אֶחָת מִמִּצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ, מכאן שרק היחיד שעשה חייב, אבל שנים או שלשה שעשו כאחד - פטורין. אומרת הגמ' רבי יושיע דרומיא - שהגיע מדרום א"י (או שהיה גר ברומי - עיר הסמוכה לטבריה) אמר קומי לפני רבי יסא בשם רבי אחא, שאם שנים הוציאו קני גירדי קנה אורגים (זה דבר קל, שאחד יכול להוציאו) כאחת, רבי פומר כמו ששינו במשנה, ורבי אלעזר בר' שמעון מחייב, אמר לו רבי לר"א בר"ש, כך שמעתי מאביך שפטורים על זה, אמר לו ר"א בר"ש אל תחלוק עלי, ואני יודע טוב יותר מה אבי (ר"ש) סובר, שהרי אני שמשתי את אבא עומדות גם מה שלמדתי אצל אבי בצורה ארעית, מה שלא שמשתי ישיבות זה יותר ממה שלמדתי אצל אבי בצורה

מסכת פרק י [ה"ה - דף סד] שבת

אמרה ליה - כלי שנשתמש בו קדש ישתמש בו חול?!

המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי וכו': אמר ר' שמואל בר רב יצחק הדא דאת אמר בצריכין לכיליין - כגון אילין תותיאי, אבל אם אינן צריכין לכיליין, חייב אף על הכלי.

את החי במיטה פטור אף על המיטה: דחייא טעין גרמיה.

את המת במיטה חייב: דברי הכל, לא כן תני אף ריח רע כל שהוא, ואמר ר' אילא - אף רבי שמעון מודה בה, ומודה רבי שמעון באיסורי הננייה. א"ר יודן תיפתר במת גוי ושאינן בו ריח רע - והוציאו לכלבו. תני חצי זית מן המת, וחצי זית מן הנבילה, ופחות מכעדשה מן השרץ חייב, ורבי שמעון פוטר, מה טעמא

ר' אילא, שאף רבי שמעון מודה בה שהוא מתחייב על זה, כיון שהרי ומודה רבי שמעון במוציא איסורי הננייה שהוא חייב, וזה לא נקרא מלאכה שאינה צריכה לגופה, אלא רק כגון החופר בור ואינו צריך אלא לעפרה, שהוא לא צריך את עשיית הבור כלל, אבל במוציא איסורי הנאה, או המוציא את הריח הרע, היות והוא צריך את הדבר, אומנם כדי לסלק אותו מעליו, זה נקרא מלאכה הצריכה לגופה, ור"ש מודה שהוא חייב על זה. ומה שבסיפא ר"ש פוטר את המוציא כזית מן המת, א"ר יודן תיפתר תעמיד שמדובר במת גוי שלא צריך להוציא אותו לקבורו, וגם מדובר שאין בו במת ריח רע, ומה שהוא הוציאו זה כדי להאכיל את כלבו (מת גוי מותר בהנאה) אלא שלא היה בזה כשיעור אכילת הכלב (וכן הוא לא סילק את הטומאה מהבית, שהרי שאר המת נשאר בבית), לכך פטורים על זה. תני, המוציא חצי זית מן המת, או חצי זית מן הנבילה, או פחות מכעדשה מן השרץ חייב, ורבי שמעון פוטר, מטבירה הגמ' מה טעמא

אבל היא אמרה ליה, שהיא לא יכולה להתחתן עם רבי, כיון שכלי שנשתמש בו קדש היינו ר"א, וכי ישתמש בו חול היינו רבי?!

המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי וכו': אמר ר' שמואל בר רב יצחק הדא דאת אמר שהכלי טפל לאוכל, זה דווקא במאכל שצריכין לכיליין שצריך לכלי, כגון אילין תותיאי, שלא יכולים לטלטל אותם בלי כלי, שהרי הם ימאסו, אבל אם אינן צריכין לכיליין, חייב אף על הכלי, כיון שהכלי לא נטפל למאכל.

את החי במיטה פטור אף על המיטה: ואמרת הגמ' שעל הוצאת החי הוא פטור, כיון דחייא טעין גרמיה שהחי נושא את עצמו, והיות ולא מצינו במשכן שנשאו דברים חיים, לכך פטורים על זה.

את המת במיטה חייב: אמרת הגמ' שזה מדברי הכל וגם ר"ש מודה בזה שהוא חייב, שהרי וכי לא כן תני, אף המוציא ריח רע השיעור הוא בכל שהוא, כיון שהוא מסלק מעליו את הריח הרע, ואמר

דרבנן? כבר נתמעטה הטומאה, מה טעמון דר"ש? כההיא דר' יודן תיפתר במת גוי ושאיין בו ריח רע - והוציאו לכלבו.

הלכה ו

מתני' הנוטל צפרניו זו בזו, או בשיניו. וכן שעריו וכן שפמו, וכן זקנו. וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת, ר' אליעזר מחייב חטאת, וחכמים אומרים משום שבות.

התולש מעציץ נקוב חייב, ושאינו נקוב פטור, ורבי שמעון פוטר בזה ובוזה. **גמ'** הנוטל צפרניו זו בזו וכו': רבי אבהו בשם רבי יוסי בר' חנינא מה פליגין בשנטלן הוא, אבל אם נטלן אחר - מאוסין הן. דברי חכמים רבי אחא רבי נחום בשם רב לעולם אינו חייב, עד שיטלנו בקרסטל.

אסור רק משום שבות מדרבנן, כיון שזה נראה כעין מלאכה.

התולש מעציץ נקוב חייב, כיון שזה כמו שהוא תולש מהקרקע, שהרי יש להם יניקה מהקרקע דרך הנקב, והתולש מעציץ שאינו נקוב פטור, כיון שאין לגידולים יניקה מהקרקע, ורבי שמעון פוטר בזה ובוזה, גם התולש מעציץ נקוב, כיון שזה לא כמו שהוא תולש מהקרקע.

גמ' הנוטל צפרניו זו בזו וכו': רבי אבהו בשם רבי יוסי בר' חנינא אומר, מה פליגין היכן ר"א מחייב בחטאת, זה דוקא בשנטלן הוא עצמו, כיון שזה כדרך, אבל אם נטלן אחר היות ומאוסין הן, ואין הדרך לאחר ליטול את צפורני השני בשיניו, או בידו, לכך גם ר"א פוטר מחטאת. ואומרת הגמ' שלדברי חכמים הפוטרים בנוטל את צפורניו זו בזו, מתי יהיו חייבים? רבי אחא ורבי נחום בשם רב אמרו, שלעולם אינו חייב, עד שיטלנו בקרסטל - במספריים.

דרבנן שמחייבים? כיון שכבר נתמעטה הטומאה ע"י שהוא מוציא חלק מהטומאה, וא"כ הוא הועיל במשהו, לכך הוא חייב. ומה טעמון דר"ש שפוטרו? זה כההיא דר' יודן שאמר, שתיפתר במת גוי, ושאיין בו ריח רע, והוציאו לכלבו, ולא היה בזה כשיעור אכילת הכלב (וכן הוא לא סילק את הטומאה מהבית, שהרי שאר המת נשאר בבית), לכך הוא פטור.

הלכה ו

מתני' הנוטל צפרניו זו בזו, או שהוא נטל את צפורניו בשיניו. וכן הנוטל את שעריו בידיו או בשיניו, וכן שפמו, וכן זקנו. וכן הגודלת קולעת את שיערה (עושה צמות), וכן הכוחלת צובעת את עיניה בכחול, וכן הפוקסת מדביקה בצק על פניה, וכשזה מתייבש היא נוטלת אותו, ובשרה מאדים מחמת זה, אז העושה את הדברים האלו ר' אליעזר מחייב חטאת, וחכמים אומרים שאין בזה איסור מלאכה, אלא זה

וכן הגודלת: רבי אבהו בשם ר' יוסי בר' חנינה, הגודלת חייבת משום בונה, ואתיא כההיא דאמר רבי יוחנן בשם רבי בנייה, באתרין צווחין לקלעיתא - בנייתא, א"ר זעירא לא מסתברא דלא משום אריג. מחלפא שיטתיה דר' זעירא, דתמן א"ר זעירא רבי חייא בשם רבי יוחנן, הקולע שלש נימין באדם, חייב משום אריג, אמר ר' זעירא לא טווי ואריג הוא, והכא הוא אמר הכין? כאן במרובה וכאן בממועט. הדא דאת אמר באדם, אבל בבהמה טהור, כהדא דתני העושה פסיקא לילבב - לישפר, להדיק בה את המרצופין, לתלותה בצואר בהמה טהור, הדא דאת אמר בפשוטין, אבל במקופלין בין באדם בין בבהמה, טמא.

וכן הכוחלת וכו': הכוחלת חייבת משום כותבת, הפוקסת חייבת משום צובעת.

הדא דאת אמר שר"א מחייב את הגודלת, זה דוקא באדם, אבל הגודל בבהמה טהור - פטור, כיון שאין דרך לקלוע את שיער הבהמה, וזה כהדא דתני כמו ששנינו, העושה פסיקא לילבב חגורה הסובבת כנגד הלב של הבהמה, אז אם הוא עשה את החגורה כדי לישפר ליפות את הבהמה, או להדיק בה את המרצופין לקשור בזה את השקים, או כדי לתלותה בצואר בהמה לנוי, החגורה טהורה, כיון שאין תכשיט לבהמה, וא"כ כמו שאין תכשיט לבהמה, כך אין הדרך לקלוע את שיער הבהמה לייפותה. ואומרת הגמ' הדא דאת אמר שהעושה חגורה לבהמה שזה לא מקבל טומאה, זה דוקא בפשוטין בחגורה בלי כיסים, אבל במקופלין אם יש כיס לחגורה, א"כ בין באדם בין בבהמה, החגורה טמאה, כיון שיש לה בית קיבול.

וכן הכוחלת וכו': מסבירה הגמ' שהכוחלת חייבת משום כותבת, שהרי צביעת העין זה כמו כתיבה, והפוקסת חייבת משום צובעת, שהרי היא מאדימה את פניה.

וכן הגודלת: רבי אבהו בשם ר' יוסי בר' חנינה אומר, שר"א סובר שהגודלת חייבת משום בונה, ואתיא וזה כההיא דאמר רבי יוחנן בשם רבי בנייה, שבאתרין צווחין שבמקומינו קוראים לקלעיתא - בנייתא, אבל א"ר זעירא שלא מסתברא דא לא מסתבר לומר שקליעת השיער נקראת בנין, אלא מסתבר שהיא חייבת משום אריג, שהרי קליעת השיער דומה לאריגת הבגד. שואלת הגמ' מחלפא שיטתיה דר' זעירא, שלכאור' ר' זעירא סותר את עצמו, דתמן א"ר זעירא בשם רבי חייא בשם רבי יוחנן, שהקולע שלש נימין שערות באדם, חייב משום אריג, ואמר על זה ר' זעירא שדברי ר' יוחנן לא מסתברים, שהרי זה לא טווי ואריג הוא, והכא הוא אמר הכין שחייבים על קליעת השיער משום אריג? מתרצת הגמ' שיש הבדל, כאן במרובה כשקולעים הרבה שערות יחד, זה כמו עשיית אריג, וכאן בממועט, ומה שר' זעירא הק' שקליעת שלש שערות שזה לא כאריג, כיון שמדובר בקצת שערות, שזה לא דומה לאריגה. ואומרת הגמ'

התולש מעציץ נקוב חייב וכו': יצחק בר אוריון אמר מה פליגינן? בשלא תלש כנגד הנקב, אבל אם תלש מכנגד הנקב, אף רבי שמעון מודה. רבי ירמיה בעי היה כולו בארץ - ונקב חוץ לארץ, אשכחת אמר מה דצריכא לרבי ירמיה, פשיטא ליצחק בן אוריון.

תני אין בין עציץ נקוב לעציץ שאינו נקוב, אלא הכשר זרעים בלבד, דברי רבי שמעון. ברם כרבנן אית חורנין, עציץ נקוב מקדש בכרם, ושאינו נקוב אינו מקדש. התולש מעציץ נקוב חייב, משאינו נקוב פטור. עציץ נקוב אינו מכשיר את הזרעים, ושאינו נקוב מכשיר את הזרעים.

טומאה, הוא צריך לבוא במגע עם מים אחרי שהוא נתלש מהקרקע, ולעניין זה עציץ נקוב נקרא מחובר, שאם באו מים על הגידולים בזמן שגדלו בעציץ הנקוב, הפירות לא הוכשרו לקבל טומאה (אבל לעניין שאר הדברים, כגון לעניין מעשרות, גם מה שגודל בעציץ נקוב דינו כגודל בעציץ שאינו נקוב). **דברי רבי שמעון.** ואומרת הגמ' **ברם כרבנן** אבל לשיטת חכמים, שסוברים שעציץ נקוב הרי הוא כמחובר לקרקע, ושאינו נקוב הרי הוא כתלוש, א"כ **אית חורנין** יש עוד חילוקי דין בין עציץ נקוב לשאינו נקוב; שהרי המעביר בכרם **עציץ נקוב** שיש בו זרעים, הוא **מקדש** ואוסר בהנאה את הכרם, כאילו הזרעים גדלו בכרם עצמו, אבל **ושאינו נקוב, אינו מקדש**, כיון שהגידולים נחשבים כתלושים. וכן **התולש מעציץ נקוב** בשבת **חייב, ומשאינו נקוב פטור.** וכן **עציץ נקוב אינו מכשיר את הזרעים, ושאינו נקוב מכשיר את הזרעים**, בזה אומנם גם ר"ש מודה, אלא שהגמ' נקטה את כל החילוקי דין בין נקוב לשאינו נקוב. ואומרת הגמ', למה באמת ר"ש מודה לעניין הכשר זרעים,

התולש מעציץ נקוב חייב וכו': אומרת הגמ' שר' **יצחק בר אוריון אמר, מה פליגינן** היכן ר"ש נחלק על חכמים, זה דוקא **בשלא תלש** מהעציץ **כנגד הנקב, אבל אם תלש מכנגד הנקב, א"כ אף רבי שמעון מודה** שהוא יהיה חייב. ושאלת הגמ' **רבי ירמיה בעי** שאל, מה הדין אם העציץ היה **כולו בארץ, והנקב היה בחוץ לארץ**, האם הגידולים יהיו חייבים במעשרות או לא, האם כיון שהינקה היא דרך הנקב, א"כ העציץ נמשך למקום הנקב שהוא בחו"ל, והגידולים יהיו פטורים ממעשרות, או שהעציץ לא נמשך למקום הנקב, והגידולים יהיו חייבים במעשרות כגידולי עציץ שאינו נקוב הנמצא בא"י? ואומרת הגמ' **אשכחת אמר** - נמצאת אומר, **שמה דצריכא לרבי ירמיה, זה פשיטא ליצחק בן אוריון**, שר' יצחק בן אוריון סובר שמקום הנקב קובע, שהרי ר' יצחק בן אוריון אומר, שר"ש מודה שאם הוא תלש מכנגד לנקב שהוא חייב.

תני, אין חילוק דין, **בין עציץ נקוב, לעציץ שאינו נקוב, אלא לעניין הכשר זרעים בלבד**, דהיינו בשביל שפרי יוכשר לקבל

מסכת פרק י' [ה"ו - דף סד] שבת

שיח

רבי יוסי אמר לה סתם, רבי חנינא מטי בה בשם רבי שמואל בר רב יצחק, התורה ריבתה בטהרת זרעים, מה טעם [ויקרא יא] וְכִי יִפֹּל מִנְבֵּלְתֶם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזְרַע טָהוֹר הוּא.

הדרן עלך פרק המצניע

כתוב וְכִי יִפֹּל מִנְבֵּלְתֶם עַל כָּל זֶרַע זָרוּעַ אֲשֶׁר יִזְרַע טָהוֹר הוּא, והרי המילים "אֲשֶׁר יִזְרַע" זה מיותר, אלא זה בא לרבות, שגם הזרוע בעציץ נקוב, שהרי הוא כמחובר לקרקע.

הדרן עלך בלי נדר פרק המצניע

שהזרוע בעציץ נקוב שהוא כזרוע בקרקע, ורבי יוסי אמר לה את הטעם סתם – בשם עצמו, ורבי חנינא מטי בה נוטה לומר שר' יוסי אמר את זה בשם רבי שמואל בר רב יצחק, שהתורה ריבתה בטהרת זרעים, ומה טעם והיכן מצינו שהתורה ריבתה? שהרי

פרק יא

הלכה א

מתני' הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים, או מרשות הרבים לרשות היחיד חייב, מרשות היחיד לרשות היחיד ורה"ר באמצע, ר' עקיבה מחייב, וחכמים פוטריין.

גמ' וחכמים פוטריין: זריקה תולדת הוצאה היא - ולא שנייא בין על דעתיה דרבי בין על דעתהון דרבנן והוא שנחה, מרשות הרבים לרשות היחיד - על דעתיה דרבי אפי' לא נחה, על דעתהון דרבנן והוא שנחה, דאמר רבי בא בר חונא בשם רב, לא חייב רבי אלא על ידי רשות היחיד מקורה, מילתיה דר' יוחנן אמר אפילו

הלכה א

מתני' הזורק חפץ מרשות היחיד לרשות הרבים, או מרשות הרבים לרשות היחיד - חייב (בזה אין חידוש, וזה נכתב בשביל ההמשך) ואומרת המשנה שאם הוא זרק חפץ מרשות היחיד לרשות היחיד ורה"ר באמצע, ר' עקיבה מחייב, וחכמים פוטריין, הגמ' תבאר את המחלוקת.

גמ' וחכמים פוטריין: כיון שזריקה זה תולדת הוצאה היא, ובהוצאה חייבים רק במוציא מרה"י לרה"ר (וזריקה זה לא תולדת מושיט, ורק במושיט חייבים כשמושיטים מרה"י לרה"י דרך רה"ר), והיות והחפץ לא נח ברה"ר, לכך הוא פטור. ואומרת הגמ' שלא שנייא, ובין על דעתיה דרבי שאומר שהזורק חפץ מרה"ר לרה"ר דרך רה"י שהוא חייב, שכאן (בזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר) גם רבי מודה שהוא פטור, ובין על דעתהון דרבנן (שפוטרים גם בזורק חפץ

מרה"ר לרה"ר דרך רה"י), ומתחייבים בזורק מרה"י לרשות היחיד דרך רה"ר 'דוקא' והוא שנחה ברה"ר. והזורק מרשות הרבים לרשות הרבים דרך רשות היחיד, על דעתיה דרבי אפי' אם החפץ לא נחה ברה"י הוא חייב, כיון שברה"י אומרים קלוטה כמי שהונחה, אבל על דעתהון דרבנן הוא מתחייב, דוקא והוא שנחה ברה"י. ואומרת הגמ' מהיכן יודעים שרבי לא סובר שאומרים קלוטה כמי שהונחה גם ברה"ר, כיון דאמר רבי בא בר חונא בשם רב, שלא חייב רבי, אלא על ידי אלא דוקא אם החפץ עבר ברשות היחיד מקורה, כיון ששם אומרים ש"ביתא כמאן דמליא" כאילו הבית מלא, ולכך זה נחשב שהחפץ נח ברה"י, אבל אם החפץ עבר ברה"י שאינה מקורה, גם רבי מודה שהוא פטור, וא"כ הוא הדין כשהחפץ עבר ברה"ר, שזה לא נחשב שהחפץ נח שם. ואומרת הגמ' אבל מילתיה דר' יוחנן אמר מדברי ר' יוחנן מוכח, שאפילו אם החפץ עבר

אינה מקורה, דא"ר אימי בשם רבי יוחנן והוא שתירד לאויר מחיצות, רבי אימי בעא קומי רבי יוחנן מתניתא דרבי - דרבי עבד אויר מחיצות כממשן? אמר ליה דברי הכל היא, הכא בגיטין, ויתיבנה רבי אומר מקורה - ואת אמרת אינו מקורה. מה בין גיטין מה בין שבת? א"ר אילא בשבת כתיב [שמות כ] **לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה**, ונעשית היא מאיליה, ברם הכא התורה אמרה **וַיִּתֵּן בְּיָדָהּ בְּרִשׁוּתָהּ**. **שמואל** אמר לא שנו אלא למטה מעשרה, הא למעלה מעשרה אסור, מילתיה

אמרת והמשנה בגיטין הרי מדברת בגג **שאינו מקורה**, ומזה שר' אמי לא הקשה כך, מוכח שר' אמי שמע מר' יוחנן, שרבי אמר את דבריו גם ברה"י שאינה מקורה. שואלת הגמ' **מה בין גיטין מה בין שבת**, ומדוע לעניין גט גם חכמים מודים שאויר הנמצא בין המחיצות זה כמו שיש בו ממשות - וכאילו שהגט נח באויר הגג? מתרצת הגמ' א"ר **אילא שיש הבדל**, כיון שבשבת כתיב **לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה**, דהיינו חייבים רק על עשיית מלאכה בידים (עקירה והנחה בידים), ולכך אפי' שאויר הנמצא בין המחיצות זה כמו שיש בו ממשות, ג"כ יהיו פטורים, שהרי **ונעשית היא המלאכה מאיליה**, ברם הכא לעניין גט, **התורה אמרה וַיִּתֵּן בְּיָדָהּ היינו ברשותה**, וכיון שהגט נכנס לאויר הגג, האשה מתגרשת, שהרי הגט נכנס לרשותה. **שמואל אמר לא שנו** שר"ע מחייב בזורק מרה"י לרה"י ורה"ר באמצע, **אלא** דוקא אם החפץ עבר **למטה מעשרה** טפחים לקרקעית רה"ר, כיון שיש על זה שם של רה"ר, אבל **הא** אם החפץ עבר **למעלה מעשרה** טפחים, שזה מקום פטור, זה רק **אסור**, אבל לא חייבים על זה. אבל ממילתיה

ברה"י שאינה מקורה רבי מחייב, כיון שברה"י אומרים קלוטה כמי שהונחה דמיא, דא"ר **אימי בשם רבי יוחנן**, שהזורק גט לאשתו כשהיא נמצאת בגג, שהיא מתגרשת דוקא והוא שהגט תרד לאויר מחיצות הגג (שאז הגט מגיע לרשות האשה), ורבי אימי בעא קומי שאל את רבי יוחנן, שלכאו' **מתניתא** שאומרת שהאשה מתגרשת כשהגט מגיע לאויר הגג, זה מדברי רבי, **דרבי עבד** שרבי סובר שאויר הנמצא בין המחיצות **כממשן** זה כמו שיש בו ממשות, ולכך זה כאילו שהגט נח בגג, אבל לשיטת חכמים האשה לא תתגרש גם כשהגט יגיע לאויר הגג, **ואמר ליה ר' יוחנן** שהמשנה האומרת שהאשה מתגרשת כשהגט הגיע לאויר הגג, זה מדברי הכל היא, וגם חכמים מודים בזה, כיון שהכא מדובר בגיטין, ורק לעניין שבת חכמים נחלקו על רבי (כדלקמן). וא"כ אומרת הגמ' שאם תאמר שרבי מחייב בזורק חפץ מרה"ר לרה"ר דרך רה"י - דוקא ברה"י מקורה, א"כ ויתיבנה ר' אמי היה צריך להקשות שהמשנה לא הולכת גם לשיטת רבי, כיון שהרי אתה אומר שרבי אומר את דבריו דוקא ברה"י מקורה, ואת

מסכת פרק יא [ה"א - דף סה] שבת שכא

דרכי אלעזר אמר - אפילו למעלה מעשרה, דאמר ר' אילא בשם ר' אלעזר מעגלות למד ר"ע, ועגלות לאו למעלה מעשרה אינון?! אית תנאי תני 'כיצד' אית דלא תני 'כיצד', על דעתיה דר' אלעזר אית כאן כיצד, על דעתיה דשמואל לית כאן כיצד. ר' יצחק בר' אלעזר שאל זרק מרשות היחיד לרשות הרבים, ונזכר עד שהוא ברשות הרבים, על דעתיה דר' עקיבה יעשה כמי שנחה ברה"ר ויהא חייב. א"ר חונה לא חייב ר' עקיבה אלא ע"י רה"י השנייה.

רבי אבהו אומר בשם ר' אלעזר בשם ר' יוחנן, היה עומד ברה"ר וזרק למעלה מעשרה - רואין שאם תפול אם נחה בתוך ד' אמות פטור, ואם לאו

הרבים, ונזכר שהיום שבת עד שהוא החפץ נמצא עדיין באויר של רשות הרבים, שעל דעתיה דר' עקיבה זה יעשה כמי שהחפץ נחה ברה"ר ויהא חייב, כיון שאומרים קלוטה כמי שהונחה (אבל אם לא אומרים קלוטה כמי שהונחה, א"כ היות והוא נזכר בשבת עוד לפני שנעשה המלאכה, הוא יהיה פטור). אבל א"ר חונה שלא חייב ר' עקיבה בזרק מרה"י לרה"י דרך רה"ר, אלא ע"י שזה נח ברה"י השנייה, כיון שר"ע לומד זורק ממושיט, וגם ר"ע סובר שלא אומרים קלוטה כמי שהונחה, ואם הוא יזכר בשבת בזמן שהחפץ נמצא באויר רה"ר, הוא יהיה פטור, ודלא כר' יצחק בר"א.

רבי אבהו אומר בשם ר' אלעזר בשם ר' יוחנן, שאם הוא היה עומד ברה"ר וזרק חפץ למעלה מעשרה טפחים ונזכר ששבת, א"כ רואין מתי הוא נזכר ששבת, שאם הוא נזכר בשבת, במקום שאם החפץ תפול, אז אם היא היתה נחה בתוך ד' אמות ממקום הזריקה, הוא יהיה פטור אפי' אם החפץ המשיך בדרכו, כיון שהוא נזכר בשבת לפני שנעשתה המלאכה, ואם לאו אלא הוא נזכר לאחר שהחפץ עבר כבר ד' אמות ברה"ר, א"כ

דרכי אלעזר אמר - מוכת, שהוא סובר שאפילו אם החפץ עבר למעלה מעשרה טפחים, שחייבים על זה חטאת, דאמר ר' אילא בשם ר' אלעזר שמעגלות למד ר"ע, דהיינו שר"ע לומד זורק ממושיט, והרי וכי העגלות לאו למעלה מעשרה אינון?! והרי גובה העגלות היה עשרה טפחים, וכיון שר"ע לומד זורק ממושיט, א"כ ר"ע מחייב גם אם החפץ עבר למעלה מי' טפחים. ואומרת הגמ' שאית תנאי תני יש ששנו במשנה הבאה "כיצד" (כיצד שני גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים וכו'), ואית דלא תני "כיצד", מסבירה הגמ' ואומרת שעל דעתיה דר' אלעזר שאומר שר"ע לומד זורק ממושיט, א"כ אית כאן גורסים כיצד, כיון שהמשנה הבאה היא המשך המשנה שלנו וזה מדברי חכמים, אבל על דעתיה דשמואל שאומר שר"ע לא לומד זורק ממושיט, ור"ע מחייב דוקא בלמטה מי, א"כ לית כאן לא גורסים כיצד, כיון שהמשנה הבאה לא שייכת למשנה שלנו.

ר' יצחק בר' אלעזר שאל את בני הישיבה, האם הם מסכימים למה שהוא אומר, שאם אחד זרק חפץ מרשות היחיד לרשות

חייב. והתני שמואל מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע - רואין שאם תפול נחה בתוך ד' אמות פטור, ואם לאו חייב, תמן את אמר אין רה"ר מצטרפת, והכא את אמר רה"ר מצטרפת? א"ר חונה תמן שאם תפול - קרקע שתחתיה רשות היחיד, ברם הכא שאם תפול - קרקע שתחתיה רשות הרבים.

תני בשם ר' יודה זרק ד' אמות ברה"ר חייב, ר' יודה עבר ד' אמות ברה"ר מלאכה בפני עצמה. על דעתיה דר' יודה מ' מלאכות אינון, וניתנין? לא אתינן מתניתין אלא מילין דכל עמא מודויי בהון. ר' זעירא ר' יאשיה בשם ר' יוחנן מתופרי יריעות למד ר' יהודה, שהיו תופרי היריעות מזרקין את המחטין אלו לאלו.

חייב על זה (הגם שהוא העביר את החפץ למעלה מי' טפחים).

תני בשם ר' יודה, זרק חפץ מרשות היחיד לרה"ר, והחפץ עבר גם ד' אמות ברה"ר, א"כ הוא יהיה חייב שתיים, אחת משום הוצאה, ואחת משום העברה, כיון שר' יודה עבר עושה את המעביר ד' אמות ברה"ר מלאכה בפני עצמה. שואלת הגמ' א"כ יוצא שעל דעתיה דר' יודה יש מ' מלאכות אינון, וא"כ וניתנין שהמשנה תכתוב שלשיטת ר' יהודה יש מ' מלאכות? מתרצת הגמ' שלא אתינן מתניתין שהמשנה לא כתבה אלא מילין דכל עמא מודויי בהון אלא רק מלאכות שכולם מודים בזה שזה מלאכה. ואומרת הגמ' מדיכן באמת ר' יהודה יודע שהמעביר ד' אמות ברה"ר שזה מלאכה בפני עצמה? ר' זעירא ור' יאשיה בשם ר' יוחנן אומרים, שמתופרי יריעות למד ר' יהודה, שהיו תופרי היריעות מזרקין את המחטין אלו לאלו, שאם אחד היה צריך מחט, חבירו היה זורק לו מחט, דהיינו שהוא העביר את המחט ד' אמות ברה"ר, והיות ומצינו שהיה כזה מלאכה במשכן, לכך זה מלאכה חשובה וחייבים עליה בפני עצמה.

הוא יהיה חייב, ואפי' שהחפץ עבר את הד' אמות כשהוא היה למעלה מי' טפחים. שואלת הגמ' מדוע הוא יהיה חייב, והרי החפץ עבר את הד' אמות למעלה מי' טפחים, שזה בעצם מקום פטור, והתני שמואל, הזורק חפץ מרה"ר לרה"ר ורה"י באמצע, אז רואין ומסתכלים שאם החפץ תפול והיא נחה בתוך ד' אמות (דהיינו שהחפץ לא עבר ד' אמות ברה"ר, הוא) פטור, ואם לאו אלא החפץ עבר ד' אמות ברה"ר (אפי' בצירוף של שתי רשויות הרבים) חייב, וא"כ שואלת הגמ' מדוע תמן בברייתא ששמואל הביא את אמר שאין רה"ר מצטרפת יחד עם רה"י, שהרי הברייתא מצריכה שהחפץ יעבור לפחות ד' אמות ברה"ר, והכא את אמר שרה"ר מצטרפת למקום פטור, ומחייבים אפי' שהחפץ עבר את הד' אמות למעלה מי' טפחים, שזה מקום פטור? מתרצת הגמ' שיש הבדל א"ר חונה תמן בברייתא ששמואל הביא, לא שייך לצרף את הרה"י לרה"ר, שהרי אם החפץ תפול, הקרקע שתחתיה זה רשות היחיד, ברם הכא אבל כאן הרי החפץ עובר במקום שאם תפול, הקרקע שתחתיה זה רשות הרבים, ולכך הוא יהיה

ולאו כרמלית היה? א"ר חיננא מן הצד היו מזרקין.

הלכה ב

מתני' כיצד שני גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים, המושיט והזורק מזו לזו פטור. היו שניהן בדיוטא אחת, המושיט חייב והזורק פטור - שכך היתה עבודת הלויים, שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים, מושיטין את הקרשין מזו לזו - אבל לא זורקין.

חולית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה ורחבין ארבעה, הנוטל מהן והנותן על גבן חייב, פחות מיכן פטור.

גמ' המושיט והזורק מזו לזו פטור: רב אמר לית כאן פטור - אלא מותר, על דעתיה דרב למעלה מעשרה מותר, על דעתיה דשמואל למעלה מעשרה אסור.

הסמוכה למשכן לעגלה השניה, אבל לא היו זורקין את הקרשים, ולכך המושיט חייב, והזורק פטור.

חולית הבור - החול שהוציא מהבור שמונח על שפת הבור, או הסלע, שהן גבוהין עשרה ורחבין ארבעה, יש להם דין של רה"י, והנוטל מהן ומניח ברה"ר, או הנותן על גבן חפץ שהגביהו ברה"ר חייב, פחות מיכן שהם לא גבוהים י' טפחים, המניח עליהם פטור.

גמ' המושיט והזורק מזו לזו פטור: אומרת הגמ' שרב אמר, לית כאן שלא גורסים במשנה "פטור" שמשמע שיש בזה איסור, אלא גורסים "מותר" כיון שעל דעתיה דרב כיון שרב מעמיד את המשנה שמדובר שהמרפסות היו למעלה מעשרה טפחים, שזה מקום פטור, ולכך מותר לכתחילה להושיט או לזרוק מזו לזו. אבל שמואל נחלק על דברי רב, ועל דעתיה דשמואל אפי' למעלה מעשרה טפחים אסור להושיט או לזרוק מזו לזו, כיון

שואלת הגמ' ולא כרמלית היה אותו המקום שתפרו את היריעות, שהרי במקום הזה לא נוח ללכת, ויש לו דין של כרמלית? מתרצת הגמ' א"ר חיננא שמן הצד היו מזרקין את המחטים, ולא במקום שהיו יושבים, כדי שהמחט לא תפגע באנשים, וא"כ המחט עברה ד' אמות ברה"ר.

הלכה ב

מתני' כיצד חכמים פוטרים את הזורק מרה"י לרה"י דרך רה"ר? שני גזוזטראות - מרפסות העומדות זו כנגד (ממול) זו ברשות הרבים, המושיט והזורק מזו לזו פטור, אבל אם המרפסות היו שניהן בדיוטא בַּעֲלֵיהָ אחת, דהיינו שהם היו באותו צד של רה"ר, א"כ המושיט מזו לזו חייב, אבל והזורק פטור, ומדוע רק המושיט חייב? כיון שכך היתה עבודת הלויים, שהלויים היו מניחים שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים סמוך למשכן, והיו מושיטין את הקרשין שפירקו מהמשכן מזו לזו מהעגלה

ר' אילא בשם רשב"ל והוא שתהא רשות הרבים מקפתו מכל צד, ר' יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן אפילו מרוח אחת - מן אילין עגלות, ועגלות לאו למעלה מעשרה אינון?!

רבי אחא בשם ר' מיישא בלבד ע"י שנים. בכל אתר את אמר שנים שעשו פטורין, והכא את אמר שנים שעשו חייבין? שני היא - שכך היתה עבודת הלויים באהל מועד, מה היתה עבודת הלויים באהל מועד, שתי עגלות זו אחר זו ברה"ר, מושיטין את הקרשים מזו לזו, אבל לא זורקין, תני בר קפרא שלא לנהוג בקרשים בזיון.

חולית הבור והסלע וכו'! אמר רבי יוחנן העומד והחלל מצטרפין לארבעה, והוא שיהא העומד רבה על החלל. ר' זעירא בעי עד שיהא עומד שכאן ועומד

המושיט הניח בעצמו את החפץ במרפסת השניה הוא פטור. שואלת הגמ' איך יתכן לומר כך, והרי בכל אתר מקום את אמר שנים שעשו את המלאכה - פטורין, והכא לענין מושיט את אמר שנים שעשו חייבין (ויותר מזה, אם אחד עשה את המלאכה לבד הוא פטור)? מתרצת הגמ' שני היא שכאן זה שונה, כיון שכך היתה עבודת הלויים באהל מועד, שהרי מה היתה עבודת הלויים באהל מועד, שתי עגלות עומדות זו אחר זו ברה"ר, והלויים היו מושיטין את ומדוע לא היו זורקים? תני בר קפרא שלא לנהוג בקרשים הקדושים - מנהג בזיון.

חולית הבור והסלע וכו'! אמר רבי יוחנן, החול העומד סביבות לבור, והחלל של הבור מצטרפין לארבעה טפחים, אבל והוא שיהא רוחב העומד, רבה על החלל - רחב יותר מרוחב חלל הבור. שואלת הגמ' ר' זעירא בעי שאל, האם עד שיהא העומד שכאן ועומד שכאן רבה, האם צריך שגם

שחוששים שמא החפץ יפול לרה"ר, והוא יבוא להביא את החפץ מרה"ר לרה"י.

ר' אילא בשם רשב"ל אומר, שהמושיט חייב דוקא והוא שתהא רשות הרבים מקפתו מכל צד, דהיינו שהמרפסות היו תלויות, אבל אם המרפסות היו מונחים על גבי כתלים, המושיט ממנו יהיה פטור, כיון שהמקום הסמוך לכותל הרי הוא ככרמלית, וא"כ יוצא שהוא מוציא את החפץ מרה"י דרך כרמלית, ולכך הוא יהיה פטור. אבל ר' יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן אומר, שאפילו אם רה"ר היא רק מרוח אחת דהיינו שהמרפסות היו בנויות על גבי כתלים, יהיו חייבים בשמושיטים ממרפסת למרפסת, כיון שהרי זה נלמד מן אילין עגלות - מהעגלות, ועגלות לאו למעלה מעשרה אינון וכי העגלות לא היו גבוהות יותר מ' טפחים, שזה בעצם מקום פטור! ואפי"ה חייבים על זה, ולכך גם המושיט מהמרפסת דרך כרמלית - חייב.

רבי אחא בשם ר' מיישא אומר, שהמושיט חייב ובלבד שזה נעשה ע"י שנים, אבל אם

שכאן רבה? אמר רבי יוסה פשיטא לרבי זעירא שאין עומד מצד אחד מצטרף, פשיטא ליה שיהא עומד מצד אחד רבה, לא צורכה דְלָא אפילו עומד השני.

פחות מיכן פטור: מה אנן קיימין? אם בגבוהין עשרה ואינן רחבין ארבעה - הדא היא דאמר רב חסדא בשם איסי קנה נעוץ ברה"ר גבוה עשרה טפחים מותר לכאן ומותר לכאן, בלבד שלא יחליף? אלא פֶּן אנן קיימין, בשאינן לא רחבים ד' ולא גבוהין י', ולא כן אמר חייה בריה דרב כל המעכב דריסה ברה"ר - נקרא כרמלית. אמר ר' יודן מה דאמר חייה בריה דרב באמצע, אבל מן הצד - רה"ר מבטלתה. א"ר יוחנן לית כאן פטור אלא מותר.

טפחים ואינו רחב ד' טפחים, **מותר לכאן ומותר לכאן** מותר גם לבני רה"ר להניח על זה חפץ, וגם לבני רה"י הסמוכים לקנה להניח על זה חפץ, אבל **ובלבד שלא יחליף**, שלא יגביהו חפץ מרה"ר ויניחו על הקנה, ויבאו בני רה"י ויקחו את החפץ, כיון שנעשה כאן מלאכה. בכל אופן היות והחול או הסלע הזה הוא מקום פטור, א"כ מדוע המשנה אומרת "פחות מכאן פטור" שמשמע שיש איסור להניח עליהם? אלא אומרת הגמ' **אלא פֶּן אנן קיימין** אלא כאן מדובר **בשאינן לא רחבים ד' ולא גבוהין י'**, וא"כ יש לזה דין של כרמלית, ולכך יש איסור להניח על זה חפץ, ואם הניחו פטורים, שהרי וכי **לא כן אמר חייה בריה דרב**, שכל דבר המעכב דריסה מעכב את ההילוך ברה"ר, נקרא כרמלית. אמר ר' יודן, שכל מה דאמר **חייה בריה דרב**, שיש לעמוד הזה דין של כרמלית, זה דוקא אם העמוד נמצא באמצע רה"ר, אבל אם העמוד נמצא מן הצד, א"כ רה"ר מבטלתה, ויש לזה דין של חורי רה"ר, כיון שבני רה"ר מכתפים ומסדרים על העמוד הזה את חפציהם, ולכך הרי הוא כרה"ר. ואומרת הגמ' אבל א"ר יוחנן לית כאן פטור

החול העומד מימין לבור, וגם החול העומד משמאל לבור, שכל אחד מהם יהיה יותר רחב מחלל הבור? ומסבירה הגמ' את שאלת ר' זעירא, ואמר רבי יוסה שזה פשיטא לרבי זעירא, שאין עומד הנמצא רק מצד אחד לבור מצטרף לחלל הבור (אם כל החול היה רק מצד אחד לבור, ודאי שהוא לא מצטרף לחלל הבור). כיון שהאוויר הנמצא בשני צידי העמוד מבטלים את העמוד, וגם זה פשיטא ליה לר' זעירא שצריך שיהא עומד מצד אחד רבה - רחב יותר מחלל הבור, ולא צורכה דָא, אלא שאלת ר' זעירא, האם צריך שאפילו העומד השני יהיה רחב יותר מחלל הבור, או שמספיק שעומד אחד יהיה רחב מחלל הבור, ויהיה עוד עומד שני, שאז הם מצטרפים לרוחב חלל הבור, שאם הם ביחד ד' טפחים, שיהיה עליהם שם של רה"י?

פחות מיכן פטור: שואלת הגמ' מה אנן קיימין איך מדובר כאן? אם בגבוהין עשרה ואינן רחבין ארבעה, א"כ מדוע המשנה אומרת "פטור" שמשמע שיש איסור להניח על זה את החפץ מרה"ר, והרי זה מקום פטור, שהרי הדא היא דאמר רב חסדא בשם ר' איסי, קנה נעוץ ברה"ר שהוא גבוה עשרה

תמן תנינן, המפּיס מורסא בשבת - אם לעשות לה פה חייב, אם להוציא ממנה הליחה פטור, אמר ר' יוחנן לית כאן פטור אלא מותר.

תמן תנינן, הצד נחש בשבת - אם במתעסק שלא ישכנו פטור, אם לרפואה חייב, אמר ר' יוחנן לית כאן פטור אלא מותר.

תמן תנינן, ועל לְפָסִים עירוניות שהן טהורות באהל המת וטמאות במשא הזב.

תמן בהמשך המשנה שהבאנו **תנינן**, **הצד נחש בשבת**, אז **אם** הוא תפס את הנחש **במתעסק שהנחש לא ישכנו - פטור**, אבל **אם** הוא צד את הנחש לצורך, כגון שהוא צריך אותו **לרפואה - חייב** על הצידה, וגם כאן **אמר ר' יוחנן שלית כאן** לא גורסים כאן **"פטור"** שמשמע שיש איסור בדבר, **אלא** גורסים **"מותר"**, כיון שהוא לא צריך את הנחש, וא"כ זה מלאכה שאינה צריכה לגופה, שכל האיסור הוא רק מדרבנן, ולכך מחמת הצער זה מותר לכתחילה.

(**תמן** במסכת עדוית **תנינן**, **ועל לְפָסִים עירוניות** - קדרות העשויות בכפר, והם היו עושים את הקדרות ביחד עם המכסה, דהיינו שעשו אותו ככדור חלול, ואחרי שהיו מצרפים אותו בכבשן, היו חותכים ומפרידים את המכסה מהקדרה, וא"כ אמרו על זה **שהן טהורות באהל המת** כל זמן שלא חתכו את הקדרה, היות והאוויר של הקדרה שתום, אבל **וטמאות במשא הזב**, כיון שזב מטמא כלי חרס גם אם הם סתומים וזה המשך המשנה של המפּיס מורסא, והצד נחש, והגמ' מביאה את זה אגב שהבאנו את תחילת המשנה. ויש שאינם גורסים את זה)).

לא גורסים במשנה **"פטור"** **אלא** גורסים **מותר**, כיון שר' יוחנן נחלק על חיה בר רב, ור' יוחנן סובר שעמוד שאינו רחב ד' טפחים, אינו כרמלית, כיון שאין כרמלית פחותה מרוחב ד' טפחים, וא"כ מותר לכתחילה להניח על זה חפצים.

(והיות והבאנו דבר אחד שר' יוחנן אומר שלא גורסים **"פטור** אלא גורסים **מותר"** לכך הגמ' מביאה עוד מקומות שר' יוחנן מְשַׁנֵּה את הגירסא).

תמן במסכת עדוית **תנינן**, **המפּיס מורסא** החותך את עור המוגלה **בשבת**, אז **אם** הוא חתך כדי לעשות לה פה פתח, שהמוגלה תצא ויכנס לזה אויר כדי לרפאות את המוגלה, א"כ הוא **חייב** על זה, שהרי זה כמו בונה, אבל **אם** הוא חתך את עור המוגלה, רק כדי להוציא ממנה את הליחה, הוא **פטור**, שהרי 'פֶּתַח' זה דוקא כשהוא עשוי להכניס ולהוציא, וגם כאן **אמר ר' יוחנן שלית כאן** לא גורסים כאן **"פטור"** שמשמע שיש איסור בדבר, **אלא** גורסים **"מותר"**, כיון שהוא לא עושה פתח להכניס ולהוציא, ואומנם באופן רגיל יש בזה איסור דרבנן, אבל כאן משום צער, זה מותר לכתחילה.

א"ר זעירא ויאות, אם לצורך הדא דתנינן אם לרפואה חייב, הוי לית כאן פטור - אלא מותר.

הלכה ג

מתני' הזורק ד' אמות בכותל - למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר, למטה מעשרה טפחים כזורק בארץ, והזורק בארץ ד' אמות חייב. זרק לתוך ד' אמות - ונתגלגל חוץ לד' אמות פטור, חוץ לד' אמות - ונתגלגל לתוך ד' אמות חייב.

גמ' הזורק ד' אמות בכותל וכו': מתניתין בשאין שם חור, אבל אם יש שם חור מחלוקת ר"מ וחכמים, על דעתיה דר"מ בין שיש בו ד' על ד', ובין שאין בו ד' על ד' - את רואה את הכותל כגומם, על דעתון דרבנן אם יש בו ד' על ד' - את רואה את הכותל כגומם, ואם לאו אין את רואה את הכותל כגומם,

לתוך ד' אמות חייב, ומדובר שהחפץ נח קצת כשהוא היה חוץ לד' אמות. **גמ'** הזורק ד' אמות בכותל וכו': אומרת הגמ' שבמתניתין מדובר בשאין שם בכותל חור, והחפץ נדבק על גבי הכותל, אבל אם יש שם בכותל חור והחפץ נח בחור, א"כ באנו למחלוקת ר"מ וחכמים, שהם נחלקים האם אומרים "חוקקים להשלים" את החור לכדי ד' על ד' טפחים, וא"כ החור הזה הוא כרשות היחיד, או לא, שעל דעתיה דר"מ שאומר "חוקקים להשלים", א"כ בין שיש בו בחור ד' על ד' טפחים, ובין שאין בו ד' על ד' טפחים, את רואה את הכותל כגומם כאילו יש בו חור של ד' על ד' טפחים, וא"כ זה רשות היחיד ויהיו חייבים על זה, אבל על דעתון דרבנן, אם יש בו ד' על ד' טפחים, את רואה את הכותל כגומם (למעשה לא צריך לראות אותו כגומם, כיון שיש בו את החור). ואם לאו שהחור קטן מד' טפחים, אין את רואה את הכותל כגומם,

א"ר זעירא ויאות ר' יוחנן צודק שלא גורסים (בצדיית הנחש) פטור אלא גורסים מותר, כיון שאם הוא צד את הנחש לצורך, הדא דתנינן הרי על זה שנינו - אם לרפואה חייב, וא"כ ע"כ שהוא לא צריך את הנחש כלל, ולכך הוי לית לא גורסים כאן פטור, אלא מותר.

הלכה ג

מתני' הזורק חפץ למרחק של ד' אמות ברה"ר, והחפץ נדבק בכותל, או אם זה נדבק למעלה מעשרה טפחים מקרקעית רה"ר, א"כ דינו כזורק באויר והוא פטור, ואם זה נדבק למטה מעשרה טפחים, דינו כזורק בארץ, והרי הזורק בארץ ד' אמות חייב. ואומרת המשנה שאם הוא זרק חפץ לתוך ד' אמות, והחפץ נתגלגל חוץ לד' אמות פטור, כיון שיציאת החפץ חוץ לד' אמות היתה שלא מחמת זריקתו. ואם הוא זרק חפץ חוץ לד' אמות, ואח"כ זה חור ונתגלגל

אלא כסתום. רב חסדא אמר כמורד לוכסן, ואין סופה לירד? ר' חייה בשם ר' יוחנן תיפתר שהיתה דבילה שמינה - והיה ניטוחה. ר' חגי בעא קומי ר' יוסה, לית הדא אמרה שיפוע מדריגה כלמטן, א"ל תמן זרעים נהנין מן המדרגה, כרם הכא דרך בני אדם להיות שפין בה והיא נופלת, אילו אמר כשהיה שם חור והיא נהנית מן החור, כשם שהזרעין נהנין מן המדרגה יאות.

גובה המדרגה היה יותר מי' טפחים, שתי השורות לא מצטרפים להיחשב ככרם, אלא יש לגפנים האלו דין של גפן יחידי, שמרחקים ממנו את הזרעים רק ו' טפחים, והגמ' (במסכת כלאים) הסתפקה מה הדין אם המדרגה היתה גבוהה יותר מי' טפחים, אלא שהוא נטע את הגפנים בשיפוע המדרגה, האם זה כמו ששורת הגפנים נמצאת למטה ויש לזה דין של כרם, או לא, וא"כ אמר ר' חגי לר' יוסה, שלכאור' מכאן מוכח ששיפוע המדרגה זה כלמטה, א"ל ר' יוסה שאין מכאן הוכחה לדין הגפנים, כיון שתמן לענין הכרם, היות והזרעים היינו הגפנים נהנין מן המדרגה, שהמדרגה שומרת עליהם שלא יפלו, לכך יתכן שיש חשיבות למדרגה, ושיפוע המדרגה אינו כלמטה, אבל כרם הכא לענין שבת, היות ודרך של בני אדם להיות שפין מתחככים בה בכותל, והיא הדבילה נופלת, לכך זה כמו שהדבילה נחה ברה"ר ומחייבים אותו, ואמר ר' יוסה לר' חגי, אילו ר' חייא היה אומר שכאן מדובר כשהיה שם בכותל חור, והיא החפץ נהנית מן החור במה שזה נח שם, כשם שהזרעין נהנין מן המדרגה ונחייב אותו, א"כ יאות היה אפשר להוכיח ששיפוע המדרגה זה כלמטה, כיון שאם שיפוע המדרגה זה לא כלמטה, הוא לא יהיה חייב על מה שהחפץ נח בחור למעלה מג' טפחים,

אלא הרי הוא כסתום, ויהיו פטורים, כיון שהחפץ לא נח ברה"ר. ורב חסדא אמר שכאן מדובר כמורד לוכסן שהכותל היה משופע, והחפץ נח שם לרגע, ולכך הוא מתחייב. שואלת הגמ' וכי אין סופה של החפץ לירד מיד, וא"כ זה לא נחשב להנחה, וצריך להיות שיהיו פטורים על זה? מתרצת הגמ' ר' חייא בשם ר' יוחנן אומר, תיפתר תעמיד שכאן מדובר שהיתה דבילה שמינה זורק אותה והיה ניטוחה ונדבקה לכותל. שואלת הגמ' ר' חגי בעא קומי ר' יוסה, וכי לית הדא אמרה וכי לא מוכח מכאן, ששיפוע מדריגה זה כלמטן, שאם מניחים חפץ על קיר משופע, שזה כאילו מונח למטה בקרקעית רה"ר, שהרי אם לא תאמר ששיפוע המדרגה כלמטה, יהיו פטורים על מה שהדבילה נדבקה בכותל, שהרי הדבילה נדבקה בכותל מעל ג' טפחים, שזה כבר לא לבוד, ובעצם הדבילה לא נחה ברה"ר. וא"כ אמר ר' חגי לר' יוסה, שאפשר להוכיח מזה לענין הנוטע שורת גפנים אחת בשדה ואחת בשיפוע המדרגה, שזה ככרם; דהיינו המשנה במסכת כלאים אומרת, שאם נטעו שתי שורות גפנים, אחת בארץ ואחת במדרגה (במקום גבוה יותר), שאם גובה המדרגה היה עד ו' טפחים, שתי השורות מצטרפים יחד וזה נחשב לכרם (כרם נחשב רק אם יש לפחות שתי שורות גפנים), אבל אם

זרק לתוך ד' אמות וכו': ר' יוסה ר' אבהו בשם ר' יוחנן כשהיה המקום מוגדרן, כהדא דתנינן זרק חוץ לד' אמות ונתגלגל לתוך ארבע אמות חייב, אתא ר' חזקיה ר' אבהו בשם ר' יוחנן, והיא בשנחה.

הלכה ד

מתני' הזורק בים ארבע אמות פטור. אם היה רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו, הזורק בתוכו ארבע אמות חייב, וכמה הוא רקק מים? פחות מעשרה טפחים. רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו, הזורק בתוכו ארבע אמות חייב. **גמ'** הזורק בים ארבע אמות פטור: לא סוף דבר ארבע אמות בים - אלא אפי' זרק בכל הים פטור, שכל הים נקרא כרמלית. **רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו וכו':** ולמה תניננה תרין זימנין? ר' חנינה בשם

אמות פטור, כיון שיש לים דין של כרמלית. אבל אם היה רקק (שלולית) מים ורשות הרבים מהלכת בו, א"כ יש לזה דין של רה"ר, ולכך הזורק בתוכו ארבע אמות חייב, ואומרת המשנה וכמה הוא עומקו של רקק מים? פחות מעשרה טפחים, אבל אם הוא היה עמוק י' טפחים, הרי הוא ככרמלית. ואומרת המשנה רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו, הזורק בתוכו ארבע אמות חייב, הגמ' תבאר מדוע המשנה חזרה ואמרה את זה שוב.

גמ' הזורק בים ארבע אמות פטור: אומרת הגמ' לא סוף דבר לא רק אם הוא העביר רק ארבע אמות בים הוא פטור, אלא אפי' אם הוא זרק בכל אורך הים הוא יהיה פטור, כיון שכל הים נקרא כרמלית. רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו וכו': שואלת הגמ' ולמה תניננה תרין זימנין, מדוע המשנה חזרה ואמרה את הדין הזה פעמיים? מתרצת הגמ' ר' חנינה בשם ר'

אבל היות ור' חייא דיבר לעניין כותל משופע, א"כ אין ראייה, כיון שיכול להיות שהוא חייב, כיון שהדבילה עתידה ליפול לרה"ר. **זרק לתוך ד' אמות וכו': ר' יוסה ור' אבהו בשם ר' יוחנן** אומרים, שכאן מדובר כשהיה המקום מוגדרן (מדרון), וכיון שהחפץ התגלגל מעצמו, לכך הוא פטור על מה שהחפץ יצא חוץ לד' אמות, וזה כהדא דתנינן בסיפא, זרק חוץ לד' אמות ונתגלגל במדרון לתוך ארבע אמות חייב, וא"כ על אותו משקל גם ברישא מדובר שהמקום היה מדרון. ואומרת הגמ' שכאשר אתא ר' חזקיה, הוא אמר בשם ר' אבהו בשם ר' יוחנן, שהוא חייב כשהחפץ חזר לתוך ד' אמות, דוקא והיא בשנחה קצת זמן חוץ לד' אמות, אבל אם החפץ לא נח בכלל חוץ לד' אמות, הוא יהיה פטור.

הלכה ד

מתני' הזורק חפץ בים במשך ארבע

ר' פינחס בשהיו שני רקקים, אחד הרבים מהלכין בו, ואחד אין הרבים מהלכין בו אלא כשהן נדחקין, שלא תאמר הואיל ואין הרבים מהלכין בו אלא כשהן נדחקין - אינו רשות הרבים אלא רשות היחיד, לפום כן צריך מימר רה"ר היא.

הלכה ה

מתני' הזורק מן הים ליבשה, ומן היבשה לים, ומן הים לספינה, ומן הספינה לים, ומן הספינה לחבירתה פטור. ספינות קשורות זו בזו - מטלטלין מזו לזו, אם אינן קשורין, אף על פי שמוקפות אין מטלטלין מזו לזו.

גמ' ספינות קשורות זו בזו וכו': אבא בר רב הונא אמר, בקשורות בגמי, רבי יוסי בר' בון אמר והן שעירבו, רבי חייה ר' אימי תריהון בשם ר' לעזר; חד אמר בשאין ביניהן רוחב ד', וחורנא אמר אפי' יש ביניהם רוחב ד', ולא

אף על פי שמוקפות שהם סמוכות זו לזו, אין מטלטלין מזו לזו, כיון שאסור לטלטל מרה"י אחת לרה"י אחרת דרך הים שהוא כרמלית.

גמ' ספינות קשורות זו בזו וכו': אבא בר רב הונא אמר, אפי' בספינות הקשורות זו לזו בגמי, הגם שהגמי לא מחזיק את הספינה, אפי"ה זה מספיק. ואומרת הגמ' רבי יוסי בר' בון אמר שיכולים לטלטל מספינה לחבירתה כשהן קשורות, דוקא והן שעירבו עירובי חצרות זו עם זו (אם הספינות של שני אנשים), אבל אם הם לא עירבו, אסור לטלטל מזו לזו כמו שאסור לטלטל בין שתי חצרות של שני אנשים כשלא עירבו. ואומרת הגמ' שרבי חייה ר' אימי תריהון שניהם בשם ר' לעזר אמרו בזה, וחד אמר שמדובר בשאין ביניהן בין הספינות רוחב ד' טפחים, שאין רשות כרמלית ביניהם, וחורנא אמר שאפי' אם יש ביניהם רוחב ד' טפחים, הוא יכול לטלטל מספינה לחבירתה, אבל ולא

פינחס אומר, שהמשנה מדברת בשהיו שני רקקי מים, אחד שהרבים מהלכין בו לכתחילה, ואחד שאין הרבים מהלכין בו לכתחילה, אלא הרבים עוברים בו רק כשהן נדחקין, שלא תאמר הואיל ואין הרבים מהלכין בו לכתחילה אלא רק כשהן נדחקין, וא"כ היינו אומרים שאינו רשות הרבים אלא רשות היחיד (כרמלית), לפום כן לכך צריך למימר שזה גם רה"ר היא.

הלכה ה

מתני' הזורק מן הים שזה כרמלית, ליבשה שזה רה"ר, או מן היבשה שזה רה"ר לים שזה כרמלית, או מן הים לספינה שהיא רה"י, או מן הספינה שזה רה"י לים שזה כרמלית, או מן הספינה לחבירתה שזה מרה"י לרה"י דרך כרמלית, בכל המקרים האלו יהיו פטורים. ואומרת המשנה ששני ספינות שקשורות זו בזו, מטלטלין מזו לזו, אבל אם אינן קשורין,

מסכת פרק יא [ה"ה - דף סז] שבת שלא

ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא, מן מה דא"ר יוסה ר' יעקב בר זבדי ר' חייה בשם ר' לעזר אפי' אינן גבוהות עשרה, הויי דו אמר בשאין ביניהן רוחב ד', הוון בעיי מימר מ"ד בשאין ביניהן רוחב ארבעה - אפילו אינן גבוהות עשרה, מ"ד גבוהות עשרה - אפי' יש ביניהן רוחב ארבעה. א"ר חנניה בריה דרבי הילל, והוא שיהא כל אויר כרמלית בתוך עשרה.

תני ספינה שבים גבוה עשרה טפחים - אין מטלטלין מתוכה לים, ולא מן הים לתוכה, רבי יהודה אומר אם היתה עמוקה מן המים עשרה טפחים, ואינה גבוה מן המים עשרה טפחים, מטלטלין מתוכה לים, אבל לא מן הים לתוכה. ר' אבהו אמר ר' יוחנן בעי ולמה מתוכה לים מותר - מפני שאינה גבוה י', אין כיני אפילו מן הים לתוכה? ולמה מן הים לתוכה אסור - מפני שהיא עמוקה י', אין

אויר כרמלית בתוך עשרה, דהיינו שאויר כרמלית תופסת רק עד לי' טפחים.

תני, ספינה שבים, שהיא גבוהה עשרה טפחים, אין מטלטלין מתוכה לים, ולא מן הים לתוכה, רבי יהודה אומר, אם הספינה היתה עמוקה אפי' מן המים עשרה טפחים, דהיינו שגובה דפנות הספינה היו י' טפחים, ואפי' שחלק מהספינה היתה מתחת לפני המים ולכך אינה גבוהה מן המים עשרה טפחים, מטלטלין מתוכה לים, אבל לא מן הים לתוכה. שואלת הגמ' ר' אבהו אמר שר' יוחנן בעי שאל, ולמה מתוכה לים מותר לטלטל? מפני שאינה גבוהה י' מגובה פני הים, וא"כ שאל ר' יוחנן, אין כיני אם זה נכון, א"כ אפילו מן הים לתוכה יהיה מותר לטלטל? וכן לצד השני, ולמה מן הים לתוכה אסור לטלטל, מפני שהיא עמוקה י', והולכים אחרי חלל הספינה, הגם שזה לא גבוה מעל פני הים י', א"כ אין

ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא - מי אמר מה, אבל מן מה דא"ר יוסה, שר' יעקב בר זבדי ור' חייה בשם ר' לעזר אמרו שמדובר כאן שאפי' אם הספינות אינן גבוהות עשרה, וא"כ הויי דו ר' חייה אמר, שדוקא בשאין ביניהן רוחב ד' הוא יכול לטלטל בין הספינות, אבל אם יש ביניהם יותר מד' טפחים, יהיה אסור לו לטלטל מספינה לחברתה, כיון שהוא מעביר את החפץ דרך כרמלית, שהרי הוון בעיי מימר שהרי בני הישיבה אמרו שלמ"ד שמדובר כאן בשאין ביניהן רוחב ארבעה טפחים, א"כ אפילו אם הספינות אינן גבוהות עשרה טפחים הוא יכול לטלטל מספינה לחברתה, אבל למ"ד שהספינות גבוהות עשרה טפחים, א"כ אפי' אם יש ביניהן רוחב ארבעה טפחים הוא יכול לטלטל מספינה לחברתה, היות והוא מעביר את החפץ מרשות היחיד לרשות היחיד דרך מקום פטור, וכן א"ר חנניה בריה דרבי הילל, והוא שיהא כל

כיני אפילו מתוכה לים? א"ר אבון ולמה מתוכה לים מותר מפני סכנה. סלע שבים גבוה עשרה טפחים - אין מטלטלין מתוכה לים, ולא מן הים לתוכה, פחות מיכן מותר. מה בין סלע ומה בין ספינה? ספינה עולה ויורדת, סלע במקומה היא. ולא כרמלית היא?! כלום הוא מותר לטלטל בכרמלית אלא בארבע אמות? א"ר אילא על רישה - סלע שבים גבוה עשרה טפחים, אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה, יותר מכן נעשית כמחיצה שהוקפה זרעים, שאין מותר לטלטל בה אלא

הספינה דינה בכרמלית, כיון שהמחיצות לא גבוהות י' טפחים מעל פני הים, אלא היות והספינה עולה ויורדת, היא נחשבת רשות לעצמה, ולכך אסור להכניס מהים לספינה, אבל הסלע היות ובמקומה היא עומדת, ולכך היא לא נחשבת רשות לעצמה, לכך מותר להכניס ולהוציא ממנה לים. ממשיכה הברייתא ואומרת "ומטלטלים בה עד בית סאתיים" - שבעים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים, שואלת הגמ' ולא כרמלית היא וכי אין דינו של הסלע בכרמלית (שהרי גובה הסלע פחות מ' טפחים)?! וכלום הוא והרי מותר לטלטל בכרמלית, אלא רק בארבע אמות, וא"כ איך הברייתא מתירה לטלטל בכל הסלע הזה? מתרצת הגמ' א"ר אילא שדברי הברייתא שאומרת ומטלטלים בה עד בית סאתיים, זה הולך על הרישה של הברייתא, סלע שבים שהוא גבוה עשרה טפחים, אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה, ועל זה הברייתא אומרת שמטלטלים בה בסלע אם גודלו עד בית סאתיים, אבל אם גודל הסלע יותר מכן יותר מבית סאתיים, א"כ מחיצות הסלע נעשית כמחיצה שהוקפה לשדה שזרעו בה זרעים, שאין מותר לטלטל בה אלא

כיני אם זה נכון, א"כ שאפילו מתוכה לים יהיה אסור לטלטל? דהיינו ממנ"פ האם הולכים אחרי חלל הספינה עצמה, או שהולכים אחרי גובה הספינה מהים? מתרצת הגמ' א"ר אבון שבאמת הולכים אחרי חלל הספינה, ולמה מתוכה לים מותר להוציא? מפני הסכנה, שהמי שופכין לא ישארו בתוך הספינה, וכן יש חשש שמא יכנס מים מהים, ולא יוציאו את המים מהספינה לים, ויבאו לידי סכנה, לכך תיקנו חכמים שתמיד מותר להוציא מהספינה לים. ממשיכה הברייתא ואומרת; סלע שבים (אי הנמצא בים) שהוא גבוה עשרה טפחים, אין מטלטלין מתוכה לים, ולא מן הים לתוכה, ואם גובה הסלע פחות מיכן - מותר, כיון שהוא מוציא מכרמלית לכרמלית. מבינה הגמ' שהברייתא מדברת בסלע שהוא פחות מ' טפחים מעל פני הים, אפי' שגובהו י' טפחים, וא"כ שואלת הגמ' מה בין סלע ומה בין ספינה, שלענין הספינה אמרנו שהיות וגובה המחיצות הוא י' טפחים דינו כרה"י, ולענין הסלע אנחנו אומרים שהיות ואין גובהו י' טפחים מעל פני הים, דינו ככרמלית? מתרצת הגמ' שבאמת גם

מסכת פרק יא [ה"ה - דף סז] שבת שלג

בארבע אמות. פחות מיכן מטלטלין מתוכה לים ומן הים לתוכה, רבי בון בר חייה בעי מעתה שתי כרמליות סמוכות זו לזו מטלטלין מזו לזו? א"ר חנניה בריה דרבי הילל מכיון שהים מקיפה מכל צד, כמו שכולה כרמלית אחת.

רב המנונא אמר נסר שהוא נתון חוץ לספינה ואין בו רוחב ארבע - מותר לישב בו ולעשות צרכיו בשבת, א"ר מנא אילו אמר תיבה פחותה יאות, א"ר אבון מאן דבעי מיעבד תקנה לאילפא, מוציא נסר חוץ לשלשה שאין בו רוחב ארבעה, ואת רואה את המחיצות כאילו עולות, ר' יעקב בר אחא בשם רב המנונא, שכל שלשה ושלשה שהן סמוכין למחיצה - כמחיצה הן,

ואומר ר' מנא שאילו ר' המנונא היה אומר שאם היה תיבה פחותה (כלי תחתית) תלויה חוץ לספינה, יאות זה היה נכון, והיה מותר להכניס ולהוציא דרך התיבה הזאת, כיון שאנחנו אומרים "גוד אחית מחיצתא" כאילו דפנות התיבה יורדות עד לים, כיון שחכמים הקלו במים שמחיצה תלויה מתרת, וכן א"ר אבון, מאן דבעי מיעבד תקנה לאילפא, מי שרוצה לעשות תקנה לספינה שיוכל להכניס ולהוציא מהספינה לים, מוציא נסר מהספינה ומניחה חוץ לשלשה טפחים מהספינה, ודרך האויר שבנתיים הוא יכול להכניס ולהוציא מהספינה לים, ואפי' שאין בו נסר רוחב ארבעה טפחים, ומכיון שאין רואה את המחיצות כאילו עולות, כיון שרוחב הנסר הוא כמחיצה, שיוורדת ומגיעה עד לים (ר' אבון מיקל יותר מר' מנא), ומה שהנסר צריך להיות מונח רחוק מדפנות הספינה לפחות ג' טפחים, כיון שר' יעקב בר אחא אמר בשם רב המנונא, שכל שלשה ושלשה שהן סמוכין למחיצה - כמחיצה הן, שהרי אומרים לבוד, ולכך אם הנסר יהיה סמוך לדפנות הספינה לא יוכלו לומר שיש כאן מחיצה מחוץ לספינה, שיוכלו לטלטל

בארבע אמות, כיון שכל מקום שלא הוקף לדירה, מותר לטלטל בו רק אם הוא עד בית סאתיים. למדנו בברייתא פחות מיכן מטלטלין מתוכה לים ומן הים לתוכה, שואלת הגמ' רבי בון בר חייה בעי שאל, מעתה (מעכשיו) וכי בשתי כרמליות סמוכות זו לזו מטלטלין מזו לזו? ודאי שלא! שהרי הדין הוא שאסור לטלטל מהים לבקעה הגם שזה ג"כ כרמלית, וא"כ מדוע הברייתא מתירה לטלטל מהים לסלע? מתרצת הגמ' א"ר חנניה בריה דרבי הילל, מכיון שהים מקיפה את הסלע מכל צד, הסלע מתבטל לים, והרי היא כמו שכולה כרמלית אחת, ולכך מותר להוציא מהסלע לים, ומן הים לסלע.

רב המנונא אמר, נסר שהוא נתון חוץ לספינה, ואין בו רוחב ארבעה טפחים, א"כ הרי הוא כמקום פטור, ולכך מותר לישב בו ע"ג הנסר, ולעשות צרכיו בשבת, ולהוציא מהספינה לים ומן הים לספינה דרך הנסר, כיון שהוא מוציא מרה"י לכרמלית דרך מקום פטור, אבל א"ר מנא שאסור להוציא ולהכניס מהספינה לים דרך הנסר, כיון שאסור לטלטל מרה"י לכרמלית דרך מקום פטור,

ר' יצחק בר' לעזר מפקד לר' הושעיה בר' שמי דהוה פריש מעבד ליה סל פחות.

הלכה ו

מתני' הזורק ונזכר עד שלא תצא מידו, קלטה אחר, קלטה כלב, או שנשרפה פטור. זרק לעשות חבורה - בין באדם בין בבהמה, ונזכר עד שלא נעשית החבורה פטור, זה הכלל כל חייבי הטאות - אינן חייבין עד שתהא תחילתן וסופן שגגה, תחילתן שגגה וסופן זדון, תחילתן זדון וסופן שגגה פטורין, עד שתהא תחילתן וסופן שגגה.

גמ' הזורק ונזכר וכו': כיני מתניתין והויד. וקשיא אילו ירה חץ להרוג בו את הנפש, והתרו בו וחזר בו, שמא כלום הוא?! הוי סופך מימר והויד.

אם תחילתן היה בשגגה וסופן היה בזדון, דהיינו שהוא נזכר ששבת, או שתחילתן היה בזדון וסופן היה בשגגה - פטורין, עד שתהא תחילתן וסופן בשגגה.

גמ' הזורק ונזכר וכו': אומרת הגמ' כיני מתניתין כוונת המשנה והזיד, שלאחר שהוא נזכר ששבת, הוא רצה בזדון שהחפץ ימשיך ויגיע למקומו, כיון שאם תאמר שלאחר שהוא נזכר ששבת, הוא התחרט על זריקת החפץ, א"כ אין לזה משמעות, והוא יהיה חייב חטאת, ולולי מה שאמרנו, יהיה קשיא, הרי אילו אחד ירה חץ להרוג בו את הנפש, והתרו בו לפני שהוא ירה את החץ, ולאחר שהוא ירה את החץ הוא חזר בו, שמא כלום הוא וכי מועיל החרטה שלו?! ודאי שלא, כיון שהמעשה כבר נעשה, וא"כ גם כאן לא יועיל מה שהוא התחרט על זריקת החפץ, והוא יהיה חייב חטאת, ולכך הוי סופך מימר אתה חייב לומר שכוונת המשנה, שלאחר שהוא נזכר ששבת, הוא הזיד, והוא פטור מחטאת כיון שסופו היה בזדון.

דרך שם לספינה. ואומרת הגמ' שר' יצחק בר' לעזר מפקד ציוה לר' הושעיה בר' שמי דהוה פריש שהיה רגיל להפליג בים, מעבד ליה סל פחות שיעשה סל בלי תחתית ויתלה אותה חוץ לספינה, ודרך הסל הוא יוכל להכניס ולהוציא מהספינה לים (וכר' מנא).

הלכה ו

מתני' הזורק חפץ ונזכר ששבת עד שלא תצא מידו - מיד לאחר שהחפץ יצא מידו, או שהוא לא נזכר ששבת, אלא קלטה אחר אדם אחר הקדים ותפס את החפץ לפני שזה נח מעצמו היכן שזה היה אמור לנוח, או קלטה כלב, או שנשרפה פטור, כיון שההנחה לא נעשית מחמת הזורק. וכן אם הוא זרק חץ כדי לעשות חבורה - בין באדם בין בבהמה, ונזכר שהיום שבת עד שלא נעשית החבורה - פטור, כיון שלא כל המלאכה נעשתה בשגגה, זה הכלל, כל חייבי הטאות, אינן חייבין חטאת, אלא רק עד שתהא תחילתן וסופן בשגגה, אבל

מסכת פרק יא [ה"ו - דף סח] שבת שלה

ר' יוסה בן חנינה אמר בשוגג פלא תעשה, ובמזיד פלא תעשה. ר' יהושע בן לוי אמר בשוגג פהיכרת, ובמזיד פהיכרת. תני רשב"י מסייע לר' יהושע בן לוי, [במדבר טו] אַתְּ ה' הוּא מְגִדְךָ וְנִכְרְתָהּ, הגע עצמך אפי' מזיד בלאו ושגג בהיכרת, מתרין בו - ולוקה ומביא קרבן. רבי אבהו בשם רבי יוחנן, המזיד פחלב ושוגג פחטאת, מתרין בו - ולוקה ומביא קרבן.

תני אין מתעסקין לא בחלבים ולא בעריות, המתעסק בשבת - פטור, בחלבים ובעריות - חייב. היך עבידא? הרי אני קוצר חצי גרוגרות - וקצר כגרוגרת פטור, הרי אני אוכל חצי זית - ואכל כזית חייב, הרי אני מתחמם בה - והערה בה חייב.

הדרן עלך פרק הזורק

שיש בזה כרת. וכן אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן, המזיד פחלב ושוגג פחטאת דהיינו שהוא ידע שיש איסור באכילת חלב, אבל הוא לא ידע שיש בזה כרת שחייבים על זה חטאת, מתרין בו לא לאכול חלב ולוקה על אכילתו, ומביא קרבן, כיון שהוא שגג בכרת.

תני, אין את הפטור של מתעסקין, לא בחלבים ולא בעריות, והגם שהמתעסק בשבת - פטור, אבל בחלבים ובעריות - חייב. מסבירה הגמ' היך עבידא איך היה המעשה? אם הוא אמר הרי אני קוצר חצי גרוגרות, ובסוף הוא קצר כגרוגרת (שלא בכוונה) - פטור, כיון שהוא היה מתעסק בחצי הגרוגרת השניה. אבל אם הוא אמר הרי אני אוכל חצי זית חלב ואכל (שלא בכוונה) כזית - חייב, וכן אם הוא אמר הרי אני מתחמם בה בערוה, והערה בה (שלא בכוונה) - חייב, הגם שהוא היה מתעסק לעניין הביאה, או לעניין אכילת החצי כזית חלב השניה, כיון שבחלבים ובעריות אין את הפטור של מתעסק, היות והוא נהנה.

הדרן עלך בלי נדר פרק הזורק

ר' יוסה בן חנינה אמר ששוגג ומזיד; היינו בשוגג פלא תעשה, דהיינו שהוא לא ידע שיש איסור לעשות את המעשה הזה, ובמזיד פלא תעשה, אבל אם הוא ידע שאסור לעשות את המעשה הזה, אפי' שהוא לא ידע שחייבים על זה כרת, זה נקרא מזיד, אבל ר' יהושע בן לוי אמר, ששוגג ומזיד; היינו בשוגג פהיכרת, ובמזיד פהיכרת, ואפי' אם הוא ידע שאסור לעשות את המעשה הזה, אלא שהוא לא ידע שחייבים על זה כרת, זה נקרא שוגג. ואומרת הגמ' שתני רשב"י הברייתא של רשב"י זה מסייע לר' יהושע בן לוי, שרשב"י שנה בברייתא, היות וכתוב תורה אחת יהיה לכם לעשה בשגגה, (ואכ"כ כתוב) והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האורח ומן הגר, את ה' הוא מגדף ונכרתה, א"כ אנחנו אומרים שכוונת הפסוק לומר - שהוא שגג בכרת. ואומרת הגמ' הגע עצמך תתבונן בדבריך, ויוצא שאפי' אם הוא היה מזיד בלאו ושגג בהיכרת, שמתרין בו לא לעשות את המעשה, א"כ הוא לוקה כיון שהוא עשה בודון, ומביא קרבן, כיון שהוא לא ידע